NICOLAI VIGELII IVRISCONSVLTI

DIGESTORVM PARS SEXTA:

De obligationibus & actionibus ex delicto deſcendentibus.

Acceſsit & Legum quæ in hac Sexta Digeſtorum parte continentur, & Rerum ac uerborum in eadem præcipuè memorabilium, geminus INDEX.

Cum Cæſ. Maieſt. & Chriſtianiſs. Gall. Regis gratia & priuilegio, ad annos VI.

CAPITVM HVIVS SEXTAE PARTIS ELENCHVS.

LIBRI QVADRAGESIMISEXTI, De quatuor maleficiorum generibus, cum ſuis actionibus.

De pœnalibus actionibus in genere, Cap. 1
De furtis 2
De furti actione 3
Quibus competit furti actio? 4
Aduerſus quos competit furti actio? 5
Quid, quantumq; ueniat in furti actione? 6
Adfinia furti actionis remedia, & de uindicatione rei furtiuæ 7
De condictione furtiua 8
Vi bonorum raptorum 9
De actione legis Aquiliæ 10
De exceptionibus præcedentium cauſſarum generalibus 11
De reliquo Aquiliæ actionis iure 12
De iniuriarum actione 13
De exceptionibus præcedentium cauſſarum generalibus 14
Quibus actio iniuriarum competit? 15
Aduerſus quos, & per quos iniuriarũ actio competit? 16
Quid quantumq; ueniat in actione iniuriarum? 17
De reliquo iniuriarum actionis iure 18
De actione iniuriarum ex lege Cornelia 19

LIBRI QVADRAGESIMISEPTIMI, De reliquis maleficijs, & quaſi maleficijs, nec non præcedentium actionum adfinibus remedijs.

Si quadrupes pauperiem feciſſe dicetur. Cap. 1
De noxalibus actionibus 2
Si familia furtum feciſſe dicetur 3
Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus eſt, poſt mortem domini ante aditam hæreditatem ſubripuiſſe quid dicetur 4
Rerum amotarum 5
De actione in factum aduerſus publicanos 6
De crimine peculatus, ſacrilegij, & de reſiduis 7
Expilatæ hæreditatis 8
De ſatui corrupti actione 9
De libero homine exhibendo interdictum 10
De abigeis actio 11
Arborum furtim cæſarum 12
De tigno iuncto 13
De damno in turba dato actio 14
De incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata actio 15
De his qui deiecerint uel effuderint actio 16
De poſito & ſuſpenſo actio 17
De crimine Stellionatus 18
De uarijs extraordinarijs delictis & criminibus 19

FINIS.

DIGESTO-

DIGESTORVM LIBER QVADRAGESIMVSSEXTVS:

DE QVATVOR MALEFICIORVM generibus, cum ſuis actionibus.

DE POENALIBVS ACTIONIBUS in genere. Cap. I.

I. CAVSAE EX QVIBVS actiones pœnales competunt.

EX *delicto ſeu maleficio hæ actiones naſcuntur: ueluti ex furto, rapina, damno & iniuria. quæ regula approbatur Iuſt. de obligat. quæ ex delicto naſcũtur, in prin. his uerbis:* Cùm ſit expoſitum ſuperiore libro de obligationibus ex contractu, & quaſi ex contractu: ſequitur ut de obligationibus ex maleficio, & quaſi ex maleficio diſpiciamus. Sed illæ quidem (ut ſuo loco tradidimus) in quatuor genera diuiduntur: hæ uerò unius generis ſunt. Nã omnes ex re naſcuntur, id eſt ipſo maleficio: ueluti ex furto, rapina, damno, iniuria. *Concordat l. 4. in prin. ff. de action. & obligat. his uerbis:* Ex maleficio naſcuntur obligationes: ueluti ex furto, ex damno, ex rapina, ex iniuria: quę omnia unius generis ſunt. Nam hæ tantùm re conſiſtũt, id eſt ipſo maleficio: cum alioquin ex cõtractu obligationes non tantùm re conſiſtant, ſed etiã uerbis & conſenſu. *Propoſitæ regulæ exceptiones hæ ſunt.*

I. *Exceptio: Niſi & actor pari delicto reum affecerit. Hæc exceptio approbatur l. 196. in fine. ff. de regulis iuris, hiſce uerbis:* Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipſam non incidit. *Concordat d. l. 196. in prin. cuius uerba cum concordantibus uide s̄. lib. 5. cap. 9. membr. 1. reg. 2.*

II. *Exceptio: Niſi reus capite ſit deminutus. Hæc exceptio reprobatur l. 2. §. nemo. ff. de capite minutis, hiſce uerbis:* Nemo delictis exuitur, quamuis capite minutus ſit. *Concordat l. 7. §. iniuriarum. ff. eod. tit. his uerbis:* Iniuriarum & actionum ex delicto uenientium obligationes cum capite ambulant. *Vide item de exceptione propoſita J. lib. 41. cap. 21. quæſt. 1. except. 2. Plures propoſitæ regulæ exceptiones uide s̄. lib. 1. cap. 2. item lib. 36. cap. 3. item J. in ſingulis actionum pœnalium ſpeciebus.*

II. QVIBVS ACTIO POEnalis competit?

Etiam heredibus actio pœnalis competit. quæ regula approbatur ſimul & diſtinguitur s̄. lib. 36. cap. 5. reg. 7. except. 3. cum ſequentibus.

III. ADVERSVS QVOS Actio pœnalis competit?

I. *Regula, De heredibus delinquentis. Aduerſus hos pœnalis actio non datur. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur s̄. lib. 36. cap. 4. reg. 5. except. 1.*

II. *Regula, De alio quàm qui deliquit. Ex delicto alterius alius pœnali actione non tenetur. quæ regula approbatur quidem ipſo iure: uerùm eius exceptio prima hæc eſt: Niſi ſeruus deliquerit: ex hoc enim delicto in dominum eius noxalis competit actio. de qua J. dicetur. Altera exceptio uidetur: Niſi filiusfamiliâs deliquerit. nam & hoc caſu aduerſus patrem eius actio dari uidetur. Sed hæc exceptio reprobatur per ea quæ propoſita ſunt s̄. lib. prox. cap. 11. quæſt. 3. except. 11. Concordat Inſt. de noxalib. actionib. §. fin. cuius uerba uide J. lib. prox. cap. 1. quæſt. 2. except. 3. Tertia exceptio uidetur: Niſi uxor deliquerit. nam hoc caſu aduerſus maritum actio uidetur danda. Sed & hæc exceptio reprobatur l. 3 ibi: cum neq; maritũ. C. ne uxor pro marito. cuius uerba uide s̄. lib. 36. cap. 6. reg. 4. exẽplo 4. Planè admittitur exceptio propoſita in caſu l. 4. §. proficiſci. ff. de officio proconſulis. cuius uerba uide s̄. lib. 2. cap. 15. reg. 9.*

III. *Regula, De filiofamiliâs delinquente. Aduerſus hunc datur pœnalis actio. quæ regula approbatur Inſt. de noxalib. actionib. § fin. cuius uerba uide J. d. except. 3. Concordant ea quæ propoſita ſunt s̄. lib. 36. cap. 3. except. 4.*

IIII. *Regula, De ipſo ſeruo delinquente iam manumiſſo, proponitur s̄. lib. 19. cap. 10. quæſt. 13. reg. 9. except. 3.*

IIII. QVID QVANTVM'QVE ueniat in pœnali actione?

Definitur hæc quæſtio Inſt. de actionib. §. omnes autem. cuius uerba uide s̄. lib. 16. cap. 4. quæſt. 2. diuiſ. 6. Eſt item huius quæſtionis regula, quòd nunquam ex pòſt facto præteriti delicti æſtimatio creſcat. quæ regula approbatur l. 180. in fine. ff. de reg. iuris. cuius uerba uide s̄. lib. 3. cap. 4. de reliquis circumſtant. reg. 8. Sed & plures propoſitæ quæſtionis regulas uide d. cap. 4.

V. ADIVNCTA OFFICIA actoris & iudicis.

I. *Regula: Actor in crimen ſubſcribere non cogitur. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 3. ff. de priuatis delictis, hiſce uerbis:* Si quis actionem quæ ex maleficijs oritur, uelit

uolit exequi: ſiquidem pecuniariè agere uelit, ad ius ordinarium remittendus erit, nec cogendus erit in crimen ſubſcribere. Enimuerò ſi extra ordinem eius rei pœnā exercere uelit: tunc ſubſcribere eum in crimen oportebit.

II. Regula: In pœnalibus cauſſis benignius interpretandum eſt. quæ regula approbatur l. penult. ff. de pœnis. cuius uerba uide ſ. lib. 3. cap. 4. de reliquis circumſtant. reg. 13. Concordat l. 197. §. fin. ff. de reg. iuris. cuius uerba uide ſ. lib. 7. cap. 9. reg. 25.

VI. EVENTVS POENAlium actionum.

Actiones ex maleficijs deſcendentes infamant. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur ſ. lib. 3. cap. 14.

DE FVRTIS.
Cap. II.

I. Definitio furti proponitur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. 1. his uerbis: Furtum eſt contrectatio fraudulosa lucri faciendi gratia, uel ipſius rei, uel etiam uſus eius poſſeſſio niſue, quod lege naturali prohibitum eſt admittere. *Concordat iiſdem uerbis l. 1. §. fin. ff. de furtis.*

II. Ratio nominis ſeu etymologia furti, proponitur Inſt. d. tit. §. furtum autem, his uerbis: Furtū uel à furuo, id eſt nigro dictū eſt. quòd clàm & obſcurè fiat, & plerunq; nocte: uel à fraude, uel à ferendo, id eſt auferendo: uel à Græco ſermone, quòd φῶρας appellant fures. Imò & Græci à ferendo φῶρας dixerunt. *Concordat iiſdem uerbis l. 1. in prin. ff. de furtis.*

III. DIVISIONES ET SPEcies furti.

Furti diuiſio proponitur l. 2. ff. de furtis, hiſce uerbis: Furtorum genera duo ſunt: manifeſtū & nec manifeſtum. *Concordat Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. furtorum. cuius uerba cum alijs huc pertinentibus uide j. cap. 6. reg. 1. ſed & ſpecies furti uarias uide j. cap. prox. quæſt. 2.*

IIII. EVENTVS furti.

I. Regula: Naſcitur ex furto actio furti, item condictio & uindicatio rei furtiuæ. de quibus dicetur infrà in capitibus ſequentibus.

II. Regula: Item naſcitur hinc actio concepti & oblati, prohibiti & non exhibiti furti. quæ regula declaratur, approbatur & mutatur Inſt. d. tit. §. conceptum, his uerbis: Conceptum furtum dicitur, cum apud aliquem teſtibus præſentibus furtiua res quæſita & inuenta ſit. Nam in eum propria actio conſtituta eſt, quamuis fur non ſit, quæ appellatur Concepti. Oblatum furtum dicitur, cùm res furtiua ab aliquo tibi oblata ſit, eaq; apud te concepta ſit: utiq; ſi ea mente tibi data fuerit, ut apud te potius quàm apud eum qui dedit, conciperetur. Nam tibi, apud quem cō cepta ſit, propria aduerſus eum qui obtulit, quamuis fur non ſit, cōſtituta eſt actio, quę appellatur Oblati. Eſt etiam prohibiti furti actio aduerſus eum qui furtum quærere teſtibus præſentibus uolentem prohibuerit. Præterea pœna conſtituitur edicto prætoris per actionē furti nō exhibiti aduerſus eum qui furtiuā rem apud ſe quæſitam & inuentam non exhibuit. Sed hæ actiones, ſcilicet concepti & oblati, & furti prohibiti, necnon furti non exhibiti, in deſuetudinem abierunt. Cum enim requiſitio rei furtiuæ hodie ſecundum ueterem obſeruationem non fiat: meritò ex conſequentia etiam præfatæ actiones ab uſu communi receſſerunt: cùm manifeſtum ſit, quòd omnes qui ſcientes rem furtiuam ſuſceperint & celauerint, furti nec manifeſti obnoxij ſunt.

DE FVRTI ACTIONE.
Cap. III.

I. Differentia huius actionis à condictione & uindicatione rei furtiuæ, proponitur l. 7. §. furti actio. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide j quæſt. prox. except. 41. repl 3. Concordat l. 56 §. cum furti. ff. de furtis. cuius uerba uide j. quæſt. prox. exc. 41.

II. CAVSAE EX QVIBVS competit actio propoſita, & furti ſpecies.

I. Cauſſa generalis: Si quis furtum fecerit, & rē alienam inuito domino contrectauerit. Hæc cauſſa approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. furtum autem fit, his uerbis: Furtum fit non ſolùm, cùm quis intercipiendi cauſſa rem alienam amouet: ſed generaliter, cùm quis alienam rem inuito domino contrectat. Itaq; ſiue creditor pignore, ſiue is apud quē res depoſita eſt, ea re utatur: ſiue is qui rem utendam accepit, in aliū uſum eam transferat, quàm cuius gratia ei data eſt, furtum committit: ueluti ſi quis argentum utendum acceperit quaſi amicos ad cœnam inuitaturus, & id peregrè ſecum tulerit: aut ſi quis equum geſtandi cauſſa commodatum ſibi longius aliquò duxerit: quod ueteres ſcripſerunt de eo qui in aciem equum perduxiſſet. *Concordat l. 41. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Qui iumenta ſibi commodata longius duxerit, alienaue re inuito domino uſus ſit: furtum facit.

II. Cauſſa: Si quis rem alienam ui rapuerit. Hæc cauſſa approbatur l. 12. §. cùm raptor. ff. d. tit. his uerbis: Cùm raptor omnimodo furtum facit, manifeſtus fur exiſtimandus eſt. Is autem cuius dolo fuerit raptum,

furti quidem non tenebitur, ſed ui bonorum raptorum. *Concordat l.1. ff. ui bonorum raptorum. cuius uerba uide J cap. 9. quæſt. 1. except. gener. 14. Item concordat l. 14. §. qui uim. ff. quod metus cauſſa. cuius uerba uide J. except. gener. 16. Concordat item Inſt. de ui bonorum raptorum, in prin. cuius uerba uide J. cap. 9. quæſt. 9. item quæſt. 1. cauſſa 1. uide item J. cap. 9. quæſt. 10. reg. 2.*

III. *Cauſſa: Seruus uel ancilla fugiens, ſui furtū facit. quæ cauſa approbatur l. 1. C. de ſeruis fugitiuis, biſce uerbis:* Seruum fugitiuum ſui furtum facere, & ideo non habere locum nec uſucapionem, nec longi temporis præſcriptionem, manifeſtum eſt: ne ſeruorum fuga dominis ſuis ex quacunq; cauſſa fiat dānoſa. *Concordat l. 62. ff. de furtis, biſce uerbis:* Ancilla fugitiua quemadmodum ſui furtū facere intelligitur, ita partū quoq; contrectando furtum facit. *Concordant item ea quæ proponuntur s̄. lib. 22. cap. 3. except. 22.*

IIII. *Cauſſa: Si quis uſum rei alienæ in ſuum lucrum conuertat. Hæc cauſſa approbatur l. 56. §. 1. ff. de furtis. cuius uerba uide J. cauſa 8. Huius exemplum eſt, ſi rem ſibi commodatam alij commodauerit. quod proponitur d. §. 1. Aliud exemplum eſt, ſi quis pecuniam alienam creditori ſuo in ſolutum dederit. quod proponitur l. 78. ff. de ſolutionib. cuius uerba uide J. lib. 48. cap. 9. except. 18. repl. 3.*

V. *Cauſſa: Si creditor pignore, uel depoſitarius re depoſita utatur. Hæc cauſſa approbatur l. 56. in prin. ff. de furtis, bis uerbis:* Si pignore creditor utatur, furti tenetur. *Concordat Inſt. de obligat. quæ ex delicto. §. furtum autem fit. cuius uerba uide s̄. cauſſa 1. Concordant item ea quæ propoſita ſunt s̄. lib. 19. cap. 8. quæſt. 2. cauſſa 2.*

VI. *Cauſſa: Si fullo uel ſarcinator ueſtimentis utatur. Hæc cauſſa approbatur l. 84. in prin. ff. de furtis, biſce uerbis:* Fullo uel ſarcinator, qui polienda uel ſarcienda ueſtimēta accepit: ſi fortè his utatur, ex contrectatione eorū furtum feciſſe uidetur: quia non in eam cauſſam ab eo uidentur accepta.

VII. *Cauſa: Si quis re, quam utendam accepit, aliter quàm accepit utatur. Hæc cauſſa approbatur per ea quæ propoſita ſunt s̄. cauſſa 1. item s̄. lib. 39. cap. 5. quæſt. 5. exc. 6. Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi putauit ſe nō inuito domino aliter re cōmodata uti. quæ exceptio approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. placuit. cuius uerba uide J. except. gener. 85. Concordat l. 78. in prin. ff. de furtis. cuius uerba uide d. except. 6. repl. 1. Altera exceptio eſt: Niſi non inuito domino re aliter eſt uſus. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur J. except. gener. 21.*

VIII. *Cauſſa: Si quis rem ſibi commodatam alij commodauerit. Hæc cauſſa approbatur l. 54. §. 1. ff. de furtis, biſce uerbis:* Eum qui quod utendum acceperit, ipſo alij commodauerit, furti obligari reſponſum eſt. Ex quo ſatis apparet, furtum fieri, etſi quis uſum alienæ rei in ſuum lucrum conuertat. Nec mouere quē debet, quaſi is nihil lucri ſui gratia faciat. Species enim lucri eſt, ex alieno largiri, & beneficij debitorem ſibi adquirere. Vnde & is furti tenetur, qui ideo rem amouet, ut eam alij donet.

IX. *Cauſſa: Si pecuniam quam quis perferendam accepit, retineat. Hæc cauſſa approbatur l. 7. C. de furtis, biſce uerbis:* Si is cui te pecuniam ad matrem tuam perferendā dediſſe proponis, partis quantitate numerata, reliquā in uſus ſuos conuertit: furtum fecit. *Concordat l. 44. §. 1. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cauſſa 24. except. 3. Concordat item l. 18. in fine. ff. de noxa lib. actionib. bis uerbis:* Si ſeruo creditoris mei ſoluerim nummos, ut is eos domino ſuo det: locus erit furti actioni, ſi is numos acceptos interceperit. *Huius cauſſæ exceptio eſt: Niſi cùm debitor aliquem falſò putaret creditoris procuratorem in rem ſuam, debitum ei ſoluit. quæ exceptio approbatur uerbis d. §. 1. biſce:* Quod ſi ita det debitor, &c.

X. *Cauſſa: Si quis pecuniam à debitore acceptam, ut creditori eius ſolueret, ſuo, non debitoris nomine ſoluerit. Hæc cauſſa approbatur l. 51. §. Iulianus. ff. de furtis, biſce uerbis:* Iulianus libro XXII. Digeſtorum ſcripſit: Si pecuniā quis à me acceperit, ut creditori meo ſoluat: deinde cum tantam pecuniā eidem creditori deberet, ſuo nomine ſoluerit: furtum eum facere.

XI. *Cauſſa: Si quis rem alienam ſciens alienauerit. Hæc cauſſa approbatur l. 6. C. de furtis, bis uerbis:* Alienum ſeruum ſine uoluntate domini qui ſciens uendiderit ſeu donauerit, uel alio modo alienauerit: nihil domino deminuere poteſt. et ſi cōtrectet, uel apud ſe detinuerit: etiam furtum facit. *Concordat l. 16. C. eod. tt. biſce uerbis:* Si ſeruum ueſtrum nutriendum qui ſuſceperat uenundedit: furtum commiſit.

XII. *Cauſſa: Si creditor pignus ſine cauſſa uendidit. Hæc cauſſa approbatur l. 75. ff. de furtis, biſce uerbis:* Si is qui pignori rem accepit, cum de uendendo pignore nihil conueniſſet, uendidit: aut antequam dies uenditionis ueniret, pecunia non ſoluta, id fecit: furti ſe obligat. *Concordat l. 8. C. eod. tt. cuius uerba uide J. cauſſa 22.*

XIII. *Cauſſa: Si creditor ſoluto debito pignus non reſtituat. Hæc cauſſa approbatur l. 53. §. cum credit. ff. de furtis. cuius uerba uide s̄. lib. 40. cap. 12. quæſt. 7. except. 2.*

XIIII. *Cauſſa: Si fructuarius celandæ uel ſupprimendæ proprietatis cauſſa quid fecit. Hæc cauſſa approbatur l. 47. §. ſi ſeruus, in fine. ff. d. tt. bis uerbis:* Proprietarius quoq; agere aduerſus fructuarium poteſt iudicio furti, ſi quid celandæ

landæ proprietatis uel ſupprimendę cauſſa fecit.

X V. *Cauſſa: Si colonus poſt luſtrum conductionis fructus percepit. Hæc cauſſa approbatur l. 69. §. fin. ff. de furtis, biſce uerbis:* Si colonus poſt luſtrũ cõductionis anno amplius fructus inuito domino peccepetit: uidendum ne meſsis & uindemię furti cum eo agi poſsit? Et mihi dubiũ oou uidetur, quin fur ſit: et ſi cõſumpſerit ré ſubteptá, tepeti ab eo poſsit.

X V I. *Cauſſa: Si depoſitarius depoſitum abnegat. Hæc cauſſa reprobatur ſub conditione l. 1. §. ſola. ff. de furtis, biſce uerbis:* Sola cogitatio fucti taciendi uou facit furem: ſic is qui depoſitũ aboegat, nõ ſtatim etiam furti tenetuc: ſed ita, ſi id iotercipiendi cauſſa occu tauerit. *Coucordat l. 69. in prin. ff. eod. ti. his uerbis:* Inficiando depoſitum nemo facit furtũ. Nec enim furtum eſt ipſa inficiatio, licet propè furtũ ſit. Sed ſi poſſeſsionem eius adipiſcatuc interuertendi cauſſa: facit furtum. nec refert in digito habeat annulum, an dactyliotheca, quem cum depoſitò teneret, habere pro ſuo deſtinauecit.

X V I I. *Cauſſa: Si furti faciendi cauſſa conclaue intrauit, ucl furtum facere deſtinauit. Hæc cauſſa reprobatur per ea quæ proponuutur* J. *except. 15.*

X V I I I. *Cauſſa: Si rem alienã à nou domino quis ſcieus accepit. Hæc cauſſa approbatur l. 12. in fine. C. de furtis. cuius uerba uide* J. *except. geuer. 43. repl. 5. Concordat l. 36. ff. de cond. indebiti. cuius uerba uide* J. *lib. 49. cap. 7. cauſſa 8. except. 1.*

X I X. *Cauſſa: Si alienum quid iacens ſuſtulit retinendi animo. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 44. §. qui alienum. ff. de furtis, biſce uerbis:* Qui alienũ quid iacẽs lucrifaciẽdi cauſſa ſuſtulit, furti obſtringitur: ſiue ſcit cuius ſit, ſiue ignorauit. Nihil enim ad furtũ minuendum facit, quòd cuius ſit ignorer. Quòd ſi dominus id deceliquit: fuctũ non ſit eius, etiamſi ego animum furandi habueco. Nec enim furtum ſit, niſi ſit cui fiat. In propoſito autem uulli ſit: qoippe cum placeat Sabini & Caſsij ſentẽtia, exiſtimãtium ſtatim noſtcã deſinete cé eſſe, quam dcrelioquimua. Sed etſi non ſit derelictũ, putauit tamen decelictum: furti non tenetur. Sed ſi neq; fuit, neq; putauit, iacens tamen tulit, non ut lucretur, ſed cedditucus ei cuius fuit: non tenetuc furti Proinde uideamus, ſi neſcit cuius eſſet, ſic tamen tulit quaſi redditurus ei qui deſideraſſet, uel qui oſtendiſſet cem ſuam: an furti obligetur? Et non puto obligari eum debere. Plerią; etiam hoc faciunt, ut libellum proponant continentem inueniſſe ſe & redditurũ ei qui deſiderauerit. Hi ergo oſtendunt ſe non animo furandi feciſſe. Quid ergo ſi quæ Græci dicunt εὕρετρα, petat? nec hic uidetur furtum facere, etſi non probè petat aliquid. *Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ignorauit cuius res ſit. Sed hæc exceptio reprobatur uerbis iã propoſitis biſce:* Siue ſcit cuius ſit, ſiue ignorauit, &c. *Altera exceptio eſt: Niſi dominus rem ſpontè reiccit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Quòd ſi dominus id dereliquit: furtum non ſit eius, &c. *Huius exceptionis prima replicatio uidetur: Niſi is qui tollit, furãdi animum habuerit. Hæc replicatio reprobatur ibidem his uerbis:* Etiamſi ego animum fucaodi habuero, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi dominus rem reijciens, ſimulet ſe eam pro derelicto habere, cum reuera eã pro derelicto non habeat. Hæc replicatio reprobatur d. l. 44. §. ſi quis ſpõtè, his uerbis:* Si quis ſpootè rẽ iecit uel iactauit quaſi pro derelicto habiturus, tuq; rem hanc tuleris: an furti teneatis, Celſus libco XII. Digeſtor. quæcit? Et ait, ſiquidem putaſti pro decelicto habitam: non teneri. Quòd ſi nõ putaſti: hic dubitati poſſe ait. Et tameu magis defendit, non teneri: quia (inquit) rea non interuertitur ei qui eam ſpontè iecit. *Tertia replicatio eſt: Niſi non derelinquendi animo dominus rem reiecerit. Hæc replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 44. §. ſi iactum, his uerbis:* Si iactum ex naue factum alius tulerit, an furti teneatur? Quæſtio in eo eſt, an pro derelicto habitum ſit? Et ſiquidem derelinquentis animo iactauerit (quod pleruną; credendũ eſt, cnm ſciat periturum) qui inuenit, ſuum facit, nec furti tenetuc. Si uerò nõ hoc animo, ſed hoc ut ſi ſaluum fuerit, haberet: ei qui inuenit, auferendum eſt. Et ſi ſcit hoc qui inuenit, & animo furaudi tenet: furti tenetur. Enimuero ſi hoc animo, ut ſaluum facecet domino: furti non tenetur. Quòd ſi putana ſimpliciter iactatum: furti ſimiliter nou tenetur. *Tertia propoſitæ cauſſæ exceptio eſt: Niſi is qui tollit, putet rem à domino pro derelicto habitam eſſe. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Quòd ſi putans ſimpliciter iactatum: furti ſimiliter nõ tenetur. *Concordat d. l. 44. §. qui alienum. ibi: ſed etſi non ſit. cuius uerba uide* S. *ead. cauſſa, in prin. Quarta exceptio eſt: Niſi non ut retineret, ſed ut reſtitueret inuentum, ſuſtulit. Hæc exceptio approbatur d. §. qui alienum. ibi: ſed ſi neq; fuit. item §. ſi iactum. ibi: enimuerò ſi hoc animo. cuius uerba uide* S. *except. 2. repl. 3. Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi domino repoſcenti non reddit. Hæc replicatio approbatur l. 44. in fine. ff. de adquir. rer. dom.*

X X. *Cauſſa: Si indebitum ſciẽs quis accepit. Hæc cauſſa approbatur l. 18. in prin. ff. de condictione furtiua, his uerbis:* Furtum ſit, cum quis indebitos numos ſciens acceperit. *Concordat l. 18. §. ſi debitorem. ibi: quoniam furtum. ff. de ſolutionib. cuius uerba uide* J. *lib. 45. cap. 8. except. 10. repl. 1. dupl. 1. tripl. 3. Cõcordat item l. 21. §. ſi is qui. ff. de fur*

tis,hiſce uerbis: Si is quis uiginti nummorũ ſaccum depoſuiſſet, alinm ſaccum in quo ſcit triginta eſſe,errante eo qui dabat,acceperit,putauerit autem illic ſua uiginti eſſe: teneri furti decem nomine placet. *Concordãt item ea quæ proponuntur J.cauſſa 23. Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi is qui indebitum accipiebat,illud delegauerit alij ſoluendum. Hæc exceptio approbatur,ſimul & diſtinguitur l.44.§.ſi is qui.ff. de furtis,hiſce uerbis:* Si is qui indebitum accipiebat,delegauerit ſoluendum:non erit furti actio,cùm eo abſente ſolutũ ſit.Cæterùm ſi pſente:alia cauſſa eſt,& furtũ fecit.

XXI. *Cauſſa:Si quis rem alienam ſimulans ſuã eſſe,ab aliquo acceperit.Hæc cauſſa approbatur l.45. §.1.ff.de furtis,hiſce uerbis:* Si rem meam quaſi tuam tibi tradidero ſcienti meam eſſe:magis eſt furtum te facere, ſi lucrandi animo id feceris. *Concordat l.53.§.ſi fugitiuum.ff.eod.tt. bis uerbis:* Si fugitiuum meũ quis quaſi ſuũ à duumuiro, oel ab alijs qui poteſtatẽ habent de carcere uel de cuſtodia dimittendi,acceperit:an ia furti teneatur? Et placet, ſi fideiuſſores dedit:in eos domino actionem dandam,ut hi actiones ſuas mihi mãdent.Quòd ſi non acceperint fideiuſſores, ſed tanquam ſunm accipienti eum tradiderint:dominum furti actionem aduerſus plagiarium habiturum.

XXII. *Cauſſa:Si tributorum exactor,cùm nihil deberetur,nihilominus pignus abduxerit & uendiderit.Hæc cauſſa approbatur l.C.8.de furtis,hiſce uerbis:* Etiam fucti actione & tributorum exactor tenetur,ſi te non ceſſante in tributaria exactione,ſciẽs quòd nihil debetur,ancillam tui iuris abduxit aut uẽdidit.Quæ rea facit,ut nec emptor uſucapiat,uindicatioque ipſius tibi competat.

XXIII. *Cauſſa:Si quis ſimulans ſe creditorem, debitum accipiat. Hæc cauſſa approbatur l. 44. in prin.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Falſus creditor, hoc eſt is qni ſe ſimulat creditorẽ, ſi qnid acceperit:furtum facit, nec numi eius fiũt. *Concordat l.53.§.apud Labeonẽ.ff.eod.tt his uerbis:* Apud Labeonẽ relatum eſt: ſi ſiliginario quis dixerit, ut quiſquis nomine eius ſiliginem petijſſet,ei daret:& quidam ex trãſeuntibus cùm audiſſet,petierit eius nomine, & acceperit: furti actionem aduerſus eum qui ſic petet, ſiliginario competere, non mihi.Non enim mihi negocium, ſed ſibi ſiliginarium geſſiſſe. *Concordat item l. 62.§.falſus.ibi:quod æquè.ff.eod.tt. cuius uerba uide J.cauſſa prox.*

XXIIII. *Cauſſa:Si falſus procurator pecuniam à debitore accepit.Hæc cauſſa approbatur d.§.falſus, bis uerbis:* Falſus procurator ita demũ furtum pecuniæ facit, ſi nomine qnoq; ueri procuratoris quã creditor habuit, adſumpto,debitorẽ alienum circũuenerit.Quod æquè probatur & in eo qui ſibi debari pecuniam ut hæredi Sempronij creditoris adſeuerauit,cùm eſſet alius. *Concordat l.44. §.1.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.except.3. Item concordat l.45. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cap. prox.reg.19.except.1.Item concordat l.18.in fine. ff. de ſolutionib.cuius uerba uide J.lib.48.ca.8. repl.10. dupl.3.Concordat item l.38.§.ſi debitorem.ibi:quoniam furtum.ff.eod.tt. cuius uerba uide J. Item concordat l.14. in fine.ff.de condict.cauſſa dati.cuius uerba uide J.lib.49.cap 6.quæſt.4.except.4.Concordat item l.19.C.de furtis, hiſce uerbis:* Falſus procurator depoſitum recipiendo, uel æa alienum exigendo citra domini uoluntatem, furtum facit,ac præter rei reſtitutionem actiõe dupli nac manifeſti furti cõuenitur. *Planè propoſitæ cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi promiſſum tantum,non ſolutum ſit falſo procuratori.Hæc exceptio approbatur l.77.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Si is qui ſimulabat ſe procuratorẽ eſſe,effecerit ut uel ſibi uel cui me delegauit,promitterem : furti cum eo agare non poſſum : quoniam nullum corpus interueniſſet,quod furandi animo cõtrectaretur. *Altera exceptio eſt: Niſi is cuius nomine falſus procurator pecuniam accepit,ratum habuit. Hæc exceptio approbatur,ſimul & diſtinguitur l.82.§.ſi Titius.ff.eod.tt.bis uerbis:* Si Tirius, cuius nomine pecuniã perperam falſus procurator accapit,ratum habeat:ipſe quidem Titius negociorum geſtorum aget: ai uerò qui pecuniam indebitam dedit, aduerſus Tirium erit indebiti cõdictio:aduerſus falſum procuratorem furtiua durabit condictio: & à Titio non iniquè per doli exceptionẽ, uti præſtetur ei furtiua condictio, deſiderabitur.Qnòd ſi pecunia fuerit debita,ratũ habente Titio,furti actio euaneſcit:quia debitor liberatur. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi falſo procuratori indebitum ſolutum ſit.tunc enim,quãuis is cuius nomine ſolutũ eſt,ratũ habuerit: nihilominus tamen furti actio durat. quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Ei uerò qui pecuniam indebitam,&c. *Tertia exceptio eſt: Niſi pecunia falſo procuratori ita ſit data, ut eius fiat.hoc enim caſu furtũ nõ ſit. quæ exceptio approbatur l.44.§.1.ibi: quod ſi ita.ff. de furtis, bis uerbis:* Falſus procurator furtũ quidẽ facere uidetur:ſed Neratius uidendũ eſſe ait, an hæc ſentẽtia cum diſtinctione uera ſit: ut ſi hac menta ei dederit numos debitor, ut eos creditori perferret,procnrator autẽ eos intercipiat,uera ſit.Nã & manent numi debitoris, cùm procurator eos nõ eius nomine accepit , cuius debitor eos fieri uult: & inuito domino eos contrectando ſine dubio furtum facit.Quòd ſi ita det debitor, ut numi procuratoris fiant: nullo

modo

modo eum furtum facere ait, uoluotare domini eos accipiendo.

XXV. *Cauſſa: Si is cui alieno nomine rectè ſolui potuit, eo tempore quo facultas iſta ſoluendi ei deſijt, ſolutũ acceperit. Hæc cauſſa approbatur ex eiſ lis l.68.§.Iulianus.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Iulianus reſpondit, eũ qui pecunijs exigendis præpoſitus ſit, ſi maoumiſſus exigat, furti teoeri. Quod ei cooſequens dicere eſt & in turote, cui poſt pubertatem ſolutum eſt.

XXVI. *Cauſſa: Si ſeruus ſe liberum, uel filiusfamiliàs ſe patrẽſamiliàs ſimulet, ut ſibi credatur. Hæc cauſſa reprobatur l.51.§.ſeruus.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Seruus qui ſe liberũ adfirmauit, ut ſibi pecunia crederetor, furtũ non facit. Nanq; hic nihil amplius quàm idoneum ſe debitorem adfirmat. Idem eſt & in eo qui ſe patrẽfamiliâs finxit, cùm eſſet filiusfamiliâs, ut ſibi promptios pecunia crederetur.

XXVII. *Cauſſa: Si quis uerbis fraudem adhibuit, ut ſibi uel alij credatur: utputa dicendo ſe locupletem, fideiuſſores ſe daturum, pecuniam confeſtim ſoluturum, &c. Hæc cauſſa reprobatur l.44.§.ſi quis nihil.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Si quis nihil in ſua perſona mentitus eſt, ſed uerbis fraudem adhibuit: fallax eſt magis, quàm furtũ facit: utputa ſi dixit ſe locupletem: ſi io mercem ſe collocaturum quod accepit: ſi fideiuſſores idoneos daturũ, uel pecuoiã confeſtim ſe ſoluturũ. Nã his omnibus magis decepit, quàm furtum fecit. Et ideo furti non teoetur. Sed quia dolo fecit (niſi ſit alia aduerſus eũ actio) de dolo dabitur. *Huius cauſſæ reprobatæ exemplũ eſt ĩ.cauſſa proxima. Planè admittitur cauſſa propoſita, ſi cùm quis certæ perſonæ crediturus eſſet, alius pro ea ſubiectus ſit minus idoneus. quæ diſtinctio approbatur l.53.§.cùm Titio.ff.d.tit.his uerbis:* Cùm Titio honeſto uiro pecuniam credere uellem, ſubiecisti mihi aliom Titium egenum, quaſi ille eſſet locuples, & numos acceptos cum eo diuiſiſti: furti teneris, quaſi ope tua conſilioq; furtum factom ſit: ſed & Titius furti tenebitur. *Concordat l.68.§.ſi tu.ff.eod.tit.his uerbis:* Si tu Titium mihi commendaueris, quaſi idoneum cui crederem, & ignorem Titiũ qois ſit: ſi deinde tu aliom adducas quaſi Titium: furtum facies, quia Titiũ huoc eſſe credo: ſcilicet ſi & ille, qui adducitur, ſcit. Quòd ſi neſciat, noo facies furtum: nec is qui adducitur, opem tuliſſe poterit oideri, cùm furtum factum non ſit. Sed dabitur actio in factum io eum qui adduxit.

XXVIII. *Cauſſa: Si ære pignori dato, adfirmauit id aurũ eſſe. Hæc cauſſa reprobatur l.20.in prin.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Cùm æs pignori datur, etiamſi aurum eſſe dicitur, turpiter fit, furtum ooo fit. Sed ſi datum eſt aurum, deinde cum dixiſſet ſe pondetare, aut obſignare uelle, æs ſubiecit: furtum fecit. Rem enim pignori datam interuertit. *Concordat l.16.ff.de pignoraticia action.cuius uerba uide ĩ.lib.40.cap.10.quæſt.1.cauſſa 7.*

XXIX. *Cauſſa: Si falſa pondera pro ueris ſubiecit uel commodauit. Hæc cauſſa approbatur l.53.§.ſi maiora.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Si maiora quis tibi pondera cõmodaoit, cum emeres ad pondus: furti eum teneri uenditori, Mela ſcripſit: te quoq;, ſi ſciſti. nõ enim ex uolũtate uenditoris accipis, cũ erret io põdere.

XXX. *Cauſſa: Si nomen ſuũ ex inſtrumento emptionis ſuſtulit. Hæc cauſſa approbatur d.l.53.§.ſi quis ſeruo, his uerbis:* Si quis ſeruo meo perſuaſerit, ut oomẽ ſuum ex inſtrumento (puta) emptionis tolleret: & Mela ſcripſit, & ego puto, furti agendum.

XXXI. *Cauſſa: Si tabulas meas quis deſcripſerit, uel ut id faceret, ſeruo meo perſuaſerit. Hæc cauſſa reprobatur d.§.ſi quis ſeruo, his uerbis:* Si ſeruo meo perſuaſum ſit, ut tabulas meas deſcriberet: puto ſiquidem ſeruo perſuaſum ſit, ſerui corrupti agendum: ſi ipſe fecerit, de dolo actionem dandam.

XXXII. *Cauſſa: Si quis tabulas uel cautiones uel librum aut imagĩnẽ interleuit. Hæc cauſſa approbatur l.27.§.fin.cum quatuor legib. ſequentib.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Si quis oon amouit huiuſmodi inſtrumeota, ſed ioterleuit: non tantùm furti actio locum habet, uerùm etiam legis Aquiliæ: nam rupiſſe uidetur, qui corrupit. Sed ſi ſubripuit, priuſquã deleat: tãti tenetur, quanti domini interfuit non ſubripi. delendo enim nihil ad pœoã adijcit. Hoc amplius & ad exhibẽdum agi poteſt, & ioterdicto Quorũ booorũ agi poterit, ſi hæreditariæ tabulæ deletæ ſint. Sed etſi imaginem quis, uel librum deleoerit: & hic tenetur damni iniuriæ quaſi ruperit. Si quis tabulas inſtrumentorum reipublicæ municipij alicuius aut ſubripuerit, aut interleuerit: Labeo ait, furti eũ teneri. Ideḿq; ſcribit & de cęteris rebus publicis, deq; ſocietatibus. *Ait Iuriſconſultus:* Huiuſmodi Inſtrumenta. *De quibus dixerat in eadem l.27.cuius uerba uide ſ.cap.6.reg.4.except.3. Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi prius ſubripuerit, poſtea deleuerit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed ſi ſubripuit prius, quàm deleat, &c. *Altera exceptio uidetur: Niſi reipublicæ inſtrumenta deleuerit. Sed hæc exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Si quis tabulas inſtrumentorum reipublicæ, &c. *Tertia exceptio eſt: Niſi non furti faciendi, ſed tantùm damni dandi animo deleuit. Hæc exceptio approbatur l.41.§.fin.ff.ad l.Aquiliam, his uerbis:* Interdum euenire Pomponius eleganter ait, ut quis tabulas delendo furti oon teneatur, ſed tantùm damni iniuriæ: utputa ſi non animo

mo furti faciendi,ſed tantùm damni dandi deleuit. Nam furti non tenebitur:cùm facto enim etiam animum furis furtum exigit.

XXXIII. *Cauſſa: Si tabulas uel libellum alicuius publicè legit. Hæc cauſſa approbatur l.74. ff. de furtis,biſce uerbis:* Semptonia libellos compoſuit quaſi datura centurioni,ut ad officium tranſmitterentur:ſed non dedit.Lucius pro tribunali eos recitauit quaſi officio traditos:quæro,cùm non ſint in officio inuenti,neq; centurioni traditi: quo crimine ſubijciatur,qui auſus eſt libellos de domo ſubtractos pro tribunali legere, qui non ſunt dati? Modeſtinus reſpondit,ſi clàm ſubtraxit: furtum commiſſum.

XXXIIII. *Cauſſa: Si quis equum uel aſinum alienum in equas ſuas gignendi cauſſa admiſit. Hæc cauſſa reprobatur ſub conditione l.52.§.ſi quis aſinũ. ff.de furtis,biſce uerbis:* Si quis aſinum meum in equas ſuas τῆς γονῆς duntaxat χάριν captum admiſiſſet:furti nõ tenetur, niſi fraudandi quoq; animũ habuit. Quod & Herennio Modeſtino ſtudioſo meo de Dalmatia conſulenti reſcripſi circa equos,qui bus eiuſdẽ rei gratia ſubiecìſſe quis equas ſuas proponebatur:furti ita demum teneri,ſi furandi animo id feciſſet:ſi minus,agẽdum in factum.

XXXV. *Cauſſa: Si cretæ fodiendæ cauſſa ſpecum fecit,& cretam abſtulit. Hæc cauſſa approbatur l.59.ff. d.tt. bis uerbis:* Si cretæ fodiendæ cauſſa ſpecum quis feciſſet, & cretam abſtuliſſet:fur eſt,non quia fodiſſet, ſed quia abſtuliſſet.

XXXVI. *Cauſſa: Si fur aliquid fregit aut rupit. Hæc cauſſa reprobatur l.21.in prin.ff.de furtis, biſce uerbis:* Si quid fur fregerit aut ruperit,quod non etiam furandi cauſſa contrectauerit:eius nomine cum eo furti agi non poteſt. *Huius exemplum proponitur d. l. 22. §.1. bis uerbis:* Si eo conſilio arca fracta ſit, ut uniones(puta)tollerentur,hiq; furti faciẽdi cauſſa contrectati ſint: eorum tantummodo furtum factum uideri,uerum eſt.Nã cæteræ res quæ ſeponuntur, ut ad uniones perueniatur, non furti faciendi cauſſa contrectantur.

XXXVII. *Cauſſa: Si cuius ope & conſilio furtum factum ſit,ſi furem celat, rem furtiuam ſuſcepit. De bis aliſq; ſimilibus cauſſis uide J.cap.5.*

XXXVIII. *Cauſſa: Si debitor rem pignori obligatam uendidit. Hæc cauſſa approbatur per ea que proponuntur J.except.gener.18.repl.1.*

XXXIX. *Cauſſa: Si quis pro re aliena uendita precium acceperit. Hæc cauſſa reprobatur l.52. §.ſi Titius.ff de furtis,biſce uerbis:* Si Titius alienã rem uendidit,& ab emptore numos accepit:nõ uidetur numorũ furtũ feciſſe.

XL. *Cauſſa: Si quis fugitiuum celauerit. Hæc cauſſa approbatur l.4.C.de furtis,biſce uerbis:* Aduerſus eum duntaxat quem ſeruum tuum ſolicitaſſe dicis,ſi eũ deterioris animi fecit,ſerui corrupti agere potes. Quòd ſi ſolicitatum occultauit,etiam furti cum eodẽ agere potes. Quas actiones etiam per procuratorem exercere minimè prohiberis. *Concordat l.36.§.ſi duo. ff. eod. tt. bis uerbis:* Si duo,&c.

EXCEPTIONES PRAECEDENTIUM cauſſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi ſeruus domino,uel filiusfamiliâs patri furtum fecerit. Hæc exceptio approbatur Inſt. de obligat.quæ ex delicto naſc.§.hi qui in,bis uerbis:* Hi qui in parentũ uel dominorũ poteſtate ſunt,ſi rem eis ſobripiunt, furtũ quidẽ faciunt,& res in furtiuam cauſſam cadit:nec ob id ab ullo uſucapi poteſt,antequam in domini poteſtatẽ reuertatur: ſed furti actio nõ naſcitur.Quia nec ex alia ulla cauſſa poteſt inter eos actio naſci. Si uerò ope & cõſilio alterius furtum factũ fuerit,quia utiq; furtum committitur, conuenienter ille furti tenetur:quia uerum eſt ope & cõſilio eius furtum factum eſſe. *Concordat l.16. ff.de furtis.cuius uerba uide ī.lib.36.cap.3.except 9. Concordat item l.17.in prin.ff.eod.tt.bis uerbis:* Serui & filij noſtri furtum quidem faciũt, ipſi autem furti nobis non teneutur.Neque enim qui poteſt in furem ſtatuere, neceſſe habet aduerſus furem litigare.Idcirco nec actio ei à ueteribus prodita eſt. Vnde eſt quæſitũ, ſi fuerit alienatus uel manumiſſus.an furti actione teneatur?& placet,nõ teneri.Neq; enim actio quæ fuit ab initio nata,oriri poteſt aduerſus hunc furẽ. Planè ſi manumiſſus cõtrectauit: dicẽdũ erit, teneri eũ furti iudicio, quia hodie furtũ fecit. *Concordat itẽ l.53.in prin.ibi:idẽ dicendum.ff. eod.tt. cuius uerba uide J. cap.5.reg.1.exc.6.repl.5. Concordat itẽ l.1.C.de noxalib. actionib. bis uerbis:* Si extat corpus numorũ, quos ablatos ex patris tui hæreditate ab eo quẽ libertũ eſſe cõſtitit,allegas:uindicare eos,uel ad exhibendũ agere non prohiberis Nã quamuis aliâs noxa caput ſequatur,& manumiſſus furti actione teneatur, quæ in hæredẽ nõ competit:cum tamẽ ſeruus à domino aliquid aufert,quamuis furtũ cõmittat, furti tamen actio non eſt nata,neq; aduerſus ipſum,ſi poſtea manumiſſus eſt, locum habet:niſi furtiuas res & poſt manumiſſionẽ cõtrectet. *Huius exceptionis replicatio prima hæc uidetur: Niſi ſeruus qui domino furtum fecit,manumiſſus ſit,uel alienatus. Sed hæc replicatio reprobatur uerbis d.l.17.iam propoſitis biſce:* Neq; aduerſus ipſum, ſi poſtea manumiſſus eſt, locũ habet. *Cõcordat l.17.in prin.ibi:unde eſt quæſitũ.*

ff.de

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ff. de furtis. cuius uerba uide paulo ſuperius. Concerdat item l.1 §. hæc autem. ibi. dominus autem. ff. ſi is qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit. cuius uerba uide ℈. lib. prox. cap. 4. quæſt 2. Concerdat uẽ l 61. in prin. ibi: quos tamen non. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. 44 cap. 11. quæſt. 3. cauſſa 7. Planè admittitur replicatio propoſita, ſi manumiſſus uel alienatus rem furtiuã contrectauerit. quæ diſtinctio approbatur legib iam propoſitis. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi ſeruus communis uni ex dominis furtum fecerit. Hæc replicatio reprobatur l 44. §. etiãſi. ibi: quis etiãſi. ff. de furtis. cuius uerba uide ℈. exc. 49. repl. 3. Concordat l. 62. in prin ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. d. cauſſa 7. Tertia replicatio eſt: Niſi filius familiâs qui caſtrenſe peculium habet, patri furtum fecerit. Hæc replicatio approbatur l. 53. in prin. ibi: ſed ſi filius. ff. de furtis, biſce uerbis: Si filius meus qui habet caſtrenſe peculium, furtũ mihi fecerit: an poſsim actione utili aduerſus eum agere, uidendũ eſt: cum habeat unde ſatisfaciat? Et poteſt defendi agendum. Quarta replicatio eſt: Niſi ſeruus legatus uel liber eſſe iuſſus, ante aditã hæreditatẽ hæredi furtũ fecerit. Hæc replicatio approbatur l. 66. ff. de furtis, biſce uerbis: A` Titio hęrede homo Seio legatus, ante aditã hæreditatẽ Titio furtũ fecit. Si adita hæreditate Seius legatũ ad ſe pertinere uoluerit: furti ſerui eius nomine aget cum eo Titios: quia nec tunc, cum faceret furtũ, eius fuerit. Et ut maximè quis exiſtimet, ſi ſeruus eſſe cœperit eius, cui furtũ fecerat, tolli furti actionẽ, ut nec ſi alienatus ſit, agi poſsit eo nomine: ne poſt aditam quidem hęreditatẽ Titij factus eſt: quia ea quæ legantur, recta uia ab eo qui legauit, ad eum cui legata ſunt, tranſeunt. Cõcordat l. 41. §. fin ff. eod. tit. bis uerbis: Si ſeruus hæreditarius nondũ adita hæreditate furtũ hæredi fecerit, qui teſtamento domini manumiſſus eſt: furti actio aduerſus eũ cõpetit q[...]is nullo tempore hæres dominus eius factus eſt. Quinta replicatio eſt: Niſi ſeruus, cùm emptori furtũ fec[...]et poſtea inẽptus ſit factus. Hæc replicatio reprobatur l. 49. §. cum ſeruus. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ lib. 41. cap. 5. quæſt. 4. reg. 10. Concordat l. 17. §. cum autem ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. lib 41. cap. 4 quæſt. 6 reg. 7. in prin. Sexta replicatio eſt: Niſi quoad exceptionẽ ſeu retentionẽ, ſi ſeruus uenditus, antequã traderetur, uẽditori furtũ fecit. hoc enim caſu uenditor retentionẽ habet de peculio. quæ replicatio approbatur l. 10. in prin. ff. de action. empti. cuius uerba uide ſ. lib. 42. cap. 9. quæſt. 1. cauſſa 6. exc. 1. repl. 1. Septima replicatio eſt: Niſi is qui teſtamento liber eſſe iuſſus eſt, poſt mortẽ domini ante aditam hæreditatẽ ex hæreditate defuncti aliquid ſubripuit. Hæc replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur ℈. lib. prox. cap. 4. Octaua replicatio eſt: Niſi ſeruus cùm in fuga eſſet, domino furtum fecerit, & ab alio poßideatur. Hæc replicatio approbatur l. 17. §. fin ff. de furtis, biſce uerbis: Illud quæſitum eſt, ſi cùm in fuga eſſet ſeruus, furtũ domino feciſſet: an poſsit actionẽ habere aduerſus eũ q in poteſtatẽ domini oõ, &c.

11. Exceptio: Niſi is qui bona fide poßidetur, ei à quo poßidetur, furtũ fecerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 21. C. de furtis, biſce uerbis: Apud antiquos quærebatur, ſi ſeruus quẽ aliquis bona fide poſsidet, furtũ cõmiſerit alienarũ rerũ, uel ipſius apud quẽ conſtitutus eſt: an ipſe qui eu bona fide detinet, noxalẽ furti actionẽ aduerſus uerum dominum habeat: uel ipſe ab eo qui furtũ paſſus eſt, prædicta conueniatur actione? Cumq; generalis regula ab antiqua prudentia expoſita eſt, huius hominis gratia, pro quo furti noxalẽ actionem ſuſcipere aliquis compellitur, aduerſus alium furti actionem habere non concedens: quidam ita eam per coniecturam interpretati ſunt, aduerſus bona fide poſſeſſores nullo modo furti actionẽ extendi: ipſi autem, ſi furtum fuerit paſſus, aduerſus ueterem dominum furti actionem noxalẽ rectè decerni. Tunc autem bona fide poſſeſſorẽ furti nomine, quod paſſus eſt, noxalem actionẽ cõtra dominum habere poſſe, quãdo ſeruus ſub domini ſui fuerit cõſtitutus poſſeſsione, & pro his rebus poſſe eũ aduerſus dominum habere actionem: non ſolùm quas ſeruus ſubtraxit iam apud eũ cõſtitutus, ſed & quas furatus eſt, quando fugit quidem à bona fide poſſeſſore, adhuc autem nondum ſub manibus domini ſui fuerit conſtitutus. Quam interpretationẽ priſca quidẽ iura per coniecturã introducebant. Nos autem altius & uerius ad eam reſpicientes, generalẽ regulam ſic ab initio eſſe prolatã, accipimus. Cùm igitur bona fide poſſeſſor domini cogitatione furẽ poſsidet: meritò donec apud eum conſtitutus eſt, & alijs tenetur noxali actione, ſi extranei furtum à ſeruo fuerint paſsi, & ipſe aduerſus uerum dominũ non habet actionẽ, ſecundum regulam dicentẽ, Qui habet aduerſus alium furti actionem, ipſe ea teneri non poteſt. Sin autem deſinat in ſerui retentione, & ille apud uerum dominũ fuerit inuentus: tũc ipſe quidem noxali furti actione minimè poteſt teneri, aduerſus autem uerum dominũ habet ipſe furti noxalem actionem pro rebus, quas uel tunc furatus eſt, cùm eſt apud uerum dominũ: uel antea, poſtquam bona fide poſſeſſoris retentionem exceſsit, nec dum apud uerum dominũ factus eſt. Sic iterum regulæ generali caſus eueniit cõſentaneus. Qui enim habet tũc furti actionẽ aduerſus dominũ, ipſe alijs teneri furti actione non poteſt.

Et ſic ex t.m ore omnib.d ſcretis, uetuſtiſsima d ontatio noſtro fœdere conquieſcat, & bonæ fidei poſſeſſor in parte certa tēporis & habeat actionē, & nō teneatur actione: & ipſe dominus in alio tēpore nō teneatur actione, & in alio ſub actione cōſtituatur. De eo aūt qui liber cōſtitutu ,ab alio bona fide tenetur, ſi furtū cōmiſerit: rectè & ſine aliqua dubitatione dicitur, poſſe eū qui liber eſt cognitus, & ab ipſo qui bona fide eū detinet, pro furto cōueniri: & bona fide poſſeſſorē, ſi extraneo furtū liber commiſerit non poſſe cōueniri, ſed ipſum pro ſuo furto reſpondere: quia generalis regula de ſeruo prolata eſt, & pro eo qui non ſeruus ſed liber & ſuæ poteſtatis eſt, noxalem moueri actionem impoſsibile, noſtriſq; legibus incognitum eſt.

III. Exceptio: *Niſi pater filio quem in poteſtate habet, furtū fecerit. Hæc exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ.lib.16.cap.1.excepl.5 Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi rem caſtrenſis peculij pater abſtulerit. quæ replicatio approbatur l.51.in prin.ibi: an autē pater. ff. de furtis, hiſce uerbis:* An pater filio teneatur, ſi rem eius caſtrenſis peculij ſubtraxerit, uideamus? & puto teneri. Non tantùm igitur faciet furtum filio, ſed etiam furti tenebitur.

IIII. Exceptio: *Niſi uitricus uel nouerca res priuigni ſui abſtulerit. Hæc exceptio reprobatur l.1.C. de furtis, hiſce uerbis:* Si nondū rem templo diuino dedicatā uitricus tuus furto abſtulit: habes aduerſus eū furti actionē. *Cōcordat l.11.C eod.tit. his uerbis:* De his quæ ſubtraxiſſe nouerca pupilli tui precib. ſignificas, rectorē prouinciæ adi: qui ſi eā, poſteaquā dominus rerū is pro quo ſupplicas, factus eſt, aliquid furatā cognouerit: non ignorat in quadruplū manifeſti, nec manifeſti uerò dupli actione furti conſtituta condemnationem formari.

V. Exceptio: *Niſi libertus patrono, uel cliens uel mercenarius ei qui eum cōduxit, furtum fecerit. Hæc exceptio approbatur l.91 ff de furtis, hiſce uerbis:* Si libertus patrono, uel cliens, uel mercenarius ei qui eum conduxit, furtum fecerit: furti actio non naſcitur.

VI. Exceptio: *Niſi uxor marito, uel contrà maritus uxori furtū fecerit. Hæc exceptio approbatur l.1. cum l.ſequēte. ff rerum amotarū cuius uerba uide ſ. lib prox.cap. .in prin. Cōcordat l.5.ff.expilatæ hered. cuius uerba uide ſ.lib.prox.cap.8.quæſt.1 exc.1. Concordat item l.2 C.rerum amotarum. cuius uerba uide ſ.d cap.5.quæſt. .cauſſa 1.Concordat item l.17. C.de furtis. cuius uerba uide ſ.lib.prox.cap.8. quæſt. 6.reg.2. Huius exceptionis replicatio hæc uidetur: Niſi uxor rem marito commodatam abſtulerit. Sed hæc replicatio reprobatur l ult §.cum aūt. C.de furtis. cuius uerba uide ſ.cap.prox.reg.11. exc.3. repl.2.*

VII. Exceptio: *Niſi tutor pupillo, uel curator adoleſcenti furtum fecerit. Hæc exceptio reprobatur l.11 ff de furtis, hiſce uerbis:* Tutor adminiſtrationem quidem rerum pupillariū habet, intercipiendi autem poteſtas ei nō datur. Et ideo ſi quid furandi animo amouerit, furtum facit, nec uſucapi res poteſt: ſed & furti actione tenetur: quamuis & tutelæ cum eo agi poſsit. Quod in tutore ſcriptū eſt, idem erit & in curatore adoleſcentis, cæteriſq; curatoribus. *Concordat l.2. in prin. ibi: quod ſi furandi. ff. de tutelæ actione. cuius uerba uide ſ.lib.18.cap.11.quæſt.1.in prin.*

VIII. Exceptio: *Niſi ſeruus furtiuus furi furtum fecerit. Hæc exceptio reprobatur l.69. §. quod furi. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Quod furi ipſi furtū fecerit furtiuus ſeruus, eo nomine actionē cum domino furem habiturum placet: ne facinora talium ſeruorum non ſolùm ipſis impunitatē præſtent, ſed dominis quoq; eorū quæſtui ſint. Plerūq; enim eius generis ſeruorū furtis peculia eorūdē augētur.

IX. Exceptio: *Niſi impubes furtum fecerit. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſi it, uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi impubes proximus ſit pubertati, & doli capax. Hæc replicatio approbatur Inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. in ſumma, his uerbis:* Sciendum eſt, quæſitum eſſe, an impubes rem alienam amouendo furtum faciat? Et placuit, quia furtum ex affectu furandi conſiſtit, ita demum obligari eo crimine impuberem, ſi proximus pubertati ſit, & ob id intelligat ſe delinquere. *Concordat l.23. cum l.ſequente ff. de furtis, hiſce uerbis:* Impuberem furtum facere poſſe, ſi iam doli capax ſit, Iulianus libro XXII. Digeſtorum ſcripſit. Item poſſe cum impubere damni iniuria agi: quia & furtum ab impubere fiat: ſed modum eſſe adhibendum, ait: nam in infantes id non cadere. Nos putamus cum impubere culpa capace, Aquilia agi poſſe. Item uerum eſt, quod Labeo ait, nec ope impuberis furto facto, teneri eum. Nec minus etiam cōdici ei poſſe, Iulianus ſcripſit, cùm doli capax ſit.

X. Exceptio: *Niſi nemo ſit rei ſubreptæ dominus uel poſſeſſor. Hæc exceptio approbatur l. ff. expilatæ hered. his uerbis:* Si hæreditariam rem ignorans in ea cauſſa eſſe ſubripuiſti: furtum te facere, Papinianus reſpondit. Paulus. Rei hæreditariæ furtum non fit: ſicut nec eius quæ ſine domino eſt: & nihil mutat exiſtimatio ſubripientis. *Concordat l.1.§.Scæuola.ff. ſi is qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit, &c. his uerbis:* Scæuola ait, poſſeſſionis furtum fieri. Deniq; ſi nullus ſit poſſeſſor, furtū negat fieri. Idcirco aūt hæreditati furtū nō fieri, q̄a poſſeſsionē hæreditas nō habeat, q̄ facti eſt & animi. Sed nec hæredi

eſt

eſt po[illegible]o, a[illegible] q[illegible] poſsidet: qs hæred[illegible] [illegible] id [illegible]um transfundi, qđ eſt hære[illegible]: non autem fuit poſſeſsio hæreditatis. *Concordat item l. 44. [illegible] qui alienum. ib[illegible] enim fu[illegible]tum. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cauſ. [illegible] Huius exceptionis exemplum primum eſt, ſi quis rem hæreditariã abſtulerit. Quod uerba iam enumeratis proponitur: de quo uide plura). excep. 5. Alterum exẽplum eſt, ſi quis rem a domino pro derelicto habitam abſtulerit. quod proponitur d. cauſ. 19. exc. 2. Planè huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi cùm res eius qui eſt apud hoſtes, ablata eſſet, is poſtliminio redierit. Quæ replicatio approbatur l. 42. in prin. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si cum quis in hoſtiũ poteſtate eſſet, furtũ ei factũ ſit, & poſtliminio redierit: poterit quis dicere, eum furti habere actionem.

XI. *Exceptio: Niſi res ſacra ſit ablata hoc enim caſu non furti actio competit, ſed accuſatio publica de ſacrilegio. de qua re uide). lib. prox. cap. 7.*

XII. *Exceptio: Niſi publica res ſit ablata. Hæc exceptio reprobatur l. 82. ff. de furtis. cuius uerba uide) lib. prox. cap. 7 quæſt. 1. exc. 2. Concordat l. 31. in fine. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. cauſ. 12 in prin.*

XIII *Exceptio: [illegible]iſi liber homo ſit ablatus Hæc exceptio ipſo quidẽ iure approbatur exẽplo l. 38 in prin ff. de furtis, hiſce uerbis:* Mater [illegible] ſubrepti furti actio[illegible]ẽ non habet. *Verùm eius replicatio hæc eſt: N[illegible] [illegible]oſamilias ſubrepto, pater furti agat. Quæ replicatio approbatur l. 14. [illegible] ſi ue[illegible] ff. d. tit. his uerbis:* Si filiusfam[illegible]ás ſubreptus ſit, patrẽ furti actionẽ habere, palàm eſt. *Concordat l. 19. ff. d. tit. his uerbis:* Si filius ſubreptus ſit, patrẽ habere furti actionẽ, palàm eſt. *Concordat itẽ inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. interdum etiã his uerbis:* Interdum etiã liberorũ hominũ furtũ fit: ueluti ſi quis liberorũ noſtrorũ qui in poteſtate noſtra ſunt, ſubreptus fuerit. *Huius replicationis duplicatio eſt: Niſi pater non furti actione, ſed condictione furtiua agere uelit. Quæ duplicatio approbatur l. [illegible]8. ff d. tit. his uerbis:* Liberarũ perſonarũ nomine licet furti actio ſit, condictio tamen nu[illegible]q[illegible]ã eſt.

XIIII *Exceptio: Niſi feras beſtias, uolucres uel piſces quis ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur ſ. lib. 21. cap. 1. cauſa 2.*

XV. *Exceptio: Ni[illegible] res [illegible]ereditaria ſit ſubrepta. Hæc exceptio approbatur ſimul & diſtinguitur l. 70. cũ duab. ll. ſequẽtib. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Hæred[illegible] [illegible] furt[illegible] [illegible] Iulianus negabat: niſi forte pignori dederat defunctus, aut cõmodauerat, au[illegible] in quo u[illegible]usfructus alienus eſt. His enim c[illegible]bus putabat hæreditariarũ rerũ fieri furtũ, & uſucapionẽ impediri: idcircoq́; hæredi [illegible]uoq[illegible] actionẽ furti competere poſſe. *C[illegible]cor[illegible]ant eaque propoſita ſunt ſ. exc. 10. in prin. Conc[illegible] [illegible] l. 40. ff. de noxalib. action. cu[illegible] uerba ui[illegible] ib prox. cap 1. quæſtion 2 exc. 5. repl. [illegible] Hui[illegible] excep[illegible]onis replicationes hæ ſunt: Niſi res hæreditaria à defuncto alij fuerit pignori data, cõmodata, aut uſusfructus eius alienus ſit. Quæ replicationes uerbis iam propoſitis approbantur. Sed & replicatio eius hæc eſt. Niſi res ſubrepta ipſi defuncto pignori data fuerit, cõmodata aut locata. nã & hoc caſu nihilominus dominus rei furti actionẽ habebit. Quæ replicatio approbatur l 14. §. ſi res. ff. eod. tit. cuius uerba uide). ca prox. reg. 11. exc. 1*

XVI. *Exceptio: Niſi res immobilis ablata ſit. Hæc exceptio approbatur l 14. §. qui uim ff. quod metus cauſa, his uerbis:* Qui uim intulit c[illegible] poſſeſsionẽ à me ſit cõſecutus, fur nõ eſt: quãuis qui ui rapuit, fur improbior eſſe uideatur, ut Iuliano placet. *Concordat Inſt. de uſucap. §. quod autem ad eas. ibi: abolita eſt. cuius uerba uide ſ. lib. 22. cap. 1. exc. 21. repl. 7. Concordat item l. 38. ibi: abolita eſt. ff. eod. tit. cuius uerba uide d. repl 7. Itẽ concordat l. 15. in princ. ff. de furtis. cuius uerba uide). proximè. Huius exceptionis replicatio hæc eſt. Niſi non furti agatur, ſed condictione. Quæ replicatio approbatur d. l. 25. in prin. his uerbis:* Verũ eſt qđ plerique probant, fundi nomine furti agi non poſſe. unde quæritur, ſi quis de fundo ui deiectus ſit, an condici ei poſsit qui deiecit? Labeo negat. Sed Celſus putat poſſe condici poſſeſsionem, quemadmodum poteſt re mobili ſubrepta.

XVII. *Exceptio: Niſi fructus, arbores & alia quæ partes fundi ſunt, auferantur. Hæc exceptio reprobatur d. l. 25. in fine, his uerbis:* Eorũ quæ de fundo tolluntur, utputa arborũ, uel lapidũ, uel arenæ, uel fructuum, quos quis fraudandi animo decerpſerit: furti agi poſſe, nulla dubitatio eſt. *Concordat l. 26. in fine. ff. eod. tit. cuius uerba uide). cap. prox. reg. 4. Item concordat l. 63. §. locaui. ff. eod. tit. cuius uerba uide). exc. prox. repl. 1.*

XVIII. *Exceptio: Niſi rem ſuam quis ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur quidem ipſo iure, uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi debitor pignus ſubripuerit uel uendiderit. Hæc replicatio approbatur inſt. de oblig. quæ ex delicto. §. aliquando, his uerbis:* Aliquando etiam ſuæ rei furtum quis committit: ueluti ſi debitor rem quã creditori pignoris cauſa dedit, ſubtraxerit. *Concordat inſt. eod. tit. §. furti autem, in fine. cuius uerba uide). cap. prox. reg. 1. in prin. Concordat item l. 12. §. ſed ſi res. ibi: uerùm contra ipſum. ff. de furtis. cuius uerba uide). cap prox. reg. 13. Item concordat l. 19. §. fin. ff. eod. tit. his uerbis:* Qui rem pignori dat, eamq́; ſubripit: furti actione tenetur. furtum autem rei pignoratæ dominus non tantùm tunc facere uidetur, cùm poſsidenti ſiue tenenti creditori aufert: uerum & ſi eo tempore abſtulerit, quo non poſsidebat: utputa ſi rem pignoratam uendidit. Nã & hic furtum eum facere conſtat. Et ita Iulianus ſcripſit. *Concordat item l. 61. §. locaui. ff. eod. tit. his uerbis:* Locaui tibi fundum, & (ut adſolet) conuenit, ut[illegible] fructus ob mercedem mihi pignori eſſent. ſi eos clàm deportaueris, furti me

tecũ agere poſſe aiebat. Sed & ſi tu alij fructus pendentes uendideris, & emptor eos deportauerit: conſequens eſſe, ut in furtiuã cauſam eos incidere dicamus. Etenim fructus quandiu ſolo cohæreãt fundi eſſe. Et ideo colonũ, quia uolũtate domini eos percipere uideatur, ſuos fructus facere. quod certè in propoſito non æquè dicitur. qua enim ratione coloni fieri poſſunt, cùm emptor eos ſuo nomine cogat? *Concordat itẽ l. 48. in prin. ff. eod. tt. his uerbis*: Si is qui rẽ pignori dedit, uendiderit eam: quãuis dominus ſit, furtum facit: ſiue eã tradiderit creditori, ſiue ſpeciali pactione tantùm obligauerit. Idq́; & Iulianus putat. *Altera replicatio eſt: Niſi pars rei alterius ſit. Hæc replicatio approbatur l. 46. ff. de furtis, hiſce uerbis*: Si ſocius cõmunis rei furtum fecerit (poteſt enim communis rei furtum facere) indubitatè dicendum eſt, furti actionem competere. *Tertia replicatio eſt. Niſi uſusfructus rei alterius ſit. Hæc replicatio approbatur l. 15. §. dominus ff. de furtis. hiſce uerbis*: Dominus qui rẽ ſubripuit, in qua uſusfructus alienus eſt, furti uſufructuario tenetur. *Cõcordat l. 20. §. fin. ff. eod tt. cuius uerba uide ſ. repl. prox.* *Quarta replicatio eſt: Niſi dominus rem ſuã bonæ fidei poſſeſſori auferat. Quæ replicatio approbatur d. §. fin. his uerbis*: Si bona fide rẽ meã emeris, eãq́; ego ſubripuero: uel etiã tuus uſusfructus ſit, & eam cõtrectauero: tenebor tibi furti actiõe, etſi dominus rei ſum. Sed his caſibus uſucapio quaſi furtiuæ rei nõ impedietur: quoniã etſi alter ſubripiat, & in meã poteſtatẽ reuerſa res fuerit, uſucapietur. *Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi nihil interſit bonæ fidei poſſeſſoris, rẽ et à domino ſubreptã eſſe. Quæ duplicatio approbatur l. 55. §. fi. ff. de furtis, his uerbis*: Si ex donatione alterius rẽ meã teneas, & eã ſubripiã: ita demùm te furti agere mecum poſſe Iulianus ait, ſi interſit tua retinere poſſeſſionẽ: ueluti ſi hominẽ donatũ noxali iudicio defenderis, uel ægrũ curaueris, ut aduerſus uindicantẽ iuſtam habiturus ſis retentionẽ. *Quinta replicatio eſt: Niſi dominus rei cõmodatæ cõmodatario rem cõmodatam auferat. Hæc replicatio reprobatur ſub conditione l. 15. §. dominus. ff. de furtis, hiſce uerbis*: Eum qui tibi cõmodauerit, ſi eam rem ſubripiat, non teneri furti placuiſſe Põponius ſcripſit: quoniã nihil tua interſit, utpote cùm nec cõmodati tenearis. Ergo ſi ob aliquas impenſas quas in rẽ cõmodatam feciſti, retentionẽ eius habueris: etiã cũ ipſo domino, ſi eam ſubripiat, habebis furti actionẽ: quia eo caſu quaſi pignoris loco ea res fuerit. *Cõcordat l. 61. ff. eo. tt. his uerbis*: Si is qui rẽ cõmodaſſet, eam rẽ clàm abſtuliſſet: furti cum eo agi non poteſt: quia ſuũ recepiſſet. & ille cõmodati liberatus eſſet. hoc tamẽ ita accipiendũ eſt, ſi nullas retinẽdi cauſas is cui commodata res erat, habuit. Nã ſi impenſas neceſſarias in rẽ commodatã fecerat: interfuit eius potius per retentionẽ eas ſeruare, quàm ultrò cõmodati agere. Ideoq́; furti actionem habebit. *Sexta replicatio eſt: Niſi non rem ſuam, ſed precium rei ſuæ uenditæ dominus ſubripuerit. Hæc replicatio approbatur l. 49. §. fi. ff. de furtis, hiſce uerbis*: Cùm fur rem furtiuã uẽdidiſſet, eiq́; numos precij dominus rei per uim extorſiſſet: furtũ eũ numorũ feciſſe, rectè reſpõſum eſt. Idẽ etiã Vi bonorũ raptorũ actione tenebitur. Quod enim ex re furtiua redigitur, furtiuũ non eſſe, nemini dubiũ eſt. Numus ergo hic qui redactus eſt ex precio rei furtiuæ, non eſt furtiuus. *Concordat l. 18. §. ſi ſeruus. ff. de noxalib. actionib. his uerbis*: Si ſeruus meus rem tuã ſubtraxerit, & uendiderit, tuq́; numos quos ex precio habebat, ei excuſſeris: locus erit furti actiõi ultrò citroq́;: nã & tu aduerſus me furti ages noxali iudicio nomine, & ego aduerſus te numorũ nomine.

XIX. Exceptio: *Niſi quis rem ſibi debitã ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur exẽplo l. 57 ff. de furtis, hiſce uerbis*: Cùm creditor rẽ ſibi pignori datã auſert, non uidetur cõtrectare, ſed pignori ſuo incũbere. *Aliud exemplũ proponitur in emptore, l. 14. § adeò ff. eod. tt. his uerbis*: Adeò emptor ante traditionẽ furti actionẽ non habet, ut ſit quæſitũ, an ipſe ſubripiẽdo rẽ emptor furti teneatur? Et Iulian. lib. XXII. Digeſt. ſcribit, ſi emptor rẽ, cuius cuſtodiã uenditorẽ præſtare oportebat, ſoluto precio ſubripuerit: actione furti eũ non teneri. Planè ſi antequàm pecuniã ſolueret, rẽ ſubtraxerit: furti actione teneri perinde ac ſi pignus ſubtraxiſſet. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi debitor retentionẽ in re habuit, uel per exceptionẽ aliquam defendebatur. Quæ replicatio approbatur exẽplo iam propoſito, hiſce uerbis*: Planè ſi antequàm pecuniã ſolueret, rem ſubtraxerit, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi creditor debitoris condemnati bona propria authoritate diſtraxerit. Quæ replicatio approbatur l. 6. §. pen. ff. de re iudicata. cuius uerba uide ſ. lib. 2. cap. 4. quæſt. 6.*

XX. Exceptio: *Niſi ſeruus cõmodatoris cõmodatario rem commodatã ſubripuerit. Hæc exceptio reprobatur ſub conditione l. 55. §. 1. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. 19. cap. 5. quæſt. 1. exc. 5. Concordat l. 21. §. in exercitu. ibi: ſed & illi ff. commodati. cuius uerba uide ſ. lib. 19. cap. 5. quæſt. 1. exc. 5. Cõcordat d. l. 21. §. fin. cuius uerba uide d. exc. 5.*

XXI. Exceptio: *Niſi non inuito, ſed uolente domino quis rem eius contrectauerit. Hæc exceptio approbatur l. 49. §. qui ex uoluntate. ff. de furtis, hiſce uerbis*: Qui ex uoluntate domini ſeruum recipit: quin neque fur, neque

neque plagiarius ſit, plus quàm manifeſtũ eſt? Quis enim uolũtaté domini habẽs, fur dici poteſt? quid ſi dominus uetuit, & ille ſuſcepit? & ſiquidẽ nõ celãdi animo, nõ eſt fur: ſi celauerit, tũc eſſe incipit fur. Qui igitur ſuſcepit, nec celauit, etſi inuito dño: fur non eſt. uetare autẽ dominum accipimus etiã eum qui ignorat, hoc eſt eũ qui non cõſentit. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi domino ignorante quis rem eius contrectet. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Vetare autem dominũ accipimus etiam eum qui ignorat, hoc eſt eũ qui non conſentit. *Altera replicatio eſt. Niſi is qui ſubripuit, inuito domino ſe hoc facere putauit. Hæc replicatio reprobatur Inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. ſed etſi credat, his uerbis:* Etſi credat aliquis inuito domino ſe rem cõmodatam ſibi cõtrectare, domino autẽ uolente id fiat: dicitur furtũ non fieri. *Concordat l. 47. §. pen. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Quæritur, ſi ego me inuito domino facere putarẽ, cùm dominus uellet: an furti actio ſit? Et ait Põponius, furtũ me facere. Verũ tamẽ eſt, ut cùm ego uelim te uti, licet tu ignores, ne furto ſis obligatus. *Tertia replicatio eſt: Niſi cùm quis ſeruum alicuius ſollicitaſſet, ut res aliquas domino auferret, & ad ſe perferret, ſeruus id domino indicauerit, & dominus, ut ſollicitatorẽ in ipſo delicto deprehẽderet, permiſerit ſeruo rẽ ad eum perferre. Hæc replicatio approbatur Inſt. d. §. ſed etſi credat. ibi: unde illud. et l. 20. C. de furtis. de qua re uide ∫. lib. prox. ca. 9. quæſtion. 2. exc. 14. repl. 2.*

XXII. Exceptio: *Niſi ſciente & non prohibente domino, rem eius quis ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 93. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si quis cùm ſciret quid ſibi ſubripi, non prohibuit: non poteſt furti agere. Paulus. Imò contrà. Nam ſi quis ſcit ſibi rapi, & quia nõ poteſt prohibere, quieuit: furti agere poteſt. Sed etſi potuit ꝓhibere, nec prohibuit: nihilominus furti aget. Et hoc modo patronus quoq; liberto, & is cuius magna uerecũdia ei quẽ in præſentis pudor ad reſiſtendũ impedit, furtũ facere ſolet. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi dominus ſciens prohibere non potuit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Et qa non poteſt prohibere, quieuit, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi uerecundia motus prohibere noluit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed etſi potuit prohibere, &c.

XXIII. Exceptio: *Niſi quis ſeruis domini mandantibus pecuniã eius abſtulerit, eaq; prædiũ emerit, dominuſq; id ratũ habuerit. Hæc exceptio approbatur l. 1. C. de furtis, hiſce uerbis:* Si pecunia tua mandantib. ſeruis quidẽ prædia cõparauerunt: eligere debes, utrum furti actionẽ & condictionẽ, an mandati potius inferre debeas. neque enim æquitas patitur, ut & criminis cauſam perſequaris, & bonæ fidei contractum impleri poſtules.

XXIIII. Exceptio: *Niſi non furandi animo quis rem alienam abſtulerit, uel contrectauerit. Hæc exceptio approbatur l. 41. §. fin. ff. ad l. Aquiliã. cuius uerba uide ſ. cauſa 32. exc. 3. Concordat l. 40. ibi: nec enim factum. ff. de furtis. cuius uerba uide ∫. exẽplo 4. Item concordat l. 51. §. rectè Pedius. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. lib. 16. cap. 3. exc. 8. Item concordat Inſtit. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. placuit, in fin. cuius uerba uide ∫. exc. prox. Concordat item Inſt. eod. tit. §. in ſumma. ibi: quia furtũ. cuius uerba uide ſ. exc. 9. Huius exceptionis exemplum primũ eſt in eo qui per infantiam rem alienã auferat, ut non intelligat quid agat: de quo Inſt. d. §. in ſumma. Alterũ exemplũ eſt in eo qui per laſciuiam pecus alienũ fugat. quod proponitur Inſt. d. tit. §. interdũ quoq;. ibi: ſed ſi quid eorũ. cuius uerba uide ∫. cap. 5. reg. 1. exc. 6. in prin. Tertium exemplũ eſt in eo qui aſinũ alienũ in equas ſuas generandi cauſa immittit. quod proponitur l. 53. §. ſi qs aſinũ. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cauſ. 34. Quartum exemplũ eſt in eo qui ancillam alienã libidinis cauſa rapit. quod proponitur l. 40. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Verũ eſt, ſi meretricẽ alienam ancillã rapuit quis, uel celauit, furtũ non eſſe. nec enim factũ quæritur, ſed cauſa faciendi. Cauſa autẽ faciendi libido fuit, non furtũ. Et ideo etiã eũ qui fores meretricis effregit libidinis cauſa, & fures nõ ab eo inducti, ſed aliàs ingreſsi, meretricis res egeſſerunt: furti nõ teneri. an tamen uel Fauia teneatur, qui ſuppreſsit ſcortum libidinis cauſa? & non puto teneri: & ita etiã ex facto, cùm incidiſſet, dixi. hic enim turpius facit, quàm qui ſubripuit. Sed ſecũ facti ignominiã cõpenſat, certè fur nõ eſt. *Huius quarti exempli replicatio hæc eſt: Niſi ancillã alienã, non meretricẽ libidinis cauſa rapuit. Quæ replicatio approbatur l. 84. §. qui ancillã. ff. eod. tit. his uerbis.* Qui ancillã, non meretricẽ libidinis cauſa ſubripuit, furti actione tenetur: et ſi ſuppreſſerit, pœna legis Fauiæ coercetur. *Reliqua propoſitæ exceptionis exempla ſeu ſpecies uide in exceptionibus proximè ſequentibus.*

XXV. Exceptio: *Niſi putauit ſe domino uolente, uel non inuito, rem eius cõtrectare. Hæc exceptio approbatur Inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. placuit. his uerbis:* Placuit tam eos qui reb. cõmodatis aliter uterẽtur, quàm utẽdas acceperint, ita furtũ cõmittere, ſi ſe intelligãt id inuito domino facere: eumq; ſi intellexiſſet, nõ permiſſurũ. At ſi permiſſurũ credãt, extra crimẽ uideri: optima ſanè diſtinctione, quia furtũ ſine affectu furãdi nõ cõmittatur. *Concordat l. 47. §. rectè. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Rectè dictũ eſt, q putauit ſe dñi uolũtate rẽ attingere, nõ eſſe furẽ: qd enim dolo fecit, q putat dñm cõſenſurũ fuiſſe, ſiue falſò

id,

id,ſiue uerè putet? Is ergo ſolus fur eſt,qui id adtrectauit,quod inuito ſe domino facere ſciuit. *Concordat item l.70. in prin.ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ.lib.39.cap.5.queſt.5 exc.6.rep.1.*

XXVI. Exceptio: *Niſi putauit rem à domino pro derelicto habitam.Hæc exceptio approbatur l.44.§.qui alienum. ibi: ſed etſi non ſit.ff.de furtis. cuius uerba uide ſ.cauſa 19.in prin.Concordat d.l.44.§.ſi quis ſpontè.cuius uerba uide d.cauſa 19.exc.2.repl.2. Concordat item d.l.44.§.ſi iactum,in fine.cuius uerba uide d.exc.2.repl.3.*

XXVII. Exceptio: *Niſi putauit rem ſuam eſſe. Hæc exceptio approbatur inſt.ui bonor.raptor.§.ita tamen competit, in fine. cuius uerba uide J.cap.9.queſt.1.exc.5. Huius exemplum proponitur l.85.in princ.ff.de furtis, hiſce uerbis*: Si quis ex bonis eius quam putabat mortuũ, qui uiuus erat,pro hærede res apprehenderit: Natatius ait,eum furtum non facere.

XXVIII. Exceptio: *Niſi redditurus domino rem iacentem ſuſtulit. Hæc exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ.cauſa 19.except.4.*

XXIX. Exceptio: *Niſi ideo rem ſubripuit, ut eam alij donaret.Hæc exceptio reprobatur l.56.§.1. ibi:unde & is.ff.de furtis. cuius uerba uide ſ.cauſ.8.*

XXX. Exceptio: *Niſi cum eo quis furtum fecerit,qui ipſe furti actione conueniri non poteſt. Hæc exceptio reprobatur l.53. in prin. ibi: ſed etſi furtũ.ff. de furtis. cuius uerba uide J. cap.5. reg.1. exc.6. repl.5.*

XXXI. Exceptio: *Niſi ei furtum factum ſit,apud quem in alea luſum eſt.Hæc exceptio approbatur edicto prætoris l.1. in prin.ff. de aleatoribus, his uerbis*: Prætor ait, Si quis eum,apud quem in alea luſum eſſe dicetur, uerberauerit, damnum'ue ei dederit,ſiue quid eo tẽpore domo eius ſubtractũ erit: iudicium nõ dabo.In eum qui aleæ ludendæ cauſa uim intulerit: utriq; quæ res erit,animaduertã. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi furtum factũ ſit alio tempore, quàm quo alea luſum eſt. Hæc replicatio elicitur ex uerbis iam propoſitis hiſce*: Siue quid eo tẽpore,&c. *Concordat d.l.1.§.item notandum.cuius uerba uide J.repl.prox. Altera replicatio eſt: Niſi nõ in domo,in qua alea luſum eſt, ſed alibi furtum factũ ſit. Et hæc replicatio elicitur ex uerbis edicti ſ.propoſitis hiſce*: Domo eius, &c. *Cui concordat d.§.item notandum, his uerbis*: Notandũ q, Prætor ſuſceptorẽ uerberatũ quidẽ, & damnũ paſſum ubicunq; & quãdocunq;, non uindicat: uerùm furtũ factũ domi & eo tẽpore quo alea ludebatur: licet luſor non fuerit,qui quid eorũ fecerit,impunè fit. *Declaratur replicatio propoſita d.l.1.§.domum, his uerbis*: Domũ pro habitatione & domicilio nos accipere debere,certũ eſt. *Tertia replicatio uidetur: Niſi alius quàm luſor furtum fecerit. Sed reprobatur uerbis d.§.item notandũ, iam propoſitis hiſce*: Licet luſor nõ fuerit,qui quid eorum fecerit,impunè fit. *Quarta replicatio eſt: Niſi non furti actione,ſed cõdictione uel uindicatione furtiua agatur. Hæc replicatio approbatur d.l.1.§.quod autem,his uerbis*: Quod Prætor negat ſe furti actionem daturũ: uideamus utrum ad pœnalem actionem ſolam pertineat, an & ſi ad exhibendum uelit agere, uel uindicare, uel condicere? Et eſt relatũ apud Pomponiũ,ſolũmodo pœnalẽ actionem negatam: quod puto uerum. Prætor enim ſimpliciter ait: Si quid ſubtractum erit,iudicium non dabo.

XXXII. Exceptio: *Niſi fur ignoret cuius res ſit. Hæc exceptio reprobatur l.44.§.qui alienum.ff.de furtis.cuius uerba uide ſ.cauſa 19.in prin.*

XXXIII. Exceptio: *Niſi actoris nihil interſit, rem ſubreptam eſſe.Hæc exceptio approbatur exẽplo l.53.§.fin.ff.de furtis, his uerbis*: Si ſtatuliber ſubreptus ſit,uel res ſub cõditione legata: deinde antequã adeatur hæreditas, extiterit cõditio: furti iã agi non põt,quia deſijt intereſſe hæredis.Pendente autẽ conditione,tanti æſtimandus eſt, quanti emptorem poteſt inuenire. *Concordat l.27.§.in de poteſt.ff.eod.tt. cuius uerba uide J. cap.6. reg.4. except.3.*

XXXIIII. Exceptio: *Niſi fur rem non celauerit. Hæc exceptio approbatur exemplo l.49.§.qui ex uoluntate,in fine.ff.de furtis, uerbis ſ.exc.21.propoſitis hiſce*: Qui ſuſcepit,nec celauit, etſi inuito domino: fur non eſt.

XXXV. Exceptio: *Niſi contrectatio ſecuta non ſit.Hæc exceptio approbatur l.52.§.neq; uerbo.ff.d.tt.his uerbis*: Neq; uerbo,neq; ſcriptura quis furtũ facit: hoc enim iure utimur, ut furtum ſine contrectatione nõ fiat. Quare & opem ferre uel conſilium dare tũc nocet, cùm ſecuta contrectatio eſt. *Concordat l.1.§.ſola.ff.eod.tt.cuius uerba uide ſ.cauſa 16. item cõcordat l.21.§.qui furti.ff.eod.tt. his uerbis*: Qui furti faciendi cauſa conclaue intrauit, nõdum fur eſt, quamuis furandi cauſa intrauerit. Quid ergo,qua actione tenebitur? utiq; iniuriarum: aut de ui accuſabitur, ſi per uim introiuit. *Concordat item l.22. in prin.ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ.cauſa 36.Concordat d.l.22.§.1.cuius uerba uide d. cauſa 36. Concordat item l.3.§.ſi rem,in fine.ff. de adq.poſſeſ. cuius uerba uide ſ.lib.23.cap.4.cauſa 23. exc.1. Item concordat l.52.§.fin. in fin. ff.de uerb.ſign. cuius uerba uide J. cap.5.reg.1.except.6.repl.2.*

XXXVI. Exceptio: *Niſi res ſubrepta perierit. Hæc exceptio reprobatur l.47. in prin. ff.de furtis, his uerbis*: Inter omnes conſtat, etſi extincta ſit res furtiua, attamen furti remanere actionem aduerſus furem. Proinde de mortuo quoque homine quem quis furto abſtulit, uiget furti actio. Sed nec manumiſſio furti actionem extinguit.

Nec

Nec enim diſsimilis eſt morti manumiſſio, quod ad ſubtrahēdum domino ſeruū attinet. Itaq; qualiter qualiter domino ſeruus ſit ſubtractus: attamē ſupereſſe aduerſus furem furti actionē: eoq; iure utimur. Competit enim actio non ideo, quia nūc abeſt, ſed quia unquam beneficio furis abfuit. Hoc idem in condictione quoque placet: nam cōdici furi poteſt, etiamſi res ſit aliqua ratione extincta. Hoc idem dicēdum, ſi res in poteſtatem hoſtium peruenerit. Nam cōſtat de ea poſſe furti agi. Sed etſi pro derelicto ſit poſtea à domino habita: furti nihilominus agi poterit. *Concordat l.51. in prin. ibi: ſed etſi in reb. ff. eod. tit. cuius uerba uide J. cap.6. reg.5. Concordat item l.9. C. eod. tit. his uerbis*: Subtracto furto uel ui abrepto mācipio, quamuis rebus humanis non oblatum fuerit exemptum: tam ad raptorem, quàm ad furem periculum redundabit, & uterq; eorum pœna legitima coërcebitur.

XXXVII. Exceptio: *Niſi res ſubrepta ad hoſtes peruenerit. Et hæc exceptio reprobatur uerbis d. l. 47. in prin. iam propoſitis hiſce*: Hoc idem dicēdum, ſi res in poteſtatem, &c.

XXXVIII. Exceptio: *Niſi ſeruus ſubreptus, poſtea manumiſſus ſit. Et hæc exceptio reprobatur uerbis d. l. 47. in prin. ſ. propoſitis hiſce*: Sed nec manumiſsio furti actionem extinguit, &c.

XXXIX. Exceptio: *Niſi res à domino pro derelicto habita ſit. Et hæc exceptio reprobatur ibidem his uerbis*: Sed etſi pro derelicto ſit poſtea à domino habita, furti nihilominus agi poterit.

XL. Exceptio: *Niſi ſtatulibero uel re ſub conditione legata ſubreptis, conditio ante aditam hereditatem extiterit. Hæc exceptio approbatur l. 53. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. except.33.*

XLI. Exceptio: *Niſi dominus rē receperit. Hæc exceptio reprobatur l. 54. §. cùm fur t. ff. de furtis, hiſce uerbis*: Cùm furti actio ad pœnæ perſecutionem pertineat, condictio uerò & uindicatio ad rei recuperationem: apparat recepta re nihilominus ſaluam eſſe furti actionem, condictionem uerò & uindicationē tolli: ſicut ex diuerſo poſt ſolutā dupli aut quadrupli pœnam, ſalua eſt uindicatio & condictio. *Concordat l. 49. in prin. ff. eo. tit. cuius uerba uide J. exc. 46. Item concordat l. 67. ff. eod. tit. his uerbis*: Qui ea mente alienum quid contrectauit, ut lucrifaceret: tametſi mutato cōſilio id domino poſtea reddidit, fur eſt. Nemo enim tali peccato pœnitētia ſua nocens eſſe deſijt. *Concordat item l. 13. C. eod. tit. cuius uerba uide J. exc. 44. Planè admittitur exceptio propoſita in caſu l. 58. §. qui furem. ff. de furtis. cuius uerba uide J. except. prox.*

XLII. Exceptio: *Niſi dominus furem deprehenſum deduxit ad præfectum uigilum uel præſidem, et ab eo cōdemnatione facta, rem ablatam recepit. Hæc exceptio approbatur d. §. qui furem, his uerbis*: Qui furem deducit ad præfectum uigilum, uel ad præſidem, exiſtimandus eſt elegiſſe uiā qua rem perſequeretur. et ſi negocium ibi terminatū eſt, & damnato fure recepta eſt pecunia ſublata in ſimplum: uidetur furti quæſtio ſublata: maximè ſi nō ſolùm rē furtiuā fur reſtituere iuſſus fuerit, ſed amplius aliquid in eum iudex conſtituerit. Sed etſi nihil amplius quàm furtiuam rem reſtituere iuſſus fuerit: eo ipſo quòd in periculū maioris pœnæ deductus eſt fur, quæſtionem furti ſublatam eſſe.

XLIII. Exceptio: *Niſi furti nomine ſemel actum ſit. Hæc exceptio approbatur quidem ipſo iure, quo exceptio rei iudicatæ introducta eſt: uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi cum alio antea ſit actum. Hæc replicatio approbatur l. 78. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide J. cap. prox. reg. 2. exc. 1. Concordat l. 22. §. pen. ff. eod. tit. cuius uerba uide J. cap. 5. reg. 1. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi cum domino ſerui furis ſit actum: hoc enim caſu ſeruus manumiſſus exceptione defenditur. Quæ duplicatio approbatur l. 43. in fine ff. eod. tit. cuius uerba uide J. cap. 5. reg. 1. exc. 1 repl. 1. dupl. 1. Altera replicatio eſt: Niſi alterius nomine antea ſit actum. Hæc replicatio approbatur l. 11 in fine. ff. eo. tit. his uerbis*: Si unus è ſeruis tuis hauſiſſet, & abſtuliſſet, alter hauriendo deprehenſus eſſet: prioris nomine nec manifeſti, alterius manifeſti tenebere. *Concordat l. 65. §. fin ff. eod. tit. his uerbis*: Ei cum quo ſuo nomine furti actū eſt, etiā ſi ſerui nomine de alia re aduerſus eū agatur: non dandam exceptionē furti unà facti placet. *Tertia replicatio eſt: Niſi de alia re antea ſit actum. Hæc replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce*: De alia re, &c. *Concordat l. 58. §. fin. ff. eod. tit. his uerbis*: Si duo ſerui tui ueſtem & argentū ſubripuerint, & alterius nomine de ueſte tecum actum fuerit, & alterius de argento agetur: nulla exceptio dari debebit ob eam rem, quòd iam de ueſte actū fuerit. *Concordat item l. 7 § 2. ff. de condictione furtiua, his uerbis*: Furti actio pœnam petit legitimam, condictio rem ipſam. Ea res facit, ut neq; furti actio per condictionē neq; cōdictio per furti actionem conſumatur. Is itaq; cui furtum factum eſt, habet actionē furti, & cōdictionē, & uindicationē: habet & ad exhibendū actionē. *Concordat item l. 12. ibi: quapropter. C. de furtis. cuius uerba uide J. repl. 5. diſt. 1. Quarta replicatio eſt: Niſi ex alia cauſa agatur, & ex alia contrectatione, quàm actū eſt prius. Hæc replicatio approbatur l. 47. §. fin ff. de furtis, hiſce uerbis*: Si furtiua res ad dominū redijt, & iterum cōtrectata eſt: cōpetit alia furti actio. *Cōcordat l. 28 in prin. ff. eo. tit. his uerbis*: Interdū fur etiā manēte pœnæ obligatiōe in

quibuſ-

quibuſdam cesibus rurſus obligetur, ut cū eo ſæpius eiuſdem rei nomine furti agi poſsit. Primus caſus occurrit, ſi poſſeſsionis cauſa mutata eſſet: ueluti ſi res in domini poteſtatem redijſſet, eandemq́; idem ſubriperet, uel eidem domino, uel ei cui is commodaſſet, eut usn dediſſet. Sed etſi perſona domini muteta eſſet: alrere pœne obligatur. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi fur retenta rei furtiuæ poſſeſsione, eam ſæpius contrectauerit. Quæ duplicatio approbatur l. 9. in prin. ff. d. tt. his uerbis: Ei qui furti ectionem hebet, aſsidue contrectetione furie, non magis furti actio poteſt naſci: ne in id quidem, in quod creuiſſet poſtee res ſubrepta. Huius duplicationis triplicatio prima hæc uidetur: Niſi res poſtquàm creuit, rurſus fuerit contrectata. Sed hæc triplicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce: No in id quidem, &c. Altera triplicatio eſt: Niſi poſt dominium rei mutatum, fur eam rurſus contrectauerit. Quæ triplicatio approbatur uerbis l. 58. in prin. paulò ſuperius propoſitis hiſce: Sed etſi perſona domini mutata eſſet, altera pœne obligatur. Concordat l. 48. ff. eod. tt. cuius uerba cum concordantibus uide j. cap. prox. reg. 11. Quinta replicatio eſt: Niſi alia actione antea ſit actum. Hæc replicatio reprobatur l. 73. in prin. ff. de furtis, hiſce uerbis: Si is cui commodate ree erat, furtum ipſius admiſit, egi cum eo & forti & commodati poteſt: & ſi furti ectum eſt, & commodati ectio extingultur: ſi commoderi, actioni furti exceptio obijcitur. Concordat l. 90. ff. eod. tt. his uerbis: Si quie agerit ui bonorum reptorum, etiam furti egere nō poteſt: quòd ſi furti elegetit in duplum egere, poteſt & ui bonorum raptorum agere, ſic ut non excedet quedruplum. Concordat item l. 1. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. except. 23. Cōcordat item l. 1. ff. ui bonorum raptorum. cuius uerba uide j. cap. 9. quæſt. 3. except. 14. replic. 1. Planè admittuur replicatio propoſita, ſi condictione uel uindicationa rei furtiuæ actum ſit hoc enim caſu furti nihilominus agi poteſt. Quæ diſtinctio approbatur l. 12. C. d. tt. his uerbis: Ancillæ ſubtractæ pertue apud furem editi, prioſquèm à domino poſsideantur, uſucapi nequeūt. Metrie furem eriem horum cauſa furti ectione teneri conuenit. Quepropter furti ectione, & condictione, uel aduerſus poſsidentā uindicetione de mancipijs uti non prohiberis: cùm alteta pœnem continens, elterius electione minimè tolli poſsit. Nam extra pœnem rei perſecutionem eſſe, nulla iorie quæſtio eſt: cùm etiam hi qui alienæ mancipia compereuerint, ſi henc ceuſam non ignorant, furti ectione teneētur. Concordat l. 7. §. 1. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. replic. 3. Sexta replicatio eſt: Niſi alius antea egerit. Quæ replicatio ipſo quidem iure ſubſiſtit, uerùm eius duplicatio hæc eſt: Niſi unus ex duobus commodatarijs, uel quibus res ſimul locata fuit, furti egerit. hoc enim caſu alij poſtea agenti obſtat exceptio. Quæ duplicatio approbatur l. 5. §. fin. cum lege ſequente. ff. commodati. cuius uerba uide ſ. lib. 19. cap. 5. quæſt. 3. reg. 5.

XLIIII. Exceptio: Niſi de furto tranſactum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 13. C. de furtis, hiſce uerbis: Poſt deciſionem furti leges agi prohibent. Quòd ſi non trāſegiſti, ſed de ſublatis pertem tantùm accepiſti: reſidua uindicare, uel condicere, & ectione furti apud Præſidem prouinciæ egere potas. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi non tranſigendi animo ſit factum. Hæc replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce: Quòd ſi non tranſegiſti, ſed de ſubletis partem tantùm accepiſti, &c. Altera replicatio eſt: Niſi alius, non actor de furto tranſegerit. Hæc replicatio approbatur l. 47. §. hoc amplius. ff. de furtis. cuius uerba uide j. cap. 6. reg. 4. except. 1. Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi cùm ſeruo res peculiaris ablata eſſet, ſeruus tranſegerit: hoc enim caſu etiam domino agenti tranſactionis exceptio nocet. Quæ duplicatio approbatur l. 55. §. ſi ſeruus. ff. de furtis, hiſce uerbis: Si ſeruus meue, qui habebet liberem peculij edminiſtretionem, pectus ſit cum eo non donationis cauſa, qui rem eius peculiarem ſubripuerar: rectè tranſactum uidetur. Quāuis enim domino quæratur furti actio: attamen in peculio ſerui eſt. Sed etſi rota pœne dupli furti ſeruo ſolura ſit: non dubiè fur liberebitur. Cui conſequens eſt, ut ſi fortè à fure acceperit ſeruus, quod eiue rei ſatie eſſe uideetur: ſimiliter rectè trenſectum uideatur. Altera duplicatio eſt: Niſi tutor uel curator actoris de furto tranſegerit. Hæc duplicatio approbatur l. 56. §. ſi ff. d. tt. his uerbis: Si tutor qui negocia gerit. aut curator trāſegerit cum fure, euaneſcit furti actio. Concordat l. 58. §. qui tutelam. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. lib. 17. cap. 1. quæſt. 8. reg. 1.

XLV. Exceptio: Niſi reus delato iureiurande iurauerit, furtum ſe nō feciſſe. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 53. §. ſi quis iurauerit, ff. de furtis, hiſce uerbis: Si quis iureuerit ſa furtum non feciſſe, deinde rem furtiuam contrectet: furti quidem ectio perimitur, rei tamen perſecutio domino ſeruetur.

XLVI. Exceptio: Niſi dominus rem furi auferat. Hæc exceptio reprobatur l. 49. in prin. ff. de furtis, hiſce uerbis: Qui ues ergenteum perdideret, eoq́; nomine futti egerat, de pondere uaſis controuerſie cùm eſſet, & actor maiore fuiſſe diceret, fur uaa protulit: id is cuius eret, ebſtulit ei qui ſubripueret: dupli nihilominus condemnatus eſt, & rectiſſimè iudicatum eſt. Nam in actionem pœnalem nō uenit ipſe res quæ ſubtepta eſt,

ſiue

ſiue manifeſti furti, ſiue nec manifeſti agatur. Concordat l. 38. §. ſi ſeruus. ff. de noxalib. actionib. cuius uerba uide ſ exc. 18. repl. 6.

XLVII. Exceptio: *Niſi fur ſit mortuus. Hæc exceptio approbatur per ea quæ proponuntur ȷ cap. 5. reg. 1. exc. 5. Concordat l. 42. §. quamdiu. ff. de furtis. cuius uerba uide ȷ. cap 5 except 1. item concordat l. 63 in prin. ibi: ex his igitur. ff. eod tit. cuius uerba uide ſ lib. 44. cap. 11. quæſt. 3. cauſa 7.*

XLVIII. Exceptio: *Niſi fur hoſtium ſeruus ſit effectus. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 42. §. fin. his uerbis:* Si quia poſt noxã admiſſam ſeruus hoſtium fuerit factus: uidendum eſt, an extinguatur actio? Et Pomponius ſcripſit, extingui actionẽ: & ſi fuerit reuerſus poſtliminio, uel quo alio iure: naſci eam actionem debere: & ita utimur.

XLIX Exceptio: *Niſi fur ſeruus eius cui furtum fecit, factus ſit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 37. ff. de noxalib. actionib. his uerbis:* Si alienus ſeruus furtum mihi fecerit, qui poſtea in meum dominium peruenit: extinguitur furti actio, quæ mihi competierat, nondum in iudicium deducta. Nec ſi poſtea alienauero eum, quem ante litem conteſtatam emeram, furti actio reſtaurabitur. Quòd ſi poſt litem conteſtatam eũ redemero, condemnandus erit uenditor. *Concordat l. 66. ibi: & ut maximè. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ exc. 1. repl. 4. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi poſt litem conteſtatam dominium furis is qui furtum paſſus eſt, nactus ſit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Quòd ſi poſt litem conteſtatam eum redemero, &c. *de qua re uide plura ȷ. lib. prox. cap. 2. quæſt. 2. exc. 12. repl. 2. Altera replicatio eſt: Niſi is qui furtum paſſus eſt, ſeruum rurſus alienauerit. Hæc replicatio reprobatur uerbis d. l. 37. iam propoſitis hiſce:* Nec ſi poſtea alienauero eum quem ante litem, &c. *Concordat d. uerſ. & ut maximè. Concordat item l. 18. ff. de furtis, his uerbis:* Quod dicitur noxam caput ſequi: tunc uerum eſt ut actio quæ in initio aduerſus aliquem nata eſt caput nocentis ſequatur. Ideoque ſi ſeruus tuus furtum mihi fecerit, & dominus eius effectus eum uendidero: non poſſe me agere cum emptore, Caſsiani putant. *Tertia replicatio eſt: Niſi pro parte tantùm dominium furis ſit nactus. Hæc replicatio reprobatur l. 44. §. penul. ff. d. tit. his uerbis:* Etiamſi parte dimidiæ nanciſcar dominium in ſeruo qui mihi antea furtum fecerat, magis eſt ut extinguatur actio etiam parte redempta: quia etiamſi ab initio quis partẽ in ſeruo habebat, furti agere non poterat. *Quarta replicatio eſt: Niſi uſumfructum tantùm in ſeruo fure nactus ſit is qui furtum paſſus eſt. Hæc replicatio approbatur d. l. 44. §. ult. his uerbis:* Planè ſi uſusfructus meus in eo ſeruo eſſe cœperit, dicendum eſt furti actionem nõn extingui: quia fructuarius dominus non eſt. *Hactenus de cauſis actionis furti, earumq́; exceptionibus.*

III. *Quibus competat furti actio? uide ȷ. cap. prox.*

IIII. *Aduerſus quos competat furti actio? uide ȷ cap. 5.*

V. PER QVOS COMPETAT FVRti actio?

Etiam per procuratorem exerceri poteſt. Quæ regula approbatur l. 4. in fine. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. cauſ 40.

VI. *Quid quantumq́, ueniat in actione furti? uide ȷ. cap. 6.*

VII. ADIVNCTA OFFICIA ACTOris & rei conuenti.

I. Regula, *De re ſubrepta ab actore deſignanda, proponitur l. 19 ff. de furtis, hiſce uerbis:* In actione furti ſufficit rem demonſtrari, ut poſsit intelligi: de pondere autem uaſorum nõ eſt neceſſe loqui. Sufficiet igitur ita dici: Lãcem, uel diſcum, uel pateram. Sed deſcribenda etiam materia eſt: utrum argentea, an aurea, an alia quæ ſit. Quòd ſi quis argentum infectum petat: & maſſam argenteam dicere, & pondus debebit ponere. ſignati argenti numerum debebit complecti: ueluti aureos tot plures'ue furto ei abeſſe. De ueſte quæritur, an color eius dicẽdus ſit? Et uerum eſt, colorem eius dici oportere: ut quemadmodum in uaſis dicitur patera aurea, ita & in ueſte color dicatur. Planè ſi quis iuret, pro certo ſe colorẽ dicere non poſſe: remitti ei huius rei neceſsitas debet. *Similis regula proponitur l. 51. § ſi linea. ff. eod. tit. his uerbis:* Si linea margaritarũ ſubrepta ſit, dicendus eſt numerus. Sed & ſi de uino furti agatur, neceſſe eſt dici quot amphoræ ſubreptæ ſint. Si uaſa ſubrepta ſint, item numerus erit dicendus

II. Regula, *De ſubſcribendo in crimen, proponitur l. ult. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Meminiſſe oportebit, nunc furti plerunq; criminaliter agi, & eum qui agit, in crimen ſubſcribere: non quaſi publicum ſit iudicium, ſed quia uiſum eſt temeritatem agentium etiam extraordinaria animaduerſione coërcendam. Non ideo tamen minus is qui uelit, poterit ciuiliter agere.

III. Regula: *Iuſiurandum in hac actione delatum, referri non permittitur. Quæ regula approbatur l. 11. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide ſ. lib. 7. cap. 6. quæſt. 2. exc. 21. repl. 3.*

IIII. Regula: *Si reus rem ſe emiſſe dicat, uenditorem exhibere debet. Quæ regula approbatur l. 5. C. de furtis, hiſce uerbis:* Ciuile eſt, quòd aduerſarius tuus à te exigit, ut rei quam apud te fuiſſe fateris, exhibeas uenditorem. Nam

à tranſeũte & igroto te emiſſe, dicere nõ conuenit, uolẽti euitare alienam bono uiro ſuſpicionem.

VIII. EVENTVS.

I. *Regula: Hæc actio infamat. Quæ regula approbatur l.65.ff.de furtis, biſce uerbis*: Non poterit præſes prouinciæ efficere, ut furti damnatum non ſequatur infamia. *Concordãt ea quæ proponuntur ſ.lib.3.cap.14.quæſt.1.cauſa 4.*

II. *Regula: Venditor quod hac actione conſecutus eſt, emptori reſtituere tenetur. Quæ regula approbatur l.14.in prin. ibi: & ſi quid ex.ff.de furtis. cuius uerba uide J.cap.prox. reg.11.exc.1.*

III. *Regula: Creditor cui pignus ſubreptum eſt, quod hac actione conſecutus eſt, debitori pignoratitia agenti reſtituere tenetur. Quæ regula approbatur l.15.in princ. ff.de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. 40.cap.12.quæſt.4.reg.6.*

IIII. *Regula: Locator conductori id quod hac actione conſecutus eſt, conducti iudicio reſtituere tenetur. Quæ regula approbatur l.53.ſ.ſi ſulphurariæ. ff.de furtis, his uerbis*: Si ſulphurariæ ſunt in agro, & inde aliquis terram egeſsit, abſtulitq;: dominus furti aget, deinde colonus conducti conſeqoetur, ut idipſum ſibi præſtetur.

V. *Regula: Commodatarius quod furti actione cõſecutus eſt, commodatori reſtituere non tenetur. Quæ regula approbatur l.22.ſ.ſed cùm in.C.de furtis. cuius uerba uide ſ.lib.39.cap.5.quæſt.3.reg.3.exc.1.*

IX. *Adfinia propoſitæ actionis remedia uide J. cap.7.cum ſequentibus.*

QVIBVS COMPETIT FVRTI actio? Cap. IIII.

I. Regula, *De eo cuius intereſt rem ſubreptam non eſſe, proponitur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc.ſ.furti autem, his uerbis*: Furti actio ei cõperit, cuius intereſt rem ſaluam eſſe, licet dominus non ſit. Itaq; nec domino aliter competit, quàm ſi eius interſit rem nõ perire. Vnde conſtat, creditorem de pignore ſubrepto furti actione agere poſſe, etiamſi idoneum debitorem habeat: quia expedit ei pignori potius incumbere, quàm in perſonam agere: adeò quidem, ut quamuis ipſe debitor eam rem ſubripuerit, nihilominus creditori competat actio furti. *Concordat l.10.ff.de furtis, biſce uerbis*: Cuius interfuit non ſubripi, is actionem furti habet. *Concordat item l.14.ſ.ſi res, in fine. ff.eod.tt. cuius uerba uide J.reg.11. exc.1. Concordat item d.l. 14.ſ.qualis. cuius uerba uide J.reg.11.exc.3. Concordat item d.l.14. ſ.ſi epiſtola. ibi: is ergo. cuius uerba uide J.reg.10. item concordat l.22.in prin C.de furtis. cuius uerba uide J.reg.11.exc.5. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi non ex honeſta cauſa intersit. Quæ exceptio approbatur l.11. ff.de furtis, biſce uerbis*: Cuius intereſt, ita furti actionẽ habet, ſi honeſta de cauſa intereſt. *Concordat l. 12.ſ.1.ff.eod.tt.his uerbis*: Furti actio malę fidei poſſeſſori non datur, quamuis interſit eius rem non ſubripi, quippe cùm res eius periculo ſit: ſed nemo de improbitate ſua cõſequitur actionem. Et ideo ſoli bonæ fidei poſſeſſori, non etiam malę fidei furti actio datur. *Concordat item l.78. ſ.ſi quis alteri. ff.eod. tt.his uerbis*: Si quis alteri furtum fecerit, & id quod ſubripuit, alius ab eo ſubripuerit: cum poſteriore fur dominus eius rei furti agere poteſt, fur prior non poteſt: ideo quod domini interfuit, non prioris furis, ut id quod ſubreptũ eſt, ſaluum eſſet. Hæc Q.Mutius refert. Et uera ſunt. nam licet interſit furis rem ſaluam eſſe, quia cõdictione tenetur: tamẽ cum eo is cuius intereſt, furti habet actionẽ, ſi honeſta ex cauſa intereſt. nec utimur Seruij ſentẽtis, qui putabat, ſi rei ſubreptę dominus nemo extaret, nec extaturus eſſet: furem habere furti actionem. non magis enim tunc eius eſſe intelligitur, cùm lucrum facturus ſit. Dominus igitur habebit cum utroq; furti actionem: ita ut ſi cum altero furti actionem inchoet, aduerſus alterum nihilominus duret. Sed & condictionem: quia ex diuerſis factis tenentur. *Concordat item l.87.in prin. ff. eod.tt. cuius uerba uide J. exc.5. Plura de hac exceptione uide J.reg.20. Altera exceptio eſt: Niſi creditor, re debitoris ſubrepta. Hæc exceptio approbatur l.50.ff. de furtis, biſce uerbis*: Interdum accidit, ut non habeat iuris actionem is cuius intereſt rem ſaluam eſſe. Vt ecce, creditor ob rem debitoris ſubreptam furti agere non poteſt, etſi aliunde creditum ſeruare non poſsit: loquimur autem ſcilicet de ea re quæ pignoris iure obligata non ſit. Item rei dotalis nomine, quæ periculo mulieris eſt, non mulier furti actionem habet, ſed maritus. *Tertia exceptio eſt: Niſi mulier dote ſubrepta. Hæc exceptio approbatur uerbis d.l. 50. id propoſitis biſce*: Item rei dotalis nomine, &c. *de qua re uide item J. reg. 16. Quarta exceptio eſt: Niſi quoad lucrum captandum, non ad damnum uitandum interſit. Hæc exceptio approbatur l. 73. ſ. fin.ff.d.tt.his uerbis*: Eius rei quæ pro hærede poſsidetur, furti actio ad poſſeſſorem non pertinet, quamuis uſucapere quis poſsit: quia furti agere poteſt is cuius intereſt rẽ non ſubripi. Intereſſe autem eius uidetur, qui damnum paſſurus eſt: non eius qui lucrum facturus eſt. *Concordat l.78.ſ.ſi quis alteri. ibi: nec utimur. ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ.exc.1. Quinta exceptio eſt: Niſi negociorum geſtor, tutor uel curator domini. Hæc exceptio approbatur l.87. ff.de furtis, biſce uerbis*: Is cuius intereſt non ſubripi, furti actionem habet, ſi & rem tenuit domini uoluntate: ut eſt is cui res locata eſt. Is autẽ qui ſua uoluntate, uel etiã

pro

pro tutore negocia gerit: item tutor uel curator ob rem ſubreptã non habebit furti actionem. *Sexta exceptio eſt: Niſi is cui res ſubrepta ex ſtipulatu uel ex teſtamento debetur. Hæc exceptio approbatur d.l.87. in fine, his uerbis:* Item is cui ex ſtipulatu, uel ex teſtamento ſeruus debetur, quamuis intereſt eius, non habet furti actionem. *Concordant ea quæ proponẽtur* ℑ.*reg.23. uide item* ℑ.*reg.24.exc.1. Septima exceptio eſt: Niſi fideiuſſor eius cuius periculo res eſt. Hæc exceptio approbatur ibidem, his uerbis:* Sed nec is qui fideiuſsit pro colono. *Plures propoſitæ regulæ exceptiones, ſed & ſpecies uide in regulis ſequentibus.*

II. *Regula. De domino rei ſubreptæ. Huic regulariter competit furti actio. cuius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi domini nihil interſit rem ſaluam eſſe. Quæ exceptio approbatur inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. furti autẽ. cuius uerba uide ℑ. reg. prox. in prin. Huius exempla uide in regulis ſequentibus.*

III. *Regula: Re locata ſubrepta, conductori, non domino competit furti actio. Quæ regula approbatur l.14. §. quòd ſi conduxe. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Quòd ſi conduxerit quis, habebit furti actionem, ſi modò culpa eius res ſubrepta eſt. *Cõcordat d.l.14. §. qualis. cuius uerba uide* ℑ.*reg. 11. exc.3. item concordat l.60 in fine ff. eod. tit. cuius uerba uide* ℑ. *reg.16. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ſine culpa conductoris res ſubrepta ſit: tunc enim domino cõpetit, non conductori. Quæ exceptio elicitur ex uerbis iam propoſitis hiſce:* Si modo culpa eius res ſubrepta eſt. *Altera exceptio eſt: Niſi mortuo cõductore, nondum adita eius hereditate, res locata ſubrepta ſit. Quæ exceptio approbatur l.14. §. ſi res commodata. ff. eod. tit. cuius uerba uide* ℑ. *reg 11. exc.1.*

IIII. *Regula, De colono. Huic etiam competit furti actio. Quæ regula approbatur d.l.14. § præterea, his uerbis:* Habent actionẽ furti coloni, quãuis domini non ſint: quia eorum intereſt. *Concordat l.26. in fine. ff. eod. tit. his uerbis:* Cõſtat, colonum qui nomis colat, cum eo qui fructus ſtãtes ſubripuerit, acturum furti: quia ut primùm decerpti eſſent, eius eſſe cœpiſſent. *Concordat item l.84. §. frugibus. ff. d. tit. his uerbis:* Frugibus ex fundo ſubreptis tam colonus quàm dominus furti agere poſſunt: quia utriuſq; intereſt rem perſequi. *Concordat item l.53. §. ſi ſulphurariæ ff. eod. tit. cuius uerba uide ĩ. cap. prox. quæſt. 8 reg.4.*

V. *Regula, De caupone & magiſtro nauis, nec nõ domino rei ſubreptæ. Caupoui uel nautæ, non domino rei ſubreptæ in naui, furti actio competit. Quæ regula approbatur l.4. in prin. ff. nautæ, caupones. cuius uerba uide ĩ. lib.19. cap.9 quæſt. 9. reg.2. Concordat l. unica. §. quòd ſi receipit. ff. furti aduerſus nautas. cuius uerba uide d. reg.2. item concordat l.14. §. fin. in fine ff. de furtis. cuius uerba uide* ℑ. *reg.10. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ipſe nauta ſubripuit, & poſtea ab eo ſubripiatur. Altera exceptio eſt: Niſi ipſe nauta ſoluẽdo non ſit. Hæ duæ exceptiones approbantur d.l.4. in prin.*

VI. *Regula, De fullone & ſarcinatore, nec non domino rei ſubreptæ. Fulloni & ſarcinatori, nõ domino furti actio competit. Quæ regula approbatur inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. §. item ſi fullo, his uerbis:* Si fullo polienda curandáue, aut ſarcinator ſarcienda ueſtimẽta mercede certa cõſtituta acceperit, eaq; furto amiſerit: ipſe furti habet actionem, non dominus: quia domini nihil intereſt eam rem non perire, cùm iudicio locati à fullone aut ſarcinatore rem ſuam perſequi poſsit. *Concordat l.12. in prin. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Fullo qui curanda poliendaq; ueſtimenta accepit, ſemper agit. Præſtare enim ſemper cuſtodiam debet. Si autem ſoluẽdo non eſt, ad dominum actio redit: nam qui non habet quod det, eius periculo nihil eſt. *Concordat item l.49. §. ſi ego tibi. ff. eod. tit. cuius uerba uide* ℑ. *reg.10. exc.1. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi fullo uel ſarcinator locati actione conuentus, nõ ſit ſoluendo. Hæc exceptio approbatur uerbis d.l.12. iam propoſitis hiſce:* Si autem ſoluendo non eſt, &c. *Concordat inſt. de oblig. quæ ex delicto. §. fulloni uerò, his uerbis:* Fulloni & ſarcinatori nõ aliter furti actionẽ competere placuit, quàm ſi ſoluendo fuerint: hoc eſt, ſi domino rei æſtimationem ſoluere poſsint. Nã ſi ſoluendo non ſint: tunc quia ab eis ſuũ dominus conſequi non poſsit, ipſi domino furti cõpetit actio: quia hoc caſu ipſius intereſt rem ſaluã eſſe. Idem eſt, etſi in parte ſoluendo fuerit fullo aut ſarcinator. *Altera exceptio eſt: Niſi fullo uel ſarcinator locati actione ſit liberatus. Hæc exceptio approbatur l.92. in prin. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Fullo actione locati de domino liberatus eſt. Negat eum furti rectè acturũ Labeo. item ſi furti egiſſet, priuſquàm ex locato cum eo ageretur, & antequàm de furto iudicaretur, locati actione liberatus eſſet: & furem ab eo abſolui debere. Quòd ſi nihil horum antè accidiſſet: furem ei condemnari oportere. Hæc idcirco, quoniã furti eatenus habet actionem, quatenus eius intereſt. *Tertia exceptio eſt in condictione & uindicatione furtiua, quæ domino magis quàm fulloni aut ſarcinatori competit: de qua re* ℑ. *ſuo loco dicetur. Huc pertinet l.60. §. ueſtimentũ. ibi: ſed iudicem. ff. locati. cuius uerba uide ĩ lib. 43. cap 4. quæſt.1. cauſa 9 exc.4.*

VII. *Regula, De eo qui rem inſpiciendã accepit, proponitur l.10 ff. de furtis, hiſce uerbis:* Rem inſpiciendam quis dedit. ſi ſpectat periculũ eum qui accepit. Ipſe furti agere poterit. *Concordat l.10. §.1. ibi: & ideo. ff. commodati. cuius uerba uide ĩ. lib 19. ca 3. quæſt.2. exc.1. repl.2 dupl.2.*

VIII. *Regula, De eo qui rem perferendam acce-*

pii,proponitur l.14.§.idem Pomponius,in fine.ff.de furtis.cuius uerba uide ȷ.*reg.12.exc.4. Concordat d. l.14.§.fin.cuius uerba uide* ȷ.*reg.10.*

IX. *Regula, De eo qui mandauit rem exigenti dandam, & eo qui mandatu eius dedit exigenti furi, proponitur l.52.§.apud Labeonem ff.de furtis.cuius uerba uide* ȿ.*cap.prox.quæſt.2.cauſa 21. Concordat l.3.§.fin.ibi:nã etſi is.ff.de donat. inter uir.& uxor. cuius uerba uide* ȷ.*lib.48 ca.8.exc.10.repl.1.dupl.6.*

X. *Regula, De eo cui epiſtola ſubrepta miſſa eſt, & eo qui miſit, proponitur l 14. §. ſi epiſtola. ff.de furtis, hiſce uerbis*: Si epiſtola quam ego tibi miſi,intercepra ſit:quis furti actionem habeat? & primùm quærendum eſt, cuius ſit epiſtola: utrum eius qui miſit, an eius ad quem miſſa eſt. Et ſiquidam dedi ſeruo eius:ſtatim ipſi quæſite eſt, cui miſi. Si uerò procuretori:æquè(quia per liberam perſonam poſſeſsio quęri poteſt)ipſius facta aſt: maximè ſi eius intereſuit eã babere. Quòd ſi ita miſi epiſtolã.ut mihi remittatur: dominiolom meom manet, quia eius nolui amittete.uel tranaferre dominium.quia ergo furti aget? Is cuius inteiſuit eã non ſubripi, id eſt ad cuius utilitatem pertinebãt ea quę ſcripta ſunt Et ideo quęri poteſt,an etiam is cui data eſt perferenda,furti agere poſsit? & ſi cuſtodia eius ad eum pertinebet,poteſt. Sed etſi intarfuit eius epiſtolam reddere,furti habebit actionem:finge enim eam epiſtolam fuiſſe, quæ cootinebat,ut ei qnid redderetur fieretue. Poteſt habere furti actionem, etſi uel cuſtodiã eius rei recepit, uel mercedé perferédæ accepit. & erit in hoc caſu ſimilis cauſa eius & cauponis,aut magiſtri nauis.nã his damus furti actionem,ſi ſint ſoluendo:quoniam periculum rerum ad eos pertinet.

XI. *Regula, De commodataria re commodata ſubrepta,& domino rei. Regulariter quidem cõmodatario,non commodatori hoc caſu competit furti actio. Quæ regula approbatur,ſimul & diſtinguitur Inſt. de obligat.quæ ex delicto.§. quæ de fullone,his uerbis*: Quæ de fullone & ſarcinatore diximus, eadem & ad eum cui cõmodata res eſt,transferenda ueteres exiſtimabant. Nã ut ille fullo mercedam accipiendo cuſtodiam præſtat: ita is quoq; qui commodatum utendi cauſa accepit,ſimiliter neceſſe hebet cuſtodiam præſtare, Sed noſtra prouidentia etiam hoc in noſtris deciſionib. emendauit, ut in domini uoluntate ſit,ſiue commodati actionem aduerſus eũ qui rèm commodatam accepit.mouere deſiderat,ſiue furti aduerſus eum qui rem ſubripuit: & alterutra earom electa, dominũ non poſſe ex pœnitentia ad alteram uenire actionam. Sed ſiquidem furem elegerit, illum qui rem utendam accepit,penitue liberari. Sin autem cõmodator ueniat aduerſus eum qui rem utendam accepit,ipſi quidem nullo modo competete poſſe aduerſus furem furti actionem: eom autem qui pro re commodata conuenitur, poſſe aduerſus furem furti habere actionem: ita tamen ſi dominus ſciens rem eſſe ſubreptam,aduerſus eum cui res cõmodata fuerit, peruenit. Sin autem neſcius & dubitãs rem eſſe ſubreptã, apud eum commodati actionem inſtituerit,poſtea autem re comperta uoluerit remittere qoidem cõmodati actionem,ad furti autem actionem peruenire: tũc licentia ei cooceditur & aduerſus furẽ uenire, obſtacolo nullo ei opponendo,quoniam incertus conſtitutus mouit aduerſus eum qui rem utendã accepit, cõmodati actionem: niſi domino ab eo ſatisfactum fuerit: tuoc etenim omnino furem à domioo quidem furti actione liberari:ſuppoſitũ autem eſſe ei qui pro re ſibi commodata domino ſatisfecit,cùm manifeſtiſsimum ſit,etiamſi ab initio dominus actionem commodati inſtituerit, ignarus rem eſſe ſubreptã,poſtea autem hoc ei cognito aduerſus furem tráſierit:omnino liberari eum qui rem commodatàm acceperit,quemcuoq; cauſæ exitũ dominos aduerſus furam habuerit:eadem definitione obtinẽte ſiue in parte, ſiue in ſolidum ſoluendo ſit is qui rem commodatã acceperit. *Au Imp.* Quæ de fullone & ſarcinatoro diximus.*ſcilicet* ȿ.*reg.6.At inſuper:* Sed noſtra prouidentia,&c. *De hac re uide* ȷ.*exc.5.Propoſitæ regulæ concordat l.5.§.fin. in fine.ff.commodati.cuius uerba uide* ȿ.*lib.19.cap 5.quæſt.3.reg.5. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt:Niſi mortuo commodatario,nondum adita eius hæreditate,res ſit ſubrepta. Quæ exceptio approbatur l.14.§.ſi res.ff.de furtis,hiſce uerbis:* Si res commodata eſt,& is cui commodata eſt, decaſſerit: quamuis hæreditati furtum fieri non poſsit.& ideo nec hæres eius, cui commodata eſt,poſsit agere:tamen commodator poterit furti agere Idemq; & in re pignorata,uel in re locata. Licet enim hæreditati furti actio nõ adquiratur: tamen alij cuius intereſt, adquiritur. *Altera exceptio uidetur: Niſi non principalis res commodata,ſed acceſſoria ſit ſubrepta. Hæc exceptio reprobatur d.l.14 § non ſolùm,his uerbis:* Non ſolùm in re commodata competit ei cui commodata eſt, furti actio: ſed etiã in ea quæ ex ea adgnata eſt:quia & huiuſmodi cuſtodia ad eũ pertinet. Nam & ſi ſeruũ tibi cõmodauero,etiam. neſtis eius nomine furti ages: quemuis ueſtẽ qua ueſtitus eſt,tibi non cõmodauerim. Item ſi iomẽta tibi cõmodauero, quorum ſequela erat equuleus:puto competere furti actionem

etiam

etiam eius nomine, quamuis ipſa non ſit commodatus. *Tertia exceptio eſt: Niſi non furti actione, ſed condictione furtiua agatur. Hæc exceptio approbatur d.l. 14. §. quæ, hiſce uerbis:* Qualis furti actio detur ei cui res commodata eſt, quæſitum eſt? & puto omnibus quorũ periculo res alienæ ſunt, ueluti commodatę, item locatæ, pignorisue nomine acceptę, ſi hæ ſubreptæ ſunt: omnibus furti actioné cópetere. condictio autem ei demũ competit, qui dominium habet. *Quarta exceptio eſt: Niſi commodatarius dolo fecerit circa rem commodatam. Hæc exceptio approbatur d.l. 14. §. idem Pomponius, his uerbis:* Pomponius lib. X. ex Sabino ſcribit, ſi is cui commodaui, dolo fecerit circa rem commodatam: eum furti agere non poſſe. Idem Pomponius probat & in eo qui rem mandatu alicuius ceperit perferendam. *Quinta exceptio eſt: Niſi domi nus rei commodatario commodati actionem remiſerit, & furti agere malit: hoc enim caſu domino, non commodatario furti actio competit. Quæ exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 22. in prin. uſq; ad §. ſed cùm in ſecundam. C. de furtis, hiſce uerbis:* Manifeſtiſsimi quidem iuris eſt, perpetrato furto, ei competere furti actionem, cuius intereſt ne furtum committetur. Sed quærebatur apud antiquos legũ interpretes, ſi quis cõmodauit alij rem ſuam ad ſe pertinenté, & ipſa ſubtracta eſt: an furti actio aduerſus furé inſtitui poſsit ab eo qui rem utendá ſuſcepit, idoneo ſcilicet cõſtituto: qui & ipſe cõmodati actione à domino pro ea re conueniri poſsit? & hoc quidam pené iam fuerat cõceſſum, ut habeat ipſe actioné, niſi inopiæ dignoſcatur laborare: tunc enim furti actioné domino cõpetere, dicebant. Sed & ſecũda incępit dubitatio, ſi tépore quo furtum cõmittebatur, idoneus erat is qui rem cõmodatam acceperat, poſtea auté ad inopiá peruenit, antequàm moueatur actio, quæ ei antea cõpetebat: an debeat actio quæ ſemel ei adquiſita eſt, firmiter apud eũ manere, uel ad dominũ reuerti? tum & hoc quærebatur, an in caſu furti actio ambulatoria ſit, nec'ne? Sed omnem talem tractatũ alia ſequitur ſubdiuiſio, ſi ex parte ſoluendo ſit is qui ré utendam accepit, ut poſsit nõ in totũ, ſed particularé ſolutionem ei facere: an habeat furti actioné, uel nõ? Tales itaq; ambiguitates ueterũ, imò magis (quod melius dicendũ eſt) ambages nobis decidétibus, in tãta rerũ difficultate ſimplicior ſententia placuit: ut in domini ſit uoluntate, ſiue cõmodati actioné aduerſus rem accipienté mouere deſideret, ſiue furti aduerſus eũ qui rem ſubripuit: & alterutra earũ electa, dominũ non poſſe ex pœnitétia ad alterá uenire actioné. Sed ſiquidé furem elegerit: illum qui ré utendá accepit, penitus liberari. Sin auté quaſi cõmodator ueniat aduerſus eũ qui rem cõmodatá accepit: ipſi quidé nullo modo cópetere poſſe aduerſus furé furti actioné: eum auté qui pro re cõmodata conuenitur, poſſe aduerſus furé quidé furti actioné habere: ita tamé, ſi dominus ſciens ré eſſe ſubreptá, aduerſus eũ cui res cõmodata fuit, peruenit. Sin auté neſcius & dubitans ré non eſſe apud eum, cõmodati actioné inſtituit, poſtea auté re cõperta uoluit remittere quidé cõmodati actioné, ad furti auté peruenire: tũc licentia ei cõcedatur & aduerſus furem uenire, nullo obſtaculo ei opponédo: quoniá iam incertus cõſtitutus mouit aduerſus eũ qui ré utendá accepit, cõmodati actioné: niſi domino ab eo ſatisfactũ eſt. tũc etenim omnimodo furé à domino quidé furti actione liberari: ſuppoſitũ auté eſſe ei qui pro re ſibi cõmodata domino ſatisfecit. Cùm manifeſtiſsimũ ſit, etiá ſi ab initio dominus actioné inſtituit cõmodati, ignorans ré eſſe ſubreptá, poſtea autem hoc ei cognito aduerſus furé tranſiuit: omnimodo liberari eũ qui ré commodatá ſuſceperit, quécunq; cauſæ exitũ dominus aduerſus furé habuerit: eadé definitione obtinéte, ſiue in parté ſiue in ſolidũ ſoluendo ſit is qui rem cõmodatam accepit. *Concordat inſt. de oblig. quæ ex delicto naſc. § quæ de fullone. cuius uerba uide ſ. ead. reg. in prin. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi dominus commodati actionem inſtituerit: hoc enim caſu poſtea pœnitentia ductus, ad furti actionem redire non poteſt. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Et alterutra earũ electa, dñm nõ poſſe ex pœnitentia ad alterá uenire actioné. *Item hiſce:* Sin auté quaſi cõmodator ueniat ad eũ, &c. *Cõcordat iiſdem uerbis inſt. d. §. quæ de fullone. ibi: & alterutra. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi dominus ignorans aut dubitãs rem ſubreptam eſſe, cõmodati egerit. Quæ duplicatio approbatur uerbis d.l. 22. ã propoſitis hiſce:* Ita tamé, ſi dominus ſciẽs rem eſſe ſubreptá, &c. *Cõcordat iiſdem uerbis inſt. d. §. quæ de fullone. Huius duplicationis triplicatio hæc eſt: Niſi domino à commodatario ſit ſatisfactum. Quæ triplicatio approbatur ibidem hiſce uerbis:* Niſi domino ab eo ſatisfactũ eſt, &c. *Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi commodatario res cõmodata ab uxore eius ſit ſubrepta: hoc enim caſu dominus, quamuis cõmodati actioné remittat, furti actioné non habet. Quæ replicatio approbatur d.l. 22. §. fin. his uerbis:* Cùm apertiſsimi iuris eſt, non poſſe maritũ conſtante matrimonio furti actioné cõtra ſuam uxoré habere: quia lex ita atrocé actioné dare in perſoné ita ſibi coniunctá

erubuit: aioſmodi incidit ueteiũ ſenſibus quæſtio. Quidē eteoim re ſibi cōmodata, huiuſmodi tei furtũ à ſua muliete paſſua eſt: & dubitabatur, utrũmna domino re furti actio cōtra mulierē præſtetur, an propter neceſsitatē cauſæ & maritus eius, utpote commodati actioni ſuppoſitus, poſſit habere forti actionā? Et autotas q dam iuris ſatis & in hac ſpecie cōtra ſe iurgium exercuerunt. Ex præſenti autē lege, & enterioribus noſtris deciſionibus qoç in iſta poſitæ ſunt cōſtitotione, poteſt & hæc ſpecies apertios dirimi. Si enim domino dedimus electionē, ad quē uoluerit peroenire, ſiue ad eum qui rē commodatá accepit, ſioe cōtra eum qoi fortũ cōmiſit: & in hac ſpecie meritus quidē propter matrimooij pudorē non furti, ſed rerũ amotarũ actionē hebeat, ſi ipſum dominos elegerit. Dominus eutá omnē licentiá poſsideat, ſiue adoerſus meritũ cōmodati, ſiue adoerſus mulierē furti ectionē extádere: ita temē, ut ſi ipſe qoi rē commodatá accepit, ſoluēdo ſit, nullo modo aduerſos mulierē furti actio extendatur: ne ex huioſmodi occaſione ioter maritũ & uxorē, qui non bene ſecum uiuunt, alique machinatio oriatur, & forſiten marito uolāta uxor eius extrahatur, & furti patiatur pœnalá condemnationē. *Huius replicationis duplicatio hec eſt: Niſi maritus non ſit ſoluēdo. Que duplicatio elicitur ex uerbis iam propoſitis biſce:* Ita tamen, ut ſi ipſe qui rem cōmodatá accepit, ſoluēdo ſit, &c. *Hec de quinta exceptione. Sexta exceptio eſt: Niſi cōmodatarius non ſit ſoluēdo. boc enim caſu domino furti actio competit, non cōmodatario. Que exceptio approbatur l.22. in prin. ibi: ſed omnem talē item §. ſin autē neſcim. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. exc. prox. in prin.*

XII. *Regula, De eo qui precario rē rogauit. Huic furti actio nō datur. Que regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.14. §. is qui precario. ff. de furtis, biſce uerbis:* Is qui precario ſeruum rogaoeret, ſubrepto eo poteſt qoeri, an habeat furti actionē? Et cùm non eſt contra eō ciuilia actio (qa ſimile donato precariũ eſt) ideoq; & ioterdictũ neceſſariũ uiſum eſt, non habebit furti actionē. Planè poſt interdictũ redditum, puto eom etiam culpem præſtare, & ideo & furti agere poſſe.

XIII. *Regula: Pignore ſubrepto, creditori furti actio cōpetit. Que regula approbatur l.12. §. ſed ſi res. ff. de furtis, biſce uerbis:* Si res pignori data ſit, creditori quoq; damna furti actionē, quámuis in bonis aius res nō ſit. Quinimò nō ſolùm aduerſus extraneō, uerùm cōtra ipſũ qooq; dominũ furti actionē damus. Et ita Iulianus ſcripſit. Nec non & ipſi dño dari placet: & ſic ſit, ut non teneetur furti, & agat. Idco autē detur utriq;, quie utriuſq; intereſt. Sad utrũ ſamper creditoris intereſt: en ita demũ, ſi debitor ſolueodo nō eſt? Et putat Pōponius, ſemper eius intereſſe pignua habere. Quod & Pepioianus lib. XII. Quæſt. probat. Et uerius eſt, ubiq; uideri creditoris interaſſe: & ita Iuliaous ſæpiſsime ſcripſit. *Concordat Inſt. de oblig. que ex delicto naſc. §. furti autem. cuius uerba uide ſ. reg. 1. in prin. Concordat item l.16. C. de pignorib. et hypoth. bis uerbis:* Si tibi ootariũ pignoris titulo debitor tuus obligeuit: eá à quo mancipiũ ebreptũ propoois, apud rectorē prouinciæ cōueoi. *Huius regule exceptio prima hec eſt: Niſi debitor ſit ſoluendo. Sed hec exceptio reprobatur uerbis d. §. ſed ſi res, iam propoſitis biſce:* Sed utrum ſemper creditoris intereſt. &c. *Cōcordat Inſt. d. §. furti autē. ibi: etiāſi idoneum. Altera exceptio uidetur: Niſi debitor pignus ſubripuerit. Sed hec exceptio reprobatur per ea que propoſita ſunt ſ. cap. prox. quaeſt. 2. exc. 18. repl. 1. Tertia exceptio uidetur: Niſi una ex duab. reb. pignori obligatis ſubrepta, altera quā creditor adhuc habet, ſufficiat debito ſoluēdo. Et hec exceptio reprobatur l.14. §. Papinianus. ff. de furtis, biſce uerbis:* Papinianus tractat, ſi duos ſeruos ob decē aureos pignori acceperim, & alter ſubripiatur: cùm alter quoq; q ſit retētus, nō minoris decem ualeret, utrum uſq; ad quioq; tátùm hebeá furti actionē, quia in alio habeo ſaloos quioq; an uerò, quia mori poteſt, dici debeat in decá fore actionē, etiáſi magni precij ſit is qui retinetur? Et ita putat. Nou enim debemus reſpicere pignua qđ ſubreptũ nō eſt, ſed id qđ ſubtractũ eſt. *Quarta exceptio eſt: Niſi creditor antea furti actione cōſecutus ſit, quantũ ſibi debetur. Hec exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l.14. §. idē ſcribit, bis uerbis:* Papinianus ſcribit, Si cùm mihi decē debetátur, ſeruus pignori detus ſubtractus ſit, & ectione furti cōſecutos fuero decē: nō cōpetere mihi actionē furti, ſi iterũ ſubripiatur: qoia deſierit mea iotereſſe, cùm ſemel ſim cōſecutus, hoc ita, ſi ſine mea culpe ſubripietur. Nā ſi culpa mea: qa ioterest, eo q teneor pigneraticia ectiōe: agere potero. Quòd ſi culpa abeſt, ſine dobio ectio cōpetere dño uidetur, quæ creditori nō cōperit. Quá ſententiá Pōponius quoq; lib. X. ex Sabino probat. Iidē dicunt, etiamſi doo ſerui ſubrepti ſint, ſimul cōperere utriuſq; nomioe furti actionē creditori: ſed nō in totum, ſed pro qua parte in ſingulos diuiſo eo qđ eis debetur, eius intereſt. Separatim autá duob. ſubreptis, ſi unius nomioe ſolidō cōſecutus ſit, elterius nomine nihil cooſequetur. *Plura de hac exceptione uide ‡. cap. 6. reg. 4. exc. 1. replic. 1. Quinta exceptio eſt: Niſi mortuo creditore, nondum adita eius hereditate, pignus ſit ſubreptum. Hec exceptio approbatur d. l.14. §. ſi res commodata. Cuius uerba uide ſuprà reg. 1ſ. except. 1.*

Sexta

Sexta exceptio eſt: Niſi creditor non furti actione, ſed condictione furtiua agere uelit. Hæc exceptio approbatur d. l. 14. §. qualis. cuius uerba uide ſ. d. reg. 11. except. 1. Septima exceptio eſt: Niſi non agenti creditori, ſed alij rei pignori ſit obligata: hoc enim caſu creditor cui res pignori obligata non eſt, furti actionem non habet. Quæ exceptio approbatur l. 55. §. ſi ex duob. ff. de furtis. hiſce uerbis: Si ex duobus ſocijs omnium bonorum unus rem pignori acceperit, eaq; ſubrepta ſit: Mela ſcribit, eum ſolùm furti habere actioné, qui pignori accepit, & ſociũ non habere. *Cõcordat l. 50. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. reg. 1. except. 2.*

XIIII. *Regula: Pignore ſubrepto, etiam debitori furti actio competit. quæ regula approbatur l. 12. ibi: nec non & ipſi. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. reg. prox. in prin. Concordat l. 47. §. hoc amplius. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cap. 6. reg. 4. except. 1.*

XV. *Regula, De depoſitario. Hic furti actionem non habet. quæ regula approbatur inſt. de oblígat. quæ ex delicto naſc. §. ſed is apud quem, his uerbis:* Is apud quem res depoſita eſt, cuſtodiam non præſtat, ſed tantùm in eo obnoxius eſt, ſi quid ipſe dolo malo fecerit. Qua de cauſſa ſi res ei ſubrepta fuerit, quia reſtituendæ eius rei nomine depoſiti non tenetur, nec ob id eius intereſt rem ſaluam eſſe: furti agere non poteſt, ſed furti actio domino competit. *Concordat l. 14. §. is autem. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Is apud quem res depoſita eſt, uideamus an habeat furti actionem? Et cum dolum duntaxat præſtet: meritò placet, eum non habere furti actionem. Quid enim eius intereſt, ſi dolo careat? *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi depoſitarij interſit rem ſubreptam non eſſe. quæ exceptio approbatur l. 2. §. & generaliter. ibi: dicet aliquis. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide J. cap. 9. quæſt. 3. except. 11. Huius exceptionis prima replicatio hæc eſt: Niſi ideo interſit. quòd depoſitarius dolo in re depoſita ſit uerſatus, ita ut periculũ rei ad eum pertineat. hæc replicatio approbatur d. §. is autem, in fine, cum ſequente. his uerbis:* Quòd ſi dolo fecit, iam quidem periculum ipſius eſt: ſed non debet ex dolo ſuo furti quærere actionem. Iulianus quoq; lib. XXII. Digeſtor. ſcribit: quia in omnium furum perſona eſt conſtitutum, ut eius rei nomine furti agere poſſint, cuius ipſi fures ſint: non habebit furti actionem is, apud quem res depoſita eſt, quámuis periculo eius res eſſe cœperit: quia eam contrectauit. *Altera replicatio eſt: Niſi ideo interſit depoſitarij, quia culpam rei depoſitæ promiſit, uel precium depoſitionis accepit. Hæc replicatio approbatur d. l. 2. § ſi in re depoſita. cuius uerba uide d. except. 11.*

XVI. *Regula: Re dotali ſubrepta, non mulier, ſed maritus furti actionem habet. quæ regula approbatur l. 50. in fine. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. reg. 1. except. 2. Concordat l. 11. C. de iure dotium. cuius uerba uide ſ. lib. 15. cap. 10. reg. 9. except. 1.*

XVII. *Regula: Re cuius uſumfructum uel uſus alterius eſt ſubrepta, uterq; tam uſufructuarius uel uſuarius, quàm proprietarius furti habet actioné. quæ regula approbatur l. 47. §. ſi ſeruus. ff. de furtis. cuius uerba uide J. cap. 6. reg. 4. exc. 1. Concordat l. ſi fur. 14. ff. de uſufructu & quemadmod. cuius uerba uide J. cap. 8. quæſt. 2. reg. 4.*

XVIII. *Regula, De negociorũ geſtore, tutore, & eo qui pro tutore negocia gerit. His non datur actio furti quæ regula approbatur l. 55. §. qui alienis. ff. de furtis. hiſce uerbis:* Qui alienis negocijs gerendis ſe obtulit, actioné furti nõ habet, licet culpa eius res perierit: ſed actione negociorũ geſtorũ ita dãnandus eſt, ſi dominus actioné ei cedat. Eadẽ ſunt in eo qui pro tutore negocia gerit, uel in eo tutore qui diligẽtiã præſtare debeat: ueluti qui ex pluribus tutorib. teſtamẽto datis, oblata ſatiſdatiõe, ſolus adminiſtrationé ſuſcepit. *Cõcordat l. 87. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. reg. 1. except. 5.*

XIX. *Regula: Si quis pecuniã ſuam pro alio falſo creditori ſoluerit: ſoluẽti, non ei pro quo ſolutum eſt, furti actio cõpetit. quæ regula approbatur l. 82. §. fin. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Qui rẽ Titij agebat, eius nomine falſo procuratori creditoris ſoluit. & Titius ratũ habuit. nõ naſcitur ei furti actio, quæ ſtatim cùm pecunia ſoluta eſt, ei qui dedit, nata eſt: cum Titij nummorũ dominiũ non fuerit, neq; poſſeſſio. ſed cõdictioné indebiti quidẽ Titius habebit, furtiuã aũt qui pecuniã dedit: quæ (etſi negociorum geſtorũ actione Titius cõueniri cœperit) arbitrio iudicis ei præſtabitur. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi iuſſu debitoris alius falſo procuratori ſoluerit. quæ exceptio approbatur l. 45. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Si iuſſu debitoris ab alio falſus creditoris procurator acceperit: debitori iſte tenetur furti, & nummi debitoris erunt.

XX. *Regula, De malæ fidei poſſeſſore, et fure, cui res aliena ſubrepta eſt. Hic furti actionem non habet. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. reg. 1. except. 1. Cõcordat l. 14. §. Iulianus. ff. de furt. cuius uerba uide ſ. reg. 15. except. 2. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi is cui res locata eſt, eam alteri cõmodauerit inuito locatore. hoc enim caſu, quamuis furtum eius committat: ſi tamen res commodatario ſubripiatur, ipſe furti actionem habet. quæ exceptio approbatur l. 49. §. ſi ego. ff. de furtis, his uerbis:* Si ego tibi poliendum ueſtimentũ locauero, tu uerò inſcio aut inuito me cõmodaueris Titio, & Titio furtũ factũ ſit: & tibi cõpetit furti actio, quia cuſtodia rei ad te pertinet: & mihi aduerſus te, quia non debueras rem cõmodare, quod faciẽdo furtũ admiſeris. Et ita erit caſus, quo fur furti agere poſſit.

XXI. *Regula, De nouo domino cui res ſubrepta eſt*

alienata. Huic furti actio competit. quæ regula approbatur l. 4°. ff. de furtis, hiſce uerbis: Si dominium rei ſubreptæ quacunq; ratione mutatum ſit, domino furti actio competit: ueluti hæredi & bonorum poſſeſſori, & patri adoptiuo, & legatario. *Concordat l. 68. §. ſi is cui. ff. eod. tt. his uerbis:* Si is cui res ſubrepta ſit, dum apud furem ſit, legauerit eã mihi: an ſi poſtea fur eam contrectet, furti actionem habeam? Et ſecundũ Octaueni ſententiã mihi ſoli cõpetit furti actio. cùm hæres ſuo nomine non habeat: quia quacunq; ratione dominiũ mutatum ſit, domino competere furti actionẽ conſtat. *Concordat item l. 58. in prin. ibi: ſed etſi perſona. ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. cap. prox. quæſt. 2. exc 41. repl. 4. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi res nouo domino nondum fuerit tradita. quæ exceptio approbatur l. 82. in prin. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si uẽdidero, neq; tradidero ſeruũ, & is ſine culpa mea ſubripiatur: magis eſt ut furti mihi cõpetat actio. & mea uideror intereſſe: quia dominium apud me fuit, uel quoniã ad præſtandas actiones teneor. *Cõcordat l. 14. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Eũ qui emit, ſi nõ eſt tradita ei res, furti actionẽ non habere: ſed adhuc uenditoris eſſe hãc actionẽ, Celſus ſcripſit. Mandare eũ planè oportere emptori furti actionẽ, & condictionẽ & uindicationẽ: & ſi quid ex his actionib. fuerit cõſecutus, id præſtare eum emptori oportere. Quæ ſententia uera eſt: & ita Iulianus. Et ſanè periculũ rei ad emptorem pertinet, dummodo uenditor cuſtodiã ante traditionẽ præſtet.

XXII. *Regula, De bonæ fidei poſſeſſore. Huic quoq; furti actio competit. quæ regula approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. ſed & bonæ, his uerbis:* Et bonæ fidei emptori, ſubrepta re quam emerit, quáuis dominus nõ ſit, omnino cõpetit furti actio, quemadmodum & creditori. *Concordat l. 12. §. ſed furti actio. ibi: & ideo. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. reg. 1. except. 2. Item concordat l. 53. §. ſed etſi rem. ff. d. tt. his uerbis:* Si rem furtiuam imprudens quis emerit, & ei ſubrepta ſit: habebit furti actionem. *Concordat item l. 76. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap. 6. reg. 4. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi ex cauſſa lucratiua poßideat. quæ exceptio approbatur l. 72. §. eius rei. ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. reg. 1. except 4.*

XXIII. *Regula, De eo cui res ex ſtipulatu debetur. Huic furti actio non datur. quæ regula approbatur l. 13. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Is cui ex ſtipulatu res debetur, furti actionẽ nõ habet, ſi ea ſubrepta ſit, cùm per debitorẽ ſtetiſſet, quo minus eam daret. *Cõcordat l. 69. §. fin. ff. eod. tt. his uerbis:* Si ſtipulatus de te ſim, Per te non fieri, quo minus homo Eros intra calendas illas mihi detur: quáuis mea intereſſit eum nõ ſubripi, cùm ſubrepto eo ex ſtipulatu nõ tenearis (ſi tamen per te factũ non ſit, quo minus mihi daretur) non tamen furti actionẽ me habere. *Cõcordat itẽ l. 87. in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. reg. 1. exc. 6.*

XXIIII. *Regula, De heredibus & cæteris ſucceſſoribus. Furti actio his quoq; datur. quæ regula approbatur l. 1. §. heredes ff. de priuatis delictis, hiſce uerbis:* Heredes furti agere poſſe cõſtat. executio enim quorundã delictorũ heredibus eſt data. Ita & legis Aquiliæ actionẽ heres habet. Sed iniuriarum actio heredi non cõpetit. *Concordat l. 41. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. reg. 21. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi res ſubrepta alij legata ſit. hoc enim caſu legatario, non heredi furti actio competit. quæ exceptio approbatur l. 68. §. ſi is cui. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. reg. 21. in prin. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi poſtquã res alij legata eſt, ſit ſubrepta. hoc enim caſu heredi, non legatario furti competit actio. quæ replicatio approbatur l. 87. in fine. ff. d. tt. cuius uerba uide ĩ. reg. 1. exc. 6. Altera replicatio eſt: Niſi ſub cõditione res ſubrepta ſit legata. quæ replicatio approbatur l. 53. §. fin. ff. d. tt. cuius uerba uide ĩ. cap. prox. quæſt. 2. except. 33. Concordat l. 82. §. 1. ibi: idq; & in ſtatuliberis ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap. 4. reg. 4. Tertia replicatio eſt: Niſi una re ex pluribus legata, una ſit ſubrepta. quæ replicatio approbatur d. l. 82. §. ſi ad exhibendum, his uerbis:* Si ad exhibendum egiſſem optaturus ſeruum mihi legatum, & unus ex familia ſeruus ſubreptus eſſet: hæres furti habebit actionem. Eius enim intereſt: nihil enim refert, cùm præſtare cuſtodiam debeat.

XXV. *Regula, De patre eius cui furti actio cõpetit. Huic quoq; furti actio competit. quæ regula approbatur quidem ipſo iure, uerùm cum exceptio prima hæc eſt: Niſi peculium filij non ſit ſoluendo. Hæc exceptio approbatur l. 52. §. ſi ſeruus. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si ſeruus tuus uel filius poliẽda ueſtimenta ſuſceperit: an furti actionẽ habeas, quæritur? Et ſiquidẽ peculiũ ſerui ſoluendo ſit, potes habere furti actionẽ: ſi non fuerit ſoluẽdo, dicendũ eſt non cõpetere furti actionẽ. *Altera exceptio eſt: Niſi res filiofamiliâs commodata ſubrepta ſit. quæ exceptio approbatur l. 14. §. an pater. ff. eod. tt. his uerbis:* An pater cuius filio commodata res eſt, furti actionem habeat, quæritur? Et Iulianus ait, patrẽ hoc nomine agere non poſſe: quia cuſtodiam præſtare nõ debeat: ſicut (inquit) ille qui pro eo cui commodata res eſt, fideiuſſit, non habet furti actionem. Neq; enim (inquit) cuiuſcunq; intererit rem non perire, habet furti actionem: ſed qui ob eam rem tenetur, quòd ea res culpa eius perierit. Quam ſententiã Celſus quoq; libro XII. Digeſtorum probat. *Tertia exceptio uidetur: Niſi poſt furtum factum pater eſ-*

ſi cœperit per adoptionẽ. hæc exceptio reprobatur l.41.§.1.ff de furtis,hiſce uerbis: Adrogatorem poſſe furti agere, ſcilicet eius furti nomine,quod factum eſt ei quem adrogauit,antequam adrogaret,certum eſt. Cæterùm ſi poſtea:nulla dubitatio erit. *Concordat l.48. ff.eod.tt cuius uerba uide ĩ.reg.21.*

XXVI. *Regula,De filiofamiliâs ſui iuris effecto,proponitur l.60.ff.de furtis. hiſce uerbis:* Si filiofamiliâs furtum factum eſſet:rectè is paterfamiliâs factus eo nomine aget. Sed & ſi res ei locata ſubrepta fuerit: paterfamiliâs factus idem agere poterit.

XXVII. *Regula,De fideiuſſore eius cui res aliena ſubrepta eſt. Huic furti actio non competit. quæ regula approbatur l.14.§.an pater.ff.de furtis cuius uerba uide ĩ.reg.15.except.2.Concordat l.87.§.fin. ff.eod.tt.cuius uerba uide ĩ.reg.1.except.7.*

XXVIII. *Regula,De pluribus quibus actio hæc competit ex diuerſis cauſis. Omnibus ſimul experiri permittitur. quæ regula approbatur l.47.§.ſi ſeruus.ff.d.tt.cuius uerba uide J.cap.6 reg.4. except 1.*

ADVERSVS QVOS COMPETIT FURTI ACTIO? Cap. V.

I. *Regula: Regulariter quidem aduerſus alium, quàm qui furtum commiſit, furti actio non datur. Cuius regulæ exceptiones hæ ſunt.*

I. *Exceptio: Niſi ſeruus furtum commiſit. hoc enim caſu aduerſus dominum eius noxalis furti actio competit. quæ exceptio approbatur l.42.§.quamdiu. ff.de furtis,hiſce uerbis:* Quamdiu uiuit is qui furtum fecit,non perit furti actio:aut enim ſui iuris eſt is qui furtum fecit,& cum ipſo actio eſt:aut alieni iuris eſſe cœpit,& actio furti cum eo eſt, cuius poteſtati ſubiectus eſt.Et hoc eſt quod dicitur: Noxa caput ſequitur. *Concordat l.63 in prin.ibi:ut quodammodo.ff.eod.tt. cuius uerba uide ĩ. lib.44. cap.11. queſt.3.cauſſa 7.Concordat item l.35. in fine ff.eod. tt.cuius uerba uide ĩ.cap.3.queſt.2.except.43.repl. 1. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi fur ſeruus ſit manumiſſus: tunc enim in ipſum manumiſſum actio competit. quæ replicatio approbatur l.41.ff.de furtis,hiſce uerbis:* Si ſeruus nauem exercens nõ uolũtate domini: de eo quod ibi perit, uulgaris formula in dominum danda eſt:ut quod alter admiſit,duntaxat de peculio:quod ipſe exercitor,adijciatur: aut noxæ dedere.Igitur ſi manumiſſus ſit: perſecutio quidem in peculio manebit aduerſus dominum intra annum: noxalis ipſum ſequetur. *Concordat l.62.in prin.ibi: quod tamen.ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. lib.44. cap.11. queſt.3.cauſſa 7. Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi ob id ſit manumiſſus,ne dominus furti iudicio teneatur. quæ duplicatio approbatur d. l. 41.his uerbis:* Interdum & manumiſſus & qui eum manumiſit,ob furtum tenetur; ſi ideo manumiſſus ſit, ne furti cum eo agi poſsit. Sed ſi cum domino actum fuerit: ipſo iure manumiſſum liberari, Sabinus reſpondit,quaſi deciſum ſit. *Altera duplicatio eſt: Niſi ſtatulibero fure manumiſſo, dominus actori non præſtet id quod conditionis implendæ cauſſa à ſtatulibero accepit. quæ duplicatio approbatur,ſimul & diſtinguitur l.62.§.fin.ff.d.tt. his uerbis:* Statuliberum qui ſi decem dediſſet, liber eſſe iuſſus erat, hæres noxali iudicio defenderat:pendente iudicio ſeruus data decem hæredi, ad libertatem peruenit: quæritur, an non aliter abſolutio fieri debeat, quàm ſi decem,quæ accepiſſet hæres, actori dediſſet? Africanus referre exiſtimauit,unde ea pecunia data eſſet:ut ſi quidem aliunde quàm ex peculio, hæc ſaltẽ præſtet: quando quidem ſi nondum ad libertatẽ ſeruus perueniſſet, noxæ deditus ei cui deditus eſſet,daturus fuerit. Si uerò ex peculio: quia numos hæredi dederit, quos utique is paſſurus eum non fuerit ei dare:contrà ſtatuendum eſſe. *Altera replicatio eſt: Niſi ſeruus mortuus ſit. quæ replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur d.l.63. in prin. ibi: ex his igitur. cuius uerba uide ĩ. lib.44. cap.11.queſt.3 cauſſa 7. Tertia replicatio uidetur: Niſi dominus ipſe,ſi furtum actori feciſſet, furti actione conueniri non potuit. hoc enim caſu uidetur nec ex ſerui ſui furto conueniendus Sed hæc replicatio reprobatur exemplis l.51. in prin. ibi: ſerui uerò ſui.ff de furtis. cuius uerba uide J. except. 6. repl.5. Sed & plura de hac re uide J.lib.prox.cap.5. queſt. 3.except.3. Quarta replicatio eſt: Niſi ſeruus rem domino commodatam ſubtraxerit. Hæc replicatio approbatur l.55.§.quod ſi ſeruum.ff. d. tt. cuius uerba uide ĩ.lib.3.cap.59.queſtion.1. exception.5. Plura de exceptione propoſita uide J. lib. prox.cap.1.*

II. *Exceptio: Niſi is qui furtum fecit, ab alio pro ſeruo bona fide poſsideatur. hoc enim caſu aduerſus bonæ fidei poſſeſſorem furti actio noxalis competit. quæ exceptio approbatur,ſimul & diſtinguitur l.21. C. de furtis. cuius uerba uide ĩ. cap.3. queſt.2.except.2.*

III. *Exceptio: Niſi in naue caupona uel ſtabulo furtum ſit factum. ex hoc enim furto aduerſus nautam,cauponem, uel ſtabularium actio competit. de qua re uide ĩ.lib.19.cap.9.*

IIII. *Exceptio: Niſi alius furi rem furtiuam ſubripuerit. hoc enim caſu aduerſus utrunq; domino furti actio competit. quæ exceptio approbatur l.78. §.ſi quis alteri. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. cap. prox.reg.1.except.1.*

V. *Exceptio: Niſi fur mortuus ſit. hoc enim caſu aduerſus eius hæredes actio furti uidetur competere. Sed hæc exceptio reprobatur l.15 C. de furtis, hiſce uerbis:* Furti actione minimè teneri ſucceſſores,ignorare nõ debueras. De inſtrumẽtis autẽ ablatis in rẽ actiõs cõuẽire potes tenẽtes.

tes. Concordat l.1. in prin.ff. de priuatis delictis. cuius uerba uide J.cap.7.reg.5. Sed & plura de hac re uide s̄.lib.16.cap.6.reg 5.except.1.

VI. Exceptio: Niſi alterius ope & conſilio furtum factum ſit hoc enim caſu & is cuius ope & conſilio furtum factum eſt, furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc.§. interdum quoq;, his uerbis: Intecdum furti teoetur, qui ipſe furtum non fecit: qoalia eſt ia cuius ope & conſilio furtum factum eſt. Io quo numero eſt is qui tibi numos excuſsit, ut alius eos rapacet: aut tibi obſtiterit, ot alius rem tuam exciperet: aut oues tuas uel boues fugauerit, ut alius eas acciperet. Et hoc ueteres ſcripſerunt de eo qui panno rubco fugauit armentum. Sed ſi quid eorum per laſciuiam, & nō data opera, ut furtum admitteretur, factum eſt, in factum actio dari debet. At ubi ope Mæuij Titius furtum fecerit: ambo furti tenentur. Declaratur exceptio propoſita tum exemplis iam propoſitis, tum definitione conſilij & opis, l.51.§.rectè. ibi: conſilium.ff.de furtis, hiſce uerbis: Conſilium dare uidetur, qui perſuadet, & impellit atq; inſtruit cōſilio ad furtum faciendom. Opem fert, qoi miniſterium atq; adiutorium ad ſobripiendas res præbet. Declaratur inſuper exceptio propoſita ſpeciebus & exemplis propoaeudis J. exceptionibus ſequentibus. Planè huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi non furandi animo opem tulit aut conſilium dedit. quæ replicatio approbatur d.§. rectè, in prin. cuius uerba uide s̄.lib.36. cap.3.except.8. Concordat d.l.51.§. fin. cuius uerba uide J.except.8. Concordat item inſt.d.§. interdum. uerbis paulo ſuperius propoſitis hiſce: Sed ſi quid eorum per laſciuiam, & non data opera ot furtum admitteretur, factum eſt: in factum actio dari debet. Huius exemplum etiam proponitur l.40. ibi: & ideo etiam.ff.de furtis. cuius uerba uide s̄.cap.3.quæſt.2.except.24. Concordat l.55.in prin.ff.cod.tt. cuius uerba uide s̄. lib. 5.cap. 2. except. 2. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi inimicitiarum cauſſa opem tulit aut conſilium dedit. tunc enim, quamuis non furandi animo fecit, nihilominus tenetur. quæ duplicatio approbatur l.51.§. ope.ff. d. tt. his uerbis: Ope & conſilio furtum factum, Celſus ait, oon ſolùm ſi idcirco fuerit factum, ot ſocij furarentur: ſed etſi non ut ſocij furarentur, inimicitiarum tamen caoſſa fecerit. Altera replicatio eſt: Niſi conſilium tantùm dedit, non etiam opem tulit ad furtum faciendum. Hæc replicatio approbatur inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. ope & conſilio. ibi: certè qui, his uerbis: Qui nullam opem ad furtum faciendum adhibuit, ſed tantùm conſiliom dedit, atque hortatus eſt ad furtum facieodum: ooo teuetur furti. Concordat l.53.§. item dubitatum, in fine.ff. de uerb.ſignif. his uerbis: Poſt ueterum authoritatem eò peruentum eſt, ut nemo ope uidoatur feciſſe, niſi & conſilium malignum habuerit: noc conſilium habuiſſe noceat, niſi & factum ſecutum fuerit. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi furtum fuerit ſecutum. quæ duplicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce: Niſi & factum ſecutum ſuerit. Concordat l.36. in prin. ibi: ſed ſi alius. ff. de furtis. cuius uerba uide J.triplicat. proxim. Eſt enim huius duplicationis triplicatio hæc: Niſi ſeruo perſuaſit ut fugeret, hoc enim caſu, quamuis ſeruus ſui furtum faciat fugiendo, is tamen qui conſilium dedit, furti non tenetur. quæ triplicatio approbatur d.l.36.in prin. his uerbis: Qui ſeruo perſuaſit ut fugeret, fur non eſt: nec enim qui alicui malum cooſilium dedit, furtum fecit: noo magis quàm ſi perſuaſit, ut ſe præcipitaret, aut manus ſibi inferret. hæc enim furti noo admittunt actionem. Concordat d.l.38. §. ſi duo. cuius uerba uide s̄. cap.3. quæſt.2.cauſſa 40. Item concordat l.4. C.de furtis. cuius uerba uide s̄.d.cauſſa 40. Huius quadruplicatio prima hæc eſt: Niſi ideo fugam ſuaſit, ut ab alio ſubripiatur. quæ quadruplicatio approbatur d.l.36. in prin. his uerbis: Sed ſi alius fogam ei perſoaſerit, ut ab alio ſubripiatur: furti tenebitur is qui perſuaſit, quaſi opo cooſiliouè eius furtum factum ſit. Altera quadruplicatio eſt: Niſi ſeruus fugiens, poſtea furtum committat. quæ quadruplicatio approbatur ibidem his uerbis: Pius Pomponius ſcripſit, cùm quis perſuaſit, quamuis interim furti noo teneretur: tunc tamē incipere teneri, cum quis fugitiuus fur eſſe cœperit, quaſi uideatur opo conſiliouè eios furtum factum. Tertia quadruplicatio eſt: Niſi ſeruus fugiens res aliquas ſecum auferat. quæ quadruplicatio approbatur d.l.36. §.idem Pomponius, his uerbis: Pomponius ait, ſi cum rebus aufugerit fugitiuus, poſſe furti actione ſollicitatorem cooueniri rerū nomioe: quia opē conſiliumuè cōtrectatori tulit. quod & Sabinus ſignificat. Concordat d.l.36.§.fin. cuius uerba uide s̄.cap.3.quæſt.2.cauſſa 40. Tertia propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi contrectatio conſilium & opem non ſit ſecuta. quæ replicatio approbatur l.53.§. neque uerbo, in fine.ff. de furtis. cuius uerba uide s̄. cap.3. quæſt. 2.exception. 35. Concordat l.51.§. fin.ff. de uerb.ſignificat. cuius uerba uide s̄. replicat. proxim. Quarta replicatio eſt: Niſi is opem & conſilium dedit, qui ipſe furtum faciens actione furti non tenetur. quæ replicatio approbatur l.92. in fine. ff. de furtis, hiſce uerbis: Nemo opem aut conſiliom alij præſtare poteſt, qui ipſe furti facieodi cooſilium capere noo poteſt. Concordat l.23.in fine. ff. eod.tt. cuius uerba uide s̄.cap.3.quæſt.2.except.9. Cōcordat l.53.in prin. ibi: ipſe quoq;.ff.eod.tt. cuius uerba uide J.repl.prox.

Quinta

Quinta replicatio eſt: Niſi ei opem tulit, uel conſiliũ dedit, qui ipſe furti actione non tenetur. Hæc *replicatio reprobatur l.36.§.item placuit.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Placuit eum qui filio uel ſeruo, uel uxori opem fert furtum facientibus, furti teneri, quamuis ipſi furti actione non conueniantur. *Concordat l.33.in prin ff.eod. tit.his uerbis:* Si quis uxori rea mariti ſubtrahenti opem conſiliúmue accommodauerit, furti tenebitur. Sed et ſi furtum cum ea fecit, tenebitur furti, cum ipſa non teneatur. Ipſa quoq; ſi opem furi tulit, furti non tenebitur, ſed rerum amotarũ. Serui uerò ſui nomine furti eum teneri, nequaquam ambigendũ eſt. Idem dicendum eſt & in filiofamilias milite. Nam ipſe patri non tenebitur furti: ſerui autem ſui nomine caſtrenſis tenebitur, ſi patri ſeruus furtũ fecerit. *Concordat item Inſt.de obligat.quæ ex delicto naſc.§.hi qui in, in fine. cuius uerba uide ſ̄ cap. 3.quæſt.2.except.1.* *Sexta replicatio eſt: Niſi ſeruo ut fugeret perſuaſit. hoc enim caſu, quamuis ſeruus fugiens ſui furtum faciat, tamen is qui conſilium fugæ dedit, furti non tenetur. quæ replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ propoſita ſunt ſ̄.repl. 1. dupl.1. tripl. 1.* *Septima replicatio eſt: Niſi fugitiuo iter monſtrauit. quæ replicatio approbatur l.64. ff.de furtis, hiſce uerbis:* Furtum non committit, qui fugitiuo iter monſtrauit. *Hæc de replicationibus propoſitæ exceptionis. Sequuntur nunc eiuſdem aliquot ſpecies.*

VII. *Exceptio: Niſi alius numos de manu domini excuſſerit, ut alius eos ſubtraheret. nam & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur Inſt. de obligat.quæ ex delicto naſc.§.interdum.cuius uerba uide ſ̄.except.prox.in prin. Concordat l.27.§.ſi quis de manu.ff.ad l. Aquiliam.cuius uerba uide ſ.cap.10. quæſt.1.cauſſa 49.Item concordat l 18.§ ſi ſeruus.ff. de noxalib.action.cuius uerba uide ſ̄.cap.3. quæſt.1. except.18.repl.6.Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi alio animo, quàm ut aliquis eos ſubriperet, de manu excuſſit. quæ replicatio approbatur l.53.§. ſi quis de ff de furtis, hiſce uerbis:* Si quis de manu alicuius numos aureos, uel argenteos, uel aliam rem excuſſerit: ita furti tenetur, ſi ideo fecerit, ut alius tolleret, iſq; ſuſtulerit. *Altera replicatio eſt: Niſi alius numos excuſſos non ſuſtulerit. quæ replicatio elicitur ex uerbis iã propoſitis hiſce:* Iſq; ſuſtulerit. *Concordat d.l. 27.§.ſi quis de cuius uerba uide (ut dixi) d.cauſſa 40.*

VIII. *Exceptio: Niſi alius pecus fugauit, ut ab alio ſubriperetur. Nam & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l.51. § fin.cum l.ſequente.ff de furtis.hiſce uerbis:* Cum eo qui pannũ rubrum oſtendit, fugauitq; pecus ut in fures incideret, ſiquidẽ dolo malo fecit: furti actio eſt. Sed etſi nõ furti faciendi cauſſa hoc fecit, non debet impunitus eſſe luſus tã perniciosus. Idcirco Labeo ſcribit, in factum dandã actionẽ. Nam ſi præcipitata ſint pecora: utilis actio damni iniuriæ, quaſi ex lege Aquilia dabitur. *Concordat Inſt.de obligat.quæ ex delicto naſc.§ interdum.ibi: aut oues. cuius uerba uide ſ̄. except.6. in prin.* *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi non furandi animo pecus fugauit. quæ replicatio approbatur uerbis d. §. fin. iam propoſitis hiſce:* Sed etſi non furti faciendi, &c. *Concordat Inſt.d.§.interdum.ibi: ſed ſi quid.* *Altera replicatio eſt: Niſi pecus ab alio ſubreptum non ſit. quæ replicatio approbatur l.37.ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si pauonem meum manſuetum, cum de domo mea effugiſſet, perſecutus ſis, quoad is perijt: agere tecum furti ita potero, ſi aliquis eum habere cœperit.

IX. *Exceptio: Niſi alius domino obſtiterit, quo magis res eius ab alio ſubriperetur. nam & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur Inſt. de obligat.quæ ex delicto naſc.§.interdum quoq;. cuius uerba uide ſ̄.except.6.in prin.*

X. *Exceptio: Niſi alius dolo malo dominum, eius ſeruum in ius uocauerit, quo magis res eius ab alio ſubriperetur. Nam & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur l.68.§. cum qui.ff. de furtis, hiſce uerbis:* Eum qui mulionem dolo malo in ius uocaſſet, ſi interea mulę perijſſent, furti teneri, ueteres reſponderunt.

XI. *Exceptio: Niſi alius oſtium uel feneſtras effregit, per quas alius ingreſſus furtum fecit. Nam & is quoq; qui effregit, furti tenetur. quæ exceptio approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc.§. ope & conſilio, his uerbis:* Ope & conſilio eius quoque furtum admitti uidetur, qui ſcalas fortè feneſtris ſupponit: aut ipſas feneſtras uel oſtium effringit, ut alius furtum faceret: quiúe ferramenta ad effringendum, aut ſcalas, ut feneſtris ſupponerentur, commodauerit, ſciẽs cuius rei gratia commodauerit. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi non furandi animo oſtium effregit. quæ replicatio approbatur l. 40. ibi: & ideo etiam, ff.de furtis.cuius uerba uide ſ̄.cap.3.quæſt.2.except. 24.Concordat l.55.in prin.ff.eod.tit.cuius uerba uide ſ̄ lib.3.cap.2.except.2.*

XII. *Exceptio: Niſi alius ſcalas feneſtris ſuppoſuit, uel ferramenta ad effringendum, aut ſcalas ad furtum faciendum commodauit. Nam & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur uerbis Inſt. d.§. ope & conſilio, iam propoſitis. Concordat l. 54. §. qui ferramenta. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Qui ferramenta ſciens commodauerit ad effringendum oſtium, uel armarium: uel ſcalas ſciens cuius rei gratia id fieret, commodauerit ad aſcendendũ: licet nullum eius conſilium principaliter ad furtum faciendum interuenerit, tamen furti actione tenetur.

XIII

XIII. *Exceptio: Niſi quis furem celauerit. nã & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur ſimul & declaratur l. 49. §. qui furem ff. de furtis, hiſce uerbis:* Qui furẽ nouit, ſiue indicet eum, ſiue nõ indicet, fur non eſt: cùm multum interſit, furem quis celet, an non indicet. Qui nouit, furti non tenetur: qui celat, hoc ipſo tenetur.

XIIII. *Exceptio: Niſi quis furem non indicet. Hæc exceptio reprobatur uerbis d. §. qui furem, iam propoſitis.*

XV. *Exceptio: Niſi quis ſciens rem furtiuã ſuſcipiat, & celet. nã & hic furti actione tenetur. quæ exceptio approbatur l. 14. C. de furtis, hiſce uerbis:* Eos qui à ſeruo furtim ablata ſcientes ſuſceperint, non tantùm de ſuſceptis conuenire, ſed etiam pœnali furti actione potes. *Concordat inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. ſed hæ actiones, in fine. cuius uerba uide ſ. cap. 2. quæſt. 4. Concordat item l. 15. in prin. ff. de furtis. cuius uerba uide J. cap. prox. reg. 1. except. 6. Plures huiuſmodi exceptiones uide ſ. cap. 3. quæſt. 2. inter cauſſas actionis furti. Hæc de prima regula.*

II. *Regula: Qui aduerſus alium habet furti actionem, is furti actione teneri non debet. quæ regula approbatur l. 21. §. cumq; generali. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 3 quæſt. 2. except. 2.*

III. *Regula: Si plures trabem alienam abſtulerint, quam unus ſolus auferre non potuiſſet, omnes furti actione tenentur. quæ regula approbatur l. 21. §. penult. ff. de furtis, his uerbis:* Si duo pluresúe unum tignum furati ſint, quod ſinguli tollere non potuerint: dicendum eſt, omnes eos furti in ſolidum teneri, quamuis id unus nec contrectare, nec tollere ſolus potuit. Et ita utimur. nec enim poteſt dici pro parte furtum feciſſe ſingulos, ſed totius rei uniuerſos. Sic fiet, ſingulos furti teneri. *Concordat l. 51. § fin ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ſ lib. 1. cap. 6 reg. 2.*

IIII. *Regula: Si plures furtum fecerint, ſinguli in ſolidum tenentur. De qua re uide J. cap. proxim. reg. 19.*

V. *Regula, De ſeruo fure manumiſſo, proponitur l. 15. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide J. cap. 8. quæſt. 3. reg. 1.*

QVID QVANTVMQVE ueniat in furti actione?
Cap. VI.

I. *Regula: Furti manifeſti pœna, quadruplum eſt nec manifeſti, duplum. quæ regula approbatur inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. pœna manifeſti, his uerbis:* Pœna manifeſti furti, quadrupli eſt tam ex ſerui quàm ex liberi perſona: nec manifeſti, dupli. *Concordat inſt. de actionib. §. pœnam tantùm. cuius uerba uide ſ. lib. 16. cap. 4. quæſt. 2 diuiſ. 5. Item concordat inſt. eod. tit. §. omnes autem actiones. ibi: in duplum. item ibi: quadrupli autem. cuius uerba uide ſ. d. quæſt. 2. diuiſ. 4. Declaratur regula propoſita definitione furti manifeſti & nec manifeſti, inſt. d. tit. §. furtorum autem, his uerbis:* Furtorum duo ſunt genera: manifeſtum, & nec manifeſtum Nam conceptũ & oblatum ſpecies potius actionis ſunt furto cohærentes, quàm genera furtorum, ſicut inferius apparebit. Manifeſtus fur eſt, quem Græci ἐπ' αὐτοφώρῳ appellant: nec ſolùm is qui in ipſo furto deprehenditur, ſed etiam is qui in eo loco deprehenditur, quo furtum fit: ueluti qui in domo furtum fecit, & nondum egreſſus ianuam, deprehenſus fuerit: & qui in oliueto oliuarum, aut in uinero uuarum furtum fecit, quamdiu in eo oliueto aut uineto deprehenſus fuerit. Imò ulterius furtum manifeſtum eſt extendendum, quamdiu eam rem fur tenens uiſus uel deprehẽſus fuerit, ſiue in publico, ſiue in priuato, uel à domino uel ab alio, antequam eò peruenerit, quò deferre uel deponere deſtinaſſet. Sed ſi pertulit quò deſtinauit, tametſi deprehendatur cum re furtiua, non eſt manifeſtus fur. Nec manifeſtum furtum quid ſit, ex ijs quę diximus intelligitur. nam quod manifeſtũ non eſt, id ſcilicet nec manifeſtum eſt. *Ait Imperator:* Sicut inferius apparebit. *Scilicet eod. tit. §. conceptum. cuius uerba uide ſ. cap. 2. quæſt. 4. reg. 2. Concordat definitioni propoſitæ l. 3. cum quinq; legib. ſequentib. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Fur manifeſtus eſt, quem Græci ἐπ' αὐτοφώρῳ appellant, hoc eſt qui deprehenditur in ipſo furto. Et parui refert, à quo deprehendatur, utrum ab eo cuius res fuit, an ab alio: ſed utrum ita demum fur ſit manifeſtus, ſi in faciendo furto deprehendatur, an uerò et ſi alibi fuerit deprehenſus? Et magis eſt (ut & Iulianus ſcripſit) etſi non ibi deprehendatur, ubi furtum fecit: attamen eſſe furẽ manifeſtum, ſi cum re furtiua fuerit deprehenſus priuſquam eò loci rem pertulerit, quò deſtinauerat. Quò deſtinauerit quis perferre, ſic accipiendum eſt: quò deſtinauerit eo die manere cum furto. Siue igitur in publico, ſiue in priuato deprehendatur, antequam ad locum deſtinatum rem perferret: in ea cauſa eſt, ut fur manifeſtus ſit, ſi cum re furtiua deprehẽdatur. Et ita Caſſius ſcribit. Sed ſi pertulerit quò deſtinauit: tametſi deprehendatur cum re furtiua, non tamen eſt manifeſtus fur. Quamuis enim ſæpe furtum contrectando fiat: tamẽ initio, id eſt faciendi furti tempore conſtituere uiſum eſt, manifeſtus necne fur eſſet. Si quis in ſeruitute furtum fecerit, & manumiſſus deprehendatur: an fur manifeſtus ſit, uideamus? Et ait Pomponius lib. XIX. ex Sabino, nõ poſſe eũ manifeſti cõ-

uenirit

ueniri: quia origo furti in ſeruitute facti non fuit manifeſta. Idem Pomponius eleganter ſcribit, deprehenſione fieri manifeſtum furem. Cæterùm ſi, cum tibi furtũ facerem, de domo tua abſcondiſti te, ne te occidam: etiamſi uidiſti furtum fieri, attamen non eſt manifeſtum. Sed Celſus deprehenſioni hoc etiam adijcit: ſi cum ui diſſes eum ſubripientem, & ad comprehendendum eum occurriſſes, abiecto furto fugit: furem manifeſtum eſſe: paruiq́; referre putat, dominus an uicinus quilibet tranſiens adprehendat. Nec manifeſtum furtum quid ſit, apparet. nam quod manifeſtum non eſt, hoc ſcilicet nec manifeſtum eſt. Ex his patet, furtum manifeſtum regulariter quidem eſſe, ſi quis cum re furtiua deprehendatur, & pœnam quadrupli eſſe. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi non eo loco, in quo furtum factum eſt, nec in itinere deprehendatur: ſed eo loco, quò rem perferre deſtinauerat. hic enim nec manifeſtus fur eſt. Altera exceptio eſt: Niſi alio tempore quàm quo furtum factum eſt, cum re furtiua deprehendatur. Hæ duæ exceptiones ex uerbis iam propoſitis conſtant. Huius autem ſecundæ exceptionis replicatio uidetur eſſe: Niſi ſeruus fur, poſt quam manumiſſus eſt, cum re furtiua deprehendatur. hoc enim caſu, quamuis non eo tempore quo furtum factum eſt, deprehenſus ſit, fur tamen manifeſtus uidetur. Sed hæc replicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce: Si quis in ſeruitute furtum fecerit, &c. Tertia exceptio eſt: Niſi dominus uidens furtum fieri, metuens ne occidatur ſe abſcondit, uel furem perſecutus non eſt. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce: Cæterùm ſi, cùm tibi, &c. Quarta exceptio eſt: Niſi alius, non dominus furem deprehenderit. Sed hæc exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce: Et parui refert à quo deprehendatur, &c. Item hiſce: Paruiq́; referre putat, dominus an uicinus quilibet tranſiens adprehendat. Item uerbis Inſt. ſ. propoſitis hiſce: Vel à domino, uel ab alio. Concordat l. 24. §. penult. ff. de uſuris. cuius uerba uide ſ. lib. 36. cap. 9. quæſt. 1. cauſſa 2. exception 5. Quinta exceptio eſt: Niſi cùm deprehenſus eſſet in contrectatione rerum, quaſdam res ſecum abſtulerit, reliquas poſtea allaturus. hoc enim caſu de iis rebus quas non ſecum abſtulit eo tempore quo deprehendebatur, furti nec manifeſti tenetur. quæ exceptio approbatur l. 21. in prin. ibi: nam & ſi quis armarium. ff. de furtis. cuius uerba uide J. reg. 6. Sexta exceptio eſt: Niſi alius, non fur cum re furtiua ſit deprehenſus. Hæc exceptio approbatur l. 35. in prin. ff. d. tit. his uerbis: Si quis perferendum acceperit quod ſcierit furtiuum eſſe: conſtat ſi deprehendatur, ipſum duntaxat furem manifeſtum eſſe, ſi neſciuerit: neutrum. hunc, quia fur non ſit: alium, quia non ſit deprehenſus. Septima exceptio eſt, quoad eum qui opem tulit. hic etiam manifeſti furti actione non tenetur, quamuis fur ipſe cum re furtiua ſit deprehenſus. quæ exceptio approbatur l. 34. ff. de furtis, his uerbis: Is qui opem furtum facienti fert, nunquam manifeſtus eſt. Itaque accidit ut is quidem, qui opem tulit, nec manifeſti furti: is autem qui deprehenſus eſt, ob eandem rem manifeſti teneatur. Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi opem in re perferenda ferens cum ipſa deprehendatur. quæ replicatio approbatur uerbis l. 35. in prin. ff. de furtis, ſ. except. proxim. propoſitis. Octaua exceptio eſt: Niſi falſus procurator indebitum accipiat. hoc enim caſu, quamuis dante & uidente domino accipiat, tamen furti nec manifeſti tenetur. quæ exceptio approbatur l. 19. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 3. quæſtion. 2. cauſſa 24.

II. Regula: Ex ſupradictis patet, eum qui cum re furtiua non deprehenditur, uel in ipſo furto: non manifeſtum furem eſſe, ideoq́; dupli tantùm actione teneri. cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi raptor ſit. hic enim, quamuis non deprehendatur, nihilominus tamen in quadruplum tenetur. quæ exceptio approbatur l. 54. ff. de furtis, hiſce uerbis: Si quis ex domo, in qua nemo erat, rapuerit: actione de bonis raptis in quadruplum conuenietur: furti nec manifeſti uidelicet actione, ſi nemo eum deprehenderit, tollenda. Concordat l. 82. §. cum raptor. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. cap. 3. quæſtion. 2. cauſſa 2. Altera exceptio eſt: Niſi ſocius furis ſit deprehenſus. Hæc exceptio reprobatur l. 35. in prin. ff. d. tit. cuius uerba uide ſ. reg. prox. except 6. Concordat d. l. 35. in fine. cuius uerba uide ſ. cap. 3. quæſt. 2. except. 41. repl. 2.

III. Regula: Ipſa res furtiua non uenit in hanc actionem. quæ regula approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. fin. cuius uerba uide J. cap. proxim. reg. 5. Concordat l. 49. in prin. ibi: nam in actionem. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 3. quæſtione 2. exceptione 41. Concordat item l. 56. §. cum furti. ff. eod. tit. cuius uerba uide d. exception. 41.

IIII. Regula: Quadruplicatur non id quod actoris intereſt, ſed rei uerum precium. quæ regula approbatur l. 50. in prin. ff. de furtis, his uerbis: In furti actione non quod intereſt quadruplicabitur uel duplicabitur, ſed rei uerum precium. Concordat l. 82. §. 1. ff. eod. tit. his uerbis: Cùm iure dominij defertur furti actio: quamuis non aliàs niſi noſtra interſit, cõpetat: tamen ad æſtimationẽ corporis furti actio, et ſi nihil amplius interſit, utilitas mea referenda eſt. Idq́; & in ſtatuliberis, & in legato ſub conditione relicto probatur: alioquin diuerſum probantibus ſtatui facilè quantitas non poteſt: quia tunc ſola utilitas æſtimationem facit, cùm ceſſante

dominio furti actio naſcitur. In iſtis cauſſis ad æſtimationem corporis furti actio referri non poteſt. *Concordat item l.53.§.fin. in fine.ff.eod.tt.cuius uerba uide ſ.cap.3.quæſt.2.except. 33. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi non dominus, ſed alius ratione ſui intereſſe furti agat. hoc enim caſu id quod actoris intereſt, non uerum rei precium quadruplicatur. quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Quia tunc ſola utilitas æſtimationem facit, cùm ceſſante dominio furti actio naſcitur. In iſtis cauſsis ad æſtimationem corporis furti actio referri non poteſt. *Concordat l.76.ff.eod. tt.his uerbis:* Furtiuam ancillam bona fide duobus aureis emptam cum poſsiderem, ſubripuit mihi Attius, cum quo & ego & dominus furti agimus: quæro, quanti æſtimatio pro utroq; fieri debeat? Sabinus reſpondit: Emptori duplo, quanti eius intereſt, æſtimari debet: domino autem duplo, quanti ea mulier fuit. nec nos monere debet, quòd duobus pœna furti præſtabitur: quippe cum eiuſdem rei nomine præſtetur, emptori eius poſſeſsionis, domino ipſius proprietatis cauſſa præſtanda eſt. *Concordat item l.47.§.ſi ſeruus ff.eod tt.his uerbis:* Si ſeruus fructuarius ſubreptus ſit, uterq; & qui fruebatur, & dominus actionem furti habet. Diuidetur igitur actio inter dominum & fructuarium. Fructuarius aget de fructibus, uel quanti interfuit eius furtum eius factum non eſſe, dupli: proprietarius uerò aget, quod interfuit eius proprietatem non eſſe ſubreptam. Quod dicimus dupli, ſic accipere debemus, & quadrupli, ſi manifeſtum furtum ſit. Hæc actio & ſi ſit qui in eo ſeruo tantùm uſum habeat, poterit ei cōpetere. Et ſi quis propoſuerit hunc ſeruum etiam pignoratum eſſe: eueniet ut etiam is qui pignori acceperit, habeat furti actionem. Hoc amplius etiam debitor (ſi modò plus ualeat, quàm pro pignore debetur) furti habet actionem. Vſq; adeò autem diuerſæ ſunt actiones, quæ eis competunt, ut ſi quis eorū pro fure damnum decîderit, dici oporteat ſolummodo actionem ſibi competentem amiſiſſe eum: cæteris uerò ſupereſſe. Nam etſi proponas communem ſeruum ſubreptum, & alium ex dominis pro fure damnum decidiſſe: is qui non decidit, habebit furti actionem. *Huius exceptionis replicatio eſt in creditore, qui pignore ſubrepto furti agit. quæ replicatio approbatur l. 88. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Creditori actio furti in ſummam pignoris, non debiti competit. *Concordat l.15. in prin.ff.eod.tt.cuius uerba uide ſ. lib.40. cap.12. quæſt.4.reg.6. Huius duplicatio prima hæc eſt: Niſi ipſe debitor pignus ſubripuerit. Quæ duplicatio approbatur d.l.89.his uerbis:* Sed ubi debitor ipſe ſubtraxiſſet pignus, contrà probatur, & in ſummam pecuniæ debitæ & uſurarum eius furti conuenietur. *Altera duplicatio eſt: Niſi periculum pignoris ad creditorem nō pertineat. Quæ duplicatio approbatur l.14.§. idem ſcribit.ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ. cap. 4. reg.13. except.4. Concordat d.l.14.§.ijdem dicunt.cuius uerba uide d.except.4. Altera exceptio eſt: Niſi parte ſubrepta, totius fur efficiatur. hoc enim caſu tantùm id quod domini intereſt, duplatur. quæ exceptia approbatur exemplo l.21.§.fin.ff.de furtis, his uerbis:* Qui lancem raſit, totius fur eſt, & furti tenetur ad id quod domini intereſt. *Tertia exceptio eſt: Niſi cautiones uel tabulæ ſint ſubreptæ. hoc enim caſu non tantùm precium, ſed etiam intereſſe domini duplatur. quæ exceptio approbatur l. 27. ff. d. tt. his uerbis:* Qui tabulas uel cautiones amouerit: furti tenetur non tantùm precij earum tabularum, uerùm & eius quod interfuit, quod ad æſtimationem refertur eius ſummæ, quæ in his tabulis continetur, ſcilicet ſi tanti interfuit: utputa ſi chirographa aureorum decem tabulæ fuerint. Nam dicimus hoc duplicari. Quòd ſi iam erant inanes, quia ſolutum proponebatur: nunquid ipſarum tantùm tabularum precij uideatur eſſe æſtimatio facienda? quid enim interfuit huius? Sed poteſt dici, quia nonnunquam debitores tabulas ſibi reſtitui petunt, quòd nonnunquam calumniātur debitores quaſi indebito ſoluto ab his: intereſt creditoris tabulas habere, ne fortè controuerſiam ſuper ea re patiatur. Et generaliter dicendum eſt, id quod intereſt duplari. Inde poteſt quæri, ſi quis, cum alias probationes menſæ quàm ſcripturam haberet, chirographi furtum ſit paſſus: æſtimari duplo chirographi quantitas debeat: & nunquid non, quaſi nihil interſit? quantum enim intereſt, cum poſsit debitum aliunde probare? quemadmodum ſi in binis tabulis inſtrumentum ſcriptum ſit? nam nihil uidetur deperdere: ſed futurum eſt, ut alio chirographo ſaluo, ſecurior ſit creditor. Apocha quoq; ſi fuerit ſubrepta: æquè dicendum eſt, furti actionem in id quod intereſt, locū habere. Sed nihil uidetur intereſſe, ſi ſunt & aliæ probationes ſolutæ pecuniæ. *Concordat l.28.ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ.cap.3.quæſt.2. except.12. Item concordat l. 32. ff. eod. tt. his uerbis:* Quidam tabularum duntaxat æſtimationem faciendam in furti actione exiſtimant: quia ſi iudici, apud quem furti agatur, poſsit probari quantum debitum fuerit: poſsit etiam apud eum iudicem eadem probare, apud quem pecuniam petat. Si

uerò

uerò in furti iudicio probare non poteſt: ne illud quidem poſſe oſtendi quanti eius interſit. Sed poteſt poſt furtum factum, ſi tabulas nactus eſt actor, ut ex eo probet quanti ſua interfuerit, ſi tabulas nactus non eſſet. De lege Aquilia maior quæſtio eſt: quemadmodum poſsit probari quanti eius interſit. Nam ſi poteſt aliàs probare: non patitur damnum. Quid ergo ſi fortè pecuniam ſub conditione credidit, & interim ſunt teſtimonia, quorum probationem habeat, quæ poſſunt mori conditione pendente: aut puta me petijſſe creditũ, & quia teſtes & ſignatores, qui rem meminiſſent, præſentes non haberem, uictum remanſiſſe: nunc uerò cum furti agam, eorum memoria & præſentia ad fidem creditæ pecuniæ uti poſſim? *Concordat item l.84.§.fin.ff.eod.tt.his uerbis:* Qui tabulas cautionesúe ſubripuit, in adſcriptam ſummã furti actione tenebitur: nec refert, cancellatæ nec'ne ſint: quia ex his debitum magis ſolutum eſſe comprobari poteſt. *Concordat item l.10.§.fin.ff.de edendo. cuius uerba uide ĩ.lib.6.cap.4.in fine, quæſt.1.*

V. *Regula: Aeſtimatio fit eius temporis quo furtum factum eſt. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.50.in prin.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Etſi in rebus humanis res eſſe deſierit cum iudicatur: nihilominus condemnatio facienda eſt. Idemq́; & ſi nunc deterior ſit: æſtimatione relata in id tempus, quo furtum factum eſt. Quòd ſi precioſior facta ſit, eius duplum quanti tunc, cum precioſior facta eſt, æſtimabitur: quia & tunc furtum factũ eius eſſe, uerius eſt. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi res furtiua melior, non deterior ſit effecta. hoc enim caſu eius temporis æſtimatio facienda, quo res plurimi fuerit. quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Quòd ſi precioſior facta ſit, &c. *Concordat l.69.§.infans.ff.eod.tt. his uerbis:* Infans apud furem adoleuit. tam adoleſcentis furtum fecit ille, quàm infantis, & unum tamen eſt furtum. Ideoque dupli tenetur tanti, quanti unquam apud eum plurimi fuit. Nam quòd ſemel duntaxat furti agi cum eo poteſt, quid refert propoſitæ quæſtioni? quippe ſi ſubreptus furi foret, ac rurſus à fure altero eum recuperaſſet: etiamſi duo furta feciſſet, non amplius quàm ſemel cum eo furti agi poſſet. Et nec dubitauerim, quin adoleſcentis potius, quàm infantis æſtimationem fieri oporteat. Et quid tam ridiculum eſt, quàm meliorem furis conditionem eſſe propter continuationem furti exiſtimare? *Concordat item l.13.in fine.ff.de cond.furtiua.cuius uerba uide ĩ.cap.8.quæſtion.4.reg.2.*

V I. *Regula: Ancillæ ſubreptæ, etiam partus æſtimatio facienda. quæ regula approbatur l.12.ibi: matris furè. C.de furtis. cuius uerba uide ĩ.cap.3.quæſt.2.except.43.repl.5 diſtinct.2. Concordat l.62.ff.de furtis. cuius uerba uide d.quæſt.2.cauſſa 1. Huius regulæ exceptio eſt: Niſi non apud furem, ſed aliũ partus edatur. quæ exceptio approbatur l.49.§.ſi ancilla.ibi: ſed in hoc.ff.d.tt. cuius uerba uide ĩ.lib.22.cap.8.except.23.caſu 1.*

V I I. *Regula, De precio hæreditatis, quam dominus ſeruo ſubrepto amiſit, proponitur l.52.§.ſi ſeruus ſubreptus ff.de furtis, hiſce uerbis:* Si ſeruus ſubreptus hæres inſtitutus fuerit: furti iudicio actor conſequetur etiam preciũ hæreditatis: ſi modò ſeruus, antequam iuſſu domini adeat, mortuus fuerit. Condicendo quoque mortuum, idem conſequetur.

V I I I. *Regula: Si partem aliquam ex toto ſubripuit, non de tota, ſed de parte ablata furti actione tenetur. quæ regula approbatur l.21.in prin.ff.de furtis, hiſce uerbis:* Vulgaris eſt quæſtio, an is qui ex aceruo frumenti modium ſuſtulerit, totius rei furtum faciat, an uerò eius tantùm quod abſtulit? Ofilius totius acerui furem eſſe putat. Nam & qui aurem alicuius tetigit (inquit Trebatius) totum uideri eum tetigiſſe. Proinde (inquit) qui dolium aperuit, & inde parum uini abſtulit: non tantùm eius quod abſtulit, uerùm totius uidetur fur eſſe. Sed uerum eſt, in tantum eos furti actione teneri, quantum abſtulerunt. Nam & ſi quis armarium, quod tollere nõ poterat, aperuerit, & omnes res quæ in eo erant contrectauit, atq; ita diſceſſerit, deinde reuerſus unam ex his abſtulerit, & antequam ſe reciperet quò deſtinauerat, deprehẽſus fuerit: eiuſdem rei & manifeſtus, & nec manifeſtus fur erit. Sed & qui ſegetem ante lucem ſecat, & contrectat: eius quod ſecat, manifeſtus, & nec manifeſtus fur eſt. *Concordat d.l.21.§.ſed ſi de naui, his uerbis:* Si de naui onerata furto quis ſextarium frumenti tulerit: utrum totius oneris, an uerò ſextarij tantùm furtum fecerit? facilius hoc quæritur in horreo pleno. Et durum eſt dicere, totius furtum fieri. Et quid ſi ciſterna uini ſit, ut aquæ ciſterna, quid dicas? quid deinde ſi de naue uinaria, ut ſunt multæ, in quas uinum infunditur? quid dicemus de eo qui uinũ hauſit? an totius oneris fur ſit? & magis eſt ut & hic non totius dicamus. Certè ſi proponas in apotheca amphoras eſſe uini, eaſq́; ſubtractas: ſingularum furtum fit, non totius apothecæ: quemadmodum ſi ex pluribus rebus mouentibus in horreo recluſis unam tulerit. *Concordat itẽ d.l.21.§.item ſi quis, hiſce uerbis:* Itẽ ſi quis ma-

ioris ponderis quid aperuit aut refregit, quod tollere non poſsit: non eſt omnium rerum cum eo furti actio, ſed earũ tantùm quas tulerit: quia totum tollere non potuit. Proinde ſi inuolucrum, quod tollere non potuit, ſoluit ut contrectet, deinde cõtrectauit quaſdam res: quamuis ſingulas res quæ in eo fuerant, tollere potuerit: ſi tamen totum inuolucrum tollere non potuit, ſingularum rerũ quas tulerit, fur eſt, cæterarum non eſt. Quòd ſi totum uas tollere potuit: dicemus eum totius eſſe furẽ, licet ſoluerit ut ſingulas uel quaſdam tolleret. Et ita Sabinus ait. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi totum tollere potuit, & id ſoluendo partem abſtulerit: tunc enim totius nomine furti actione tenetur. Quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Quòd ſi totum uas tollere potuit: dicemus eum totius eſſe furẽ, licet ſoluerit ut ſingulas uel quaſdam tolleret. *Concordat d. l. 21. §. fin. cuius uerba uide ȷ. repl. prox. Contradicere uidetur l. 22. §. fin. ff. eod. tit. cuius uerba uide ĩ. reg. 4. except. 2. Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi non furti, ſed condictione furtiua agatur. quæ replicatio approbatur d. l. 22. §. fin. his uerbis:* Quamuis earum quoq; rerum quas quis non abſtulit, furti teneatur: attamen condici ei non poteſt: idcirco quia condici ea res quæ ablata eſt, poteſt. Et ita Pomponius ſcripſit.

IX. Regula, *De rebus quæ dum furtum fit, franguntur aut ſeponuntur, ut ad res furtiuas peruenire poſsit. Harum rerum æſtimatio non duplicatur. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ĩ. cap. 5. quæſt. 2. cauſſa 16.*

X. Regula, *De ſacco, in quo pecunia furtiua continetur. Eius æſtimatio duplicatur. quæ regula approbatur l. 79. ff. de furtis, his uerbis:* Qui ſaccum habẽtem pecuniam ſubripuit: furti etiam ſacci nomine tenetur, quamuis non ſit ei animus ſacci ſubripiendi.

XI. Regula: *Si duabus rebus ſubreptis, unam ſuam eſſe putauit, alteram ſciuit alienam: huius tantùm furtum fit, non illius. quæ regula approbatur l. 21. §. ſed etſi quis. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si quis ſubripuit furto duos ſacculos, unum decem, alterum uiginti, quorum alterum ſuum putauit, alterum ſcit alienum: profectò dicemus tantùm unius, quem putauit alienum, furtum eum facere: quemadmodum ſi duo pocula abſtulerit; quorum alterum ſuum putauit, alterum ſcit alienum. nam & hic unius fit furtum. *Huius regulæ exceptio eſt: Niſi rem quæ rei alienæ acceſsit, ſuam putauit. hoc enim caſu utriuſq; furtum fit. quæ exceptio approbatur exemplo totius & partis, d. l. 21. §. ſed ſi anſam, his uerbis:* Sed ſi anſam in poculo ſuam putauit, uel uerè fuit: totius poculi eum furtum facere, Pomponius ſcripſit.

XII. Regula: *Si ære ſubrepto, aurum illud putauit, uel contrà: eius furtum fit quod in ueritate eſt, non quod in opinione. quæ regula approbatur d. l. 21. §. ſi quis æs, his uerbis:* Si quis æs ſubripuit, dum aurum ſe ſubripere putat, uel contrà (ut libro VIII. Pomponius ex Sabino ait) minus eſſe putat, cum plus eſſet: eius quod ſubripuit, furtum committit. Idem Iulianus ſcribit.

XIII. Regula: *Si ex materia ſubrepta ſpecies aliqua facta ſit, poteſt uel materiæ uel ſpeciei factæ nomine furti agi. quæ regula approbatur l. 52. §. ſi quis maſſam. ff. de furtis, hiſce uerbis:* Si quis maſſam meam argenteam ſubripuerit, & pocula fecerit: poſſum uel poculorum uel maſſæ furti agere, uel condictione. Idem eſt & in uuis, & in muſto, & in uinacijs. Nam & uuarum, & muſti, & uinaciorum nomine furti agi poteſt, ſed & condici. *Concordant ea quæ proponuntur ȷ. cap. 8. quæſt. 4. reg. 2.*

XIIII. Regula: *Numi ex uenditione rei furtiuæ redacti, furtiui non ſunt. quæ regula approbatur d. l. 52. §. ſi Titius. cuius uerba uide ĩ. cap. 3. quæſt. 2. cauſſa 19.*

XV. Regula, *De pœna, in quam actor incidit, quia rem ſubreptam ſua die ſoluere non potuit, proponitur l. 69. §. ſi tibi. ff. de furtis, his uerbis:* Si tibi ſubreptum eſt, quod niſi die certa dediſſes, pœnam promiſiſti, ideoq; ſufferre eam neceſſe fuit: furti actione hoc quoq; æſtimabitur.

XVI. Regula: *Tabulis ſeu cautionibus ſubreptis, adſcripta ſumma quadruplicatur. quæ regula approbatur l. 84. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba cum cõcordantibus uide ĩ. reg. 4. except. 3.*

XVII. Regula, *De expilatoribus, effractoribus & alijs huiuſmodi furibus puniendis, uide ȷ. reg. 1.*

XVIII. Regula: *Si plures furti agant ex diuerſis cauſsis: in quantum quiſq; agere poſsit, definitur per ea quæ proponuntur ĩ. reg. 4. except. 1.*

XIX. Regula: *Pluribus furtum facientibus, ſinguli in ſolidum furti actione tenentur, nec alter alterius pœna liberatur. quæ regula approbatur l. 1. C. de condict. furtiua, his uerbis:* Præſes prouinciæ ſciens furti quidem actione ſingulos quoſque in ſolidum teneri, condictionis uerò numorum furti ſubtractorum electionem eſſe, ac tum demum, ſi ab uno ſatis factum fuerit, cæteros liberari: iure ſententiam proferri curabit. *Concordant ea quæ propoſita ſunt ĩ. cap. prox. reg. 3. Concordat item l. 1. §. fin. ff. ſi is qui teſtamento liber eſſe. cuius uerba uide ȷ. lib. proxim. cap. 4. quæſtion. 1. exception. 10. Huius regulæ exceptio eſt: Niſi plures ſerui eiuſdem domini furtum fecerint. hoc enim caſu dominus punitur perinde ac ſi unus liber furtum feciſ-*

ſete

ſet. quæ exceptio approbatur J. *lib. proxim. cap. 1.*

XX *Regula: Etiam criminaliter de furto agi poteſt. quæ regula approbatur l. ult. ff de furtis. cuius uerba uide* ſ. *cap. 1. quæſt. 7. reg. 2. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi furta ſint domeſtica leuiora. quæ exceptio approbatur, ſimul & declaratur l. 11. §. furta. ff. de pœnis, hiſce uerbis:* Furta domeſtica, ſi leuiora ſint, publicè uindicanda non ſunt: nec admittenda eſt huiuſmodi accuſatio, cum ſeruus à domino, uel libertus à patrono, in cuius domo moratur, uel mercenarius ab eo cui operas ſuas locauerit, offeratur quæſtioni. Nam domeſtica furta uocantur, quæ ſerui dominis, uel liberti patronis, uel mercenarij ijs apud quos degunt, ſubripiunt.

XXI. *Regula: Quæ pœna criminaliter & extra ordinem fures puniendi, definitur l. 1. cum duab. legib. ſequentib. ff. de furib. balneariſs, hiſce uerbis:* Fures nocturni extra ordinem audiendi ſunt, & cauſſa cognita ſunt puniendi: dũmodo ſciamus, in pœna eorum operis publici temporarij modum non egrediendum. Idem eſt in balnearijs furibus. Sed ſi telo ſe fures defendũt, uel effractores, uel cæteri his ſimiles, nec quenquam percuſſerunt: metalli pœna, uel honeſtiores relegationis adficiẽdi ſunt. Sed ſi interdiu furtum faciunt: ad ius ordinarium remittendi ſunt. Miles qui in furto balneario deprehenſus eſt, ignominia mitti debet. *Similis regula proponitur l. 1. §. expilatores, cum ſequentib. uſq; ad finem tituli. ff. de effractorib. his uerbis:* Expilatores, qui ſunt atrociores fures, hoc eſt λωποδύται, in opus publicum, uel perpetuum uel temporarium dari ſolẽt: honeſtiores autem ordine ad tempus moueri, uel patriæ fines iuberi excedere. Quibus quia nulla ſpecialis pœna reſcriptis principalib. impoſita eſt: idcirco cauſſa cognita liberum erit arbitrium ſtatuendi ei qui cognoſcit. Simili modo & ſaccularij, & directarij erunt puniendi. Item & effractores. Sed enim diuus Marcus effractorem equitem Romanum, qui effracto perforatoq; pariete pecuniam abſtulerat, quinquennio abſtinere iuſſit prouincia Africa unde erat, & urbe, & Italia. Oportebit autem æquè & in effractores, & in cæteros ſupraſcriptos cauſſa cognita ſtatui, prout admiſſum ſuggerit: dummodo ne quis in plebeio operis publici pœnam, uel in honeſtiore relegationis excedat. Paulus. In effractores uariè animaduertitur. Atrociores enim ſunt nocturni effractores. Et ideo hi fuſtibus cæſi in metallum damnari ſolent: diurni uerò effractores, poſt fuſtium caſtigationem, in opus perpetuum uel temporarium dandi ſunt. *Similis regula proponitur l. 7. in prin. ff. de extraord. criminib. his uerbis:* Saccularij, qui uetitas in ſacculis artes exercentes partem ſubducunt, partem ſubtrahunt: item qui directarij appellantur, hoc eſt hi qui in aliena cœnacula ſe dirigunt furandi animo, plus quàm fures puniendi ſunt. Idcirco aut ad tempus in opus dantur publicum, aut fuſtibus caſtigantur, & dimittuntur, aut ad tempus relegantur.

XXII. *Regula, De mortis pœna uel amputatione membri ob furtum non irroganda, proponitur Nouell. c. 134. §. pro furto, his uerbis:* Pro furto nolumus ut ullum membrum amputetur, aut mors irrogetur, ſed alia ratione caſtigatio procedat. Fures uerò appellamus eos, qui clàm & ſine armis talia delinquũt. Eos enim qui uiolẽter graſſantur, uel cum armis uel ſine armis, ſiue in domo, ſiue in uia, ſiue in mari: legibus comprehenſas ſuſtinere pœnas iubemus. *Mutatur hæc regula, & ultimo ſupplicio furtum uindicatur conſtitut. Friderici Imp. §. ſi quis quinq;. item conſtit. de pace tenenda inter ſubd. §. iniuria ſeu furtum.*

ADFINIA FVRTI ACTIonis remedia, de uindicatione rei furtiuæ. Cap. VII.

P*Rima regula: Ex furto ſce cauſſis* ſ. *cap. 3. quæſt. 2. enumeratis, regulariter furti, non alia competit actio. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi quis non furandi animo ſecerit: hoc enim caſu non furti, ſed in factum actio competit. Quæ exceptio approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. interdum quoq;. ibi: ſed ſi quid eorum. cuius uerba uide* ſ. *cap. 3. reg. 1. except. 4. in prin. Concordat l. 51. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide* ſ. *d. reg. 1. except. 8. Concordat item l. 27. §. ſi quis de manu, in fine. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide* J. *cap. 10. quæſt. 3. cauſſa 49. Aliud exemplum proponitur l. 53. §. ſi quis aſinum. ff. de furtis. cuius uerba uide* ſ. *cap. 3. quæſt. 2. cauſſa 34. Item aliud exemplum proponitur l. 48. §. ſi tu Titium. ff. eod. tit. cuius uerba uide* ſ. *d. quæſt. 2. cauſſa 27. diſtinct. 2. Altera exceptio eſt: Niſi uxor uiro uel uir uxori furtum fecerit. hoc enim caſu rerum amotarum, non furti actio eſt. quæ exceptio approbatur* J. *lib. prox. cap. 3. Tertia exceptio eſt: Niſi ex eo quòd conclaue furandi cauſſa quis ſit ingreſſus, agatur, furto nondum facto. hoc enim caſu non furti, ſed iniuriarum actio eſt. aut acceſſatio de ui. quæ exceptio approbatur l. 21. §. qui furti. ff. de furtis. cuius uerba uide* ſ. *cap. 3. quæſt. 2. cauſſa 33. Quarta exceptio eſt: Niſi non clàm, ſed ui furtum ſit factum. hoc enim caſu etiam ui bonorum raptorum actio eſt. quæ exceptio approbatur l. 49. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide* ſ. *cap. 1. quæſt. 2 except. 18. Concordat l. 54. ff. eod. tit. cuius uerba uide* ſ. *cap. prox. reg. 1. except. 1. Quinta exceptio eſt: Niſi ex eo quòd res deterior facta ſit, agatur hoc enim ca*

ſu legis Aquiliæ actio eſt. quæ exceptio approbatur l.27.§.fin ff.d.tt. cuius uerba uide ſ. cap.3.quæſt.2. cauſſa 32. Concordat l.11.in prin ff.eod.tt. cuius uerba uide d.cauſſa 32. item concordat l.51.ff.eod.tt.cuius uerba uide ſ.cap 5.reg.1.except 8. *Sexta exceptio eſt: Niſi ex eo quòd ſeruo perſuaſerit ut furtum faceret, agatur. hoc enim caſu ſerui corrupti actio eſt. quæ exceptio approbatur l. 53. §. ſi quis ſeruo. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ.cap.3.quæſt.2.cauſſa 30. Concordat l 4. C. eod. tt. cuius uerba uide ſ. d. quæſt.2. cauſſa 40.* *Septima exceptio eſt: Niſi ex eo quòd hæreditariæ tabulæ deletæ ſint, agatur. nam hoc caſu interdictum Quorum bonorum competit. quæ exceptio approbatur l.29 cum lege ſequente. ff.de furtis. cuius uerba uide d.quæſt.2. cauſſa 12.* *Octaua exceptio eſt: Niſi ex eo agatur, quòd uerbis tãtùm fraus ſit adhibita. hoc enim caſu de dolo actio eſt. quæ exceptio approbatur l.44.§.ſi quis nihil ff.d.tt. cuius uerba uide d.quæſt.2.cauſſa 27.* *Nona exceptio eſt: Niſi commodatarius re commodata aliter quàm accepit, uſus ſit. hoc enim caſu etiam commodati actio eſt. quæ exceptio approbatur l.73.in prin.ff. d.tt. cuius uerba uide ſ. d.quæſt.2.except.41.repl.5.* *Decima exceptio eſt: Niſi res alij commodata ſubrepta ſit. hoc enim caſu in arbitrio domini eſt, utrum commodati, an furti agere malit. quæ exceptio approbatur l. 22.C.de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 4. reg.11.except.5.Concordat l.31.§.1.ff. eod.tt. cuius uerba uide ſ. cap.3. quæſt.2. except.20.* *Vndecima exceptio eſt: Niſi ſeruis mandantibus quis domini pecunia prædia comparauerit. hoc enim caſu etiam mandati actionem dominus ad prædia adquirenda habet. quæ exceptio approbatur l.1.C.de furtis. cuius uerba uide ſ. cap.1. quæſt.2. except.23.* *Duodecima exceptio eſt: Niſi tutor res pupilli intercæperit. hoc enim caſu etiã tutelæ actio eſt. quæ exceptio approbatur l.33. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ.d.quæſt.2.except.7.* *Decimatertia exceptio eſt: Niſi ſeruus pignori acceptus, creditori furtum fecerit. hoc enim caſu etiam contraria pignoraticia actio creditori competit. quæ exceptio approbatur l. 63. §. his etiam illud.ff. d.tt.cuius uerba uide ſ. lib. 40.cap.10.quæſt.1.cauſſa 11.* *Decimaquarta exceptio eſt: Niſi ſeruus redhibendus emptori furtum fecerit. hoc enim caſu etiam empti actio eſt. quæ exceptio approbatur d.§.his etiã illud.* *Decimaquinta exceptio eſt: Niſi ſeruus qui mandatu alterius emptus eſt, emptori furtum fecerit. hoc enim caſu etiam mandati actio contraria competit. quæ exceptio approbatur d.l.63.§ quod uerò ad mandati. cuius uerba uide ſ. lib. 43. cap.14. quæſt.1. cauſſa 2.* *Decimaſexta exceptio eſt: Niſi ſeruus depoſitus, depoſitario furtum fecerit. hoc enim caſu depoſiti actio contraria competit. quæ exceptio approbatur d.§.quod uerò. ibi: idq; euidentius.* *Decimaſeptima exceptio eſt: Niſi ſeruus communis uni ex dominis furtum fecerit. boc enim caſu communi diuidundo actio eſt. quæ exceptio approbatur d.l.63. in prin. cuius uerba uide ſ. lib. 44. cap. 11. quæſt.1. cauſſa 7. Concordat l 16.§. fin. ff. familiæ erciſcund. cuius uerba uide ſ.lib.44. cap.9. quæſtion.3. cauſſa 11.* *Decimaoctaua exceptio eſt: Niſi liberum hominem uel ſeruum alienum quis ſuppreſſerit. hoc enim caſu legis Fauiæ accuſatio eſt. quæ exceptio approbatur l.84.§.qui ancillam. ff.de furtis. cuius uerba uide ſ.cap.3.quæſt.2.except.24.exemplo 4. repl. 1.* *Decimanona exceptio eſt: Niſi quis rem ſacram aut publicam furatus ſit. hic enim crimine peculatus aut ſacrilegij tenetur. de qua re dicetur j. lib. prox.cap.7.* *Viceſima exceptio eſt: Niſi res hæreditaria ſubrepta ſit. hoc enim caſu expilatæ hæreditatis crimẽ eſt. quæ exceptio approbatur per ea quæ proponuntur j.lib.prox.cap.8.*

II. Regula: *Fuit olim etiam concepti & oblati furti actio. quæ tamen actiones hodie ſunt ſublatæ. de qua re uide ſ. cap.2. quæſtion. 4. reg.2.*

III. Regula: *De furto etiam criminaliter agi poteſt. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. cap. prox. reg. 20. cum duabus regulis ſequentibus.*

IIII. Regula: *Furem etiam interdum occidere licet. de qua re uide ẽ. lib.4. cap. 4. quæſt. 1. exc.7.*

V. Regula: *Ex furto etiam competit condictio & uindicatio rei furtiuæ, nec non ad exhibendum actio. quæ regula approbatur Inſt. de obligat. quæ ex delicto naſc. §. fin. his uerbis:* Furti actio ſiue dupli ſiue quadrupli tantùm ad pœnæ perſecutionem pertinet. Nam ipſius rei perſecutionem extrinſecus habet dominus, quam aut uindicando, aut condicendo poteſt auferre. Sed rei uendicatio quidem aduerſus poſſeſſorem eſt, ſiue fur ipſe poſsidet, ſiue alius quilibet. Condictio autem aduerſus furem ipſum, hæredemúe eius, licet non poſsideat, competit. *Concordat l.1. in prin. ff. de priuatis delictis, hiſce uerbis:* Ciuilis conſtitutio eſt, pœnalibus actionibus hæredes non teneri, nec cæteros quidem ſucceſſores. Idcirco nec furti conueniri poſſunt. Sed quamuis furti actione non teneantur: attamen ad exhibẽdum actione eos teneri oportet, ſi poſſideant, aut dolo fecerint, quo minus poſſideant. Sed enim & uindicatione tenebuntur re exhibita, item condictio aduerſus eos competit. *Concordat item l. 7. §.1.ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. cap.3. quæſt.2.exception.43.repl.3. Concordat item l.8. in fine. C.de furtis. cuius uerba uide ſ. d. quæſt.2. cauſſa 22. Concordat item l. 12. C. eod. tt. cuius uerba uide d. exception. 43. replicat. 5. diſtinct. 1. Concordat item d.l.15. C.eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap.5.regul.1.exception.5. Item concordat l.17. in fine. C.eod.tt. cuius uerba uide j.lib.prox.cap.8.quæſt. 6.reg.2. Cõcordat itẽ l.5.C.de noxalib.act. his uerbis:* Si tibi per furtum nec manifeſtum ancillam ſeruus ope conſilioque domini cum alijs rebus ſubtraxerit: cùm inter ſeruum

num & liberum ciuile iudicium non poſſit conſiſtere: cum ob hoc delictum dupli pœnali actione, & de rebus proprijs uindicatione, uel condictione conuenire potes. *De condictione furtiua dicetur* ↓ *cap. prox. De uindicatione rei furtiuæ nunc dicetur. Sed & plura furti actionis remedia uide* ↓ *lib. prox.*

DE VINDICATIONE REI furtiuæ.

I. Regula: Si res furto ſit ablata: à quolibet poſſeſſore res uindicari poteſt. Quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ŝ reg. prox. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi actor rem receperit. Quæ exceptio approbatur l. 16. §. cùm furti. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. cap. 1. quæſt. 2. exc. 41. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi partem tantùm receperit; hoc enim caſu nihilominus reliquam partẽ perſequi poteſt. Quæ replicatio approbatur l. 13. C. de furtis. cuius uerba uide ŝ. d. quæſt. 2. exc. 44. Altera exceptio uidetur: Niſi actor pœnam furti actione ſit conſecutus. Hæc exceptio reprobatur d. §. cùm furti. Tertia exceptio eſt: Niſi actor antea condictione furtiua litis æſtimationem ſit conſecutus. Hæc exceptio approbatur l. 9. ibi: quod ſi ex ff. de furtis, his uerbis: Si rem à fure uendicaſſem: cõdictio mihi manebit. Sed poteſt dici, officio iudicis, qui de proprietate cognoſcit, contineri ut non aliter iubeat ei reſtitui, quàm ſi condictionem petitor remittat. Quòd ſi ex condictione antè damnatus, reus litis æſtimationem ſuſtulerit: ut aut omnimodo abſoluat reũ, aut (quod magis placet) ſi paratus eſſet petitor æſtimationem reſtituere, nec reſtitueretur ei homo: quanti in litem iuraſſet, damnaretur ei poſſeſſor. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi actor litis æſtimationem reſtituere ſit paratus. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Aut (quod magis placet) &c. *Quarta exceptio eſt: Niſi actor cõdictionem furtiuã remittere nolit. Quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed poteſt dici, officio iudicis qui de proprietate cognoſcit, &c. *Quinta exceptio eſt: Niſi reus delato iureiurando iurauerit ſe furtum non feciſſe. Quæ exceptio reprobatur l. 13. §. ſi quis iurauerit. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. cap. 3. quæſt. 1. exc. 45. Sexta exceptio eſt: Niſi actor reo precium quod pro re dedit, non reſtituat. Hæc exceptio reprobatur per ea quæ propoſita ſunt ŝ. lib. 21. cap. 8. reg. 7. exc. 1.*

II. Regula: Emptor rei furtiuæ uindicationem nõ habet, niſi mandatam ſibi à uenditore. Quæ regula approbatur l. 14. in prin. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. cap. 4. reg. 11. exc. 1.

DE CONDICTIONE FVRtiua. Cap. VIII.

I. CAVSAE EX QVIBVS CONdictio propoſita competit.

I. Cauſa: Si furtum alicui factum ſit: ad rem recuperandã, & id quod sua intereſt, datur ei actio propoſita. Quæ cauſa approbatur per ea quæ propoſita ſunt ŝ. cap. prox. reg. 5.

II. Cauſa: Si alicuius bona ui rapta ſunt. Hæc cauſa approbatur l. 10. §. ei quoq. ff. de condict. furtiua, his uerbis: Ei quoq; qui ui bonorum raptorum tenetur, condici poſſe, Iulianus lib. XXII. Digeſt. ſignificat.

III. Cauſa: Si quis de fundo ui ſit deiectus. Hæc cauſa approbatur l. 25. in prin. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. cap. 1. quæſt. 2. exc. 16.

IIII. Cauſa: Si quis re commodata uel depoſita utatur. Hæc cauſa approbatur l. 16. ff. de cond. furtiua, his uerbis: Qui furtum committit uel re cõmodata uel depoſita utendo: condictione quoq; ex furtiua cauſa obſtringitur. Quæ differt ab actione commodati in hoc, quòd etiam ſi ſine dolo malo & culpa eius interierit res, condictione tamen tenetur: cùm in commodati actione non facilè ultra culpam, & in depoſito ultra dolum malum teneatur is cum quo agetur.

V. Cauſa: Si falſus procurator debitum à debitore accepit. Hæc cauſa approbatur l. 81. §. ſi Titius. ibi: aduerſus falſum. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. cap. 3. quæſt. 2. cauſa 24. exc. 2. Sed & plures propoſitæ actionis cauſas uide ŝ. d. quæſt. 2.

EXCEPTIONES PRAECEDENTIVM cauſarum generales.

I. Exceptio, ſumpta ex genere furti, reprobatur l. 10. in prin. ff. de condict. furtiua, his uerbis: Siue manifeſtus fur, ſiue nec manifeſtus ſit: poterit condici.

II. Exceptio: Niſi impubes furtum fecerit. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit, uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi doli capax ſit. Quæ replicatio approbatur l. 24. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. ca. 3. quæſt. 2. exc. 9.

III. Exceptio: Niſi liber homo ſubreptus dicatur. Hæc exceptio approbatur l. 38. ff. de furtis. cuius uerba uide d. quæſt. 2. exc. 13. repl. 1. dupl. 1.

IIII. Exceptio: Niſi cautio ſubrepta ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 10. §. fin. ff. de edendo. cuius uerba uide ŝ. lib. 6. cap. 4. in fine, quæſt. 1.

V. Exceptio: Niſi dominus rem receperit. Hæc exceptio approbatur l. 10. in prin. ff. de cond. furtiua, his uerbis: Ita demum manifeſtus fur condictione tenebitur, ſi deprehenſa non fuerit à domino poſſeſſio eius. Cæterùm nemo furum condictione tenetur, poſtquàm dominus deprehenderit. Et ideo Iulianus (ut procedit in fure manifeſto tractare) de cõdictione ita proponit: furem manifeſtum aut occidiſſe, aut fregiſſe, aut effudiſſe id quod interceperat. *Concordat l. 16. §. cùm furti. ff. de furtis. cuius uerba uide ŝ. cap. 1. quæſtion. 2. except. 41. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi occiſum, fractum uel effuſum dominus receperit. Quæ replicatio approbatur uerbis d. l. 10. iam propoſitis hiſce:* Et ideo Iulianus, &c.

Concordat l.8.§.ſi ex cauſa.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.queſt.4.reg.10.exc.1. Altera replicatio eſt: Niſi partem tantùm dominus receperit. Quæ replicatio approbatur l.13. C.de furtis. cuius uerba uide ſ.cap. 8.queſt.2.exc.44.

VI.Exceptio: Niſi dominus precium rei receperit. Hæc exceptio approbatur l.14. §.ſed ſi dominus. ff.de condictione furtiua. cuius uerba uide J. queſt. 4.reg.3.

VII.Exceptio: Niſi dominium rei ab actore receſſerit. Hæc exceptio approbatur l.10. §.tamdiu.ff. d.tt.his uerbis: Tamdiu condictioni locus erit, donec domini facto dominium eius rei ab eo recedat. Et ideo ſi eam rem alienauerit, condicere non poterit. Vnde Celſus lib. XII.Digeſtor. ſcribit, ſi rem furtiuã dominus purè legauerit furi: hæredem eius condicere non poſſe. Sed etſi non ipſi furi, ſed alij: idem dicendum eſt, ceſſare cõdictionem: quia dominium facto teſtatoris, id eſt domini, diſceſsit. Cõcordat l.55. in fine.ff.de action. & oblig. cuius uerba uide ſ. lib.16. cap.5.reg.2.exc.1. Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi ſine ſuo facto actor dominium rei amiſerit. Quæ replicatio approbatur l.12.ff.de condictione furtiua, his uerbis: Eleganter Marcellus definit lib. VII. Ait enim: Si res mihi ſubrepta, tua remaneat: condices. Sed etſi dominiũ non facto tuo amiſeris, æquè condices. In communi igitur re eleganter ait intereſſe, utrum tu prouocaſti communi diuidũdo iudicio, an prouocatus es? ut ſi tu prouocaſti communi diuidundo iudicio, amiſeris condictionem: ſi prouocatus es, retineas. Altera replicatio eſt: Niſi dolo furis res domini eſſe deſierit. Quæ replicatio approbatur l.14.in prin.ibi: & hæc ſi res.ff.d.tt. cuius uerba uide J.exc.prox.

VIII.Exceptio: Niſi dominus rei furtiuæ eam alij legauerit. Hæc exceptio ſpecies præcedentis approbatur l.10.§.tamdiu.ibi: unde Celſus.ff.d.tt.cuius uerba uide ſ.exc.prox.in prin. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi ſub conditione eam legauerit: hoc enim caſu pendente conditione nihilominus heredi condictio competit. Quæ replicatio approbatur l.14.in prin ff.d.tt.his uerbis: Si ſeruus furtiuus ſub conditione legatus fuerit: pendente ea hæres condictionem habebit. Et ſi lite conteſtata cõditio extiterit: abſolutio ſequi debebit, perinde ac ſi idem ſeruus ſub conditione liber eſſe iuſſus fuiſſet, & lite conteſtata conditio extitiſſet. Nam nec petitoris iam intereſt hominem recipere. Et hæc ſi res ſine dolo malo furis eius eſſe deſijt. Quòd ſi pendente conditione iudicetur: iudex æſtimare debebit quanti emptorem inuenerit. Cauere autem ex hac actione petitor ei, cum quo agitur, nõ debebit.

IX. Exceptio: Niſi res furtiua perierit. Hæc exceptio reprobatur l.7.§.condictio.ff.de condict.furtiua, his uerbis: Condictio rei furtiuæ, quia rei habet perſecutionem, hæredem quoq; furis obligat: nec tantùm ſi uiuat ſeruus furtiuus, ſed etiam ſi deceſſerit. Sed etſi apud furis hæredem diem ſuũ obijt ſeruus furtiuus, uel non apud ipſum, poſt mortem tamen furis: dicendum eſt, condictionem aduerſus hæredem durare. Quæ in hærede diximus, eadem erunt & in cæteris ſucceſſoribus. Ratio huius exceptionis reprobatæ proponitur l.ult. in fin. ff.eod.tt. cuius uerba uide J. diſt.3. Concordat l.7.in fi.C.de condict. ob turpẽ cauſam.cuius uerba uide J. lib. 49.c.12.queſt.1. cauſa 1. Item concordat l.8.in prin.ff.de condict.furtiua, his uerbis: In re furtiua condictio ipſorum corporum competit. Sed utrũ tamdiu, quamdiu extẽt: an uerò etſi deſierint eſſe in rebus humanis? Et ſi quidem obtulit fur, ſine dubio nulla erit condictio. Si non obtulit: durat condictio æſtimationis eius. Corpus enim ipſum præſtari non poteſt. Concordat item l.10.§.& ideo Iulianus.ff.d.tt.cuius uerba uide ſ.except.5. Concordat item l.16.ff.eod.tt.cuius uerba uide paulo ſuperius cauſſa 4. Concordat item l.47.in princ.ibi: hoc idem in condict. ff.de furtis.cuius uerba uide ſ.cap.3.queſt.2.except.36. Concordat item l.69.§.fin. ff.eod.tt. cuius uerba uide d. queſt.2.cauſſa 15. Concordat item l.30. in princ. ff. de action.empt.& uendit.cuius uerba uide ſ.lib.42. cap.9.queſt.1.cauſa 6.except.3.repl.3. Concordat item l.2.C.de condict.furtiua.his uerbis: Ante oblationem intereemptæ rei furtiuæ damnum ad furem pertinere, certiſsimi iuris eſt. Planè admittitur exceptio propoſita primùm quidem, ſi fur rem domino obtulit, eoq; accipere eam nolente, ea poſtea interijt. Quæ diſtinctio approbatur uerbis d.l.8. in princ. paulò ſuperius propoſitis hiſce: Et ſiquidem obtulit fur: ſine dubio nulla erit condictio. Concordat l.17.ff.de condict.furtiua. cuius uerba uide J. diſtinct.prox. Item concordat l.72. §.idem reſponſum. ff. de ſolutionibus.cuius uerba uide J.lib.48.cap.19.excep.21. repl. 3.dupl.4. Deinde admittitur exceptio propoſita, ſi nouatio condictionis furtiuæ ſit facta. Quæ diſtinctio approbatur d.l.17.his uerbis: Parui refert ad tollendam condictionẽ, offeratur ſeruus furtiuus, an in aliud nomen, aliamq; ſtatum obligationis transferatur. Nec me mouet præſens homo fuerit, nec ne: cum mora, quæ ueniebat ex furto, ueluti quadã obligatione finiatur. Concordat l.29.§.fin.in fin.ff. de uerb.oblig. cuius uerba uide ſ. lib.37. cap.5.exc. 30.repl.5. Tertiò admitti uidetur exceptio propoſita, ſi cùm fur paratus eſſet excipere condictionem, per dominum ſtetit, quò minus ageret. Sed hæc diſtinctio reprobatur l.ult.ff.de condict.furtiua, his uerbis: Licet fur paratus fuerit excipere condictionem, & per me ſteterit, dum in rebus humanis res fuit, condicere eam t

poſtea

poſteà autem perempta eſt: tamen durare condictionem ueteres uoluerunt. quia uidetur, qui primò inuito domino rem contrectaſſet, ſemper in reſtituenda ea quã nec debuit auferre, moram facere.

X. *Exceptio: Niſi nouatio condictionis ſit facta. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 29. §. ſi à fure. ff. de uerb. obligat. cuius uerba uide ĩ. lib. 37. cap. 1. exc. 10. repl. 5.*

XI. *Exceptio: Niſi furti actione actum ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 7. §. 1. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ĩ. cap. 3. queſt. 2. exc. 43. repl. 5. Concordat l. 56. §. cùm furti. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. d. queſt. 2. exc. 41. Concordat l. 12. C. de furtis. cuius uerba uide ĩ. d. repl. 5.*

XII. *Exceptio: Niſi cùm duobus condictio competeret, unus ex iis egerit. Hæc exceptio approbatur l. 18. in fine. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ĩ. queſt. prox. reg. 3.*

XIII. *Exceptio: Niſi ab alio ſatisfactum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 1. C. de condict. furtiua. cuius uerba uide ĩ. cap. 6. reg. 19.*

XIIII. *Exceptio: Niſi uindicatione rei furtiuæ actum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 9. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. cap. prox. in fine, reg. 1. exc. 1.*

XV. *Exceptio: Niſi pro furto damnum deciſum ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 7. in prin. ff. de cond. furtiua. his uerbis:* Si pro furto damnum deciſum ſit, condictionem non impediri, certiſſimum eſt. Deciſione enim furti quidem actio, non autem condictio tollitur.

XVI. *Exceptio: Niſi ſeruus qui furtum commiſit, noxæ deditus ſit. Hæc exceptio approbatur l. 2. §. item quæſitũ, in fine. ff. de priuatis delictis. cuius uerba uide ĩ. lib. 48. cap. 16. exc. 5. diſt. 3.*

II. QVIBVS COMPETIT condictio furtiua?

I. *Regula: Soli domino competit hæc actio, non alii. Quæ regula approbatur l. 1. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* In re furtiua ſoli domino condictio competit. *Concordat l. 11. ff. eod. tit. cuius uerba uide ĩ. exc. 2. Item concordat l. 14. §. qualis, in fine. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. cap. 4. reg. 11. excep. 1. Huius regulæ exceptio prima hæc uidetur eſſe: Niſi alii res ſit ſubrepta. Sed hæc exceptio reprobatur l. 12. in prin. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ĩ. queſt. prox. exc. 7. repl. 1. Altera exceptio eſt: Niſi tutori uel curatori domini. Hæc exceptio approbatur l. 58. §. qui tutelam, in fine. ff. de furtis, his uerbis:* Cõdicere etiam rem furtiuam tutor & curator furioſi eorum nomine poſſunt. *Tertia exceptio uidetur: Niſi ei cui dominus rem furtiuam alienauit. Sed hæc exceptio reprobatur l. 14. in prin. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. cap. 4. reg. 11. exc. 1. Concordat l. 11. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Nec legatarius condicere poteſt. ei enim competit condictio cui res ſubrepta eſt, uel hęredi eius. Sed uindicare rem legatã ab eo poteſt. *Concordant item ea quæ propoſita ſunt ĩ. queſt. prox. exc. 7.*

II. *Regula, De hæredibus domini. His quoq; datur condictio furtiua. Quæ regula approbatur uerbis d. l. 11. iam propoſitis hiſce:* Vel hæredi eius. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi defunctus rem alii legauerit. Quæ exceptio approbatur ſimul & diſtinguitur p ea quæ propoſita ſunt ĩ. queſt. prox. exc. 8.*

III. *Regula: Si quis pecuniam ſuam pro debitore falſo creditori ſoluerit: ſoluenti, non ei pro quo ſoluitur, condictio furtiua competit. Quæ regula approbatur l. 82. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. cap. 4. reg. 19. Concordat l. 18. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Quoniam furtũ fit, cùm quis indebitos numos ſciẽs acceperit: uidendũ eſt, ſi procurator ſuos numos ſoluat, an ipſi furtum fiat? Et Põponius lib. VII. Epiſt. ipſum condicere ait ex cauſa furtiua. Sed & me condicere, ſi ratum habeam, quòd indebitum datum ſit. ſed altera condictione alteram tolli. *Ait Iuriſconſultus:* Sed & me condicere. *ſcilicet condictione indebiti, non furtiua: ne cõtradicat d. §. fin.*

IIII. *Regula: Fructibus pendentibus ſubreptis, proprietario, nõ fructuario competit cõdictio. Quæ regula approbatur l. 14. ff. de uſufructu & quemad. his uerbis:* Si fur decerpſerit uel deſecuerit fructus maturos pendentes, cui cõdictione tenetur, domino fundi, an fructuario? Et putat Iulianus, quoniam fructus non fiunt fructuarii, niſi ab eo percipiantur: ſi ab alio terra ſeparentur, magis proprietario condictionem competere: fructuario autem furti actionem: quoniam intereſuit eius fructus nõ eſſe ablatos. Marcellus autem mouetur eo, &c.

III. ADVERSVS QVOS condictio furtiua competit?

I. *Regula: Solus fur, non alius hac condictione tenetur. Quæ regula approbatur l. 5. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ĩ. excep. 2. repl. 1. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi fure mortuo, hæres eius conueniatur. Quæ exceptio approbatur d. l. 5. in fine. Concordat l. 7. §. condictio. ff. eod. tit. cuius uerba uide ĩ. queſt. 2. except. 9. Concordat item l. 2. in prin. ibi: item condictio. ff. de priuatis delictis. cuius uerba uide ĩ. cap. prox. reg. 5. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi res furtiua interierit. Hæc replicatio reprobatur d. §. cõdictio. Altera replicatio uidetur: Niſi hæres furioſus ſit, uel infans. Hæc replicatio reprobatur l. 2. ff. de condictione furtiua, his uerbis:* Condictione ex cauſa furtiua & furioſi & infantes obligantur, cùm hæredes neceſſarii extiterunt: quamuis cum eis agi non poſſit. *Tertia replicatio uidetur: Niſi nihil ad hæredem peruenerit. Sed & hæc replicatio reprobatur l. 9. ff. de condictione furtiua, his uerbis:* In condictione ex cauſa furtiua non pro parte quæ peruenit, ſed in ſolidum tenemur: dum ſoli hæredes ſumus. pro parte

autem

autem hæres, pro ee parte pro qua hæres eſt, tenetur. *Quarta replicatio eſt: Niſi pro parte hæres in ſolidum conueniatur. Quæ replicatio uerbis ia n propoſitis approbatur. Altera exceptio eſt: Niſi filiumfamiliâs furtũ fecerit: hoc enim caſu pater quoque conueniri poteſt. Quæ exceptio approbatur l. 19. ff. d. tt. his uerbis:* Iulianus ex perſona filiæ quæ res amouit, dandum in patrem condictionem in peculium reſpondit. *Concordat l. 4. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. excep. prox. Item concordat l. 3. §. ex furtiua, in fine. ff. de peculio. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 11. quæſt. 3. exc. 11. repl. u. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi pater ex furto filij locupletior non ſit factus, nec peculiũ auctum. Quæ replicatio approbatur d. §. ex furtiua & d. l. 4. item l. 5. ff. eod. tt. de cõdict. furtiua, his uerbis:* Ex furtiua cauſa filiofamiliâs condici poteſt. Nunquam enim ex condictione alius quàm qui fecit tenetur, aut hæres eius. *Tertia exceptio eſt: Niſi ſeruus furtum fecerit: tunc enim dominus eius condictione tenetur. Quæ exceptio approbatur l. 4. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Si ſeruus uel filiusfamiliâs furtum commiſerit: condicendum eſt domino id quod ad eũ peruenit. In reſiduum autem noxæ ſeruũ dominos dedere poteſt. *Concordat d. §. ex furtiua. Quarta exceptio eſt: Niſi is cuius ope & conſilio furtum factum eſt. Hæc exceptio reprobatur l. 6. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Etſi ope & conſilio alicuius furtum factum ſit: condictione non tenebitur, etſi furti teneatur. *Quinta exceptio eſt: Niſi is qui furi rem ſubripuit: nam & hic domino condictione tenetur. Quæ exceptio approbatur l. 78. §. fin. in fine. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 4. reg. 1. except. 2.*

II. Regula, *De filiofamiliâs fure. Hic condictione furtiua tenetur. Quæ regula approbatur l. 1. §. ex furtiua. ff. de peculio. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 11. quæſt. 1. exc. 11. repl. 2.* Concordat *l. 5. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. reg. prox. exc. 2. repl. 1.*

III. Regula, *De ſeruo fure. Hic propoſita actione non tenetur: ſiquidem cum ſeruis nulla actio eſt. uerùm eius exceptio hæc eſt: Niſi ſeruus fuerit manumiſſus. Sed hæc exceptio reprobatur certa conditione l. 15. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Quod ab alio ſeruus ſubripuit, eius nomine liber factus, furti tenetur: cõdici autem ei non poteſt, niſi liber contrectauerit.

IIII. Regula, *De uno ex pluribus conueniẽdo, proponitur l. 1. C. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. cap. 6. reg. 19.*

IIII. QVID VENIAT IN ACTIONE propoſita?

I. Regula, *De ipſa re ſubrepta, proponitur l. 8. in prin. ff de condict. furtiua. cuius uerba uide ē. quæſt. 1. excep. 9. Concordant ea quæ propoſita ſunt ē. cap. prox. reg. 5.*

II. Regula, *De eo quod ex re ſubrepta factum eſt, proponitur l. 13. ff. d. tt. his uerbis:* Ex argẽto ſubrepto pocula facta cõdici poſſe, Fulcinius ait. Ergo in condictione poculorum etiam cęlaturæ æſtimatio fit, quæ impenſa furis facta eſt: quemadmodum ſi infans ſubreptus adoleuerit, æſtimatio fit adoleſcẽtis: quamuis cura & ſumptibus eius furis creuerit. *Concordat l. 14. §. fin. ff. eod. tt. his uerbis:* Idẽ iuris eſt uuis ſubreptis: nam & muſtum & uinacia condici iure poſſunt. *Concordat item l. 53. §. ſi quis maſſam. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 6. reg. 13.*

III. Regula: *Boue ſubrepto & mortuo: bos, caro, corium & cornua condici poſſunt. Quæ regula approbatur d. l. 14. §. boue ſubrepto, his uerbis:* Boue ſubrepto & occiſo: condictio & bouis & corij & carnis domino competit, ſcilicet ſi & corium & caro cõtrectata fuerint. Cornua quoq; condicentur. Sed ſi dominus condictione bouis preciũ conſecutus fuerit, & poſtea aliquid eorum, de quibus ſuprà dictum eſt, condicet: omnimodò exceptione ſubmouebitur. Contrà ſi coriũ condixerit, & preciũ eius conſecutus, bouem condicet: offerente fure precium bouis, detracto precio corij, doli mali exceptione ſubmouebitur. Idem iuris eſt uuis ſubreptis, &c. *cætera uerba uide ē. reg. prox.*

IIII. Regula, *De fructibus rei furtiuæ, proponitur l. 8. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Sciendum, etiam fructus in hanc actionem uenire.

V. Regula, *De partu ancillæ furtiuæ, proponitur l. 12. C. de furtis. cuius uerba uide ē. cap. 3. quæſt. 2. except. 43. repl. 5.*

VI. Regula, *De rebus non ablatis, proponitur l. 21. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 6. reg. 8. exc. 1. repl. 1.*

VII. Regula, *De poſſeſſione condicenda, ſi quis de re ſoli ſit deiectus, proponitur l. 25. in prin. ff. d. tt. cuius uerba uide ē. cap. 3. quæſt. 2. exc. 16.*

VIII. Regula, *De eo quod intereſt, proponitur l. 3. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Si condicatur ſeruus ex cauſa furtiua: id uenire in condictiõe certũ eſt, qđ intererſit agentis: uelut ſi hęres ſit inſtitutus, & periculõ ſubeat dominus hęreditatis perdendę qđ Iulianus ſcribit. Item ſi mortuum hominem condicat: conſecuturum ait preciũ hæreditatis. *Concordat l. 53. §. ſi ſeruus ſubreptus. ff. de furtis. cuius uerba uide ē. cap. 6. reg. 7.*

IX. Regula, *De æſtimatione condicenda ſeu precio, re extincta, proponitur ē. quæſt. 1. exc. 9.*

X. Regula: *Aeſtimatio eius temporis quo furtũ factum eſt, facienda eſt. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 29. ff. rerum amotarũ, his uerbis:* Rerũ amotarũ æſtimatio ad tẽpus quo amotæ ſunt res, referri debet. Nã ueritate furtũ fit, etſi lenius coërcetur mulier. Quare nec à bonæ fidei poſſeſſore ita res amotæ uſucapiũtur. Sed ſi pluris factę nõ reſti-

tuuntur,

tuuntur, quæ amotæ ſunt: creſcit æſtimatio, ut in condictione rei furtiuæ. *Concordat l.31. in prin. ff. de furtis cuius uerba uide ſ. cap.6. regul.5. Concordat item l.2. §. item quæſitum. ibi: condictio autem ff. de priuatis delictis. cuius uerba uide j. lib.48. cap.16. exc.5. diſt.3. Concordat item l.2. C. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. quæſt.1. exc.9. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi res furtiua poſt furtum factum melior, non deterior ſit effecta. hoc enim caſu ſpectatur tempus, quo res plurimi fuerit. Quæ exceptio approbatur uerbis d.l.29. iam propoſitis hiſce:* Sed ſi pluris factæ non reſtituuntur, quæ amotæ ſunt: creſcit æſtimatio, &c. *Cui concordat l.8 §. ſi ex cauſa. ff. de condict. furtiua, his uerbis:* Si ex cauſa furtiua res condicatur, cuius temporis æſtimatio fiat, quæritur? Placet tamen id tempus ſpectandum, quo res unquam plurimi fuit: maximè cũ deteriorem rem factam fur dando non liberatur. Semper enim moram facere fur uidetur. *Concordat item l.13. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. reg.2. Huius exceptionis replicatio hæc uidetur: Niſi ſumptibus furis res melior ſit effecta. Hæc replicatio reprobatur d.l.13.*

XI. *Regula: Si ſeruus furtiuus alij ſub conditione legatus eſt: tanti æſtimatio facienda, quanti uendi poteſt. Quæ regula approbatur l.14. in prin. ibi: quòd ſi pendente. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. quæſt.1. exc.8. repl.1.*

XII. *Regula: Vnus ex pluribus in ſolidum tenetur: & uno ſoluente, cæteri liberantur. Quæ regula approbatur l.1. C. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. cap.6. reg.19.*

XIII. *Regula: In quantum pater filij, uel dominus ſerui nomine teneatur? uide ſ. quæſt. prox. reg.1. exc.2. & exc.3.*

V. QVAMDIV COMPETIT?

Perpetua eſt actio. Quæ regula approbatur l.21. §. hæc actio. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide j. lib. prox. cap.5. quæſt.6. reg.1.

VI. EVENTVS.

Actor reo litis æſtimationem offerenti de euictione cauere nõ tenetur. Quæ regula approbatur l.14. §. cauere. ff. de condict. furtiua, his uerbis: Cauere ex hac actione petitor ei, cum quo agitur, non debebit.

VII. ADFINIA REMEDIA.

I. *Regula, De rei uendicatione, proponitur l.11. ff. de condict. furtiua. cuius uerba uide ſ. quæſt.2. reg.1. exc.1.*

II. *Regula, De incerti condictione, proponitur l.12. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Neratius libris Membranarum Ariſtonem exiſtimaſſe refert, eũ cui pignori res data eſt, incerti condictione acturum, ſi ea ſubrepta ſit.

III. *Regula: Si commodatarius uel depoſitarius re commodata uel depoſita uſus eſt: etiam commodati uel depoſiti actione tenetur. Quæ regula approbatur l.16. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt.1. cauſa 4.*

Hæc de furto, eiuſq; actionibus. ſed & plures actiones ex furto competentes uide j. lib. prox.

VI BONORVM RAPTORVM.
Cap. IX.

I. *Verba edicti, quo actio propoſita approbatur, proponuntur l.2. in prin. ff. ui bonor. raptor. hæc nimirum:* Prætor ait, Si cui dolo malo hominibus coactis damni quid factum eſſe dicetur, ſiue cuius rapta bona: ei intra annũ, quo primùm de ea re experiũdi poteſtas fuerit, in quadruplum: poſt annũ in ſimplũ iudicium dabo. Item ſi ſeruus feciſſe dicetur: in dominum iudicium noxale dabo.

II. *Nomen huius actionis proponitur d.l.2. §. hæc actio, his uerbis:* Hæc actio uulgò Vi bonorũ raptorum dicitur. *Concordat Inſt. eod. tt. in prin. ibi: quæ appellatur. cuius uerba uide j. cauſ. prox.*

III. CAVSAE EX QVIBVS datur hæc actio?

I. *Cauſa: Si alicuius bona ui rapta ſunt. Hæc cauſa approbatur uerbis edicti ſ. propoſitis hiſce:* Siue cuius rapta bona. *Concordat Inſt. eod. tt. in prin. his uerbis:* Qui res alienas rapit, tenetur quidem etiam furti (quis enim magis alienã rem inuito domino cõtrectat, quàm qui ui rapit? Ideoq; rectè dictũ eſt, eum improbũ furẽ eſſe) ſed tamẽ propriam actionẽ eius delicti nomine Prætor introduxit, quæ appellatur Vi bonorum raptorũ: & eſt intra annum quadrupli, poſt annum ſimpli: quæ actio utilis eſt, etiamſi quis unã rem, licet minimam, rapuerit. *Cõcordat item l.2. C. eod. tt. his uerbis:* Si res mobiles, quarũ in te fuerat dominium perfecta donatione translatũ, uiolenter hæres donatricis arripuit: Vi bonorum raptorum actionem intra annum quidem, quo experiũdi poteſtas fuerit, In quadruplum, poſt annum in ſimplum intendere non uetaris.

II. *Cauſa: Si cui dolo malo coactis hominibus damni quid factum eſt. Hæc cauſa approbatur uerbis edicti ſ. eod. cap. in prin. propoſitis. Concordat l.4. §. erit q; hæc differentia. ff. eod. tt. cuius uerba uide j. lib. prox. cap.14. quæſt.2. Huius cauſæ exceptio prima uidetur: Niſi non is qui hominibus coactis damnum dedit, eos coegit, ſed alius. Hæc exceptio reprobatur l.2. §. dolo autẽ. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Dolo malo facere poteſt (quod edictum ait) non tantùm is qui rapuit: ſed & qui præcedẽte cõſilio ad hoc ipſũ homines collegit armatos, ut damnum det, bonáue rapiat. Siue igitur ipſe quis cogat homines, ſiue ab alio coactis utatur ad rapiendum: dolo malo facere uidetur. *Concordat d.l.2. §. ſi quis homines. cuius uerba uide j. quæſt.5. reg.2. Secunda exceptio eſt: Niſi non eo animo homines coacti ſint, ut damnũ daretur. Hæc exceptio approbatur d.l.2. § homines. his uerbis:* Homines coactos accipere debemus, ad hoc coactos, ut

damnum

damnum daratur, naq; additur quales homines. Qualeſcunq; igitur ſine liberos, ſiue ſeruoa: ſed eth unus homo coactus ſit, adhuc dicemus hominas coactos eſſe. *Concordat l. 4. §. ſi quis aduentu. ibi: erit q; hæc. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. lib prox. cap. 14. quæſt. 2. Tertia exceptio, ſumpta ex qualitate hominum coactorum, reprobatur uerbis d §. homines, iam propoſitis hiſce:* Naq; additur qualos homines, &c. *Quarta exceptio eſt: Niſi homines coacti ſint inermes. Et hæc exceptio reprobatur d. l. 2. §. item ſi proponas. cuius uerba uide J. except. 6. Quinta exceptio eſt: Niſi unus tantùm ſit coactus. Et hæc exceptio reprobatur uerbis d. §. homines, in fine, paulò ſuperius except. 2. propoſitis. Sexta exceptio eſt: Niſi quis ſolus, non coactis hominibus damnum dederit. Hæc exceptio reprobatur d. §. item ſi proponas, his uerbis:* Si proponas ſolum damnum dediſſe, non puto deficere uerba. hoc enim quod ait, Hominibus coactis: ſic accipere debamus, ut ſiue ſolus uim ſecerit, ſiue etiam hominibus coactis, uel armatis uel inarmibus, hoc edicto teneatur. *Concordat l. 4. §. ſi quis aduentu. ibi: uel raptum ff. ui bonorum raptorum. cuius uerba uide J. lib. prox. cap. 14. quæſt. 2. Septima exceptio eſt: Niſi ſine ui damnum ſit datũ. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur J. except. gener. 4. Octaua exceptio eſt: Niſi homines tantùm coacti ſint, ſed nullũ damnum datum. Hæc exceptio reprobatur l. 2. §. dolo autem. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide ∴. except. 1.*

III. *Cauſa: Si homines coacti ſint ad damnum alteri dandum. Hæc cauſa approbatur d. §. dolo autem.*

IIII. *Cauſa: Si per uim pecus abductum ſit. Hæc cauſa approbatur l. 2. §. ſi per uim. ff. ui bonor. rapt. his uerbis:* Si pet uim pecus abductum inclnſerit quis, utiq; ui bonorum raptotum cõueniri poterit.

V. *Cauſa: Ex quibuſcunq; cauſis furti actio competit in re clàm facta, ex iiſdem cauſis omnes habent hanc actionem. Hæc regula generalis approbatur inſtit. ui bonor. raptor. §. fin. his uerbis:* Genetaliter dicendnm eſt, ex quibua cauſis furti actio competit in re clàm facta, ex iiſdem cauſis omnes habere hanc actionem. *Concordat iiſdem uerbis l. 2. §. & generaliter. ff. eod. tt. Plura de hac cauſa uide J. exc. gener. 11.*

AXCEPTIONES PRAECEDENTIUM tium cauſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi impubes uim fecerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 2. §. in impuberem, his uerbis:* In impubetem qui doli mali capax non eſt, nõ dabitur: niſi ſeruus ipſius uel familia eius admiſiſſe proponatur. Et ſerui & familiæ nomine noxali ui bonorum raptorum actione tenebitur.

II. *Exceptio: Niſi colluſores inuicem rapinam fecerint. Hæc exceptio reprobatur l. 1. §. 1. ff. de aleatoribus, his uerbis:* Si rapinam fecerint inter ſe colluſores, ui bonorum taptorum non danegabitur actio. Suſceptorem enim duntaxat prohibuit uindicari, nõ & colluſores: quamuis & hi indigni uideantur. *Ait iuriſconſultus:* Suſceptorem enim duntaxat prohibuit uindicari. *De hac re uide ∴. cap. 3. quæſt. 2. except. 11.*

III. *Exceptio: Niſi non coactis hominibus factum ſit. Hæc exceptio reprobatur per ea quæ propoſita ſunt ∴. cauſa 2. exc. 6.*

IIII. *Exceptio: Niſi clàm uel callidè, non ui damnum dedit, aut rapuit. Hæc exceptio approbatur l. 2. §. doli mali. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Doli mali mentio hic & uim in ſe habet. nam qui uim facit, dolo malo facit: non taman qui dolo malo facit, utique & uim facit. Et ita dolns habet in ſe & uim: & ſine ui ſi quid callidè admiſſum eſt, æquè continabitut. *Ait iuriſconſultus:* Æquè continebitur. *ſcilicet doli mentione, non autem edicto propoſito: uel dic ut J. repl. prox. Concordat d. l. 2. §. damni, his uerbis:* Damni Prætor inquit. Omnia ergo damna continet, & clandeſtina: ſed non puto clandeſtina, ſed ea quę uiolentia permiſta ſunt. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi coactis hominibus ſit admiſſum: tunc enim quamuis ſine ui, continetur tamen edicto propoſito. Quæ replicatio approbatur d. l. 2. §. etiã quis rectè, his uerbis:* Etiã quis rectè definiat, ſi quid ſolus admiſit qs non ui: non cõtineri hoc edicto. & ſi quid hominibua coactis, etiamſi ſina ui, dummodò dolo ſit admiſſum: ad hoc edictum ſpectara.

V. *Exceptio: Niſi ſine dolo malo ſit admiſſum. Hæc exceptio approbatur uerbis iã propoſitis hiſce:* Dummodò dolo ſit admiſſum. *Concordat d. l. 2. §. hac actione, his uerbis:* Hac actione is demum tenetur, qui dolum malum adhibuit. Si quis igitur ſuam tem rapuit: ui quidẽ bonorum raptornm non tenebitur, ſed aliter mulctabitur. *Concordat item Inſt. eod. tt. §. ita tamen, his uerbis:* Ita competit hæc actio, ſi dolo malo qnis rapuerit: nam qui aliquo errote ductus, tem ſuam eſſe exiſtimans, & imprudens iuris eo animo rapuerit, quaſi domino liceat etiam pet uim rem ſuam auferre à poſſeſſoribus: abſolui debet. Cui ſcilicet conueniens eſt, nec furti teneri eum qui eodem hoc animo rapuit. Sed nedum talia excogitantur, inueniatur uia, per quam taptores impunè ſuam exerceant auaritiam: melius diualibus cõſtitutionibus pro hac parte proſpectũ eſt, ut nemini liceat ui rapere uel tem mobilẽ, uel ſe mouentem, licet ſuam eandem tem exiſtimet. Sed ſi quis contra ſtatuta principum fecerit: rei quidem ſuæ dominio cadere. Sin autem aliena res ſit: poſt reſtitutionem eius, etiam æſtimationem eiuſdẽ

rei

rei præſtare. Quod non ſolùm in mobilib. reb. quæ rapi poſſunt, conſtitutiones obtinere cenſuerũt: ſed etiam in inuaſionibus, quæ circa res ſoli fiunt: ut ex hac cauſa ab omni rapina homines abſtineãt. Au Imp. Diualib. conſtitutionibus. Has conſtitutiones uide ſ. lib. 23. cap. 12. quæſt. 8. reg. 8. Propoſitæ exceptionis exemplum primum eſt, ſi quis rem ſuam, uel quam ſuam eſſe putat, rapuerit. quod uerbis iam dictis proponitur. de eo plura uide j. exc. 8. Aliud exemplũ proponitur l. 2. §. ſi publicanus. ff. ui bonor. raptor. his uerbis: Si publicanus pecus meum abduxerit, dum putat contra legem uectigalis aliquid à me factum: quamuis errauerit, agi tamen cum eo Vi bonorum raptorum nõ poſſe, Labeo ait: ſanè ſi dolo caret. Si tamẽ ideo incluſerit ne paſceretur, & ut fame periret: etiam utili lege Aquilia teneri.

VI. Exceptio: Niſi una res uel minima rapta ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 2. §. quod ait. ff. ui bonor. raptor. his uerbis: Quod ait Prætor, Bona rapta: ſic accipiemus, etiamſi una res ex bonis rapta ſit. Concordat Inſt. eod. tt. in prin. ibi: quæ actio. cuius uerba uide ſ. cauſa 2.

VII. Exceptio: Niſi res immobilis ſit rapta. Hæc exceptio approbatur l. 1. C. ui bonorum raptorum, his uerbis: Vi bonorum raptorum actionem, quæ cum pœna ſua retrahit ablata, potius ad mobilia mouentiaque, quàm ad fundos per iniuriam occupatos ſpectare, explorati iuris eſt.

VIII. Exceptio: Niſi rem ſuam quis rapuerit, uel quam putat ſuam eſſe. Hæc exceptio approbatur l. 2. §. hac actione. ff. ui bonorum raptorum. cuius uerba uide ſ. except. 5. Concordat d. l. 2. §. ſed & ſi quis, his uerbis: Si quis fugitiuum ſeruũ, quem quis bona fide poſsidebat, rapuit: æquè hac actione non tenebitur: quia rem ſuam aufert. Quid ergo ſi ſibi obligatam rapuit? debebit teneri Vi bonorum raptorum actione. Concordat item Inſt. eod. tt. §. ita tamen. cuius uerba uide ſ. exc. 5.

IX. Exceptio: Niſi rem ſibi obligatã rapuit. Hæc exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce: Quid ergo ſi ſibi obligatam rapuit, &c. Cõcordat l. 3. C. eod. tt. his uerbis: Res obligatas ſibi creditorem ui rapientem non rem licitam facere, ſed crimen committere conuenit: eumque etiam Vi bonorum raptorum intra annum utilem in quadruplum, poſt ſimpli actione conueniri poſſe, non ambigitur.

X. Exceptio: Niſi rem non eius qui rapinam patitur, ſed alienam rapuerit. Hæc exceptio reprobatur Inſt. ui bonorum raptor. §. ſanè in hac, his uerbis: In hac actione non utique ſpectatur rẽ in bonis actoris eſſe. nam ſiue in bonis ſit, ſiue non: ſi tamen ex bonis ſit, locum hæc actio habebit. Quare ſiue locata, ſiue commodata, ſiue etiam pignorata, ſiue depoſita ſit res apud Titium, ſic ut interſit eius eam rem per uim non auferri (ueluti ſi in depoſita re culpam quoque promiſit) ſiue bona fide poſsideat, ſiue uſumfructum quis habeat in ea, uel quid aliud iuris, ut interſit eius non rapi: dicendum eſt, ei competere hanc actionem; non ut dominiũ accipiat: ſed illud ſolum quod ex bonis eius qui rapinam paſſus eſt, id eſt, quod ex ſubſtantia eius ablatum eſſe proponatur. Et generaliter dicendum eſt, ex quibus cauſis furti actio competit in re clàm facta, ex ijſdem cauſis omnes habere hanc actionem. Concordat ijſdem propè uerbis l. 2. §. in hac actione non utiq;. ff. eod. tt. Planè admittitur exceptio propoſita, ſi nihil interſit eius qui uim paſſus eſt, rem alienam raptam eſſe. Quæ diſtinctio elicitur ex uerbis iam propoſitis hiſce: Sic ut interſit eius eam rem per uim non auferri. item hiſce: Vt interſit eius non rapi, &c. Concordat d. l. 2. §. in hac actione non utiq;. item §. dicet aliquis. cuius uerba uide j. exc. prox. repl. 1. Concordat item d. l. 2. §. ſi in re, in fine. cuius uerba uide d. repl. 1.

XI. Exceptio: Niſi furti actio non competeret, ſi clàm res ſubrepta eſſet. Hæc exceptio elicitur ex uerbis Inſt iam propoſitis hiſce: Et generaliter dicendũ eſt, ex quibus cauſis furti actio, &c. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi depoſitario res depoſita ui rapta ſit: hic enim, quamuis furti actionem non habet, Vi tamen bonorum raptorum actionem habet. Quæ replicatio approbatur d. l. 2. §. dicet aliquis, cum ſequentib. his uerbis: Dicet aliquis, Atquin ob rem depoſitam furti actionem non habemus. Sed ideo addidi, Si intersit noſtra non eſſe raptam. nam & furti actionem habeo. Si in re depoſita culpam quoq; repromiſi, uel precium depoſitionis non quaſi mercedem accepi: utilius dicendum eſt, etſi ceſſet actio furti ob rẽ depoſitam, eſſe tamen Vi bonorum raptorũ actionem: quia non minima differẽtia eſt inter eum qui clàm facit, & eum qui rapit: cùm ille celet ſuum delictũ, hic publicet, & crimen etiam publicũ admittat. Si quis igitur intereſſe ſua uel modicè docebit: debet habere Vi bonorum raptorũ actionẽ.

XII. Exceptio: Niſi nihil interſit eius qui rapinam paſſus eſt, rem raptam eſſe. Hæc exceptio elicitur ex uerbis iam propoſitis hiſce: Si quis igitur intereſſe ſua uel modicè docebit: debet habere Vi bonorum raptorum actionem. Cõcordant ea quæ propoſita ſunt ſ. exc. 10. in fine.

XIII. Exceptio: Niſi raptor rem raptam reſtituit. Hæc exceptio reprobatur l. 5 ff. ui bonor. rapt. his uerbis: Non prodeſt ei qui ui rapuit, ad euitandam pœnam, ſi ante iudicium reſtituat rem quam rapuit.

XIIII. Exceptio: Niſi ſemel actum ſit. Hæc ex-

e ceptio

ceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit, uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi furti antea ſit actum, non Vi *bonorum raptorum. Quæ replicatio approbatur l.1. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Qui rem rapuit, & furti nec manifeſti tenetur in duplum, & Vi bonorum raptorum in quadruplũ. Sed ſi antè actum ſit Vi bonorum raptorum, deneganda eſt furti. Sed ſi antè furti actũ eſt, non eſt illa deneganda: ut tantùm id quod amplius in ea eſt, conſequatur. *Concordat l. 90. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 3. quæſt. 2. exc. 41. repl. 5. Altera replicatio eſt: Niſi cũ alio antea ſit actum. Cuius duplicatio hæc eſt: Niſi antea cum domino ſit actum: tunc enim, ſi cum ſeruo manumiſſo poſtea agatur, obſtat exceptio. Quæ duplicatio approbatur l.1. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide* J. *quæſt. 6. reg. 1.*

IIII. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. *Regula: De omni eo cui rapina facta eſt, cuiuſq; intereſt rem raptam non eſſe, uide* ſ *quæſt. prox. except. 10.*

II. *Regula, De domino cuius ſeruo rapina facta eſt, proponitur l. 2. §. ſi fugitiuus. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Si fugitiuus meus quaſdam res instruendi ſui cauſa emerit, hæq; raptæ ſint: quia in bonis meis hæ ſunt, reſponſum eſt de his Vi bonorum raptorum poſſe me agere.

III. *Regula, De hæredibus ceteriſq; ſucceſſorib. proponitur d. l. 2. §. fin. cuius uerba uide* J. *quæſt. proxima, reg 1.*

V. ADVERSVS QVOS COMpetit actio propoſita?

I. *Regula, De hæredibus ceteriſq; ſucceſſoribus raptoris. Aduerſus hos non datur actio propoſita. Quæ regula approbatur d. §. fin. his uerbis:* Hæc actio hæredi cæteriſq; ſucceſſoribus dabitur. Aduerſus hæredes autem, uel cæteros ſucceſſores non dabitur: quia pœnalis actio in eos non datur. An tamen in id quo locupletiores facti ſunt, dari debeat, uideamus? Et ego puto Prætorem ideo non eſſe pollicitum in hæredes in id quod ad eos peruenit, quia putauit ſufficere condictionem. *Huius regulæ exceptio uidetur: Niſi in id quod ad hæredes peruenit. Sed hæc exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* An tamen in id quo locupletiores, &c.

II. *Regula, De eo qui homines coegit, & coacto qui damnum dedit. Vterq; hac actione tenetur. Quæ regula approbatur l. 2. §. ſi quis homines. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Si quis homines non ipſe coegerit, ſed inter coactos ipſe fuerit, & quid aut rapuerit, aut damni dederit: hac actione tenetur. Sed utrum hoc ſolum contineat edictum, quòd dolo malo hominibus à reo coactis damnum datum ſit, uel raptum: an uerò quòd dolo malo rei raptum, uel damnum datum ſit, licet ab alio homines ſint coacti? Quare melius dicitur etiam hoc cõtineri, ut omnia hic contineantur, & quòd ex coactis ab aliquo damnum datum ſit, in id & is qui coegit, & is qui coactus eſt, teneri uideatur. *Concordat l. 4. §. ſi quis aduentu. ibi: at hic de eo. ff. eod. tit. cuius uerba uide* J. *lib. prox. cap. 14. quæſt. 2.*

III. *Regula. De domino ſerui raptoris. Aduerſus hunc quoq; actio propoſita cõpetit. Quæ regula approbatur uerbis edicti ē. eod. cap. in prin. propoſitis hiſce:* Item ſi ſeruus feciſſe dicetur: in dominum iudicium noxale debo. *Concordat l. 2. §. hæc actio etiam. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Hæc actio etiam familiæ nomine competit, nõ impoſita neceſsitate oſtendendi, qui ſunt ex familia homines, qui rapuerunt, uel etiam damnum dederunt. Familiæ autem appellatio ſeruos continet: hoc eſt, eos qui in miniſterio ſunt, etſi liberi eſſe proponantur, uel alieni bona fide nobis ſeruientes. *Cõcordat item l. 4. C. eod. tit. his uerbis:* De his quę ſeruum alienum neſciente domino ui rapuiſſe dicis: infra annum in quadruplũ Vi bonorum raptorum, & poſt in ſimplũ dominus eius noxali actione apud competẽtem iudicem conueniri poteſt. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi dominus ſit impubes. Sed hæc exceptio reprobatur d. l. 2. §. in impuberem. cuius uerba uide ē. quæſt. 3. exc. 1. Altera exceptio eſt: Niſi dominus ſeruum noxæ dederit. Quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Noxali actione. *item:* Iudicium noxale dabo. *Huius exceptionis replicatio uidetur: Niſi dominus non totam familiam coactam noxæ dediderit. Hæc replicatio reprobatur d. l. 2. §. ex hac actione, his uerbis:* Ex hac actione noxæ deditio non totius familiæ, ſed eorum tantùm uel eius qui doloſè feciſſe comperietur, fieri debet.

IIII. *Regula, De eo cui ſeruus raptor bona fide ſeruit. Hic quoq; actione propoſita tenetur. Quæ regula approbatur l. 2. §. familiæ. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide ē. reg. prox.*

VI. QVID QVANTVM'QVE VEniet in actione propoſita?

I. *Regula: In quadruplum actio eſt. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur uerbis edicti ē. eo. cap. in prin. propoſitis hiſce:* Intra annum, quo primùm de ea re experiundi poteſtas fuerit, in quadruplum: poſt annum, in ſimplũ iudicium debo. *Concordat Inſt. ui bonor. raptor. in prin. cuius uerba uide ē. quæſt. 3. cauſa 1. Concordat l. 54. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 6. reg 2. exc. 1. Concordat item l. 2. C. ui bonor. raptor. cuius uerba uide ē. quæſt. 3. cauſa 1. Concordat item l. 3. C. eod. tit. cuius uerba uide d. quæſt. 3. exc. 9. Item concordat l. 4. C. eod. tit. cuius uerba uide ſ. quæſt. 5. reg. 3. Cõcordat item l. 3. C. eod. tit. cuius uerba uide* J. *quæſt. 10. reg 6. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi*

damni

annus præteritus ſit: tunc enim non niſi in ſimplum competit actio. Que exceptio approbatur legibus id propoſitis. Cuius replicatio hec eſt: Niſi actor experiundi poteſtatem non habuerit. Que replicatio approbatur uerbis edicti ſ̄. propoſitis hiſce: Quo primùm de ea re experiundi poteſtas fuerit. *Concordat d.l.2.3.& 5.C.ui bonor.raptor. Huius replicationis duplicatio hec eſt: Niſi cum alio experiundi poteſtas fuerit: tunc enim, quamuis non contra eũ qui nunc conuenitur, experiundi poteſtas fuerit, nihilominus obſtat annalis præſcriptio. Que duplicatio approbatur exẽplo l.3 ff.ui bonor.raptor. his uerbis:* Si ſeruus rapuerit, & cum libero agatur: etiamſi cum domino experiundi poteſtas fuit, nõ rectè cum manumiſſo poſt annum agetur: quia cum quocunq; experiũdi poteſtas fuerit, excluditur actor. & ſi cũ domino intra annum actum ſit, deinde cũ manumiſſo agatur: rei iudicatæ exceptionẽ uocare, Labeo ait. *Altera exceptio eſt: Niſi dominus ſerui nomine conueniatur: hic enim ſeruũ noxe dedendo liberatur. de qua re dictum ſ̄. queſt. prox. reg.3. exc.2. Tertia exceptio eſt: Niſi furti antea ſit actum: hoc enim caſu id tantùm uenit, quod minus quadruplo actor furti actiõe eſt cõſecutus. Que exceptio approbatur per ea que propoſita ſunt ſ̄. queſt.3. exc 14. repl.1.*

II. Regula: *In quadruplo etiam rei perſecutio cõtinetur. Que regula approbatur Inſt. ui bonor. raptor. §. quadruplum autẽ, his uerbis:* Quadruplũ non totum pœna eſt, ſicut in actione furti manifeſti diximus: ſed in quadruplo ineſt & rei perſecutio: ut pœna tripli ſit, ſiue cõprehẽdatur raptor in ipſo delicto, ſiue nõ. Ridiculũ enim eſſet, leuioris conditionis eſſe eũ qui ui rapit, quàm q clàm amouet.

III. Regula: *Rei uerum precium quadruplicatur, non id quod intereſt. Que regula approbatur l.2.§. in hac actione. ff. ui bon. raptor. his uerbis:* In hac actione intra annum utilem, uerum preciũ rei quadruplicatur, nõ etiã quod intereſt. *Huius regule exceptio hec eſt: Niſi alius, non rei dominus rapinã paſſus ſit: tunc enim æſtimatur id quod eius intereſt, non uerum rei precium. Que exceptio approbatur Inſt. ui bonor. raptor. §. ſanè in hac. ibi: non ut dominiũ. cuius uerba uide ſ̄. queſt.3. exc.10. Concordat iiſdem uerbis l.2.§. in hac actione non utiq; ibi: non ut dominium. ff. eod. tt.*

IIII. Regula: *Si plures ſerui rapinam fecerint: dominum tantum offerendo, in quantum, ſi unus liber rapinam feciſſet, actio datur, liberatur. Que regula approbatur d.l.2.§. hac actiõe, his uerbis:* Hac actione non puto poſſe actorem ſingulorũ ſeruorum nomine agere aduerſus dominum eorum: quia ſufficit dominum ſemel quadruplum offerre.

VII. QVAMDIV COMPETIT hæc actio?

Annalis eſt actio. Que regula approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea que propoſita ſunt ſ̄. queſt. prox. reg.1. exc.1. Sed & eius exceptio hec eſt: Niſi poſt annum in ſimplum agatur. Que exceptio approbatur per ea que propoſita ſunt d. reg.1. in prin.

VIII. ADIVNCTA.

Actor non habet neceſſe oſtendere, qui ex familia rapinam fecerint. Que regula approbatur l.2.§. hæc actio etiam. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide ſ̄. queſt.5. reg.3.

IX. EVENTVS.

An præiudicetur hac actione legi Iuliæ de ui publica uel priuata, definitur d.l.2.§. hoc edicto, his uerbis: Hoc edicto contra ea quæ ui committuntur, conſulit Prætor. Nã ſi quis ſe uim paſſum docere poſſit, publico iudicio de ui poteſt experiri: neq; debere publico iudicio priuata actione præiudicari, quidam putant. Sed utilius uiſum eſt, quamuis præiudicium legi Iuliæ de ui priuata fiat: nihilominus tamen non eſſe denegandã actionem eligentibus priuatam perſecutionẽ.

X. ADFINIA REMEDIA.

I. Regula: *Poteſt etiam quis agere iudicio publico de ui publica & priuata. Que regula approbatur uerbis d.§. hoc edicto, iam propoſitis. Concordat d.l.2.§. ſi in re depoſita. ibi: & crimen. cuius uerba uide ſ̄. queſt.3. exc.11. repl.1.*

II. Regula: *Etiam furti actio ex rapina competit. Que regula approbatur l.2.§. rerum. ff. ui bonor. raptor. his uerbis:* Rerum raptarum nomine etiam furti, uel damni iniuriæ, uel condictione agi poteſt: uel certè ſingulæ res uindicari poſſunt. *Concordat d.l.2.§. ceterùm neq; his uerbis:* Neq; furti actio, neq; legis Aquiliæ contributæ ſunt in hoc edicto: licet interdum communes ſint cum hoc edicto. Nam Iulianus ſcribit, eum qui rapuit ui, furem eſſe improbiorẽ. et ſi quid damni coactis hominibus dederit, utiq; etiam Aquilia poſſe teneri. *Concordat item l.1. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ̄. queſt.3. exc.14. repl.1. Item concordat Inſt. eod. tt. in prin. cuius uerba uide ſ̄. queſt.3. cauſa 1. Huic regule quodammodo uidetur contradicere l.54. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ̄. cap.6. reg.2. exc.1. item l.82.§. cùm raptor. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ̄. cap.3. queſt.2. cauſa 2.*

III. Regula: *Si quis per uim damnum dederit, etiam legis Aquiliæ actio competit. Que regula approbatur l.2.§. ceterùm neq; in fine. ff. ui bon. rapt. cuius uerba uide ſ̄. reg. prox. Concordat d.l.2.§. ſi publicanus, in fine. cuius uerba uide ſ̄. queſt.5. exc.5. Concordat item d.l.2.§. rerum. cuius uerba uide ſ̄. regul. prox. in prin.*

IIII. Regula: *Ex rapina etiam condictio rei raptæ competit. Que regula approbatur d.§. rerum. Concordat d.l.2.§. fin. in fine. cuius uerba uide ſ̄. queſtion.5. reg.1. Item concordat l.10 §. ei quoq; ff. de cõdictione furtiua. cuius uerba uide ſ̄. cap. prox. queſt.1. cauſa 2.*

V.Regula: Competit etiam rei raptæ uindicatio. Quæ regula approbatur d.§.rerum.

VI. Regula: Si res rapta uendita ſit, etiam negociorum geſtorũ actione precium cõdici poteſt. Quæ regula approbatur l.5. C. ui bonor. raptor. his uerbis: Siue negociorum geſtorum contra nouercam tuam, ſiue actione ui bonorum raptorum, quæ in quadruplum intra annum utilem, ac poſt in ſimplum conſtituta eſt, poteueris agendum: notione præſidali poteris experiri. *Alia huius actionis adfinia remedia, ut de damno in turba dato, &c. uid. J.lib.prox.*

DE ACTIONE LEGIS Aquiliæ. Cap. X.

PRimò: *Verba legis Aquiliæ, primi quidem capitis, proponuntur l.1.in prin. ff.ad l.Aquiliã, hæc:* Lege Aquiliæ capite primo cauetur: Qui ſeruum ſeruámue alienum alienámue, quadrupedem uel pecudem iniuriæ occiderit: quanti id in eo anno plurimi fuit, tantum æs dare domino damnas eſto. *Secundi capitis uerba deſunt. Tertij capitis uerba proponuntur l.27.§. huius legis. ff. eod.tt.hæc:* Huius legis ſecundum quidem caput in deſuetudinem abijt. Tertio autem capite ait eadem lex: Cæterarum rerum, præter hominem & pecudem occiſos, ſi quis alteri dãnum faxit, quod uſſerit, fregerit, ruperit iniuria: quanti ea res fuit in diebus triginta proximis, tantum æs domino dare damnas eſto.

II. PROPRIA HVIVS LEGIS: item genus huius actionis.

I. *Regula: l. Aquilia omnibus legibus ante ſe de damno latis derogat. Quæ regula approbatur l.1.ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Lex Aquiliæ omnib. legibus quæ ante ſe de damno iniuria locutæ ſunt, derogauit, ſiue XII. Tabularum, ſiue aliæ quæ fuerunt: quas nunc referre non eſt neceſſe.

II. *Regula: Lex Aquilia plebiſcitum eſt. Quæ regula approbatur d.l.1.in fine, his uerbis:* Lex Aquiliæ plebiſcitum eſt: cùm eam Aquilius tribunus plebis à plebe rogauerit.

III. *Regula: Pœnalis eſt actio. Quæ regula approbatur Inſt. de lege Aquilia. §. his autem. ibi: qua ratione. cuius uerba uide J.cap.12.quæſt.1.reg.1. Concordat l.23.§.hanc actionem.ibi:cùm ſit.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.cap 12.quæſt.1.reg.1.in prin.*

III. CAVSAE EX QVIBVS Actio propoſita competit.

Prima & generalis cauſa eſt: Si damnum iniuria datum ſit. Quæ cauſa declaratur definitione iniuriæ l.5.§.iniuriam.ff.ad l.Aquiliam, his uerbis: Iniuriã hic accipere nos oportet, non quemadmodum circa iniuriarum actionem, cõtumeliam quandam: ſed quod non iure factum eſt, hoc eſt, ſi contra ius & culpa quis occiderit. Et ideo interdum concurrit actio legis Aquiliæ & iniuriarum: ſed duæ erunt æſtimationes, alia damni, alia contumeliæ. Igitur iniuriam hic accipiemus, damnum culpa datum etiam ab eo qui nocere noluit. *Concordat l.49.§. quod dicitur.ff.eod.tt.cuius uerba uide J. cap.prox. exc. 17. Concordat item l.1. in prin.ibi: interdum. ff. de iniurijs. cuius uerba uide J.cap.13.quæſt.1.cauſa 1. Item concordat Inſt. eod.tt. in prin.ibi: aliás culpa. cuius uerba uide d.cauſa 1.*

II. *Cauſa: Si quis alienũ hominem, alienámue quadrupedem, quæ pecudum numero eſt, iniuria occiderit. Hæc cauſa approbatur uerbis legis Aquiliæ ſ̄.eo. cap.in prin.propoſitis. Concordat l.3.ff.ad l. Aquiliã, his uerbis:* Si ſeruus ſeruáue iniuria occiſus occiſáue fuerit, lex Aquiliæ locum habet. Iniuria meritò adijcitur: non enim ſufficit occiſum, ſed oportet iniuria id eſſe factũ. *Concordat item Inſt. eod. tt.in prin. cuius uerba uide J.cap.12.quæſt.3.reg.1. Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi iure occidit. Hæc exceptio approbatur uerbis d.l.3. iam propoſitis hiſce:* Iniuria meritò adijcitur, &c. *Cõcordat Inſt. de lege Aquilia. §.iniuria. cuius uerba uide J. exc.prox. Huius exceptionis ſpecies ſunt aliquot exceptiones ſequentes.*

II. *Exceptio: Niſi ſui defendẽdi cauſa occidit. Hæc exceptio approbatur Inſt.d.§.iniuria, his uerbis:* Iniuriæ occidere intelligitur, qui nullo iure occidit. Itaq; qui latronem inſidiatorem occiderit: non tenetur, utiq; ſi aliter periculum effugere non poteſt. *Concordat l. 4 in prin ff.ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ſ̄.lib.4.cap. 4.quæſt.1.exc.3. Concordat item l.45.§. qui cùm aliter.ff.eod.tt.his uerbis:* Qui cùm aliter tueri ſe non poſſent, damnum culpa dederint: innoxij ſunt. Vim enim ui defendere, oẽs leges omniaq; iura permittunt. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi ſui defendẽdi cauſa aliũ quàm à quo uim patiebatur, caſu occiderit. Quæ replicatio approbatur d.§.qui cum, his uerbis.* Si defendẽdi mei cauſa lapidem in aduerſariũ miſero, & non eum, ſed prætereũtem percuſſero: lege Aquilia tenebor. Illum enim ſolũ qui uim infert, ferire conceditur: & hoc ſi tuẽdi duntaxat, nõ etiam ulciſcendi cauſa factum ſit. *Plura de exceptione propoſita uide J.cap. prox. exc.15.*

III. *Exceptio: Niſi ferro ſe petentẽ occiderit. Hæc exceptio approbatur l.5.in prin.ff.ad l.Aquiliam. cuius uerba uide ſ̄.d. exc.3.*

IIII. *Exceptio: Niſi ſeruum in adulterio deprehẽſum occiderit. Hæc exceptio approbatur l.30.in principio.ff.ad l.Aquil. his uerbis:* Qui occidit adulterum deprehenſum ſeruum alienum: hac lege non tenebitur.

V. *Exceptio: Niſi magiſtratus aduerſus reſiſtentẽ uiolentius quid fecerit. Hæc exceptio approbatur l. 29.§.pen.ff.d.tt.his uerbis:* Si quid magiſtratus aduerſus reſiſtentem uiolentius fecerit: non tenebitur Aquilia. Nam etſi cum pignori

pignori ſeruum cepiſſet, ille ſe ſuſpēderit: nulla datur actio.

VI. Exceptio: *Niſi caſu ſine dolo malo occiderit. Hæc exceptio approbatur Inſt. de lege Aquilia. §. iniuria. ibi: ac ne is quidem, his uerbis:* Ne is quidem hac lege tenetur, qui caſu occidit, ſi modò culpa eius nulla inueniatur. nam alioqui non minus ex dolo, quàm ex culpa quiſq; hac lege tenetur. Itaq; ſi quis dum iaculis ludit, uel exercitatur, tranſeuntem ſeruū tuum traiecerit: diſtinguitur. Nam ſi id à milite in eo campo, ubi ſolitum eſt exercitari, admiſſum eſt: nulla culpa eius intelligitur. Si alius tale quid admiſerit: culpa reus eſt. Idem iuris eſt de milite, ſi in alio loco quàm qui ad exercitandum militibus deſtinatus eſt, id admiſerit. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi culpa rei conuenti ſit occiſus. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Si modò culpa eius nulla inueniatur. nam alioqui nō minus ex dolo, quàm ex culpa quiſq; hac lege tenetur. *Concordat Inſt. eo. tit. §. illud palàm. cuius uerba uide J. ca. prox. exc. 18. Culpæ exempla duo proponuntur uerbis iā propoſitis: primum quidem, ſi non miles iaculando ſeruum tranſeuntem caſu occiderit: alterum, ſi miles extra locum iaculis deſtinatum idem fecerit. de quib. exemplis cum alijs ſimilib. uide J. exceptiones & cauſas ſequentes. Sed & plura de exceptione propoſita uide J. cap. prox. exc. 18.*

VII. Exceptio: *Niſi dum aliū ſui defendendi cauſa petit, ſeruū alienū caſu occidit. Hæc exceptio reprobatur l. 45. §. qui cum. ibi: ſed ſi defendendi. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ī. exc. 2. repl. 1.*

VIII. Exceptio: *Niſi ſeruum alienum quem occidit, liberum eſſe putauit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 45. §. ſi meum, his uerbis:* Si meum ſeruum, cū liberū putares, occideris: lege Aquilia teneberis.

IX. Exceptio: *Niſi dum iaculis ludit, tranſeuntem ſeruum occidit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur Inſt. de lege Aquilia. §. itaq; ſi quis. cuius uerba uide ā. exc. 6. Concordat l. 9. §. fin. ff. eod. tit. his uerbis:* Si cùm alij in cāpo iacularentur, ſeruus per eum locum tranſierit: Aquilia ceſſat, quia non debuit per campum iaculatorium iter intempeſtiuè facere. Qui tamen data opera in eum iaculatus eſt, utiq; Aquilia tenebitur. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi data opera in ſeruum tranſeuntem ſit iaculatus. Quæ replicatio approbatur uerbis iā propoſitis hiſce:* Qui tamen data opera, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi non miles iaculando ſeruū trāſeuntem occiderit. Quæ replicatio approbatur Inſt. d. §. itaq; ſi quis. ibi: ſi alius tale. Tertia replicatio eſt: Niſi miles in loco iaculis non deſtinato iaculādo ſeruum tranſeuntem occiderit. Quæ replicatio approbatur d. §. itaq; ſi quis. ibi: idem iuris eſt.*

X. Exceptio: *Niſi cùm quidam pila luderet, uehementius pila percuſſa in tonſoris manum eam deiecerit, & ſic ſerui qui tōdebatur, gula præciſa ſit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 11. in prin. ff. d. tit. his uerbis:* Mela ſcribit, ſi cùm pila quidam luderent, uehementius quis pila percuſſa, in tonſoris manum eandem deiecerit, & ſic ſerui quem tōſor radebat, gula ſit præciſa abiecto cultello: in quocunq; eorum culpa ſit, eum lege Aquilia teneri. Proculus ait, in tonſore eſſe culpam. Et ſanè ſi ibi tondebat, ubi ex conſuetudine ludebatur, uel ubi tranſitus frequens erat: eſt quod ei imputetur. Quāuis nec illud malè dicatur: ſi in loco periculoſo ſellam habenti tonſori ſe quis commiſerit, ipſum de ſe queri debere.

XI. Exceptio: *Niſi putator ex arbore ramo deiecto ſeruum tranſeūtem caſu occiderit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur Inſt. de lege Aquilia. §. item ſi putator, his uerbis:* Si putator ex arbore deiecto ramo ſeruum tuum tranſeūtem occiderit: ſi prope uiam publicam aut uicinalem id factum eſt, neq; proclamauit, ut caſus euitari poſſet: culpæ reus eſt. Sed ſi proclamauit, nec ille curauit præcauere: extra culpam eſt putator. Æquè extra culpam eſſe intelligitur, ſi ſeorſim à uia fortè, uel in medio fundo cædebat, licet nō proclamauit: quia in eo loco nulli extraneo ius fuerat uerſandi. *Concordat l. 31. ff. eod. tit. his uerbis:* Si putator cùm ex arbore ramū deijceret, uel machinarius hominem prætereuntem occidit: ita tenetur, ſi is in publicum decidat, nec ille proclamauerit, ut caſus eius euitari poſſit. Sed Mutius dixit, etiamſi in priuato idem accidiſſet, poſſe de culpa agi. culpam autē eſſe, cùm quod à diligente prouideri potuerat, non eſſet prouiſum: aut tunc denunciatum eſſet, cùm periculū euitari non poſſet. Secundum quā rationem nō multum refert, per publicū an per priuatum iter fiat: cùm plerunq; per priuata uulgò loca iter fiat. Quòd ſi nullū iter erit: dolum dūtaxat præſtare debet, ne immittat in eū quem uiderit tranſeuntē. Nam culpa ab eo exigenda non eſt: cùm diuinare non potuerit, an per eū locū aliquis tranſiturus ſit. *Concordat item l. 7. ff. ad l. Corneliā, de ſicarijs. cuius uerba uide ī. lib. 4. cap. 4. quæſt. 1. exc. 1. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi putator non proclamauit. Quæ replicatio approbatur uerbis Inſt. §. item ſi putator, ī. propoſitis hiſce:* Neq; proclamauit, ut caſus euitari poſſet, &c. *Concordat d. l. 31. uerbis iam propoſitis hiſce:* Nec ille proclamauerit, &c. *Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi eo loco ramus decidat, quo iter fieri non ſolet. Quæ duplicatio approbatur uerbis Inſt. ī. propoſitis hiſce:* Æquè extra culpā eſſe intelligitur, &c. *Concordat d. l. 31. uerbis iā*

propoſitis hiſce: Quòd ſi nullum iter erit, &c. *Huius duplicationis triplicatio hæc eſt: Niſi putator uidens tranſeuntem non proclamauit. Quæ triplicatio approbatur d. uerſ. quòd ſi nullũ, etc. Altera replicatio eſt: Niſi eo tempore proclamauit, quo caſus euitari amplius non poſſet. Quæ replicatio approbatur uerbis d. l. 31. iã propoſitis hiſce:* Aut tũc demũ ciatũ eſſet, cùm periculũ euitari nõ poſſet.

X I I. Exceptio: *Niſi per luſum uel certamen exercendi cauſa factum, ſeruus ſit occiſus, uel damnũ paſſus. Hæc exceptio approbatur l. 52. §. fin. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Cùm pila plures luderent, quidam ex his ſeruulum, cùm pilam percipere conaretur, impulſu ſeruus cecidit, & crus fregit quærebatur, an dominus ſerui lege Aquilia cum eo cuius impulſu ceciderat, agere poteſt? Alphenus reſpondit, non poſſe: cùm caſu magis quàm culpa uideretur factum. *Contradicit l. 9. §. fin. cum lege ſequenti. ff. eod. tit. his uerbis:* Si à iaculantibus per luſum ſeruus fuerit occiſus: Aquiliæ locus eſt. Nam luſus quoq; noxius in culpa eſt. *Planè huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi talis ludus ſit, quo ſerui exerceri nõ debent. Quæ replicatio approbatur l. 7. §. ſi in colluctat. ff. eod. tit. his uerbis:* Si in colluctatione, uel in pancratio, uel pugiles dum inter ſe exercentur, alius alium occiderit: ſiquidem in publico certamine, ceſſat Aquilia: quia gloriæ cauſa & uirtutis: nõ iniuriæ gratia uidetur damnum datum. Hoc autem in ſeruo non procedit: quoniam ingenui ſolent certare, in filiosfamiliãs uulneratum procedit. Planè ſi cedentem uulnerauerit, erit Aquiliæ locus, aut ſi non in certamine ſeruũ occiderit: niſi domino committente hoc factum ſit. tunc enim Aquilia ceſſat. *Huius replicationis duplicatio eſt: Niſi domino permittente ſeruus luſerit. Quæ duplicatio approbatur uerbis iã propoſitis hiſce:* Niſi domino committente hoc factum ſit, tũc enim Aquilia ceſſat. *Huic interpretationi Accurſius contradicit. Altera replicatio eſt: Niſi cedentem, non repugnantem uulnerauerit uel occiderit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Planè ſi cedentem uulnerauerit, erit Aquiliæ locus. *Tertia replicatio eſt: Niſi ſeruum qui non colludebat, ſed adſtantem uel tranſeuntem per luſum occiderit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Aut ſi non in certamine ſeruũ occiderit. *Cui cõcordãt ea quæ propoſita ſunt ſ. exc. 9. repl. 2. cũ ſequẽtib.*

X I I I. Exceptio: *Niſi cùm duo ſtramenta ardentia tranſilirent, concurrerint, amboq; ceciderint, alterq; flãma ſit cõſumptus. Hæc exceptio approbatur l. 41. §. cùm ſtramẽta. ff. ad l. Aquiliã, his uerbis:* Cũ ſtramẽta ardẽtia trãſilirẽt duo, cõcurrerũt, amboq; deciderũt, & alter flãma cõſumptus eſt: nihil eo nomine agi poteſt, ſi nõ intelligitur uter ab utro euerſus ſit.

X I I I I. Exceptio: *Niſi dum impetum equi uel muli propter imperitiam uel infirmitatem retinere non poſſet, ſeruum alterius per equũ oppreſſit. Hæc exceptio reprobatur l. 8. §. mulionem. ff. d. tit. his uerbis:* Mulionem, ſi per imperitiam impetum mularum retinere non potuerit, & eæ alienum hominem obtriuerint, uulgò dicitur culpæ nomine teneri. Idem dicetur, etſi propter infirmitatem ſuſtinere mulorum impetum non potuerit. Nec uidetur iniquum, ſi infirmitas culpæ adnumeretur: cùm affectare quis nõ debeat, in quo uel intelligit, uel intelligere debet, infirmitatem ſuam alij periculoſam futuram. Idem iuris eſt in perſona eius qui impetũ equi quo uehebatur, propter imperitiam uel infirmitatem retinere non potuerit. *Cõcordat Inſt. eod. tit. §. impetu, his uerbis:* Impetu mularũ quas mulio propter imperitiam retinere non potuit, ſi ſeruus tuus oppreſſus fuerit: culpæ reus eſt mulio. Sed etſi propter infirmitatem eas retinere non potuerit, cum alius firmior eas retinere potuiſſet: æquè culpæ tenetur. Eadem placuerunt de eo quoq; qui cùm equo ueheretur, impetum eius aut propter infirmitatem, aut propter imperitiam ſuam retinere non potuerit.

X V. Exceptio: *Niſi per errorem uenenum pro medicamento, uel furioſo gladium dederit. Hæc exceptio approbatur l. 7. §. ſed etſi quis. ff. ad l. Aquiliã, cuius uerba uide J. cap. 12. quæſt. 5. except. 3.*

X V I. Exceptio: *Niſi non occidit, ſed mortis cauſam præbuit. Hæc exceptio approbatur d. §. ſed etſi quis. de qua re uide plura J. d. except. 3.*

X V I I. Exceptio, *ſumpta ex inſtrumẽto & modo quo occidit, reprobatur l. 7. §. 1. ff. d. tit. his uerbis:* Occiſum accipere debemus, ſiue gladio, ſiue etiã fuſte, uel alio telo, uel manibus (ſi fortè ſtrãgulauit eum, uel calce petijt) uel capite, uel qualiter qualiter. *Hactenus exceptiones, deſumptæ ex cauſſa & modo, quo ſeruũ alienũ, aut quadrupedẽ occidit, propoſitæ ſunt: ſed et plures huiuſmodi exceptiones uide J. in cauſis proximè ſequentib. Nunc ſequũtur exceptiones deſumptæ ex perſona occiſi, & ex alijs huiuſmodi circumſtantijs.*

X V I I I. Exceptio: *Niſi infans nondum anniculus ſit occiſus. Hæc exceptio reprobatur l. 23. §. ſi infans. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si infans ſit occiſus nondum anniculus: uerius eſt, ſufficere hãc actionem, ut æſtimatio referatur ad id tempus, quod intra annum uixit.

X I X. Exceptio: *Niſi debilis & ægrotus ſeruus ſit occiſus. Hæc exceptio reprobatur l. 7. §. ſed etſi quis ſeruum. ff. d. tit. his uerbis:* Si quis ſeruum ægrotum leuiter percuſſerit, & is obierit: rectè Labeo dicit, lege Aquilia eũ teneri: quia aliud alij mortiferũ eſſe ſoleat. *Cõtradicere uidetur l. 24. §. idẽ Seruius, in fine. ff. de dãno infecto. cuius uerba uide ſ. lib. 27. ca. 6. quæ. 1. exc. 6. repl. 2.*

X X. Ex-

XX. Exceptio: *Niſi ſeruus hæreditarius ſit occiſus. Hæc exceptio reprobatur l. 13. §. ſi ſeruus. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si ſeruus hæreditarius occidatur: quæritur quis Aquilia agat, cum dominus nullus ſit huius ſerui? Et ait Celſus, legē domino dāna ſalua eſſe noluiſſe. Dominus ergo hæreditas habebitur. Quare adita hæreditate hæres poterit experiri.

XXI. Exceptio: *Niſi quadrupes quæ pecudū numero non eſt, nec gregatim paſcitur, occiſa ſit. Hæc exceptio approbatur Inſt. de lege Aquilia. § 1. his uerbis:* Quod nō præciſe de quadrupede, ſed de ea tantùm quæ pecudū numero eſt, cauetur: eò pertinet, ut neq; de feris beſtijs, neq; de canib. cautū eſſe intelligamus: ſed de ijs tantùm quæ gregatim propriè paſci dicūtur: quales ſunt equi, muli, aſini, oues, boues, capræ. De ſuib. quoq; idē placet. Nā & ſues pecudū appellatione cōtinentur quia & hi gregatim paſcuntur. Sic deniq; & Homerus in Odyſſea ait, ſicut Aelius Martianus in ſuis Inſtitutionibus refert.

Δήεις τόνγε σύεσσι παρήμενον, αἱ δὲ νέμονται
Πὰρ Κόρακος πέτρῃ, ἐπί τε κρήνῃ Ἀρεθούσῃ. hoc eſt:
Sectantem uideas, qui errant per paſcua, porcos
Ad Coracis ſaxum, iuxta fontemq; Arethuſam.

Concordat l. 2. §. ut igitur. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis: Vt apparet, ſeruis exæquat quadrupedes, quę pecudū numero ſunt, & gregatim habentur: ueluti oues, capræ, boues, equi, muli, aſini. Sed an ſues pecudū appellatione cōtineantur, quęritur? Et rectè Labeoni placet, contineri. Sed canis inter pecudes non eſt. Longè magis beſtię in eo numero non ſunt: ueluti urſi, leones, pantheræ. *Planè exceptio propoſita prodeſt ad pœnam minuendā; non ad totam actionem perimendam: ut patet ex ijs quæ proponentur J. cauſſa 17.*

XXII. Exceptio: *Niſi fera beſtia occiſa ſit. Hæc exceptio approbatur uerbis d. §. ut igitur, iam propoſitis hiſce:* Lōgè magis beſtię in eo numero non ſunt, &c. *Concordat Inſt. d. §. 1. uerbis paulò ſuperius propoſitis hiſce:* Vt neq; de feris beſtijs, &c. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi elephanti ſint uel cameli. quæ replicatio approbatur l. 2. §. fin. ff. ad l. Aquiliā, his uerbis:* Elephanti & cameli, quoniā mixti ſunt (nam & iumentorum operā præſtāt, & natura eorū fera eſt) ideo primo capite contineri eos oportet.

XXIII. Exceptio: *Niſi mortiferè uulneratus, poſtea alio caſu fortuito perierit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 15. §. ſi ſeruus. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba cum concordantibus uide J. cap. 12. quæſt. 3. reg. 6.*

XXIIII. Exceptio: *Niſi non mortiferè uulneratus, poſtea negligentia perijt. Hæc exceptio approbatur l. 30. §. fin. ff. d. tt. cuius uerba uide d. reg. 6. Plures propoſitæ cauſſæ exceptiones uide ſ. lib. 4. cap. 4. quæſt. 1. item J. cap. prox. Hæc de ſecunda propoſita actionis cauſſa. Sed & eius ſpecies ſunt cauſſæ aliquot proximè ſequentes.*

III. Cauſſa: *Si obſtetrix medicamentū dederit, quo ancilla perierit. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 9. in prin. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si obſtetrix medicamentum dederit, & inde mulier perierit: Labeo diſtinguit, ut ſi quidē ſuis manib. ſuppoſuit, uideatur occidiſſe: ſi uerò dedit, ut illi mulier offerret, in factū actionē dandā. Quæ ſententia uera eſt. Magis enim cauſā mortis præſtitit, quā occidit.

IIII. Cauſſa: *Si per uim, uel perſuaſum alicui medicamentum infudit: uel eum malo ueneno unxit. Hæc cauſſa approbatur d. l. 9. §. ſi quis per, his uerbis:* Si quis per uim, uel perſuaſum alicui medicamentū infudit uel ore, uel clyſtere, uel ſi eum unxit malo ueneno: lege Aquilia, quēadmodum obſtetrix ſupponens, tenetur.

V. Cauſſa: *Si medicus ſeruum imperitè ſecuit, unde mortuus eſt. Hæc cauſſa approbatur l. 7. §. fin. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ſ. lib. 43. cap. 4. quæſt. 2. cauſſa 9. except. 2. repl. 2.*

VI. Cauſſa: *Si medicus medicamento perperam ſit uſus, unde ſeruus mortuus eſt. Hæc cauſſa approbatur l. 8. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Idem iuris eſt, ſi medicamento perperam uſus fuerit.

VII. Cauſſa: *Si medicus curationem ſerui reliquit, unde ſeruus mortuus eſt. Hæc cauſſa approbatur d. l. 8. in prin. his uerbis:* Etſi bene ſecuit, ſed dereliquit curationem: ſecurus non erit, ſed culpæ reus intelligitur. *Cōcordat Inſt. eod. tt. §. præterea ſi medicus, his uerbis:* Si medicus qui ſeruum tuum ſecuit, dereliquerit curationem eius, & ob id mortuus fuerit ſeruus: culpæ reus erit.

VIII. Cauſſa: *Si quis id quod ſuſtinet dimittit, eoq; ſeruus alienus uel quadrupes occidatur. Hæc cauſſa approbatur l. 52. §. in cliuo. ff. ad l. Aquiliam: cuius uerba uide J. cap. 12. quæſt. 2. reg. 4.*

IX. Cauſſa: *Si de ponte uel ripa ſeruum alienum uel pecudem præcipitauit. Hæc cauſſa approbatur l. 7. §. ſed ſi quis de ponte. ff. d. tt. his uerbis:* Si quis de ponte aliquem pręcipitauit: Celſus ait, ſiue ipſo ictu perierit, aut cōtinuò ſubmerſus eſt, aut laſſatus ui fluminis uictus perierit: lege Aquilia teneri, quemadmodum ſi quis puerum ſaxo illiſiſſet. *Concordat Inſt. eod. tt. §. penult. his uerbis:* Si quis alienum ſeruum aut de ponte, aut de ripa in flumen deiecerit, & is ſuffocatus fuerit: eo quòd proiecit, corpore ſuo damnum dediſſe non difficulter intelligi poteſt: ideoq; ipſa lege Aquilia tenetur.

X. Cauſſa: *Si foueas ferarū beſtiarū capiendarum cauſſa quis fecerit, in quas ſeruus alienus uel pecus inciderit atq; perijt. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 28. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Qui foueas urſorum ceruorumq; capiendorū cauſſa faciunt, ſi in itineribus fecerint, eoq;

aliquid deciderit, factúq; ſit deterius: lege Aquilia obligati ſunt. At ſi in alijs locis, ubi ſolent fieri, fecerunt: nihil tenentur. Hęc tamé actio ex cauſſa danda eſt: id eſt, ſi neq; denúciatum eſt, neq; ſcierit, aut prouidere potuerit. Et multa huiuſmodi deprehendútur, quib. ſubmouetur peritor, ſi euitare periculú potuerit. *Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi eo loco foueam fecerit, quo fieri ſolet. quæ exceptio approbatur uerbis iã propoſitis biſce:* At ſi in alijs locis, ubi ſolent fieri, fecerút: nihil tenentur. *Altera exceptio eſt: Niſi denunciatũ ſit ſeruo, ut præcaueret. Tertia exceptio eſt: Niſi ſeruus qui incidit, ſciuit foueã ibi eſſe. Quarta exceptio eſt: Niſi ſeruus qui incidit, facilé ſcire potuit & prouidere. Hæ tres exceptiones approbantur uerbis iam propoſitis biſce:* Hæc tamé actio ex cauſſa dẽda eſt, &c. *Aliæ huiuſmodi exceptiones permittuntur cauſſæ cognitioni iudicis, uerbis iã propoſitis biſce:* Et multæ huiuſmodi deprehédútur, &c.

XI. *Cauſſa: Si laqueos poſuit, in quos uicini pecus incidit. Hæc cauſſa approbatur l.29. in prin. ff. d. tt. biſce:* Quemadmodum ſi laqueos eo loci poſuiſſes, quo ius ponendi non haberes, & pecus uicini in eos incidiſſet.

XII. *Cauſſa: Si quis pecus alienũ fugauit, ut præcipitaretur. Hæc cauſſa approbatur l. 50. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. cap. 7. reg. 1. exc. 5. Cõcordat Inſt. de lege Aquilia. §. cæterùm. cuius uerba uide j. cap. 12. quæſt. 5. except. 1.*

XIII. *Cauſſa: Si pecus alienũ plus iuſto onerauit, ut rũperetur. Hæc cauſſa approbatur l.27. §. etſi mulum. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si mulum plus iuſto onerauerit, & aliquid membri ruperit: Aquiliæ locum fore, Brutus ait.

XIIII. *Cauſſa: Si quis plus iuſto oneratus, onus reiecit, & ſeruum alienum occidit: uel lapſus ſeruum onere preßit. Hæc cauſſa approbatur l.7. §. ſed etſi quis. ff. d. tt. his uerbis:* Si quis plus iuſto oneratus, deiecerit onus, & ſeruũ occiderit: Aquilia locũ habet. Fuit enim in ipſius arbitrio ita ſe non onerare. Nam etſi lapſus aliquis ſeruum alienum onere preſſerit: Pegaſus ait, lege Aquilia eum teneri: ita demú, ſi uel plus iuſto ſe onerauerit, uel negligentius per lubricum tranſierit.

XV. *Cauſſa: Si ſeruus pignori datus apud creditorẽ ſe ſuſpenderit. Hæc cauſſa reprobatur l.29. §. penult. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. cauſſa 2. except. 5.*

XVI. *Cauſſa: Si tegula ex tecto cadens alterius ſeruum uel quadrupedem occiderit. Hæc cauſſa reprobatur l.5. §. & ideo quærimus. ff. ad l. Aquiliam, cuius uerba uide j. cap. prox. except. 1. Hactenus cauſſæ primi capitis legis Aquiliæ propoſitæ ſunt: quarum exceptiones generales uide ſ. cauſſa 2. ſequũtur nunc cauſſæ tertij eiuſdẽ legis capitis: & primum de damno in ſeruo alieno uel quadrupede dato.*

XVII. *Cauſſa: Si quis ſeruũ alienum, uel quadrupedem quæ pecudum numero eſt, uulnerauerit: aut eam quadrupedem quæ pecudũ numero non eſt, uulnerauerit aut occiderit: tertio legis Aquiliæ capite actio conſtituitur. quæ cauſſa approbatur Inſt. de lege Aquilia. §. capite tertio, his uerbis:* Capite tertio de omni cætero damno cauetur. Itaque ſi quis ſeruum uel eam quadrupedem quæ pecudum numero non eſt, uelut canem aut feram beſtiam, uulnerauerit aut occiderit: hoc capite actio conſtituitur. In cæteris quoq; omnibus animalibus, item in omnibus rebus quæ anima carent, damnum per iniuriam datum hac parte uindicatur. Ait Imper. Capite tertio. *Huius capitis uerba uide ſ. eod. cap. in prin. Concordat l.29. §. ex hoc. ff. eod. tt. his uerbis:* Ex hoc legis capite de omnibus animalibus læſis, & quæ pecudes non ſunt, agendum eſt: utputa de cane. Sed & de apro, & leone, cæteriſq; feris, & auibus idem erit dicendum.

XVIII. *Cauſſa: Si quis ſeruum alienũ uſſerit, fregerit, ruperit. Hæc cauſſa approbatur l.27. §. ſi quis igitur. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si quis nõ occiderit hominé uel pecudé, ſed uſſerit, fregerit, ruperit: ſine dubio ex his uerbis legis agendú erit. Proinde ſi facem ſeruo meo obieceris, & eú adusſeris: teneberis mihi.

XIX. *Cauſſa: Si ancillam immaturam ſtuprauit. Hæc cauſſa approbatur l.25. in fine. ff. de iniurijs, cuius uerba uide j. cap. 13. quæſt. 3. cauſſa 8.*

XX. *Cauſſa: Si ancillæ pugno, uel equa ictu percuſſa eiecerit. Hæc cauſſa approbatur l.27. §. ſi mulier. ff. ad l. Aquiliã, his uerbis:* Si mulier pugno, uel equa ictu à te percuſſa eiecerit: Brutus ait, Aquilia teneri quaſi ruperis.

XXI. *Cauſſa: Si boues alienos in anguſtum coegiſti, eoq; effectum eſt ut eijcerent. Hæc cauſſa approbatur l.53. ff. d. tt. his uerbis:* Si boues alienos in anguſtum locum coegiſti, eoq; effectum eſt ut eijcerent: detur in te ad exemplũ legis Aquiliæ in factũ actio. *Concordat l.39. ff. eod. tt. cuius uerba uide j. cap. prox. except. 14. repl. 8. Concordat item Inſt. eod. tt. §. cæterùm. cuius uerba uide j. cap. 12. quæſt. 5. except. 1.*

XXII. *Cauſſa: Si puerum alienum ſaxo illiſit. Hæc cauſſa approbatur l.7. §. ſed ſi quis de ponte. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ſ. cauſſa 9.*

XXIII. *Cauſſa: Si canem irritauit, ut aliquem morderet. Hæc cauſſa approbatur l.11. §. itẽ cum eo. ff. d. tt. his uerbis:* Cum eo qui canem irritauerat, & effecerat ut aliquem morderet: quamuis eum non tenuit, Proculus reſpõdit, Aquiliæ actionem eſſe. Sed Iulianus eú demum Aquiliæ teneri, qui tenuit & effecit, ut aliquem morderet: cæterùm ſi non tenuit, in factum agendum.

De damno in ædibus, pariete, & uilla dato.

XXIIII. *Cauſſa: Si domũ uel uillã alienã incẽderit. Hæc cauſſa approbatur l. 2. C. de lege Aquilia,*

his

bis uerbis: Legis Aquiliæ actione expertua aduerſus eũ quẽ domũ tuẽ depoſuiſſe, uel incendio cõcremaſſe, damnoq; te eſſlixiſſe proponis: ut id damnum ſarcietur, competentis iudicis autoritate conſequeris. Quin etiam ſi aque per iniuriam aliò deriuata ſit: ut in priorẽ ſtatũ reſtituetur, eiuſdẽ iudicis cura impetrabit. *Concordat l.27.§.itẽ ſi arbuſtum.ff.eod.tt. bis uerbis:* Si arbuſtũ meũ uel uillem meã incenderis, Aquiliæ actio nẽ hebebo. *Concordat d.l.27.§.ſi quis inſulã, bis uerbis:* Si quis inſulã meem uoluerit exurere, & ignis etiam ad uicini inſulã peruenerit: Aquilie tenebitur etiã uicino: nõ minus etiã inquilinis tenebitur ob res eorũ exuſtas. *Concordat item l.30.§.in hac actione.ff.eod.tt.cuius uerba uide ĩ.cap.prox.except.10.repl.2.*

XXV. *Cauſſa: Si quis ædificij fores fregerit, aut ipſum ædificiũ diruerit. Hæc cauſſa approbatur l.27.§.ſi quis ædif.ff.ad l.Aquiliam, bis uerbis:* Si quis ædificij mei fores refregerit, aut ipſum ædificium diruerit: lege Aquilia tenetur. *Cõcordat l.50.ff.eod.tt.bis uerbis:* Qui domũ alienem inuito domino demolitur, & eo loco balnee extruxit: præter naturale ius, quo ſuperficies ad dominũ ſoli pertinet, etiam dãni deti nomine actioni ſubijcitur. *Cõcordat itẽ l.2.C.eod.tt.cuius uerba uide ĩ.cauſſa prox.*

XXVI. *Cauſſa: Si perquirendis metallis uel marmoribus alienarũ ædium fundamenta labefactat. Hæc cauſſa approbatur l.6.C.de metallarijs, bis uerbis:* Quoſdã operta humo eſſe ſaxa dicentes, id agere cognouimus, ut defoſſis in altum cuniculis, alienarum ædium fundamenta labefactent. Qua de re ſi quãdo huiuſmodi marmora ſub ædificijs latêre dicantur, perquirẽdi eadẽ copia denegetur.

XXVII. *Cauſſa: Si uicini ædes ruinoſæ in meas ædes ceciderint. Hæc cauſſa reprobatur l.6.ff.de damno infecto. cuius uerba uide ĩ.lib.27.cap.3.quæſt.2. Concordat l.7.§.hoc edictum.ff.eod.tt. cuius uerba uide d.quæſt.2.*

XXVIII. *Cauſſa: Si parietem domus ſuſtulit. Hæc cauſſa approbatur l.45.§ fin.ff. ad l. Aquil. bis uerbis:* Qui idoneum parietem ſuſtulit, damni iniuriæ domino eius tenetur.

De damno in fundo, ſylua & ſegete dato.

XXIX. *Cauſſa: Si in ſyluã alienam ignem immiſit, uel excidit eam. Hæc cauſſa approbatur l.1.C.de lege Aquilia, bis uerbis:* Damnũ per iniuriã datũ immiſſo in ſyluã igne, uel exciſa ea, ſi probare potes: actione legis Aquiliæ utere.

XXX. *Cauſſa: Si arbuſtum alienum incenderit. Hæc cauſſa approbatur l.27.§.item ſi arbuſtum.ff. ad l.Aquil.cuius uerba uide ĩ.cauſſa 24.*

XXXI. *Cauſſa: Si lolium uel auenam in ſegetẽ iniecit. quo eam inquinaret. Hæc cauſſa approbatur d.l.27.§.inquit lex.cuius uerba uide ĩ.cauſſa 47.*

XXXII. *Cauſſa: Si oliuã decerpſerit, ſegetem uel ſyluã deſecuerit, uel alios fructus arboreſuc. Hæc cauſſa approbatur.ſimul & diſtinguitur d.l.27.§.ſi oliuam.bis uerbis:* Si oliuam immaturam decerpſerit, uel ſegetem deſecuerit immaturam, uel uuas crudes: Aquilia tenebitur. Quòd ſi iam maturas, ceſſet Aquilie: nulla enim iniuria eſt, cum tibi etiam impenſas donauerit, quæ in collectione huiuſmodi fructuum impenduntur. At ſi collecta hæc interceperit, furti tenetur. Octauenus in uuis adijcit, niſi (inquit) in terram uuas proiecerit, ut effunderentur. Idem in ſylua cædua ſcribit: ut ſi immaturam, Aquilie: quòd ſi maturam interceperit, furti teneri eum, & arborum furtim cæſarum. *Concordat l.1.C.eod.tt.cuius uerba uide ĩ cauſſa 29. Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi fructus maturos uel ſyluam maturam deſecuerit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Quòd ſi iam maturas, &c. *Concordat d.l.27.§.ſi ſalictum, bis uerbis:* Si ſalictum maturum, ita ne ſtirpes læderes, tuleris: ceſſare Aquiliã, Octauenus ſcribit. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi uuas maturas in terram proiecerit. quæ replicatio approbatur uerbis d.§.ſi oliuã, ĩ.propoſitis hiſce:* Niſi in terram uuas proiecerit, ut effunderẽtur.

XXXIII. *Cauſſa: Si fructus alienos depauit. Hæc cauſſa approbatur l. ult. C. de lege Aquilia, bis uerbis:* De ijs quæ per iniuriam depaſta contendis, ex ſententia legis Aquiliæ agere minimè prohiberis. *Planè hoc caſu non legis Aquiliæ, ſed in factum actio competit. quæ exceptio approbatur l.14. §.fin. ff. de præſcriptis uerbis, in hæc uerba:* Si glans ex arbore tua in meum fundum cadet, eamq; ego immiſſo pecore depaſcam: Ariſto ſcribit, nõ ſibi occurrere legitimam actionem, qua experiri poſſit. nam neq; ex lege XII. Tabularum de paſtu pecoris, quia non in tuo paſcitur: neq; de pauperie, neq; damni iniuriæ agi poſſe. In factum itaq; erit agendum. *Sed & ad exhibendum actio competit. quod approbatur l.9.§.glans.ff.ad exhibendum.cuius uerba uide ĩ.lib.21.cap.10.quæſt.4.cauſſa 3.*

De damno in frumento & uino dato.

XXXIIII. *Cauſſa: Si uinum alienum ſpurcauit, effudit, uel acetum fecit, aut alio modo uitiauit. Hæc cauſſa approbatur l.27.§. cum eo planè.ff. ad l. Aquiliam, bis uerbis:* Cum eo qui uinũ ſpurcauit, uel effudit, uel acetum fecit, uel alio modo uitiauit: agi poſſe Aquilia, Celſus ait: quia & effuſum uel acetum factum corrupti appellatione continetur. *Ait Iuriſcõſultus:* Agi poſſe Aquilia. *Huic cõtradicit d.l.27.§.fin. ubi in factũ actio dicitur competere.cuius uerba uide ĩ.lib.43.cap.2.quæſt.7.reg.1.except.3.*

XXXV. *Cauſſa: Si quis miliũ uel frumentũ alienũ in flumẽ effuderit. Hæc cauſſa approbatur d.l.27.*

§.item

§. item ſi quis milium, bis uerbis: Si quis milium uel frumentum meum effuderit in flumé, ſufficit Aquiliæ actio.

XXXVI. *Cauſſa: Si quis in uinum aut oleū id miſcuit, quo naturalis eius bonitas corrumperetur. Hæc cauſſa approbatur uerbis d. §. cum eo planè, ſ̃. cauſſa 34. propoſitis. Concordat Inſt. eod. tt. §. capite tertio, in fine, bis uerbis:* Reſpōſum eſt, ſi quis in alienum uinum aut oleum id miſcuerit, quo naturalis bonitas uini aut olei corrūperetur: ex hac parte legis Aqliæ eū teneri.

XXXVII. *Cauſſa: Si quis frumento alieno arenam uel quid aliud miſcuit. Hæc cauſſa approbatur d. l. 27. §. item ſi quis frumento, bis uerbis:* Si quia frumento arenam uel aliud miſcuerit, ut difficilia ſeparatio ſit: quaſi de corrupto agi poterit.

XXXVIII. *Cauſſa: Si quis uinum uel frumentum alienum conſumpſerit. Hæc cauſſa approbatur l. 30. §. ſi quis alienum. ff. ad l. Aquiliā, bis uerbis:* Si quia alienum uinum uel frumentum conſumpſerit, non uidatur damnum iniuria dare: ideoq; utilia danda eſt actio.

De damno in naue, aqua & aquæductu dato.

XXXIX. *Cauſſa: Si aquam aliò deriuauerit. Hæc cauſſa approbatur l. 2. in fine. C. de lege Aquilia. cuius uerba uide ſ̃. cauſſa 24.*

XL. *Cauſſa: Si aquæductū alienum diruerit. Hæc cauſſa approbatur l. 27. §. ſi quis aquæductum. ff. ad l. Aquiliam, bis uerbis:* Si quia aquæductum meum diruerit: licet cæmenta mea ſunt, quæ dirnta ſunt: tamen qnia terra mea non ſit, qua aquam duco: melius eſt dicere, actionem utilem dandam.

XLI. *Cauſſa: Si funem quo religata nauis erat, præciderit. Hæc cauſſa approbatur l. 29. §. ſi funem. ff. d. tt. bis uerbis:* Si funem quis, quo religata erat nauis, præciderit: de naue quæ perijt, in factum agendum. *Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi aliter ſe explicare non potuit, niſi præciſis funibus. Hæc exceptio approbatur d. l. 29. §. item Labeo, bis uerbis:* Labeo ſcribit, ſi cùm ui uentorum nauis impulſa eſſet in funes anchorarum alterius, nautæ funes præcidiſſent: ſi nullo alio modo, niſi præciſis funibus, explicare ſe potuiſſent, nullá actioné dandá. Idemq; Labeo & Proculus & circa retia piſcatorum, In quæ nauis inciderat, exiſtimauerunt. Planè ſi culpa nautarū id factū ſit, lege Aquilia agendū. Sed ubi dāni iniuriæ agitur ob retia, non piſcium qui ideo capti non ſunt, fieri æſtimationé: cum incertum fuerit, an caperentur. Idemq; & in uenatoribus & aucupibus probandum.

XLII. *Cauſſa: Si nauis nauem contra ſe uenientem obruit. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 29. §. ſi nauis, biſce uerbis:* Si nauis alteram contra ſe ueniantem obruiſſet: aut in gubernatorem aut in ductorem actionem competere damni iniuriæ, Alfenus ait. Sed ſi tanta uis naui facta ſit, quæ temperari non potuerit: nullam in dominum dandam actionem. Si autem culpa nautarū id actū ſit: puto Aquiliæ ſufficere.

XLIII. *Cauſſa: Si nauis in ſcapham alterius impacta, damnum illi dederit. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 29. §. ſi nauis, biſce uerbis:* Si nauis tua impacta in meam ſcaphá, damnum mihi dedit: quæſitū eſt, quæ actio mihi cōpetat? Et ait Proculus, ſi in poteſtate nautarū fuerit, ut id accideret, & culpa eorum factū ſit: lege Aquilia cum nautis agēdum. quia parui referret, nauem immittendo, aut uerriculū ad nauē ducendo, an tua manu damnū dederis: quis omnibus modis his per te damno afficior. Sed ſi fune rupto, aut cum à nullo regeretur, nauis incurriſſet: cum domino agendum non eſſe.

XLIIII. *Cauſſa: Si nauem perforauit. Hæc cauſſa approbatur l. 27. §. ſi nauem. ff. ad l. Aquiliam, bis uerbis:* Si nauem uenaliciarum mercium perforaſſet quia: Aquiliæ actionē eſſa quaſi ruperit, Viuianus ſcribit.

De damno in tabulis & inſtrumentis dato.

XLV. *Cauſſa: Si teſtamentum deleuit. Hæc cauſſa approbatur l. 41. in prin. ff. d. tt. bis uerbis:* Si qa taſtamentū deleuerit: an dāni iniurię actio cōpetat, uideamus? Et Marcellus lib. V. Digeſtorū dubitans, negat cōpetere. quéadmodum enim (inquit) æſtimatio inibitur? Vlpianus. Ego apud eū notaui, in teſtatore quidē hoc eſſe uerū: qa quod eius intereſt, æſtimari non poteſt. Veruntamē in hęrede uel legatarija diuerſum: quibus teſtamēta penè chirographa ſunt. Ibidē aūt Marcellus ſcribit, chirographo deleto cōpetere legis Aquiliæ actionē. *Concordat l. 42. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ̃. lib. 19. ca. 7. quæſt. 1. exc. 10. repl. 4.*

XLVI. *Cauſſa: Si chirographū alicuius aut aliā cautionē deleuit aut corrupit. Hæc cauſſa approbatur uerbis iā propoſitis biſce:* Ibidē aūt Marcellus ſcribit, &c. *Concordat l. 27. §. fin. cum quatuor legib. ſequentib. ff. de furtis, cuius uerba uide ſ̃. cap. 3. quæſt. 2. cauſſa 32. Concordat item l. 32. §. de lege Aquilia. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ̃. cap. 6. reg. 4. except. 1. Item concordat l. 10. §. fin. ff. de edendo. cuius uerba uide ſ̃. lib. 6. cap. 4 in fine, quæſt. 3. Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi conditio debiti, de quo chirographum acceptum eſt, defecerit. quæ exceptio approbatur l. 40. ff. ad legem Aquiliam, bis uerbis:* In lege Aquilia, ſi deletum chirographum mihi eſſe dicam, in quo ſub conditione mihi pecunia debita fuerat, & interim teſtib. quinq; id probare poſsim, qui eſſe nō poſſint eo tēpore quo conditio exiſtat: & ſummatim re expoſita, ad ſuſpicionē iudicē ad

ducam

ducam: debebo quidem uincere, ſed condemnationis runc competet, cum dabiti condirio extitit. Quòd ſi defecerit: cõdemnatio nullas uires habebit.

De reliquis damni ſpeciabus.

XLVII. *Cauſſa: Si aliquid uſtum, ruptum uel fractum ſit, aut alio modo deterius factum. Hæc cauſſa approbatur Inſt. de lege Aquilia. §. capite tertio. ibi: ſi quid enim, his uerbis:* Si quid uſtum, aut ruptum, aut fractum fuerit: actio ex hoc capite cõſtituitur. quanquã poterat ſola rupti appellatio in omnes iſtas cauſſas ſufficere. Ruptum enim intelligitur, quod quo quo modo corruptum eſt. Vnde non ſolùm fracta aut uſta, ſed etiam ſciſſa, & colliſa, & effuſa, & quoquo modo perẽpta atq; deteriora facta, hoc uerbo continentur. *Ait imper.* Ex hoc capite. *Scilicet tertio legis Aquiliæ. cuius uerba proponuntur l. 27. §. tertio autem. ff. eod. tt. quæ uide ſ. eod. cap. in prin. Ait inſuper:* Ruptum enim intelligitur, &c. *Huic concordat d. l. 27. §. inquit lex, his uerbis:* Inquit lex, Ruperit. Quod uerbum ferè omnes ueteres ſic intellexerunt, Corruperit. Et ideo Celſus quærit, ſi lolium uel auenam in ſegetem alienam iniecaris, quo eam inquinares: nõ ſolùm Quod ui aut clàm, dominum poſſe agere, uel (ſi locatus fundus ſit) colonum: ſed etiam in factum agendũ. Et ſi colonus eam exercuit, cauere eum debere Amplius non agi: ſcilicet ne dominus amplius inquietet. Nam alia quædam ſpecies damni eſt, ipſum quid corrumpere & mutare, ut lex Aquilia locum habeat: alia, nulla ipſius mutatione adplicare aliud, cuius moleſta ſeparatio ſit. *Concordat item d. l. 27. §. cum eo planè. ibi: nec negat, his uerbis:* Non negat Celſus, fractum & uſtum contineri corrupti appellatione: ſed non eſſe nouũ, ut lex ſpecialiter quibuſdam enumeratis generale ſubijciat uerbum, quo ſpecialia complectatur. Quæ ſententia uera eſt. *Definitur inſuper Rupti uocabulum d. l. 27. §. rupiſſe, his uerbis:* Rupiſſe eum utiq; accipiemus, qui uulnerauerit: uel uirgis, uel loris, uel pugnis cęciderit: uel telo, uel quo alio ſciderit alicui corpus: uel tumorẽ fecerit. Sed ita demum, ſi damnum iniuria datum eſt.

XLVIII. *Cauſſa: Si ueſtimenta aliena ſciderit, uel inquinauerit. Hæc cauſſa approbatur d. l. 27. §. ſi quis ueſtimenta, his uerbis:* Si quis ueſtimenta ſciderit, uel inquinauerit: Aquilia quaſi ruperit tenetur.

XLIX. *Cauſſa: Si quis alicui de manu nummos excuſſerit, ut perirent. Hæc cauſſa approbatur d. l. 27. §. ſi quis de manu, his uerbis:* Si quis de manu mihi numos excuſſit: Sabinus exiſtimat. damni iniuriæ eſſe actionem, ſi ita perierint, ne ad aliquem peruenirent: puta ſi in flumen, uel in mare, uel in cloacam ceciderunt. Quòd ſi ad aliquem peruenerint ope & conſilio, furti quidem agendũ eſt: quod & antiquis placuit. Idem tamen & in factum dari poſſe actionem, ait.

L. *Cauſſa: Si alienas merces in mare proiecit. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 14. in prin. ff. de præſcriptis uerbis, in hæc uerba:* Qui ſeruandarum mercium cauſſa alienas merces in mare proiecit, nulla tenetur actione. Si ſine cauſſa id fecit, in factum: ſi dolo, de dolo.

LI. *Cauſſa: Si calicem argẽteum alienum in profundum abiecerit. Hæc cauſſa approbatur d. l. 14. §. ſed etſi calicem, his uerbis:* Si calicem argenteũ quis alienum in profundũ abiecerit, idq; damni dãdi cauſſa, non lucri faciendi: Põponius lib. XVI. ad Sabinum ſcribit, naq; furti, neq; damni iniuriæ actionem eſſe: in factum tamen eſſe agendum.

LII. *Cauſſa: Si cùm plauſtrarius malè lapides cõpoſuiſſet, lapis ex ploſtro cadens ruperit aliquid uel fregerit. Hæc cauſſa approbatur l. 27. §. ſi ex plauſtro. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si ex plauſtro lapis ceciderit, & quid ruperit uel fregerit: Aquilia plauſtrariũ teneri placet, ſi malè cõpoſuerit lapides, & ideo lapſi ſint. *Hactenus cauſſæ Aquiliæ actionis ſunt enumeratæ.*

LIII. *Cauſſa: Si cauſſam & occaſionẽ dãni dedit. Hæc cauſſa approbatur l. 30. §. in hac actione. ibi: nã & qui ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ſ. cap. prox. except. vi. repl. 1. Concordat l. 4. §. ſi cum ſerui. ibi: uerum eſt. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 14. quæſt. 4. except. 3. Sed et plures huiuſmodi cauſſas, ex quibus utilis legis Aquiliæ uel in factum actio competit, uide ſ. cap. 12. quæſt. 5. except. 1. 2 & 3.*

DE EXCEPTIONIBVS PRAEcedentium cauſſarum generalibus. Cap. XI.

PRima *exceptio: Niſi furioſus damnum dederit. Hæc exceptio approbatur l 5. §. & ideo. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Quæritur, ſi furioſus dãnum dederit, an legis Aquiliæ actio ſit? Et Pegaſus negauit: quæ enim in eo culpa ſit, qui ſuæ mentis nõ eſt? Et hoc ueriſsimum eſt. Ceſſabit igitur Aquiliæ actio: quemadmodum ſi quadrupes damnum dederit, aut regula ceciderit. Sed et ſi infans damnum dederit, idem erit dicendum.

II. *Exceptio: Niſi infans damnũ dederit. Hæc exceptio approbatur uerbis iã propoſitis hiſce:* Sed & ſi infans damnũ dederit, idẽ erit dicẽdum.

III. *Exceptio: Niſi impubes damnũ dederit. Hæc exceptio reprobatur ibidem, his uerbis:* Quòd ſi impubes id fecerit: Labeo ait, quia furti tenetur, teneri & Aquilia eum. Et hoc puto uerum, ſi ſit iam iniuriæ capax.

IIII. Ex-

IIII. Exceptio: *Niſi quadrupes damnum dederit. Hæc exceptio approbatur uerbis d. §. & ideo, ſ. except. 1. propoſitis hiſce:* Quemadmodum ſi quadrupes damnum dederit. *Planè hoc caſu alia datur actio, de qua uide J. lib. prox. cap. 1.*

V. Exceptio *Niſi magiſtratus alicui damnum dederit. Hæc exceptio reprobatur l. 29. §. municipales. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Municipales magiſtratus ſi damnum iniuria dederint, poſſunt Aquilia teneri. Nam & cum pecudes aliquis pignori cepiſſet, & fame eas necaſſet, dum non patitur eis cibaria adferri: in factum actio denda eſt. Item ſi dum putet ſe ex lege capere pignus, non ex lege ceperit, & res tritas corruptasq; reddat: dicitur legem Aquiliam locum habere. Quod dicendum eſt, etſi ex lege pignus ceperit. Si quid tamen magiſtratus, &c. *Reliqua uerba uide ſ. cap. prox. quæſt. 2. except. 5. Sed & plura de exceptione propoſita uide ſ. lib. 36. cap. 14. reg. 8.*

VI. Exceptio: *Niſi dominus ſeruo ſuo damnum dederit. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit: quoniam inter dominum & ſeruum actio non datur. uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi alius in ſeruo uſumfructum habeat. quæ replicatio approbatur l. 12. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si proprietaris dominus uulneraoerit ſeruum, uel occiderit, in quo uſusfructus meus eſt: danda eſt mihi ad exemplum legis Aquiliæ actio in eum pro proportione uſusfructus, ut etiam ea pars anni in æſtimationem ueniat, qua nondum uſusfructus meus fuit. *Altera replicatio eſt: Niſi alius ſeruum bona fide poßideat. Tertia replicatio eſt: Niſi alius ſeruum pignori acceperit. Hæ duæ replicationes approbantur l. 17. in prin. ff. d. tit. his uerbis:* Si dominus ſeruum ſuum occiderit: bonæ fidei poſſeſſori, uel ei qui pignori accepit, in factum actione tenebitur. *Quarta replicatio eſt: Niſi hæres ſeruum alij legatum occiderit. Hæc replicatio approbatur l. 14. ff. d. tit. his uerbis:* Si hæres ſeruum legatum occiderit: dicendum eſt, dandam in eum legatario actionem. *Quinta replicatio eſt: Niſi pars in ſeruo alterius ſit. Hæc replicatio approbatur l. 19. cum l. ſequente. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si communem ſeruum occiderit quis, Aquilia teneri eum Celſus ait. Idẽ eſt, etſi uulnerauerit, ſcilicet pro ea parte, pro qua dominus eſt qui agit.

VII. Exceptio: *Niſi creditor in re ſibi debita damnum dederit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur exemplo l. 54. ff. d. tit. his uerbis:* Legis Aquiliæ actio competit debitori, cum reus ſtipulandi ante moram promiſſum animal uulnerauerit. Idem eſt, & ſi occiderit animal. Quòd ſi poſt moram promiſſoris is qui ſtipulatus fuerat, occiderit: debitor quidem liberatur, lege autem Aquilia hoc caſu non rectè experietur. nam creditor ipſe ſibi potius quàm alij iniuriam feciſſe uidetur. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi ante moram factam creditor in re debita damnum dederit. quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Legis Aquiliæ actio, &c. *Concordat l. 55. ff. eod. tit. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 3. reg. 3.*

VIII. Exceptio: *Niſi ſeruus communis uni dominorum damnum dederit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 27. §. 1. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si ſeruus communis, id eſt meus & tuus, ſeruum tuum occiderit: legi Aquiliæ locus eſt aduerſus te, ſi tua uoluntate fecit. Et ita Proculũ exiſtimaſſe Vrſeius refert. Quòd ſi non uoluntate tua fecit, ceſſare noxalem actionem: ne ſit in poteſtate ſerui, ut tibi ſoli ſeruiat. Quod puto uerum eſſe.

IX. Exceptio: *Niſi liber homo qui bona fide poſſidetur, ei à quo poßidetur, damnum dederit. Hæc exceptio reprobatur l. 13. §. Iulianus. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Iulianus ſcribit, Si homo liber bona fide mihi ſeruiet: ipſum lege Aquiliæ mihi teneri. *Concordat l. 54. §. item promittendo. ibi: ſed & damnum. ff. de adq. rer. dominio. cuius uerba uide ſ. lib. 36. cap. 3. except. 4. repl. 9.*

X. Exceptio: *Niſi in eo ſeruo qui bona fide à non domino poßidetur, à ſeruo bonæ fidei poſſeſſoris damnum ſit datum. Hæc exceptio reprobatur l. 38. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si eo tempore quo tibi ſeruus meus, quem bona fide emiſti, ſeruiebat, ipſe à ſeruo tuo uulneratus eſt: placuit omnino me tecum rectè lege Aquiliæ experiri.

XI. Exceptio: *Niſi in re mariti uxor damnum dederit. Et hæc exceptio reprobatur l. 56. ff. d. tit. his uerbis:* Mulier ſi in re mariti damnum dederit: pro tenore legis Aquiliæ conuenitur. *Concordat l. 27. §. ſi cum maritus. ff. eod. tit. his uerbis:* Si cum maritus uxori margaritas extricatas dediſſet in uſum, eas inuito uel inſcio uiro perforaſſet, ut pertuſis in linea uteretur: Vlpianus ait, teneri eam lege Aquilia, ſiue diuerterit, ſiue nupta eſt adhuc. *Concordat item l. 2. in fine. C. rerum amotarum. cuius uerba uide J. lib. prox. cap. 5. quæſt. 3. cauſſa 1.*

XII. Exceptio: *Niſi in ſua re quis damnum dederit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur exemplo ſerui ſ. except. 6.*

XIII. Exceptio: *Niſi iure factum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 3 in fine. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ſ. cap. prox. quæſt. 3. cauſſa 2. in prin. Concordat l. 151. ff. de reg. iuris, hiſce uerbis:* Nemo damnum facit, niſi qui id facit quod facere ius non habet. *Huius exceptionis ſpecies ſunt exceptiones aliquot ſequentes. Planè ſi quis in ſuo ignẽ habuerit, ex quo damnum datur alteri, quamuis iure ignem habeat: tamen in factum actione tenetur. quæ*

replicatio

replicatio approbatur l.27.§.ſi fornũ.ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide).cap.prox.quæſt.5.exc.1.exẽplo 7.

XIIII. *Exceptio: Niſi in re aliena, in ſuo loco non iure conſtituta, quis damnum dederit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l.29.§.1.ff.ad l.Aquil.his uerbis:* Si protectũ meum, quod ſupra domum tuam nullo iure habebam, reciditſea: poſſe me tecum damni iniuriæ agere, Proculus ſcribit. Debuiſti enim mecum ius mihi non eſſe protectum ita habere, agere: nec æquũ eſſe, damnũ me pati reſciſsis à te meis tignis. Aliud eſt dicendũ ex reſcripto Imperatoris Seueri, qui ei per cuius domum traiectus erat aquæductus citra ſeruitutẽ, reſcripſit, ſuo iure poſſe eũ intercidere: & meritò. Intereſt enim, quod hic in ſuo protexit, ille in alieno fecit. *Ait Iuriſconſultus:* Aliud eſt dicendũ ex reſcripto, &c. *Hiſce uerbis exceptio propoſita approbatur, cuius replicatio prima hæc eſt: Niſi protectum alienũ ſupra ſuam domũ extenſum reciderit. quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Si protectum meum, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi quis in pecore alieno, quod in ſuo loco deprehendit, damnum dederit. quæ replicatio approbatur l.39. ff. d.tt.his uerbis:* Quintus Mutius ſcribit, Equa cum in alieno paſceretur, in cogẽdo (quod prægnans erat) eiecit: quærebatur, dominus eius poſſet 'oe cum eo qui egiſſet, lege Aquilia agere: quia equã eijciẽdo ruperat? Si percuſsiſſet, aut conſultò uehementius egiſſet: uiſum eſt agere poſſe. Pomponius. Quamuis alienum pecus in agro ſuo quis deprehendit: ſic tamen illud expellere debet, quomodo ſi ſuũ deprehendiſſet: quoniam ſi quid ex ea re damni ceperit, habet proprias actiones. Itaq; qui pecus alienũ in agro ſuo deprehẽdit, nõ iure id includit: nec agere illud aliter debet, quã (ut ſuprà diximus) quaſi ſuum: ſed uel abigere debet ſine damno, uel admonere dominũ ut ſuum recipiat. *Quod dictum de pecore, idẽ de apibus cauetur l.27.§.ſi cum apes.ff.eod.tt.his uerbis:* Si cum apes meæ ad tuas aduolaſſent, tu eas exuſſeris: legis Aquiliæ actionem competere, Celſus ait.

XV. *Exceptio: Niſi ſui defendendi cauſſa damnum alteri dedit. Hæc exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ.cap.prox.quæſt.3.cauſſa 2.except.2.eiusq; exemplum proponitur l.52.§.1.ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Tabernarius in ſemita noctu ſupra lapidem lucernã poſuerat, & quidam præteriens eã ſuſtulerat: tabernarius eum conſecutus lucernã repoſcebat, & fugientẽ retinebat. Ille flagello quod in manu habebat, in quo doloinerat, uerberare tabernariũ cœperat, ut ſe dimitteret: & ex eo maiore rixa facta, tabernarius ei qui lucernam ſuſtulerat, oculum effoderat. Conſulebat, num damnum iniuria uideretur dediſſe: quoniam prior flagello percuſſus eſſet? Alfenus reſpondit, niſi data ad hoc opera effodiſſet oculum, nõ uideri damnũ iniuria feciſſe. Culpam enim penes eũ qui prior flagello percuſsit, reſidere. Sed ſi ab eo non prior uapulaſſet, ſed cum ei lucernam eripere uellet, rixatus eſſet: tabernarij culpa factũ uideri. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi reus prior cœperit percutere. quæ replicatio approbatur uerbis iã propoſitis. Cõcordat l.1.§.cũ arietes.ff.ſi quadrupes pauperiẽ feciſſe. cuius uerba uide). lib. px.cap.1. quæſt.2.exc.3. Aliã replicationẽ uide ſ.cap.prox.quæſt.3.cauſſa 2.exc.2.*

XVI. *Exceptio: Niſi ulciſcẽdi ſui cauſſa alteri dãnum dederit. Hæc exceptio reprobatur l.45.§.qui cũ, in fine.ff.ad l.Aquil. cuius uerba uide d.exc.2.repl.1.*

XVII. *Exceptio: Niſi arcendi incendij gratia uicinas ædes intercidit. Hæc exceptio approbatur l.49.§.quod dicitur.ff.d.tt.his uerbis:* Quod dicitur, damnũ iniuria datum Aquilia perſequi: ſic erit accipiendũ, ut uideatur damnũ iniuria datũ, quod cum damno iniuriã attulerit: niſi magna ui cogente fuerit factũ: ut Celſus ſcribit circa eum qui incendij arcendi gratia uicinas ædes intercidit. Nã hoc ſcribit, ceſſare legis Aquiliæ actionẽ. Iuſto enim metu ductus ne ad ſe ignis perueniret, uicinas ædes intercidit. Et ſiue peruenit ignis, ſiue antè extinctus eſt: exiſtimat legis Aquiliæ actionem ceſſare. *Cõcordat l.3.§.quod ait prætor, in fine.ff. de incendio, ruina, &c. cuius uerba uide).lib.prox.cap.15.quæſt.3.cauſſa 4.exc.1. Cõcordat itẽ l.7.§.eſt alit et alia.ff.quod ui aut clãm. cuius uerba uide ſ.lib.23.cap.12.quæſt.3.exc.17.*

XVIII. *Exceptio: Niſi ſine dolo malo damnũ datum ſit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur inſt.de lege Aquilia.§.illud palàm, his uerbis:* Illud palàm eſt, ſicut ex primo capite ita demũ quiſq; tenetur, ſi dolo aut culpa eius homo aut quadrupes occiſus occiſaue fuerit: ita ex hoc capite de dolo aut culpa, & de cætero dãno quenq; teneri. *Ait Imperator:* Sicut ex primo capite, &c. *De hac re uide ſ. cap.prox.quæſt.3.cauſſa 2.except.6. Huius exemplũ proponitur l.49.§.quod dicitur.ff.ad l.Aquiliã. cuius uerba uide ſ.except.prox. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi culpa rei conuenti damnũ datum ſit. quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Dolo aut culpa, &c. *Cõcordat l.30.§.in hac actione.ff.d.tt.his uerbis:* In hac actione quæ ex hoc capitolo oritur, & dolus & culpa punitur. Ideoq; ſi quis in ſtipulam ſuã uel ſpinam comburendæ eius cauſſa ignẽ immiſerit, & ulterius euagatus & progreſſus ignis, alienam ſegetem uel uineã læſerit: requiramus nũ imperitia eius aut negligentia id acciderit: nam ſi die uẽtoſo id fecit, culpæ reus eſt: nã & qui occaſionẽ

prçſtat, ipſe damnũ feciſſe uidetur. In eodẽ crimine eſt & qui non obſeruauit, ne ignis longius procederet. At ſi omnis quæ oportuit, obſeruauit, uel ſubita uia uẽti lõgius produxit ignẽ: caret culpa. *Cõcordant ea quæ propoſita ſunt ã. cap. prox. quæſt. 1. cauſſa 2. exc. 6. Huius exempli ſpecies proponitur l. 52. §. in cliuo. ibi: nam nihilominus. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 2. reg. 4. Sanè propoſitæ replicatiõis ſpecies & exempla ſunt replicationes proximè ſequẽtes. Huius replicationis duplicatio hæc uidetur eſſe: Niſi leuiſſima fuerit culpa. Sed hæc duplicatio reprobatur l. 44. in prin. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* In lege Aquilia etiã leuiſſima culpa uenit. *Planè admittitur duplicatio propoſita in dãno dato à libero homine, bona fide poſſeſſo, ei à quo poßidetur, l. 54. §. itẽ promittẽdo. ibi: ut tamen culpã ff. de adq. rer. dom. cuius uerba uide ẽ. lib. 16. cap. 1. except. 6. repl. 9. Altera replicatio eſt: Niſi imperitia damnũ datũ ſit. quæ replicatio approbatur uerbis d. §. in hac actione. ã. propoſitis hiſce:* Requiramus num imperitia, &c. *Concordat l. 6. §. ſicut medico. ff. de officio præſidis. cuius uerba uide ẽ. lib. 4. cap. 4. quæſt. 1. except. 1. Sed & concordant ea quæ propoſita ſunt ẽ. lib. 16. cap. 1. exc. 8. repl. 1. dupl. 3. tripl. 2. item lib. 41. cap. 6. quæſt. 2. cauſſa 9. except. 1. repl. 2. Tertia replicatio eſt: Niſi propter infirmitatem damnũ dederit. Hæc replicatio approbatur l. 8. §. mulionẽ. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ã. cap. prox. quæſt. 3. cauſſa 2. except. 14. Quarta replicatio eſt: Niſi nimia ſæuitia præceptor in diſciplina diſcipulo damnũ dederit. Hæc replicatio approbatur l. 5. §. fin. cum legib. ſequẽtib. ff. ad l. Aquiliã, his uerbis:* Si magiſter in diſciplina uulnerauerit ſeruũ, uel occiderit: an Aquilia teneatur, quaſi damnũ iniuria dederit? Et Iulianus ſcribit, Aquilia teneri eũ qui eluſcauit diſcipulũ in diſciplina. Multo magis igitur in occiſo idẽ erit dicẽdũ. Proponitur autẽ apud eũ ſpecies talis. Sutor (inquit) puero diſcenti ingenuo filiofamilias, parũ bene facienti quod demonſtratũ erat, forma calcei ceruicẽ ita percuſſit, ut oculus pueri perfunderetur. Dicit igitur Iulianus, iniuriarũ quidẽ actionẽ non cõpetere: quia non faciẽdæ iniuriæ cauſſa percuſſerit, ſed monendi & docendi cauſſa. An ex locato, dubitat: quia leuis duntaxat caſtigatio cõceſſa eſt docẽti. Sed lege Aquilia poſſe agi; non dubito. Præceptoris enim nimia ſæuitia culpæ adſignatur. Qua actione patrẽ cõſecuturum ait, quo minus ex opera filij ſui propter uiciatũ oculũ ſit habiturus, & impendia quæ pro eius curatione fecerit. *Concordat l. 13. §. uẽ Iulianus. ff. locati. cuius uerba uide ẽ. lib. 43. cap. 6. quæſt. 1. cauſſa 9. except. 1. repl 1. Plura de exceptione propoſita uide ã. lib. 36. cap. 3. exc. 6.*

XIX. Exceptio: *Niſi impulſu alterius dãnum dederit. Hæc exceptio approbatur l. 7. §. proinde ſi qs. ff. ad l. Aquiliã, his uerbis:* Si qs alterius impulſu damnũ dederit: Proculus ſcribit, neq; eũ q impulit, teneri (quia nõ occidit) neq; eum qui impulſus eſt: quia damnũ nõ iniuria dedit. Secundũ qđ in factũ actio erit dãda in eũ qui impulit. *Cõcordat l. 52. §. in cliuo, in fine ff. eod. tit. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 2. reg. 4.*

XX. Exceptio: *Niſi non corpore ſuo, ſed alio modo quis damnum dederit. hoc enim caſu non directa, ſed utilis Aquiliæ actio competit. quæ exceptio approbatur Inſt. de lege Aquilia. §. cæterùm placuit. cuius uerba uide J. cap prox quæſt. 5. except. 1.*

XXI. Exceptio: *Niſi ei damnum datum ſit, apud quem in alea luſum eſſe dicitur. Hæc exceptio approbatur l. 1. in prin. ff. de aleatoribus. cuius uerba uide ã. cap. 1. quæſt. 2. exc. 31. Huius exceptionis replicatio, ſumpta ex tẽpore & loco dãni dati, reprobatur d. l. 1. §. item notandum. cuius uerba uide d. exc. 31. repl. 1.*

XXII. Exceptio: *Niſi res non ſit facta deterior. Hæc exceptio approbatur l. 27. §. rupiſſe. ibi: cæterùm. ff. ad l. Aquiliã, his uerbis:* Si nullo ſeruũ precio uiliorẽ deterioremue fecerit: Aquilia ceſſat, iniuriarũq; erit agẽdũ duntaxat. Aquilia enim eas ruptiones quæ dãna dãt, perſequitur. Ergo etſi precio quidẽ nõ ſit deterior ſeruus factus, uerùm ſumptus in ſalutẽ eius & ſanitatẽ facti ſunt: in hæc mihi uidebitur damnũ datũ, atq; ideo lege Aquilia agi poſſe. *Concordat d. l. 27. §. ſi oliuam. cuius uerba uide ẽ. cap. prox. quæſt. 3. cauſſa 32. Concordat item d. l. 27. §. etſi puerum, his uerbis:* Si puerum quis caſtrauerit, & precioſiorem fecerit: Vlpianus ſcribit, ceſſare Aquiliã: ſed iniuriarum erit agendũ, aut ex edicto ædiliũ, aut in quadruplũ. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi ſumptus in reficienda re ſint facti. Hæc replicatio approbatur uerbis d. §. rupiſſe, iam propoſitis hiſce:* Ergo etſi precio quidem, &c.

XXIII. Exceptio: *Niſi ſeruus qui uulneratus fuit, rurſus ſit ſanatus. Hæc exceptio reprobatur l. 45. §. lege. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Lege Aquilia agi poteſt & ſanato uulnerato ſeruo.

XXIIII. Exceptio: *Niſi actor periculum & dãnũ euitare potuit. Hæc exceptio approbatur l. 203. ff. de reg. iuris, hiſce uerbis:* Quod quis ex culpa ſua damnum ſentit, non intelligitur dãnũ ſentire. *Concordat l. 28. in fine. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ẽ. cap. prox. quæſt. 1. cauſſa 10. uide item J. lib. prox. cap. 1. quæſt. 2. except. 2.*

XXV. Exceptio: *Niſi res in qua damnũ datũ eſt, poſtea ſine culpa rei conuenti perierit. Hæc exceptio reprobatur l. 27. §. ſi homo, in fine. ff. de rei uendicat. cuius uerba uide ã. lib. 22. cap. 7. reg. 3. except. 2.*

XXVI. Exceptio: *Niſi ſeruus mortiferè uulneratus, liber hereſq; eſſe iuſſus, deceſſerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 16. §. ſi dominus. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si dominus ſeruũ quem Titius mortiferè uulnerauerat, liberum & hæredẽ eſſe iuſſerit, eiq; poſtea Mæuius extiterit hæres: non habebit Mæuius

cum

cum Titio legis Aquiliæ actioné, ſcilicet ſecundò Sabini opinioné, qui putabat ad hæredé actionem non tranſmitti, quæ defuncto cõpetere non potuiſſet. Nã ſanè abſurdũ accideret, ut hæres preciũ quaſi occiſi conſequeretur eius cui hæres extitit. Quòd ſi ex parte eũ dominus hæredẽ cum libertate eſſe iuſſerit: cohæres eius, mortuo eo, aget lege Aquilia. *Concordat l.15.§.fin.cum lege ſequente.ff.eod.tt.bis uerbis:* Si uulneratum mortiferè liberũ & hæredem eſſe iuſſerit, deinde deceſſerit: hæredem eius agere Aquilia non poſſe, Vlpianus ait. Quia in eũ caſum res peruenit, à quo incipere nõ poteſt. *Concordat item l.23.§.1.ff.eod.tt. bis uerbis:* Iulianus ait, Si ſeruus liber & hæres eſſe iuſſus, occiſus fuerit: neq; ſubſtitutũ neq; legitimũ actione legis Aquiliæ hæreditatis æſtimationem conſecuturum, quæ ſeruo competere non potuit. Quæ ſententia uera eſt. Precij igitur ſolummodo fieri æſtimationem: quia hoc intereſſe ſolummodo ſubſtituti uideatur. Ego auté puto nec precij fieri æſtimationem: quia ſi hæres eſſet, & liber eſſet.

XXVII. *Exceptio: Niſi ſemel ſit actũ. Hæc exceptio approbatur quidẽ ipſo iure, uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi alius antea egerit. quæ replicatio approbatur exemplo l.27.§. inquit lex. ibi: & ſi colonus.ff.ad l.Aquiliã.cuius uerba uide ſ.cap.prox. quæſt.3.cauſſa 47. Altera replicatio eſt: Niſi cum alio antea ſit actum. quæ replicatio approbatur l.11. §.ſed ſi plures.ibi: et ſi cum uno.ff.d.tt.cuius uerba uide J.cap.12.quæſt.3.reg.6.in fine. Tertia replicatio eſt: Niſi ex alia cauſſa uel facto antea ſit actũ. Hæc replicatio approbatur l.32.§.fin.ff.d.tt.bis uerbis:* Si idem eundẽ ſeruum uulnerauerit, poſtea deinde aliã occiderit: tenebitur & de uulnerato, & de occiſo: duo enim ſunt delicta. Aliter atq; ſi quis uno impetu pluribus uulneribus aliquẽ occiderit. tũc enim una erit actio de occiſo. *Concordat l.46. cum lege ſequẽte.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.cap.prox.quæſt.3.reg.9. Concordat item l.48.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.lib.prox.cap.4.quæſt.7 reg.3. Quarta replicatio uidetur: Niſi alia actione antea ſit actũ. Hæc replicatio reprobatur l.18.ff.ad l.Aquiliã, bis uerbis:* Si is qui pignori ſeruũ accepit, occiderit eũ uel uulnerauerit: lege Aquilia & pigneratitia conueniri poteſt. Sed alterutra cõtẽtus eſſe debebit actor. *Cõcordat l.27.§.Proculus.ff. eod.tt.cuius uerba uide ſ.lib.41.cap.2 quæſt.1.cauſſa 12.exc.7. Planè admittitur replicatio propoſita primum quidẽ, ſi ex diuerſis cauſſis actiones cõpetant. quæ diſtinctio approbatur l.15.§. ſi quis ſeruo.ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si quis ſeruo uerberato iniuriarũ egerit, deinde poſtea damni iniuriæ agat: Labeo ſcribit, eandẽ rem nõ eſſe: quia altera actio ad damnũ pertinet culpa datũ, altera ad contumeliã. *Concordat l.17.§. ſeruum meum.ff.eod.tt.bis uerbis:* Seruus meus opera uel querela tua flagellis cæſus eſt à magiſtratu noſtro. Mela putat, dandã mihi iniuriarũ actionem aduerſus te, in quantũ ob eam rem æquum iudici uidebitur. Et ſi ſeruus deceſſerit, dominũ eius agere poſſe Labeo ait: quia de dãno quod per iniuriã factũ eſt, agitur. Et ita Trebatio placuit. *Concordat item l.2.§.item quæſitũ.ff.de priuatis delictis. cuius uerba uide J.lib.48.cap.16.except.5.diſtinct.2. Deinde admittitur replicatio propoſita, ſi aliquid amplius ſit in legis Aquiliæ actione, quàm fuit in priore. quæ diſtinctio approbatur l.33.in prin.ibi: rationabilius.ff.de action. & obligat. cuius uerba uide J. cap.14.except.37.repl.4. Hactenus exceptiones cõtra cauſſas actionis Aquiliæ. Sed & plures huiuſmodi exceptiones uide ſ.cap.prox.quæſt 3.cauſſa 2.*

DE RELIQVO AQVILIAE Actionis iure. Cap. XII.

I. QVIBVS ACTIO LEGIS Aquiliæ competit?

P*Rima regula, De hæredib. eius qui damnũ paſſus eſt. His quoq; eadẽ competit actio. quæ regula approbatur l.23.§.hanc actionẽ.ff. ad l.Aquiliã, bis uerbis:* Hanc actionẽ & hæredi cæteriſq; ſucceſſorib. dari cõſtat: ſed in hæredẽ uel cæteros hæc actio non dabitur, cum ſit pœnalis: niſi fortè ex dãno locupletior hæres factus ſit. *Huius regulæ exceptio prima hæc uidetur: Niſi poſt mortem defuncti ante aditam hæreditatẽ damnũ datũ ſit. Sed hæc exceptio reprobatur l.23.§.ſi ſeruus.ff.d.tt. cuius uerba uide ſ. cap.10. quæſt.3.cauſſa 2.except.20. Concordat l.43.ff.eod.tt. bis uerbis:* Ob id quòd antequã hæreditatẽ adires, dãnũ admiſſum in res hæreditarias eſt, legis Aquiliæ actionẽ habes, quòd poſt morte eius cui hæres ſis, acciderit. dominũ enim lex Aquilia appellat nõ utiq; eũ qui fuerit tunc, cum damnũ daretur. Nam iſto modo ne ab eo quidẽ, cui hæres quis erit, tranſire ad eũ actio ea poterit: neq; ob id quod tunc cõmiſſum fuerit, cum in hoſtiũ poteſtate eſſes, agere poſtliminio reuerſus poteris. Et hoc aliter cõſtitui ſine magna captione poſthumorũ liberorũ, qui parentibus hæredes erunt, non poterit. Eadem dicemus & de arboribus eodẽ tẽpore ſuccisis. Puto eadẽ dici poſſe & de actione Quod ui aut clàm: ſi modò quis aut prohibitus fecerit, aut appareat eũ intelligere debuiſſe, ab eis ſe, ad quos ea hæreditas pertineret, ſi reſciſſent, prohibitũ iri. *Altera exceptio eſt: Niſi in re alij legata damnũ ſit datum. hoc enim caſu legatario, non hæredi competit actio. quæ exceptio approbatur ſimul et diſtinguitur d.l.13.§.fin.bis uerbis:* Si ſeruus legatus poſt aditam hæreditatem ſit occiſus: competere legis Aquiliæ actionem legatario, ſi mo-

dò poſt mortẽ ſerui agnouit legatũ. Quod ſi repudiauit: conſequens eſſe ait Iulianus, dicere hæredi competere. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi legatarius legatum repudiauerit. quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Quod ſi repudiauit, &c. *Concordat l.36. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ℨ. dupl. prox. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi res in qua damnũ datum eſt, duob. fuerit legata. hoc enim caſu uno repudiante, alteri in ſolidum competit actio, non hæredi. quæ duplicatio approbatur l.17. ff. d. tt. his uerbis:* Si coniunctim duob. legetur Stichus, & alter eorũ occiſum repudiauerit: puto coniunctũ ſolum poſſe Aquilia agere: quia retrò adcreuiſſe dominiũ ei uidetur. *Concordat l.34. cum duab. ll. ſequentib. ff. eod. tt. his uerbis:* Titio & Seio Stichũ legaui. deliberante Seio, cum Titius uindicaſſet legatũ, Stichus occiſus eſt, deinde Seius repudiauit legatũ. Perinde Titius agere poterit, ac ſi ſoli legatus eſſet: quia retrò adcreuiſſe dominiũ ei uidetur. Nã ſicut repudiãte legatario, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi ante aditam hæreditatem damnum in re legata ſit datum. Hæc replicatio approbatur l.15. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Si ante aditã hæreditatẽ occidatur legatus ſeruus, apud hęredẽ remanet Aquiliæ actio per hęreditatẽ adquiſita. Quòd ſi uulneratus ſit ante aditã hæreditatẽ: in hæreditate quidẽ actio remãſit, ſed cedere eã legatario hæredem oportet. *Tertia exceptio eſt: Niſi in corpore defuncti adhuc uiui damnũ ſit datum. Hæc exceptio approbatur l.5. §. hæc autẽ, in fine. ff. de his qui deiecerint. cuius uerba uide ℨ. lib. prox. cap.16. quæſt.5. reg.1. except.2.*

II. Regula: *Domino rei in qua damnũ datum eſt, Aquiliæ actio cõpetit, non alij. quæ regula approbatur l.11. §. legis. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Legis Aquiliæ actio hero cõpetit, hoc eſt domino. *Concordat l.11. §. fugitiui. ff. eod. tt. his uerbis:* Fugitiui nomine dominus actionẽ habet. *Huius regulæ exceptio prima uidetur: Niſi in re cõmodata dãnũ datũ ſit. hoc enim caſu cõmodatario, nõ domino actio uidetur competere. uerùm exceptio hæc reprobatur l.11. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Eum cui ueſtimenta commodata ſunt, non poſſe, ſi ſciſſa fuerint, lege Aquilia agere, Iulianus ait: ſed domino eã cõpetere. *Altera exceptio eſt: Niſi alius uſumfructũ uel uſum in re habeat. nam & huic utilis datur actio. quæ exceptio approbatur d. §. fin. his uerbis:* An fructuarius uel uſuarius legis Aquiliæ actionẽ haberet, Iulianus tractabat. Et ego puto melius, utile iudicium ex hac cauſſa dandum. *Concordat l.12. ff. eod. tt. cuius uerba uide ℨ. cap. prox. except. 6. repl. 1. Cõcordat itẽ l.21. §. fin. ff. de uſufructu & quemad. his uerbis:* Si quis ſeruũ occiderit, utilẽ actionẽ exẽplo Aquiliæ fructuario dandã, nunquã dubitaui. *Tertia exceptio eſt: Niſi res ab alio bona fide poßideatur. hoc enim caſu bonæ fidei poſſeſſori datur actio. quæ exceptio approbatur d.l. 11. §. ſed etſi ſeruus, his uerbis:* Si ſeruus bona fide alicui ſeruiat, an ei cõpetat Aquiliæ actio? & magis in factum erit danda. *Concordat l.17. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ℨ. cap. prox. except. 6. repl. 3. Quarta exceptio eſt: Niſi inſula exuſta alij locata fuerit inhabitanda. hoc enim caſu etiam inquilino datur actio Aquiliæ. quæ exceptio approbatur l.27. §. ſi quis inſulam. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ℨ. cap.10. quæſt.3. cauſſa 20. Quinta exceptio eſt: Niſi fundus in quo damnum datum eſt, alij fuerit locatus. hoc enim caſu colono etiam cõpetit actio. quæ exceptio approbatur d.l.27. §. inquit lex. cuius uerba uide ℨ. d. quæſt. 3. cauſſa 47. Sexta exceptio eſt: Niſi res alij pignori fuerit obligata. hoc enim caſu etiam creditori actio datur. quæ exceptio approbatur l.30. §.1. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Pignori datus ſeruus ſi occiſus ſit, debitori actio competit. Sed an & creditori danda ſit utilis: quia poſſit intereſſe eius, quòd debitor ſoluendo non ſit, aut quòd litẽ tempore amiſerit, quæritur? Sed iniquum fuerit, & domino & creditori eum teneri: niſi quis putauerit nullam in ea re debitorem iniuriam paſſurũ, cum proſit ei ad debiti quantitatẽ, & quod amplius cõſecutorus ſit ab eo, uel ab initio in id quod amplius ſit quàm in debito, debitori dandam eſſe actionem. Et ideo in his caſibus, in quibus creditori danda eſt actio propter inopiã debitoris, uel quòd litem amiſerit: creditor quidem uſq; ad modum debiti habebit Aquiliæ actionẽ, ut proſit hoc debitori: ipſi autem debitori in id quod debitũ excedit, competet Aquiliæ actio. *Ex his patet, creditori purè quidẽ ſeu regulariter actionem propoſitam non competere, ſed ſub duabus hiſce conditionibus, ſi debitor non ſit ſoluendo, uel à principali actione tempore ſit excluſus. Tertia conditio eſt, ſi debitor ipſe dãnũ in re pignori obligata dederit. quæ proponitur l.17. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ℨ. cap. prox. exc. 6. repl. 3. Septima exceptio eſt: Niſi res in qua dãnũ datũ eſt, alij à domino debebatur. hoc enim caſu non domino, ſed ei cui res debetur, actio uidetur cõpetere. quæ exceptio reprobatur l.18. §. fin. ff. de dolo malo. cuius uerba uide ℨ. lib.38. cap.10. reg.3. Octaua exceptio eſt: Niſi res ſit redhibenda uenditori. hoc enim caſu non emptori domino, ſed uenditori potius Aquiliæ actio uidetur danda. Sed & hæc exceptio reprobatur l.11. §. ſi in eo. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ℨ. lib.42. cap.5. reg.2.*

II. ADVERSUS QUOS Actio legis Aquiliæ competit?

I. Regula, *De hæredibus & cæteris ſucceſſoribus. Aduerſus hos actio propoſita non competit. quæ regula approbatur l.23. §. hanc actionem. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ℨ. quæſt. prox. reg. 1. in prin. Concordat Inſt. eod. tt. §. his autẽ uerbis. ibi: ideoq; conſtat.*

cuius

cuius uerba uide ȷ.quæſt.prox. reg.1. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi de eo quo ex damno locupletiores facti ſunt. quæ exceptio approbatur d. §. hanc actionem.

II. Regula: Is ſolum qui damnũ dedit, non alius hac actione tenetur. quæ regula ipſo quidẽ iure ſubſiſtit, uerùm eius exceptio prima hæc eſt: Niſi impulſu alterius damnum dedit. hoc enim caſu non is qui dedit damnum, ſed is qui impulit, tenetur. quæ exceptio approbatur l.7. §. proinde ſi quis. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ȝ.cap prox. except.19. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi culpa eius qui impulſus eſt, præceſſerit. quæ replicatio approbatur exemplo l.11.in prin ff.eod.tt. cuius uerba uide ȝ.cap.10. quæſt.2.cauſſa 2. except.11. Secunda exceptio eſt: Niſi iuſſu uel mandatu alterius damnum dederit. hoc enim caſu is qui iuſſit, tenetur. quæ exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l.37.in prin.ff. ad l. Aquil. his uerbis: Liber homo ſi iuſſu alterius damnum iniuria dedit: actio legis Aquiliæ cum eo eſt qui iuſſit, ſi modò ius imperandi adfuit: quod ſi non adfuit, cum eo agendum eſt qui fecit. Concordat l.110. in prin. ff. de reg. iuris. cuius uerba cum aliis ad propoſitam exceptionẽ pertinentibus uide ȝ.lib.3.cap.2. except.4. Tertia exceptio eſt: Niſi ope alterius damnũ dederit. hoc enim caſu uterq; tenetur. quæ exceptio approbatur l.11.§.ſi alius.ff.ad l.Aquiliam, his uerbis: Si alius tenuit, alius interemit: is qui tenuit quaſi mortis cauſſam præbuit, in factũ actione tenetur. Quarta exceptio eſt: Niſi ſeruus damnũ dederit. hoc enim caſu in dominũ eius datur actio. quæ exceptio approbatur l.44.cum l. ſequente.ff.d.tt.his uerbis: Quoties ſciente domino ſeruus uulnerauerit, uel occiderit: Aquilia dominũ teneri, dubiũ non eſt. Sciẽtiã hic pro patientia accipimus: ut qui prohibere potuit, teneatur, ſi non fecerit. Concordat l.27.§.1.ff.eod.tt.cuius uerba uide ȝ. ca.prox. except.8. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi ignorante uel inuito domino ſeruus fecit. quæ replicatio approbatur d.§.1. Altera replicatio eſt: Niſi ſeruus ab alio bona fide poſsideatur. Sed hæc replicatio reprobatur d.l.27.§.ſerui autẽ, his uerbis: Serui occidentis nomine dominus tenetur: is uerò cui bona fide ſeruit, non tenetur. Tertia replicatio uidetur: Niſi ſeruus in fuga ſit. Hæc replicatio reprobatur d. §. ſerui autem, his uerbis: An is qui ſeruum in fuga habet, teneatur nomine eius actione Aquiliæ, quæritur? Et ait Iulianus, teneri: & uerisſimum eſt, cum & Marcellus conſentiat.

III. Regula, De eo qui ignem ſubiecit, & eo qui ignem malè cuſtodiuit, inſula exuſta: uter teneatur, definitur d.l.27.§.ſi fornacarius. cuius uerba uide ȝ. lib.41.cap.2.quæſt.1.cauſſa 12.except.1.repl.3.

IIII. Regula, De domino plauſtri prioris, & domino plauſtri poſterioris, et de mulione. ſi prius plauſtrum poſterius impulit, quo ſeruo alicuius damnum eſt datum: quis ex iis teneatur, definitur l.52 §.in cliuo.ff.ad l.Aquiliam, his uerbis: In cliuo Capitolino duo plauſtra onuſta mulæ ducebant: prioris plauſtri muliones conuerſum plauſtrũ ſubleuabant, quo facilè mulæ ducerẽt. Interim ſuperius plauſtrũ ceſsim ire cœpit, & cũ muliones qui inter duo plauſtra fuerãt, è medio exiſſent, poſterius plauſtrũ à priore percuſſum retrò redierat, & puerũ cuiuſdã obtriuerat: dominus pueri cõſulebat, cum quo ſe agere oporteret? Iulianus reſpondit, in cauſſa ius eſſe poſitũ. Nam ſi muliones qui ſuperius plauſtrũ ſuſtinuiſſent, ſua ſponte ſe ſubduxiſſent, & ideo factũ eſſet, ut mulæ plauſtrũ retinere nõ poſſent, atq; ipſo onere retraherẽtur: cum domino mularũ nullam eſſe actionẽ, ſed cum hominib. qui cõuerſum plauſtrũ ſuſtinuiſſent, lege Aquilia agi poſſe. Nã nihilominus eum damnũ dare, qui quod ſuſtineret, dimitteret ſua uoluntate, ut id aliquẽ feriret: ueluti ſi quis aſellũ, cum agitaſſet, non retinuiſſet. Aequè ſi quis ex manu telũ aut aliud quid immiſiſſet, damnũ iniuria dari. Sed ſi mulæ, quia aliquid reformidaſſent, & muliones timore permoti ne opprimerentur, plauſtrum reliquiſſent: cum hominibus actionem nullam eſſe, cum domino mularũ eſſe. Quòd ſi neq; mulæ neq; homines in ea cauſſa eſſent, ſed mulæ retinere onus nequiſſent, aut cum conatentur, lapſæ cõcidiſſent, & ideo plauſtrũ ceſsim rediiſſet, atq; id cõuerſum fuiſſet, & onus ſuſtinere nequiſſent: neq; cum domino mularum, neq; cum hominibus eſſe actionẽ. Illud quidẽ certum eſt, quoquomodo res ſeſe haberet, cum domino poſteriorũ mularum agi non poſſe: quoniã non ſua ſponta, ſed percuſſæ retrò rediiſſent.

V. Regula, De pluribus ſimul damnũ dãtibus. Omnes tenentur. quæ regula approbatur l.11.§.ſi plures. ff.ad l. Aquiliam, his uerbis: Si plures trabem deiecerint, & hominem oppreſſerint: ueteribus placet, omnes lege Aquilia teneri. Concordat d.l.11.§.ſed ſi plures. cuius uerba uide ȷ. quæſt.prox.reg.6.in fine. Concordat l.51.ff.eod.tt.cuius uerba uide ȷ.quæſt prox.reg.6.caſu 2.

III. QVID QVANTVMQVE VENIAT IN ACTIONE PROPOSITA?

I. Regula: Si ſeruus uel quadrupes quæ pecudũ numero eſt, occiſus occiſaue fuerit: tenetur reus quanti ea res in eo anno plurimi fuerit. quæ regula approbatur uerbis edicti prætoris, ȝ.cap 10.in princip. propoſitis. Concordat Inſt.de lege Aquilia, in prin. his uerbis: Damni iniuriæ actio conſtituitur per legẽ Aquiliam: cuius primo capite cautũ eſt, ut ſi quis alienum hominẽ, alienamue quadrupedem, quæ pecudum numero ſit, iniuria occiderit: quanti ea res in eo anno

plurimi fuerit, tantum domino dara dānetur. *Declaratur regula propoſita definitione horū uerborū, Quanti ea res in eo anno, &c. Inſt. d. tt. §. his autē, hoc modo:* His uerbis legis, Quāti id in eo anno plurimi fuerit: illa ſantentia exprimitur, ut ſi quis hominē tuū, q hodia claudus, aut mancus, aut luſcus erit, occiderit, qui in ao anno integer aut pracioſus fuarit: non tanti teneatur, quanti hodie erit, ſed quanti in eo anno plutimi fuarit. Qua ratione creditū eſt, pœnalē eſſe huius legis actionam: quia non ſolùm tanti quiſq; obligatur, quantū damni dederit, ſed aliquādo longè plutis. Ideoq; cōſtat, in heredam eā actionē non tranſire: quæ trāſitura fuiſſet, ſi ultra damnū nunquā lis ęſtimaretur. *Concordat l. 23. §. idem Iulianus ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Iulianus ſcribit, æſtimationē hominis occiſi ad id tempus referri, quo plurimi in eo anno fuit. Et idao ſi precioſo pictori pollex fuarit pręciſus, & intra annum quo præcideratur, fuerit occiſus: poſſe Aquilia agi, eoq; pracio æſtimandū, quanti fuit priuſquam artam cum pollice amiſiſſat. *Concordat item d. l. 23. §. ſed etſi bonæ, his uerbis:* Si bonæ frugi ſaruus intra annum mutatis moribus occiſus ſit: preciū id æſtimabitur, quā to ualeret prius quàm mores mutaret. *Sanè ex quo tempore annus ſit numerandus, definitur l. 21. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Ait lex, Quanti in ao anno plurimi fuit. Quæ clauſula æſtimationē habet damni quod datū aſt. Annus aūt ratrorſum cōputatur, ex quo quis occiſus eſt. Quòd ſi mortiferè fuerit uulneratus, & poſtaa poſt longū interuallū mortuus ſit: inde annū numerabimus ſacundū Iulianū, ax quo uulnaratus eſt: licet Celſus contrà ſcribat. *Planè propoſitæ regulæ exceptiones uide s. cap. 10. quæſt. 5. cauſſa 2. item infrà in regulis ſequentibus.*

II. *Regula: Si alio modo, uel in alia re quàm s. reg. prox. dictū eſt, damnū ſit datū: tanti tenetur reus, quāti ea res in dieb. triginta proximis fuerit. quæ regula approbatur tertio legis Aquiliæ capite. cuius uerba uide s. cap. 10. in prin. Cōcordat Inſt. de lege Aquilia. §. ex hoc tamen, his uerbis:* Ex hoc capita non quanti in eo, ſed quanti in dieb. 30. proximis res fuerit, obligatur is qui damnū dedarit. *Declaratur hæc regula Inſt. d. §. ex hoc, his uerbis:* Ac nac plurimi quidē uerbū adijcitur. Sed Sabino rectè placuit, perinde, &c. *Cōcordat l. 29. §. fin. ff. ad l. Aquiliā, his uerbis:* Hęc uerba, Quāti in triginta diab. ꝓximis fuit: etſi non habent uerbū Plurimi, ſic tamē accipienda conſtat. *Cōcordāt deniq; regulæ propoſitæ ea quæ habentur s. cap. 10. quæſt. 3. cauſſa 17.*

III. *Regula: Aeſtimatio in actione propoſita non ſolùm perempti corporis, ſed etiam eius quod intereſt habēda. quæ regula approbatur Inſt. de lege Aquilia, §. illud non, his uerbis:* Illud nō ax uerbis lagis, ſad ax interpretatioue placuit: non ſolùm parempti corporis æſtimationē habendā eſſe ſecundum aa quæ diximus: ſad eo amplius, quidquid pręterea perempto ao corpora dāni uobis illatū fuerit: ualuti ſi ſeruū tuum hęredē ab aliquo inſtitutū antè quis occidarit, quàm is iuſſu tuo hæreditatē adierit. nā hęraditatis quoq; amiſſę rationē eſſe habendā cōſtat. Item ſi ex pari mularū unam, uel ex quadrigis aquorū unum quis occiderit, uel ex comœdis unus ſeruus occiſus fuerit: non ſolùm occiſi ſit æſtimatio, ſed eo amplius id quoq; cōputatur, quāti dapraciati ſunt qui ſuparſunt. *Cōcordat l. 22. in fine, cum lege ſequente. ff. eod. tt. his uerbis:* Vtrū corpus occiſi ſolùm æſtimamus, quāti fuerit cum occideretur: an potius quanti intar fuit noſtra nō aſſa occiſum? Et hoc iura utimur, 'ut eius quod interaſt fiat æſtimatio. Proinda ſi ſeruū occidiſti, quem ſub pœna tradendū promiſi: utilitas uanit in hoc iudiciū. Item cauſſæ corpori cohærentes ęſtimantur: ualuti ſi quis ex comœdis, aut ſymphoniacis, aut gemallis, aut quadrigs, aut pari mularū unū uel unā occiderit: non ſolùm anim perempti corporis æſtimario facianda aſt, ſad & eius ratio habari debet, quo cætera corpora dapreciata ſunt. *Concordat itē l. 23. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Neratius ſcribit, ſi ſeruus hæres inſtitutus occiſus ſit, etiā hæreditatis æſtimationem uenire. *Aliud exemplū proponitur d. l. 23. §. idē Iulianus, his uerbis:* Iulianus ſcribit, ſi inſtitutus fuero ſub cōdirione, Si manumiſero Stichum: & Stichus ſit occiſus poſt mortē teſtatoris, in æſtimationē hæraditatis precium etiā me conſecuturū. proptar occiſionē enim defecit cōdirio. Quòd ſi uiuo taſtatore occiſus ſit, hæreditatis ęſtimationē ceſſare: quia retrorſum quāti plurimi fuit, inſpicitur. *Aliud exemplū proponitur d. l. 23. §. ſed etſi ſeruus, his uerbis:* Si ſeruus qui magnas fraudes in maie rationib. cōmiſerat, fuarit occiſus, de quo quæſtionē habere daſtinauarā, ut fraudū particaps erueratur: ractiſsimè Labeo ſcribit, tanti æſtimandū, quanti maa intererat fraudes ſerui par aū cōmiſſas detagi, non quāti noxa ipſius ſerui ualeat. *Cōcordat inſuper propoſitæ regulæ d. l. 23. §. in ſumma, his uerbis:* In ſumma, omnia cōmoda quę intra annū, quo interfectus eſt, pracioſiorē ſeruū facerent: hæc accedare ad æſtimationem eius dicendū eſt. *Aliud exemplū proponitur l. 37. §. ſi quadrupes. ff. ad l. Aquiliā, his uerbis:* Si quadrupes, cuius nomine cōtaſtata actio eſſet cū domino, quòd paupiē feciſſet, ab alio occiſa eſt, & cū eo lege Aqlia agitur: æſtimatio non ad corpus quadrupadis, ſed ad cauſſā

eius

ſius in qoo de paoperie actio eſt, referri debet: & tãti dãnãdus eſt is q̃ occidit, iudicio legis Aquiliæ, quãti actoris intereſt noxæ potius deditione fungi, quàm litis ęſtimatione. *Concordat item l. 51. §. æſtimatio autem. ibi: in quo precium. ff. eod. tt. cuius uerba uide ỹ. reg. 6. caſu 2. Concordat item l. 1. §. pen. ff. ſi quadrupes paup. feciſſe. cuius uerba uide ỹ. lib. prox. cap. 1. quæſt. 2. except. 9. repl. 1. Aliud exemplum proponitur l. 55. ff. d. tt. his uerbis*: Stichum aut Pamphilum promiſi Titio, cùm Stichus eſſet decem milium, Pamphilus uiginri milium: ſtipulator Stichum ſnrs motam occidit. qoæſitum eſt de actiooe legis Aquiliæ? Paulus reſpondit: Cùm uilioré occidiſſe propooitor, in hoc tractatu nihil differt ab extraneo creditor. Quanti igitur fiet æſtimatio, otrum decem milium qoanti fuit occiſus: an quãti eſt quem neceſſe habeo dare, id eſt, quãti mea inretetſt? Et quid dicemos, ſi Pãphiloa deceſſerit ſiue mora? iam precium Stichi miouetur? quoniam liberatus eſt promiſſor. Et ſufficiet fuiſſe pluris cùm occideretur, uel intra annum. hac quidam ratione, etiamſi poſt mortem Pãphilĩ intra annom occidator, plotis uidebitur fuiſſe. *Planè propoſitæ regule exceptio hæc eſt: Niſi id quod intereſt, ſit incertiſſimum. Quæ exceptio approbatur exemplo piſcium rete rupto. l. 29. §. item Labeo, in fine. ff. ad l. Aquiliam. cuius uerba uide ĩ. cap. 10. quæſt. 1. cauſa 41.*

IIII. Regula: Affectionis non fit æſtimatio in hac actione. Quæ regula approbatur l. 53. ff. d. tt. his uerbis: Si ſeruum meum occidiſti, non affectionem æſtimandam eſſe poto: oeloti ſi filiũ tuum naturalem quis occiderit, qoem tu magno emptum uelles: ſed quanti omoibus oalet. Sextus quoq; Pedius ait, precia terum non ex affectione, nec otilirare ſingulorum, ſed communiter fungi. Itaq; eũ qui filium naturalẽ poſsidet, nec locupletiorẽ eſſe quòd eum plorimo, ſi alius poſſideret, redempturus eſſet: oec illum qui filiom alienũ poſsidet, tãtum habere, qoãti eum patri uendere poſſet. In lege enim Aquilia conſequimur & amiſiſſe dicimur, quod aot conſequi potuimus, aut erogare cogimor.

V. Regula: Si reus factum negauerit, conuictus in duplum tenetur. Quæ regula approbatur l. 2. §. 1. ff. ad l. Aquil. his uerbis: Lege Aquilia cauetur, ut adoerſus ioficiaotem in duplom actio ſit. *Concordat l. 23. §. hæc actio. ff. eod. tt. his uerbis*: Hęc actio aduerſus confitenrem competit in ſimplum, aduerſus negantem in duplom. *Concordat itẽ l. 4. C. de lege Aquilia, his uerbis*: Cõtra negantem ex lege Aquilia, ſi damnum per iniuriam dediſſe proberur, dupli procedit condemnatio. *Concordat l. 5. C. eod. tt. his uerbis*: De pecoribus tois, quę per iniuriam incluſa, fame necara ſunt uel interfecta, legis Aquiliæ actiooe in duplũ agere potes.

VI. Regula: *Vtrũ de occiſo, an de uulnerato quis teneatur? primùm, ſi ſeruus mortiferè uulneratus, poſtea caſu maturius pereat, definitur l. 15. §. ſi ſeruus. ff. ad l. Aquiliã, his uerbis*: Si ſeruus uulneratus mortiferè, poſtea ruina uel naufragio, oel alio ictu maturius perijt: noo quaſi de occiſo agi poſſe, ſed quaſi de oulnerato. Sed ſi manumiſſus uel alienatus ex oolnere perijt: de occiſo agi poſſe, & Iuliaous ait. Hęc ita tam uariè: quia uerum eſt, eum à te occiſum tũc cùm uuloerabas, quòd mortuo eo demum apparuit: at in ſuperiore nõ eſt paſſa ruina apparere, an ſit occiſus. *Deinde, ſi ſeruus mortiferè uulneratus, poſtea ab alio maturius occidatur, definitur l. 11. §. Celſus. ff. d. tt. his uerbis*: Celſus ſcribit, ſi alius mortifero oulnere percuſſerit, alius poſtea exanimauerit: priorem quidem non teneri quaſi occiderit, ſed quaſi uulnerauerit (quia ex alio oulnere perijt) ſed poſteriorẽ teoeri qoaſi occiderit. quod & Marcello uidetur: & eſt ꝓbabilios. *Cõtradicit l. 51. ff. d. tt. his uerbis*: Ita uulneratus eſt ſeruus, ut eo ictu certum eſſet eum moriturum: medio deinde tempore hæres inſtitutus eſt, & poſtea ab alio ictus deceſsit. quæro, an cum utroq; de occiſo lege Aquilia agi poſsit? Iulianus reſpõdit: Occidiſſe uidetur oulgò quidem, qui mortis cauſam qoolibet modo præbuit. Sed lege Aquilia is demum teoeri uiſus eſt, qui adhibita ui & quaſi manu cauſam mortis prębuiſſet: tracta uidelicet interpretatione uocis à cædendo & à cæde. Rurſus Aquilia lege teneri exiſtimati ſunt noo ſolùm qui ita uolneraſſeot, ut confeſtim oita priuarent: ſed & hi quorum ex oulnere certũ eſſet aliqoem uita exceſſurũ. Igitur ſi quis ſeroo mortiferum uulnus inflixerit, eundemq; alius ex ioteruallo ita percuſſerit, ut maturius interficeretur, quàm ex prioro uulnere moriturus fuerat: ſtatuẽdum eſt, utrunq; eorum lege Aqoilia teneri. idq́ue eſt cooſequens authoritati ueterum, qui cùm à pluribus idem ſeruos uulneratus eſſet, ut non appareret cuius ictu perijſſet, omnes lege Aquilia teneri iudicaueruot. Æſtimatio autem perempti corporis non eadem in otrioſque perſona fiet: nam qui prior uulnerauerit, tantom pręſtabit, quãti in anno proximo homo plurimi fuerit, repetitis ex die uuloeris trecentis ſexaginra quinq; diebus: & poſterior in id tenebirur, quaoti homo plurimi uenire poterit io anoo proximo, quo uita exceſsit: io quo preciõ quoq; hæreditatis erit. Eiuſdẽ ergo ſerui occiſi nomine alius minorẽ,

alius maiorem æſtimationem præſtabit: nec mirum, cùm uterq; eorum ex diuerſa cauſa & diuerſis temporibus occidiſſe hominem Intelligatur. Quòd ſi quis abſurdè à nobis hoc conſtitui putauerit, cogitet lõgè abſurdius couſtitui, ueutrum lege Aquilia teneri, aut alterum potius: cùm neq; impunita maleficia eſſe oporteat, nec facilè conſtitui poſsit, uter potius lege Aquilia teneatur. Multa autem in iute ciuili cõtra ſtrictam diſputandi rationem pro utilitate communi recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt. Vnum interim propoſuiſſe contentus ero. Cùm plures trabẽ alienã furandi cauſa ſuſtulerint, quam ſinguli ferre nõ poſſent: furti actione omnes teneri exiſtimantur: quãuis ſubtili ratione dici poſsit nemine eorum teneri: quia neminem uerum ſit eam ſuſtuliſſe. *Tertiò, ſi ſeruus non mortiferè uulneratus, negligẽtia perierit: de uulnerato, non de occiſo actio eſt. Quæ regula approbatur l.10.§.fin.ff.ad l.Aquil.his uerbis*: Si uulneratus fuerit ſeruus non mortiferè, negligentia autem perierit: de uulnerato actio erit, non de occiſo. *Cõcordat l.52.in prin.ff.eod. tt.his uerbis*: Si ex plagis ſeruus mortuus eſſet, neq; id medici inſcientia, aut domini negligentia accidiſſet: rectè de iniuria occiſo eo agitur. *Quartò, ſi idẽ eundem ſeruũ prius uulnerauerit, deinde occiderit: tã de uulnerato quàm de occiſo tenetur. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.32.§.fin.ff.d.tt.cuius uerba uide ĩ.cap. prox.exc.27.repl.3. Poſtremò, ſi plures eundem ſeruum percuſſerint, ex quo mortuus eſt: omnes de occiſo tenentur. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.11.§.ſed ſi plures.ff.ad l.Aquil.his uerbis*: Si plures ſeruum percuſſerint, utrum omnes quaſi occiderint teneantur, uideamus? Et ſiquidem apparet cuius ictu perierit, ille quaſi occiderit tenetur: quod ſi non apparet, omnes quaſi occiderint teneri, Iulianus ait. Etſi cum uno agatur, cæteri non liberantur. Nam ex lege Aquilia quod alius præſtitit, alium non liberat, cùm ſit pœna. *Concordat l.51.ibi: idq; eſt conſequens.ff.eod.tt.cuius uerba uide ĩ. caſu 2. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi conſtet cuius ictu perierit: tunc enim hic ſolus de occiſo tenetur. Quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce*: Etſi quidem apparet cuius ictu perierit, &c. *Altera exceptio eſt: Niſi non ſimul plures ſeruum percuſſerint, ſed ex interuallo. Hæc exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ĩ.d.caſu 2.*

VII. *Regula: Si uſufructuarius agat actione propoſita, quid ueniat, definitur l.12.in fin.ff.ad l.Aquil. cuius uerba uide ĩ.cap prox.exc.6.repl.1.*

VIII. *Regula: Si ſocius communem ſeruum occiderit: alteri ſocio nõ niſi pro ea parte, qua dominus eſt, actio competit. Quæ regula approbatur l.20.ff. d.tt cuius uerba uide ĩ.d.exc.6.repl.5.*

IX. *Regula: Si cùm antea de uulnerato ſeruo actum eſſet, poſtea mortuo eo rurſus agatur: quid ueniat, definitur l.46. cum lege ſequente.ff d.tt.his uerbis*: Si uulnerato ſeruo lege Aquilia actum ſit: poſtea mortuo eo ex uulnere agi lege Aquilia nihilominus poteſt. Sed ſi priore iudicio æſtimatione facta, poſtea mortuo ſeruo de occiſo agere dominus inſtituerit: exceptione doli mali oppoſita compelletur, ut ex utroq; iudicio nihil amplius conſequatur, quàm conſequi deberet, ſi initio de occiſo homine egiſſet. *Huius exceptio eſt: Niſi idem ſeruus à diuerſis diuerſo tempore uulneratus & occiſus eſſet. Quæ exceptio approbatur l.51.§.æſtimatio autem.ff.d.tt. cuius uerba uide ĩ.regul.6.caſu 2.*

X. *Regula: Si in corpore liberi hominis damnũ datũ ſit, æſtimatio ſit operarũ quas præſtare amplius nõ poteſt, item impẽſarum quæ in curatione fiunt. Quæ regula approbatur l.7.ff.de his qui deiecerint, his uerbis*: Cùm liberi hominis corpus ex eo quod deiectum effuſúmue quid erit, læſum fuerit: iudex cõputat mercedes medicis præſtitas, cæteraq; impendia quæ in curatiõe facta ſunt: præterea operarum quibus caruit & cariturus eſt ob id, quòd inutilis factus eſt. Cicatricum autem & deformitatis nulla ſit æſtimatio: quia liberũ corpus nullam recipit æſtimationem. *Cõcordat Inſt. de oblig. quæ quaſi ex delicto. §.ob hominem uerb. cuius uerba uide ȷ.lib. prox.cap.16. quæſt. 7. reg.1. exc.1. Item concordat l.1.ff. ſi quadrupes pauper.feciſſe dicatur. cuius uerba uide ȷ.lib.prox ca.1.quæſt. 2.exc.8. Concordat item l.7.in prin.ff.ad l.Aquil.cuius uerba uide ĩ.cap.prox.exc.18.repl.4.*

XI. *Regula: Dominus ſerui qui damnũ dedit, noxæ dedendo ſeruum liberatur. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.27. §.Proculus.ff.ad l.Aquil.cuius uerba uide ĩ.lib.41.cap.2.quæſt.1.cauſa 12.except.1. repl.3.*

XII. *Regula: Si familia damnum feciſſe dicatur: in tantum dominus familiæ tenetur, in quantum, ſi unus liber damnum dediſſet, actio daretur. Quæ regula approbatur l.32. ff. ad l.Aquil. his uerbis*: Illud quæſitum eſt, an quod proconſul in furto obſeruat, quod à familia factum ſit, id eſt, ut nõ in ſingulos detur pœnæ perſecutio, ſed ſufficiat id præſtari, quod præſtandum foret, ſi id furtum unus liber feciſſet: debeat & in actione damni iniuriæ obſeruari? Sed magis uiſum eſt idem eſſe obſeruandũ: & meritò. Cùm enim circa furti actionem hæc ratio ſit, ne ex uno delicto tota familia dominus careat, eaq; ratio ſimiliter in hac actione damni Iniuriæ interueniat: ſequitur ut idem debeat exiſtimari, præſertim cùm interdum ſit leuior hic cauſa delicti: ueluti ſi culpa & non dolo damnum detur.

detur. Concordat l.1. §.ſi plures.ff.ſi familia furtum feciſſe dicatur. cuius uerba uide J. lib. prox. cap.5. quæſt.1.repl.1.

XIII. Regula: Vni ex pluribus rei communis nomine agenti non niſi pro parte competit actio. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.27.§.uẽ ſi ſeruus.ff.ad l.Aquil.his uerbis: Si ſeruus communis meus & tuus ſit occiſus à ſeruo Titij: Celſus ſcribit, alterutrũ ex dominis agentem, aut litis æſtimationem conſecuturum pro parte, aut noxæ dedi ei in ſolidum oportere: quia hęres diuiſionẽ non recipiat.

XIIII. Regula: Hoc loco etiam notandum, quòd damna interdum extra ordinem puniantur: ut incendia. de qua re uide J.lib.prox.cap.19.reg.12.

IIII. ADIVNCTA OFFICIA huius actionis.

I. Regula: Nullæ partes iudicis in confitentem reũ ſunt rei iudicandæ, ſed tantùm æſtimandæ. Quæ regula approbatur l.25.in fine, cum lege ſequente.ff.ad l.Aquil. cuius uerba uide ₹.lib.7.cap.5.quæſt.7.regul.1.

II. Regula. De cautione ab actore præſtanda, reũ aduerſus alium defenſum iri, proponitur l.17.§.inquit lex.ibi: & ſi colonus. ff.d.tt.cuius uerba uide ₹. cap.10.quæſt.3.cauſa 47.

V. ADFINIA PROPOSITAE actionis remedia.

Regulariter ex damno dato legis Aquiliæ, non alia datur actio. Quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ₹.cap.10.quæſt.2.reg.1. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi quis nõ corpore ſuo, ſed alio modo damnum dederit: tunc enim non directa, ſed utilis legis Aquiliæ uel in factũ actio datur. Quæ exceptio approbatur, ſimul & exemplis declaratur Inſt. de lege Aquilia. §.cæterùm placuit, his uerbis: Placuit ita demum directam ex hac lege actionẽ eſſe, ſi quis præcipuè corpore ſuo damnum dederit. Ideoq; in eum qui alio modo damnũ dederit, utiles actiones dari ſolent: ueluti ſi quis hominem alienum aut pecus ita incluſerit, ut fame necaretur: aut iumentum ita uehementer egerit, ut rumperetur: aut pecus in tantum exagitauerit, ut præcipitaretur: aut ſi quis alieno ſeruo perſuaſerit, ut in arborem aſcenderet, uel in puteum deſcenderet. & is aſcendendo uel deſcendendo aut mortuus, aut aliqua parte corporis læſus fuerit: utilis actio in eum datur. Ait Imp. Veluti ſi quis hominem alienum aut pecus ita incluſerit, ut fame necaretur. Hoc eſt primum propoſitæ exceptionis exemplum. Cui concordat l.9.§.ſi quis hominem.ff. ad l.Aquil.his uerbis: Si quis hominẽ fame necauerit, in factum actione teneri, Neratius ait. Concordat item l.29.§.municipales. ff.eod.tt.cuius uerba uide ₹.cap.prox.exc.5. Item concordat l.5.C.de l. Aquilia. cuius uerba uide ₹. quæſt. 1.reg.5. Ait inſuper Imp. Aut iumentum ita uehementer egerit, ut rumperetur. Hoc eſt alterum propoſitæ exceptionis exemplum. Cui concordant ea quæ propoſita ſunt ₹.cap.10. quæſt.3. cauſa 22. Ait inſuper Imp. Aut pecus in tantum exagitauerit, ut præcipitaretur. Hoc eſt tertium exemplum. Cui concordat l.52.ff.de furtis.cuius uerba uide ₹.cap.7.reg.1.exc.5. Ait deniq; Imp. Aut ſi quis alieno ſeruo perſuaſerit, ut in arborẽ aſcenderet, aut in puteum deſcẽderet, &c. Hoc eſt quartum propoſitæ exceptionis exemplum. Cui concordat l.3.cum lege ſequente.ff.de ſeruo corrupto.cuius uerba uide J.lib.prox.cap.9.quæſt.2.except.12. Quintum exemplum eſt, ſi quis ſeruum ueſtimentis ſpoliauerit, unde frigore perierit. Quod exẽplum proponitur l.14.§.1.ff. præſcriptis uerbis, in hæc uerba: Si ſeruum quis alienum ſpoliauerit, isq; frigore mortuus ſit: de ueſtimentis quidem furti agi poterit, de ſeruo uerò in factum: criminali ſcilicet pœna aduerſus eum ſeruata. Sextum exemplũ eſt, ſi quis ſeruum equitantem concitato equo effecerit in flumen præcipitari, uel eum in inſidias deduxerit, unde perierit. Quod proponitur l.9.§.ſi ſeruũ. ff.ad l.Aquil. his uerbis: Si ſeruum meum equitantem cõcitato equo effeceris in flumen pręcipitari, atq; ideo homo perierit: in factum eſſe dandam actionem, Ofilius ſcribit: quemadmodum ſi ſeruus meus ab alio in inſidias deductus, ab alio occiſus eſſet. Septimũ exemplum proponitur l.27.§.ſi ſeruum.ff.eod.tt.his uerbis: Si furnum ſecundum parietem communem habeas: an damni iniuria tenearis? Et ait Proculus, agi non poſſe: quia nec cum eo qui focum haberet. Et ideo ęquius puto, in factum actionem dandam, ſcilicet ſi paries exuſtus ſit. Sin autem nõdum mihi damnum dederis, ſed ita ignẽ habeas, ut metuam ne mihi damnum des: damni infecti puto ſufficere cautionem. Plura propoſitæ exceptionis exempla uide ₹. cap.10. quæſt.3. inter cauſas huius actionis. item J. lib. prox.cap.1. quæſt.2.exc.1.

II. Exceptio: Niſi non in corpore rei, ſed alio modo damnum datum ſit: hoc enim caſu non directò legis Aquiliæ, ſed in factum actio competit. Quæ exceptio approbatur, ſimul & exemplo declaratur Inſt. de lege Aquil.§.fin.his uerbis: Si nõ corpore dãnum fuerit datum, neq; corpus læſum fuerit, ſed alio modo alicui damnum contigerit: cùm non ſufficiat neq; directa, neq; utilis legis Aquiliæ actio: placuit eum qui obnoxius fuerit, in factũ actione teneri: ueluti ſi quis miſericordia ductus alienũ ſeruũ cõpeditũ ſoluerit, ut fugeret. Cõcordat l.7.§.idẽ Labeo.ff.de dolo malo, his uerbis: Labeo quærit, ſi cõpeditũ ſeruũ meũ, ut fugeret, ſolueris: an de dolo actio danda ſit? & ait Quintus apud eũ notãs: Si nõ miſericordia ductus feciſti,

feciſti, furti teneris: ſi miſericordia, in factum actio dari debet.

I I I. Exceptio: *Niſi non occiderit reus, ſed mortis cauſam præbuit: hoc enim caſu in factum actione tenetur. Quæ exceptio approbatur l. 7. §. ſed etſi quis. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si quis ſeruum ægrotum leuiter percuſſerit, & is obierit: rectè Labeo dicit, lege Aquilia eum teneri: quia aliud alij mortiferũ eſſe ſoleat. Celſus autem multum intereſſe dicit, occiderit, an mortis cauſſam præſtiterit: ut qui mortis cauſſam pſtitit, nõ Aquilia, ſed in factum actione teneatur. Vnde aſſerit, eũ qui uenenũ pro medicamẽto dedit, cauſſam mortis præſtitiſſe: quemadmodum & qui furenti gladium porrexerit. Nam neque hũc lege Aquilia teneri, ſed in factum. *Concordat l. 9. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap. 10. quæſt. 3. cauſſa 3. Aliud exemplum proponitur l. 49. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Si quis fumo facto apes alienas fugauerit, uel etiam necauerit: magis cauſſam mortis præſtitiſſe uidetur, quàm occidiſſe: & ideo in factum actione tenebitur. *Concordant item ea quæ propoſita ſunt ſ. d. quæſt. 3. cauſſa 53.*

I I I I. Exceptio: *Niſi in libero corpore damnum datum ſit: hoc enim caſu non directa, ſed utilis legis Aquiliæ actio competit. Quæ exceptio approbatur l. 13. in prin. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Liber homo ſuo nomine utilem Aquiliæ habet actionem. directam enim non habet: quoniam dominus membrorum ſuorum non uidetur. *Sanè quid ueniat hoc caſu in actionẽ iam dictam, uide ſ. quæſt. 1. reg. 10.*

V. Exceptio: *Niſi ceſſantibus uerbis legis Aquiliæ, ex mente eius iuſta interpretatione competat actio. hoc enim caſu in factum actio competit. Quæ exceptio approbatur l. 33. §. fin. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* In damnis quæ lege Aquilia non tenentur, in factum actio datur. *Concordãt ea quæ propoſita ſunt ſ. lib. 1. cap. 3. quæſt. 5. reg. 2. Huius exceptionis ſpecies & exempla ſunt exceptiones quatuor præcedentes: itẽ aliquot cauſſæ ſ. cap. 10. quæſt. 3. propoſitæ.*

V I. Exceptio: *Niſi ex eo quòd ſeruus alicuius occiſus eſt, agatur: hoc enim caſu etiã publicum iudicium ex lege Cornelia competit. Quæ exceptio approbatur l. 23. §. ſi dolo. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si dolo ſeruus occiſus ſit, & lege Cornelia agere dominum poſſe conſtat: & ſi lege Aquilia egerit, præiudicium non debere fieri. *Concordat l. 3. C. eod. tt. his uerbis:* Ex morte ancillæ quam cæſam conqueſtus es, tam legis Aquiliæ damni ſarciendi gratia actionem, quàm criminalem accuſationem aduerſus obnoxium competere poſſe, nõ ambigitur. *Item concordat Inſt. eod. tt. §. liberum, his uerbis:* Liberum eſt ei cuius ſeruus occiſus fuerit, & ex iudicio priuato legis Aquiliæ damnum perſequi, & capitalis criminis eum reum facere. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi actione legis Aquiliæ ſit actum. Sed hæc replicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Et ſi lege Aquilia egerit, &c. *Concordat l. 2. §. 1. ff. ui bonor. raptor. cuius uerba uide ſ. cap. 9. quæſt. 9. Contradicit l. 7. §. 1. ff. de iniurijs. cuius uerba uide j. cap. 10 quæſt. 4. reg. 4.*

V I I. Exceptio: *Niſi in re hereditaria damnum ſit datum. Hæc exceptio reprobatur per ea quæ proponuntur ſ. quæſt. 1. reg. 1. except. 1.*

V I I I. Exceptio: *Niſi coniunx in re coniugis damnum dederit. Et hæc exceptio reprobatur ſ. cap. prox. except. 11.*

I X. Exceptio: *Niſi conductor in re conducta damnũ dederit: hoc enim caſu etiam ex locato actio eſt. Quæ exceptio approbatur l. 7. §. fin. ff. ad. l. Aquil. cuius uerba uide ſ. lib. 43. cap. 6. quæſt. 1. cauſſa 9. exc. 1. repl. 2. Cõcordat l. 3. §. fin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ã. d. exc. 1. repl. 3. Itẽ cõcordat l. 27. §. ſi fornacarius. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. li. 41. ca. 2. quæſt. 2. cauſſa 12. except. 1. repl. 3. Cõcordat d. l. 27. §. Proculus. cuius uerba uide d. repl. 3. Concordat item d. l. 27. §. penult. cuius uerba uide li. 43. ca. 3. quæſt. 1. cauſ. 12.*

X. Exceptio: *Niſi ſeruus conductus conductori damnum dederit: hoc enim caſu ex conducto actio eſt. Quæ exceptio approbatur d. §. penult.*

X I. Exceptio: *Niſi creditor in pignore damnũ dederit: hoc enim caſu etiam pignoraticia competit actio. Quæ exceptio approbatur l. 18. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ſ. cap. prox. exc. 27. repl 4.*

X I I. Exceptio: *Niſi depoſitarius in re depoſita damnum dederit: hoc enim caſu etiam depoſiti & ad exhibendum actio eſt. Quæ exceptio approbatur l. 42. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ã. lib. 39. cap. 7. quæſt. 1 except. 10. repl. 4.*

X I I I. Exceptio: *Niſi in arboribus damnum ſit datum. hoc enim caſu etiam furti & arborum furtim cæſarum actio eſt. Quæ exceptio approbatur l. 27. §. ſi oliuam, in fine. ff. d. tt. cuius uerba uide ã. cap. 10. quæſt. 3. cauſſa 12.*

X I I I I. Exceptio: *Niſi ex eo quòd lolium uel auenam in ſegetem alienã miſcuerit, agatur: hoc enim caſu etiam interdictũ Quod ui aut clàm cõpetit. Quæ exceptio approbatur d. l. 27. §. inquit lex. cuius uerba uide ſ. d. quæſt. 3. cauſſa 47.*

X V. Exceptio: *Niſi ex eo quòd puer caſtratus ſit, agatur: hoc enim caſu etiã iniuriarũ actio cõpetit, et ex edicto ædilium, et in quadruplum. Quæ exceptio approbatur d. l. 27. §. etſi puerũ. cuius uerba uide ſ. cap. prox. except. 22.*

X V I. Exceptio: *Niſi ex eo quòd incẽdiũ factũ eſt, agatur: hoc enim caſu etiã extra ordinẽ crimẽ coercetur. de qua re uide j. lib. prox. cap. 19. reg. 12.*

X V I I. Exceptio: *Niſi ex eo quòd alienos fructus immiſſo pecore depauit: hoc enim caſu etiã de paſtu pecoris actio eſt. Quæ exceptio approbatur l. 14. §. fin. ff. de præſcriptis uerbis. cuius uerba uide ſ. cap. 10. quæſt. 3. cauſſa 33.*

X V I I I.

X V I I I. Exceptio: *Niſi de damno nondum facto agatur: hoc enim caſu de dãno infecto actio eſt. Quæ exceptio approbatur l.27.§.ſi furnum, in fine. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ſ. exc.e. exemplo 7.*

X I X. Exceptio: *Niſi iniuriandi animo damnũ ſit datum: hoc enim caſu etiam iniuriarum actio eſt. Quæ exceptio approbatur l.5.§.iniuriam.ff.d.tt. cuius uerba uide ſ. cap.10.queſt.3.cauſa 1. Concordat l.41.§.penult. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. lib. 39. cap.8.queſt.9.except.10.*

X X. Exceptio: *Niſi res nõ ſit deterior facta: hoc enim caſu iniuriarum actio competit, ceſſante legis Aquiliæ actione. Quæ exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. cap. prox. except.21.*

X X I. Exceptio: *Niſi quis rem alienam ſubripuit, & in ea damnum dedit: hoc enim caſu etiam furti actio competit. Quæ exceptio approbatur l.27. in prin. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Si ſeruus ſeruum alienum ſubripuerit, & occiderit: Iulianus & Celſus ſcribunt, & furti & damni iniuriæ actionem competere. *Concordat d.l.27. §. ſi quis de manu. cuius uerba uide ſ. ca.10 queſt.1. cauſſa 49. Item concordat l.2.§.fin.ff. de priuatis delictis, hiſce uerbis:* Si quis ſeruum uulnerauit, quẽ ſubripuerat: duæ actiones locũ habebunt, Aquiliæ & furti. *Concordat item d.l.2. in prin. cuius uerba uide j. lib.48. cap.16. except.5. diſtinct.3. Plures propoſitæ regulæ exceptiones, & Aquiliæ actionis adfinia remedia, uide j. lib. prox. cap.e.*

DE INIVRIARVM Actione. Cap. XIII.

I. GENVS ET PROPRIA huius actionis.

PRima regula: *Priuatum, non publicum iudiciũ eſt. Quæ regula approbatur l.7. C. de iniurijs, hiſce uerbis:* Iniuriarum cauſſa non publici iudicij, ſed priuati continet querelam. *Cõcordat l. ult. in prin. C. eod. tt. cuius uerba uide ſ. lib. 9. cap.1. queſt.7. reg.1. except.3.*

I I. Regula: *Ex bono et æquo eſt hæc actio. Quæ regula approbatur l.11.§.1.ff. de iniurijs. cuius uerba uide j. cap. prox. except.33.*

I I I. Regula: *Iniuriarum actio in bonis actoris nõ computatur. Quæ regula approbatur ſub conditione l.28.ff.d. tt. his uerbis:* Iniuriarum actio in bonis noſtris non computatur, antequam litem conteſtemur.

I I. *Differentia huius actionis & ſuperioris legis Aquiliæ. proponitur l.7.§.ſi dicatur. ibi: quid ergo de lege. ff. de iniurijs. cuius uerba uide j. cap. 18. queſt. 4. reg.4. Concordat l.15.§.ſi quis ſeruo. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap.11. except.27. repl.4.*

III. CAVSSAE HVIVS Actionis.

Prima & generalis cauſſa huius actionis eſt, ſi alicui iniuria ſit facta. Hæc cauſſa declaratur definitione iniuriæ, & diſtinctione ſignificatorum, Inſt. de iniurijs, in prin. his uerbis: Generaliter iniuria dicitur omne quod non iure fit. Specialiter aliàs contumelia, quæ à contemnendo dicta eſt, quam Græci ὕβριν appellant: aliàs culpa, quam Græci ἐγκλημα dicunt, ſicut in lege Aquilia damnum iniuria datum accipitur: aliàs iniquitas & iniuſticia, quã Græci ἀδικίαν καὶ ἀδικημα uocant. Cum enim prætor uel iudex non iure cõtra quẽ pronunciat, iniuriam accepiſſe dicitur. *Concordat l.1. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Iniuria ex eo dicta eſt, quòd non iure fiat. Omne enim quod non iure fit, iniuria fieri dicitur. hoc generaliter. Specialiter autem iniuria dicitur contumelia. Interdum iniuriæ appellatione damnum culpa datum ſignificatur, ut in lege Aquilia dicere ſolemus. Interdũ iniquitatem iniuriam dicimus. Nam cum quis iniquè uel iniuſtè ſentẽtiam dixerit: ex eo iniuriam dicam, quòd iure & iuſticia caret, quaſi non iuriam. Contumeliam autem à contemnendo. *Hæc de definitione iniuriæ. Diuiſio eius prima, ſumpta ex modo quo fit, proponitur d.l.1.§.iniuriam, his uerbis:* Iniuriam fieri Labeo ait, aut re, aut uerbis. Re, quoties manus inferuntur: uerbis autem, quoties non manus inferuntur, ſed conuicium fit. *Altera iniuriæ diuiſio, ſumpta ex re in qua fit iniuria. proponitur d.l.1.§. omnemq́ꝫ. his uerbis:* Labeo ait, omnem iniuriã aut in corpus inferri, aut ad dignitatem, aut ad infamiam pertinere. In corpus fit, cũ quis pulſatur: ad dignitatem, cum comes matronæ abducitur: ad infamiam, cùm pudicitia attentatur. *Tertia iniuriæ diuiſio, ſumpta ex perſona per quam nobis iniuria fit, proponitur d.l.1.§. item aut per. his uerbis:* Aut per ſemetipſum alicui fit iniuria, aut per alias perſonas. Per ſemet, cum directò ipſi patrifamiliàs uel matrifamiliàs fit iniuria. per alias, cum per conſequentias fit: ut cum fit liberis meis, uel ſeruis meis, uel uxori nuruiue. Spectat enim ad nos iniuria, quæ his fit, qui uel poteſtati noſtræ, uel adfectui ſubiecti ſunt. Et ſi fortè cadaueri defuncti fiat iniuria, cui hæredes bonorũue poſſeſſores extitimus: iniuriarum noſtro nomine actionẽ habebimus. Spectat enim ad exiſtimationẽ noſtrã, ſi qua ei fiat iniuria. Idemq́ꝫ eſt & ſi fama eius cui hæredes extitimus, laceſſatur. *Concordat inſt. de iniurijs, hiſce uerbis:* Patitur quis iniuriam non ſolùm per ſemetipſum, ſed etiã p liberos ſuos, quos in poteſtate habet: item per uxorem ſuã. Id enim magis præualuit. Itaqꝫ ſi filiæ alicuius, quæ Titio nupta eſt, iniuriam feceris: nõ ſolùm filiæ nomine tecũ iniuriarũ agi poteſt, ſed etiã patris quoqꝫ & mariti nomine. *Hæc de iniuria in genere: nũc iniuriæ ſpecies & cauſſæ ſpeciales huius actionis enumerande.*

I I. Cauſſæ

II. *Cauſa: Si quis pugno pulſatus, fuſtibus cæſus uel uerberatus eſt. Hæc cauſa cum alijs quibuſdã approbatur Inſt. de iniurijs. §. iniuria autem, his uerbis:* Iniuria committitur non ſolùm, cùm quis pugno pulſatus, aut fuſtibus cæſus, uel etiam uerberatus erit: ſed etſi cui conuiciũ factum fuerit, ſiue cuius bona quaſi debitoris, qui nihil deberet, poſſeſſa fuerit ab eo qui intelligebat nihil eum ſibi debere: uel ſi quis ad infamiam alicuius libellum, aut carmen, aut hiſtoriam ſcripſerit, compoſuerit, ediderit, dolóue malo fecerit: quo quid eorum fieret: ſiue quis matremfamiliâs, aut prætextatum prætextatámue adſectatus fuerit: ſiue cuius pudicitia attẽtare eſſe dicetur: & denique alijs plurimis modis admitti iniuriam, manifeſtum eſt. *Concordat cauſæ propoſitæ l. 1. §. iniuriam. ibi: omnemq́; ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cauſa prox. diuiſ. 2. Concordat item l. 15. §. prætor ait. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cauſa 9. Item concordat l. 33. in prin. ff. de action. & obligat. cuius uerba uide J. cap. prox. excep. 37. repl. 4. Declaratur cauſa propoſita d. l. 15. §. uerberaſſe, his uerbis:* Verberaſſe dicitur etiã ſi uè, & qui pugnis ceciderit. *Plura de cauſa propoſita uide J. cap. 19.*

III. *Cauſa: Si aduerſus aliquem manus leuatæ ſunt, & ſæpe territus ſit, quaſi uapulaturus. Hæc cauſa approbatur d. l. 15. §. 1. his uerbis:* Si quis pulſatus quidem non eſt, uerùm manus aduerſus eum leuatę, & ſępe territus eſt quaſi uapulaturus, non tamen percuſſit: utili iniuriarum actione tenetur.

IIII. *Cauſa: Si matremfamiliâs, aut prætextatum prætextatámue adſectatus fuerit, ſiue cuius pudicitia attentata. Hæc cauſa approbatur l. 9. §. fin. ff. de iniurijs. hiſce uerbis:* Si quis tam fœminam, quàm maſculum, ſiue ingenuos, ſiue libertinos, impudicos facere attentauerit: iniuriarũ tenebitur. Sed etſi ſerui pudicitia attentata fuerit: iniuriarum actio locum habet. *Concordat Inſt. eod. tt. §. iniuria. ibi: ſiue quis matrẽfamiliâs. cuius uerba uide ſ. cauſa 2. Item concordat l. 1. §. iniuriam. ibi: omnemq́; ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cauſa 1. diuiſ. 2. Concordat item l. 15. §. tenetur. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cauſa prox. Declaratur cauſa propoſita definitione uerbi Attentari, l. 10. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Attentari pudicitia dicitur, cùm id agitur, ut ex pudico impudicus fiat. *Definitur uocabulum Adſectari l. 15. §. aliud eſt. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cauſa prox. Huius cauſæ exceptio hæc eſt: Niſi non contra bonos mores, ſed officij gratia fuerit adſectatus. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. meminiſſe. cuius uerba uide J. cauſa prox. exc. 2.*

V. *Cauſa: Si quem quámue appellauit. Hæc cauſa approbatur d. l. 15. §. tenetur hoc, his uerbis:* Tenetur hoc edicto non tantùm qui comitem abduxit, uerùm etiam ſi quem eorum appellauit adſectatusúe eſt. *Declaratur cauſa propoſita d. l. 15. §. appellare, his uerbis:* Appellare eſt, blãda oratione alterius pudicitiã attentare. hoc enim non eſt conuiciũ facere, ſed aduerſus bonos mores attentare. *Concordat d. l. 15. §. aliud. his uerbis:* Aliud eſt appellare, aliud adſectari. Appellat enim, qui ſermone pudicitiam attentat: adſectatur, qui tacitus frequenter ſequitur. Aſsidua enim frequẽtia quaſi præbet nonnullã infamiã. *Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi non matronali habitu ueſtitam appellauit. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. ſi quis uirgines, his uerbis:* Si quis uirgines appellaſſet, ſi tamen ancillari ueſte ueſtitas: minus peccare uidetur. Multò minus, ſi meretricia ueſte fœminæ, nõ matrum familiarum ueſtitæ fuiſſent. Si igitur non matronali habitu fœmina fuerit, & quis eam appellauerit, uel ei comitem abduxerit: iniuriarum non tenetur. *Altera exceptio eſt: Niſi colludendi animo, non contra bonos mores appellauerit. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. meminiſſe, his uerbis:* Meminiſſe oportebit, non omnem qui adſectatus eſt, nec omnẽ qui appellauit, hoc edicto cõueniri poſſe: neq; enim ſi quis colludendi, ſi quis officij honeſtè faciẽdi gratia id fecerit, ſtatim in edictum incidit: ſed qui contra bonos mores id fecit.

VI. *Cauſa: Si turpibus uerbis quis apud aliquem utatur. Hæc cauſa approbatur d. l. 15. §. qui turpib. his uerbis:* Qui turpibus uerbis utitur, non tentat pudicitiam, ſed iniuriarum tenetur.

VII. *Cauſa: Si quis comitem alicuius abduxerit. Hæc cauſa approbatur l. 1. §. iniuriam. ibi: omnemq́; ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cauſa 1. diuiſ. 2. Huius cauſæ exceptio prima, ſumpta ex perſona comitis abducti, reprobatur l. 15. §. comitem. ff. eod. tt. his uerbis:* Comitem accipere debemus eum qui comitetur & ſequatur: & (ut ait Labeo) ſiue liberum, ſiue ſeruum, ſiue maſculum, ſiue fœminam. Et ita comitem Labeo definit, qui frequentandi cuiuſq; cauſa ut ſequeretur deſtinatus in publico priuatóue abductus fuerit. Inter comites utique & pædagogi erunt. *Altera exceptio eſt: Niſi conatus non habuerit euentum. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. abduxiſſe, his uerbis:* Abduxiſſe uidetur (ut Labeo ait) non qui abducere comitem cœperit: ſed qui perfecerit, ut comes cum ea non eſſet. *Tertia exceptio uidetur: Niſi non ui abduxerit, ſed perſuadendo. Hæc exceptio reprobatur ibidem his uerbis:* Abduxiſſe non tantùm is uidetur, qui per uim abduxit: uerũ is quoq;, qui perſuaſit comiti ut eam deſereret. *Quarta exceptio eſt: Niſi fœmina cui comes abductus eſt, nõ matronali habitu fuerit ueſtita. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. ſi quis uirgines. cuius uerba*

uerba uide ſ. cauſa 3 except. 1.

VIII. *Cauſa: Si ſtuprum ſerua paſſa eſt. Hæc cauſa approbatur l. 25 ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si ſtuprum ſerue paſſa ſit: iniuriarum actio dabitur. et ſi celauit mancipium, uel quid aliud animo furandi fecit: etiam furti. uel ſi uirginem immaturam ſtuprauerit: etiam legis Aquiliæ actionem competere putant.

IX. *Cauſa: Si quis de ſeruo alieno iniuſſu domini quæſtionem habuerit. Hæc cauſa approbatur edicto Prætoris l. 15. § prætor ait. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Prætor ait: Qui ſeruum alienum aduerſus bonos mores uerberauiſſe, deue eo iniuſſu domini quæſtionem habuiſſe dicetur: in eum iudicium dabo. Item ſi quid aliud factum eſſe dicetur: cauſa cognita iudicium dabo. *Declaratur cauſa propoſita d. l. 15. § quæſtionem, his uerbis:* Quæſtionem intelligere debemus & tormenta, & corporis dolorem ad eruendam ueritatem. Nuda ergo interrogatio, uel leuis territio non pertinet ad hoc edictum. Quæſtionis uerbo etiam ea quam malam manſionem Græci dicunt, continebitur. Cùm igitur per uim & tormenta habita quæſtio eſt: tunc quæſtio intelligitur. Sed etſi iuſſu domini quis quæſtionem hanc habeat, modum tamen exceſſerit: teneri eum debere Labeo ait. *Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ſine tormentis de ſeruo habita ſit quæſtio. Quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis. Altera exceptio eſt: Niſi iuſſu domini de ſeruo quæſtio habita ſit. Quæ exceptio elicitur ex uerbis edicti ſ. propoſitis hiſce:* Iniuſſu domini. *Cuius replicatio prima eſt: Niſi modũ in quæſtione habenda exceſſerit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed etſi iuſſu domini, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi cùm ſeruus plurium eſſet, unius tantùm iuſſu quæſtio habita ſit. Hæc replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 17. in prin. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si unius permiſſu id fecero: ſiquidem ſolius eius eſſe putaui, nulli competit iniuriarũ actio. Planè ſi ſciui eſſe plurium: ei quidem qui permiſit, iniuriarum actio non competit: cæteris competit. *Tertia exceptio eſt: Niſi iuſſu tutoris, curatoris uel procuratoris domini de ſeruo quæſtio habita ſit. Hæc exceptio approbatur d. l. 17. § 1. his uerbis:* Si iuſſu tutoris, &c. *Quarta exceptio uidetur: Niſi cauſa non cognita detur actio. Sed hæc exceptio reprobatur d. l. 15. § prætor ait, ſi quid. cuius uerba uide ſ. cap. 22. quæſt. 3. reg. 5.*

X. *Cauſa: Si quis re uel iure ſuo aut publico loco uti prohibeatur. Hæc cauſa approbatur l. 13. § ſi quis me. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si quis me prohibeat in mari piſcari, uel euerriculũ, quod Græci *σαγήνην* dicunt, ducere: an iniuriarum iudicio poſsim eum conuenire? Sunt qui putant iniuriarum me poſſe agere: Et ita Pomponius. & pleriq; eſſe huic ſimilẽ eum qui in publico lauare, uel in cauea publica ſedere, uel in quo alio loco agere, ſedere, conuerſari non patiatur: aut ſi quis rẽ mea uti me non permittat. Nam & hic iniuriarum conueniri poteſt. Conductori autem ueteres interdictum dederunt, ſi forte publicè hoc cõduxiſſet. Nam uis ei prohibẽda eſt, quo minus cõditione ſua fruatur. Si quem tamen ante ædes meas, uel ante prætorium meum piſcari prohibeã: quid dicendũ eſt? me iniuriarũ iudicio teneri, an non? Et quidem mare commune omniũ eſt, & littora, ſicut aër. Et ſæpiſsime reſcriptum eſt, non poſſe quem piſcari prohiberi, ſed nec aucupari: niſi quòd ingredi quis agrum alienum prohiberi poteſt. Vſurpatum tamen & hoc eſt (tametſi nullo iure) ut quis prohiberi poſsit ante ædes meas uel prætorium meum piſcari. Quarè ſi quis prohibeatur: adhuc etiam iniuriarum agi poteſt. In lacu tamen, qui mei dominij eſt, utique piſcari aliquem prohibere poſſum. *Concordat l. 24. ff. eod. tt. his uerbis:* Si quis proprium ſeruum diſtrahere prohibeatur à quolibet: iniuriarum experiri poteſt. *Concordat item l. 2. § ſi quis in mari. ff. ne quid in loco uel itinere publico. cuius uerba uide ſ. lib. 26. cap. 6. quæſt. 5. reg. 7. Huius cauſæ exceptio uidetur talis: Niſi ante prohibentis ædes quis publico loco uti prohibeatur. Sed hæc exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Si quem tamen ante ædes meas, &c.

XI. *Cauſa: Si quis uexandi alicuius cauſa eum ad tribunal interpellauerit. Hæc cauſa approbatur l. 13. § ſi quis per. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si quis per iniuriam ad tribunal alicuius me interpellauerit, mei uexandi cauſa: potero iniuriarum experiri.

XII. *Cauſa: Si cùm debitor paratus eſſet ſoluere, creditor nihilominus fideiuſſores interpellauerit. Hæc cauſa approbatur l. 19 ff. d. tt. his uerbis:* Si creditor meus, cui paratus ſum ſoluere, per iniuriam meã fideiuſſores meos interpellauerit: iniuriarum tenetur.

XIII. *Cauſa: Si creditor propria authoritate domum debitoris abſentis ſignauit. Hæc cauſa approbatur l. 20 ff. d. tt. his uerbis:* Si iniuriæ faciendæ gratia ſeſe domum abſentis debitoris ſignaſſet ſine authoritate eius, qui concedendi ius poteſtatem ue habuit: iniuriarum actionem intendi poſſe, Paulus reſpondit.

XIIII. *Cauſa: Si quis creditor pignus proſcripſerit, tanquam à debitore acceptum. Hæc cauſa approbatur l. 15. § item ſi quis pignus. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si quis pignus proſcripſerit uenditurus, tanquam à me acceperit, infamandi mei cauſa: Seruius ait, iniuriarũ agi poſſe.

X V *Cauſa: Si quis bona alicuius tanquam debitoris ſui, qui debitor nõ eſt, ſciens poßideat. Hæc cauſa approbatur Inſt. de iniurijs. §. iniuria. ibi: ſiue cuius bona. cuius uerba uide ſ. cauſa 2.*

X VI. *Cauſa: Si quis bona alicuius, uel rem aliquam per iniuriam occupauerit. Hæc cauſa approbatur l. 15. §. ſi quis bona. ff. eod. tit. bis uerbis:* Si quis bona alicuius uel rem unam per iniuriam occupauerit: iniuriarum actione tenetur.

X VII. *Cauſa: Si alicui onus quod ad alium pertinet, à magiſtratu ſit indictum. Hæc cauſa reprobatur l. 15. §. idem Labeo. ff. d. tt. bis uerbis:* Labeo ſcribit, ſi cum alium contingeret locatio, alij hoc onus duumuir indixerit: non poſſe agi iniuriarum ob laborem indictum. Aliud enim eſſe laborem indicere, aliud iniuriam facere. Idem ergo erit probandum & in cæteris muneribus atq; honoribus, quæ per iniuriam indicuntur. Ergo & ſi quis per iniuriam ſententiam dixerit, idem erit probandum.

X VIII. *Cauſa: Si per iniuriam ſententia dicta ſit. Et hæc cauſa reprobatur uerbis iam propoſitis biſce:* Ergo & ſi quis per iniuriam, &c.

X IX. *Cauſa: Si quis euentum ſententiæ uendiderit. Hæc cauſa approbatur l. 15. §. idem ait. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Pomponius ait, eum qui euentum ſententiæ, uelut laturus pecuniã, uendiderit, fuſtibus à præſide ob hoc caſtigatum, iniuriarũ damnatum uideri. Vtiq; autem apparet hunc iniuriam ei feciſſe, cuius ſententiam uenditauit.

X X. *Cauſa: Si quis mentem alicuius medicamento alióue quo alienauerit. Hæc cauſa approbatur d. l. 15. in prin. bis uerbis:* Apud Labeonem quæritur, ſi quis mentem alicuius medicamento alióue quo alienauerit: an iniuriarũ actio locum habeat? & ait, iniuriarũ aduerſus eum agi poſſe.

X XI. *Cauſa: Si quis in honorem alicuius quid fieri non patiatur. Hæc cauſa reprobatur l. 13. §. ſi quis de. ff. d. tit. bis uerbis:* Si quis de honoribus decernẽdis alicui paſſus non ſit decerni: utputa imaginem alicui, uel quid aliud tale: an iniuriarum teneatur? Et ait Labeo, nõ teneri, quãuis hoc cõtumeliæ cauſa fiat. Etenim multũ intereſt (inquit) contumeliæ cauſa quid fiat, an uerò fieri quid in honorem alicuius quis non patiatur.

X XII. *Cauſa: Si infamandi alicuius cauſa quid factum ſit: ueluti, ſi quis ad inuidiam alicuius ueſte lugubri utatur, aut ſqualida: aut ſi barbã demittat, uel capillos ſubmittat. Hæc cauſa approbatur l. 15. §. ait prætor, cum ſequentibus. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Ait prætor: Ne quid infamandi eius cauſa fiat. Si quis aduerſus ea fecerit: prout quæque res erit, animaduertam. Hoc edictum ſuperuacuum eſſe Labeo ait: quippe cum ex generali clauſula agere poſſumus. Sed uidetur & ipſi Labeoni, & ita ſe habet, prætorem eandem cauſam ſecutum, noluiſſe & ſpecialiter de ea re loqui. Ea enim quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notentur, uidentur quaſi neglecta. Generaliter uetuit Prætor ad infamiam alicuius quid fieri. Proinde quodcunque quis fecerit, uel dixerit, ut aliquem infamaret: erit actio iniuriarum. Hæc autem ferè ſunt quæ ad infamiam alicuius fiunt: utputa ſi ad inuidiam alicuius ueſte lugubri utatur, aut ſqualida: aut ſi barbam demittat, uel capillos ſubmittat: aut ſi carmen conſcribat, uel proponat, uel cãtet aliquid, quod pudorẽ alicuius lædat. *Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi is qui ueſtem ſordidã gerit, uel capillum ſubmittit, ita coniunctus ſit, ut inuitus in reum teſtimonium dicere cogi non poßit. Hæc exceptio approbatur l. 39. ff. d. tt. bis uerbis:* Veſtem ſordidam rei nomine in publico habere, capillúmue ſubmittere nulli licet, niſi ita coniunctus ſit adfinitate, ut inuitus in reum teſtimonium dicere cogi non poſsit. *Altera exceptio hæc eſt: Niſi iudici cauſa cognita aliter uideatur. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. quod ait, bis uerbis:* Quod ait prætor, Si quis aduerſus ea fecerit, prout quæque res erit, animaduertam: ſic intelligendum eſt, ut plenior ſit prætoria animaduerſio: id eſt, ut quidque eum mouerit, uel in perſona eius qui agit iniuriarum actione, uel eius aduerſus quem agitur, uel etiam in re ipſa, id eſt qualitate iniuriæ: non audiat eum qui agit.

X XIII. *Cauſa: Si imaginem Imperatoris ad inuidiã alicuius portet. Hæc cauſa approbatur l. 38. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Senatuſconſulto cauetur, ne quis imaginem Imperatoris in inuidiam alterius portet: & qui contrà fecerit, in uincula publica mittatur. *Concordat l. 28. §. ad ſtatuas. ff. de pœnis. cuius uerba uide ſ. lib. 2. cap. 7. reg. 7.*

X XIIII. *Cauſa: Si cadaueri defuncti iniuria ſit facta. Hæc cauſa approbatur J. cap. 15. reg. 13. except. 2.*

X XV. *Cauſa: Si ſtatua defuncti in monumento poſita, ſaxis cæſa ſit. Hæc cauſa approbatur l. 27. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. lib. 26. cap. 9. quæſt. 1. reg. 4.*

X XVI. *Cauſa: Si quis ſeruum uel filium alicuius ludibrio habuerit, cum in popinam duxerit, uel cum eo alea luſerit. Hæc cauſa approbatur l. 26. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si quis ſeruum meum uel filium meum ludibrio habeat, licet conſentientem: tamen ego iniuriam iam uideor accipere: ueluti ſi in popinam duxerit illum, ſi alea luſerit. Sed hoc utrumque tunc locum habere poteſt, quoties ille qui ſuadet, animum iniuriæ faciendæ habet.

Atquin poteſt malum conſilium date, uel qui dominum ignoret. Et ideo incipit ſerui corrupti actio neceſſaria eſſe. *Huius cauſa exceptio uidetur: Niſi filius uel ſeruus conſentiat. Sed hæc exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Licet conſentientem. *de qua re uide*].*cap. prox. except. 21. repl. 1.*

XXVII. *Cauſa: Si fumum fecerit ſuperioris uicini fumigandi cauſa: uel ſuperior uicinus in inferiores ædes quid proiecerit, aut infuderit. Hæc duplex cauſa approbatur l. 44. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si inferiorum ædium dominus ſuperioris uicini fumigandi cauſa fumum faceret: aut ſi ſuperior uicinus in inferiores ædes quid aut proiecerit, aut infuderit: negat Labeo iniuriarum agi poſſe. quod falſum puto: ſi tamen iniuriæ faciendæ cauſa immittitur.

XXVIII. *Cauſa: Si quis fimo corrupto aliquē perfuderit: cœno, luto oblinierit: aquas ſpurcauerit: fiſtulas, lacus quid'ue aliud ad iniuriam publicam cōtaminauerit. Hæc cauſa approbatur l. 1 §. fit iniuria. ff. de extraord. criminib. his uerbis:* Fit iniuria cōtra bonos mores, ueluti ſi quis fimo corrupto aliquem perfuderit: cœno, luto oblinierit: aquas ſpurcauerit: fiſtulas, lacus, quid'ue aliud ad iniuriam publicam contaminauerit: in quos grauiter animaduerti ſolet.

XXIX. *Cauſa: Si quis alicui contumeliam fecerit. Hæc cauſa approbatur l. 1. in prin. ff. de iniurijs. cuius uerba uide*].*cauſ. 1. Declaratur etymologia cōtumeliæ d. l. 1. in prin. ibi: contumeliam autē. cuius uerba uide d. cauſa 1.*

XXX. *Cauſa: Si alicui conuicium factum ſit. Hæc cauſa approbatur edicto prætoris, l. 15. §. ait prætor. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Ait prætor: Qui aduerſus bonos mores conuicium cui feciſſe, cuius'ue opera quid factum eſſe dicetur, quo aduerſus bonos mores conuiciū fieret: in eum iudicium dabo. *Concordat l. 1. §. iniuriam. ff. eod. tit. cuius uerba uide*]. *cauſa 2. diuiſ. 2. Concordat item l. 42 ff. eod. tit. cuius uerba uide*]. *cap. 17. reg. 9. Concordat item Inſt. eod. tit. §. iniuria autem. cuius uerba uide*]. *cauſa 2. Declaratur cauſa propoſita conuicij definitione, l. 15. §. conuiciū. ff. d. tit. his uerbis:* Conuicium iniuriam eſſe Labeo ait. Conuicium dicitur uel à concitatione, uel à conuentu, hoc eſt à collatione uocum. Cùm enim in unum complures uoces conferuntur, cōuicium appellatur, quaſi conuocium. *Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi non contra bonos mores factum ſit. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. ſed quod, his uerbis:* Quod adijcitur à prætore, Aduerſus bonos mores: oſtendit nō omnem in unum collatam uociferationem prætorem notare: ſed eam quæ bonis moribus improbetur, quæque ad infamiam uel ad inuidiam alicuius ſpectet. *Declaratur ibidem his uerbis:* Idem Prætor ait, Aduerſus bonos mores: ſic accipiendum, non eius qui fecit, ſed generaliter accipiendum aduerſus bonos mores huius ciuitatis. *Altera exceptio uidetur: Niſi non præſenti, ſed abſenti conuicium ſit factum. Hæc exceptio reprobatur d. l. 15. §. conuicium non, his uerbis:* Conuicium non tātùm præſenti, uerùm abſenti quoque fieri poſſe, Labeo ſcribit. Proinde ſi quis ad domum tuam uenerit te abſente: conuicium factum eſſe dicit. Idem et ſi ad ſtationem uel tabernam uentum ſit, probari oportere. *Tertia exceptio uidetur: Niſi non per ſe, ſed per alios factum ſit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 15. §. feciſſe, his uerbis:* Feciſſe conuicium non tantùm is uidetur, qui uociferatus eſt: uerùm is quoque qui concitauit ad uociferationem alios, uel qui ſubmiſit ut uociferentur. *Quarta exceptio eſt: Niſi incertæ perſonæ conuicium ſit factum. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. cui, his uerbis:* Cui non ſine cauſa adiectum eſt. Nam ſi incertæ perſonæ conuiciū fiat: nulla executio eſt. *Quinta exceptio eſt: Niſi conatus non habuerit euentum. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. ſi curauerit, his uerbis:* Si curauerit quis conuicium alicui fieri, non tamen factum ſit: non tenebitur. *Sexta exceptio eſt: Niſi ſine uociferatione & non in cœtu factum ſit. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. ex his apparet, his uerbis:* Ex his apparet, non omne maledictum conuicium eſſe: ſed illud ſolum, quod cū uociferatione dictum eſt, ſiue unus ſiue plures dixerint, & quod in cœtu dictū eſt conuicium. Quod autem non in cœtu, nec cum uociferatione dicitur: conuiciū non propriè dicitur, ſed infamandi cauſa dictum eſt.

XXXI. *Cauſa: Si quis aliquem delatorem dixit. Hæc cauſa approbatur l. 3. C. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si non es nunciator: uereri non debes, ne ea propter quòd iniuriæ faciendæ gratia quidam te ueluti delatorem eſſe dixerūt, opinio tua maculata ſit. Quinimò aduerſus eos qui minuendæ opinionis tuæ cauſa aliquid confeciſſe comperiētur, more ſolito iniuriarum iudicio experiri potes.

XXXII. *Cauſa: Si aſtrologus uel alius diuinator conſultus, aliquem furem dixit. Hæc cauſa reprobatur l. 15. §. ſi quis aſtrologus. ff. d. tit. his uerbis:* Si quis aſtrologus, uel qui aliquam illicitam diuinationem pollicetur, conſultus, aliquem furem dixiſſet, qui non erat: iniuriarum cum eo agi non poteſt, ſed conſtitutiones eum tenent.

XXXIII. *Cauſa: Si quis aliquem debitorem ſuum, cùm non eſſet, dixerit. Hæc cauſa approbatur d. l. 15. §. ſi quis non, his uerbis.* Si quis non debi-

torem quaſi debitorem appellauerit iniuriæ faciendæ cauſa: iniuriarum tenetur. *Concordat Inſt. eod. tt. §. iniuris. ibi: ſiue cuius. cuius uerba uide ſ. cauſa 2.*

X X X I I I I. *Cauſa: Si liberum ſeruum dixerit. Hæc cauſa approbatur l. 9. C. de iniurijs, biſce uerbis:* Qui liberos infamandi gratia dixerunt ſeruos: iniuriarum conueniri poſſe, non ambigitur. *Concordat l. 10. C. eod. tt. cuius uerba uide).* *ſp. 10. quæſt. 1. reg. 1. Concordat itē l. 11. §. fin. ff. eod. tt. bis uerbis:* Ei qui ſeruus dicitur, ſeq; adſerit in libertatem: iniuriarū actionem aduerſus dicentem ſe dominū competere, nulla dubitatio eſt. Et hoc eſt uerum, ſiue ex libertate in ſeruitutem petatur, ſiue ex ſeruitute in libertatem proclamet: nam hoc iure indiſtinctè utimur. *Concordat item l. 12. ff. eod. tt. bis uerbis:* Si quis de libertate aliquem in ſeruitutem petat, quem ſciat liberum eſſe, neque id propter euictionem, ut eam ſibi conſeruet, faciat: iniuriarum actione tenetur.

X X X V. *Cauſa: Si liber pro fugitiuo ſit apprehenſus. Approbatur hæc cauſſa l. 22. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si liber pro fugitiuo adprehenſus erit: iniuriarum cum eo agit.

X X X V I. *Cauſſa: Si libellum, carmen, aut hiſtoriam ad alicuius infamiam ſcripſerit, compoſuerit, ediderit, dolóue malo fecerit, quo quid eorum fieret. Hæc cauſſa approbatur l. 5. §. ſi quis librum. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si quis librum ad infamiam alicuius pertinentem ſcripſit, compoſuit, edidit, dolóue malo fecit, quo quid eorum fieret: etiamſi alterius nomine ediderit, uel ſine nomine: uti de ea re agere liceat: & ſi condemnatus ſit qui id fecit, inteſtabilis ex lege eſſe iubetur. *Concordat Inſt. eod. tt. §. iniuria autem. ibi: uel ſi quis. cuius uerba uide ſ. cauſſa 2. Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi nomen eius in quem factum eſt, non ſit adiectum. Hæc exceptio approbatur l. 6. ff. eod. tt. bis uerbis:* Cum nomē adiectum non eſt eius, in quem factum eſt: tunc ei, quia difficilis probatio eſt, uoluit ſenatus publica quæſtione rem uindicare. Cæterùm ſi nomen adiectum: & iure communi iniuriarum agi poteſt. nec enim prohibendus eſt priuato agere iudicio, quòd publico iudicio præiudicetur: quia ad priuatam cauſſam pertinet. *Altera exceptio eſt: Niſi publico iudicio ſit actum. Hæc exceptio approbatur d. l. 6. in fine, bis uerbis:* Planè ſi actum ſit publico iudicio: denegandum eſt priuatum. Similiter ex diuerſo.

X X X V I I. *Cauſſa: Si libellum famoſum inuentum non corruperit, ſed manifeſtauerit, & alij inuentum confiteatur. Hæc cauſſa approbatur l. unica. C. de famoſis libellis, biſce uerbis:* Si quis famoſum libellum ſiue domi, ſiue in publico, uel quocunque loco ignarus reperit: aut corrumpat priuſquam alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum. Sin uerò non ſtatim eaſdem chartulas uel corruperit, uel igne conſumpſerit, ſed uim earum manifeſtauerit: ſciat ſe quaſi authorem huiuſmodi delicti capitali ſententiæ ſubiugandum. Sanè ſi quis deuotionis ſuæ, ac ſalutis publicæ cuſtodiam gerit: nomen ſuum profiteatur, & ea quæ per famoſum libellum perſequenda putauit, ore proprio edicat: ita ut abſque ulla trepidatione accedat, ſciens quòd ſi adſertionibus ſuis ueri fides fuerit opitulata, laudem maximam ac præmium à noſtra clementia conſequatur. Sin uerò minimè hæc uera oſtenderit: capitali pœna plectetur. Huiuſmodi autem libellus alterius opinionem non lædat. *Concordat l. 5. §. fin. ff. eod. tt. cuius uerba uide). cauſſa prox.*

X X X V I I I. *Cauſſa: Si quis libellum famoſum emendum uendendumue curauit. Hæc cauſſa approbatur d. §. fin. cum lege ſequente, bis uerbis:* Eadem pœna ex ſenatuſconſulto tenetur is qui *epigramma*, aliudúe quid, ſiue ſcripturam in notam aliquorum produxerit: item qui emendum uendendumúe curauerit. Et ei qui indicaſſet, ſiue liber ſiue ſeruus ſit, pro modo ſubſtantiæ accuſatæ perſonæ æſtimatione iudicis præmium conſtituitur: ſeruo forſitan & libertate præſtanda. Quid enim ſi publica utilitas ex hoc emergit? Quod ſenatuſconſultum neceſſarium eſt. *Ait iuriſconſultus:* Eadem pœna. *Scilicet propoſita in ſuperiore §. ſi quis liberum. cuius uerba uide ſ. cauſſa 16. in prin.*

X X X I X. *Cauſſa: Si libello magiſtratui dato famam alicuius inſectatus eſt. Hæc cauſſa approbatur l. 15. §. ſi quis libello. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si quis libello dato uel principi uel alij famam alienam inſectatus fuerit: iniuriarum erit agendum, ut Pomponius ait.

X L. *Cauſſa: Si carmen quod pudorem alicuius lædit, conſcribat, proponat uel cantet. Hæc cauſſa approbatur d. l. 15. §. hæc autem. cuius uerba uide ſ. cauſſa 22.*

X L I. *Cauſſa: Si infamandi alterius cauſa in monumento publico quid ſit poſitum. Hæc cauſſa approbatur l. 27. ff. d. tt. bis uerbis:* Cōſtitutionib. principalibus cauetur, ea quæ infamandi

alterius

alterius cauſa in monumenta publica poſita ſunt, tolli de medio.

XLII. *Cauſa: Huius cauſæ loco notandum, quòd & aliæ cauſſæ ſpeciales huius actionis poſſunt eſſe ex arbitrio iudicis pendentes. Quæ cauſa approbatur uerbis edicti prætoris l.15.§.prætor ait, in fine. ff.d.tt.ſ.cauſa 9. propoſitis hiſce:* Item ſi quid aliud factum eſſe dicatur: cauſa cognita iudicium dabo. *De qua re uide J.cap.18. quæſt.1. reg.5.*

DE EXCEPTIONIBVS PRAEcedentium cauſarum generalibus. Cap.XIIII.

PRima exceptio: *Niſi non iniuriæ faciendæ animo dictum uel factum ſit. Hæc exceptio approbatur l.5.in prin. C.de iniurijs, hiſce uerbis:* Si non conuicij conſilio te aliquid iniurioſum dixiſſe probare potes, fides ueri à calumnia te defendit. *Concordat l.26.ff. eod. tt.cuius uerba uide ſ.cap.prox. cauſa 26. Item concordat l.44.ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ.cap. prox. cauſa 27.*

II. *Exceptio: Niſi per iocum dixit uel fecit. Hæc exceptio approbatur l.3. §. quare ſi quis. ff. d.tt. his uerbis:* Si quis per iocum percuſſiat, aut dum certat: iniuriarum non tenetur.

III. *Exceptio: Niſi in certando percuſſit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Aut dum certat.

IIII. *Exceptio: Niſi corrigendi & emendandi animo fecerit. Hæc exceptio approbatur l.15.§.adijcitur.ff.de iniurijs, hiſce uerbis:* Adijcitur, Aduerſus bonos mores: ut non omnis omnino qui uerberauit, ſed qui aduerſus bonos mores uerberauit, teneatur. Cæterùm ſi quis corrigendi animo uerberauerit, aut emendandi: non tenetur. Vnde quærit Labeo, Si magiſtratus municipalis ſeruum meum loris ruperit, an poſsim cum eo experiri, quaſi aduerſus bonos mores uerberauerit? Et ait, iudicem debere inquirere, quid facientem eum ſeruum uerberauerit: nam ſi honorem ornamentaque petulanter attentantem ceciderit, abſoluendum eum.

V. *Exceptio: Niſi iure fecerit. Hæc exceptio approbatur l.13.§.is qui iure.ff.de iniurijs, hiſce uerbis:* Is qui iure publico utitur, non uidetur iniuriæ faciendæ cauſa hoc facere. Iuris enim executio non habet iniuriam.

VI. *Exceptio: Niſi iure magiſtratus & poteſtatis fecit. Hæc exceptio approbatur d.l.13.§.quæ iure, his uerbis:* Quæ iure poteſtatis à magiſtratu fiunt, ad iniuriarum actionem non pertinent. *Concordat l.33.ff.eod.tt.his uerbis:* Quod reipublic. uenerandæ cauſa ſecundum bonos mores fit, etiamſi ad contumeliam alicuius pertinet: quia tamen non ea mente magiſtratus facit, ut iniuriam faciat, ſed ad uindictam magiſtratus publicè reſpiciat: actione iniuriarum non tenetur. *Huius exemplum proponitur l.15.§.adijcitur.ibi: unde quærit.ff. eod.tt. cuius uerba uide ſ.exc.4. Plura de hac exceptione uide J.exc.23.*

VII. *Exceptio: Niſi ob id quòd decreto magiſtratus non obtemperauerit, ductus ſit. Hæc exceptio approbatur d.l.13. §.ſi quis quòd, his uerbis:* Si quis quòd decreto prætoris non obtemperauerit, ductus ſit: non eſt in ea cauſa ut agat iniuriarum, propter prætoris præceptum.

VIII. *Exceptio: Niſi defendendi domini ſui cauſa fecerit. Hæc exceptio approbatur l.17. §.ſi iuſſu, in fine.ff.de iniurijs, hiſce uerbis:* Si defendendi domini gratia ſeruus aliquid fecerit: rationem ei conſtare apparet, idque eam rem aduerſus agentem exceptio obijcienda erit.

IX. *Exceptio: Niſi mandatu alterius fecerit. Hæc exceptio reprobatur l.11.§.ſi mandatu.ff.d.tt.his uerbis:* Si mandatu meo facta ſit alicui iniuria: plerique aiunt, tam me qui mandaui, quàm eum qui ſuſcepit, iniuriarum teneri. *Concordat d.l.11.§.Proculus.cuius uerba uide J. cap.16. quæſtion.1.reg.2.*

X. *Exceptio: Niſi iuſſu domini ſeruo eius iniuria ſit facta. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur ſ. cap. proxim. quæſtione 3. cauſa 9. except. 2. & 3.*

XI. *Exceptio: Niſi pater adulterum cum filia ſua deprehenſum contumelia affecerit. Hæc exceptio approbatur l.22.§.ſed qui occidere.ff.ad l.Iul.de adulterijs, his uerbis:* Qui occidere poteſt adulterum, multo magis contumelia poterit eum iure adficere.

XII. *Exceptio: Niſi nocentem infamauit. Hæc exceptio approbatur l.18. in prin. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ.lib.20.cap.7.quæſt.2. exc.10. replic.11. Concordat l.unica.§.ſanè ſi quis.C.de famoſis libellis.cuius uerba uide ſ.cap.prox.cauſa 37. Concordat item ea quæ propoſita ſunt d.repl.11.*

XIII. *Exceptio: Niſi is qui iniuriam facit, in perſona eius cui facit, erret. Hæc exceptio reprobatur l.18.§.ſi iniuria.ff.de iniurijs.hiſce uerbis:* Si iniuria mihi fiat ab eo cui ſim ignotus: aut ſi quis putat me Lucium Titium eſſe, quum ſim Caius Seius: præualet quod principale eſt, iniuriam eum mihi facere uelle. Nam certus ſum ego: licet ille putet me alium eſſe, quàm ſim. Et ideo iniuriarū habeo actionem. At cùm aliquis filiumfamilias patremfamilias putat: non poteſt uideri iniuriam patri facere: nō magis quàm uiro, ſi mulierem uiduam eſſe credat. quia neque in perſonam eorum confertur iniuria, nec transferri perſonæ putatio ex perſona filiorum ad eas poteſt: cùm affe-

ctus iniuriam facientis in hunc tanquam in patremfamiliâs conſiſtat. Quòd ſi ſciſſet filiumfamiliâs eſſe, tametſi neſciſſet cuius filius eſſet: dicerem (inquam) patrem ſuo nomine iniuriarum agere poſſe: nec minus uirum, ſi ille nuptam eſſe ſciret. Nam qui hæc non ignorat: cuicunque patri, cuicunque marito, per filium, per uxorem uult facere iniuriam. *Concordat l. 3. §. itaq; pati quis, in fin. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. except. 22. Planè admittitur exceptio propoſita in caſu, de quo J. except. prox.*

XIIII. *Exceptio: Niſi hominem liberum per errorem uel caſum pro ſeruo ſuo cæciderit. Hæc exceptio approbatur d. l. 3. §. fin. his uerbis:* Si quis hominem liberum cæciderit, dum putat ſeruum ſuum: in ea cauſſa eſt, ne iniuriarum teneatur. *Concordat l. 4. ff. eod. tt. his uerbis:* Si, cùm ſeruo meo pugnum ducere uellem, in proximo te ſtantem inuitus percuſſerim: iniuriarum non teneor.

XV. *Exceptio: Niſi ſeruum alienum pro libero homine uel ſeruo alterius per errorem cæciderit. Hæc exceptio approbatur l. 15. §. interdum. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Interdum iniuria ſeruo facta ad dominum redundat: interdũ non. Nam ſi pro libero ſe gerentem, aut cùm alterius potius quàm meum exiſtimabat, quis cæciderit, non cæſurus eum ſi meum ſciſſet: non poſſe eum quaſi iniuriam fecerit, ſic conueniri, Mela ſcribit.

XVI. *Exceptio: Niſi ſeruus alicuius leniter percuſſus ſit, uel leuiter ei maledictum. Hæc exceptio approbatur l. 15. §. prætor ait, Si quid. ibi: itaq; prætor. ff. de iniurijs. cuius uerba uide J. cap. 32. quæſt. 3. reg. 5. Concordat Inſt. eod. tt. §. ſeruis autem. cuius uerba uide J. cap. prox. reg. 1.*

XVII. *Exceptio: Niſi nihil contra bonos mores ſit factum. Hæc exceptio approbatur d. l. 15. §. ait prætor. cuius uerba uide š. cap. prox. cauſſa 30. Concordat d. l. 15. §. ſed quod adijcitur. cuius uerba uide d. cauſſa 30. except. 1. Concordat item d. l. 15. §. meminiſſe. cuius uerba uide š. cap. prox. cauſſa 5. except. 2. Item concordat d. l. 15. §. adijcitur. cuius uerba uide š. except. 4.*

XVIII. *Exceptio: Niſi incertæ perſonæ iniuria facta ſit. Hæc exceptio approbatur d. l. 13. §. cui non ſine. cuius uerba uide š. cap. prox. cauſſa 30. except. 4. Cõcordat l. 6. ff. eod. tt. cuius uerba uide š. cap. prox. cauſſa 36. except. 1.*

XIX. *Exceptio: Niſi ei apud quem in alea luſum eſt, iniuria facta ſit. Hæc exceptio approbatur l. 1. in prin. ff. de aleatoribus. cuius uerba uide š. cap. 3. quæſt. 2. except. 31.*

XX. *Exceptio: Niſi defuncto facta ſit iniuria. Hæc exceptio reprobatur per ea quæ proponuntur J. cap. prox. reg. 13. except. 2.*

XXI. *Exceptio: Niſi uolenti iniuria ſit facta. Hæc exceptio approbatur l. 9. ibi: nullam enim. ff. de aqua pluuia arcenda, his uerbis:* Nullam poteſt uideri iniuriam accipere, qui ſemel uoluit. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi uolenti filiofamiliâs uel ſeruo fiat iniuria: hoc enim caſu nihilominus patri uel domino competit actio. Quæ replicatio approbatur l. 1. §. uſq; adeò. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Vſque adeò iniuria quæ fit liberis noſtris, noſtrum pudorem pertingit, ut etiamſi uolentem filium quis uendiderit: patri ſuo quidem nomine competat iniuriarum actio, filij uerò nomine non competat: quia nulla iniuria fit, quæ in uolentem fiat. *Concordat l. 26. ff. eod. tt. cuius uerba uide š. cap. prox. cauſſa 26.*

XXII. *Exceptio: Niſi furioſus uel impubes iniuriam fecerit. Hæc exceptio approbatur l. 3. in prin. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Illud relatum eſt, eos qui iniuriam pati poſſunt, & facere poſſe. Sanè ſunt quidam qui facere nõ poſſunt: utputa furioſus & impubes, qui doli capax non eſt. Nanque hi iniuriam pati ſolent, non facere. Cum enim iniuria ex adfectu facientis cõſiſtat: cõſequens erit dicere, hos, ſiue pulſent, ſiue conuicium dicant, iniuriam feciſſe non uideri. Itaque pati quis iniuriam, etiamſi non ſentiat, poteſt: facere nemo, niſi qui ſcit ſe iniuriam facere, etſi neſciat cui faciat.

XXIII. *Exceptio: Niſi magiſtratus ſubdito iniuriam faciat. Hæc exceptio reprobatur l. 32. ff. de iniurijs. cuius uerba uide š. lib. 36. cap. 14. reg. 1. except. 2. Planè admittitur exceptio propoſita, ſi non iniuriæ faciendæ animo magiſtratus fecit, ſed iure poteſtatis uſus. de qua re uide š. except. 6.*

XXIIII. *Exceptio: Niſi dominus ſeruo fecerit. Hæc exceptio approbatur l. 15. §. ſi communem. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si communem quis ſeruum uerberauerit: utique hac actione non tenebitur, cùm iure dominij id fecerit. nec ſi fructuarius id fecerit, dominus cum eo aget: uel ſi proprietarius fecerit, fructuarius eum conueniet. *Hiſce uerbis exceptio propoſita approbatur, ſimul & duæ eius replicationes reprobantur, hæ ſcilicet: Niſi alius in ſeruo partem habuerit. Et: Niſi alius in ſeruo uſumfructum habuerit.*

XXV. *Exceptio: Niſi is qui in ſeruo uſumfructum habet, ei iniuriam fecerit. Et hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Nec ſi fructuarius id fecerit, dominus cũ eo aget.

XXVI. *Exceptio: Niſi patronus liberto iniuriam fecerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 11. §. quãquã. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:*

Quan-

Quanqoàm aduerſus pattonum liberto iniuriarum actio non detur: utrum marito libertæ nomine com pattono actio compe tit? Maritus enim, uxore ſua iniuriam paſſa, ſuo nomine iniuriarũ agere uidetur. Quod & Marcellus admittit. Vlpianus. Ego autẽ apud eum notaui, nõ de omni iniuria hoc eſſe dicendũ, me putare. Leuis enim coercitio etiam in nuptam, uel cõuicij oon impudici dictio cur patrono denegetur? Si autem conliberto nupta eſſet: diceremus omnino iniuriarum actionem marito aduerſus patronum ceſſare. Et ita multi ſentiunt. Ex quibus apparet, libertos noſtros non tantùm eas iniurias aduerſus nos iniuriarum actione exequi non poſſe, quæcunq; fiunt ipſis: ſed ne eas quidẽ qoæ eis fiunt, quos eorum intereſt iniuriam nõ pati. Planè ſi fortè filius liberti, oel oxor uelint iniuriarum experiri, quia patri marito uè non datur: denegandum non erit, quia ſuo nomine experiuntur. *Concordat propoſitæ exceptioni l. 1. ff. de obſequijs à liberis. cuius uerba uide ∓. lib. 16. cap. 1. quæſt. 5. reg. 4. except. 1. repl. 1. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi alius per libertum iniuris à patrono affectum iniuria afficiatur. huic enim actio deneganda non eſt. quæ replicatio approbatur uerbis d. §. quanquam, iam propoſitis. Cuius duplicatio hæc eſt: Niſi leuis iniuria liberto ſit facta. hoc enim caſu nec alius ſuo nomine experietur. quæ duplicatio approbatur uerbis d. §. quanquam, iam propoſitis biſce:* Ego autem apud eum notaui, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi atrox iniuria liberto à patrono ſit facta. quæ replicatio approbatur l. 7. §. præterea. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Illò ſpectari dici certum de iniuris, quam paſſus quis ſit: ut ex qualitate iniuriæ ſciamus, an in patronum liberto reddendum ſit iniuriarum iudicium. Etenim meminiſſe oportebit, liberto aduerſus patronum non quidem ſemper, uerùm interdum iniuriarum dari iodicium: ſcilicet ſi atrox ſit inioria quam paſſus ſit, puta ſi ſeruilis eſt. Cęterùm leuem coercitionẽ utiq; patrono aduerſus libertum dabimus: nec patietur prætor eum querentem, quaſi iniuriam paſſus ſit, niſi atrocitas eum mouerit. Nec enim ferre prętor debet heri ſeruũ, hodie libertum conqoerentem, quòd dominus ei conuicium dixerit, uel quòd leuiter pulſauerit, uel emendauerit. Sed ſi flagris, ſi uerberibus uulnerauit non mediocriter: æqoiſsimum erit, Prætorẽ ei ſubuenire. *Concordat l. 10. §. prætor ait, in fine. ff. de in ius uocando. cuius uerba uide ∓. lib. 6. cap. 1. quæſt. 5. except. 4. Concordat item l. 6. C. de iniurijs. cuius uerba uide ∓. except. prox.*

XXVII. *Exceptio: Niſi hæres patroni liberto fecerit iniuriam. Hæc exceptio reprobatur d. l. 6. his uerbis:* Cum nec pattonos iniuriam facere libertis iuris æquitas permittat, proponasq́; pattonæ hæredes eum qui libertatẽ à defuncta acceperat, iniurijs afficere: curabit Præſes prouinciæ contumeliam hæredom compeſcere.

XXVIII. *Exceptio: Niſi parens liberis iniuriam fecerit. Hæc exceptio approbatur l. 7. §. ſed etſi quis. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si quis ex liberis qui non ſunt in poteſtate, cum parente uolit experiri: noo temerè iniuriarum actio danda eſt, niſi atrocitas ſuaſerit. Certè his qui ſunt in poteſtate, protſus non competit, etiamſi atrox fuerit. *Concordat l. 2. ff. de obſequijs à liberis. cuius uerba uide ∓. lib. 16. cap. 1. quæſt. 5. reg. 4. except. 1. repl. 1. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi atrox iniuria ſit. quæ approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Niſi atrocitas ſuaſerit. *Huius duplicatio eſt: Niſi parens ei quẽ habet in poteſtate, iniuriam fecerit. quæ duplicatio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Certè his qoi ſunt in poteſtate, &c.

XXIX. *Exceptio: Niſi ſeruus iniuriam fecerit. Hæc exceptio reprobatur l. 1. C. de iniurijs, biſce uerbis:* Nec ſeruis quidẽ alienis licet facere iniuriam. *Concordat l. 17. §. cum ſeruus. ff. eod. tt. cuius uerba uide ∓. cap. 16. quæſt. 1. reg. 1.*

XXX. *Exceptio: Niſi ſeruus domino fecerit iniuriam. Hæc exceptio approbatur l. 17. §. ſi ſeruus, in fine. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ∓. except. proxim.*

XXXI. *Exceptio: Niſi ſeruus ei qui in eo uſumfructum habet, iniuriam fecerit. Hæc exceptio reprobatur d. §. ſi ſeruus, his uerbis:* Si ſeruus, in quo uſusfructus meus eſt, iniuriam mihi fecerit: aduerſus dominum noxali iudicio experiri potero: neq; debeo deterioris cõditionis ob hoc eſſe, quòd uſumfructũ in eo habeo, quàm ſi non haberem. aliter atq; ſi ſeruus communis eſſet: tũc enim nõ daremus ſocio actionem ea propter, quia & ipſe iniuriarum actione tenetur.

XXXII. *Exceptio: Niſi ſeruus ſeruo iniuriam fecerit. Hæc exceptio reprobatur l. 18. §. 1. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si ſeruus ſeruo fecerit iniuriam, perinde agendum eſt, quaſi domino feciſſet.

XXXIII. *Exceptio: Niſi iniuriam paſſus eam ſtatim ad animum non reuocauerit, ſed eam diſsimulauerit. Hæc exceptio approbatur l. 11. §. 1. ff. d. tt. his uerbis:* Iniuriarum actio ex bono & æquo eſt, & diſsimulatione aboletur. Si quis enim iniuriam dereliquerit, hoc eſt, ſtatim paſſus ad animum ſuum non reuocauerit: poſtea ex pœnitentia iniuriam remiſſam nõ poterit recolere. Secundũ hoc ergo æquitas actionis omnẽ maũ eius abolere uidetur, ubicũq; cõtra æquũ quis uenit. Proinde & ſi pactum de iniuria interceſſerit, & ſi

tranſactum, aut iuſiurandum exactum erit: actio iniuriarum non tenebit. *Concordat iiſdem uerbis inſt.eod.tt.§.fin.*

XXXIIII. *Exceptio: Niſi iniuria remiſſa ſit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Proinde & ſi pactum de iniuria interceſſerit, & ſi tranſactum, &c. *Concordat l.17.§.ſi cum ante, in fine.ff.eod.tt. bis uerbis:* Si cum ante iudicem dominus uerberandum ſeruum exhibuerit, ut ſatis uerberibus de eo fieret, & erit factum arbitratu alicuius: poſtea actor agere iniuriarũ perſeuerans non eſt audiendus. Qui enim accepit ſatisfactionem, iniuriam ſuam remiſit. Nam etſi nuda uoluntate iniuriã remiſit: indubitatè dicendum eſt, extingui iniuriarum actionẽ, nõ minus quàm ſi tẽpore abolita fuerit iniuria. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi alius quàm actor iniuriam remiſit. quæ replicatio ipſo quidem iurè ſubſiſtit: uerùm eius duplicatio hæc eſt: Niſi cùm filio iniuria facta eſſet, pater eam remiſerit. quæ duplicatio approbatur d.l.17.§.filiofamiliâs, bis uerbis:* Filiofamiliâs iniuriam paſſo, ſi præſens ſit pater, agere tamen non poſſit propter furorem, uel quem alium caſum dementiæ: puto competere iniuriarum actionem. Nam & hic pater eius abſentis loco eſt. Planè ſi præſens agere nolit, aut quia differt, uel quia remittit atq; donat iniuriam: magis eſt ut filio actio nõ detur. Nam & cum abeſt, idcirco datur actio filio, quia uerisimile eſt patrem, ſi præſens fuiſſet, acturum fuiſſe. *Huius duplicationis triplicatio prima hæc eſt: Niſi patris perſona uilis & abiecta ſit, filij honeſta. Hæc triplicatio approbatur ibidem bis uerbis:* Interdum tamen putamus, etſi pater remittat, iniuriarum actionẽ filio dandam: utputa ſi patris perſona uilis & abiecta ſit, filij honeſta. neq; enim debet pater uiliſsimus filij ſui contumeliam ad ſuam utilitatem metiri. Ponamus eum eſſe patrem, cui iura mariroq; curator à prætore conſtitueretur. Sed etſi pater lite conteſtata cœperit abeſſe, uel etiam negligere executionem pater uilis: dicendũ eſt, cauſa cognita tranſlationem filio competere. Idem eſt, etſi emancipatus filius eſſe proponatur. *Altera triplicatio eſt: Niſi filius ſit emancipatus. quæ triplicatio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Idem eſt, etſi emancipatus filius eſſe proponatur.

XXXV. *Exceptio: Niſi iniuriarum actio intra annum in iudicium deducta non ſit. Hæc exceptio approbatur l.5. C. de iniurijs, biſce uerbis:* Si in rixa inconſulto calore prolapſus homicidij conuicium obieciſti, & ex eo die annus exceſsit: cum iniuriarum actio annuo tempore præſcripta ſit, ob iniuriæ admiſſum conueniri non potes. *Concordat l.17.§.ſi cum ante, in fine.ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ. exception. prox.in prin.*

XXXVI. *Exceptio: Niſi ſeruus qui iniuriam fecit, à iudice propterea uerberibus ſit caſtigatus. Hæc exceptio approbatur d.§.ſi cum ante.*

XXXVII. *Exceptio: Niſi ſemel actum ſit. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit: uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi alius antea egerit. Hæc replicatio approbatur l.1.§.fin.ff.de iniurijs, biſce uerbis:* Neratius ait, ex una iniuria interdum tribus oriri iniuriarum actionẽ, neq; unius actionem per aliam cõſumi. utputa uxori meæ filiæfamiliâs iniuria facta eſt, & mihi, & patri eius, & ipſi iniuriarum actio incipiet competere. *Concordat l.18.§.ſi nupta, in fine.ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ. cap.prox. reg.10. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi cum filiusfamiliâs iniuriam paſſus egiſſet, poſtea pater eius agat. huic enim nihilominus exceptio obſtat, quamuis alius ſit. quæ duplicatio approbatur l.17.§.ſi filiusfam.ff.d.tt. bis uerbis:* Si filiusfamiliâs iniuriarum egerit, patri actio non competit. *Altera replicatio eſt: Niſi ex alia iniuria antea ſit actum. Hæc replicatio ipſo quidem iure ſubſiſtit: uerùm eius duplicatio hæc eſt: Niſi utraq; iniuria ſimul ſit facta. quæ duplicatio approbatur l.7.§.ſi mihi.ff.de iniurijs, biſce uerbis:* Si mihi plures iniurias faceris: puta turba & cœtu facto domum alicuius introeas, & hoc pacto efficiatur, ut ſimul & conuicium patiar, & uerberer: an poſsim ſeparatim tecum experiri de ſingulis iniurijs, quæritur? Et Marcellus ſecundum Neratij ſententiam hoc probat, agendum iniurias quas ſimul paſſus ſit, coniungere. *Tertia replicatio eſt: Niſi cum pater antea filij nomine egiſſet, nunc ſuo nomine agat: uel contrà. Hæc replicatio approbatur l.41.ff.d.tt. bis uerbis:* Pater cuius filio facta eſt iniuria, non eſt impediendus, quo minus duobus iudicijs & ſuam iniuriam perſequatur, & filij. *Quarta replicatio eſt: Niſi alia actione antea ſit actum. Hæc replicatio reprobatur l.33.ff.de action. & obligat. bis uerbis:* Qui ſeruum alienum iniurioſè uerberat: ex uno facto incidit & in Aquiliam, & in actionem iniuriarum. Iniuria enim ex affectu fit, damnum ex culpa. Et ideo poſſunt utræq; competere. Sed quidam aiunt, altera electa alteram conſumi: alij, per legis Aquiliæ actionem iniuriarum conſumi: quoniã deſierit bonum & æquum eſſe, condemnari eum qui æſtimationem præſtitit. Sed ſi antè iniuriarum actum ſit: teneri eum ex lege Aquilia. Sed & hæc ſententia per prætorem inhibenda eſt: niſi in id quod amplius ex lege Aquilia competit, agatur. Rationabilius itaq; eſt eam admitti ſententiam, ut liceat ei quam uoluerit actionem prius exercere. Quod autem amplius in altera

eſt,

eſt, etiam hoc conſequi. Si is cui rem commodauero, eam ſubripuerit: tenebitur quidem & commodati actione, & condictione: ſed altera actio alteram perimit aut ipſo iure, aut per exceptionem. quod eſt tutius. Hinc de colono reſponſum eſt, ſi aliquid ex fundo ſubtraxerit: teneri eum & condictione, &c. *Concordat l.6. in fine. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ∓. cap. prox. quæſt.3. cauſſa 36. except.2. Planè admittitur replicatio propoſita, ſi quid amplius ſit in actione iniuriarum, quàm fuit in priore. quæ diſtinctio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Rationabilius itaq; eſt eam admitti ſententiam, &c. *De qua re uide item ∓. lib.41. cap.16. except.5. diſtinct.3. Hæ ſunt exceptiones aduerſus cauſſas iniuriarum actionis. Sed & poſſunt & aliæ eſſe, quæ ex arbitrio iudicis pendent. quæ approbantur l.15. §. quod ait prætor. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ∓. cap. proxim. cauſſa 22. exceptio 2.*

QVIBVS ACTIO INiuriarum competit? Cap. XV.

P*Rima regula, De domino ſerui iniuriam paſſi. Huic datur iniuriarum actio. quæ regula approbatur Inſt. de iniurijs. §. ſeruis, hiſce uerbis:* Seruis ipſis quidem nulla iniuria fieri intelligitur, ſed domino per eos fieri uidetur: non tamen iiſdem modis, quibus etiam per liberos & uxores: ſed ita, cum quid atrocius commiſſum fuerit, & quod apertè ad contumeliam domini reſpicit: ueluti ſi quis alienum ſeruum atrociter uerberauerit, & in hunc caſum actio proponitur. At ſi quis ſeruo conuicium fecerit, uel pugno eum percuſſerit: nulla in eum actio domino competit. *Concordat l.1. §. item aut per. ff. eod. tit. cuius uerba uide ∓ cap.11. quæſt.3. cauſſa 1. diuiſ.3. Concordat item l.8. C. eod. tit. his uerbis:* Dominū pro atroci iniuria, quam ſeruus eius paſſus eſt, edicti perpetui actione propoſita, qua damni etiam haberi rationem uerbis euidenter exprimitur, agere poſſe conuenit. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi leuis iniuria ſeruo facta ſit. Hæc exceptio approbatur uerbis Inſt. iam propoſitis. de qua re dictum ∓. cap. prox. except.16. Altera exceptio uidetur: Niſi non reſpectu domini quis ſeruo iniuriam fecerit. Hæc exceptio reprobatur l.15. §. ſi quis ſic. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Si quis ſic fecit iniuriam ſeruo, ut domino faceret: uideo dominum iniuriarum agere poſſe ſuo nomine. Si uerò non ad ſugillationem domini id fecit: ipſi ſeruo facta iniuria inulta à prætore relinqui non debuit: maximè ſi uerberibus uel quæſtionibus adfecerit. hoc enim & Seruium ſentire palàm eſt. *Tertia exceptio uidetur: Niſi ſeruo hereditario iniuria ſit facta. Hæc exceptio reprobatur l.1. §. deniq; Iulianus. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ∓. reg.13. except.2. Quarta exceptio uidetur: Niſi dominus ſeruum manumiſerit uel alienauerit. Hæc exceptio reprobatur l.29. ff. d. tit. his uerbis:* Si ſeruum, cuius nomine iniuriarum actio tibi competit, manumiſeris aut alienaueris: ſupereſt tibi iniuriarum actio. *Quinta exceptio eſt: Niſi uſusfructus ſerui alienus ſit. Hæc exceptio reprobatur l.15. §. ſi uſumfructum. ff. de iniurijs. hiſce uerbis:* Si uſumfructum in ſeruo habeam, tu proprietatem, iſq; uerberatus ſit quæſtione de eo habita: iniuriarum actio magis proprietario, quàm mihi competit. Idemq; probatur etiam, ſi ſeruum eum quem bona fide poſsidebam, cæciderit: domino enim magis competit iniuriarum actio. *De hac exceptione plura uide ∓. reg. prox. Sed & plures propoſitæ regulæ exceptiones uide ∓. cap. prox.*

II. Regula, *De fructuario ſerui iniuriam paſſi. Huic non datur actio propoſita. quæ regula approbatur uerbis d. §. ſi uſumfructū, iam propoſitis. Concordat Inſt. eod. tit. §. ſi communi, in fine, his uerbis:* Si uſusfructus in ſeruo Titij eſt, proprietas Mæuij: magis Mæuio iniuria fieri intelligitur. *Eius exceptio hæc eſt: Niſi in contumeliam fructuarij ſeruus iniuria ſit adfectus. Hæc exceptio approbatur d. l.15. §. item ſi liberum, in fine. cuius uerba uide ∓. reg. prox. except.1.*

III. Regula, *De bonæ fidei poſſeſſore eius qui iniuriam paſſus eſt. Nec huic dabitur iniuriarum actio. quæ regula approbatur uerbis d. §. ſi uſumfructū, ∓. reg.1. except.5. propoſitis hiſce:* Idemq; probatur, &c. *Concordat Inſt. de iniurijs. §. ſed ſi libero, his uerbis:* Si libero homini, qui tibi bona fide ſeruit, iniuria facta ſit: nulla tibi actio dabitur, ſed ſuo nomine is experiri poterit: niſi in contumeliā tuam pulſatus ſit. tūc enim competit & tibi iniuriarū actio. Idē ergo eſt & in ſeruo alieno bona fide tibi ſeruiente: ut toties admittatur iniuriarū actio, quoties in tuā contumeliā iniuria ei facta ſit. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi in cōtumeliā poſſeſſoris poſſeſſo iniuria ſit facta. quæ exceptio approbatur uerbis iā propoſitis hiſce:* Niſi in cōtumeliā tuā pulſatus ſit, &c. *Cōcordat d. l.15. §. item ſi liberū, his uerbis:* Si liberū hominē, qui mihi bona fide ſeruiebat, quia ceciderit: diſtinguēdū eſt, ut ſi in mei cōtumeliā pulſatus ſit: cōpetat mihi iniuriarū actio. Idē ergo & in ſeruo alieno bona fide mihi ſeruiēte: ut toties admittamus iniuriarū actionē, quoties in meā contumeliā iniuria ei facta ſit. Nā & ipſius quidē ſerui nomine domino dabimus iniuriarū actionē. Si aūt me iāgat & pulſet: iniuriarum mihi quoq; actio eſt. Ergo & in fructuario idē diſtingui poteſt.

IIII. Regula: *Seruo manumiſſo nō cōpetit actio eius iniuriæ nomine, quam in ſeruitute paſſus eſt. quæ regula*

regula approbatur l.30. in prin. ff. de iniurijs, biſce uerbis: Seruo manumiſſo non competere actionem ob iniuriam, quam in ſeruitute paſſus eſt, quis dubitet? *Cõcordat l.1. §. Labeo. ff eod. tt bis uerbis:* Labeo ſcribit, ſi quis ſeruũ hæreditarium teſtamento manumiſſum ante aditam hæreditatem uerberauerit: iniuriarum hæredem agere poſſe. at ſi poſt aditam hæreditatem uerberatus ſit, ſiue ſcit ſe liberum eſſe, ſiue ignorat: ipſum agere poſſe.

V. Regula, *De parente eius qui iniuriã paſſus eſt. Huic iniuriarum actio competit. quæ regula approbatur l. 2. C. de iniurijs, biſce uerbis:* Iniuriarum actio tibi ex duplici cauſſa competit: cum & maritus in uxoris pudore, & pater in exiſtimatione filiarum proprium iniuriã pati intelligantur. *Cõcordat l. 10. in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. cap. 17. reg 15. Concordat item l. 1 §. fin ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ̄. cap. prox. except. 17. repl. 1. Concordant item ea quæ propoſita ſunt ſ̄. cap. 11. quæſt. 3. cauſſa 1. diuiſ. 3. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi uolenti filio iniuria ſit facta. Hæc exceptio reprobatur per ea quæ propoſita ſunt ſ̄. cap. prox. except. 22. repl. 1. Altera exceptio eſt: Niſi reus ignorauerit actoris filium eſſe eum quem iniuria adfecit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 1. §. penult. bis uerbis:* Siue ſciat quis filium meum eſſe, uel uxorem meam, ſiue ignorauerit: habere me meo nomine actionem, Neratius ſcripſit. *Concordat l. 18. §. fin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ̄. cap. prox. except. 13. Tertia exceptio eſt: Niſi reus filiumfamiliâs patremfamiliâs eſſe putauit. Hæc exceptio approbatur d. l. 18. §. at cum aliquis cuius uerba uide d. except. 13. Quarta exceptio eſt: Niſi actio ſit ex lege Cornelia. quæ exceptio approbatur l. 5. §. illud quæritur. ff. de iniurijs. cuius uerba uide J. cap. 19 quæſt 2. reg. 2.*

V I. Regula, *De ipſo filiofamiliâs qui iniuriam paſſus eſt. Huic quidem regulariter actio iniuriarum, quemadmodum & alia actio, denegatur per ea quæ propoſita ſunt ſ̄. lib. 36. cap. 5. reg. 2. in prin. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi parens in cuius poteſtate filius eſt, abſit. tunc enim ipſi filio datur actio propoſita. quæ exceptio approbatur edicto prætoris l. 17. §. ait prætor. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Ait Prætor: Si ei qui in alterius poteſtate erit, iniuria facta eſſe dicetur: & neque is cuius in poteſtate eſt, præſens erit, neq; procurator quiſquam exiſtet, qui eo nomine agat: cauſſa cognita ipſi qui iniuriam accepiſſe dicetur, iudicium dabo. *Concordat d. l. 17. §. idem ait, in fine. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 2. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi abſens procuratorem dederit ad agendum. quæ replicatio elicitur ex uerbis iam propoſitis biſce:* Neque procurator quiſquam exiſtet, qui eo nomine agat. *Concordat d. l. 17. §. procuratorem, bis uerbis:* Procuratorem patris prætulit prætor ipſis perſonis, quæ iniuriam paſſæ ſunt. *Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi procurator negligens ſit, aut colludat cum aduerſario, aut non ſufficiat. Hæc duplicatio approbatur d. §. procuratorem, bis uerbis:* Si tamẽ procurator aut negligat, aut colludat, aut non ſufficiat aduerſus perſonas quæ iniuriam fecerunt: ipſi potius qui paſſus eſt iniuriam, actio iniuriarum competit. *Altera duplicatio uidetur: Niſi omniũ bonorum procurator ſit, ſine ſpeciali mandato. Hæc duplicatio reprobatur d. l. 17. §. procuratorem, bis uerbis:* Procuratorem accipere debemus non utique eum, cui ſpecialiter data eſt procuratio actionis iniuriarum: uerùm ſufficit eſſe eum, cui omnium rerum adminiſtratio mandata eſt. *Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi cum nepoti, qui in poteſtate aui erat, iniuria facta eſſet, pater eius præſens ſit. tunc enim, quamuis auus ſit abſens, non tamen nepoti, ſed patri eius competit actio. quæ replicatio approbatur d. l. 17. §. quod deinde, bis uerbis:* Quod deinde ait, Qui iniuriã accepiſſe dicetur: interdum ita accipiendum eſt, ut patri eius competat actio. utputa nepoti facta eſt iniuria, pater præſens eſt, auus abeſt. Scribit Iulianus, patri potius dandam iniuriarum actionem, quàm ipſi nepoti: ad cuius (inquit) officium pertinet, etiam uiuente auo filium ſuum in omnibus tueri. *Concordat d. l. 17. §. idem ait. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 2. Tertia replicatio eſt: Niſi pater prius præſens litem fuerit conteſtatus. hoc enim caſu, quamuis eo poſtea abſente, non uidetur filio actio competere. Sed hæc replicatio reprobatur d. l. 17. §. ſed etſi pater. cuius uerba uide ſ̄. cap prox. except. 34. repl. 1. dupl. 1. Quarta replicatio eſt: Niſi cauſſa cognita iudici aliter uideatur. item: Niſi pater non longè abſit, uel non diu abfuturus ſit. item: Niſi filius ad agendum ſegnis atq; inutilis ſit. Hæc multiplex replicatio approbatur d. l. 17. §. quod autem ait, bis uerbis:* Quod ait prætor, Cauſſa cognita: ita accipiendum eſt, ut in cognitione cauſſæ hoc uerſetur, quàm longè pater abſit, & quando superuenturus ſit: & nunquid is qui uult iniuriarum actionem mouere, ſegnior uel inutilis admodum ſit, qui non ſufficiat ad rei alicuius adminiſtrationem, ac per hoc nec ad actionem. *Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi pater furioſus ſit, uel propter alium caſum agere ipſe non poßit. nam & hoc caſu filio non denegatur actio. quæ exceptio approbatur d. l. 17. §. filiofamiliâs. cuius uerba uide ſ̄. cap. proxim. exception. 14. replicat. 2. duplicat. 1. Tertia exceptio uidetur: Niſi pater agere nolit. Sed hæc exceptio reprobatur d. §. filiofamiliâs. ibi: planè ſi præſens. de qua re uide plura d. duplicat. 2. Quarta exceptio eſt: Niſi filius ſit ſui iuris. quæ exceptio approbatur*

d. §.

d. §. filiofamiliâs. in fine. Cui concordat l. 30. in fine. ff. eod. tt. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. 17. reg. 15. Quinta exceptio eſt: Niſi ex lege Cornelia ſit actio. quæ exceptio approbatur l. 5. §. illud quæritur. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. 19. quæſtion. 2. reg. 2. Concordat d. l. 5. §. in lege. cuius uerba uide d. quæſt. 2. reg. 1.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Planè exceptionum iam dictarum replicatio generalis prima hæc uidetur: Niſi filiusfamiliâs non per ſe, ſed per procuratorem agere uelit. Sed hæc replicatio reprobatur d. l. 17. §. idem Iulianus. cuius uerba uide ſ. cap. prox. quæſt. 2. Altera replicatio uidetur: Niſi filiusfamiliâs ſui iuris ſit factus. Tertia replicatio: Niſi filiusfamiliâs pro parte tantùm patri hæres extiterit. Quarta replicatio: Niſi filius à patre exhæredatus ſit, uel ſe paterna hæreditate abſtinuerit. Hæ replicationes tres reprobantur d. l. 17. §. fin. his uerbis: Iulianus ait; Filiusfamiliâs iniuriarum nomine actionem dari, quoties nemo eſt qui patris nomine experiatur, & hoc caſu quaſi patremfamiliâs conſtitui. Quare ſiue emancipatus, ſiue ex patre hæres ſcriptus fuerit, uel etiam exhæredatus; ſiue paterna hæreditate abſtinuerit: executionem litis ei dandam. Eſſe enim perabſurdum, quum prætor manente patria poteſtate ad actionem admittendum putauerit, ei patrifamiliâs facto ultionem iniuriarum ſuarum eripi, & transferri ad patrem, qui eam (quantum in ipſo eſt) omiſerit: aut (quod eſt indignius) ad hæredes patris, ad quos non pertinere iniuriam filiofamiliâs factam procul dubio eſt.

VII. Regula, De filio eius cui iniuria facta eſt. Huic quoq; actio datur. quæ regula approbatur l. 11. §. planè ſi fortè. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. prox. except. 26.

VIII. Regula, De marito mulieris iniuriam paſſæ. Huic quoq; iniuriarum actio competit. quæ regula approbatur inſt. de iniurijs. §. patitur autem. cuius uerba uide ſ. cap. 13. quæſt. 3. cauſſa 2. diuiſ. 1. Concordat l. 1. §. item aut per. ff. eod. tt. cuius uerba uide d. diuiſ. 3. Concordat item d. l. 1. §. fin. cuius uerba uide ſ. cap. prox. exception. 37. repl. 1. Concordat item l. 2. C. eod. tt. cuius uerba uide ſ. reg. 5. Huius regulæ exceptio prima hæc uidetur: Niſi reus ignorauerit uxorem actoris eſſe. Hæc exceptio reprobatur d. l. 1. §. ſiue autem. cuius uerba uide d. reg. 5. except. 2. Concordat l. 18. §. fin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap. proxim. except. 13. Altera exceptio eſt: Niſi ipſi uxori actio iniuriarum non competat. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur exemplo l. 11. §. quanquam. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. proxim. exception. 26. Tertia exceptio eſt: Niſi reus putauit mulierem uiduam eſſe. Hæc exceptio approbatur d. l. 18. §. at cum aliquis. cuius uerba uide d. exception. 13.

IX. Regula, De uxore iniuriam paſſi. Huic iniuriarum actio non datur. quæ regula approbatur inſt. de iniurijs. §. patitur. ibi: contrà autem, his uerbis: Si uiro iniuria facta ſit: uxor iniuriarum agere non poteſt. Defendi enim uxores à uiris, non uiros ab uxoribus, æquum eſt. Concordat l. 2. ff. eod. tt. his uerbis: Si uiro iniuria facta ſit, uxor non agit: quia defendi uxores à uiris, non uiros ab uxoribus, æquum eſt. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi maritus experiri non poſſit, utputa à patrono ſuo iniuria adfectus. Hæc exceptio approbatur l. 11. §. planè ſi fortè. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. cap. prox. except. 26.

X. Regula, De ipſa uxore adfecta iniuria. Et huic nihilominus iniuriarum actio competit, quamuis eius quoq; maritus agere poſſit. quæ regula approbatur l. 1. §. fin. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. proxim. exception. 37. replicat. 1. Concordat l. 18. §. ſi nupta, in fine. ff. eod. tt. his uerbis: Si nupta in nullius poteſtate ſit: Pomponius rectè putat, non ideo minus eam iniuriarum agere poſſe, quòd & uir ſuo nomine agat.

XI. Regula, De ſocero mulieris quæ iniuriam paſſa eſt. Huic quoq; datur actio. quæ regula approbatur inſt. de iniurijs. §. patitur, in fine, his uerbis: Et ſocer nurus nomine, cuius uir in poteſtate eius eſt, iniuriarum agere poteſt. Concordat l. 1. §. item aut per. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap. 13. quæſtion. 3. cauſſa 2. diuiſ. 3.

XII. Regula, De ſponſo iniuriam paſſæ. Huic quoq; datur actio. quæ regula approbatur l. 15. §. ſponſum. ff. d. tt. his uerbis: Vlpianus. Sponſum quoque ad Iniuriarum actionem admittendum puto. Etenim ſpectat ad contumeliam eius iniuria, quæcunque ſponſæ eius fiat.

XIII. Regula, De hæredibus iniuriam paſſi. His actio propoſita non cōpetit. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 13. in prin. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Iniuriarum actio neq; hæredi, neq; in hęredem datur. Idem eſt & ſi in ſeruum meum iniuria facta ſit. Nam nec hic hęredi meo iniuriarum actio datur. Semel autem lite cōteſtata, hæc actio etiā ad ſucceſſores pertinet. Concordat l. 25. §. iniuriarū. ff. eod. tt. his uerbis: Iniuriarū actio quæ ex conuicio naſcitur, in hæredes nō eſt reddenda, ſed nec hæredi. Cōcordat itē l. 28. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap. 13. quæſt. 1. reg. 3. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi tēpore mortis lis fuerit conteſtata. quæ exceptio approbatur uerbis iā propoſitis hiſce: Semel autem lite cōteſtata, hæc actio etiā ad ſucceſſores pertinet. Concordat d. l. 28. Altera exceptio eſt: Niſi poſt mortem defuncti cadaueri eius uel ſeruo hæreditario fiat iniuria. hoc enim caſu

caſu hæredi iniuriarum actio competit. quæ exceptio approbatur l. 1. §. & ſi fortè. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. 11. quæſt. 1. cauſſa 1. diuiſ. 5. Concordat d. l. 1. §. quoties, his uerbis: Quoties funeri teſtatoris uel cadaueri fit iniuria: ſiquidem poſt editam hæreditatem fiat: dicendum eſt, hæredi quodammodo factam. Semper enim hæredis intereſt, defuncti exiſtimationem purgare. Quoties autem ante hæreditatem editam: magis hæreditati, & ſic hæredi per hæreditatem adquiri. Deniq; Iulianus ſcribit, ſi corpus teſtatoris ante aditam hæreditatem detentum ſit: adquiri hæreditati actionem, dubium non eſſe. Idemq; putat. & ſi ante hæreditatem aditã ſeruo hæreditario iniuria facta fuerit: nam per hæreditatem actio hæredi adquiritur. *Concordat item l. 27. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. lib. 26. cap. 5. quæſt. 8. reg. 4.*

ADVERSVS QVOS ET PER quos iniuriarum actio competit? Cap. XVI.

I. ADVERSVS QVOS INIVriarum actio competit?

PRima regula, *De eo cuius dolo & opera iniuria facta eſt. Hic quoq; actione propoſita tenetur. quæ regula approbatur l. 11. in prin. ff. de iniurijs. hiſce uerbis:* Non ſolùm is iniuriarum tenetur, qui fecit iniuriam, hoc eſt qui percuſsit: uerùm ille quoq; continetur, qui dolo fecit, uel qui curauit, ut cui male pugno percuteretur. *Concordat l. 15. §. feciſſe. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. cap. 11. quæſt. 1. cauſſa 1c. exc. 3. Concordat item l. 17. §. ſeruus meus. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. cap. 11. except. 27. repl. 4. Concordat itẽ Inſt. eod. tit. §. iniuria autem. ibi: dolo'ue malo. cuius uerba uide ſ. cap. 13. quæſt. 1. cauſſa 1. Concordat item Inſt. eod. tit. §. penult. his uerbis:* Nõ ſolùm is iniuriarum tenetur, qui fecit iniuriam, id eſt qui percuſsit: uerùm ille quoque tenetur, qui dolo fecit iniuriã, uel qui procurauit, ut cui male pugno percuteretur. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi conatus non habuerit euentum. Hæc exceptio approbatur l. 15. §. ſi curauerit. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. 13. quæſt. 1. cauſſa 30. except. 5.*

II. Regula, *De eo cuius mandatu iniuria facta eſt, proponitur l. 11. §. ſi mandatu. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. 14. except. 9. Concordat d. l. 11. §. Proculus, his uerbis:* Proculus rectè ait, ſi in hoc te conduxerim, ut iniuriã facias: cum utroq; noſtrûm iniuriarum agi poſſe: quia mea opera iniuria facta ſit. Idemq; ait, etſi mandauero filio meo, ut tibi iniuriam faciat. Atilicinus autem ait, etſi perſuaſerim alicui aliàs nolenti, ut mihi ad iniuriam faciendam obediret: poſſe iniuriarum me cum agi.

III. Regula, *De domino ſerui iniuriam facientis. Hic iniuriarum actione tenetur. quæ regula approbatur l. 17. §. cum ſeruus. ff. de iniurijs. hiſce uerbis:* Cùm ſeruus iniuriam fecit, maleficium eũ admittere palàm eſt. Igitur meritò ſicuti ex cæteris delictis, ita & ex hoc iniuriarum noxalis actio datur. Sed in arbitrio domini eſt, an uelit eum uerberandum exhibere, ut ita ſatisfiat ei qui iniuriam paſſus eſt. neq; enim erit neceſſe domino utiq; eum uerberandum præſtare, ſed dabitur ei facultas præſtandi ſeruum uerberandũ: aut ſi de eo uerberibus ſatis non fiat, noxæ dedendi, uel litis æſtimationem ſufferendi. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi dominus ſeruum noxæ dare paratus ſit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Aut ſi de eo uerberibus ſatis non fiet, &c. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi iuſſu domini ſeruus iniuriam fecerit. tunc enim dominus ſeruum noxæ dedendo non liberatur. quæ replicatio approbatur d. l. 17. §. ſi iuſſu, his uerbis:* Si iuſſu domini ſeruus iniuriam fecerit: utiq; dominus conueniri poterit etiam ſuo nomine. Sed ſi proponatur ſeruus manumiſſus: placet Labeoni, in eum dãdam actionem: quia & noxa caput ſequitur, nec in omnia ſeruus domino parêre debet. Cæterùm etſi occidiſſet iuſſu domini, Cornelia eum eximeremus. *Altera exceptio eſt: Niſi ſeruus manumiſſus ſit. tunc enim in ipſum ſeruum datur actio. quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed ſi proponetur ſeruus manumiſſus, &c.

IIII. Regula: *Si filiusfamilias iniuriam fecit, pater eius conueniri debet. quæ regula ipſo quidem iure ſubſiſtit: uerùm eius exceptio hæc eſt: Niſi pater filium defendere nolit. tunc enim in ipſum filium actio datur. quæ exceptio approbatur l. 36. ff. de iniurijs. hiſce uerbis:* Si filij nomine cum patre iniuriarum agere uelim, & is procuratorem det: nõ intelligitur filius defendi, niſi iudicatum ſolui ſatiſdetur. Et ideo actio aduerſus filium, tanquam à patre non defendatur, danda erit.

V. Regula, *De hæredibus. Aduerſus hæredes eius qui iniuriam fecit, actio propoſita non datur. quæ regula approbatur l. 13. in prin. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. prox. reg. 13. Concordat l. 15. §. iniuriarum. ff. eod. tit. cuius uerba uide d. reg. 13.*

II. PER QVOS ACTIO PROpoſita competat?

Et per ſe, & per procuratorem, tutorem uel curatorem hac actione quis agere & excipere poteſt. quæ regula approbatur l. 11. §. agere. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Agere quis iniuriarum & per ſe, & per alium poteſt: utputa per procuratorem, tutorem, cæterosq; qui pro alijs ſolẽt interuenire. *Concordat l. 17. §. idem Iulianus. ff. eod. tit. his uerbis:* Iulianus ſcribit, filium

non

non tantùm ipſum agere debere, uerùm etiam procuratoré dare poſſe. alioquin (inquit) niſi ei permiſerimus procuratorem dare poſſe: futurum eſt, ut ſi ualetudine impediatur, neq; ſit qui iniuriarum actionem exequatur: impediatur actio. Idem ait, etſi nepoti facta ſit iniuria, & nemo ſit qui aui nomine agat: permittendum eſſe patri ex periri, & is procuratorem dabit. Omnibus enim qui ſuo nomine actionem habent, procuratoris dandi eſſe poteſtatem. Intelligi autem filium (inquit) familiâs ſuo nomine agere, cùm patre ceſſante prætor ei agere permittit. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi criminaliter, nõ ciuiliter de iniuria agatur. quæ exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ī. lib. 1. cap. 2. quæſt. 7. tunc autem replicatio hæc eſt: Niſi illuſtris perſona, eiuſue uxor aut liberi criminaliter iniuriarum agant uel conueniantur: his enim licet per procuratorem agere uel ſe defendere. quæ replicatio approbatur l. 11. C. de iniurijs. cuius uerba uide d. quæſt. 7. reg. 1. except. 1. Concordat Inſt. eod. tit. §. in ſumma. ibi. hoc uidelicet. cuius uerba uide J. cap. 18. quæſt. 5. reg. 1.*

QVID QVANTVMQVE VENiat in actione iniuriarum?

Cap. XVII.

PRima regula: *Pœna legis XII. Tabul. proponitur & tollitur Inſt. de iniurijs. §. pœna autẽ. cuius uerba uide J. reg. prox.*

II. Regula: *Pœna iniuriæ hodie æſtimatur ab actore, & permittitur arbitrio iudicis ſtatuenda. quæ regula approbatur d. §. pœna, his uerbis:* Pœna iniuriarũ ex lege XII. Tabul. propter membrum quidẽ ruptum talio erat: propter os uerò fractum nummariæ pœnæ erant conſtitutæ, quaſi in magna ueterum paupertate. Sed poſtea prætores permittebant ipſis qui iniuriam paſsi ſunt, eam æſtimare: ut iudex uel tanti reum condemnet, quanti iniuriam paſſus æſtimauerit: uel minoris, prout ei uiſum fuerit. Sed pœna quidem iniuriæ, quæ ex lege XII. Tabul. introducta eſt, in deſuetudinem abijt. Quam autẽ prætores introduxerunt (quæ etiam Honoraria appellatur) in iudicijs frequentatur. Nam ſecundum gradum dignitatis uitæq; honeſtatem creſcit aut minuitur æſtimatio iniuriæ. Qui gradus condemnationis & in ſeruili perſona non immeritò ſeruatur, ut aliud in ſeruo actore, aliud in medij actus homine, aliud in uiliſsimo uel cõpedito ius æſtimationis cõſtituatur. *Concordat Inſt. eod. tit. §. in ſumma. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 5. reg. 1. Concordat item l. 17. §. ſeruus meus ff. eod. tit. cuius uerba uide ī. cap. 11. except. 27. repl. 4. Concordat item d. l. 17. §. quædam, his uerbis:* Quædam iniuriæ à liberis hominibus factæ, leues & nullius momenti uidentur: enimuerò à ſeruis graues ſunt. Creſcit enim contumelia ex perſona eius qui contumeliam fecit. *Concordat item l. ult. ff. d. tit. his uerbis:* De iniuria nunc extra ordinem ex cauſa & perſona ſtatui ſolet. Et ſerui quidem flagellis cæſi dominis reſtituũtur: liberi uerò humilioris quidẽ loci fuſtibus ſubijciuntur: cæteri autem uel exilio temporali, uel interdictione rei certæ coercentur.

III. Regula: *Aeſtimatio iniuriæ non ad tempus rei iudicandæ, ſed ad id tempus quo facta iniuria eſt, refertur. quæ regula approbatur l. 21. ff. de iniurijs, hiſce uerbis:* Iniuriarum æſtimatio non ad id tempus quo iudicatur, ſed ad id quo facta eſt, referri debet.

IIII. Regula, *De atroci iniuria, ex quibus ea æſtimanda ſit, proponitur Inſt. de iniurijs. §. atrox iniuria, his uerbis:* Atrox iniuria æſtimatur uel ex facto: ueluti ſi quis ab alio uulneratus ſit, uel fuſtibus cæſus. uel ex loco: ueluti ſi cui in theatro, uel in foro, uel in conſpectu prætoris iniuria facta ſit. uel ex perſona: ueluti ſi magiſtratus iniuriam paſſus fuerit, uel ſi ſenatori ab humili perſona iniuria facta ſit, aut parenti patronoue fiat à liberis uel libertis. Aliter enim ſenatoris & parentis patroniq; aliter extranei & humilis perſonæ iniuria æſtimatur. Nonnunquam & locus uulneris atrocem iniuriam facit: ueluti ſi in oculo quis percuſſus fuerit. Parui autem refert, utrum patriſfamiliâs, an filiofamiliâs talis iniuria facta ſit. nam & hæc atrox iniuria æſtimabitur. *Concordat l. 7. §. atrocem, cum duab. legib. ſequentib ff. eod. tit. his uerbis:* Atrocem iniuriam quaſi contumelioſiorem & maiorem accipimus. Atrocẽ autem iniuriam aut perſona, aut tempore, aut re ipſa fieri, Labeo ait. Perſona atrocior iniuria fit, cum magiſtratui, cum parẽti patronoue fiat. Tempore, ſi in ludis, & in conſpectu prætoris. nam in Prætoris cõſpectu, an in ſolitudine iniuria facta ſit, multum intereſſe ait: quia atrocior eſt quæ in conſpectu fiat. Re atrocem iniuriam haberi Labeo ait, utputa ſi uulnus illatum, uel os alicui percuſſum ſit. Vulneris magnitudo atrocitatem facit, & nonnunquam locus uulneris, ueluti oculo percuſſo. Sed eſt quæſtionis quod dicimus re iniuriã atrocem fieri: utrum ſi corpori inferatur, atrox ſit: an etſi non corpori, utputa ueſtimentis ſciſsis, comite abducto, uel cõuicio dicto? Et ait Pomponius, etiam ſine pulſatione poſſe dici atrocem iniuriam, perſona atrocitatem faciente. Sed etſi in theatro, uel in foro cædit, & uulnerat, quanquam non atrociter: atrocem iniuriam facit. Parui autẽ

refert, utrom patrifamiliàs, an filiofamiliàs talis iniutia facta ſit. nam & hæc atrox exiſtimabitur. *Concordat item l.4.C.eod.tt. bis uerbis:* Attocem ſine dubio iniuriam eſſe factá manifeſtum eſt, ſi tibi illara eſt, cum eſſea in ſacerdotio, & dignitatis habitum & ornameuta præferres. Et ideo uiudictam po teae o oomine exequi.

V. *Regula: Si ſeruus iniuriam fecerit, qua pœna puniendus, proponitur l.9.§.penult.ff.de iniurijs, biſce uerbis:* Si atrocem inioriam ſeruus fecerit: ſiquidem præſens ſit domiuus, poteſt agi de eo: qoòd ſi abſuerit, præſidi offerendus eſt, qui eum flagris rumpat. *Concordat l.17.§.quædam.ff.eod.tt.cuius uerba uide ī. reg. 2. Concordat item d.l.17.§. cum ſeruus. cuius uerba uide ā.cap.prox.quæſt.1.reg.3. item cõcordat d.l.17. §.prætor ait, bis uerbis:* Prætorait, Arbitratu iudicis utiq; quaſi uiri booi utilem módum uerberum imponet. *Concordat item l. ult.ff.eod tt.cuius uerba uide ā.reg.2.*

VI. *Regula, Si plures ſerui iniuriam fecerint, pro ponitur l.34.ff.de iniurijs, biſce uerbis:* Si plurea ſerui aliqoem ſimul cæciderint, aot conuicium alicui fecerint: ſingulorum proprium eſt maleficium, & tanto maiot iniuria, qoá to à pluribus admiſſa eſt. Imò etiam tot iniuriæ ſunt, quot & perſonæ ioioriam facientium.

VII. *Regula, Si pauper & uilis iniuriam fecerit, proponitur l.35.ff.d.tt.bis uerbis:* Si quis inioriā atrocem fecerit, qoi coutemoere iniuriarū iudicium poſsit ob infamiam ſuam, & egeſtatem: prætor atrociter exequi hanc rem dabet, & eos qui iniuriā fecerūt, coercere.

VIII. *Regula: Humilis qui iniuriam fecit, fuſtib. ſubijciendus: cæteri exilio temporali, uel interdictione certæ rei puniendi. quæ regula approbatur l. ult. ff.de iniurijs. cuius uerba uide ā.reg.2.*

IX. *Regula, Si iudici ab appellatorib. conuicium factum ſit, proponitur l.42. ff. d. tt. bis uerbis:* Iudici ab appellatoribua conuicium fieri non oportet: alioquin iofamia notantur.

X. *Regula: Si quis legatos, oratores, comiteſúe pulſauerit, pœna legis Iuliæ de ui publica tenetur. quæ regula approbatur l. 7. in fine. ff. ad l. Iul. de ui publica. cuius uerba uide ī. lib. 4. cap. 2. quæſtion. 1. except. 2.*

XI. *Regula: Si quis imaginem Imperatoris ad inuidiam alterius portet, in uincula publica mittendus. quæ regula approbatur l.38.ff.de iniurijs. cuius uerba uide ā.cap.11.quæſt.3.cauſſa 23.*

XII. *Regula: Si quis libellum famoſum inuentū manifeſtauerit, capitali pœna plectendus. quæ regula approbatur l.unica.§.ſi uerò. & §.fin.C.de famoſis libellis. cuius uerba uide ā.d.quæſt.1.cauſſa 37.*

XIII. *Regula: Si quis puero ſtuprum, abducto ab eo uel corrupto comite, perſuaſerit: aut mulierem puellamúe interpellauerit, quidúe impudicitiæ gratia fecerit, domū præbuerit. &c. capite punitur. quæ regula approbatur l.1.§.fin.ff.de extraord. criminib. bis uerbis:* Qui puero ſtuptum, abducto ab eo uel cortupro comite, perſuaſeiit: aut mulierē puellamúe interpellauerit, qoidúe impudicitię gratia fecerit, domum præbuerit, preciumúe quo is perſuadeat, dederit: peifecto flagitio, puuitut capite: imperfecto, in inſulam depottatur: corrupti comites ſummo ſupplicio adficiuntut.

XIIII. *Regula: Si pater & maritus iniuriam paſſæ ambo agant, in quantum cuiq; condemnatio facienda, definitur l. 18. §. ſi nupta ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si nupta filiafamiliàs iniuriam acceperit, & uir & pater iniutiarum ageot: Pomponius rectè putat, tanti patri condemnandum aſſe teum, quanti coudemnaretur, ſi ea uidua eſſet: uiro tanti, quanti condemoaretur, ſi ea in nullius poteſtate eſſet: qoòd ſua cuiuſq; inioria ptoptiam æſtimationem habeat. Et ideo ſi nupta, &c. *Reliqua uerba uide ī.cap.15.reg.10.*

XV. *Regula, Si pater & filius ambo agant, proponitur l.30.in fine, cum lege ſequente. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Filio ſi iuiuria facta ſit: cum utriq; tam filio quàm patri adqūiſita actio ſit, non eadē utiq; facienda æſtimatio eſt: cum poſsit propter filij dignitatem maiot ipſi quàm patri iniuria facta eſſe.

XVI. *Regula: Si plures domini ſerui communis nomine agant: quiſq; pro ea parte quam in ſeruo habet, actionem habet. quæ regula approbatur l.15.§. fin. cum lege ſequente. ff. de iniurijs, biſce uerbis:* Si ſeruum complurium cæcidero: competere iniuriarū actionē omuibua, plus quàm mauifeſtom eſt. Sed oon eſſe æquum pro maiore parte, quàm pto qua dominus eſt, damoatiooem fiari, Pediua ait. Et ideo officio iudicia pottiones æſtimandæ ſunt. *Cõtradicit Inſt. eod. tt. §. ſi communi, bis uerbis:* Si cõmuoi ſeruo iniuria facta ſiri æquum eſt, nō pto ea patte qua dominus quiſq; eſt, æſtimationem iniuriæ fieri, ſed ex domlootū perſona: quia ipſis fit iniuria.

DE RELIQVO INIVRIARVM actionis iure. Cap. XVIII.

I. QVANDO COMPETIT Actio ioioriarum?

PRima regula: *Si cui in iudicio fiat iniuria: non niſi finito iudicio competit actio. quæ regula approbatur l.10. C. de iniurijs, biſce uerbis:* Siqoidem auiam tuam ancillam infamaodi cauſſa reipub. ciuitatis Commenſiom dixit Zeno doroa, ac receſsit: iuiutiarū actione ſtatim conoeniri poteſt. Nam ſi perſeueret in cauſſa facultatem habena agendi ſuper hac deferri querelam, ac tunc demū, ſi non

ſi non eſſe ſerus fuerit pronunciate, poſtulari conuenit.

II. Regula: Si à magiſtratu alicui facta iniuria eſt: expectandum eſt, donec magiſtratus ſit finitus. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.32. ff. de iniurijs. cuius uerba cum concordantibus uide ē. lib. 36. cap. 14. reg. 8. except. 2.

III. Regula: Si ex eadem cauſſa publico iudicio agatur: interim differri iniuriarum actio debet, ne publico iudicio fiat præiudiciū. Hæc regula approbatur l.7. §.1. ff. d. tt. cuius uerba uide ȷ. quæſt. 4. reg. 4.

II. QVAMDIV COMPETIT iniuriarum actio?

Annalis eſt actio. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ē. cap. 14. except. 15.

III. ADIVNCTA OFFICIA actoris, rei & iudicis.

I. Regula: Actor certum dicat, quid iniuriæ factum ſit. Hæc regula approbatur edicto Prætoris l.7. in prin. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Prætor edixit: Qui agit iniuriarum, certum dicat quid iniuriæ factum ſit: quia qui famoſam actionem intendit, nō debet uagari cum diſcrimine alienæ exiſtimationis: ſed deſignare certum, & ſpecialiter dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit. *Ratio regulæ propoſitæ patet ex uerbis iam dictis. Sed & alia ratio proponitur d. l.7. §. præterea. cuius uerba uide ē. cap. 14. except. 26. repl. 2. Declaratur regula hæc d. l.7. §. quod autem, his uerbis:* Quod prætor ait, Certum dicat: quemadmodum accipiendum eſt? Certum eum dicere Labeo ait, qui dicat nomen iniuriæ: neq; ſub alternatione, puta illud aut illud, ſed illam iniuriam ſe paſſum.

II. Regula: Si plures iniuriæ eidem ſimul factæ ſunt: omnes coniungendæ ſunt. quæ regula approbatur d. l.7. §. ſi mihi. cuius uerba uide ē. cap. 14. except. 17. repl. 2.

III. Regula, De ſubſcribendo in crimen, ſi criminaliter agatur. proponitur l. ult. ibi: ipſos quidem. C. de iniurijs. cuius uerba uide ē. lib. 3. cap. 1. quæſt. 7. reg. 1. except. 3.

IIII. Regula: Procurator rei iudicatum ſolui ſatiſdare tenetur. quæ regula approbatur l.16. ff. d. tt. cuius uerba uide ȷ. cap. 14. quæſt. 1. reg. 4. except. 1.

V. Regula, De cauſſæ cognitione iudicis, proponitur l.15. §. prætor ait. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Prætor ait: Si quid aliud factum eſſe dicetur, cauſſa cognita iudicium dabo. Proinde ſi quidem uerberatus ſit ſeruus, uel tormentia de eo quæſtio habita: ſine cauſſæ cognitione iudicium in eum competit. Si uerò aliam iniuriam paſſus ſit: non aliter competit, quàm cauſſa cognita. Itaq; prætor non ex omni cauſſa iniuriarum iudicium ſerui nomine permittet. Nam ſi leuiter percuſſus, uel leuiter ei maledictum ſit: non dabit actionem. At ſi infamatus ſit uel facto aliquo, uel carmine ſcripto: puto cauſſæ cognitionem Prætoris porrigendam & ad ſerui qualitatem. Etenim multum intereſt, qualis ſeruus ſit: bonæ frugi, ordinarius, diſpenſator: an uerò uulgaris, uel mediaſtinus, an qualis qualis. Et quid ſi compeditus, uel malè notus, uel notæ extremæ? habebit igitur prætor rationem tam iniuriæ quæ admiſſa dicitur, quàm perſonæ ſerui in quem admiſſa dicitur: & ſic aut permittet, aut denegabit actionem. *Concordat d. l.15. §. prætor ait, Qui ſeruū, in fine. cuius uerba uide ē. cap. 13. quæſt. 3. cauſſa 9. in prin. Itē concordat l.17. §. ait prætor. ff. eod. tt. cuius uerba uide ȷ. cap. 15. reg. 6. except. 1.*

IIII. EVENTVS HVIVS actionis.

I. Regula: Damnatus fit infamis. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ē. lib. 3. cap. 14. quæſt. 1. cauſſa 4. Concordat l.42. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ē. cap prox. reg. 9. Concordat l.5. §. ſi quis librum. ff. eod. tt. cuius uerba uide ȷ. cap. 13. quæſt. 3. cauſſa 36. Concordat item l.40 ff. eod. tt. his uerbis: Diuus Seuerus Dionyſio Diogeni ita reſcripſit: Atrocis iniuriæ damnatus in ordine decurionum eſſe non poteſt: nec prodeſſe tibi debet error Præſidum, aut eius qui de te aliquid pronunciauerit, aut eorū qui contra formam iuris manſiſſe te in ordine decurionum putauerint.

II. Regula, De præmio eius qui iniuriam detexit, proponitur l.5. §. fin. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ȷ. cap. 13. quæſt. 3. cauſſa 37.

III. Regula, De pœna actoris calumniantis, proponitur l.43. ff. d. tt. his uerbis: Qui iniuriarum actionem per calumniam instituit, extra ordinem damnetur, ut exilium, aut relegationem, aut ordinis amotionem patiatur.

IIII. Regula: Hac actione publico iudicio fit præiudicium. quæ regula approbatur l.7. §.1. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Si dicatur homo iniuria occiſus: nunquid non debeat permittere prætor priuato iudicio legi Corneliæ præiudicari? Itemq; & ſi quis agere uelit, quòd tu uenenū dediſti hominis occidendi cauſſa? Rectius igitur fecerit, ſi huiuſmodi actionem nō dederit. Atqui ſolemne dicere, ex quibus cauſſis publica ſunt iudicia, ex his cauſſis non eſſe nos prohibendos, quo minus & priuato agamus. Et eſt hoc uerum: ſed ubi non principaliter de ea re agitur, quæ habet publicam executionem. Quid ergo de lege Aquilia dicimus? nam & ea actio principaliter hoc cōtinet: hominem occiſum non principaliter. Nam ibi principaliter de dāno agitur, quod domino datum eſt: at in actione iniuriarum de ipſa cæde uel ueneno, ut uindicetur, non ut dānū ſarciatur. Quid ergo ſi quis idcirco uelit in

iuriarũ agere, quòd gladio caput eius percuſſum eſt? Labeo ait, non eſſe prohibendum. neq; enim utiq; hoc (inquit) intenditur, quod publicam habeat animaduerſionem. Quod uerum non eſt. Cui enim dubium eſt, etiam hunc dici poſſe Cornelia conueniri. *Concordat l.6. in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. cap.13. quæſt.3. cauſſa 36. except.2.*

V. ADFINIA ACTIONIS iniuriarum remedia.

I. *Regula: Tam ciuiliter quàm criminaliter iniuriarum agi poteſt. quæ regula approbatur Inſt. de iniurijs. §. in ſumma, his uerbis:* Sciendũ eſt, de omni iniuria eũ qui paſſus eſt, poſſe uel criminaliter agere, uel ciuiliter. Et ſi quidẽ ciuiliter agitur: æſtimatione facta ſecundũ quod dictum eſt, pœna reo imponitur. Sin autẽ criminaliter: officio iudicis extraordinaria pœna reo irrogatur: hoc uidelicet obſeruando, quod Zenoniana conſtitutio introduxit, ut uiri illuſtres, quiq; ſup eos ſunt, & per procuratores poſsint actionem iniuriarum criminaliter uel perſequi, uel ſuſcipere, ſecundum eius tenorem, qui ex ipſa manifeſtius apparet. *Cõcordat l.7. §. poſſe. ff. eod. tt. his uerbis:* Poſſe hodie de omni iniuria, ſed & de atroci ciuiliter agi, Imperator noſter reſcripſit. *Concordat item l.17. in fine ff. eod. tt. his uerbis:* Etiam ex lege Cornelia iniuriarum actio ciuiliter moueri poteſt, cõdemnatione æſtimatione iudicis facienda.

II. *Regula: Ex cauſsis ſ. cap.13. quæſt.3. enumeratis, regulariter iniuriarum, non alia competit actio. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi aſtrologus uel alius ſimilis conſultus, aliquem furem dixit, & ex eo agatur. hoc enim caſu ex conſtitutionibus Principum datur actio. quæ exceptio approbatur l.15. §. ſi quis aſtrologus. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap. 13. quæſt.3. cauſſa 32. Altera exceptio eſt: Niſi in monumenta publica quid infamandi cauſſa poſitũ ſit, & ex eo agatur. nam & hoc caſu ex conſtitutionib. principum agi poteſt ut tollatur. quæ exceptio approbatur l.27. in prin. ff. d. tt. cuius uerba uide d. quæſt.3. cauſſa 41. Tertia exceptio eſt: Niſi quid aliud præter iniuriam furandi animo factum ſit. nam de hoc etiam furti actio competit. quæ exceptio approbatur l.15. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. cap.10. quæſt.3. cauſſa 89. Quarta exceptio eſt: Niſi uirginem immaturam quis ſtuprauerit: ex hoc enim delicto etiam legis Aquiliæ actio eſt. quæ exceptio approbatur d.l.25. in fine. Quinta exceptio eſt: Niſi quis ſeruum alienũ uerberauerit: ex hoc enim etiam legis Aquiliæ actio competit. quæ exceptio approbatur l.32. in prin. ff de actionib. & obligat. cuius uerba uide ſ. cap.14. except.17. repl.4. Sexta exceptio eſt: Niſi malum conſilium ſeruo alieno datum ſit, non tamen iniuriæ faciendæ animo. hoc enim caſu ſerui corrupti actio eſt. quæ exceptio approbatur l.26. in fine. ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cap.13. quæſt.3. cauſſa 26. Secunda exceptio eſt: Niſi quis iure ſuo uti prohibeatur, & ex eo agatur. hoc enim caſu etiam interdictum Vti poſsidetis competit. quæ exceptio approbatur l.14. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. lib.23. cap.8. quæſt. 6. except. gener.5.*

DE ACTIONE INIVRIArum ex lege Cornelia. Cap. XIX.

I. CAVSAE EX QVIBVS hæc actio competit?

PRima *cauſa: Si quis pulſatus uerberatuſúe eſt. Hæc cauſſa approbatur Inſt. de iniurijs. §. ſed & lex, his uerbis:* Et lex Cornelia de iniurijs loquitur, & iniuriarum actionem introduxit, quæ competit ob eã rem, quòd ſe pulſatum quis, uerberatumúe, uel domũ ſuã ui introitam eſſe dicat. *Cõcordat l.5. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Lex Cornelia de iniurijs competit ei qui iniuriatum agere uolet ob eam rẽ, quòd ſe pulſatum, uerberatumúe, domumúe ſuam ui introitã eſſe dicat. *Concordat item d.l.5. §. lex itaq;, his uerbis:* Lex Cornelia ex tribus cauſsis dedit actionem: quòd quis pulſatus, uerberatuſúe, domuſúe eius ui introita ſit. Apparet igitur, omnẽ iniuriam quæ manu fiat, lege Cornelia cõtineri. *Declaratur cauſſa propoſita d.l.5. §. inter pulſationem, his uerbis:* Inter pulſationem & uerberationem hoc intereſt (ut Ofilius ſcribit) Verberare eſt, cum dolore cædere: pulſare, ſine dolore. *Declaratur inſuper l.15. §. uerberaſſe. ff. eod. tt. his uerbis:* Verberaſſe dicitur abuſiuè, & qui pugnis cæciderit. *Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi is apud quem in alea luſum eſſe dicatur, uerberatus ſit. Hæc exceptio approbatur l.1. in prin ff. de aleatorib. cuius uerba uide ſ. cap.3. quæſt.2. except.31. Huius exceptionis replicatio, ſumpta ex loco & tempore quo uerberatus eſt, reprobatur d.l.1. §. item notandum. cuius uerba uide d. except.31. repl.1.*

II. *Cauſſa: Si cuius domus ui ſit introita. Hæc cauſſa approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. cauſſa prox. in prin. Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi domus aliena ſit, non eius cui inhabitanti uis facta eſt. Hæc exceptio reprobatur Inſt. de iniurijs. §. domum, his uerbis:* Domum accipimus, ſiue in propria domo quis habitet, ſiue in cõducta: ſiue gratis, ſiue hoſpitio receptus ſit. *Concordat l.5. §. domum. ff. eod. tt. his uerbis:* Domum accipere debemus non proprietatem domus, ſed domicilium. Quare ſiue in propria domo quis habitauerit, ſiue in cõducta: uel gratis, ſiue hoſpitio receptus: hæc lex locum habebit. *Altera exceptio uidetur: Niſi inhabitans domicilium ibi non habuerit. Et hæc exceptio reprobatur d.l.5. §. ego puto, his uerbis:* Vlpianus. Ego puto ad omnem habitationẽ, in qua paterfamiliãs habitat, pertinere hanc legem; licet ibi quis domicilium

lium non habeat. ponamus enim ſtudiorũ cauſſa Romæ agere: Romæ utiq; domicilium non habet, & tamen dicendum eſt, ſi ui domus eius introita fuerit, Corneliam locum habere. Cæterùm ad hos pertinebit, qui inhabitant non momenti cauſſa, licet ibi domicilium non habeant. *Tertia exceptio eſt: Niſi in meritoria uel ſtabula impetus factus ſit. Hæc exceptio approbatur d. §. ego puto, in fine, his uerbis:* Tantùm ad meritoria uel ſtabula non pertinebit. *Quarta exceptio eſt: Niſi momenti cauſſa inhabitauerit is cui uis facta eſt. Hæc exceptio approbatur uerbis ſ. except. 2. propoſitis hiſce:* Cæterùm ad hos pertinebit, qui inhabitant non momenti cauſſa. *Quinta exceptio eſt: Niſi in uillam uel hortum impetus factus ſit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 5. §. domum. ibi: quid ſi quis, hiſce uerbis:* Quid ſi quis in uilla habitat, uel in hortis? Idem erit probandum. *Sexta exceptio eſt: Niſi in fundum impetus ſit factus. Et hæc exceptio reprobatur d. l. 5. §. etſi dominus. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. reg. 1. Septima exceptio eſt: Niſi in ius uocandi cauſſa domus ui ſit introita. Hæc exceptio reprobatur l. 23. ff. de iniurijs, his uerbis:* Si quis domum alienam inuito domino introijt, quamuis in ius uocatũ: actionẽ iniuriarum in eum competere, Ofilius ait. *Concordant ea quæ propoſita ſunt ſ. lib. 6. cap. 1. quæſt. 9. reg. 1.*

III. Cauſſa: Omnis iniuria quæ manu fit, hac actione continetur. quæ, cauſſa approbatur l. 5. § lex itaq; ff. de iniurijs. cuius uerba uide ſ. cauſſa 1.

Exceptio præcedentium cauſſarum generalis.

Præcedentium cauſſarum exceptio generalis hæc eſt: Niſi ſeruus iniuriam fecerit. hic enim lege Cornelia reus nõ recipitur, ſed duriore pœna punitur. quæ exceptio approbatur l. 12. § fin. ff. de accuſationib. & inſcriptionib. cuius uerba uide ſ. lib. 3. cap. 1. exc. 6.

II. QVIBVS ACTIO PROpoſita competit?

I. Regula, De colono & domino fundi ui introiti, proponitur l. 5. §. et ſi dominus. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Si dominus fundum locauerit, inq; eum impetus factus ſit: colonus aget, non dominus. Si tamen in fundum alienũ, qui domino colebatur, introitũ ſit Labeo negat eſſe actionem domino fundi ex lege Cornelia, quia non poſſit ubiq; domiciliũ habere, hoc eſt, per omnes uillas ſuas. Ego puto ad omnem habitationem, &c. *Reliqua uerba uide ſ. quæſt. prox. cauſſa 2. except. 2.*

II. Regula, De patre iniuriam paſſi, proponitur d. l. 5. §. illud quæritur, his uerbis: Illud quæritur, an pater filiofamiliâs iniuriam paſſo ex lege Cornelia iniuriarum agere poſſit? & placuit non poſſe. deq; ea re inter omnes cõſtat: ſed patri quidem Prætoria iniuriarũ actio competit, filio uerò legis Corneliæ.

III. Regula, De ipſo filiofamiliâs iniuriam paſſo, proponitur uerbis iam dictis hiſce: Filio uerò legis Corneliæ. *Cui concordat d. l. 5. § in lege, his uerbis:* In lege Cornelia filiusfamiliâs agere poteſt ex omni cauſſa: nec cauere debet rem ratam patrem habiturum. Nam nec aliâs agentem filium iniuriarum ad cautionem de rato compellendum, Iulianus ſcribit. *Hiſce uerbis regula propoſita approbatur. ſimul & reprobatur exceptio eius talis: Niſi non caueat patrem ratum habiturum.*

III. PER QVOS COMPEtat actio propoſita?

Etiam per procuratorem competit. quæ regula approbatur l. 42. §. ad actionem. ff. de procuratorib. his uerbis: Ad actionem iniuriarum ex lege Cornelia procurator dari poteſt. Nam etſi pro publica utilitate exercetur, priuata eſt tamen.

IIII. Apud quos non competat hæc actio? definitur l. 5. §. 1. ff. de iniurijs, hiſce uerbis: Lege Cornelia cauetur, ut non iudicet, qui ei qui aget, gener, ſocer, uitricus, priuignus, ſobrinusue eſt, propiusúe eorum quis quenq; ea cognatione affinitateúe attinget, quiúe eius parẽtisúe cuius eorum patronus erit.

V. QVID VENIAT IN actione propoſita?

Condemnatio æſtimatione iudicis facienda. quæ regula approbatur l. 37. in fine. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. cap. prox. quæſt. 5. reg. 1.

VI. ADIVNCTA HVius iudicij.

De iureiurando reo deferendo proponitur d. l. 5. § hac lege, his uerbis: Hac lege permittitur actori iuſiurandum deferre, ut reus iuret iniuriam ſe non feciſſe. Sed Sabinus in adſeſſorio etiam Prætores exemplum legis ſecutos ait. Et ita res ſe habet.

VII. AD FINE REmedium.

Etiam ciuiliter lege Cornelia iniuriarum agi poteſt. quæ regula approbatur d. l. 37. in fine.

DIGESTORVM LIBRI XLVI. FINIS.

DIGESTORVM LIBER QVADRAGESIMVSSEPTIMVS:

DE RELIQVIS MALEFICIIS ET QVASI maleficijs, nec non præcedentium actionum adſinibus remedijs.

PRAETER actiones pœnales hactenus deſcriptas, ſunt & plures ex maleficijs & ex quaſi maleficijs competentes pro uarietate circumſtantiarum, puta perſonæ delinquentis & eius aduerſus quem delinquitur, item rei in qua uel circa quam delinquitur, item loci & temporis quo delinquitur, denique ſpeciei & modi delicti.

Pro uarietate perſonæ: ut,

Si quadrupes damnum dederit, datur inde actio ex lege XII. Tabul.

Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.

Si ſeruus deliquerit: datur actio noxalis aduerſus dominum.

Si familia furtum fecerit, datur actio Prætoria: Si familia furtum, &c.

Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus eſt, poſt mortẽ domini ante aditam hereditatem in bonis hereditarijs quid deliquerit: datur actio in factum: Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus, &c.

Si uxor marito, uel contrà maritus uxori furtum fecerit: datur rerum amotarum actio.

Si publicanus uel eius familia alicui uim intulerit, furtum fecerit uel damnum dederit: competit actio intra annum in duplum, poſt annum in ſimplum.

Pro uarietate rei: ut,

Si res publica uel ſacra ſit ſubrepta: crimen peculatus committitur.

Si res hereditaria ſit ablata: expilatæ hereditatis crimen eſt.

Si ſeruus corruptus ſit: Serui corrupti actio eſt.

Si liber homo detineatur: de libero homine exhibendo interdictum competit.

Si pecora abacta ſint: datur de abigeis iudicium.

Si arbores cæſæ ſint: competit actio arborum furtim cæſarum.

Si res ſubrepta ædibus iuncta ſit: competit de tigno iuncto actio.

Pro uarietate loci & temporis: ut,

Si in naue, caupona, ſtabulo, furtum factum uel damnum datum ſit: datur actio in factum, aduerſus nautas, caupones, ſtabularios. de qua actum ẽ. lib. 39. cap. 9.

Si damnum in turba datum ſit: datur actio in factum de damno in turba dato.

Si ex incendio, ruina, naufragio, rate naue expugnata quid raptum, doloue malo receptum ſit, damnumue datum: datur actio prætoria de incendio, ruina, naufragio, &c.

Ex ſpecie & modo delicti: ut,

Si quid deiectum uel effuſum ſit, quo alicui damnum datum eſt: datur actio de deiecto & effuſo.

Si quis in ſubgrunda uel protecto id poſitum uel ſuſpenſum habeat, cuius caſus alicui nocere poſsit: datur actio in factum de poſito & ſuſpenſo.

Hæ & huiuſmodi aliæ actiones, nec non delicta & crimina aliquot innominata, in hoc libro ordine quo iam enumeratæ ſunt, tractabuntur.

SI QVADRVPES PAVperiem feciſſe dicatur.

Cap. I.

PRimò: *Quo iure introducta ſit hæc actio, definitur l. 1. in prin. ff. ſi quadrupes pauperiem, his uerbis:* Si quadrupes pauperiem feciſſe dicetur: actio ex XII. Tabulis deſcendit. Quę lex uoluit aut dari quod nocuit, id eſt, id animal quod noxiam commiſit aut æſtimationem noxiæ offerre. noxia enim eſt ipſum delictum. Quæ actio ad omnes quadrupedes pertinet. *Concordat inſt. eod. tit. in prin. his uerbis:* Animalium nomine quæ ratione carent, ſi qua laſciuia, aut pauore, aut feritate pauperiem fecerint: noxalis actio lege XII. Tabul. prodita eſt. quia ita lex XII. Tabul. ſcripta eſt: utputa, Si equus calcitroſus calce percuſſerit, aut bos cornu petere ſolitus, cornu petierit.

II. CAVSSA HVIVS Actionis, cum ſuis exceptionibus.

Si quadrupes pauperiem fecerit: datur actio propoſita. quæ cauſſa approbatur uerbis Inſt. iam propoſitis hiſce: Animalium nomine quæ rations carent, ſi qua laſciuia, aut pauore, aut feritate pauperiem fecerint: noxalis actio lege XII. Tabul. prodita eſt. *Declaratur cauſſa propoſita Inſt. d. tit. §. pauperies, his uerbis:* Pauperies eſt damnum ſine iniuria facientis datum. Nec enim poteſt animal iniuriã feciſſe dici, quod ſenſu caret. *Concordat iiſdem uerbis l. 1. §. ait autem. ff. eod. tit. Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi non per ſe quadrupes nocuit, ſed propter culpam alterius. Hæc exceptio approbatur d. l. 1. §. itaque ut, his uerbis:* Tunc hæc actio locum habet, cùm commota feritate nocuit quadrupes: utputa ſi equus calcitroſus calce percuſſerit, aut bos cornu petere ſolitus petierit, aut mulæ propter nimiam ferocitatem. Quòd ſi propter loci iniquitatẽ, aut propter culpã mulionis, aut ſi plus iuſto onerata quadrupes in aliquẽ onus euerterit: hæc actio ceſſabit, damnique iniuriæ agetur. *Huius aliud exemplum proponitur d. l. 1. §. ſed etſi canis, his uerbis:* Si canis cùm duceretur ab aliquo, aſperitate ſua euaſerit

uſerit, & alicui damnum dederit: ſi contineri firmius ab alio potuit, uel per eum locum induci non debuit: hæc actio ceſſabit, & tenebitur qui canem tenebat. *Aliud exemplum proponitur d. l. 1. §. ſed etſi inſtig. his uerbis:* Si inſtigatu alterius fera damnum dedit: ceſſabit hęc actio. *Concordat d. l. 1. §. et ſi alia, his uerbis:* Si alia quadrupes aliã concitauit, ut dãnũ daret: eius quę cõcitauit nomine agẽdũ erit. *Cõcordat etiã l. 11. §. itẽ cũ eo. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ĩ. li. prox. ca. 12 quæ. 1. cauſa 23. Aliud exẽplũ proponitur l. ult. ff. ad l. Aquil. his uerbis:* Equũ tibi commodaui: in eo cũ tu equitares, & unà cõplures equitarẽt, unus ex his irruit in equum, taque deiecit, & eo caſu crura equi fracta ſunt. Labeo negat tecum ullam actionem eſſe. Sed ſi equitis culpa factum eſſet: cum equite ſanè, non cum equi domino agi poſſe, uerum puto. *Aliud exemplum proponitur l 52. §. in cliuo ff. eod. tit. cuius uerba uide ĩ. li. prox. cap. 12. queſt. 2. reg. 4. Aliud proponitur l. 27. §. penult. ff. eod. tit. cuius uerba uide ĩ. lib 43. cap. 3. queſt. 1. cauſa 11. Aliud exemplum proponitur l. 1. §. ideoq; ſi equus. ff. ſi quadrupes pauper. feciſſ. his uerbis:* Si equus dolore concitatus calce petierit: Vlpianus ceſſare iſtam actionem ait. Sed eum qui equum percuſſerit, aut uulnerauerit, in factum magis quàm lege Aquilia teneri: utique ideo quia non ipſe ſuo corpore damnum dederit. At ſi cum equum permulſit quis, uel palpatus eſt, calce eum percuſſerit: erit actioni locus.

II. *Exceptio: Niſi culpa eius qui damnum paſſus eſt, interuenerit. Hæc exceptio approbatur per ea quæ proponũtur ĩ. lib. prox. cap. 11. exc. 24. Concordat l. 52. §. quidam boues. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ĩ. lib 42. cap 1. queſt. 1. cauſa 49. Huius exemplum proponitur l. 2. in fine. ff ſi quadrupes pauper. his uerbis:* Si quis aliquem aurtaos (ma giſtratũ fortè) in tabernam proximam ſe immiſiſſet, ibique à cane feroce læſus eſſet, non poſſe agi canis nomine, quidam putant, at ſi ſolutus fuiſſet, contrà. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi leuiſſima culpa interuenerit. Hæc replicatio approbatur exemplo eius qui equum tantùm permulſit, uel palpatus eſt, & ita ab eo percuſſus eſt, l. 1. § ideoq; ſi equus, in fine. ff. d. tit. cuius uerba uide ĩ. except. prox. Aliud exemplum proponitur l. ult. ff. eod. tit. his uerbis:* Agaſo cum in tabernam equum deduceret, mulam equus olfecit: mula calcem reiecit, & crus agaſoni fregit: conſulebatur, poſſet' ne cum domino mulæ agi, quòd ea pauperiẽ feciſſet? Alfenus reſpondit, poſſe.

III. *Exceptio: Niſi cum arietes uel boues commiſiſſent inuicem, alter alterum læſit uel occidit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 1. §. cũ arietes. ff. ſi quadrupes pauper. his uerbis:* Cũ arietes uel boues commiſiſſent, & alter alterum occidiſſet: Quintus Mutius diſtinxit, ut ſi quidẽ is periiſſet qui aggreſſus erat, ceſſaret actio: ſi is q nõ prouocauerat, cõpeteret actio. quamobrem eum ibi aut noxiã ſarcire, aut noxã dedere oportere.

IIII. *Exceptio: Niſi fera ſit beſtia quæ nocuit. Hæc exceptio approbatur d. l. 1. §. in beſtiis, hiſce uerbis:* In beſtiis propter naturalem feritatem hæc actio locum non habet. Et ideo ſi urſus fugit, & ſic nocuit: non poteſt quondã dominus conueniri. Quia deſinit dominus eſſe, ubi fera euaſit. Et ideo etſi eum urſum occidero, meum corpus eſt. *Concordat d. l. 1. §. & generaliter, his uerbis:* Generaliter locum habet hæc actio, quoties contra naturam fera mota pauperiem dedit. *Concordat item Inſt. eod. tit. §. hæc autem, his uerbis:* Hæc actio in iis quæ contra naturam mouentur, locum habet. Cæterùm ſi genitalis ſit feritas, ceſſat actio. Denique ſi urſus fugerit à domino, & ſic nocuerit: nõ poteſt quondam dominus cõueniri: quia deſiit dominus eſſe, ubi fera euaſit. *Planè in fera beſtia nihilominus utilis actio datur, quamuis directa deficiat: quod replicationis loco notandum. Quæ replicatio approbatur Inſt. d. tit. § fin. cuius uerba uide ĩ. queſt. 6. except. 1. Cuius duplicatio hæc eſt: Niſi fera beſtia, dum aufugit, alicui nocret. Quæ duplicatio approbatur uerbis Inſt. iam propoſitis hiſce:* Deniq; ſi urſus fugerit à domino, &c. *Concordat l. 1. § in beſtiis. ff. eod. tit. uerbis paulo ſuperius propoſitis.*

V. *Exceptio: Niſi nõ quadrupes, ſed aliud animal nocuit. Hæc exceptio reprobatur l. 4. ff. ſi quadrup. paup. feciſſe, his uerbis:* Hæc actio utilis competit, etſi nõ quadrupes, ſed aliud animal pauperiem fecit.

VI. *Exceptio, ſumpta ex ſpecie quadrupedis, reprobatur l. 1. §. 1. ff. d. tit. his uerbis:* Hæc actio ad omnes quadrupedes pertinet.

VII. *Exceptio: Niſi nõ corpore ſuo, ſed alia re mediante quadrupes nocuit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 1. §. ſiue aũt, his uerbis:* Siue corpore ſuo pauperiẽ quadrupes dedit, ſiue per aliã rẽ quã tetigit quadrupes: hæc actio locũ habebit: utputa ſi ploſtro bos obtriuit aliquẽ, uel alia re deiecta. *Concordat d. l. 1. §. & ſi alia. cuius uerba uide ĩ. except. 1.*

VIII. *Exceptio: Niſi corpori liberi hominis nocitũ ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 3. ff. ſi quadrupes pauper. his uerbis:* Ex hac lege iã nõ dubitatur, etiã liberarũ perſonarũ nomine agi poſſe: fortè ſi patrẽfamiliãs aut filiũfamiliãs uulnerauerit quadrupes: ſcilicet ut nõ deformitatis ratio habeatur (cũ liberũ corpus æſtimationẽ non recipiat) ſed impenſarũ in curationẽ factarũ, & operarũ amiſſarũ, quaſq; amiſſurus quis eſſet inutilis factus.

I X. *Exceptio: Niſi animal quod nocuit, deceſſerit. Hæc exceptio approbatur l. 1. §. & cũ etiã. ibi: planè ſi ante. ff. d. tt. his uerbis:* Si ante litẽ cõteſtatam deceſſerit animal, extincta erit actio. noxę aõt dedere, eſt animal tradere uiuũ domũ. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi animal ab alio poſt litẽ cõteſtatã occiſum ſit. Quæ replicatio approbatur d. l. 1. §. penult. his uerbis:* Si poſt litẽ cõteſtatã ab alio ſit animal occiſum: qa domino legis Aquiliæ actio cõpetit, ratio in iudicio habebitur, quòd noxę dedẽdę facoltatẽ dominus amiſerit. Ergo ex iudicio poſito litis æſtimationẽ offeret: niſi paratus fuerit actionem mandare aduerſus eũ qui occidit.

X. *Exceptio: Niſi ſemel actũ ſit. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit: uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi ædilitia actione ſit actũ, quòd quis canem, uerrẽ, aprum, &c. eo loco habuerit, quo uulgò iter ſit. Quæ replicatio approbatur Inſt. ſi quadrupes pauper. §. fin. cuius uerba uide J. quæſt. ult. except. 1.*

III. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. *Regula: Nõ ſolùm domino rei cui nocitum eſt, ſed etiam ei cuius intereſt, hæc actio competit. Quæ regula approbatur l. 2. in prin. ff. ſi quadrupes paup. feciſ. dicatur, his uerbis:* Hæc actio non ſolùm domino, ſed etiam ei cuius intereſt, competit: ueluti ei cui res commodata eſt: itẽ fulloni, qui eo quòd tenetur, damnum uidetur pati.

II. *Regula, De hæredibus cæteriſq; ſucceſſoribus. His quoq; competit. Quæ regula approbatur l. 2. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Hanc actionem nemo dubitauerit hæredi dari, cæteriſq; ſucceſſoribus: item aduerſus hæredes cæteroſq; ſucceſſores non iure ſucceſsionis, ſed eo iure quo domini ſunt, competit.

IIII. ADVERSVS QVOS competit?

I. *Regula, De hæredibus cæteriſq; ſucceſſoribus, proponitur uerbis d. l. 1. §. fin. iam propoſitis hiſce:* Item aduerſus hæredes, &c.

II. *Regula: Noxa caput ſequitur. Quæ regula approbatur d. l. 1. §. & cum etiam, his uerbis:* Cum etiam in quadrupedibus noxa caput ſequitur: aduerſus dominum hæc actio datur, nõ cuius fuerit quadrupes cum noceret, ſed cuius nunc eſt.

III. *Regula: Si animal ab alio animali concitatum pauperiem fecerit: dominus concitantis, non concitati animalis tenetur. Quæ regula approbatur d. l. 1. §. & ſi alia. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 2. except. 21.*

IIII. *Regula: Aduerſus unum etiam ex pluribus dominis in ſolidum cõpetit. Quæ regula approbatur d. l. 1. § ſi cõmune, his uerbis:* Si cõmune pluriũ ſit animal: aduerſus ſingulos erit in ſolidum noxalis actio, ſicut eſt in homine.

V. QVID VENIAT IN actione propoſita?

I. *Regula: Aeſtimatio damni à reo eſt præſtanda. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 1. in prin. ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicatur. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 2. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi reus animal quod nocuit, noxæ dediderit. Hæc exceptio approbatur d. l. 1. in prin. Concordat Inſt. eod. tt. §. 1. his uerbis:* Animalia, ſi noxæ dedantur, proficiunt reo ad liberationem. *Declaratur exceptio propoſita d. l. 1. §. noxæ autem, his uerbis:* Noxæ dedere, eſt animal tradere uiuum demum. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi poſt litem conteſtatam animal ab alio ſit occiſum: hoc enim caſu ad æſtimationem damni præſtandam dominus tenetur. Quæ replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 1. §. penult. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 2. except. 9. repl. 1. Altera replicatio eſt: Niſi reus interrogatus falſò negauit animal ſuum eſſe. hoc enim caſu noxæ dedendo amplius non liberatur. Quæ replicatio approbatur d. l. 1. §. interdum, his uerbis:* Interdum dominus in hoc non conuenitur, ut noxæ dedat, ſed in ſolidum: utputa ſi in iure interrogatus, an ſua quadrupes eſſet: reſponderet nõ eſſe ſuam. Nam ſi conſtiterit eius eſſe: in ſolidum condemnabitur.

II. *Regula: Quanti æſtimandum damnum in corpore liberi hominis datum, definitur l. 3. ff. ſi quadrupes pauper. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 2. except. 8.*

III. *Regula: Vnus ex plurib. dominis in ſolidum tenetur. de qua re uide ſ. quæſt. prox. reg. 4.*

VI. AD FINIA REMEdia.

Regulariter, ſi quadrupes nocuit: propoſita, non alia competit actio. cuius exceptio prima hæc eſt: Niſi ex ædilitio edicto, ne quis canem, &c. Quæ exceptio approbatur Inſt. ſi quadrupes pauper. §. cæterùm, his uerbis: Sciendum eſt, ędilitio edicto prohiberi nos canem, uerrem, aprum, urſum, leonẽ ibi habere, qua uulgò iter ſit. Et ſi aduerſus ea factum erit, & nocitum libero homini eſſe dicatur: quod bonum & æquum iudici uidetur, tanti dominus condemnetur. Cęterarum uerò rerũ, quanti damnũ datum ſit, dupli. Pręter has autẽ ædilitias actiones, & de pauperie locũ habebit. Nunquã enim actiones, præſertim pœnales, de eadẽ re cõcurrẽtes, alia aliam cõſumit. *Concordat l. 40. cum duab. legib. ſequentib. ff. de ædilitio edicto, his uerbis:* Aiunt ædiles: Ne quis canem, uerrem, uel minorem aprum, lupum, urſum, pantheram, leonem, & generaliter, aliudúe quod nocens animal (ſiue ſoluta ſint, ſiue alligata: ſiue cõtineri uinculis, quo minus damnũ inferant, nõ poſsint) quà uulgò iter fiet, ita habu-

ita habuiſſe uelit, ut cuiquam nocere dam numúe date poſſit. Si aduerſus ea factũ erit, & homo liber ex ea re perierit: ſolidis ducentis. Si nocitũ homini libero eſſe dicetur: quanti bonum & æquũ iudici uidebitur, cõdemnetur. Cæterarũ rerũ, quantũ damnũ datũ factumúe ſit, dupli. *Huius exceptionis replicatio eſt. Niſi fera beſtia, dum aufugit, nocuit: hoc enim caſu, quia ſe in naturalem libertatem recepit, quondã eius dominus non tenetur. Quæ replicatio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. quæſt. 2. exc. 4. repl. 1. dupl. 1. Altera exceptio eſt: Niſi quadrupes fructus in fundo alieno depauit: hoc enim caſu de paſtu pecoris actio eſt ex lege XII. Tabul. quæ exceptio approbatur l. 14. §. fin. ff. de præſcriptis uerbis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 10. quæſt. 3. cauſa 33. Tertia exceptio eſt: Niſi culpa alterius quadrupes pauperiem fecerit. hoc enim caſu non actio propoſita, ſed actio legis Aquiliæ, uel in factũ datur aduerſus eum cuius culpa quadrupes nocuit. Quæ exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. quæſt. 2. except. 1.*

DE NOXALIBVS Actionibus. Cap. II.

PRimò: *Quo iure noxales actiones ſint conſtitutæ, definitur Inſt. de noxalib. actionib. §. ſunt autem, his uerbis:* Noxales actiones conſtitutæ ſunt aut legibus, aut edicto Prætoris. Legibus: ueluti furti ex lege XII. Tabul. damni iniuriæ ex lege Aquilia. Edicto Prætoris: ueluti iniuriarum, & ui bonorũ raptorũ.

II. CAVSA HARVM ACTIonum cum ſuis exceptionibus.

Si ſeruus maleficium cõmiſerit: aduerſus dominũ noxalis datur actio. Quæ cauſa ſeu regula approbatur Inſt. d. tt. in prin. his uerbis: Ex maleficijs ſeruorum: ueluti ſi furtum fecerint, aut bona rapuerint, aut damnum dederint, aut iniuriam cõmiſerint: noxales actiones proditæ ſunt: quibus domino damnato permittitur aut litis æſtimationem ſufferre, aut ipſum hominẽ noxæ dedere. *Concordat l. 1. ff. eod. tt. his uerbis:* Noxales actiones appellãtur, quæ nõ ex contractu, ſed ex noxa atq; maleficio ſeruorũ aduerſus nos inſtituuntur: quarũ actionũ uis & poteſtas hæc eſt, ut ſi damnati fuerimus, liceat nobis deditione ipſius corporis quod deliquit, euitare litis æſtimationem. *Huius cauſæ exceptiones hæ ſunt.*

I. Exceptio: *Niſi non ſeruus, ſed liber homo pro ſeruo ab alio bona fide poſſeſſus, maleficiũ cõmiſerit. hoc enim caſu aduerſus poſſeſſorẽ actio non datur. Quæ exceptio approbatur l. 21. § fin. C de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2 except 2. Cõcordat l. 13. §. fin. cũ lege ſequẽte. ff. de interrogat. in iure faciendis. cuius uerba uide ſ. lib. 7. cap. 5. de confeſſis, quæſt. 1. except. 4. Concordat item l. 42. in prin. ff. de noxalib. action cuius uerba uide ſ. quæſt. 7.*

II. Exceptio: *Niſi nõ ordinarius, ſed uicarius ſeruus deliquerit. Hæc exceptio reprobatur l. 19 §. ſi ſeruus. ff. de noxalib. actionib. cuius uerba uide ſ. exc. 15. repl. 3.*

III. Exceptio: *Niſi nõ ſeruus, ſed filius familiâs maleficiũ cõmiſerit: hoc enim caſu aduerſus patrẽ noxalis actio nõ datur. Quæ exceptio approbatur Inſt. d. tt. §. fin. his uerbis:* Veteres etiã hoc in filijsfamiliarũ maſculis & fœminis admiſere. Noua aũt hominũ cõuerſatio huiuſmodi aſperitatẽ rectè reſpuendã eſſe exiſtimauit, & ab uſu cõmuni hoc penitùs receſſit. Quis enim patiatur filiũ ſuum, & maximè filiã in noxã alij dare: ut penè p filij corpus pater magis quàm filius periclitetur: cũ in filiabus hoc etiã pudicitiæ fauor bene excludat? Et ideo placuit, in ſeruos tantummodo noxales actiones eſſe pponendas: cũ apud ueteres legum cõmentatores inuenerimus ſæpius dictum, ipſos filiosfamiliarum pro ſuis delictis poſſe conueniri. *Concordat l. 33. in fine, cũ legib. ſequentib. ff. d. tt. his uerbis:* Si liber eſt, quamuis in poteſtate ſit; indiſtinctè ipſi ſui defenſio dãda eſt. Quoties enim nemo filiũfamiliâs ex cauſa delicti defendit, in eũ iudiciũ datur. Et ſi cõdemnatus fuerit filius, iudicatum facere debet: tenet enim condemnatio.

IIII. Exceptio: *Niſi ſeruus, cũ adhuc liber eſſet, deliquerit. Hæc exceptio reprobatur Inſt. d. tt. §. omnis. ibi: ex diuerſo, his uerbis:* Directa actio noxalis eſſe incipit. Nã ſi liber homo noxiã cõmiſerit, & is ſeruus tuus eſſe cœperit (quod quibuſdam caſibus effici, primo libro tradidimus) incipit tecum eſſe noxalis actio, quæ antè directa fuiſſet.

V. Exceptio: *Niſi aduerſus dominũ ſuũ ſeruus deliquerit. Hæc exceptio approbatur Inſt. d. tt. §. ſi ſeruus, his uerbis:* Si ſeruus domino noxiã commiſerit: nulla actio naſcitur. Nãq; inter dominũ & eũ qui in poteſtate eius eſt, nulla obligatio naſci poteſt. Ideoq; etſi in alienã poteſtatẽ ſeruus peruenerit, aut manumiſſus fuerit: neq; cum ipſo, neq; cum eo cuius nunc in poteſtate ſit, agi poteſt. Vnde ſi alienus ſeruus noxiam tibi commiſerit, & is poſtea in poteſtate tua eſſe cœperit: interdicitur actio. qa in eũ caſum deducta ſit, in quo cõſiſtere nõ potuit. Ideoq; licet exierit de tua poteſtate, agere nõ poteſt: quemadmodũ ſi dominus in ſeruũ ſuum aliqd cõmiſerit, nec ſi manumiſſus aut alienatus fuerit, ſeruus nullã actionẽ cõtra dominũ habere poteſt. *Concordat l. 1. ibi: cum tamen. C. de noxalib. actionib. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2 except. 1. Huius exceptionis replicatio prima uidetur eſſe: Niſi ſeruus poſtea manumiſſus uel alienatus ſit. Sed hæc replicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:*

Ideoq;

Idsoque etſi in alienam poteſtarem ſeruus peruenerit, &c. Concordat l. 11. §. ſed & nomine. ibi: cæterum ex delicto. ff. de minor. 25 annis. cuius uerba uide J. lib. 49. cap. 4. quæſt. 4. except. gener. 4. Admittitur tamen replicatio propoſita, ſi ſeruus rem quam domino abſtulit, manumiſſus uel alienatus contrectet. Quæ diſtinctio approbatur d. uerſ. cum tamen. Concordat d. §. ſed & nomine. Altera replicatio uidetur: Niſi ſeruus, antequã in poteſtate domini eſſet, aduerſus eum deliquerit. Sed & hæc replicatio reprobatur uerbis Inſt. ĩ. propoſitis hiſce: Vnde ſi alienus ſeruus noxiam tibi commiſerit, &c. De qua re uide plura J. except. 13. Tertia replicatio eſt: Niſi ſeruus legatus aduerſus futurũ hæredẽ deliquerit. Hæc replicatio approbatur l. 40. ff. de noxalib. actionib. his uerbis: Si ſeruus legatus ante aditã hæreditatẽ rem hæredis futuri ſubtraxerit: poteſt is cum legatario, qui legatum agnouerit, furti agere. Sed ſi idem ſeruus hæreditariam rẽ ſubtraxerit, furti actio ceſſabit: quia huiuſmodi rerum furtum non fit. ad exhibendum autem actio competit. Quarta replicatio uidetur: Niſi ſeruus communis aduerſus unum ex dominis deliquerit. Hæc replicatio reprobatur l. 41. ff. d. tt. his uerbis: Cum ſeruus communis alteri dominorum damnum iniuria dedit: idcirco legis Aquiliæ actio nõ eſt, quia ſi extraneo damnũ dediſſet, cum altero in ſolidum lege Aquilia agi poſſet: ſicuti & cum ſeruus communis furtum facit, cum altero domino furti agi nõ poteſt, ſed cõmuni diuidundo.

VI. Exceptio: Niſi is qui bona fide poſſidetur, aduerſus eum à quo poſſidetur, deliquerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul et diſtinguitur l. 21. C. de furtis. cuius uerba uide ĩ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. exc. 2.

VII. Exceptio: Niſi ſeruus aduerſus fructuarium ſuum deliquerit. Hæc exceptio reprobatur l. 18. ff. de noxalib. action. his uerbis: Is qui uſumfructũ in ſeruo habet, perinde cũ domino habet actionem furti, atq; ſi quilibet alius eſſet: ſed cum eo non eſt, quamuis ſeruiat ei. Et ideo dominus damnatus fructuario noxę dedens liberabitur.

VIII. Exceptio: Niſi publico iudicio agatur. Hæc exceptio approbatur exemplo l. 4. in fine. C. de noxalib. actionib. his uerbis: Si criminis publici accuſationem propter uxorem tuam à ſeruo raptam intendendam putaueris: nõ cõtra dominũ, ſed cõtra eum ſeruum quem facinus commiſiſſe proponis, hanc inſtituere debes. Vide item J. quæſt. 11. except. 7.

IX. Exceptio: Niſi ſeruus qui deliquit, mortuus ſit. Hæc exceptio approbatur l. 39. §. fin. in fine. ff. eod. tt. his uerbis: Mortuo ſeruo antequã accipiatur iudiciũ, omnino hac actione non tenebitur dominus. Concordat l. 15. §. mortuo. ff. de interrogat. in iure faciendis. cuius uerba uide ĩ. lib. 7 cap. 5. de confeßis, quæſt. 1. exc. 18. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi ſciente & non prohibẽte domino, ſeruus deliquerit: hoc enim caſu morte ſerui dominus non excuſatur. Quæ replicatio approbatur l. 5. in fine. ff. de noxalib. action. cuius uerba uide J. quæſt. 4. reg. 1. exc. 1. Altera replicatio eſt: Niſi poſtquã dominus ſeruum dolo poſſidere deſierat, is deceſſerit. Hæc replicatio reprobatur l. 26. §. ſi is quem. ff. eod. tt. his uerbis: Si is quẽ deſieris dolo poſſidere, deceſſerit priuſquam hac actione conuenireris: liberaris. quia hæc actio in locum directæ actionis ſuccedit. Diuerſum dicemus, ſi moram feceris in iudicio accipiendo. Cõtradicit l. 16. in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. exc. 11. repl. 1. Tertia replicatio eſt: Niſi poſt moram à domino factam ſeruus deceſſerit. Hæc replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce: Diuerſum dicemus, &c. Quarta replicatio eſt: Niſi dominus pro ſeruo mortuo iudiciũ acceperit. Hæc replicatio reprobatur ſub conditione l. 42. §. 1. ff. de noxalib. actionib. his uerbis: Si quis pro ſeruo mortuo, ignorãs eum deceſsiſſe, noxale iudicium acceperit: abſolui debet. Quia deſijt uerum eſſe, propter eũ dare oportere.

X. Exceptio: Niſi ſeruus qui deliquit, manumiſſus ſit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ proponuntur J. quæſt. ult. except. 8.

XI. Exceptio: Niſi cum ſtatuliber deliquiſſet, conditio libertatis extiterit. Hæc exceptio approbatur l. 14. §. fin. ff. de noxalib. action. his uerbis: Si ſtatuliber ſit, & ante deditionem extiterit cõditio, uel per fideicommiſſum libertas fuerit antè præſtita, uel exiſtente conditione legati dominium fuerit trãslatum: arbitrio iudicis abſolui reum oportet. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi cum reus dolo feciſſet, quo minus ſtatuliberum in poteſtate haberet, libertatis conditio extiterit. Hæc replicatio approbatur l. 16. ff. d. tt. his uerbis: Si hæres dolo malo fecerit, ne ſtatuliberum in poteſtate haberet, & propter hoc iudicium ſine noxæ deditione acceperit: impleta conditione ſtatutę libertatis cõdẽnari debet: ſicuti mortuo ſeruo cõdemnaretur. Altera replicatio eſt: Niſi reus hæres ea quæ conditionis implendæ cauſa à ſtatulibero accepit, actori nõ reſtituat. Hæc replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 63. §. fin. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. lib. prox. cap. 5. reg. 1. exc. 1. repl. 1. dupl. 2.

XII. Exceptio: Niſi ſeruus qui deliquit, alienatus ſit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ proponuntur. J. quæſt. 4. reg. 1.

XIII. Exceptio: Niſi ſeruus qui deliquit, in poteſtatem actoris peruenerit. Hæc exceptio approbatur l. 37 ff. de noxalib. action. cuius uerba uide ĩ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. exc. 49. Concordat Inſt. eod. tt. §. ſi ſeruus. ibi: unde ſi. cuius uerba uide ĩ. except. 5. Huius exemplũ proponitur l. 20. ff. eod. tt. his

uerbis

uerbis: Qui ex pluribus noxis, diuerſis tẽporibus experitur: ex una noxa ſerui dominium nactus, nullam amplius actionem habet aduerſus eum qui dominus fuerat: cum actio noxalis caput ſequatur. At ſi maluit dominus priore iudicio litis æſtimationem ſufferre: uel eidem uel alij ex alio maleficio agenti nihilominus tenetur. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi actor ſeruum rurſus alienauerit. Hæc replicatio reprobatur Inſt. d. §. ſi ſeruus. ibi: ideoq; licet. Concordat d.l. 37. ibi: nec ſi poſtea. Concordat item l. 28. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 1. quæſt. 2. except. 49. repl. 2. Planè admittitur replicatio propoſita in caſu neceſſariæ alienationis, l. 26. §. fin. in fine. ff. de noxalib. action. cuius uerba uide J. quæſt. 10. reg. 2. except. 2. Concordat l. 2. §. fin. ff. ſi ex noxali cauſa agatur. cuius uerba uide ſ. lib. 6. cap. 9. quæſt. 2. reg. 1. Altera replicatio eſt: Niſi lite iam conteſtata, ſeruus in poteſtatem actoris peruenerit. Quæ replicatio approbatur d.l. 37. in fine, cũ lege ſequente, his uerbis:* Quòd ſi poſt litem cõteſtatam eum redemero: condemnandus erit uenditor, quemadmodum ſi alij uendidiſſet. Parui enim refert cui uendiderit, aduerſario, an alij: ſuaq; culpa litis æſtimationẽ ſubiturũ, qui uendẽdo noxæ deditionẽ ſibi ademit. *Tertia replicatio eſt: Niſi pro parte tantùm ſeruũ nactus ſit actor. Hæc replicatio reprobatur l. 8. §. quanquã quis. ff. de noxal. action. cuius uerba uide J. except. 15. repl. 5. Cõcordat l. 44. §. penult. ff. de furtis. cuius uerba uide ã lib. prox. ca. 8. quæſt. 2. except. 49. repl. 3. Sed & plura de exceptione propoſita uide d. except. 49.*

XIIII. Exceptio: *Niſi reus ſeruũ pro derelicto habuerit. Hæc exceptio approbatur l. 18. §. 1. ff. de noxalib. action. his uerbis:* Iulianus lib. XXII. Digeſtorũ ſcribit, ſi ſeruũ pro derelicto habeam, qui tibi furtũ fecerat, liberari me: quia ſtatim meus eſſe deſinit, ne eius nomine qui ſine domino ſit, furti actio ſit.

XV. Exceptio: *Niſi dominus ſeruum actori noxæ dedat. Hæc exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt ã. ead. quæſt. in prin. Concordat Inſt. de noxalib. action. §. dominus, his uerbis:* Dominus noxali iudicio ſerui ſui nomine cõuẽtus, ſeruũ actori noxæ dedẽdo liberatur: nec minus in perpetuũ eius ſerui dominiũ à domino trãsfertur. Sin aũt damnũ ei cui deditus eſt, ſeruus reſarcierit quæſita pecunia: auxilio prætoris inuito domino manumittetur. *Cõcordat itẽ l. 2. C. eod. tt. his uerbis:* Si ſerui ueſtri inſcientib. uobis, uel etiã ꝓhibẽtibus, furtim arbores ceciderũt. quib. etiã propria pœna iuxta legẽ ſaltui datã fuerit præſtitura: fruſtra ueremini, ne ex perſona eorũ ultra noxæ deditionẽ ſitis obſtricti: cùm ex delictis ſeruorũ domini ignorãtes uel prohibẽtes, ſi noxali actione conueniãtur, ita cõdemnari debeãt, ut aut noxæ dedere aut cõdemnationẽ ſufferre habeãt in ſua poteſtate. *Cõcordat itẽ l. 1. C. eod. tt. his uerbis:* Siue ſeruũ plagij paras ſolẽniter accuſare, Præſidẽ prouinciæ adire nõ prohiberis: ſiue dominũ eius ſollicitati ſerui noxali iudicio uel furti malueris cõuenire, ſuã tibi notionẽ Præſes ꝓuinciæ cõmodabit: nõ ignorãs, quòd ſi dominũ elegeris, & eo nõ cõſentiẽte, quod intẽdis, cõmiſſum ꝓbauerit: uel noxæ dedendæ, uel damni ſarciẽdi, ac pœnæ præſtandæ habeat facultatẽ. *Ratio huius exceptionis proponitur Inſt. de noxalib. action. §. ſumma aũt, his uerbis:* Summa ratione pmiſſum eſt noxæ deditione fungi. Nanq; erat iniquũ, nequiciã eorũ ultra ipſorũ corpora dominis dãnoſam eſſe. *Declaratur exceptio propoſita definitione noxæ deditiõis, Inſt. eod. tt. §. 1. his uerbis:* Noxa eſt ipſum corpus quod nocuit, id eſt ſeruus: noxia ipſum maleficiũ, ueluti furtũ, damnũ, rapina, iniuria. *Cõcordat l. 238. in fine. ff. de uerb. ſignif. cuius uerba uide J. lib. 50. cap. 4. in uerbo Noxa. Planè propoſitæ exceptionis replicatio prima hæc eſt. Niſi ſciente, & non prohibente domino ſeruus deliquit. Hæc replicatio approbatur l. 2. in prin. ff. de noxal. action. his uerbis:* Si ſeruus ſciente domino occidit, in ſolidũ dominũ obligat: ipſe enim dominus occidiſſe uidetur. Si autẽ inſciẽte, noxalis eſt: nec enim debet ex maleficio ſerui in plus teneri, quàm ut noxæ eũ dedat. *Cõcordat item l. 17. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. except. 19. repl. 1. dupl. 1. tripl. 1. Itẽ cõcordat. l. 4. §. nã ſi eo conſcio. C. eod. tt. his uerbis:* Si domino conſcio & probibere ualente, ſeruus res tuas ui rapuerit: detracta noxæ deditione conuentus ad ſummam condemnationis ſoluendam omnino compellendus eſt. *Concordat item l. 5. C. eod. tt. cuius uerba uide ã. lib prox. cap. 7. reg. 5. Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi dominus ſciens ſeruum probibere non potuit. Hæc duplicatio approbatur d. l. 4. in prin. cuius uerba uide J repl. 14. Concordat l. 1. ff. eod. tt. his uerbis:* In omnibus noxalibus actionibus, ubicunque ſcientia domini exigitur, ſic accipienda eſt: ſi cum prohibere poſſet, non prohibuit. Aliud eſt enim authorem eſſe ſeruo delinquenti, aliud pati delinquere. *Concordat item l. 4. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* In delictis ſeruorum ſcientia domini quemadmodum accipienda eſt: utrum cum conſilio, an etſi uiderit tantùm, quamuis prohibere non potuerit? quid enim ſi ad libertatem proclamans domino ſciente faciat? quid ſi contemnat dominum: uel cum trans flumen ſit ſeruus, uidente quidem, ſed inuito domino noxam noceat? Rectius itaq; dicitur, ſcientiã

eius

eius accipiendam qui prohibete poteſt: & hoc in toto edicto intelligeodum eſt circa Scientiæ uetbum. *Altera duplicatio eſt: Niſi delictum ſciente domino commiſſum à ſeruo ſit, antequam eum ſit nactus. Hæc duplicatio approbatur d l 4. §. ſi extraneus. ff. de noxali action. his uerbis:* Si extraneus ſeruus ſcieote me fecerit, eumq; tedemero: noxalis actio in me dabitur: quia non uidetur domino ſciente feciſſe, cùm eo tempote dominus non fuerim. *Tertia duplicatio eſt: Niſi antea cum noxæ deditione actum ſit. Hæc duplicatio approbatur d. l. 4. §. fin. his uerbis:* Si cum eo qui ſcit, cum noxæ deditione actum ſit: amplius in dominum, detracta noxæ deditione, danda actio non eſt In ipſo autem iudicio ſi uoluetit & ſcientiam domini arguere: nõ eſt prohibendus. *Huius duplicationis triplicatio hæc uidetur: Niſi eum alio, utputa cum emptore, antea cũ noxæ deditione actum ſit. Sed hæc triplicatio reprobatur l. 9. in fine. ff de noxal. action. his uerbis:* Pomponius air, Si emptor ſerui noxali iudicio conuentus ſit: ueuditorem, quo ſciente factum eſt, conueniri iam non poſſe. *Hæc de prima replicatione. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi ſeruus exercitoris, cauponis uel ſtabularij, in naue, caupona uel ſtabulo deliquerit: tũc enim dominus in ſolidum tenetur. Quæ replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ propoſita ſunt ſ. lib. 19. cap. 9. quæſt. 7. reg 5. Tertia replicatio eſt: Niſi cum uicarius deliquiſſet, ſciente & nõ prohibente ſeruo ordinario: uicarium tãtùm noxæ dedat, nõ ordinarium. Hæc replicatio approbatur l. 19. §. fin. ff. de noxalib. action. his uerbis:* Si ſeruus tuus nauem exercuetit, eiusq; uicarius & idem nauta in eadem naue damnum dederit: perinde in te actio dãda eſt, ac ſi is exetcitor liber, & hic uicarius ſeruus eius eſſet, ut de peculio ſerui tui ad noxam dedere uicarium damneris: ut tamẽ, ſi ſerui tui iuſſu, uel ſciente eo & patiente, damnum uicarius dederit: noxalis actio ſerui tui nomine eſſe debeat. Idemq; fit, etiamſi nautam facere iuſſetit. *Quarta replicatio eſt: Niſi ſtatuliber ſit qui noxæ deditur. Hæc replicatio reprobatur l. 15. ff. d tt. his uerbis:* Prætor decernere debet translationem dominij in ſtatuliberum fieri. Si uerò rei iudicatę tempore adhuc in ſuſpenſo ſit ſtatuta libertas: Sabinus & Caſsius liberari hęredem putant tradendo ſeruum: quia toto ſuo iure cederet. Quod & uerum eſt. *Quinta replicatio eſt: Niſi partem tantùm ſerui noxæ dediderit. Hæc replicatio approbatur l. 8. ff. d. tt. his uerbis:* Si ſeruus communis furtum fecerit, quiuis ex dominis in ſolidum noxali iudicio tenetur: eoq; iure utimur. Sed nõ aliâs poterit, qui conuentus eſt, euadere litis æſtimationem, niſi in ſolidum noxæ dediderit ſeruum: nec ferendus eſt, ſi partem dedere fuerit paratus. Planè ſi per hoc quòd ſocij dedere parati non fuerint, in ſolidum fuetit condemnatus: communi diuidundo, uel familiæ erciſcundæ iudicio aduerſus eos experietur. Ante noxale ſanè iudicium acceptum poterit ſuam partẽ cedendo ſecuritatem conſequi, nec neceſſe habebit ſuſcipere iudicium. Quanquã quis poſsit dicere, euenire ut dom pars ei cedatur, amittat actionem: dominus enim pro parte factus, non poſsit cum ſocio noxali experiri. Fortaſsis nec communi diuidundo agere poſsit eius maleficij nomine, quod ante communionem admiſſum eſt. Quòd ſi non poteſt, euidenti iniuria afficietur. Sed melius eſt dicere, compe tere ei communi diuidundo iudicium. *Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi ante acceptum iudicium unus ex ſocijs ſerui communis ſuam partem noxæ dediderit. Hæc duplicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Ante noxale ſanè iudicium acceptum, &c. *Sexta replicatio eſt: Niſi nuda proprietas ſerui noxæ dedatur. Hæc replicatio approbatur l. 17. §. ſi plures. ff. de noxalib. actionib. his uerbis:* Si plures eiuſdem ſerui nomine noxali mecum agere uelint, uel unus pluribus iudicijs eiuſdem ſerui nomine agat, in quo uſusfructus tuus, proprietas mea ſit: officio iudicis continebitur, cum eum noxæ dedidero, ut etiam uſumfructum actoris faciam. Sed per prætorem id conſequar ego dominus proprietaris, ut aut cogar Prætor te ꝑ æſtimatione uſuſfructus cõferre ad litis æſtimationem, aut uſumfructum cedete, ſi hoc expediat. Et ſi ego dominus proprietatis eum ſeruum nolui defendete: defenſio tibi permittenda eſt. Et ſi condemnatus hominem tradas: aduerſus me te tueberis. *Huius replicationis duplicatio eſt: Niſi ipſi fructuario proprietas noxæ dedatur. Quæ duplicatio approbatur l. 18. in fine. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. except. 7. Septima replicatio eſt: Niſi uſufructuarius ſeruum noxæ dediderit. Hæc replicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Et ſi condemnatus hominem tradas. &c. *Octaua replicatio eſt: Niſi ſeruus alij pignori obligatus, noxæ datus ſit. Hæc replicatio approbatur l. 9. §. et ſi ſeruum. ff. de dolo malo, his uerbis:* Si ſeruum pignoratum noxæ mihi dederis: per iudicem abſolutus de dolo teneris, ſi apparuerit eum eſſe pignori datum. *Nona replicatio eſt. Niſi noxæ dedens euictione uel de dolo non caueat. Hæc replicatio approbatur l. 14. in fine ff. de noxalib. actionibus, his uerbis:* Officium iudicis erit, ut caueatur ei cui dedidit, de euictione ob ſuum factum contingente. *Concordat l. 32. in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 10. reg. 2. Decima*

replicatio

replicatio eſt: Niſi non dominus ſerui, ſed alius conuentus ſeruum noxæ dediderit. Hæc replicatio reprobatur l.28.ff.eod.tt.cuius uerba uide ō.lib.22.cap.2.except.11.repl.12. Concordat l.11.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.quæſt.4.reg.1.except.4. Cōcordat itē l.27.§.ex his.ff.eod.tt. cuius uerba uide J. quæſt.10.reg.3. Vndecima replicatio eſt: Niſi alij quàm actori noxæ deditus ſit ſeruus. Hæc replicatio ipſo quidem iure ſubſiſtit: uerùm eius duplicatio hæc eſt: Niſi alij, cui æquè competebat actio, prius agenti, & ad ſententiam peruenienti, ſeruus noxæ datus ſit. Hæc duplicatio approbatur l.14.in prin.ff.d.tt. his uerbis: Si quia à multis conueniatur ex noxa eiuſdē ſerui: uel ab uno, ex pluribus tamen delictis: non neceſſe habet (quia omnibus dedere non poteſt) litis æſtimationem offerre his quibus dedere non poreſt. Qoid ergo ſi à pluribus conueniatur? & ſi quidem nous occupauit: an melior ſit eius conditio, ut ipſi ſoli dedatur? au uerò uel omnibus dedi debeat, uel caueri defenſum iri aduerſus cæteros? Et nerius eſt, occupantis meliorem eſſe condirionem. Ei itaque dedetur, non qui prior egit, ſed qui prior ad ſententiam peruenit. Et ideo ei qui poſtea uicerit, actio iudicati denegabitur. Concordat l.19. in prin.ff. eod. tt. cuius uerba uide J.quæſt.10. reg.8. Planè hoc caſu aduerſus alium, cui ſeruus noxæ deditus eſt, non denegatur actio noxalis: quod triplicationis loco notādum. Quæ approbatur l.1.§.fin. cum l.ſequente, in prin.ff.ſi ex noxali cauſa agatur. cuius uerba uide ō.lib.6.cap.9. quæſt.5.except.1.repl.6. Duodecima replicatio eſt: Niſi ex alia cauſa noxæ deditus ſit. Hæc replicatio reprobatur l.20.ff.de noxal.action.cuius uerba uide ō.except.13. Decimatertia replicatio eſt: Niſi noxali iudicio condemnatus, & iudicati actione conuentus, noxæ ſeruum dedere paratus ſit. Hæc replicatio approbatur l.20.§.idem rectè.ff.de petit.hered.his uerbis: Iulianus rectè ait, ſi noxali iudicio condemnatus ſit peſſeſſor defuncto, non poſſe eum dedentem noxæ officio iudicis liberari: quia tamdiu quia habet noxæ dedendæ faculratem, quamdiu iudicari cōueniatur. Poſt ſuſceptum iudicium nō poteſt noxæ dedendo ſe liberare. ſuſcepit autem per petitionem hæreditatis. Decimaquarta replicatio eſt: Niſi noxæ dedēs nō etiā reſtituat id quod ex delicto ſerui ad ſe peruenit. Hæc replicatio approbatur l.4.in prin.C.de noxal. action. his uerbis: Si ſeruus ignorante domino, uel ſciente & prohibere nequeunte, res tuas ui rapuerit: dominum eius apud Præſidē prouinciæ, ſi necdum utilis annus exceſſit, quadrupli: quòd ſi hoc effluxit tēpus, ſimpli noxali iudicio conuenire potes. Qui ſi noxæ maluerit ſeruum dedere: nihilominus cum ipſo, quantum ad eō peruenit, experiri non prohiberis. Decimaquinta replicatio eſt: Niſi reus ſeruum in ſua poteſtate eſſe negans, mentitus ſit. Hæc replicatio approbatur l.21.§.Prætor ait, in fine. ff. eod. tt. cuius uerba cum concordantibus uide J.except.17.repl.2. Sed & concordat l.1.§.ſi abſenti.ibi: ſi uerò falſo.ff.ſi ex noxali cauſa agatur. cuius uerba uide ō. lib.6.cap.9. quæſt.2.reg.1. Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi hæres eius qui mentitus eſt, conueniatur, uel hæres actoris agat. Altera duplicatio eſt: Niſi negans, poſtea pœnitentia ductus rurſus confiteatur. Hæ duæ duplicationes approbātur l.26.§.neq; hæredi.ff.eod. tt. cuius uerba cum triplicatione ſecundæ duplicationis uide J quæſt.prox.reg.1.except.1. Decimaſexta replicatio eſt: Niſi dominus ſeruum non defendat, neq; noxæ dedat: hoc enim caſu quaſi cōtumax in ſolidū condēnatur. Quæ replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ proponuntur J.quæſt.10.reg.1. Decimaſeptima replicatio eſt: Niſi mulier marito ſeruum furem in dotem dederit, ſciens eum talem eſſe. Hæc replicatio approbatur l.21.§. at ſi in dotem.ff.rerum amotarum, his uerbis: Si in dotem, &c. Hæc de 15.exceptione.

XVI. Exceptio: Niſi dominus ſeruum indefenſum relinquat. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur l.29.ff.de noxal.action.his uerbis: Nō ſolùm qui in poteſtare non habet ſeruum, recuſare poteſt noxale iudicium: uerumetiam habenti in potaſtate liberum eſt euitare iudicium, ſi indefenſam eam perſonā relinquet. Sed huic neceſſe eſt ius ſuū ad actorem transferre, perinde ac ſi damnatus eſſet. Concordat l.33.ff.eod.tt.his uerbis: Noxali iudicio inuitus nemo cogitur aliū defendere: ſed carere debere eo quē nō defendit, uerius eſt. Concordat item l.29. §. ſed etſi poſt.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.except.prox.repl.1.dupl.2. Concordat item l.ult.in fine.ff. eod.tt. cuius uerba uide J.quæſt.5. Concordat item l.198.in prin.ff.de reg.iuris, hiſce uerbis: Inuitus nemo rē cogitur defendere. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi dominus ſeruum noxæ non dedat. Quæ replicatio approbatur uerbis d.l.29.ō.propoſitis hiſce: Sed huic neceſſe eſt ius ſuū ad actorē transferre, perinde ac ſi damnatus eſſet. Concordat d.l.33. uerbis paulo ſuperius propoſitis hiſce: Sed carere debere eo quem nō defendit, nerius eſt. Item concordat l.21. in prin ff. de noxalib.action.his uerbis: Quoties dominus ex noxali cauſa conuenitur, ſi noluerit ſuſcipere iudicium, in ea cauſa res eſt, ut debeat noxæ dedere eum, cuius nomine iudicium non ſuſcipit: aut ſi id non faciat, iudicium omnimodo ſuſcipiet. Sed non aliàs condemnabitur, quàm ſi in poteſtate habet, doloúe malo fecit quo minus haberet. Concordat item l.32 ff.eod.tt.cuius uerba uide J.quæſt.10 reg.2. Sed & plura de replicatione propoſita uide d.quæſt.10.reg 1.

XVII. Exceptio: Niſi reus ſeruum in ſua po-

teſtate non habeat, ut eum noxæ dedere poßit. *Hæc exceptio approbatur uerbis d.l.21.iam propoſitis hiſce:* Sed non aliàs condemnabitur, quàm ſi in poteſtare hebet, doloúe malo fecir quo minus haberet. *Concordat l. 29. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. except. prox. in prin.* Concor*dat itẽ l.42.§.hæ actiones.cuius uerba uide J.quæst. prox.reg.1. Declaratur exceptio propoſita d.l.21.§ in poteſtate, his uerbis:* In poteſtate ſic eccipere debemus, ut facultatem & poteſtatem exhibẽdi eius hebeat. Cæterùm ſi in fuga ſit, uel peregrè: nõ uidebitur eſſe in poteſtare. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi dolo malo fecit reus, quo minus ſeruũ in poteſtate haberet. Quæ replicatio approbatur uerbis d.l.21.ſ. propoſitis hiſce:* Doloúe malo fecit, quo minus haberet. *Concordat l.22. ff. de noxalib. action. his uerbis:* Si bone fide poſſeſſor eum ſeruũ quem bona fide poſsidebar, dimiſerit, ne egi cum eo ex noxali cauſſe poſsit: Paulus ait, obligari eum actione quæ detur aduerſus eos qui ſeruum in poteſtete habeant, aut dolo fecerint quo minus haberent: quia per hoc adhuc poſsidere uideatur. *Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt Niſi cum reus dolo malo ſeruum manumiſiſſet, uel alienaſſet, manumiſſus uel nouus dominus iudicium ſuſcipere ſit paratus. Hæc duplicatio approbatur l. 24. in fine, cum lege ſequente. ff. d. tt. his uerbis:* Iulianus air de eo qui dolo malo manumiſit: ſi paratus ſit defendere ſe manumiſſus, exceptionem dandam ei qui manumiſit. hoc & Labeo. Idem eſt & ſi nouus dominus ſerui iudicium patietur. *Concordat item l. 39. §. ſi quis dicat. ff. eod. tt. his uerbis:* Si quis dicat dominum dolo feciſſe, quo minus in poteſtare eius ſeruus eſſet: ille autẽ cõtendat, eum ſeruum ab alio defendi cũ ſatiſdatione: doli mali exceptioni locus erit. *Altera duplicatio eſt: Niſi ſeruus quem reus poßidere deſijt, quia non defendebatur, ductus ſit. Hæc duplicatio approbatur d. §. ſi quis. ibi: ſed etſi, his uerbis:* Sed etſi poſt iudicium acceptũ cum domino ſeruus apparuit, & quia non defendebatur, ductus eſt: exceptione doli mali poſita, dominus abſoluetur. *Tertia duplicatio eſt: Niſi ſeruus mortuus ſit. Hæc duplicatio approbatur d. l. 39. §. fin. cuius uerba uide ſ. except. 9. Concordat l. 26. §. ſi is quem. ff. eod. tt. cuius uerba uide d. except. 9. repl. 2. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi delato iureiurando reus iurare nolit, ſeruum in ſua poteſtate non eſſe. Hæc replicatio approbatur l. 21. §. Prætor ait. ff. de noxalib. actionib. his uerbis:* Prætor ait: Si is in cuius poteſtate eſſe dicetur, negaverit ſe in poteſtare ſeruum habere: utrum actor uolet, uel deierare iubebo in poteſtete ſua non eſſe, neque ſe dolo malo feciſſe quo minus eſſet: uel iudicium dabo ſine noxæ deditione. *Concordat d. l. 21. §. quòd ſi reus, his uerbis:* Quòd ſi reus iurare nolit: ſimilis eſt ei qui neque defendit abſentem, neque exhibet: qui condemnatur quaſi contumax. *Concordat item l. 22. §. fin. ff. eod. tt. his uerbis:* Si negauit dominus in ſua poteſtere ſeruum eſſe: permittit Prætor actori arbitrium, utrum iureiurando id decidere, an iudicium dictare ſine noxæ deditione uelit: per quod uincet, ſi probauerit eum in poteſtate eſſe, uel dolo eius factum quo minus eſſet. Si autem non probauerit, in poteſtate aduerſarij eſſe ſeruum: rem amittit. *Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi per alium iuret. Hæc duplicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 21. §. ſi tutor, his uerbis:* Si tutor uel curator extet, ipſe iurare debet in poteſtate domini non eſſe: ſi autem procurator ſit, dominus ipſe iuret, neceſſe eſt. *Tertia replicatio eſt: Niſi poſtea ſeruum in poteſtate ſua habere cœperit reus. Hæc replicatio approbatur d. l. 21. §. fin. cuius uerba uide J. except. prox. repl. 1. Concordat l. 23. ff. eod. tt. his uerbis:* Si poſtea aduerſarius in poteſtate habere cœperit ſeruum: tenetur ex noua poſſeſſione, denegata ei exceptione. *Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi poſtquam ſeruus in poteſtate eſſe cœpit, indefenſus à reo relictus ſit, & ab actore abductus. Hæc duplicatio approbatur l. 39. §. ſed etſi poſt. ff. de noxalib. actionib. cuius uerba uide ſ. repl. 2. dupl. 2. Quarta replicatio eſt: Niſi copiam ſerui recuperandi reus habeat. Hæc replicatio approbatur l. 22. in prin. & §. 1. ff. d. tt. cuius uerba uide J. quæſt. 4. reg. 1. except. 4. repl. 2 & 3.*

XVIII. Exceptio: *Niſi reus delato iureiurando iurauit, ſeruum ſe in poteſtate non habere. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit, uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi poſtea ſeruum in poteſtate habere cœperit. Hæc exceptio approbatur l. 21. §. ſi iuſiurandum. ff. d. tt. his uerbis:* Si iuſiurandum exegit actor, reuſque iurauit, deinde poſtea noxali uelit actor experiri: uidendum eſt, an exceptio iuriſiurandi debeat aduerſus actorem dari? Et Sabinus putat non eſſe dandam, quaſi de alia re iuratum ſit, hoc eſt, tunc non fuiſſe in poteſtate: modò uerò cum in poteſtate deprehendatur, de facto eius egi poſſe. Neratius quoque dicebat, poſt exactum iuſiurandum poſſe actorem detracta noxæ deditione experiri: ſi modò hoc contendat, poſteaquam iuratum ſit, cœpiſſe in poteſtate habere. *Altera replicatio eſt: Niſi non tutor uel curator rei curauerit. Hæc replicatio approbatur d. l. 21. §. ſi tutor. cuius uerba uide ſ. except. prox. repl. 2. dupl. 1.*

XIX. Exceptio: *Niſi antea eiuſdem delicti nomine actum ſit. Hæc exceptio ipſe quidem iure ſub-*

re ſubſiſtit: uerùm eius replicatio prima hæc eſt: Niſi antea cum alio ſit actum. quæ & ipſa replicatio iure ſubſiſtit: uerùm eius duplicatio prima hæc eſt: Niſi emptore ſerui conuento, uenditor poſtea conueniatur: uel contrà. Quæ duplicatio approbatur l. 7. in fine. ff. de noxalib. actionib. cuius uerba uide ſ. except. 15. repl. 1. dupl. 3. Concordat l. 26. in prin. ff. eod. tit. cuius uerba uide J. quæſt. 4. reg 1. except. 3. repl. 1. Altera duplicatio eſt: Niſi uno ex ſocijs ſerui communis conuento, poſtea alter conueniatur. Quæ duplicatio approbatur l. 9. ff. d. tit. his uerbis: Si communis ſamilia uel communis ſeruus furtum fecerit, altero ex dominis ſciente: is qui ſcit, omnium nomine tenebitur, & conuentus alterum quoque liberabit, nec à ſocio quidquam debebit conſequi. ſui enim facti nomine pœnam meruit. Quòd ſi is qui ignorauit, duplum præſtitit: à ſocio ſimplum conſequetur. *Concordat d. l. 26. §. 1. cuius uerba uide d. repl. 1. Huius duplicationis triplicatio prima hæc eſt: Niſi omnibus ſcientibus ſeruus deliquerit. Quæ triplicatio approbatur l. 5. in prin. ibi: nec altero. ff. d. tit. cuius uerba uide J. quæſt. 4. reg. 3. Altera triplicatio uidetur: Niſi omnes ſeruum dolo poßidere deſierint. Sed hæc triplicatio reprobatur l. 39. in prin. ff. d. tit. cuius uerba uide J. d. reg. 1. Tertia triplicatio hæc eſt: Niſi cum antea cum eo qui ignorauit, actum ſit, nunc cum domino ſciente agatur. Hæc triplicatio approbatur l. 17. in prin. ff. d. tit. his uerbis:* Si ex duobus dominis uno ſciente, & altero ignorante, ſeruus delinquet: ſi antè cum altero qui neſciebat actum ſit, & noxæ dediderit ſotunm: iniquum eſt, uiliſsimi hominis deditione alterum quoque liberari. Agetur igitur & cum altero: & ſi quid amplius eſt in damni perſecutione, conſequetur, computato precio hominis noxę dediti. Ipſi tamen inter ſe penſare debent id communi diuidundo iudicio: ut ſi ille quo ſciente fecit, præſtiterit, non totius partem ferat, ſed partem eius quanti ſeruus eſt. ſic & ſi alter præſtiterit aliquid, eius partem fieri. Illud iniquum eſt, eum qui iuſsit ſeruum facere, conſequi aliquid à ſocio, cum ex ſuo delicto damnum patiatur. *Concordat l. 5. in fine. ff. ſi familia furtum. cuius uerba uide J. cap. prox. quæſt. 4. reg. 2. Tertia duplicatio eſt: Niſi is cum quo antea actum eſt, ſoluerit. Hæc duplicatio approbatur l. 26. §. ſi ſeruũ. ff. eod. tit. cuius uerba uide J. except. prox. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi cũ antea in ſolidum tanquam cum domino ſciente actum eſſet, nunc cum noxæ deditione agatur: uel contrà. hoc enim caſu quaſi alia re petita, exceptio rei iudicatæ non uidetur obſtare. Sed hæc replicatio reprobatur l. 4. §. cum dominus. ff. de noxalib. actionib. his uerbis:* Cum dominus ob ſcientiam teneatur: an ſerui quoque nomine danda ſit actio, uidendum eſt? niſi fortè Prætor unam pœnam à domino exigi uoluerit. Ergo dolus ſerui impunitus erit: quod eſt iniquum. Imò utroque modo dominus tenebitur: una autem pœna exacta, quam actor elegerit, altera tollitur. Si detracta noxæ deditione, quaſi cum conſcio domino actum ſit, qui non erat conſcius: abſolutione facta & finito iudicio, amplius agens cum noxæ deditione, exceptiono rei iudicatæ ſubmouebitur, &c. *Reliqua uerba uide ſ. lib. 6. cap. 4. de actione edenda, quæſt 7. reg. 1. except. 1. Tertia replicatio eſt: Niſi ex alio delicto antea ſit actum. Hæc replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur l. 20. ff. de noxalib. actionib. cuius uerba uide ſ. except. 13.*

X X. *Exceptio: Niſi ſolutio ab alio facta ſit. Hæc exceptio approbatur l. 26. §. ſi ſeruum. ff. d. tit. his uerbis:* Si ſeruum alienum alius in iure ſuum eſſe reſponderit: altero ſoluente, alter liberatur.

III. QVIBVS ACTIONES noxales competunt?

Hæredibus quoq; noxales actiones cõpetũt. Quæ regula approbatur l. 42. §. hæ actiones. ff. de noxalib. actionib. his uerbis: Hæ actiones perpetuæ ſunt, locumq; habent tamdiu, quamdiu ſerui dedendi facultatem habemus. Nec tantùm nobis, uerùm etiam ſucceſſoribus noſtris competunt. Item aduerſus ſucceſſores: ſed non quaſi iure ſucceſsionis, ſed iure dominij. Proinde & ſi ſeruus ad aliũ perueniſſe proponatur: iure dominij noxali iudicio nouus dominus conuenietur. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi detracta noxæ deditione, ob mendacium rei conuenti agatur: hæc enim actio hæredi non datur, quemadmodum nec contra hæredem. Quæ exceptio approbatur l. 26. §. neq; hæredi. ff. d. tit. his uerbis:* Neque hæredi neque in hæredem de eo quod defunctus mentitus eſt, actio danda eſt: nec in ipſum quolibet tempore. Nam liberum eſſe debet defendenti abſentem ſeruum, huius edicti pœnam euitare: ſcilicet ut ſine noxæ deditione conueniatur. Et ideo ſi negaueris ſeruum in tua poteſtate eſſe: poſtea fateri poteris, niſi iam lis aduerſus te conteſtata eſt. Nam tunc audiri non debebis, ut Labeo ait. Octauenus ex cauſa etiam lite conteſtata tibi ſuccurrendum: utique ſi ætas tua ea ſit, ut ignoſci tibi debeat.

IIII. ADVERSVS QVOS competunt actiones noxales?

I. *Regula: Regulariter aduerſus eum qui tempo-*

re petitionis dominium ſerui habet, non alium, noxalis actio datur. Quæ regula approbatur Inſt. *de noxalib. actionib. §. omnis, hiſce uerbis*: Omnis noxalis actio caput ſequitur. Nam ſi ſeruus tuus noxam commiſerit: quamdiu in tua poteſtate ſit, tecum eſt actio. Si autem in alterius poteſtatem peruenerit: cũ illo incipit actio eſſe. At ſi manumiſſus fuerit: directò ipſe tenetur, & extinguitur noxæ deditio. *Concordat l. 7. in prin. ff. eod. tt. his uerbis*: Noxalis non aliàs datur, niſi apud me ſit ſeruus. Et ſi apud me ſit ſeruus, licet eo tempore non fuit quo delinquebat, teneor. Sed & hæres meus tenetur, ſi noxius uiuat. *Concordat item l. 14. §. ſed etſi ſtatuliber. ibi: uel exiſtente. ff. eod. tt. cuius uerba uide ī. quæſt. 2. exc. 11. Cõcordat itẽ l. 42. §. fin. ff. d. tt. cuius uerba uide ī. quæſt. prox. in prin. Cõcordat itẽ l. 1. §. fin. ff. de priuatis delictis, hiſce uerbis*: Non tantùm in furti, uerùm in cæteris quoque actionibus quæ ex delictis oriuntur (ſiue ciuiles ſunt, ſiue honorariæ) placet, ut noxa caput ſequatur. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt*: *Niſi ſciente priore domino ſeruus deliquit: tunc enim uterque dominus conueniri poteſt, prior quidem in ſolidum, poſterior actione noxali. Quæ exceptio approbatur l. 2. §. is qui non. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis*: Is qui non prohibuit, ſiue dominus manet, ſiue deſijt eſſe dominus: hac actione tenetur. ſufficit enim, ſi eo tempore dominus fuit, quo non prohibebat: in tantum, ut putet Celſus, ſi fuerit alienatus ſeruus in totum, uel in partem, uel manumiſſus: noxam caput non ſequi. Nam ſeruum nihil deliquiſſe, qui domino iubenti obtemperauit. Et ſanè ſi iuſsit, poteſt hoc dici. Si autem non prohibuit, quemadmodum ſerui factum excuſabimus? Celſus tamen differentiam facit inter legem Aquiliam & legem XII. Tabularum. Nam in lege antiqua, ſi ſeruus ſciente domino furtum fecit, uel aliam noxiam commiſit: ſerui nomine actio eſt noxalis, nec dominus ſuo nomine tenetur. At in lege Aquilia (inquit) dominus ſuo nomine tenetur, non ſerui. Vtriuſque legis reddit rationem. XII. Tabularum, quaſi noluerit ſeruos dominis in hac re non obtemperare: Aquiliæ, quaſi ignouerit ſeruo qui domino paruit, periturus ſi non feciſſet. Sed ſi placeat quod Iulianus libro LXXXVI. ſcribit, ſi ſeruus furtum fecit, noxiamúe nocuit, etiam ad poſteriores leges pertinere: poterit dici, etiam ſerui nomine cum domino agi poſſe noxali iudicio: ut quòd datur Aquilia aduerſus dominum, non ſeruum excuſet, ſed dominum oneret. Vlpianus. Nos autem ſententiam Iuliani probauimus: quia habet rationem, & à Marcello apud Iulianum probatur. *Concordat l. 4. §. cum dominus. ff. eod. tt. cuius uerba uide ī. quæſt. 2. except. 19 repl. 2. Concordat item l. 5. §. fin. cum lege ſequente. ff. eod. tt. his uerbis*: Differentia harum actionum non ſolùm illa eſt, quòd qui ſcit in ſolidum tenetur: uerùm illa quoque, quòd ſiue alienauerit ſeruum qui ſcit, ſiue manumiſerit, ſiue deceſſerit ſeruus: dominus eius tenetur. Sed ſi ipſe dominus deceſſerit, hæres eius non tenetur: ſed ipſe ſeruus manumiſſus tenetur. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt*: *Niſi poſterior dominus conuentus ſit: hoc enim caſu prior dominus liberatur. Quæ replicatio approbatur l. 7. in fine. ff. d. tt. cuius uerba uide ī. quæſt. 2. except. 15. repl. 1. dupl. 1. Concordat d. §. cum dominus. Plures propoſitæ exceptionis replicationes uide ī. d. repl. 1. dupl. 1. cum ſequentibus. Altera exceptio eſt*: *Niſi iubente priore domino ſeruus deliquit. hoc enim caſu prior, non poſterior dominus tenetur. Quæ exceptio approbatur uerbis d. l. 2. paulo ſuperius propoſitis hiſce*: In tantum, ut putet Celſus, ſi fuerit alienatus, &c. *Tertia exceptio eſt*: *Niſi alius ſeruum dolo poßidere deſijt. hoc enim caſu in arbitrio actoris eſt, utrum cum nouo domino, an cum eo qui poßidere deſijt, agere uelit. Quæ exceptio approbatur l. 24. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis*: De illo uidendum, utrum aduerſus eum tantùm qui dolo fecit, quo minus ſeruum in poteſtate haberet, actio locum habeat noxalis, ſi ex dolo eius acciderit, ut ceſſet noxalis actio (fortè ſeruo ſuo fugam mandauit) an & poſsit nihilominus cum alio agi: quod accidit cum alienatus manumiſſuſue eſt. Quod eſt uerius. In quo caſu electio eſt actoris, cum quo uolit agere. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt*: *Niſi nouus dominus ab actore ſit electus. Hæc replicatio approbatur l. 26. in prin. ff. eod. tt. his uerbis*: Electio alterum liberabit. Id enim Prætor introduxit, ne eluderetur actor, non ut etiam lucrum faceret. Ideoque exceptione à ſequentibus ſubmonebitur. His conſequens eſt, ut ſi plures dolo fecerint, quo minus in poteſtate haberent: eligere debeat actor, quem uelit cõuenire. Itẽ ſi ex pluribus dominis quidam dolo malo partes ſuas deſierint poſsidere: electio erit actoris, utrũ directò agere uelit cum eo qui poſsidet, an præterea cum eo q deſijt poſsidere. *Plures propoſitæ exceptionis replicatiões uide ī. quæſt. 2. exc. 17. repl. 1. dupl. 1. cũ ſequẽtib. Quarta exceptio eſt*: *Niſi ſeruus ab alio poſſidetur. hoc enim caſu poſſeſſor, non dominus ſerui tenetur. Quæ exceptio approbatur l. 11. ff. de noxalib.*

actionib.

actionib. his uerbis: Bona fide ſerui poſſeſſor eius nomine actione furti tenetur, dominus non tenetur: licet noxæ dedendo nõ faciat eum actoris. Cum autem cœperit iſtum ſeruum dominus uindicare: doli exceptione ſubmouebitur, uel officio iudicis conſequetur, ut indemnis maneat. *Concordat l. 21. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. except. 2. Huius exceptionis replicatio prima uidetur: Niſi mala fide poßideat. Hæc replicatio reprobatur l. 13. ff. de noxal. action. his uerbis:* Non ſolùm aduerſus bona fide poſſeſſores, ſed & aduerſus eos qui mala fide poſſident, noxalis actio dabitur. Nam abſurdum uideretur, eos quidem qui bona fide poſſiderent, excipere actionem: prędones uerò ſecuros eſſe. *Altera replicatio eſt: Niſi ex cauſa depoſiti uel commodati detineat. Quæ replicatio approbatur l. 22. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Si ſeruus depoſitus uel commodatus ſit: cum domino agi poteſt noxali actione. Ei enim ſeruire intelligitur, & (quod ad hoc edictum attinet) in poteſtate eius eſt: maximè ſi copiam habeat recuperandi hominis. *Tertia replicatio eſt: Niſi iure pignoris uel precariò poßideat. Hæc replicatio approbatur d. l. 22. §. 1. his uerbis:* Is qui pignori accepit, uel qui precariò rogauit, non tenetur noxali actione. Licet enim iuſtè poſſident, non tamen opinione domini poſſident: ſed hos quoque in poteſtate domini intelligi, ſi facultatem repetendi eos dominus habeat. *Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi debitor dominus non habeat pecuniam, qua ſeruum pignori datum reluat. Quæ duplicatio approbatur ibidem, his uerbis:* Quid eſt autem habere facultatem repetendi? ſi habet pecuniam, ex qua liberari poſſit. Nam non debet cogi uendere res ſuas, ut ſoluat pecuniam, & reperat ſeruum. *Altera duplicatio eſt eadem quæ replicationis inferioris proxime dupl. 2: Quarta replicatio eſt: Niſi ex cauſa uſusfructus ſeruum poßideat. Hæc replicatio approbatur l. 18. ibi: ſed cum eo. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 7. Huius replicationis duplicatio prima hæc uidetur: Niſi proprietarius operas ſerui à fructuario conduxerit. Hæc duplicatio reprobatur l. 19. §. ſi ſerui. ff. d. tt. his uerbis:* Si ſerui in quo uſusfructus alienus eſt, dominus proprietatis operas conduxerit: uerba edicti efficiunt, ut cum noxæ deditione condemnetur. *Altera duplicatio eſt: Niſi uſufructuarius ſeruum ex cauſſa uſusfructus petat. hoc enim caſu, ſi eum noxali iudicio non defendat, per exceptionem ſubmouetur. Quæ duplicatio approbatur l. 27. in prin. ff. de noxal. actionib. cuius uerba uide ſ. quæſt. 10. reg. 3.*

Hæc de quarta propoſitæ regulæ exceptione, eiuſq; replicationibus ſint dicta. Quinta exceptio eſt: Niſi ſeruus domino poßit ex aliqua cauſſa auocari. Hæc exceptio reprobatur l. 26. ff. d. tt. his uerbis: Si quis ſeruum pignoratum, deinde à debitore ſubreptum, emerit à debitore: eius nomine furti tenebitur, dominio ſerui adquiſito: nec oberit quòd Seruiana poterit is homo auocari. Idemque etſi à minore quis uigintiquinque annis emerit, uel in fraudem creditorum ſciens. Hi enim, quamuis auferri eis dominium poſſit, interim tamen conueniendi ſunt. *Sexta exceptio eſt: Niſi alius in iure ſeruum ſuum eſſe reſpondit: nam & hic tenetur. Quæ exceptio approbatur l. 39. §. Qui alienum. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 9. reg. 2.*

I I. *Regula, De heredibus domini. Hi quoque noxalibus actionibus tenentur. Quæ regula approbatur l. 7. in prin. ibi: ſed & heres. ff. de noxalibus actionibus. cuius uerba uide ſ. reg. prox. in prin. Concordat l. 42. §. hæ actiones. ibi: item aduerſus. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. reg. 1. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi heres ſeruum non poßideat, nec dominiũ eius habeat. Hæc exceptio approbatur d. uerſ. item aduerſus. Altera exceptio eſt: Niſi defunctus ſine noxæ deditione in ſolidum conueniri potuit: hæc enim actio non datur aduerſus heredem. Quæ exceptio approbatur l. 5. in fine. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. reg. prox. exceptione 1. Concordat l. 26. §. neque heredi. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt prox. reg. 2. except. 1.*

I I I. *Regula: Vnus ex pluribus dominis, uel alijs qui ſimul conueniri poſſunt, eligi poteſt, & in ſolidum conueniri. Quæ regula approbatur l. 5. in prin. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis:* Si plurium ſeruus deliquerit, omnibus ignorantibus: noxale iudicium in quemuis dabitur. Sed ſi omnibus ſcientibus: quiuis eorum tenebitur, detracta noxæ deditione, quemadmodum ſi plures deliquiſſent: nec altero conuento alter liberabitur. Sed ſi alter ſcit, alter ignorat: q ſcit, detracta noxę deditione cõuenitur: qui neſcit, cõuenitur cũ noxę deditione. *Cõcordat l. 8. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 15. repl. 5. Item concordat l. 9. ff. eod. tt. cuius uerba uide d. quæſt. 2. except. 19. repl. 1. dupl. 2. in prin. Concordat item l. 26. §. 1 & 2. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. reg. 1. except. 3. repl. 1. Concordat item l. 39. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Si plurium ſeruus furtum fecerit, & omnes dolo fecerint, quo minus eum in poteſtate haberent: ſubſequi debet prætor iuris ciuilis actionem, & iudicium honorarium, quod ex hac cauſa pollicetur in eum quem actor elegerit. Neque e-

nim amplius præſtari actori debet, quàm ut detracta noxæ deditione agere poſsit cum eo, cum quo noxali iudicio experiri potuiſſet, ſi ſeruus exhiberetur. *Concordat item l.4. ff. ſi ex noxali cauſſa agatur. cuius uerba uide ſ. lib.6.cap.9.quæſt.2.reg.2.*

V. VBI ET APVD QVEM competant actiones noxales?

Ibi ſeruus defendi debet, ubi deliquit. Hæc regula approbatur l. ult. ff. de noxalibus action. his uerbis: Serui quorum noxa caput ſequitur, ibi defendendi ſunt, ubi deliquiſſe arguentur. Itaque ſeruos dominus eodem loco exhibere debet, ubi uim intuliſſe dicuntur: & carere omnino dominio poterit, ſi eos non defendat.

VI. QVID VENIAT IN noxalibus actionibus?

I. Regula: *Aut litis æſtimationem dominus ſufferre tenetur, aut ſeruum noxæ dedere. Quæ regula approbatur, declaratur, ſed & diſtinguitur per ea quæ propoſita ſunt ſ. quæſt.2. in prin. & exceptione 15.*

II. Regula: *Unus ex pluribus in ſolidum tenetur. de qua re uide ſ. quæſt. 4. reg.3.*

III. Regula: *Si familia deliquerit, quid quantumq; petendum, uide j. cap. prox.*

VII. QVANDO NOXALIS actio competit?

Si ad libertatem proclamat is qui deliquit: noxalis actio differenda, donec liberalis cauſa ſit finita. Quæ regula approbatur l.42. in prin. ff. de noxalib. actionib. his uerbis: Si ad libertatem proclamauerit is, cuius nomine noxale iudicium ſuſceptum eſt: ſuſtineri debet id iudicium, quoad de ſtatu eius iudicatur. Et ſi quidem ſeruus fuerit pronunciatus, noxale iudicium exercebitur: ſi liber, inutile uidebitur.

VIII. QVAMDIU COMPEtit noxalis actio?

Perpetua eſt. Quæ regula approbatur l.42. §. hæ actiones. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt.1.reg.1. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi ipſa directa actio ſit temporalis. Quæ exceptio approbatur exemplo l.4. ibi: ſi necdum utilis. C. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt.2.except.15.repl.14.

IX. ADIVNCTA NOXAlium actionum.

I. Regula: *Etiam abſens ſeruus defendi poteſt. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.21. §.1. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis:* Eos quorum nomine noxali iudicio agitur, etiam abſentes defendi poſſe placuit. Sed hoc ita demum, ſi proprij ſerui ſint. Nam ſi alieni, præſentes eſſe oportet. At ſi dubitetur, utrum proprij ſint, an alieni (quod ita puto accipiendum, ut ſi conſtet uel bona fide ei ſeruire) etiam abſentes poſſunt defendi. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi alieni ſint ſerui. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed hoc ita demum, &c. *Cuius replicatio hæc eſt: Niſi alieni bona fide pro proprijs poſsideantur. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* At ſi dubitetur, &c. *Altera exceptio eſt: Niſi publicanus nomine ſuæ familiæ conueniatur. Quæ exceptio approbatur l.2. ff. de publicanis. cuius uerba uide j. cap.6.quæſt.3.except.9.repl.1.*

II. Regula: *Reus iudicatum ſolui ſatiſdare non tenetur. Quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur l.19. §.1. ff. d. tt. his uerbis:* Qui alienum ſeruum ſuum eſſe fatetur, quamuis noxali actione obligetur, nihilominus cauſa cognita ſatiſdare debet. Qui autem pro ſuo ſeruo conuenitur, ſatiſdatione onerandus non eſt. Non enim offert ſe defenſioni alieni ſerui.

III. Regula: *De iureiurando reo deferendo, ſi negauerit ſeruum in ſua poteſtate eſſe, uide ſ. quæſt.2.except.17.repl.2.*

IIII. Regula: *Officium iudicis in condemnando quod ſit, definitur Inſt. de officio iudicis §.1. his uerbis:* Si noxali iudicio additus eſt iudex: obſeruare debet, ut ſi condemnandus uidetur dominus, ita debeat condemnare: Publium Mæuium Lucio Titio in decem aureos condemno, aut noxam dedere.

X. EVENTVS NOXALIum actionum.

I. Regula: *Si reus ſeruum non defendat, condemnatur in ſolidum: Quæ regula approbatur l. 22. §. dominus. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis:* Dominus qui ſeruum in ſua poteſtate eſſe confitetur, aut exhibere eum debet, aut abſentem defendere. quod niſi faciet, punitur atque ſi præſentem non noxæ dediderit. *Concordat l. 21. §. quòd ſi reus. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt.2.except.17.repl.2. Concordant ea quæ propoſita ſunt ſ. quæſt 2. except.16. repl. 2. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi dominus ſeruum quem non defendit, noxæ dedat. Hæc exceptio approbatur ſ. quæſt.2. except.16. Altera exceptio eſt: Niſi ſeruus abſit. tunc enim ſufficit domino cauere, eum primùm poterit, ſe eum exhibiturum. Quæ exceptio approbatur l.1. §. ſi abſens. ff. ſi ex noxali cauſa agatur. cuius uerba uide ſ. lib.6.cap.9.quæſt.2.reg.1. Alias huiuſmodi exceptiones uide j. reg. prox.*

II. Regula: *Si reus ſeruum non defenderit: actor ſeruum ducit, & contra uindicantem exceptione defenditur. Quæ regula approbatur l.32. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis:* Is qui in aliena poteſtate eſt, ſi noxiam cōmiſiſſe dicatur, & nō defendatur, ducitur. & ſi præſens eſt dominus, tradere eum, & de dolo malo promit-

promittere debet. *Concordat l. 28. in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. lib. 22. cap. 2. except. 11. replicat. 12. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi reus dominus fuerit abſens. quæ exceptio approbatur l. 30. ff. eod. tt. his uerbis:* In noxalibus actionibus eorum qui bona fide abſunt, ius non corrumpitur: ſed reuerſis defendendi ex bono & æqoo poteſtas datur, ſiue domini ſint, ſiue alioquin in ea re ius habeant: qualis eſt creditor & fructuarius. *Concordat l. 26. §. ſi abſente. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. exception. proxim. Item concordat l. 2. in fine. ff. ſi ex noxali cauſſa agatur. cuius uerba uide ſ. lib. 6. cap. 9. quæſtion. 2. regul. 1. Altera exceptio eſt: Niſi dominus in integrum reſtituatur. quæ exceptio approbatur d. §. ſi abſente, his uerbis:* Si abſente domino ductus ſit ſeruus, uel etiam præſente, & in ea cauſſa ſit, ut in integrum reſtitui poſsit: defenſio permittitur eius nomine qui ductus eſt. poſtulantibus enim exhiberi eum ad defendendum, indulgere debet prætor. Idem cōcedendum eſt fructuario, uel cui pignoris nomine obligatus eſt, ſi præſens dominus defendere noluerit: ne alterius dolus aut deſidia alij noceat. Idem præſtandum eſt in ſeruo communi, quem alter ex dominis noluit defendere. Sed & actori his caſibus ſuccurrendū eſt: quia placet dominij adquiſitione extingui actionem. Iuſſu enim Prætoris ductus in bonis fit eius qui duxit. *Tertia exceptio eſt: Niſi alius qui ius in ſeruo non defenſo habet, illum defendere ſit paratus. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Idem concedendum eſt fructuario, uel cui pignoris nomine obligatus eſt, &c. *Concordat l. 30. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. except. 1. Item concordat l. 17. §. fin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 15. replicat. 6.*

III. Regula: *Creditori & uſufructuario ſeruum non defendenti, denegatur pignoris & uſusfructus in ſeruo perſecutio. quæ regula approbatur l. 27. ff. de noxalib. actionib. his uerbis:* Si noxale iudicium agitur de ſeruo qui pignoris iure tenetur, aut cuius uſusfructus alterius eſt: admonendi ſumus, ſi creditor uel uſufructuarius præſens defenſionem ſuſcipere noluerit: proconſulem interuenturum, & pignoris perſecutionē, uel uſusfructus actionem negaturum. Quo caſu dici poteſt, ipſo iure pignus liberari. nullū enim pignus eſt, cuius perſecutio negatur. Vſusfructus autē, etiamſi perſecutio denegetur, ipſo iure durat eo uſq;, donec non utendo conſtituto tempore pereat. Ex his quæ diximus de ſeruo, qui alicui pignoris iure obligatus eſt, deq; ſtatulibero, & cuius uſusfructus alienus eſt: apparet, eum qui alienum ſeruū in iure ſuum eſſe reſpōnderit quamuis nō, noxali iudicio teneatur, non tamen poſſe noxæ deditione ipſo iure liberari: quia nullū ad actores dominium tranſferre poſſunt, qui ipſi domini non ſunt. Certè tamē, ſi ex ea cauſſa traditum poſtea dominus uindicet, nec litis æſtimationem offerat: poterit per exceptionē doli mali repelli. *Concordat l. 3. ff. ſi ex noxali cauſſa agatur, his uerbis:* Si cum uſufructuario noxali iudicio agetur, iſque ſeruum non defenderit: denegatur ei per prætorem uſusfructus perſecutio.

IIII. Regula: *Si ſeruus noxæ datus ſit: dominium eius efficitur actoris, dominusq; ſeruum uindicans exceptione repellitur. quæ regula approbatur Inſt. de noxalibus actionibus. §. dominus. ibi: nec minus. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 2. exception. 15. in prin. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi alius, non dominus ſeruum noxæ dediderit. quæ exceptio approbatur l. 11. ibi: licet noxæ. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 4. reg. 1. except. 4.* Concordat *l. 27. §. fin. ibi: quia nullum. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. reg. proxim. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi dominus ſeruum uindicans, litis æſtimationem non offerat ei, cui ſeruus ab alio noxæ deditus eſt. Hæc replicatio approbatur d. l. 11. & d. §. fin.* Concordat *itē l. 28. ff. eod tt. cuius uerba uide ſ. lib. 22. cap. 2. except. 11. repl. 12.*

V. Regula: *Seruus noxæ datus, ſi ei cui datus eſt, quæſita pecunia damnum reſarcierit: inuito domino eſt manumittendus. quæ regula approbatur Inſt. d. §. dominus. ibi: ſin autem.*

VI. Regula: *Vſufructuarius qui ſeruum noxæ dedit, aduerſus proprietarium exceptione defenditur. quæ regula approbatur l. 17. §. fin. ff. de noxalib. action. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 15 repl. 6.*

VII. Regula: *Vnus ex ſocijs conuentus & condemnatus in ſolidum, aduerſus ſocios communi diuidundo uel familiæ erciſcundæ iudicio experiri poteſt. quæ regula approbatur l. 8. §. plane ſi per hoc. ff. d. tt. cuius uerba uide d. except. 15. repl. 5.* Concordat *l. 9. in fine, cum lege ſequente. ff. eod. tt. his uerbis:* Si communis familia, uel communis ſeruus furtum fecerit, altero ex dominis ſciente: is qui ſcit, omnium nomine tenebitur, & conuentus alterum quoq; liberabit, nec à ſocio quidquā debebit conſequi: ſui enim facti nomine pœnā meruit. Quòd ſi is qui ignorauit, duplum præſtiterit: à ſocio ſimplū conſequetur. Sed & eo nomine agere cum ſocio poterit, quòd ſeruum communem deteriorem fecit: quēmadmodū eum quolibet alio qui rem communem deteriorē feciſſet. Cæterùm ſi nihil præterea poſt noxæ deditionem commune habebit: pro ſocio, uel (ſi ſocij non fuerint) in factum agi poterit. *Concordat item l. 17. in prin. ibi: ipſi tamen. ff. eod tt. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 2. exception. 19. replic. 1. duplic. 2. tripl. 3. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi unus ex ſocijs, qui*

ſciuit ſeruum delinquere, conuentus in ſolidum, & condemnatus ſit: hic enim aduerſus ſocios regreſſum non habet. quæ exceptio approbatur uerbis d.l. 9.§.propoſitis hiſce: Nec à ſocio quidquam debebit conſequi: ſui enim facti nomine pœnam meruit. *Concordat d.l.17.in prin.ibi: illud iniquum eſt. cuius uerba uide d. tripl. 3. Concordat l.5.ff.ſi familia furtum.cuius uerba uide J.cap. prox.quæſt.4.reg.2.*

VIII. *Regula: Si cum in re communi ſeruus damnum dediſſet, uni ex ſocijs ſeruus noxæ datus ſit: hic alteri ſocio ad ſeruum communicandum tenetur. quæ regula approbatur l.19.in prin.ff.de noxalibus action. his uerbis:* Si in re communi, mea & tua, damoum nobia dederit Titij ſeruua: ſi cum eo agemua, erit ooxali Aquiliæ actioni locus: ne damoatua in ſolidum ſingulis noxæ dedere cogatur. Sed poteſt dici quaſi damnum uniua ſit, & una obligario: aur utriſque pecuniam ſufferendam, aut officio iudicia ſimul utriſq; noxæ dedeodum. Sed etſi alterutri noſtrûm in ſolidum noxæ deditua fuerit, & ob id ab utroque domioua ſit abſolutua: rectè dicerur, eum cui noxæ deditua ſit, alteri teneri communi diuiduodo iudicio, ut communicer ſeruum noxæ ſibi deditum, cum ob rem communem ad ſocium perueoerir.

XI. ADFINIA NOXALIVM actionom remedia.

Regulariter quidem ſeruo delinquente actio noxalis aduerſus dominum, non alia competit. cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ſeruus communis aduerſus unum ex dominis deliquerit. hoc enim caſu communi diuidundo actio eſt. quæ exceptio approbatur l.41. ff. de noxalibus actionibus. cuius uerba uide §.quæſt.2.except.5.repl.4. Concordat l.8.in fine.ff.eod.tt.cuius uerba uide §.quæſt.2.exception.15. repl.5. *Altera exceptio eſt: Niſi ſeruus furto rem abſtulit. hoc enim caſu etiam uindicatio & ad exhibendum actio datur. quæ exceptio approbatur l.1.C. de noxalibus actionibus. cuius uerba uide §.lib.prox. cap.3. queſtion.8. exception.1.* *Tertia exceptio eſt: Niſi eo aduerſus quem ſeruus deliquit, ſeruum poßidente, dominus eum uindicet. hoc enim caſu per exceptionem litis æſtimatio conſeruari poteſt. quæ exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt §. quæſt.proxim.reg 4.except.1.repl.1.* *Quarta exceptio eſt: Niſi ſciente domino ſeruus deliquit. hoc enim caſu contra dominum competit actio in ſolidum. De qua exceptione cum alijs ſimilibus uide §. quæſt.2.except.13.repl.1.cum replicationibus ſequentibus.* *Sexta exceptio eſt: Niſi actio ex contractu deſcendat. tunc enim, quamuis delictum ſerui cauſſam actioni dedit: de peculio tamen, non noxalis competit actio. quæ exceptio approbatur l.48. in fine.ff. de action.& obligat.cuius uerba uide §.lib.45.cap.11. quæſt.3.except 11.repl.1.Concordat l.9.§. hæc de dolo.ff.de dolo malo. cuius uerba uide J. lib.49.cap.5. quæſtion.7. reg.ult.* *Septima exceptio eſt: Niſi ex publico crimine accuſatio inſtituatur. Hæc enim accuſatio contra ſeruũ inſtitui poteſt & debet, non dominum. quæ exceptio approbatur l.3. C.de noxalib. actionib.cuius uerba uide §. quæſt.2. exc.15. in prin. Concordat l.4. in fine. C. eod.tt. cuius uerba uide §. d.quæſt.2.except.8.Concordant item ea quæ proponuntur §. lib.3. cap.2. except.6.* *Octaua exceptio eſt: Niſi ſeruus qui deliquit, manumiſſus ſit. hoc enim caſu directa contra ſeruum datur actio, non contra dominum. quæ exceptio approbatur Inſt.de noxalib. actionib.§.omnis, in fine. cuius uerba uide §.quæſt.4. reg.1.in prin. Concordat l.15. in prin.ff. eod.tt.cuius uerba uide § . quæſt.2. except.15. repl.4. Concordat item l.14.in fine.ff.eod.tt.cuius uerba uide d. quæſt. 2.except.11. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi ſciente domino ſeruus deliquit. hoc enim caſu in manumiſſum non datur actio. quæ replicatio approbatur l.2.§.is qui non.ff.d.tt.cuius uerba uide §.quæſt. 4.reg.1.except.1. Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi ſciente tantùm, non etiã iubente domino ſeruus deliquit. quæ duplicatio approbatur d. §. is qui non. Concordat l.5.in fine, cum lege ſequente.ff. eod. tt.cuius uerba uide d.except.2. Concordat item l.1.§. hæc autem.ibi: nam & ſua.ff. ſi familia furtum feciſſe. cuius uerba uide J.cap.prox.quæſt.1.repl.5.* *Nona exceptio eſt: Niſi non ſeruus, ſed filiusfamiliâs deliquerit. hoc enim caſu in ipſum filium directa, non in patrem noxalis actio competit. quæ exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt §. quæſtion.2. exception.8.*

SI FAMILIA FVRTVM FEciſſe dicetur, Cap. III.

Pendet hoc caput ex ſuperiore capite proximo, quæſt.6.reg.1.item ex §.lib.prax. cap.6.reg. 19.except.1.

I. CAVSSA EX QVA DATVR exceptio propoſita?

Eſt autem huius capitis theſis ſeu regula prima hæc: Quamuis, ſi plures furtum fecerint, ſinguli in ſolidum teneantur, nec alter liberetur, licet alter duplum ſoluerit: de quo d. reg.19. eſt dictum: tamen ſi unius domini plures ſerui furtum fecerint, dominus tantum præſtando, quantum ſi unus liber furtum feciſſet, præſtandum eſſet, liberatur, & defenditur per exceptionem. quæ regula ſeu exceptio approbatur l.1.in prin.ff. ſi familia furtum feciſſe dicetur, his uerbis: Vtiliſsimum id edictum prætor propoſuit, quo dominis proſpiceret aduerſus maleficia ſeruorum: uidelicet oe cum plurea furtom admittant, euertant domini patrimonium, ſi omnes dedere, aur pro ſingulia litia æſtimationem offerre cogatur. Datur igirur arbitrium hoc edicto, ut ſi quidem uelir addicere noxioa ſeruos, poſsit omoea dedere qoi partici-

pauerunt

pauerunt furtum. Enimuerò ſi maluerit æſtimationem offerre: tantum offerat, quantum ſi unus liber furtum feciſſet, & retineat familiam ſuam. *Concordat d.l.1.§. fin. cum lege ſequente, his uerbis:* Cum plures ſerui eiuſdem rei furtum faciunt, & unius nomine cum domino lis conteſtata eſt: tamdiu aliorum nomine actio ſuſtineri debebit, quamdiu priore iudicio poteſt actor conſequi, quantum conſequeretur, ſi liber id furtum feciſſet: id eſt, & pœnæ nomine duplum, & condictionis ſimplum. *Concordat item l.3. in prin. ff. eod. tit. his uerbis:* Quoties tantum præſtat dominus, quantum præſtaretur ſi unus liber feciſſet: ceſſat cæterorum nomine actio non tantùm aduerſus ipſum, uerùm etiam aduerſus emptorem duntaxat: ſi fortè quis eorum qui ſimul fecerant, uenierit. Idemq; etſi fuerit manumiſſus.

Planè propoſitæ regulæ ſeu exceptionis replicationes hæ ſunt. Prima replicatio, ſumpta ex ſpecie delicti quod ſerui commiſerunt, reprobatur d.l.1. §. ſi plures, his uerbis: Si plures ſerui damnum culpa dederint: æquiſsimum eſt, eandem facultatem domino dari. *Concordat l.32. ff. ad l. Aquil. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 12. quæſt. 3. reg. 12.*

I I. *Replicatio: Niſi tempore delicti commiſſi non eiuſdem, ſed diuerſorum dominorum ſerui fuerint. Hæc replicatio approbatur l.11. §. fin. ff. de noxalibus actionibus, his uerbis:* Iulianus putat, furti faciendi tempus ſpectandum eſſe, an eiuſdem familiæ ſint ſerui. Nam ſi hi qui plurium dominorum erant, unius eſſe poſtea cœperint: locum edicto non fore.

III. *Replicatio: Niſi dominus noxios ſeruos dolo poſſidere deſierit. Hæc replicatio reprobatur l.3. §. fin. ff. ſi familia furtum feciſſe dicatur, his uerbis:* Huius edicti leuamentum non tantùm ei qui ſeruos poſsidens condemnatus præſtitit tantum, quantum ſi unus liber feciſſet, præſtaretur: uerùm ei quoque, qui idcirco condemnatus eſt, quia dolo fecerat, quò minus poſſideret.

IIII. *Replicatio: Niſi non litis æſtimationem offerat dominus, ſed noxæ deditionem. Hæc replicatio reprobatur l.31. in prin. ff. de noxalib. action. his uerbis:* Quod ait prætor, Cùm familia furtum facit, ad eum modum ſe actionem daturum, ut tantum actor conſequatur, quantũ ſi liber feciſſet, conſequeretur: quæritur, utrum ad pecuniæ præſtationem reſpiciat, an etiam ad noxæ deditionem: ut puta ſi ex precijs noxæ deditorum duplum colligatur, ſequentes actiones inhibeantur? Sabinus & Caſsius putant, precium quoq; noxæ deditorum imputari debere. quod & Pomponius probat. Et eſt uerum. Nam etſi ſeruus indefenſus ductus ſit, æſtimatio eius imputanda eſt.

V. Replicatio: *Niſi ſciente domino furtum factum ſit. Hæc replicatio approbatur l.1. §. hæc autem. ff. ſi familia furtum feciſſe dicatur, his uerbis:* Hæc facultas domino tribuitur toties, quoties ignorante eo furtum factum eſt. Cæterùm ſi ſciente eo, facultas ei non erit danda. Nam & ſuo nomine, & ſingulorum nomine conueniri poteſt noxali iudicio: nec una æſtimatione, quam homo liber ſufferret, defungi poterit. *Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi dominus ſciens prohibere ſeruum non potuit. Hæc duplicatio approbatur d.l.1. §. is autem, his uerbis:* Is accipitur ſcire, qui ſcit & potuit prohibere. *Altera duplicatio eſt: Niſi ſciens ſeruum prohibuit. Hæc duplicatio approbatur d.l.1. §. ſcientiam, his uerbis:* Scientiam ſpectare debemus, quæ habet & uoluntatem. Cæterùm ſi ſcit, & prohibuit: tum dicendum eſt uſurum edicti beneficio. *Tertia duplicatio eſt: Niſi uno dominorum ſciente, alter reus ignorauit. Hæc duplicatio approbatur l.5. in prin. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. queſtion. proxim. regul. 1. Plures propoſitæ replicationis duplicationes uide ſ. cap. proxim. quæſt. 2. exception. 15. repl. 1. duplicat. 1. cum ſequentibus.*

V I. Replicatio: *Niſi non à reo, ſed ab alio præſtitum ſit. Hæc replicatio approbatur exemplo l.1. §. quòd ſi prius. ff. ſi familia furtum feciſſe, his uerbis:* Quòd ſi prius fuerit oblatũ à manumiſſo, tunc dabitur aduerſus dominum familiæ nomine actio: nec enim poteſt dici, quod à manumiſſo præſtitũ eſt, quaſi à familia eſſe præſtitum. *Huius replicationis duplicatio prima hæc eſt: Niſi ſucceſſore ſoluente, auctor conueniatur. quæ duplicatio approbatur ibidem his uerbis:* Planè ſi emptor præſtiterit, puto denegandam in uenditorem actionem: quodam enim modo hoc à uenditore præſtitum eſt, ad quem nonnunquam regreſſus eſt ex hac cauſſa: maximè ſi furtis noxaque ſolutum eſſe promiſit. *Huius duplicationis triplicatio hæc eſt: Niſi ſucceſſor qui ſoluit, ex cauſſa lucratiua ſucceſſerit: eius enim ſolutio non prodeſt auctori. quæ triplicatio approbatur ibidem his uerbis:* Sed an ſi legati ſerui nomine, uel eius qui donatus eſt, actum ſit cum legatario, uel eo cui donatus eſt: agi poſsit etiam cum domino cæterorum, quæritur? quod admittendum puto. *Altera duplicatio eſt: Niſi auctore ſoluente, ſucceſſor conueniatur. Hæc duplicatio approbatur d. l. 3. in prin. cuius uerba uide ſ. ead. quæſtion. in princip. Tertia duplicatio eſt: Niſi domino ſoluente, ſeruus poſtea manumiſſus conueniatur:*

uenIatur. Hæc duplicatio approbatur d.l. 3. in prin. ibi:idemq́; etſi.

V II. *Replicatio: Niſi alij quàm acteri præſtitum ſit. Hæc replicatio reprobatur exemplis l. 6. in prin ff. ſi familia furtum feciſſe, his uerbis:* Labeo putat, Si cohæres meus, quòd furtum familis cuius feciſſet, duplum abſtuliſſet: me nõ impediri quo minus dupli agam, eoq́; modo fraudem edicto fieri, eſſeq́; iniquum plus hęredes noſtros ferre, quàm ferremus ipſi. Item ſi defunctus minus duplo abſtulerit, adhuc ſingulos hæredes rectè experiri. Sed uerius puto, partes eius hęredes perſecuturos: ſed ut cum eo quod defunctus abſtulit, uterq; hęres non plus duplo ferat.

V III. *Replicatio: Niſi non ſolidum quod à libero homine fure præſtandum eſſet, præſtitum ſit. Hæc replicatio approbatur uerbis d.l.6. iam propoſitis biſcet* Item ſi defunctus minus duplo, &c.

I X. *Replicatio: Niſi non id etiam, quod ex condictione furtiua debetur, præſtitum ſit. Hæc replicatio approbatur l.31. §. certè non tantùm. ff. de noxalib. actionib. his uerbis:* Non tantùm duplicationis, ſed & condictionis rationem habendam, Iulianus putat. *Concordat l.2. ff. ſi familia furtum feciſſe. cuius uerba uide ſ. ead. queſt. in prin.*

II. QVIBVS COMPETIT exceptio propoſita?

De duobus dominis familiæ, quorum uno ſciente, altero ignorante furtum à familia commiſſum eſt, proponitur l.5. in prin. ff. ſi familia furtum feciſſe. cuius uerba uide ʃ. queſt. 4. reg.2. Plura de eo qui ſciuit, uide ſ. queſt. proxim. repl.5. Sed & plures propoſitæ quæſtionis regulas uide ſ. queſt. proxim. repl.6.

III. ADVERSVS QVOS competit exceptio propoſita?

Etiam aduerſus heredes eius cui furtum factum eſt, exceptio propoſita competit. quæ regula approbatur l.4. ff. d. tt. his uerbis: Etiam hæredibus eius cui plures eiuſdem familiæ furtum fecerint, eadem actio competere debet, quę teſtatori competebat: id eſt, ut omnes non amplius conſequantur, quàm conſequerentur, ſi id furtum liber feciſſet.

IIII. EVENTVS PROPOSITÆ exceptionis.

I. *Regula: Si nomine unius ſerui ex pluribus agatur: aliorum nomine actio ſuſtinenda, donec prius iudicium ſit finitum. quæ regula approbatur l.1. §. fin. ff. ſi familia furtum feciſſe. cuius uerba uide ſ. queſt.1. in prin.*

I I. *Regula: Socius id quod præſtitit, à ſocio pro parte repetit. quæ regula approbatur & diſtinguitur l.5. ff. d. tt. his uerbis:* Familia communis ſciente altero furtum fecit. omnium nomine cum eo qui ſcit, furti agi poterit: cum altero ad eum modum, qui edicto comprehenſus eſt. Quòd ſi ille præſtiterit non totius familiæ nomine: ab hoc ſocio partem conſequetur. Et ſi ſeruus communis alterius iuſſu damnum dederit: etiam quod præſtitit alter (ſi modò cum eo quoque ex lege Aquilia, uel ex XII. Tabulis agi potuerit) repetit à ſocio, ſicuti cum rei communi nocitum eſt. Si ergo duntaxat duos habuerimus ſeruos cõmunes: cum eo quo non ignorante factum eſt, agetur utriuſque ſerui nomine. Sed non amplius conſequetur à ſocio, quàm ſi unius nomine præſtitiſſet. Quòd ſi cum eo quo ignorãte factum eſt, agere uolet: duplũ tantùm conſequetur. Et uideamus, an iam in ſocium alterius ſerui nomine non ſit dandum iudicium, quemadmodum ſi omniũ nomine ſocius dediſſet: niſi fortè hoc caſu ſeuerius à Prætore conſtituendum, nec ſeruorum conſilio parcendum eſt. *Plura de regula propoſita uide ſ. cap. prox. queſt.10. reg.7.*

SI IS QVI TESTAMENTO liber eſſe iuſſus eſt, poſt mortem domini ante aditam hæreditatem ſubripuiſſe quid dicetur. *Cap. IIII.*

P*Rimò: Verba edicti quo actio propoſita introducitur, proponuntur l.1. in prin. ff. ſi is qui teſtamento liber eſſe, &c. hæc:* Si dolo malo eius qui liber eſſe iuſſus erit, poſt mortem domini ante aditam hæreditatem in bonis quæ eius fuerunt, qui eum liberum eſſe iuſſerit, factum eſſe dicetur, quo minus ex his bonis ad hæredem aliquid perueniret: in eum intra annum utilem dupli iudicium dabo.

I I. *Ratio huius actionis proponitur d.l.1. §.1. his uerbis:* Hæc actio (ut Labeo ſcripſit) naturalem potius, quàm ciuilem habet in ſe æquitatem: ſi quidem ciuilis deficit actio. Sed natura æquum eſt, non eſſe impunitum eum qui hac ſpe audacior factus eſt, quia neq; ut ſeruum ſe coerceri poſſe intelligit, ſpe imminentis libertatis: neq; ut liberum damnari, quia hæreditati furtum fecit, hoc eſt dominæ. Dominus autem dominaue non poſſunt habere furti actionem cum ſeruo ſuo, quamuis poſtea ad libertatem peruenerit, uel alienatus ſit: niſi ſi poſtea quoque contrectauerit. Itaq; eſſe è re prætor putauit, calliditatem & proteruitatem horum qui hæreditates depopulantur, dupli actione coercere.

III. CAVS-

III. CAVSSAE HVIVS actionis.

I. *Cauſſa: Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus eſt, ante aditam hæreditatem fecerit, quo minus ex iſtis bonis ad hæredem perueniret. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti paulo ſuperius propoſitis.*

II. *Cauſſa: Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus eſt, ante aditam hæreditatem damnum in ea dederit. Hæc cauſſa approbatur d.l.1.§.non tantùm, his uerbis:* Non tantùm ad ſola furta iſta actio pertinet, ſed etiam ad omnia damna, quæcunq; hæreditati ſeruus dedit.

III. *Cauſſa: Si ſeruus legatus, uel is cuius dominiū paulò poſt aditam hæreditatem mutatur uel amittitur, in hæreditate quid deliquerit. Hæc cauſſa approbatur d.l.1.§.ſi ſeruus. cuius uerba uide J.except.2.*

EXCEPTIONES IAM DICTArum cauſſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi ſub conditione liber eſſe iuſſus ſit is qui furtum in hæreditate fecit, uel damnum dedit. Hæc exceptio approbatur l. 1. §. habet itaq;. ibi: quid tamen. ff. ſi is qui teſtamento liber, his uerbis:* Quid ſi ſub conditione accepit libertatē: ecce nondum liber eſt, ſed ut ſeruus poteſt coerceri. Idcirco dicendum eſt, ceſſare hāc actionem. Sed ubi libertas competit continuò: dicendum eſt, poſſe & debere hanc actionem dari aduerſus eum qui peruenit ad libertatem. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi adita hæreditate conditio libertatis extiterit, uel ſtatim pòſt exiſtat. Hæc replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed ubi libertas competit continuò, &c. *Concordat l.3. ff.eod.tit.his uerbis:* Labeo putauit, ſub conditione manumiſſum rea amouentem, ſi citò conditio extiterit: hac actione conueniendum. *Concordat item d.l.1.§. ſi ſeruus. cuius uerba uide J.except.prox.*

II. *Exceptio: Niſi fideicommiſſaria libertas ſeruo ſit relicta. Hæc exceptio reprobatur d.§.ſi ſeruus, his uerbis:* Si ſeruus purè legatus, ante aditam hæreditatem quid admiſerit in hæreditate: dicendum eſt, quia dominium in eo mutatur, huic actioni locum eſſe. Et generaliter dicimus, quo caſu in ſeruo dominium immutatur uel amittitur, uel libertas competit poſt interuallum modicum aditæ hæreditatis: eo caſu hanc actionem indulgendam. Sed ſi fideicommiſſaria libertas data ſit ſeruo, qui quid in hæreditate maleficij admiſit: nunquid non prius cogatur hæres manumittere, quàm ſi ſatisfecerit? Eſt autem ſæpiſsimè & à diuo Marco & ab Imp. noſtro cum patre reſcriptum, non impediri fideicommiſſariam libertatem quæ purè data ſit. Diuus ſanè Marcus reſcripſit, arbitrū ex continenti dandum, apud quem ratio ponatur. Sed hoc reſcriptum ad rationem ponendam pertinere actus, quem ſeruus adminiſtrauit, arbitror. Ideo & hic poſſe hanc actionem competere.

III. *Exceptio: Niſi in re quæ non fuit defuncti (puta pignori accepta, bona fide poſſeſſa, commodata) is qui teſtamento liber eſſe iuſſus eſt, deliquerit. Hæc exceptio reprobatur l.1.§.hæc actio.ff. ſi is qui teſtamento liber eſſe iuſſus, his uerbis:* Hæc actio locum habet non tantùm in rebus quæ in bonis fuerunt teſtatoris, ſed etſi hæredis interfuerit dolum malum admiſſum non eſſe, quo minus ad ſe perueniret. Et ideo Scæuola plenius tractat, ut ſi eam rem ſubripuiſſet ſeruus, quam defunctus pignori acceperat, actio honoraria locum haberet. Plenius enim cauſſam bonorum hic accipimus pro utilitate. nam ſi in locum deficientis furti actionis propter ſeruitutem, hanc actionem ſubſtituit prætor: uerìſimile eſt, in omnibus cauſis eum, in quibus furti agi potuerit, ſubſtituiſſe. In ſumma, probatur hanc actionem & in rebus pignoratis, & in rebus alienis bona fide poſſeſsis locum habere. Idem & de re commodata teſtatori. *Concordat d.l.1.§. ſed & in omnibus, his uerbis:* In omnibus quæ interfuit hæredis non eſſe euerſa, locum habet hæc actio.

IIII. *Exceptio: Niſi in re quæ poſt mortem teſtatoris hæreditati acceſſit, delictum ſit commiſſum. Hæc exceptio reprobatur d. l. 1. §. item ſi fructus, his uerbis:* Si fructus poſt mortem teſtatoris perceptos hic ſeruus qui libertatem proſpicit, contrectauerit: locus erit huic actioni. Sed etſi partus, uel fœtus poſt mortem adgnatos: tantundem erit dicendum. Præterea ſi impubes poſt mortem patris quæſierit rei dominium, eaque antequam impuberis hæreditas adeatur, ſubripiatur: locum habere iſtam actionem, dicendum eſt.

V. *Exceptio: Niſi uiuo adhuc domino ſeruus in bonis eius deliquit. Hæc exceptio approbatur d l.1.§. habet itaq;. cuius uerba uide J.except.prox. Similiter eius replicationes.*

VI. *Exceptio: Niſi poſt aditam hæreditatem is qui liber eſſe iuſſus eſt, in bonis teſtatoris deliquerit. Hæc exceptio approbatur d. §. habet itaque, his uerbis:* Habet certum finem iſta actio, ut & dolo fecerit iſte, & poſt mortem domini, & ante aditam hæreditatem. Cæterùm ſi ſine dolo malo, aut dolo quidem, uerùm uiuo domino: non tenebitur hac actione. Quinimò etſi poſt mortem domini, poſt aditam tamen hæreditatem: ceſſabit actio. Nam ubi adita hæreditas eſt, iam quaſi

liber

libet cunueniri puteſt. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi paulo antè quàm ſtatuta libertas ſeruo competeret, deliquerit ignorante hærede domino. Hæc replicatio reprabatur l. 2. ff. eod. tt. his uerbis:* Si paulu antè quàm ſtatuta libertas obtingeret, amuuerit aliquid ſeruua aut corruperit: ignutantia domini non iotroducit hanc actionem. Ideoq; licet maximè ignorauerit bæres à ſtatulibero, aut quilibet aliua dominua à ſeruo ſou amutum aliquid corruptumúe eſſe: non impetrat poſt libertatem eiua ullam actiunem: quamuia in pluribus caoſaia alija ioſta ignorantia excuſationem mereatur. *Altera replicatio eſt: Niſi paulo antè quàm conditio libertatis extiteret, deliquerit ſeruus, aut puniri à domino non potuerit. Hæc replicatio approbatur l. 3. ff. eod. tt. cuius uerba cum concordantibus uide ſ̄. except. 2. repl. 1. Tertia replicatio eſt: Niſi unus tantùm ex pluribus hæredibus adierit hæreditatem. Hæc replicatio reprobatur l. 1. §. ante aditam. ff. ſi is qui teſtamento liber, his uerbis:* Ante aditam hæreditaté ſic accipere debemus, antequam uel ab uno adeatur hæreditas. Nam ubi uel unus adijt, cumpetit libertas. *Quarta replicatio eſt: Niſi cum à ſubſtituto pupilli ſeruo libertas eſſet relicta poſt aditam patris hæreditatem, nondum adita pupilli hæreditate ſeruus deliquerit. Hæc replicatio approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l. 1. §. ſi pupillus, his uerbis:* Si pupillus hæres inſtitutus ſit, & à ſubſtituto eiua libertas data, medioq; tempore quædam admittantur: ſiquidem uiuo pupillo quid fuerit factum: Vlpianus ait, lucum nō eſſe huic actioni. Si uerò puſt mortem, antequam quia pupillo ſuccederet: actiunem iſtam lucum habere.

VII. Exceptio: *Niſi non ſtatim adita hæreditate ſeruo qui deliquit, libertas competat. Hæc exceptio elicitur ex d. l. 1. §. ſi ſeruus. ibi: poſt interuallum modicum aditæ hæreditatis. cuius uerba uide ſ̄. except. 2. Concordat d. l. 1. §. habet itaq;. ibi: ſed ubi libertas. cuius uerba uide ſ̄. except. 1.*

VIII. Exceptio: *Niſi ſine dolo malo ſeruus deliquit. Hæc exceptio approbatur d. l. 1. §. non autem. his uerbis:* Non aliâs tenebitur iſte libertus, quàm ſi dolu quid diſsipaſſe proponatur. Culpa autem negligentiaq; ſerui puſt libertaté excuſata eſt. Sed culpa dolu proxima dolum repræſentat. Proinde ſi quid dāni dedit ſine dulu, ceſſabit iſta actiu: quā uia aliâs Aquilia tenetur ub hoc, quòd dānū qualiter qualiter dederit. *Concordat d. l. 1. §. habet itaq;. cuius uerba uide ſ̄. except. 6. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi culpa dolo proxima deliquerit. Hæc replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed culpa dolo proxima, &c. *Altera replicatio uidetur: Niſi de damno dato agatur. Hæc replicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Proinde ſi quid dāni, &c.

IX. Exceptio: *Niſi alio remedio hæres ſuum conſequi poßit. Hæc exceptio approbatur d. l. 1. §. illud uerum, his uerbis:* Illud uerum eſt, ſi poteſt aliâs hæres ad ſuum peruenire, nō eſſe honorariam actiunem tribuendam: cum in id quod interſit, condemnatio fiat.

X. Exceptio: *Niſi alius qui ſimul deliquit, cōſentientis pœnam præſtiterit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 1. §. fin. his uerbis:* Si ſerui plures libertaté acceperunt, & dolu malu aliqoid admiſerunt: ſinguli conuenientur in ſolidum, hoc eſt in duplum. Et cum ex delicto conoeniātur: exemplu furti nullus eorum liberatur, etſi unua conuentua præſtiterit.

IIII. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

De ſucceſſoribus proponitur d. l. 1. §. præter hāc, in fine, his uerbis: Hæredi cæteriſq; ſucceſſoribua competere iſtam actionem, dicendum eſt.

V. QVID QVANTVMQVE ueniat in hac actiuoe?

I. Regula: *In duplum competit. quæ regula approbatur uerbis edicti ſ̄. eod. cap. in prin. propoſitis.*

II. Regula: *Id quod intereſt, duplicatur quæ regula approbatur l. 1. §. illud uerum, in fine ff. ſi is qui teſtamento liber. cuius uerba uide ſ̄. queſtion. 3. exception. 9.*

III. Regula: *Ex pluribus ſeruis ſinguli in ſolidum tenētur. quæ regula approbatur d. l. 1. §. fin. cuius uerba uide ſ̄. quæſt. 3. except. 10.*

VI. QVAMDIV COMpetit?

Annalis eſt actio. quæ regula approbatur uerbis edicti ſ̄. eod. cap. in prin propoſitis hiſce: Intra annum utilem dupli iudicium dabo.

VII. SIMILE ET ADFINE remedium.

I. Regula: *Ad ſimilitudinem furti actionis competit. quæ regula approbatur l. 1. §. præter hanc. ibi: cum hæc actio. ff. ſi is qui teſtamento liber. cuius uerba uide J. reg. prox. Concordat d. l. 1. §. hæc actio. ibi: nam ſi in locum. cuius uerba uide ſ̄. quæſt. 3. exc. 3.*

II. Regula: *Etiam rei uendicatio hæredi competit. quæ regula approbatur d. §. præter hanc, his uerbis:* Præter hanc actiunem eſſe & uendicationem rei conſtat: cum hæc actio ad ſimilitudinem furti cumpetat.

III. Regula: *Si idem ſeruus ante aditam hæreditatem in ea deliquerit, & poſtea liber factus in eadem deliquerit: utraq; actione, tam propoſita honoraria quàm directa tenetur. quæ regula approbatur l. 48. ff. ad l. Aquiliam, his uerbis:* Si ſeruus ante aditam hæreditatem damnum in re hæreditaria dederit, & liber factus in ea re damnum det: utraq; actiune tenebitur, quia alterius & alterius facti hæ res ſunt.

RERVM

RERVM AMOTARVM.
Cap. V.

PRimò: *Ratio huius actionis proponitur l.1. cum lege ſequente. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Rerum amotarum iudiciom ſingulare introductum eſt aduerſus eã quæ uxor fuit: quia non placuit cum ea furti agi poſſe: quibuſdam exiſtimantibus, nec quidẽ furtum eam facere (ut Nerua & Caſsio) quia ſocietas uitæ quodammodo dominam eam faceret: alijs (ut Sabino & Proculo) furtum quidem eam facere, ſicut filia patri faciat, ſed furti ooo eſſe actionem conſtituto iure. in qua ſententia & Iulianus rectiſsimè eſt. Nam in honorẽ matrimooij turpis actio aduerſus uxorem negatur.

II. *Genus huius actionis proponitur l.26. ff. d. tt. his uerbis:* Rerum amotarum actio, condictio eſt.

III. CAVSSAE EX QVIBVS actio propoſita competit?

I. *Cauſſa: Si uxor marito, uel contrà maritus uxori furtum fecerit. Hæc cauſſa approbatur l.2. C. rerũ amotarum, his uerbis:* Diuortij cauſſa rebus uxoris amotis à marito, uel ab oxore mariti, rerum amotarum odicto perpctuo permittitur actio. Cõſtante etenim matrimonio, neutri eorum neq; pœoalis, neq; famoſa actio competit: ſed de damno in factum datur actio. *Concordat l. 52. in prin. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. lib prox. cap.5. reg.1. except.6. repl.5.*

II. *Cauſſa: Si opem furibus uxor tulit. Hæc cauſſa approbatur l.19 ff. rerum amotarum, his uerbis:* Si diuortij tempore fures in domũ mariti induxerit, & per eos res amouerit, ita nt ipſa noo cõtrectauerit: rerum amotarũ iudicio tenebitur. Verum eſt itaq; qood Labeo ſcripſit, uxorem rorum amotarum teneri, etiãſi ad eam res non peruenerint. *Concordat l. 20. ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. except.7. Item concordat d l.52. in prin. ibi: ipſa quoq;.*

III. *Cauſſa: Si res mariti uxor comederit, uendiderit, donauerit, aut alia ratione conſumpſerit. Hæc cauſſa approbatur l.3. §. item uerum. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Verum eſt quod Ofilius ait, etiam eas rea quas diuortij tẽpore mulier comederit, uendiderit, donauerit, qualibet ratione conſumpſerit: rerum amotarum iudicio cootineri.

AXCEPTIONES PRAECADANTIVM cauſſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi non uxor marito, ſed maritus uxori furtum fecerit. Hæc exceptio reprobatur l. 2. in prin ff. rerum amotarum, his uerbis:* Marcellus libro VII. Digeſtorum ſcribit, ſiue uir uxorem, ſiue uxor uirum domo expulit, & res amouit: rerum amotarum teneri. *Concordat l.2. C. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. cauſſa 1.*

II. *Exceptio: Niſi concubina uel uxor illegitima res amouerit. Hæc exceptio approbatur l.17. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Si concubioa res amouerit: hoc iuro utimur, ot furti teneatur. Conſequenter dicemus, ubicunque ceſſet matrimonium: utputa io ea quæ tutori ſuo nupſit, uel contra mandata connenit, uel ſicubi alibi ceſſat matrimoninm: ceſſare rerum amotarum actiooem, quia competit dioorrij cauſſa.

III. *Exceptio: Niſi non uxor, ſed ſeruus eius marito furtum fecerit. Hæc exceptio approbatur l. 3. §. 1. ff. d. tt. his uerbis:* Si ſeruus uxoris marito furtum fecerit, furti cum ea agere poſſumus. *Concordat l.52. in prin. ibi: ſerui uerò. ff. de furtis. cuius uerba uide ĩ. lib. prox. cap.5. reg.1. except.6. repl.5. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi iuſſu dominæ ſeruus marito furtum fecerit. Hæc replicatio approbatur l.21. §. ſi ſeruus. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Si ſeruos mulieris iuſſu dominę diuortij cauſſa res amouerit: Pedius putat, nec furtum eum facere (quoniã nihil lucri ſui cauſſa contrectet) nec uideri furtum facienti opem ferre, cum mulier furtum non faciat: quamuis ſeruus io facinoribus domini dicto audiens eſſe non debeat. Sed rerũ amotarum actio erit.

IIII. *Exceptio: Niſi non marito, ſed ei cui maritus heres extitit, uxor furtum fecit. Hæc exceptio reprobatur l.3. §. ſed & cum. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide ĩ. quæſt.11. except.6.*

V. *Exceptio: Niſi non marito, ſed ſocero uel proſocero uxor furtum fecit. Hæc exceptio reprobatur ſub conditione l.15. §. uxor. ff. d. tt. his uerbis:* Vxor & nurus & pronurus, uiro & ſocero & proſocero furtum facere poſſuot, furti autem non tenentor: niſi fortè emancipatus ſit filius. tunc enim nurus patri eius & furtum facit, & furti tenetur.

VI. *Exceptio: Niſi non marito, ſed ei cui maritus rem commodauit, uxor rem abſtulit. Hæc exceptio approbatur l.28. ff. d. tt. his uerbis:* Si uxor rem mariti ei cui eam uir commodauerat, ſubripuerit, iſq; connentus ſit: habebit furti actionem, quamuis uir habere non poſsit.

VII. *Exceptio: Niſi non res uiri, ſed uiro commodatas, pignoratas, à uiro bona fide poſſeſſas, uxor amouit. Hæc exceptio reprobatur l.17. §. fin. cum lege ſequente. ff. rerum amotar. his uerbis:* Quæ uiro ſuo res pignori datas amouerit, hoc iudicio tenebitur. Sed & domino condictio competet. Sed alterutri agere permittendum eſt. *Concordat l.20. ff. eod. tt. his uerbis:* Si rem quam maritus bona fide emerat, uxor amouerit, uel opẽ furi tulerit, idq; fecerit diuortij cauſſa: rerum amotarom iudicio

damnabitur. *Concordat item l. 22. §. fin. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap 4. reg. 11. except. 5. repl. 2.*

VIII Exceptio: *Niſi non diuortij conſilio mulier res uiri amouit. Hæc exceptio approbatur l. 25 ff. rerum amotarum. cuius uerba uide J. quæſt. 11. except. 5. Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi cum diuerteret mulier, eaſdem res celauerit. quæ replicatio approbatur l. 17. §. res. ff. eod tt. bis uerbis:* Res amotas dicimus non ſolùm eas quas mulier amouit, cum diuortij conſilium iniſſet: ſed etiá eas quas mulier nupta amouit, ſi cum diſcederet, eas celauerit.

IX. Exceptio: *Niſi cum mulier de uita uiri deſperaſſet, ſubreptis quibuſdam rebus diuerterit. Hæc exceptio reprobatur l. 21. in prin. ff. d. tt. bis uerbis:* Si mulier, cum de uita uiri deſperaſſet, ſubreptis quibuſdam rebus diuertiſſet: ſi conualuerit uir, utilis rerum amotarum actio ei danda eſt.

X. Exceptio: *Niſi poſt diuortium mulier res uiri amouerit uel contrectauerit. Hæc exceptio approbatur l. 3. in prin. ff. d. tt. bis uerbis:* Si poſt diuortium eaſdem res contrectet, etiam furti tenebitur.

XI. Exceptio: *Niſi antequam nuberet, mulier uiri res amouerit. Hæc exceptio reprobatur l. 3. §. ſed & cum. ff. d. tt, cuius uerba uide J. quæſtion. ult. except. 6.*

XII. Exceptio: *Niſi uxor non ſimul cum uiro habitauit, uel ex alia domo amouit. Hæc duplex exceptio reprobatur l. 15. in prin. ff. rerum amotar. bis uerbis:* Nihil intereſt, utrum ſimul an ſeparatim habitauerunt: cum actio rerum amotarum competat etiam aduerſus eam quæ ex ea domo ſubtraxit, in qua non ſimul cum uiro habitabat.

XIII. Exceptio: *Niſi dos nulla ſit, uel dote ſoluta nihil dictum ſit de actione propoſita mouenda. Hæc duplex exceptio reprobatur l. 8. ff. d. tt. bis uerbis:* Si cum dos ſolueretur mulieri, aut ſatis doti fieret, dictum non eſſet actum iri rerum amotarum: nihilominus agi poteſt. Nam & cum dos nulla eſt, eadem actio datur.

XIIII. Exceptio: *Niſi non ſit ſecutum diuortiū. Hæc exceptio approbatur l. 25. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide J. quæſt. ult. except. 5.*

XV. Exceptio: *Niſi matrimonium ſit redintegratum. Hæc exceptio approbatur l. ult. ff. d. tt. bis uerbis:* Cùm ſoluto matrimonio rerum amotarum iudicium contra mulierem reſtituitur, redintegrato rurſus matrimonio, ſoluitur iudicium. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi rurſus poſtea diuortium factum ſit. Hæc replicatio approbatur l. 23 ff. d. tt. bis uerbis:* Redintegrato matrimonio, ſi iterum diuortium factum erit: ob res amotas prioris diuortij cauſſa, item ob impenſas donationeſq; priore matrimonio factas manere actionem, Africanus exiſtimauit.

XVI. Exceptio: *Niſi res amotæ perierint. Hæc exceptio reprobatur l. 17. §. non ſolùm. ff. d. tt. bis uerbis:* Non ſolùm eas res quæ extant, in rerum amotarum iudicium uenire, Iulianus ait: uerùm etiam eas quæ in rerum natura eſſe deſierunt. Similimodo & certi condici eas poſſe ait.

XVII. Exceptio: *Niſi ab alio actum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 18. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. exception. 7.*

XVIII. Exceptio: *Niſi bonis mariti ad fiſcū deuolutis, fiſcus agat. Hæc exceptio reprobatur l. 16. ff. d. tt. cuius uerba uide J. quæſt. prox. reg. 1. Hæc de exceptionib. ſed & plures uide J. quæſt. ult.*

IIII. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. Regula, *De fiſco ad quem bona mariti peruenerunt, proponitur d. l. 16. bis uerbis:* Ad fiſcum mariti bonis deuolutis, uxor rerum amotarum nomine in ſimplum conuenitur: quamuis alij in quadruplum condemnentur.

II. Regula, *De patre mariti, proponitur l. 6. in prin. ff. rerum amotarum, bis uerbis:* Contra nurum quoq; ſocero hoc iudicium dandum, Atilicinus & Fulcinius aiunt. Quoties filiofamiliâs dos data eſt, ſocerum ob res diuortij cauſſa amotas furti agere non poſſe.

III. Regula, *De herede mariti, proponitur d. l. 6. §. ſi poſt, bis uerbis:* Si poſt diuortium maritus deceſſerit: hæres eius rerum amotarum iudicio uti poteſt. *Concordat l. 21. §. hæc actio, in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide J. quæſt. 6. reg. 1. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi nondum diuortio facto maritus deceſſerit. Hæc exceptio approbatur d. l. 6. §. ſed ſi morte, bis uerbis:* Sed ſi morte mariti ſolutum ſit matrimonium: hæres mariti hæreditatis petitione, uel ad exhibendum actione eas conſequi poterit. Ariſto & condictione poſſe rectè putat: quia ex iniuſta cauſſa apud eam eſſent. *Altera exceptio eſt: Niſi mortuo iam marito, mulier res eius amouit. Hæc exceptio approbatur d. l. 6. §. fin. bis uerbis:* Quòd ſi mortuo uiro amouerit, non facit furtum: quia rei hæreditariæ nondum poſſeſſæ furtum non fit. Ideoque aut uindicari poterunt, aut in hæreditatis petitionem uenient.

V. ADVERSVS QVOS ACTIO propoſita competit?

I. Regula, *De heredibus amouentis, proponitur d. l. 6. §. item heres, bis uerbis:* Item hæres mulieris ex hac cauſſa tenebitur, ſicut condictionis nomine ex cauſſa furtiua. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi nihil uel minus ad heredes peruenerit. Hæc exceptio approbatur l. 3. C.*

rerum

rerum amotarum, his uerbis: De rebus quas diuortij cauſſa quondam uxorem tuam abſtuliſſe proponis, rerum amotarum actione contra ſucceſſores eius non in ſolidum, ſed quantum ad eos peruenit: quòd ſi res extent, dominij uindicatione uti non prohiberis.

II. *Regula. De patre amouentis, proponitur l. 3. §. ſi filiaſamiliâs, cum duabus legibus ſequentibus. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Si filiafamiliâs res amouerit: Mela & Fulcinius aiunt, & de peculio in patrem, quia diſplicuit eam furti obligari: & in ipſam ob res amotas dari actionem. Sed ſi pater adiuncta filia de dote agat: non aliter ei dandam actionem, quàm ſi filiam rerum amotarum iudicio in ſolidum & cum ſatiſdatione defendat. Sed mortua filia, in patrem rerum amotarum actionem dari non oportere, Proculus ait: niſi quatenus ex ea re pater locupletior ſit, doloúe malo fecerit, quo minus ad eum perueniret. Viua quoq; filia, quod ad patrem ex rebus amotis peruenit, utili iudicio petendum eſt. *Concordat l. 6. §. item cum. ff. eod. tt. his uerbis:* Cùm rerum amotarum etiam in uirum detur iudicium, ſi filiusfamiliâs maritus ſit: utrum de peculio, an in ipſum actio dari debeat? eadem reperemus quæ de filiafamiliâs diximus. *Ex his patet, non ſolùm filiumfamiliâs filiamuefamiliâs amouentem actione propoſita teneri, ſed etiam eius patrem. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt, quòd non ultra peculium pater teneatur. quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Et de peculio in patrem, &c. *Cuius replicatio prima hæc eſt: Niſi pater de dote agat. hoc enim caſu in ſolidum filiam aduerſus actionem propoſitam tenetur defendere. quæ replicatio approbatur uerbis ſ. propoſitis hiſce:* Sed ſi pater adiuncta filia, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi quid ex rebus amotis ad patrem peruenit: de eo enim tenetur, quamuis nihil uel minus in peculio ſit. quæ replicatio approbatur uerbis ſ. propoſitis hiſce:* Viua quoque filia, quod ad patrem ex rebus amotis peruenit, utili iudicio petendum eſt. *Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi filius filiaúe amouens deceſſerit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur uerbis ſ. propoſitis hiſce:* Sed mortua filia, in patrem rerum amotarum actionem, &c.

VI. QVID VENIAT IN Actione propoſita?

I. *Regula: In ſimplum competit. ſeu rei perſecutionem continet. quæ regula approbatur l. 21. §. hæc actio. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Hæc actio, licet ex delicto naſcatur, tamen rei perſecutionem continet. Et ideo non anno finitur, ſicuti nec condictio furtiua. Præterea & hæredibus competit. *Concordat l. 26. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 4. reg. 1.*

II. *Regula. De eo quod actoris intereſt res amotas non eſſe, proponitur d. l. 21. §. rerum, his uerbis:* Rerum amotarum actio damnum repræſentat, etiamſi dotis exactio competat. Commodi quoq;, ſiquidem amotis rebus uir amiſerit, ratio habenda eſt.

III. *Regula: Quanti res quæ non reſtituitur, uel deterior reſtituitur, æſtimanda ſit, definitur l. 29. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. lib prox. cap. 8. quæſtion. 4. reg. 10. in prin.*

IIII. *Regula: Si dolo res non reſtituatur, quanti in litem actor iurauerit, æſtimatur. quæ regula approbatur l. 8. in fine, cum legibus ſequentibus. ff. d. tt. his uerbis:* Sabinus ait, Si mulier res quas amouit, non reddat: æſtimari debere, quanti in litem uir iuraſſet. Non enim æquum eſt, inuitum ſuo precio res ſuas uendere. Ideoq; nec debere eum pro euictione promittere: quòd ex contumacia mulieris id ita acciderit.

V. *Regula: Etiam ultra id quod facere poteſt, reus tenetur. quæ regula approbatur l. 21. § fin. ff. d. tt. his uerbis:* Nec uiro nec mulieri prodeſt in hoc iudicio, ſi facere non poſſint: pendet enim id ex furto. *Concordat l. 52. ff. de re iudicata. cuius uerba uide ā. lib. 36. cap. 12. quæſtion. 1. cauſſa 3. exception. 1. Hæc de quæſtione Quid ueniat. Sanè in quantum pater uel hæres amouentis teneatur, dictum ſ. quæſtion. proxim.*

VII. QVANDO COMPETIT actio propoſita?

I. *Regula: Conſtante matrimonio hæc actio non datur, ſed pro ea condictio. quæ regula approbatur l. 25. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide ſ. quæſt. 3. exception. 5. Concordat l. 2. C. eod. tt. cuius uerba uide ā. quæſtion. 3. cauſſa 1. Contradicit l. ult. §. fin. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 4. reg. 11. except. 5. repl. 2.*

II. *Regula: Ob accuſationem adulterij actio propoſita non differtur. quæ regula approbatur l. 27. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Rerum amotarum actio ob adulterij crimen, quo mulier poſtulata eſt, non differtur.

VIII. QVAMDIV COMperit?

Perpetua eſt actio. quæ regula approbatur l. 21. §. hæc actio. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide ſ. quæſt. 6. reg. 1.

IX. ADIVNCTA HVius iudicij.

I. *Regula. De iureiurando deferendo, proponitur l. 11. §. 1. ff. d. tt. his uerbis:* Qui rerum amotarum inſtituit actionē, ſi uelit magis iuſiurandum

candum deferre: cogitur aduerſaria iurare, nihil diuortij cauſſa amotum eſſe: dum prius de calumnia iuret, qui iuſiurandum defert. Iurare autem eam uir quàm uxor cogetur. Pater autem, &c. *Reliqua uerba uide ſ. lib. 7. cap. 6. quæſt. 2. except. 6 & 8. item except. 11. replicat. 3.*

11. Regula: *Oblata litis æſtimatione, actor reo de euictione cauere non tenetur. quæ regula approbatur l. 10. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 6. regul. 4.*

X. EVENTVS HVIVS actionis.

Si mulier litis æſtimationem præſtiterit: aduerſus uindicantem rem illam defenditur exceptione, & re amiſſa habet rei uendicationem. quæ regula approbatur l. 22. in prin. ff. rerum amotarum, his uerbis: Si propter res amotas egero cum muliere, & lis æſtimata ſit: an actio ei danda ſit, ſi amiſerit poſſeſsionem? Mouet me, quia dolo adquiſiuit poſſeſsionem. Vlpianus reſpondit: Qui litis æſtimationem ſuffert, emptoris loco habendus eſt. Idemque ſi mulier, cum qua rerum amotarum actum eſt, æſtimationem litis præſtiterit: aduerſus uindicantem maritum uel hæredem mariti exceptionem habet: & ſi amiſerit poſſeſsionem, in rem actio ei danda eſt.

XI. ADFINIA REmedia.

Regulariter ex caſibus ſ. propoſitis Rerum amotarum, *non alia competit actio. cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi rebus amotis, non diuortio, ſed morte mariti ſolutum ſit matrimonium. hoc enim caſu hæres mariti hæreditatis petitione, ad exhibendum actione uel condictione rem perſequi debet. quæ exceptio approbatur l. 6. §. ſed ſi morte. ff. rerum amotarum. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 4. regul. 3. exception. 1. Altera exceptio eſt: Niſi mortuo marito uxor res amouerit. hoc enim caſu uendicatio uel hæreditatis petitio competit. quæ exceptio approbatur d. l. 6. §. fin. cuius uerba uide d. reg. 3. exception. 2. Tertia exceptio eſt: Niſi mortis cauſſa mulier res amouerit, & maritus deceſſerit. hoc enim caſu hæreditatis petitio uel ad exhibendum actio hæredi competit. quæ exceptio approbatur l. 22. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Si mulier mortis cauſſa res amouerit, deinde mortuus ſit ei maritus: hæreditatis petitione, uel actione ad exhibendum conſequi poterit hæres id quod amotum eſt. *Quarta exceptio eſt: Niſi uindicatio & condictio. nam & hæ actiones præter rerum amotarum actionem marito competunt. quæ exceptio approbatur l. 24. ff d. tt his uerbis:* Ob res amotas uel proprias uiri, uel etiam dotales, tam uindicatio quàm condictio uiro aduerſus mulierem competit, & in poteſtate eſt, qua uelit actione uti. *Concordat l. 17. §. non ſolùm. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 3. exception. 16. Concordat item l. 18. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 1. exception. 7. Concordat item l. 1. in fine. C. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 5. regul. 1. except. 1. Quinta exceptio eſt: Niſi non diuortij conſilio res ſint amotæ, nec diuortium ſecutum: hoc enim caſu, ceſſante rerum amotarum actione, condictio competit. quæ exceptio approbatur l. 25. ff. rerum amotarum, his uerbis:* Rerum quidem amotarum iudicium ſic habet locum, ſi diuortij conſilio res amotæ fuerint, & ſecutum diuortium fuerit. Sed ſi in matrimonio uxor mariti res ſubtraxerit: licet ceſſet rerum amotarum actio, tamen ipſas res maritus condicere poteſt. Nam iure gentium puto res condici poſſe ab his qui non ex iuſta cauſſa poſſident. *Sexta exceptio eſt: Niſi eius res cui maritus hæres extitit, uel antequam contraheretur matrimonium, res amotæ ſint. hoc enim caſu neque amotarum rerum, neque furti competit actio, ſed ſola condictio furtiua. quæ exceptio approbatur l. 3. §. ſed & cum. ff. d. tt. his uerbis:* Cum uxore furti agi poſsibile eſt, ſi ei cui hæredes ſumus, furtum fecit, uel nobis antequam nuberet: tamen propter reuerentiam perſonarum in utroque caſu furtiuam tantùm condictionem competere, non etiam furti actionem, dicimus. *Septima exceptio eſt: Niſi maritus à muliere uel eius hæredibus conuenìatur, uel contrà mulier à marito amouente. hoc enim caſu per exceptionem res amotas compenſare poteſt. quæ exceptio approbatur l. 7. ff. d. tt. his uerbis:* Cum mulier habebit rerum amotarum actionem aduerſus uirum: & compenſare poteſt cum actione, qua maritus agere uult, ob res amotas. *Concordat l. 1. C. eod. tt. cuius uerba uide ſ. lib. 25. cap. 8. reg. 25. Plures huiuſmodi exceptiones, quibus ceſſante rerum amotarum actione, furti actio competit, uide ſ. quæſt. 1.*

DE ACTIONE IN FActum aduerſus publicanos. Cap. VI.

PRimò: *Verba edicti quo actio propoſita introducta eſt, proponuntur l. 1. in prin. ff. de publicanis, hæc:* Prætor ait, Quod publicanus, ſeu quis publicani nomine ui ademerit, quodue familia publicanorum: ſi id reſtitutum non erit, in duplum: aut ſi poſt annum agetur, in ſimplum iudicium dabo. Item ſi damnum iniuria, furtumúe factum eſſe dicetur: iudicium dabo. Si ij ad quos ea res pertinebit, non exhibebuntur in dominum ſine noxæ deditione iudicium dabo.

II. Ratio

I I. *Ratio huius edicti eiusq; actionis proponitur d. l. 1. §. dixerit, his uerbis:* Dixerit aliquis, Quid hoc otique edictum propoſitum eſt? quaſi prætor non & alibi prævidecit furtis, damnis & ui raptis? Sed è re potauit, & ſpecialiter adverſus publicanos hoc edictum proponere. Quod quidem edictum in aliqua parte mitius eſt, quippe quod in duplum datur: cum ui bonorum raptorum in quadruplum ſit, & furti manifeſti æquè in quadruplum. Et reſtituendi facultas publicano ui abreptum datur. Quod ſi fecerit: omni onere exuitur, & pœnali actione ex hac parte edicti liberatur. Unde quæritur, ſi quis uelit cum publicano nō ex hoc edicto, ſed ex generali ui bonorum raptorum, damni iniuriæ, uel furti agere: an poſſit? Et placet poſſe. Idque & Pomponius quoque ſcribit. Eſt enim abſurdum, meliorem eſſe publicanorum quàm cęterorum cauſſam effectam opinari. *Concordat l. 12. in prin ff. eod. tit. his uerbis:* Quantæ audaciæ, quantæque temeritatis ſint publicanorum factiones, nemo eſt qui neſciat. Idcirco prætor ad compeſcendam eorum audaciam hoc edictum propoſuit: Quòd ſi familia publicanorum furtum feciſſe dicetur, item ſi damnum iniuria fecerit, & ij ad quos ea res pertinet non exhibebuntur: in dominum ſine noxæ deditione iudicium dabo.

III. CAVSSAE EX QVIBVS actio propoſita competit?

I. *Cauſſa: Si publicanus uel eius familia quid alicui ui ademerit, damnum dederit, uel furtum fecerit. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti ṡ. eod. cap. in prin. propoſitis. Confirmatur per ea quæ propoſita ſunt ṡ. quæſt. prox. Declaratur definitione publicani l. 1. §. 1. ff. de publicanis, hiſce uerbis:* Hic titulus ad publicanos pertinet. Publicani autem ſunt, qui publico fruuntur. Nam inde nomen habent: ſiue fiſco uectigal pendāt, uel tributū conſequantur. Et omnes qui quid à fiſco conducunt, rectè appellantur Publicani. *Concordat l. 12. §. fin. cū lege ſequente. ff. eod. tit. his uerbis:* Publicani dicūtur, qui publica uectigalia habent conducta. Sed & hi qui ſalinas, & arenarias, & cretifodinas, & metalla habent, publicanorū loco ſunt. Præterea etſi quis uectigal conductum à republica cuiuſdam municipij habeat: hoc edictū locum habet. *De definitione familiæ publicanorum uide paulo inferius except. gener. 1.*

II. *Cauſſa: Si publicanus eiuſue familia illicitè quid exegit. Hæc cauſſa approbatur l. 9. § quod illicitè. ff. d. tit. his uerbis:* Quod illicitè publicè priuatimq; exactum eſt, cum altero tanto paſſis iniuriam exoluitur: per uim uerò extortū cum pœna tripli reſtituitur. Amplius etiam extra ordinem plectuntur. Alterum enim utilitas priuatorum, alterum rigor publicæ diſciplinæ poſtulat. *Concordat l. 3. C. uectigalia noua inſtitui non poſſe. cuius uerba uide ṡ. lib. 11. cap. 7. de conſtit. quæſt. 2. Concordat item l. 4. C. eod. tit. his uerbis:* Si prouincialium noſtrorum querela de conductorum auiditate extiterit, & probatum fuerit, ultra antiquā conſuetudinem & noſtræ terminos iuſsionis aliquid eos profligaſſe: rei criminis perpetuo exilio puniantur.

III. *Cauſſa: Si indebitum per errorem publicano ſit ſolutum. Hæc cauſſa approbatur l. alt. §. fin. ff. de publicanis, hiſce uerbis:* Si quid indebitum per errorem ſoluentis publicanus accepit: retrò eum reſtituere oportere, diui Seuerus & Antoninus reſcripſerunt.

EXCEPTIONES PRAECEDENTIVM cauſſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi familia publicani quæ deliquit, in eius poteſtate non ſit, & liberi homines ſint. Hæc exceptio reprobatur l. 1. §. familiæ. ff. d. tit. his uerbis:* Familiæ nomen hic non ad ſeruos publicanorum tantùm referemus, uerùm & ad eos qui in numero familiarium ſunt publicani. Siue igitur liberi ſint, ſiue ſerui alieni, qui publicanis in eo uectigali miniſtrant: hoc edicto continebuntur. *Concordat d. l. 1. §. fin. cuius uerba uide ṡ. exception. 9. repl. 1. Concordat l. 12. §. familiæ ff. eod. tit. his uerbis:* Familiæ appellatione hic ſeruilem familiam contineri, ſciendum eſt. Sed etſi bona fide publicano alienus ſeruus ſeruit, æquè continebitur: fortaſsis & mala fide. Plerunque enim uagi ſerui & fugitiui in huiuſmodi operis etiam à ſcientibus habentur. Ergo etſi homo liber ſeruiat, hoc edictum locum habet.

II. *Exceptio: Niſi ſeruus publicani, qui non eſt in ea familia quæ publico uectigali miniſtrat, deliquerit. Hæc exceptio approbatur d. l. 1. §. proinde etſi, his uerbis:* Si ſeruus publicani rapuit, non tamen in ea familia conſtitutus, quæ publico uectigali miniſtrat: hoc edictum ceſſabit.

III. *Exceptio: Niſi publicanus ſerui exhibendi poteſtatem non habeat. Hæc exceptio reprobatur d. l. 1. § fin. cuius uerba uide ṡ except. 9. repl. 1. Concordat l. 12. §. ſiue autem. ff. eod. tit. cuius uerba uide ṡ. except. 7.*

IIII. *Exceptio: Niſi ignorante domino ſeruus deliquit. Hæc exceptio approbatur l. alt. §. ſed Marcus. ff. d. tit. his uerbis:* Marcus Antoninus reſcripſit, Si colonus uel ſeruus domini prædij furtum illicitè in prædio fecerit ignorante domino, nulla pœna dominum teneri.

V. *Exceptio: Niſi non à fiſco, ſed à republ. publi-*

canus uectigal conditum habeat. Hæc exceptio *reprobatur l.13.§.1.ff.de publicanis.cuius uerba uide ſ. caſſe 1.*

V I. Exceptio: *Niſi publicanus ademptum reſtituit.* Hæc exceptio *approbatur l.5. in prin. ff. d. tt. bis uerbis:* Hoc edicto efficitur, ut ante acceptum quidem iudicium reſtituta re actio euaneſcat, poſt acceptum uerò iudicium nihilominus pœna duret. Sed tamen abſoluendus eſt etiam, qui poſt acceptum iudicium reſtituere paratus eſt. *Concordat l. 1. in prin. ibi: ſi id reſtitutum. cuius uerba uide ſ. eod. cap. in prin. Concordat item d.l.1.§. & reſtituendi. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2.*

V I I. Exceptio: *Niſi ſeruus qui deliquit, alienatus ſit uel manumiſſus.* Hæc exceptio *reprobatur l.13.§. ſiue autem. ff. de publicanis. biſce uerbis:* Siue uendidit ſeruum, uel manumiſit, uel etiam fugit ſeruus: tenebitur furti nomine, qui tam factioſam familiam habuit.

V I I I. Exceptio: *Niſi ſeruus qui deliquit, mortuus ſit.* Hæc exceptio *approbatur d.§. ſiue autem, bis uerbis:* Si ſeruus deceſſerit, uidendum an publicanus teneatur, quaſi facti ſui nomine? ſed puto, quia facultatem non habet exhibendi, nec dolus eius interceſsit: debere eum liberari.

I X. Exceptio: *Niſi publicanus ſeruos qui deliquerunt, noxæ dare ſit paratus.* Hæc exceptio *ipſo quidem iure ſubſiſtit, uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi ſeruos non exhibeat. tunc enim in ſolidum tenetur. quæ replicatio approbatur uerbis edicti l. 1. in prin. ff. de publicanis, ſ. eod. cap. in prin. propoſitis biſce:* Si hi ad quos ea res pertinebit, non exhibebuntur: in dominum ſine noxæ deditione iudicium dabo. *Concordat d.l.1.§. fin. cum duabus legibus ſequentibus; bis uerbis:* Quod nouiſsimè prætor ait, Si ij non exhibebuntur, &c. *Concordat item l.12. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox.*

IIII. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

De hæredibus cæteriſq; ſucceſſoribus proponitur d.l.13.§.fin. bis uerbis: Hanc actionem perpetuam dabimus, & hæredi cæteriſque ſucceſſoribus.

V. ADVERSVS QVOS competit?

I. Regula, *De publicano cuius familia deliquit, proponitur l.1. in prin. ff. de publicanis. cuius uerba uide ſ. eod. cap. in prin.*

I I. Regula, *De ſocio publicani, proponitur l.3.§.1.ff. d. tt. bis uerbis:* Quod ait, In dominum: ſic accipiendum eſt, & in ſocios uectigalis, licet domini non ſint.

I I I. Regula, *De hæredibus, proponitur l.ult.§. penult. ff. d. tt. bis uerbis:* Pœnæ ab hæredibus peti non poſſunt, ſi non eſt quæſtio mota uiuo eo qui deliquit. Et hoc ſicut in cæteris pœnis, ita & in uectigalibus eſt. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi lis cum defuncto fuerit inchoata.* Hæc exceptio *elicitur ex uerbis iam propoſitis biſce:* Si non eſt quæſtio mota uiuo eo qui deliquit. *Altera exceptio eſt: Niſi quatenus hæres locupletior eſt factus.* Hæc exceptio *approbatur l. 4. in prin. ff. eod. tt. bis uerbis:* Si publicanus qui ui ademit, deceſſerit: Labeo ait, in hæredem eius qui locupletior factus ſit, dandam actionem.

VI. QVID VENIAT IN Actione propoſita?

I. Regula: *Intra annum in duplum eſt, poſt annum in ſimplum. quæ regula approbatur uerbis edicti l. 1. in prin. ff. de publicanis. quæ uide ſ. eod. cap. in prin.*

I I. Regula: *Res in duplo continetur. quæ regula approbatur l.5.§.fin ff.d.tt. bis uerbis:* Quærentibus nobis, utrum duplum totum pœna ſit, & prætere a rei ſit perſecutio: an in duplo ſit & rei perſecutio, ut pœna ſimpli ſit? magis placuit, ut res in duplo ſit. *Contradicere uidetur l. 9. §. quod illicitè. ibi: per uim uerò. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 3. caſſe 2.*

I I I. Regula: *Si plures ſerui deliquerint, dominus tantum præſtando, quantum unus liber qui deliquiſſet, præſtaret: liberatur. quæ regula approbatur l.3.§.fin.ff. d.tt. bis uerbis:* Si plures ſerui id furtum uel damnum admiſerint: hoc debet ſeruari, ut ſi tantum præſtetur, quantum ſi unus liber feciſſet, abſolutio fiat.

I I I I. Regula: *Vnus ex pluribus publicanis non niſi pro parte conuenitur: niſi alij ſoluendo non ſint. quæ regula cum ſua exceptione approbatur l. 6. ff. de publicanis, biſce uerbis:* Si multi publicani ſint, qui illicitè quid exegerunt: non multiplicatur dupli actio, ſed omnes partes præſtabunt: & quod ab alio præſtari non poteſt, ab altero exigatur, ſicuti diuus Seuerus & Antoninus reſcripſerunt. Nam inter criminis reos, & fraudis participes, multum intereſſe conſtituerunt.

VII. QVAMDIV COMpetit?

Perpetua eſt actio. quæ regula approbatur l. 13. §. fin. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. queſtion. 4.

VIII. ADIVNCTA OFficia actoris.

De indicando ab actore, quos deſideret ſibi exhiberi, proponitur l.3.§. antè. ff. de publicanis, biſce uerbis: Antè actorem dicere oportet, quem uel

uel quos deſideret exhiberi: ut ſi non exhibeatur, hinc agatur. Sed etſi dicat, Exhibe omnes, ut poſsim dignoſcere quis ſit: puto audiendum.

IX. ADFINIA REmedia.

Etiam ordinarijs actionibus furti, damni iniuriæ, ui bonorum raptorum agi poteſt. Quæ regula approbatur l. 1. §. unde quæritur. ff. de publicanis. cuius uerba uide ʒ. quæſt. 2.

DE CRIMINE PECVlatus, ſacrilegij, & de reſiduis. Cap. VII.

Etſi non ignoro hæc crimina magis publicam executionem habere, quàm priuatam: cum tamen furti ſpeciem contineant, non incommodè inter furtorum ſpecies hic tractanda ea ſumpſi: & primum crimen peculatus.

I. CAVSAE EX QVIBVS accuſatio peculatus competit.

I. Cauſa generalis: Si crimen peculatus ſit commiſſum. Declaratur hæc cauſa l. 9. §. Labeo. ff. ad l. Iuliã peculatus, his uerbis: Labeo libro XXVIII. Poſteriorum peculatũ definit, pecuniæ publicæ aut ſacræ furtum, non ab eo factum cuius periculo fuit. Et ideo ædituũ in his quæ ei tradita ſunt, peculatum non admittere.

II. *Cauſa: Si rem ſacram uel publicam intercipiat quis, uel in uſum ſuum conuertat. Hæc cauſa approbatur l. 4. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Lege Iulia peculatus tenetur, qui pecuniam ſacram, religioſam abſtulerit uel interceperit. Sed & qui donatum deo Immortali abſtulerit, peculatus pœna tenetur. *Concordat l. 1. ff. eod. tt. his uerbis:* Lege Iulia peculatus cauetur, ne quis ex pecunia ſacra, religioſa publicaúe auferat: neúe intercipiat, uel in rem ſuam uertat: neúe faciat, quo quis auferat, niſi cui utiq; lege licebit: neúe quis in aurũ argentumúe, aut æs publicum quid indat, neúe immiſceat: neúe quo quid indatur, immiſceatur, faciat ſciens dolo malo, quo id peius fiat. *Concordat item inſt. de publ. iud. §. itẽ lex Iulia peculat. cuius uerba uide ʒ. quæſt. 3. reg. 1.*

III. *Cauſa: Si in aurum argentumúe aut æs publicum quid indat aut immiſceat, quo id peius fiat. Hæc cauſa approbatur uerbis d. l. 1. iam propoſitis hiſce:* Neúe quis in aurum, &c.

IIII. *Cauſa: Si quaſi fiſci creditor debitum fiſci acceperit. Hæc cauſa approbatur l. 9. §. eodẽ capite. ff. ad l. Iul. peculatus, his uerbis:* Labeo ſcribit, non ſolùm pecuniam publicam, ſed etiam priuatam crimen peculatus facere: ſi quis quod fiſco debetur, ſimulans ſe fiſci creditorem, accepit, quamuis priuatam pecuniam abſtulerit. Is autem qui pecuniam traijciendam ſuſcepit, uel quilibet alius, ad cuius periculum pecunia pertinet, peculatum non committit.

V. *Cauſa: Si is qui in moneta publica operatur, extrinſecus ſibi pecuniam forma publica ſignat, uel ſignatam furatur. Hæc cauſa approbatur l. 6. §. qui cum. ff. d. tt. cuius uerba uide ʒ. lib. 4. cap. 8. quæſt. 1. cauſa 22. except. 1.*

VI. *Cauſa: Si in tabulis publicis minorem quantitatem ſcripſerit, quàm quid uenierit aut locatum ſit. Hæc cauſa approbatur l. 10. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Hac lege tenetur, qui in tabulis publicis minorem pecuniam, quàm quid uenierit aut locatũ erit, ſcripſerit, aliudúe quid ſimile commiſerit.

VII. *Cauſa: Si quis publicarum tabularum inſpiciendarum deſcribendarumq; poteſtatem, ſine iuſſu eius qui ei rei præeſt, alicui fecerit. Hæc cauſa approbatur l. 9. §. ſenatus. ff. d. tt. his uerbis:* Senatus iuſsit lege peculatus teneri eos, qui iniuſſu eius qui ei rei præerat, tabularum publicarum inſpiciendarum deſcribendarumq; poteſtatem fecerint.

VIII. *Cauſa: Si quis pecuniam publicam in uſus aliquos retinuit, nec erogauit. Hæc cauſa approbatur ibidem his uerbis:* Eum quoq; qui pecuniam publicam in uſu aliquo retinuerit, nec erogauerit: hac lege teneri, Labeo lib. XXXVIII. Poſteriorum ſcripſit.

IX. *Cauſa: Si quis debitum exigat à debitore ſuo, qui & fiſco debet. Hæc cauſa reprobatur l. 12. ff. ad l. Iul. peculatus, his uerbis:* Peculatus nequaquã committitur, ſi exigam ab eo pecuniã, qui & mihi & fiſco debet. Non enim pecunia fiſci intercipitur, quæ debitori eius aufertur: ſcilicet quia manet debitor fiſci nihilominus.

X. *Cauſa: Si tabulã legis formãúe agrorũ aut quid aliud continentẽ refixerit, uel quid inde imminuerit, deleuerit uel induxerit. Hæc cauſa approbatur l. 8. ff. d. tt. his uerbis:* Qui tabulã æreã legis, formãúe agrorũ aut quid aliud cõtinẽtem, refixerit, uel quid inde immutauerit: lege Iulia peculatus tenetur. Eadẽ lege tenetur, q qd in tabulis publicis deleuerit uel induxerit.

XI. *Cauſa: Si muros perforauit, uel inde aliquid abſtulit. Hæc cauſa approbatur l. 11. ff. d. tt. cuius uerba uide ʒ. lib. 11. cap. 10. reg. 17.*

EXCEPTIONES PRAECEDENTIVM cauſarum generales.

I. Exceptio: Niſi nõ in publica, ſed in priuata pecunia crimẽ commiſſum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 5. ff. ad l. Iul. peculat. cuius uerba uide ʒ. eod. cap. de ſacrilegio, quæſt. 1. cauſa 1. exc. 2. Eius replicatio proponitur l. 9. §. eodẽ. ff. ad l. Iul. peculatus. cuius uerbã uide ʒ. cauſa 4.

II. Except. Niſi in re ciuitatis cõmiſſũ ſit: reprobatur l. 4. §. fin. ff. d. tt. his uerbis: Etſi de re ciuitatis aliqd ſubripiatur: cõſtitutionib. diuorum

Principũ Traiani & Hadriani cauetur,peculatus crimen committi. Et hoc iure utimur. *Contradicit l.81. ff.de furtis,his uerbis*: Ob pecuniã ciuitati ſubtractam actione furti, non crimine peculatus tenetur. *Alciatus Diſpunctionum lib.1. cap.3. dicit, in antiquo exemplari ita referri*: Ob pecuniam ciuitati ſubtractã actione furti,nec nõ crimine peculatus tenetur.

III I. *Exceptio: Niſi in præda ab hoſtibus capta commiſſum ſit.reprobatur l.13.ff. ad l.Iul.peculatus, his uerbis*: Is qui prędam ab hoſtibus captã ſubripuit:lege peculatus tenetur,& in quadruplum damnatur.

IIII. *Exceptio: Niſi theſaurum è loco religioſo ſubripuerit.Hæc exceptio approbatur l.4. §.non ſit. ff.d.tt.cuius uerba uide ŝ.lib.26.cap.2.de loco religioſo,quæſt.2.except.11.*

V. *Exceptio:Niſi is cuius periculo res eſt,eam ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur l.9.§.Labeo.ff.d.tt.cuius uerba uide ŝ.cauſa 1.*

II. ADVERSVS QVOS ACcuſatio propoſita competit.

I.*Regula,De eo cuius dolo contra legem peculatus factum eſt, proponitur l.1 ff.ad l.Iul.peculatus,cuius uerba uide ŝ.quæſt.prox.cauſa 2.*

II.*Regula,De eo qui furanti ſignum præbuit,proponitur l.6.§.fin ibi:is autem qui.ff.d.tt.cuius uerba uide J.quæſt.prox.reg.3.*

III. *Regula,De eo qui aurum publicum ſubreptum habuit & conflauit,proponitur d.§.fin.*

IIII. *Regula, De miniſtris & ijs qui ſubreptas pecunias ſuſceperunt,proponitur Inſt. de publ.iud. §. item lex Iul. pecul. cuius uerba uide J. quæſt.prox. reg.1.Concordat l.unica.C.de crimine peculatus.cuius uerba uide J.d.reg.1.*

V.*Regula,De heredibus,proponitur l.ult.ff.ad l.Iul.peculatus.cuius uerba uide ŝ. lib.2.ca.3.action.10 quæſt.2.reg.1.*

III. QVID VENIAT IN accuſatione propoſita,ſeu de pœnis peculatus.

I. *Regula,De capitis pœna & deportatione, proponitur Inſt.de publ. iud. §. item lex Iulia peculatus, his uerbis*:Lex Iulia peculatus eos punit,qui publicam pecuniam,uel rem ſacram,uel religioſam furati fuerint. Sed ſiquidem ipſi iudices tẽpore adminiſtrationis publicas pecunias ſubtraxerint,capitali animaduerſione puniuntur.Et nõ ſolùm hi,ſed etiam qui miniſteriũ eis ad hoc exhibuerint, uel qui ſubtractas ab eis ſcientes ſuſceperint. Alij uerò qui in hanc legem inciderint,pœnæ deportationis ſubiugentur. *Concordat l.unica.C.de crimine peculatus, his uerbis*: Iudices qui tempore adminiſtrationis publicas pecunias ſubtraxerunt, lege Iulia peculatus obnoxij ſunt, & capitali animaduerſione eos ſubdi iubemus:ijs quoq; nihilominus, qui miniſterium eis ad hoc adhibuerũt, uel qui ſubtractas ab ijs ſcientes ſuſceperunt, eadem pœna percellendis.*Concordat item l.3. ff.eod.tt.cuius uerba uide J.reg.prox.Concordat item l.10.§.diuus.ff.eod.tt.cuius uerba uide J.de ſacrilegio, quæſt.3.reg.1.*

II.*Regula,De aquæ & ignis interdictione,proponitur d.l.3.his uerbis*: Peculatus pœna aquæ & ignis interdictionem,in quã hodie ſucceſſit deportatio,continet. Porrò qui in eum ſtatum deducitur,ſicut omnia priſtina iura,ita & bona amittit.

III.*Regula, De exilio & metallo,proponitur l.6. §.fin.ff d.tt.his uerbis*: Si quis ex metallis Cæſarianis aurum argentumúe furatus fuerit, ex edicto diui Pij exilio uel metallo pro dignitate perſonæ punitur.Is autem qui furanti ſignum præbuit, perinde habetur atque ſi manifeſti furti cõdemnatus eſſet. & famoſus efficitur. Qui autẽ aurum ex metallo habuit illicitè,& conflauerit: in quadruplum cõ demnatur. *Concordat l.38. in prin. ff.de pœnis,hiſce uerbis*: Si quis aliquid ex metallo Principis, uel ex moneta ſacra furatus ſit:pœna metalli aut exilij punitur.

IIII. *Regula, De pœna quadrupli,proponitur uerbis d.l.6.§.fin.ŝ. reg.prox. propoſitis hiſce*: Is autem qui furanti,&c.*Item hiſce*:Qui autem aurum,&c.*Cõcordat l.13.ff.d.tt.ad l.Iul.peculatus. cuius uerba uide ŝ quæſt.1.except.3.*

IIII. QVAMDIV COMPETIT accuſatio peculatus?

Intra quinquennium. Quæ regula approbatur l.7.ff.d. tt. his uerbis: Peculatus crimen ante quinquennium admiſſum obijci non oportebit.

V. EVENTVS.

Damnatus ſicut omnia iura, ita bona quoq; amittit.Quæ regula approbatur l. 3. ff. ad l. Iul peculatus. cuius uerba uide ŝ.quæſt.3.reg.2.

VI. ADFINIA REMEDIA ſequuntur.

II. DE SACRILEGII CRIMINE.

I. Cauſæ ex quibus accuſatio ſeu pœna ſacrilegij competit.

I. *Cauſa: Si ſacrilegium factum ſit.Hæc cauſa declaratur definitione ſacrilegij,l.9. in prin. ff. ad l.Iul. peculatus,his uerbis*:Sacrilegi ſunt,q publica ſacra cõpilauerũt.*Huius cauſæ ſeu definitionis exceptio prima hæc eſt: Niſi priuata ſacra uel ædiculas incuſtoditas tẽtauerit. Hæc exceptio approbatur ibidẽ his uerbis*:Qui priuata ſacra,uel q ędiculas incuſtoditas tẽtauerint:amplius q̃ fures,minus quã ſacrilegi merentur. Quare quod ſacrũ,quodue admiſſum in ſacrilegij crimen cadat,diligẽter cõſiderãdũ eſt.*Altera exceptio eſt:Niſi rem priuatã è loco ſacro ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur l.5. ff.d. tt. his uerbis*: Diui Seuerus & Antoninus Caſſio Sexto reſcripſe-

ſcripſerunt: res priuatorum ſi in ædem ſacram depoſitæ, ſubreptæ fuerint: furti actionem, non ſacrilegij eſſe.

I I. *Cauſa: Si ſepulchrum uiolauerit. Hæc cauſa approbatur l.1. C. de ſepulchro uiolato. cuius uerba uide ſ. lib. 26. cap. 5. quæſt. 2. cauſa 3.*

I I I. *Cauſa: Si diuinam legem non obſeruat, uel in his articulis fidei errat. Hæc cauſa approbatur l.1. C. de crimine ſacrilegij, his uerbis:* Qui diuinæ legis ſanctitatem aut neſciendo amittunt, aut negligendo uiolant & offendunt, ſacrilegium committunt.

I I I I. *Cauſa: Si de iudicio principis dubitat. Hæc cauſa approbatur l.2. C. d. tit. cuius uerba uide ſ. lib. 24. cap. 7. reg. 3.*

I I. Aduerſus quos?

De eo cuius dolo alius ſacrilegium commiſit, proponitur l.10. §. diuus. ff. ad l. Iul. peculatus. cuius uerba uide ſ. quæſt prox. reg. 1.

I I I. Quid ueniat, ſeu qua pœna ſacrilegium puniatur?

I. *Regula. De pœna extraordinaria, proponitur l. 4. §. mandatis. ff. d. tit. his uerbis:* Mandatis cauetur, ut Præſides ſacrilegos, latrones, plagiarios conquirant, & ut quiſq; deliquerit, in eum animaduertant. Et ſic conſtitutionibus cauetur, ut ſacrilegi extra ordinem digna pœna puniantur. *Concordat l. 6. in prin. ff. eod. tit. his uerbis:* Sacrilegij pœnam debebit proconſul pro qualitate perſonæ, proq; rei conditione, & temporis, & ætatis, & ſexus, uel ſeuerius uel clementius ſtatuere. Et ſcio multos etiã ad beſtias damnaſſe ſacrilegos, nonnullos & uiuos exuſſiſſe, alios uerò in furcas ſuſpendiſſe: ſed moderanda pœna eſt uſq; ad beſtiarum damnationem eorum qui manu facta templum effregerunt, & dona dei noctu tulerũt. Cæterum ſi quis interdiu modicum aliquid ex templo tulit, pœna metalli coërcendus eſt: aut ſi honeſtiore loco natus ſit, deportandus in inſulam eſt. *Ait Iuriſconſultus:* Deportandus in inſulam eſt. *Huic concordat l.10. §. diuus. ff. eod. tit. his uerbis:* Diuus Seuerus & Antoninus quendam clariſsimum iuuenem, cum inuentus eſſet arculã in templo ponere, ibique hominem includere, qui poſt clauſum templum de arca exiret, & de templo multa ſubtraheret, & ſe in arculam iterum referret: conuictum in inſulam deportarunt.

I I. *Regula. De capitis pœna. proponitur l. 9. in prin. ff. d. tit. his uerbis:* Sacrilegi capite puniuntur.

S I I. DE RESIDVIS.

I. Cauſæ ex quibus hæc accuſatio competit.

I. *Cauſa: Si pecuniam publicam in aliquem uſum delegatam retinuit, neq; in eum uſum conſumpſit. Hæc cauſa approbatur l.2. ff. ad l. Iul. peculatus, his uerbis:* Lege Iulia de reſiduis tenetur, qui publicam pecuniam delegatam in uſum aliquẽ retinuit, neq; in eum conſumpſit. *Concordat l. 4. §. lege Iulia. ibi: ſed & qui. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. cauſa prox. Concordat itẽ l. 9. §. cũ quis. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. de peculatu, quæſt. 1. cauſa 8.*

I I. *Cauſa: Si apud aliquem pecunia publica ex adminiſtratione reſedit, neq; eam reddit. Hæc cauſa approbatur d. §. lege, his uerbis:* Lege Iulia de reſiduis tenetur is, apud quem ex locatione, emptiõe, alimentaria ratione, ex pecunia quã accepit, aliaue qua cauſa pecunia publica reſedit. Sed & qui pecuniam publicã in uſum aliquẽ acceptam retinuerit, nec erogauerit, hac lege tenetur. Qua lege damnatus amplius tertia parte quàm debet, punitur. *Huius cauſæ exceptio hæc eſt: Niſi peregrè iturus pecuniã apud ſe, eſſe apud ærarium ſit profeſſus. Hæc exceptio approbatur l. 9. § fin. ff. d. tit. his uerbis:* Cum eo qui cum in prouinciam abiret, pecuniam quæ penes ſe eſſet, ad ærariũ profeſſus retinuerit: non eſſe reſiduæ pecuniæ actionẽ, Labeo ſcripſit: quia eam priuatus fiſco debeat. Et ideo inter debitores eum referri: eamq; ab eo is qui hoc imperio utitur, exigere: ſcilicet pignus capiendo, corpus retinendo, mulctam dicendo. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi intra annum pecunia non reſtituatur. Hæc replicatio approbatur ibidem his uerbis:* Sed eam quoque lex Iulia reſiduorum poſt annum reſiduam eſſe iuſſit.

I I. Quid ueniat, ſeu qua pœna puniatur.

Hac lege damnatus amplius tertia parte quàm debet, punitur. Quæ regula approbatur uerbis d. §. lege, paulò ſuperius propoſitis.

EXPILATAE HAEREditatis. Cap. VIII.

PRimò: *Ratio huius actionis proponitur l. ult. C. de crimine expilatæ hæreditatis, hiſce uerbis:* Expilatæ hæreditatis crimen loco deficientis actionis intendi conſueuiſſe, non eſt iuris ambigui. *Concordant ea quæ propoſita ſunt ſ. lib. prox. cap. 1. quæſt. 2. except. 10 & 15. Item concordat l. 2. in prin. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2.*

II. CAVSA HVIVS ACTIonis.

Si res hæreditaria ſubrepta ſit. Hæc cauſa approbatur l. 1. ff. expilatæ hæreditatis, hiſce uerbis: Si qs alienã hęreditatẽ expilauerit: extraordinariè ſolet coërceri p accuſationẽ expilatę hæreditatis, ſicut in oratiõe diui Marci cauetur. *Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi uxor uiri hæreditatem expilauerit. Quæ exceptio approbatur l. 5. ff. eod. tit. his uerbis:* Vxor expilatæ hæreditatis crimine idcirco

non

non accuſatur, quia nec furti cum ea agitur. *Concordat l. 12. ff. negocior. geſtor. his uerbis:* Hæres uiri defuncti uxorem, quæ res uiri tempore nuptiarum in ſua poteſtate habuit, expilatæ hæreditatis poſtulare non debet. Prudentius itaq; fecerit, ſi ad exhibendum & negociorum geſtorum (ſi negocia quoque uiri geſsit) cum ea fuerit expertus. *Concordat item l. 4. C. de crimine expilatæ hered. his uerbis:* Aduerſus uxorem quæ ſocia rei humanæ atq; diuinæ domus ſuſcipitur, mariti diem ſuum functi ſucceſſores expilatæ hæreditatis crimen intendere nō poſſunt. Ideo res quas per eandem abeſſe quereris, competenti in rem actione: uel ſi dolo malo fecerit, quo minus res mobiles poſsideret, ad exhibēdum perſequere. Fructus autem rerum quas mala fide tenuit, licet expilatæ hæreditatis non teneatur crimine, ſuos non facit: ſed extantes quidem uindicari, conſumptos uerò condici poſſe, procul dubio eſt. *Secunda exceptio eſt: Niſi heres rem hereditariam abſtulerit. Hæc exceptio approbatur l. 3. C. familiæ erciſcundæ. cuius uerba uide ſ. lib. 44. cap. 9. quæſt. 3. cauſa 2. Tertia exceptio uidetur: Niſi uitricus heredis rem hereditariam ſubripuerit. Hæc exceptio reprobatur l. 2. C. de crimine expilatæ hered. his uerbis:* Expilatæ hæreditatis crimen aduerſus uitricum adito præſide prouinciæ perſequi non prohiberis. *Quarta exceptio uidetur: Niſi nouerca heredis rem hereditariam ſubripuerit. Hæc exceptio reprobatur l. 3. C. d. tit. his uerbis:* Si aui tui hæreditatem adijſti, expilatæ hæreditatis crimine aduerſus nouercam quondam tuam experiri nō prohiberis. *Quinta exceptio eſt: Niſi res aliena ex hereditate ſit ſubrepta: puta commodata defuncto, uel pignori data. Hæc exceptio approbatur l. 14. §. ſi res. ff. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 4. reg. 11. except. 1. Sextà exceptio eſt: Niſi non ante, ſed poſt aditam hereditatem res ſit ſubrepta. Hæc exceptio approbatur l. 1. C. de crimine expilatæ hered. his uerbis:* Expilatæ quidem hæreditatis crimen intentare non potes, quando communis arcæ rebus inſpectis claues traditas cohæredi profiteris. Sed cum de his exhibendis apud iudicem quæreretur, rationem compenſationis induci non oportuit: exhibitis enim quæ deſiderantur, ſuis iudicibus directa quæſtio derelinquenda eſt. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi heres poſſeſsionem rerum hereditariarum nondum erat nactus. Hæc replicatio approbatur l. 2. §. apparet. ff. expilatæ hered. his uerbis:* Appareret, expilatæ hæreditatis crimen eo caſu intendi poſſe, quo caſu furti agi non poteſt: ſcilicet ante aditam hæreditatem: uel poſt aditam, ſcilicet antequam res ab hærede poſſeſſæ ſunt. Nam in hoc caſu furti actionem non competere, palàm eſt: quamuis ad exhibendum agi poſſet, ſi qui uindicaturus exhiberi deſideret, palàm ſit. *Septima exceptio eſt: Niſi ſubripiens ignorauit rem hereditariam eſſe. Hæc exceptio reprobatur l. 6. ff. d. tit. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſtione 2. except. 10.*

III. APVD QVEM COMparit actio propoſita?

Apud præſidem prouinciæ. Quæ regula approbatur l. 2. in prin. ff. expilatæ hered. his uerbis: Si expilatæ hæreditatis crimen intendatur, præſes prouinciæ cognitionem ſuam accommodare debet. Cum enim furti agi nō poteſt, ſolum ſupereſt auxilium Præſidis. *Concordat l. 3. ff. eod. tit. cuius uerba uide J. quæſt. ult. reg. 1.*

IIII. QVID VENIAT IN Actione propoſita?

Expilatæ hereditatis pœna extraordinaria eſt. Quæ regula approbatur d. l. 3. Concordat l. 1. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. in prin. Planè heres qui expilauit hereditatem, in duplum id reſtituere tenetur. quæ pœna approbatur l. 22. §. illo uidelicet. C. de iure deliberandi. cuius uerba uide ſ. libro 30. cap. 1. quæſt. 6.

V. EVENTVS.

I. Regula: *Vno heredum agente, prodeſt ſententia eius quoque coheredibus. Quæ regula approbatur l. 4. ff. expilatæ hereditatis, his uerbis:* Res hæreditarias omnium hæredum fuiſſe cōmunes, Paulus ait. Et ideo eum qui expilatæ hæreditatis crimen obiecit, & obtinuit, etiam cohæredi profuiſſe uideri.

II. Regula: *Expilatam eſſe hereditatem, legatarijs non obeſt. Quæ regula approbatur l. 5. C. de crimine expilatæ hered. his uerbis:* Obtentu expilatæ hæreditatis emolumentum legatorum, maximè ſuſpenſa cognitione, legatarijs ijſdemque libertis defuncti auferri non oportet.

VI. ADFINIA REMEdia.

I. Regula: *In poteſtate heredis eſt, utrum expilatæ hereditatis iudicio, an petitione hereditatis experiri uelit. Quæ regula approbatur l. 3. ff. expilatæ hered. his uerbis:* Diuus Seuerus & Antoninus reſcripſerunt: electionem eſſe, utrum quis uelit crimen expilatæ hæreditatis extra ordinem apud Præfectum urbi uel apud Præſides agere, an hæreditatem à poſſeſſoribus iure ordinario uindicare.

II. Regula, *De rei uendicatione, & ad exhibendum actione, proponitur l. 17. C. de furtis, hiſce uerbis:* Quamuis etiam expilatæ hæreditatis criminis promiſcuus uſus, exemplo actionis furti, reā uxorē fieri non patiatur: tamē hæredes, itēq; filij ſuper his quæ de patris

bonis

bonis poſsidet, aduerſus eam in rem actione experiri non prohibentur. *Concordat l. 4. C. de crimine expilatæ hered. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 1. Concordat item l. 2. in fine ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. d. quæſt. 2 except. 6. repl. 1.*

I I I. *Regula, De familiæ erciſcundæ iudicio, proponitur l. 3. C. familiæ erciſcundæ. cuius uerba uide ſ. lib. 44. cap. 9. quæſt. 3. cauſa 1.*

I I I I. *Regula, De negociorum geſtorum actione, proponitur l. 12. ff. de negocijs geſtis, cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 1.*

V. *Regula, De furti actione, proponitur l. 70. §. fin. ff. de adeunda hered. cuius uerba uide ſ. lib. 30. cap. 3. reg. 2. except. 20.*

DE SERVI CORRVPTI ACTIONE. Cap. IX.

PRimò: *Verba edicti quo actio hæc eſt introducta, proponuntur l. 1. in prin. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis:* Ait Prætor, Qui ſeruum ſeruáue alienũ alienáue recepiſſe pſuaſiſſeue quid ei dicetur dolo malo, quo eum eamue deteriorem faceret: in eum qoãti ea res erit, in duplum iudicium dabo.

II. CAVSAE EX QVIBVS actio propoſita competit.

I. *Cauſa: Si quis alienum ſeruum recepit. Hæc cauſa approbatur uerbis edicti iam propoſitis. Concordat l. 2. C. ad l. Faniam de plagiar. cuius uerba uide ſ. lib. 4. cap. 6. quæſt. 2. cauſa 1.* Declaratur hæc cauſa l. 1. §. quod aũt. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis: Quod Prætor ait, Recepiſſe, ita accipimus, ſi ſuſceperit ſeruum alienum ad ſe. Et eſt propriè recipere, abſcoodendi cauſa refugium ſeruo præſtare, uel in ſuo agro, uel in alieno loco ædificiode.

I I. *Cauſa: Si alieno ſeruo quid perſuaſit, quo deterior fieret. Hæc cauſa approbatur uerbis edicti paulo ſuperius propoſitis. Declaratur d. l. 1. §. perſuadere, his uerbis:* Perſuadere eſt plus quàm compelli atque cogi ſibi parère. Sed perſuadere τὸν μέσον ἐστὶ, nam & bonum conſilium quis dando poteſt ſuadere, & malum. Et ideo Prætor adiecit: Dolo malo, quo eum deteriorem faceret. neque enim delinquit, niſi qui tale aliquid ſeruo perſuadet, ex quo eum faciat deteriorem. Qui igitur ſeruum ſolicitat ad aliquid uel faciendum, uel cogitandum improbè: hic uidetur hoc edicto notari. *Huius exempla uide ſ. except. 11.*

I I I. *Cauſa: Si ſeruum alienum ſolicitauit ad aliquid faciendum uel cogitandum. Hæc cauſa approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Qui igitur ſeruum ſolicitat, &c. *Concordat l. 4. C. de furtis, cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. cauſa 40.*

I I I I. *Cauſa: Si malum ſerui propoſitum laudauit. Hæc cauſa approbatur l. 1. §. ſed utrum, in fine. ff. de ſeruo corrupto, cuius uerba uide ſ. except. 8.*

V. *Cauſa: Si ſeruum alienũ flagellauerit. Hæc cauſa approbatur l. 2. §. penult. ff. de priuatis delict. 5. cuius uerba uide ſ. li. 48. ca. 16. exc. 5 diſt. 3. repl. 1 dupl. 2.*

EXCEPTIONES PRAECEDENTIVM cauſarum generales.

I. Exceptio: *Niſi proprietarius uel uſufructuarius ſerui eum corruperit. Hæc exceptio reprobatur l. 9. §. ſi in ſeruo. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis:* Si in ſeruo ego habeam uſumfructum, tu proprietatem: ſiquidem à me ſit deterior factus, poteris mecum experiri: ſin uerò tu id feceris, ego agere utili actiooe poſſum. Ad omnes enim corruptelas hæc actio pertinet: & intereſſe fructuarij uidetur, bonæ frugi ſeruum eſſe, in quo uſumfructum habet. Et ſi fortè alius eum receperit, uel corruperit: utilis actio fructuario competit.

I I. Exceptio: *Niſi bonæ fidei poſſeſſor ſeruũ corruperit. Hæc exceptio approbatur l. 1. §. 1. ff. d. tit. his uerbis:* Qui bona fide ſeruum emit, hoc edicto non tenebitur: qoia nec ipſe poterit ſerui corrupti agere: quia nihil eius intereſt ſeruum oon corrumpi. Et ſanè ſi quis hoc admiſerit, eueniet ut duobus ſerui corrupti actio cõpetat: quod eſt abſurdũ. Sed nec eom cui booa fide homo liber ſeruit, hanc actionem poſſe exercere, opinamur.

I I I. Exceptio: *Niſi ſocius ſeruum communẽ corruperit. Hæc exceptio reprobatur l. 9. in prin. ff. de ſeruo corrupto. cuius uerba uide ſ. quæſt. ult. except. 3.*

I I I I. Exceptio: *Niſi ſeruus communis ſeruũ proprium corruperit, uel ſeruus cõſeruum. Hæc exceptio approbatur l. 14. §. ſi ſeruus. ff. d. tit. his uerbis:* Si ſeruus communis meus & tuus propriũ meũ ſeruũ corruperit: Sabinus ait, non poſſe agi cum ſocio: perinde ac ſi proprius meus ſeruos corrupiſſet conſeruum.

V. Exceptio: *Niſi ſeruus, in quo uſumfructum habeo, proprium meum ſeruum corruperit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 14. §. ſi is in quo, his uerbis:* Si is in quo uſumfructũ habeo, ſeruum meũ corruperit: erit mihi actio cum domino proprietatis.

V I. Exceptio: *Niſi uxor ſeruum mariti corruperit. Hæc exceptio reprobatur l. ult. ff. d. tit. his uerbis:* Serui corrupti nomine & cõſtãte matrimonio marito in mulierem datur actio, ſed fauore nuptiarum in ſimplum.

V I I. Exceptio: *Niſi parẽs filij, uel patronus liberti ſeruũ corruperit. Hæc exceptio approbatur l. 6. ff. de obſequijs à liberis. cuius uerba uide ſ. lib. 26. cap. 1. quæſt. 5. reg. 4.*

V I I I. Exceptio: *Niſi malum ſeruum corrupit. Hæc exceptio reprobatur l. 1. §. ſed utrum. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis:* Vtrum ita tenetur, ſi bonæ frugi ſeruum pepulit ad delinquendum: an uerò & ſi malum hortatus eſt, uel malo ſeruo mõſtrauit quẽadmodũ faceret? Et eſt uerius, etſi malo monſtrauit, quem in mo-

in modum delinquaretur: teneri eũ. Imò etſi erat ſeruus omnimodo fugiturus, uel furtum facturus, hic uerò laudator huius propoſiti extitit: teneretur. Non enim oportet laudando augere maliciam. Siue ergo bonum ſeruum facerit malum, ſiue malũ deteriorem: corrupiſſe uidatur.

I X. *Exceptio: Niſi hereditarium ſeruum corrupit. Hæc exceptio reprobatur l.13.§.fin.ff.d.tt. his uerbis*: Etſi quis ſeruum hæreditarium corruperit, hac actione tenebitur: ſed & petitiona hæreditatis, quaſi prædo, tenabitur.

X. *Exceptio: Niſi non ſeruum, ſed liberum hominem corrupit. Hæc exceptio approbatur l.1. §.ſed nec eum. ff.d.tt. cuius uerba uide ſ. except. 2. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi filiumfamiliâs corrupit. Hæc replicatio approbatur l.14.§.1.ff.d.tt. his uerbis*: De filio filiaue familiâs corruptis huic edicto locus non aſt: quia ſerui corrupti conſtituta hæc actio eſt, qui in patrimonio noſtro aſſat: & paupariorem ſe factũ eſſe dominus probare potaſt, dignitate & fama domus integra ai manante. Sed utilis competit officio iudicis ęſtimanda: quoniam intereſt noſtra animum liberorũ noſtrorum non corrumpi.

X I. *Exceptio, ſumpta ex re quam ſeruo alieno perſuaſit, reprobatur, & exemplo ſuperioris cauſa ſecunde proponuntur l.1.§.fin. cum lege ſequente. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis*: Is deteriorem facit, qui ſeruo perſuadet, ut iniuriam faceret uel furtum, uel ut alienum ſeruum ſollicitaret, ual ut paculium intricaret, aut amator exiſtaret, ual arrori ual malis artibus eſſet daditus: ual in ſpactaculis nimius, uel ſeditioſus: uel ſi actori ſuaſit ſiue uerbis ſiue precio, ut rationes dominicas intercideret uel adulteraret, uel etiam ut rationẽ ſibi commiſſam turbaret: uel ſi luxurioſum uel contumacem fecit: quiũa ut ſtuprum pateretur, perſuadet. *Aliud exemplum proponitur l.2.§.unde queritur. ff.eod.tt. cuius uerba uide ſ. except. prox. Aliud exemplum proponitur l.15. ff.eod.tt. his uerbis*: Corrumpitur animus ſerui, & ſi perſuadetur ei, ut dominum contẽnat. *Aliud exemplum proponitur l.5. ff. de extraord. criminib. cuius uerba uide ſ. lib.2. cap.7. reg.7.*

X II. Exceptio: *Niſi ſine dolo malo factum ſit. Hæc exceptio approbatur l.3. cum lege ſequente. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis*: Dolo malo adiecto, calliditatem notat Prætor eius qui perſuadet. Cæterùm ſine dolo ſi quis dateriorem facerit (ut ſi luſus gratia fecerit) non tenetur. Vnde quæritur, ſi quis ſeruo alieno ſuaſerit, in tectum ut aſcẽdaret, uel in puteum deſcenderet, & ille parens aſcenderit uel deſcenderit, & eeciderit, cruſque uel quid aliud fregerit, ual parierit: an teneatur? Et ſi quidam hoc dolo malo facerit, non tenetur: ſi dolo malo, tenebitur. Sed commodius eſt, utili lege Aquilia eum taneri. *Concordat l.5. in prin. ff. eod. tt. his uerbis*: Doli uerbum etiam ad eum qui recapit, rafarandũ eſt: ut non alius teneatur, niſi qui dolo malo recepit. Cæterùm ſi quis ut domino cuſtodiret receperit, uel humanitate, ual miſericordia ductus, uel alia probata atq; iuſta ratione: non tenebitur.

X III. *Exceptio: Niſi liberum hominem putans cũ corrupit. Hæc exceptio reprobatur d.l.5.§.ſi quis dolo, his uerbis*: Si quis dolo malo perſuaſerit quid ſeruo, quem liberum putabat: mihi uidetur teneri eum oportere. magis enim delinquit, qui liberum corruperit. Et ideo ſi ſeruus fuerit, tenebitur.

X IIII. *Exceptio: Niſi ſuadendo ſeruum non fecerit deteriorem. Hæc exceptio approbatur l.1.§. perſuadere. ibi: & ideo. ff.d.tt. cuius uerba uide ſ. cauſa 2. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi cũ ſeruus etiã ſine ſuaſione delictum eſſet commiſſurus, quis eius malum propoſitum laudauerit. Quæ replicatio approbatur d.l.1.§.ſed utrum. ibi: imò etſi. cuius uerba uide ſ. except. 8. Altera replicatio eſt: Niſi cũ qs ſeruo ſuaſiſſet, ut rẽ domino auferret, et ad ſe pferret: ſeruus domino id indicauerit, dominusq; ſeruo rẽ dedit ad corruptorẽ perferendã. Hæc replicatio approbatur l.ult. de obligat. que ex delicto naſc. §. unde illud queſitum, his uerbis*: Quæſitum eſt, cũ Titius ſeruum Mæuij ſolicitauerit, ut quaſdam res domino ſubriperet, & ad eum perferret, & ſeruus id ad Mæuium protulerit: Mæuius autam dum uult Titium in ipſo delicto deprehendere, permiſerit ſeruo quaſdam res ad eum perferre: utrum furti, an ſerui corrupti iudicio teneatur Titius, an neutro? Et cùm nobis ſuper hac dubitationa ſuggeſtum eſt, & antiquorum prudẽtum ſuper hoc altercationes perſpeximus, quibuſdam neq; furti neq; ſerui corrupti actionem præſtantibus, quibuſdam furti tãtũmodo: nos huiuſmodi calliditati obuiam euntes, per noſtram deciſionem ſancimus, non ſolùm furti actionem, ſed & ſerui corrupti contra eum dari. Licet enim is ſeruus deterior à ſollicitatore minimè factus aſt, & ideo non cõcurrant regulę quę ſerui corrupti actionem introducunt: tamen conſilium corruptoris ad perniciem probitatis ſerui introductum eſt, ut ſit ei pœnalis actio impoſita, tanquam ſi reipſa fuiſſet ſeruus corruptus: ne ex huiuſmodi impunitate & in alium ſeruum, qui facilè poſſet corrumpi, tale facinus à quibuſdam perpetretur. Ait Imp. Per noſtrã deciſionem. *hæc deciſio habetur l.20. C. de furtis, hiſce uerbis*: Si quis ſeruo alieno ſuaſerit aliquã rem domini ſubripere, & ad ſe deferre, ſeruus autam hoc domino manifeſtauarit, & domi-

domino concedente res eius ad iniquum huiuſmodi ſuaſionis authorem pertulerit, & ipſe inuentus fuerit rem detinens: quali teneatur actione is qui rē ſuſcepit, utrū'ne pro occaſione furti, an pro ſeruo, quia enim corrumpere uoluerit, ut non ſolùm furti, ſed etiam corrupti ſerui obligetur: ueteres dubitauerunt. Nobis itaq; eorum altercationes decidētibus, placuit nō ſolùm furti actionem, ſed etiam ſerui corrupti contra eum dare. Licet enim ſeruus deterior minimè factus eſt: tamē conſiliom corruptoris ad perniciem probitatis ſerui introductum eſt: & quemadmodun ſecundum iuris regulas furtum non eſt cōmiſſum (quia is uidetur furtum committere, qui cōtra uoluntatem res eius cōtrectat) ipſe autem furti actione propter dolū ſuum tenetur: ita & ſerui corrupti contra eum actio propter ſuum nicinm non ab re extendatur, ut ſit ei pœnalis actio impoſita, taoquam ipſa re fuiſſet ſeruus corruptus: ne ex huiuſmodi impunitate & in alium ſeruum, qui poſſet corrumpi, hoc facere pertentet.

X V. Exceptio: *Niſi ſeruus corruptus aliene uel manumiſſus, uel mortuus ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 5. §. fin. cum duab. legib. ſequentibus. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis:* Hæc actio refertur ad tēpus ſerui corrupti uel recepti, non ad præſens. Et ideo ſi deceſſerit, uel alienatus ſit, uel manumiſſus: nihilominus locum habebit hæc actio. nec enim extinguitur manumiſsione ſemel nata actio. Præteritæ enim utilitatis ęſtimatio in hoc iudicio uerſatur. Nam & mali ſerui forſitan conſequū tor libertatem, & poſterior cauſa interdū tribuit manumiſsionis iuſtam rationem. *Concordat l. 16. ff. eod. tit. his uerbis:* Dominus ſeruum diſpenſatorem manumiſit, poſtea rationes ab eo accepit: & cum de ijs non conſtaret, comperit apud quandam mulierem pecuniam eum conſumpſiſſe: quærebatur, poſſet'ne agere ſerui corrupti cum ea muliere, cum is ſeruus iam liber eſſet? Alfenus reſpondit, poſſe: ſed etiam furti de pecunijs quas ſeruus ad eam detuliſſet.

X V I. Exceptio: *Niſi ſemel actum ſit. Hæc exceptio ipſo quidem iure ſubſiſtit, uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi ex alia maleficij ſpecie ſit actum, & de alia re. Hæc replicatio approbatur l. 11. §. quamuis, cū lege ſequente. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis:* Quāuis rerum ſubtractarum nomine ſerui corrupti competit actio: tamen & furti agere poſſumus. Ope enim & conſilio ſolicitatoris uidentur res abeſſe. Nec ſufficit alterutra actione egiſſe: quia altera alteram non minuit. Idem & in eo qui ſeruum recepit, & celauit, & deteriorē fecit, Iulianus ſcribit. Sunt enim diuiſa inter ſe maleficia furis, & eius qui deteriorem ſeruum fecit. Hoc amplius, & condictionis nomine tenebitur. Quamuis enim condictione hominem, pœnam autem furti actione conſecutus ſit: tamen & quod intereſt debebit conſequi actione ſerui corrupti: quia manet reus obligatus etiam rebus redditis.

X V I I. Exceptio: *Niſi unus ex duobus ſocijs ſerui corrumpentis conuentus, pœnam ſoluerit. Hæc exceptio approbatur l. 14. §. item ſi ſeruus, in fine. ff. d. tit. cuius uerba uide ȷ. quæſt. 6. reg. 9.*

III. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. Regula, *De domino ſerui corrupti. Regulariter domino ſerui corrupti hæc actio datur, non alij. Cuius exceptio prima hæc eſt: Niſi ſeruus ab alio bona fide poſſideatur: hoc enim caſu bonæ fidei poſſeſſori actio uidetur danda. Sed hæc exceptio reprobatur l. 1. §. 1. ibi: quia nec ipſi. ff. de ſeruo corrupto. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. except. 2. Altera exceptio eſt: Niſi alius in ſeruo corrupto uſumfructum habeat: nam & huic actio propoſita competit. Quæ exceptio approbatur l. 9. §. ſi in ſeruo. ff. d. tit. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. except. 1. Tertia exceptio eſt: Niſi ſeruus corruptus alij pignori ſit datus. Hæc exceptio reprobatur l. 14. §. pignori. ff. d. tit. his uerbis:* Pignori dati nomine debitor hanc actionem habet.

I I. Regula, *De herede eius cui competebat actio propoſita. Huic quoq; eadem competit actio. Quæ regula approbatur l. 13. in prin. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis:* Hæc actio perpetua eſt, non temporaria: & hæredi cæteriſq; ſucceſſoribus competit. in hęredem autem non dabitur: quia pœnalis eſt. *Huius regulæ exceptio uidetur eſſe: Niſi ſeruus corruptus alij legatus ſit, uel alio modo è hereditate alienatus. Hæc exceptio reprobatur l. 8. ff. d. tit. his uerbis:* Et hæres eius cuius ſeruus corruptus eſt, habet hanc actionē: nec ſolùm ſi manſerit in hęreditate ſeruus, ſed etſi exierit, fortè legatus.

IIII. ADVERSVS QVOS actio propoſita competit?

Aduerſus heredem corrumpentis non datur. Quæ regula approbatur uerbis d. l. 13. in prin. iam propoſitis.

V. PER QVOS COMPETIT?

Etiam per procuratorem exerceri poteſt actio propoſita. Quæ regula approbatur l. 4. in fine. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. li. prox. ca. 1. quæſt. 2. cauſa 40. Concordat l. 2. C. ad l. Fauiam de plagiarijs. cuius uerba uide ſ. lib. 4. cap. 6. quæſt. 2. cauſa 1.

VI. QVID VENIAT IN actione propoſita?

I. Regula: *In duplum eſt actio. Quæ regula approbatur uerbis edicti l. 1. in prin. ff. de ſeruo corrupto. cu-*

pio.cuius uerba uide ſ.eod.cap.in prin. Concordat l. 5.§.hæc actio.ff.eod tit.his uerbis: Hæc actio etiam aduerſus fatentem in duplum eſt: quã uis Aquilia infitiantem duntaxat coerceat. Concordat item l.9.§.datur.ff.eod.tit.cuius uerba uide J. reg.3. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi uxor ſeruum mariti corruperit tunc enim in ſimplum datur actio. Quæ exceptio approbatur l.17. ff.d.tit.cuius uerba uide ſ.queſt.2. except.6. Altera exceptio eſt: Niſi ſeruus ſeruũe corrupiſſe dicetur: tunc enim dominus ſeruum noxæ dedendo liberatur. Quæ exceptio approbatur d.l.5.§.ſi ſeruus, his uerbis: Si ſeruus ſeruũe feciſſe dicetur, iudicium cum noxæ deditione redditur. Tertia exceptio eſt. Niſi quis ſeruum reipub. ad fugã ſolicitauerit, uel auocauerit: hic enim cũ corrupto alium præterea ſeruum reſtituere tenetur, & duodecim ſolidorum ſummam ſoluere. Quæ exceptio approbatur l.5.C.de ſeruis fugitiuis.cuius uerba uide ſ. lib.10.cap.12.reg.5. Quarta exceptio: Niſi actor rerum agentis corruptus dicatur, uel alius cuius iactura ad totius domus euerſionem pertinet: hoc enim caſu extraordinaria eſt pœna. Quæ exceptio approbatur l.ult.ff.de officio præſidis, hiſce uerbis: Præſes cum agnoſcit de ſeruo corrupto, uel ancilla deuirginata, uel ſeruo ſtuprato: ſi actor rerum agentis corruptus eſſe dicetur, uel eiuſmodi homo, ut non ſolùm iactura ad nerſua ſubſtantiam, ſed ad totius domus euerſionem pertineat: ſeueriſsimè animaduertere debet. Quinta exceptio eſt: Niſi cuius inſtinctu ſeruus ad infamandum dominum ad ſtatuam confugit: in hunc enim præter propoſitam pœnã ſeuerè animaduertetur. Quæ exceptio approbatur l. 5.ff.de extraord.criminib. cuius uerba uide ſ.lib.20. cap.7.reg.7.

II. Regula: Ipſa res in duplo nõ continetur. Quæ regula approbatur l.14.§.in hac.ff. de ſeruo corrupto, his uerbis: In hac actione extra rem duplum eſt. Id enim quod damni datum eſt; duplicatur.

III. Regula: Quanti ea res eſt, duplatur. Quæ regula approbatur uerbis edicti l.1.in prin.ff.de ſeruo corrupto: quæ uide ſ.eod.cap.in prin. Concordat l.9.§.fin ff.eod.tit.cuius uerba uide J. proximè. Declaratur hæc regula d.§.fin.his uerbis: Datur hæc actio, quanti ea res erit, in duplum. Sed quæſtionis eſt, æſtimatio utrum eius duntaxat fieri debeat, quod ſeruus in corpore uel in animo damni ſenſerit, hoc eſt quanto uilior ſeruus factus ſit: an uerò & cæterorum? Et Neratius ait, tanti condemnandum corruptorem, quanto ſeruus ob id quòd corruptus ſit, minoris exiſtat. Concordat l.14.§. in hac. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ. reg.prox. Item concordat d.l.14.§.æſtimatio, his uerbis: Aeſtimatio habetur in hac actione, quanto ſeruus inutilior factus ſit; quod officio iudicis expedietur. Ait Iuriſconſultus: Quod officio iudicis expedietur. Huic concordat d.l.14.§.1.in fine.cuius uerba uide ſ. queſt.2.except.10.repl.1.

IIII. Regula: Aeſtimatio refertur ad tempus ſerui corrupti. Quæ regula approbatur l.5.§.fin. cũ lege ſequente.ff.d.tit.cuius uerba uide ſ.queſt.2. except.15.

V. Regula, De omni damno, proponitur l.1 in prin.ibi: nam & uerba.ff.d. tit. his uerbis: Verba edicti, Quanti ea res erit: omne detrimentum recipiunt. Concordat l.10. ibi: quia omne. ff.eod.tit.cuius uerba uide J.reg. prox. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi damnum poſtea ob conſuetudinem peccandi contingens. Hæc exceptio approbatur per ea quæ proponuntur J.reg.7.except.1.

VI. Regula, De rebus quas ſeruus ſecum abſtulit, proponitur d.l.10. his uerbis: In hoc iudicium etiam rerum æſtimatio uenit, quas ſecum ſeruus abſtulit: quia omne damnum duplatur: neque intererit, an ad eum perlatæ fuerint res, an ad alium, ſiue etiam cõſumptæ ſint. Etenim iuſtius eſt, eum teneri qui princeps fuerit delicti, quàm eum quæri ad quem res perlatæ ſunt. Huius regulæ eadem eſt exceptio, quæ regulæ proximè ſequentis.

VII. Regula, De pœna quam dominus ob delictum ſerui corrupti præſtaturus eſt, & alijs actionibus quibus dominus alij ob ſeruum corruptum obligatur, proponitur l.14.§.his conſequenter. ff. d.tit. his uerbis: Et illud probatur, ſi ſeruo meo perſuaſeris, ut Titio furtum faciat: non ſolùm in id teneris, quo deterior ſeruus effectus eſt: ſed & in id quod Titio præſtiturus ſim. Item non ſolùm ſi mihi damnum dederit cõſilio tuo, ſed etiam ſi extraneo: eo quoque nomine mihi teneris, quòd ego lege Aquilia obnoxius ſim. Aut ſi ex conducto teneor alicui, quòd ei ſeruum locaui, & propterea deterior factus ſit: teneberis eo nomine. & ſi qua talia ſint. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi poſtea ſeruus ob conſuetudinem peccandi, aliquam actionem contraxerit, qua dominus teneatur. Hæc exceptio approbatur l.11. in prin.ff.de ſeruo corrupto, his uerbis: Neratius ait, poſtea furta facta in æſtimationem nõ uenire. quam ſententiam ueram puto. Concordat d.l.11.§.1.his uerbis: Seruo perſuaſi ut chirographa debitorum corrumpat. uidelicet teneor. Sed ſi conſuetudine peccandi poſtea & rationes, cæteraque ſimilia inſtrumenta ſubtraxerit, uel interleuerit, uel deleuerit: dicendum erit, corruptorem horum nomine non teneri.

VIII. Regula: Si inutilis ſit factus ſeruus ut eum non expediat habere: in arbitrio domini eſt, utrũ retento ſeruo damnum, quanto deterior ſeruus factus eſt, in duplum ſibi præſtari uelit: an reſtituto ſeruo

precium

precium eius conſequi. *Quæ regula approbatur l. 14. §. interdum. ff. d. tt. his uerbis:* Interdum ſi inutilis ſit, ut non expediat talem ſeruum habere: utrum & precium cogitur dare ſolicitator, & ſeruum dominus lucrifaclt: an uerò cogi debet dominus reſtituere ſeruum, & precium ſerui accipere? Et uerius eſt, electionem domino dari, ſiue ſeruum detinere cupit, & damnum quanto deterior ſeruus factus eſt, in duplum accipere: uel ſeruo reſtituto (ſi copiam huius rei habet) precium conſequi. Quòd ſi non habeat, precium quoque ſimili modo accipere. Cedi autem ſolicitatori periculo eiuſdem à domino ſerui actionibus debet. Quod tamen de reſtitutione hominis dicitur, tunc locum habet, cum de uiuo homine agitur. Quid autem ſi de manumiſſo eo agatur? non facilè apud iudicem audietur, dicendo ideo ſe manumiſiſſe, quoniam habere noluerat domi: ut & precium habeat, & libertum.

I X. *Regula: Vnus ex pluribus dominis ſerui corrumpentis in ſolidum tenetur. Quæ regula approbatur d. l. 14. §. item ſi ſeruum, his uerbis:* Si ſeruus communis extraneum corruperit: uideodum eſt, utrum cum duobus agi debeat, an & cum ſingulis exemplo cæterarum noxarum? Et magis eſt, ut unuſquiſque in ſolidum teneatur: altero autem ſoluente, alterum liberari.

VII. QVANDO COMpetit?

Si uxor mariti ſeruum corrupit, etiam conſtante matrimonio competit. Quæ regula approbatur l. ult. ff. de ſeruo corrupto. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 6.

VIII. QVAMDIV COMpetit?

Perpetua eſt actio. Quæ regula approbatur l. 13. in prin. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 1. reg. 2.

IX. ADFINIA REMEDIA.

Regulariter ex cauſis ſ. propoſitis ſerui corrupti, non alia competit actio. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ſeruus corruptus furtum fecerit: hoc enim caſu etiam furti actio & condictio furtiua competit aduerſus corruptorem. Quæ exceptio approbatur l. 11. §. quæmuis. ff. de ſeruo corrupto. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 16 Concordat l. 16. in fine. ff. eod tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. except. 15. Concordant item ea quæ propoſita ſunt ſ. d. quæſt. 2. except. 14. repl. 2. Altera exceptio eſt: Niſi is qui ſeruũ ſolicitauit, eundem etiam occultauit: hoc enim caſu etiam furti actio competit. Quæ exceptio approbatur l. 4. C. de furtis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. cauſa 40. Concordat l. 2. §. penult. ff. de priuatis delictis. cuius uerba uide ſ. lib. prox. cap. 16. except. 5. diſtinct. 3. repl. 1. dupl. 1. item Fauiæ crimen, quod approbatur l. 2. C. ad l. Fauiam de plagiarijs. cuius uerba uide ſ. lib. 4. cap. 6. quæſt. 2. cauſa 1. Tertia exceptio eſt: Niſi ſocius ſeruum communem corruperit: hoc enim caſu pro ſocio, uel communi diuidundo actio eſt. Quæ exceptio approbatur l. 9. in prin. ff. de ſeruo corrupto, his uerbis: Si quis ſeruum communem meum & ſuum corruperit apud Iulianum lib. IX. Digeſtor quæritur, an hac actione teneri poſsit? Et ait, teneri eum pro ſocio, ſi ſocij ſint: præterea poterit & communi diuiduodo teneri, ut Iulianus ait. Sed cur deteriorem facit Iulianus conditionem ſocij, ſi cum ſocio agat, quàm ſi cum extraneo agat? nam qui cum extraneo agit, ſiue receperit ſiue corruperit, agere poteſt: qui cum ſocio, ſine alternatione, id eſt ſi corruperit. niſi fortè nõ putauit Iulianus hæc cadere in ſocium: nemo enim ſuum receperit. Sed ſi celandi animo recepit, poteſt defendi eum teneri. *Quarta exceptio eſt: Niſi quis ſeruum hæreditarium corruperit: nam hic etiã petitione hæreditatis tenetur. Quæ exceptio approbatur l. 13. §. fin. cũ lege ſequente. ff. d. tt. his uerbis:* Si quis ſeruum hæreditarium corruperit, hac actione tenebitur: ſed & petitione hæreditatis, quaſi prædo, tenebitur: ut tantum ueniat in hæreditatis petitionem, quantum in hanc actionem.

DE LIBERO HOMINE exhibendo interdictum.

Cap. X.

PRimò: *Verba huius interdicti proponuntur l. 1 in prin. ff. de libero homine exhibendo, hæc nimirum:* Ait Prætor, Quem liberum hominem dolo malo retineas, exhibeas.

I I. *Ratio huius interdicti proponitur d. l. 1. in fine, cum lege ſequente, his uerbis:* Hoc interdictum proponitur tuendæ libertatis cauſa: uidelicet ne homines liberi retineantur à quoquam. Neq; enim multum à ſpecie ſeruientium differunt, quibus non datur facultas recedendi. quod & lex Fauia proſpexit.

III. CAVSA EX QVA Actio propoſita competit?

Si liber homo ab aliquo detinetur: ut exhibeatur, ex hoc interdicto agi poteſt. Quæ cauſa approbatur uerbis edicti paulo ſuperius propoſitis. Cuius exceptio prima hæc eſt: Niſi is qui liberũ hominẽ in ſua poteſtate habet, eum retineat. Hæc exceptio approbatur l. 3. §. is tamen. ff. de libero homine exh. his uerbis: Is qui in poteſtate habet, hoc interdicto non tenebitur: quia dolo malo non uidetur habere, qui iure ſuo utitur.

I I. *Exceptio: Niſi pater filiũ retineat, uel patronus libertum aut alumnum. Hæc exceptio approbatur d. l. 3. §. ſi eum quis, his uerbis:* Si eum quis retineat filium, quem non habet in poteſtate: plerunq; ſine dolo malo facere uidebi-

tur. pietas enim genuina efficit ſine dolo malo retineri: niſi euideos dolus malus intercedat. Proinde etſi libertum ſuum, uel alumnum, uel noxæ deditum adhuc impuberem: idem erit dicendum.

III. *Exceptio: Niſi noxæ ſibi deditum retineat. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Vel noxæ deditum, &c.

IIII. *Exceptio: Niſi eum quem ab hoſtibus redemit, retinet. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur d.l.1.§. ſi quis eum, his uerbis:* Si quis eũ quem ab hoſtibus emit, retineat: in ea cauſa eſt, ut interdicto non teneatur. Non enim dolo malo fecit. Planè ſi offeratur precium, interdictum locum habet. Sed etſi eum remiſit precio non accepto: dicendũ eſt, interdicto locum fore, ſi poſteaquã ſemel remiſit, uelit retinere.

V. *Exceptio: Niſi alia iuſta retinendi cauſa ſit. Hæc exceptio approbatur d.l.1.§. & generaliter, his uerbis:* Generaliter qui iuſtã cauſam habet hominis liberi apud ſe retinendi, non uidetur dolo malo facere.

VI. *Exceptio: Niſi quis ſeruum ſuum putans, eũ retineat. Hæc exceptio approbatur d.l.1.§. planè ſi dubitat, his uerbis:* Si dubitat utrum liber an ſeruus ſit, uel facit ſtatus controuerſiam: recedendum erit ab hoc interdicto, & agenda cauſa libertatis. Etenim rectè placuit, tunc demum hoc interdictum locum habere, quoties quis pro certo liber eſt. Cæterùm ſi quæratur de ſtatu, nõ oportet præiudicium fieri alienæ cognitioni. *Concordat l.4.§. Trebatius. ff. eod. tit. his uerbis:* Trebatius ait. non teneri eum qui liberum hominem pro ſeruo bona fide emerit, & retineat.

VII. *Exceptio: Niſi reus neſciat hominem apud ſe eſſe. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur d.l.1.§. is q neſcit, his uerbis:* Is q neſcit apud ſe eſſe hominẽ liberũ, dolo malo caret: ſed ubi certioratus retinet, dolo malo non caret.

VIII. *Exceptio, ſumpta ex genere & qualitate hominis liberi qui retinetur, reprobatur d.l.1.§. hæc uerba, his uerbis:* Hæc uerba, Quem liberum: ad omnẽ hominẽ liberum pertinent, ſiue pubes ſit, ſiue impubes: ſiue maſculus, ſiue fœmina: ſiue plures, ſiue unus: ſiue ſui iuris, ſiue alieni. hoc enim tãtùm ſpectamus, an liber ſit.

IX. *Exceptio, ſumpta ex quantitate retentorũ, reprobatur uerbis iã propoſitis hiſce:* Siue plures, ſiue unus.

X. *Exceptio: Niſi uolens retineatur. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur d.l.1.§. ſi quis uolentem, his uerbis:* Si quis uolentem retineat, non uidetur dolo malo retinere. Sed quid, ſi quidem retineat, nõ tamẽ ſine calliditate circũuentũ, uel ſeductũ, uel ſolicitatum, neq; bona uel probabili ratione hoc fecit? rectè dicitur dolo malo retinere. *Huius exemplũ proponitur l.4. §. fin. ff. d. tit. cuius uerba uide 5. quæſt. 9. except. 4.*

XI. *Exceptio: Niſi retentus ſuũ ſtatũ ignoret. Hæc exceptio reprobatur d.l.4. in prin. his uerbis:* Si qs liberũ hominẽ ignorantẽ ſuũ ſtatũ retinet: ſi tamen dolo malo retineat, cogitur exhibere.

XII. *Exceptio: Niſi reus abſens ſit. Reprobatur hæc exceptio l.3. §. penult. ff. de libero homine exhibẽdo, his uerbis:* Hoc interdictũ & in abſentem eſſe rogandum, Labeo ſcribit. ſed ſi nõ defendatur, in bona eius eundum ait.

XIII. *Exceptio: Niſi ſemel actum ſit. Hæc exceptio approbatur d.l.3. § ſi tamen, his uerbis:* Si poſteaquã hoc interdicto actũ eſt, alius hoc interdicto agere deſideret: palàm erit, poſtea alij nõ facilè dandũ: niſi de pfidia prioris potuerit aliqd dici. Itaq; cauſa cognita amplius q̃ ſemel interdictũ hoc erit mouẽdũ. Nã nec in publicis iudicijs pmittitur amplius agi, poſtquã ſemel actũ eſt q̃ ſi præuaricationis fuerit damnatus prior accuſator. Si tamẽ reus condẽnatus malit litis æſtimationẽ ſufferre, quàm hominẽ exhibere: nõ eſt iniquũ, ſępius in eũ interdicto experiri, uel eidẽ ſine exceptione, uel alij. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi prior accuſator fuerit præuaricatus. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce.* Niſi de pfidia prioris potuerit aliquid dici, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi priore iudicio reus litis æſtimationẽ præſtitit, nõ hominẽ exhibuit. Quæ replicatio approbatur uerbis iã propoſitis hiſce.* Si tamẽ reus cõdẽnatus malit litis ęſtimationẽ ſufferre. &c. *Tertia replicatio eſt: Niſi legis Fauiæ accuſatio antea fuerit inſtituta. Hæc replicatio approbatur d.l.3 in prin. his uerbis.* Hoc interdictũ nõ aufert legis Fauiæ executionẽ. Nam & hoc interdicto agi poterit, & nihilominus accuſatio legis Fauiæ inſtitui. Et uerſa uice qui egit Fauia, poterit nihilominus etiam hoc interdictum habere: præſertim cum alius interdictum, alius Fauiæ actionem habere poſsit.

IIII. QVIBVS COMPETIT hoc interdictum?

Cuilibet uolenti competit. Quæ regula approbatur l.1.§. hoc interdictum ff. de libero homine exhib. his uerbis: Hoc interdictum omnibus competit: nemo enim prohibendus eſt libertati fauere. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ſuſpectus ſit qui agere uelit. Hæc exceptio approbatur d.l.1.§ planè ex cauſa, his uerbis:* Planè ex cauſa ſuſpectæ perſonæ remouendæ ſunt: ſi fortè talis perſona ſit, quam uerisimile ſit colludere, uel calumniari. *Altera exceptio eſt: Niſi mulier uel pupillus hoc interdicto experiri uelit. Hæc exceptio ipſo quidem*

tare

iure ſubſiſtit. uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi pro cognato, parente uel adfine ſuo experiri uelit. *Quæ replicatio approbatur d.l.1.§. ſed ſi mulier, his uerbis:* Si mulier uel pupillus hoc interdictũ deſiderent, pro cognato, uel parente, uel adfine ſuo ſoliciti: dandum eſſe eis interdictum, dicendum eſt. Nam & publico iudicio reos facere poſſunt, dum ſuas ſuorumque iniurias exequuntur. *Tertia exceptio eſt: Niſi plures ſimul experiri uelint: hoc enim caſu unus à prætore eſt eligendus. Quæ exceptio approbatur d.l.3.§.ſi plures, his uerbis:* Si plures ſunt qui experiri uolent: eligendus eſt à Prætore, ad quem maximè res pertinet, uel is qui idoneor eſt. Et eſt optimum, ex coniunctione, ex fide, ex dignitate actorẽ hoc interdicto eligendum.

V. QVID VENIAT IN interdicto propoſito?

Vt homo qui retinetur, exhibeatur. Hæc regula approbatur uerbis edicti ſ.eod.cap. in prin. propoſitis. Declaratur definitione uerbi Exhibere d.l.3. §. ait Prætor, his uerbis: Ait Prætor, Exhibeas. At exhibere eſt in publicum producere, & uidendi tangendiq; hominis facultatem præbere. Propriè autem exhibere eſt, extra ſecretum habere.

VI. QVANDO COMPEtit interdictum?

I. *Regula: Statim ſine ulla dilatione competit, & homo exhibendus eſt. Quæ regula approbatur l.4.§. nullo tempore. ff. de libero hom. exhib. his uerbis:* Nullo tempore dolo malo retineri homo liber debet: adeò ut quidam putauerint, nec modicum tempus ad eum exhibendũ dandum: quoniam præteriti facti pœna præſtanda eſt.

II. *Regula: Si retento moueatur ſtatus quæſtio, prius liberalis cauſa agenda eſt. Quæ regula approbatur l.3.§. planè ſi dubit. ff. eod. tit. cuius uerba uide ſ.quæſt.3. except.6.*

VII. QVAMDIV COMPETIT?

Perpetuum eſt interdictum. Quæ regula approbatur l.3.§.fin. ff. d.tit. his uerbis: Hoc interdictũ perpetuum eſt.

VIII. EVENTVS.

Hoc interdicto non fit præiudicium legi Fauiæ. Quæ regula approbatur d.l.3. in prin. cuius uerba uide ſ.quæſt.3. except.11. repl.3.

IX. ADFINIA REMEDIA.

Regulariter, ſi homo liber ab aliquo retineatur, interdictum de libero homine exhibendo, non alia competit actio. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi accuſatio ex lege Fauia de plagiarijs. Quæ exceptio approbatur d.l.3. in prin. De hac accuſatione uide ſ.lib.4.cap.6. Altera exceptio eſt: Niſi parentes liberos ſibi exhiberi deſiderent: hoc enim caſu interdicta de liberis exhibendis & ducendis cõpetunt, de quibus uide ſ.lib.16.cap.6. Tertia exceptio eſt: Niſi maritus uxorem ſibi exhiberi deſideret: hoc enim caſu peculiare interdictum competit, de quo uide ſ.lib.24.cap.7.reg.22. Quarta exceptio eſt: Niſi creditor debitorem latentem ſibi exhiberi deſideret: hoc enim caſu pro interdicto propoſito in bona debitoris fit miſsio. Quæ exceptio approbatur l.4.§. fin. ff. de libero homine exhib. his uerbis: Creditori non competit interdictum, ut debitor exhiberetur. Nec enim debitorem latitantem exhibere quiſquam cogitur: ſed in bona eius ex edicto Prætoris itur.

DE ABIGEIS ACTIO.
Cap. XI.

PRimò: *Genus & ratio huius actionis ponuntur l.1. ff. de abigeis, his uerbis:* Abigeatus crimen publici iudicij non eſt, quia furtum magis eſt: ſed quia plerunq; abigei & ferro utuntur, ſi deprehendantur, ideo grauiter puniri eorum admiſſum ſolet.

II. CAVSA HVIVS Actionis.

Si pecora ſubtracta & abacta ſint. Hæc cauſa approbatur l.1.§. abigei. ff. d.tit. his uerbis: Abigei propriè hi habentur, qui pecora ex paſcuis uel ex armentis ſubtrahunt, & quodammodo prædantur, & abigendi ſtudium quaſi artem exercent, equos de armentis, uel oues de gregibus abducentes. *Huius cauſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi bouem aberrantẽ, uel equum in ſolitudine relictum abegit. Hæc exceptio approbatur ibidem, his uerbis:* Si quis bouem aberrantem, uel equos in ſolitudine relictos abduxerit: non eſt abigeus, ſed potius fur. *Altera exceptio eſt: Niſi unum aut alterum abegit. Hæc exceptio approbatur l.3. in prin. ff. d.tit. his uerbis:* Oues pro numero abactorum aut abigeum, aut furem faciunt. Quidam decem oues gregem eſſe putauerunt: porcos etiam quinque uel quatuor abactos: equum, bouem uel unum abigeatus crimen facere. *Concordat l.16.§. quantitas. ff. de pœnis. cuius uerba uide ſ. lib.3. cap. 4. De reliquis circumſt. reg.1. Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt: Niſi equum unum aut bouem abegit. Quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Equum, bouem, &c. *Altera replicatio eſt: Niſi ſæpius unum aut alterum abegit. Hæc replicatio approbatur d.l.3.§. qui ſæpius, his uerbis:* Qui ſæpius abegerunt, licet ſemper unum uel alterum pecus ſubripuerint: tamen abigei ſunt. *Tertia exceptio eſt: Niſi pecora abacta ſua eſſe putauit. Hæc exceptio approbatur l.1.§ fin. ff. de abigeis, hiſce uerbis:* Qui pecora de quorum proprietate faciebat controuerſiam, abegit: ut Saturninus quidem ſcribit, ad examinationem ciuilem remittendus eſt. Sed hoc ita demum probandum eſt, ſi non color abigeatus quæſitus eſt, ſed uerè putauit

tauit ſuâ, iuſtis rationibus ductus.

III. QVID VENIAT IN actione propoſita? ſeu de pœna abigeatus.

I. *Regula, De pœna gladij & operis temporarij, proponitur d.l.1. in prin. ff. de abigeis, biſce uerbis:* De abigeis puniendis ita diuus Hadrianus proconſuli Beticæ reſcripſit. Abigei cum duriſsimè puniuntur, ad gladium damnari ſolent. Puniuntur autẽ duriſsimè non ubiq;, ſed ubicunq; frequentius eſt id genus maleficij: alioquin in opus nonnunquam temporarium dantur. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi honeſtiore loco nati ſint abigei. Hæc exceptio approbatur d.l.1.§. quanquam, his uerbis:* Quanquam Hadrianus metalli pœnam, item operis, uel etiam gladij præſtituerit: attamen qui honeſtiore loco nati ſunt, non debent ad hanc pœnam perti-nere: ſed aut relegandi erunt, aut ſunt ordine mouendi. Sanè qui cum gladio abegerint, non iniquè beſtijs obijciuntur. *Altera exceptio eſt: Niſi porcum, capram uel ueruecẽ abegit. Hæc exceptio approbatur d.l.1.§. ſed & qui, his uerbis:* Qui porcum, uel capram, uel ueruecem abduxit: nõ tam grauiter, quàm qui maiora animalia abigunt, plecti debet. *Tertia exceptio eſt: Niſi non à ſylua nec grege, ſed à ſtabulo abegit. Hæc exceptio approbatur l.3. in prin. ibi: eumq; plenius ff. de abigeis, his uerbis:* Quidam putauerunt eum plenius coercendũ, qui à ſtabulo abegerit domitum pecus, nõ à ſylua nec grege. *Quarta exceptio eſt: Niſi cum gladio abegerint. Hæc exceptio approbatur l.1. §. quanquam, in fine. ff. eod. tt. cuius uerba uide ſ. ead. reg. in prin.*

II. *Regula, De pœna eius qui abigeos recepit, proponitur d.l.3.§. fin. cuius uerba uide ſ. lib.3. cap.6. actio 3. in fine.*

IIII. ADIVNCTA.

Cum inſcriptione & ſine inſcriptione actio hæc proponitur. Quæ regula approbatur l. unica. C. de abigeis, biſce uerbis: Abacti animalis accuſatio non ſolùm cum inſcriptione, ſed etiam ſine ea obſeruatione proponitur.

ARBORVM FVRTIM caeſarum. Cap. XII.

I. GENVS HVIVS actionis.

PRima regula: *Furti actio non eſt. Quæ regula approbatur l.7. in prin. ibi: nec eſſe. ff. arborum furtim caeſarum, his uerbis:* Non eſſe hanc furti actionem, ſcribit Pedius: cum & ſine furto fieri poſsit, ut quis arbores furtim cędat.

II. *Regula: Pœnalis eſt actio. Quæ regula approbatur d.l.7.§ fin. cuius uerba uide J. quæſt.4. reg.1.*

II. *Simile proponitur l.1.§. eius. ff. d. tt. his uerbis:* Eius actionis eadem cauſa eſt, quæ eſt legis Aquiliæ.

III. CAVSAE EX QVIBVS actio propoſita competit?

I. *Cauſa: Si furtim arbores alienas quis cecidit. Hæc cauſa declaratur l.7. in prin. ff. arbor. furtim caeſar. his uerbis:* Furtim cæſæ arbores uidentur, quæ ignorãte domino, celandiq; eius cauſa cæduntur. *Declaratur item l.5. in prin. ff. eod. tt. his uerbis:* Cædere eſt non ſolùm ſuccidere, ſed etiam ferire cędendi cauſa. Cingere eſt, deglabrare. Secare eſt, ſubſecuiſſe. Non enim poterat cæcidiſſe intelligi, qui ſerra ſecuiſſet.

II. *Cauſa: Si radicitùs arbores euulſit & extirpauit. Hæc cauſa reprobatur d.l.7.§. ſi quis radicitùs. cuius uerba uide J. quæſt.8. except.3.*

EXCEPTIONES PRIMAE cauſæ.

I. *Exceptio: Niſi non tota arbor, ſed pars eius cæſa ſit. Hæc exceptio reprobatur d.l.7.§. etſi, his uerbis:* Etſi non tota arbor cæſa ſit: rectè tamẽ agetur, quaſi cæſa ſit.

II. *Exceptio: Niſi uitis cæſa ſit, hedera, arundo, uel ſalictum. Hæc exceptio reprobatur l.3. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Vitem arboris appellatione contineri, pleriq; ueterum exiſtimauerũt. Hederæ quoq; & arundines arbores non malè dicentur. idem de ſalicto dicendum eſt.

III. *Exceptio: Niſi arbor quæ nondum radices egit, cæſa ſit. Hæc exceptio approbatur d.l.3.§. ſed ſi quis, biſce uerbis:* Si quis ſaligneas uirgas inſtituendi ſalicti cauſa defixerit, hæq; antequam radices egerint, ſuccidantur aut euellantur: rectè Pomponius ſcribit, non poſſe agi de arboribus ſucciſis: cum nulla arbor propriè dicatur, quæ radices non cõceperit. *Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi arbor è ſeminario ſtirpitùs translata, nondum terrã comprehenderit. Quæ replicatio approbatur d.l.3.§. quòd ſi quis, biſce uerbis:* Quòd ſi quis ex ſeminario ſtirpitùs arborem trãſtulerit: eam quamuis nondum comprehenderit terrã, arborem tamen uideri, Pomponius lib. XIX. ex Sabino probat. *Altera replicatio eſt: Niſi arbor ſubuerſa radicitùs reponi poßit, aut ita translata ſit, ut poni poßit. Hæc replicatio approbatur d.l.3.§. Labeo, his uerbis:* Labeo etiam eam arborem rectè dici putat, quæ ſubuerſa radicitùs etiam nunc reponi poteſt: aut ita translata eſt, ut poni poſsit. *Tertia replicatio eſt: Niſi ſtirpes oleæ ſint. Hæc replicatio approbatur d. l.3. §. fin. his uerbis:* Stirpes oleæ arbores eſſe magis placet, ſiue iam egerint radices, ſiue nondum. Omnium igitur harum arborum quas enumerauimus, nomine agi poterit.

IIII. Ex-

IIII. *Exceptio: Niſi arbor cuius radices deſinunt uiuere, cæſa ſit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 3. §. quòd ſi quis. ibi: ideo ea, his uerbis:* Ea quoq; arbor eſſe uidetur, cuius radices deſinent uiuere, quamuis adhuc terra contineatur. quam ſententiam Labeo quoq; probat.

V. *Exceptio: Niſi arbor quæ adhuc tenera eſt, ut herbæ loco ſit, cædatur. Hæc exceptio approbatur l. 4. ff. arbor. furtim cæſarum, his uerbis:* Certè non dubitatur, ſi adhuc adeò tenerum ſit, ut herbæ loco ſit, non debere arboris numero haberi.

VI. *Exceptio: Niſi non clàm, ſed palàm ceciderit, & ſciente domino. Hæc exceptio approbatur l. 9. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Furtim arbores cædit, qui clàm cædit. *Concordat d. l. 9. in fine, his uerbis:* Qui per uim ſciente domino cędit, nõ incidit in hanc actionem.

VII. *Exceptio: Niſi ſerra ſecuit. Hæc exceptio approbatur l. 5. in prin. ff. d. tt. cuius uerba uide ĩ. cauſſa 1.*

VIII. *Exceptio: Niſi uicinus in cuius agrum arbor radices egit, exciderit. Hæc exceptio reprobatur l. 6. §. ſi arbor. ff. d. tt. his uerbis:* Si arbor in uicini fundum radices porrexerit, recidere eas uicino non licebit: agere autem licebit, nõ eſſe ei ius, ſicuti tignum, aut protectum immiſſum habere. Si radicibus uicini arbor aletur: tamen eius eſt, in cuius fundo origo eius fuerit.

IX. *Exceptio: Niſi actor agrum in quo arbores cæſæ ſunt, uendiderit. Hæc exceptio reprobatur l. ult. ff. d. tt. his uerbis:* Qui agrum uendidit, nihilominus arborum furtim cæſarum agere poteſt.

X. *Exceptio: Niſi alia actione eiuſdem delicti nomine actum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 10. ff. d. tt. cuius uerba uide ĩ. queſt. alt. except. 6. Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi in id quod plus ueniit in actionem propoſitam, quàm priore iudicio reus eſt condemnatus. Hæc replicatio approbatur l. 1. ff. d. tt. his uerbis:* Si furtim arbores cæſæ ſint: & ex lege Aquilia, & ex XII. Tabulis dandã actionem, Labeo ait. Sed Trebatius ita utranq; dandam, ut iudex in poſteriorem deducat id quod ex prima conſecutus ſit, & reliquo condemnet eum. *Concordat l. ult. ff. eod. tt. his uerbis:* Si de arboribus cæſis ex lege Aquilia actum ſit: interdicto Quod ui aut clàm reddito abſoluetur, ſi ſatis prima condemnatione grauauerit reum: manente nihilominus actione ex lege XII. Tabularum.

IIII. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. *Regula, De eo qui uſumfructum fundi habet. Huic actio propoſita nõ competit. quæ regula approbatur l. 5. §. fin. ff. arbor. furtim cæſar. his uerbis:* Is cuius uſusfructus eſt in fundo, hanc actionem non habet.

II. *Regula, De eo qui fundum uectigalem habet. Huic actio propoſita competit. quæ regula approbatur d. §. fin. his uerbis:* Qui fundum uectigalem habet: hanc actionem habet, ſicuti aquæ pluuiæ arcendæ actionem, & finium regundorum.

III. *Regula. De hæredibus. His quoq; actio propoſita cõpetit. quæ regula approbatur l. 7. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Hæc actio etſi pœnalis ſit, perpetua eſt. ſed aduerſus hæredem non datur: hæredi, cæteriſq; ſucceſſoribus dabitur. cõdemnatio autem eius duplum cõtinet.

V. ADVERSVS QVOS COMpetit actio propoſita?

I. *Regula, De hæredibus, proponitur uerbis d. §. fin. iam propoſitis hiſce:* Sed aduerſus hæredem non datur.

II. *Regula, De eo cuius iuſſu factum eſt, proponitur d. l. 7. §. ſiue autem, his uerbis:* Siue quis ſuis manibus cędat, ſiue ſeruo imperet arbores cingi, ſecari, cædi: hac actione tenetur. Idẽ eſt, ſi libero imperet.

III. *Regula, De domino ſerui delinquentis, proponitur d. § ſiue autem, his uerbis:* Si ſeruo ſuo non præceperit dominus, ſed ipſe ſua uoluntate admiſerit: Sabinus ait, competere noxalem, ut in cæteris maleficijs. Quæ ſententia uera eſt.

VI. QVID VENIAT IN Actione propoſita?

I. *Regula: In duplum hæc actio datur. quæ regula approbatur d. l. 7. §. fin. cuius uerba uide ſ. queſt. 4. reg. 3. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi dominus ſerui nomine conuentus, ſeruum noxæ dedat. quæ exceptio approbatur uerbis d. §. ſiue autem, ĩ. reg. prox. propoſitis.*

II. *Regula, De æſtimatione facienda, proponitur l. 8. ff. eod. tt. his uerbis:* Facienda æſtimatio quanti domini interſit non lædi. Ipſarũ quoq; arborum preciũ deduci oportet, & eius quod ſupereſt, fieri æſtimationem.

III. *Regula: Si plures conueniantur, uel agant, definitur l. 11. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Si plures eandem arborem furtim ceciderint, cum ſingulis in ſolidum agetur: at ſi eadem arbor plurium fuerit, uniuerſis duntaxat una & ſemel pœna præſtabitur.

IIII. *Regula: Etiam criminaliter agi poteſt, & latronum pœna competit. quæ regula approbatur l. 2. ff. d. tt. his uerbis:* Sciendum eſt, eos qui arbores, & maximè uites ceciderint: etiam tanquam latrones puniri.

VII. QVAMDIV COMpetit?

Perpetua eſt actio. quæ regula approbatur l. 7. §. fin. ff. arbor. furtim cæſar. cuius uerba uide ſ. queſtion. 4. reg. 3.

VIII. ADFINIA REmedia.

Regulariter ex cauſſa ſupradicta, arborum furtim caſarum, non alia competit actio. Cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi actio legis Aquiliæ. quæ exceptio approbatur l. 1. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quaeſt. 3. except. 10. repl. 1. Concordat l. 12. ff. eod. tt. cuius uerba uide d. repl. 1. *Altera exceptio eſt: Niſi interdictum Quod ui aut clàm. quæ exceptio approbatur d. l. 12.* *Tertia exceptio eſt: Niſi radicitus arborem euulſerit uel extirpauerit. hoc enim caſu legis Aquiliæ ſolùm actio competit. quæ exceptio approbatur l. 7. §. ſi quis. ff. d. tt. his uerbis:* Si quis radicitùs arborem euolſerit, uel extirpauerit: hac actione non tenetur. neq; enim uel cædit, uel ſuccidit, uel ſubſecuit: Aquilia tamen tenetur, quaſi ruperit. *Quarta exceptio eſt: Niſi arbores caſas etiam lucri faciendi cauſſa contrectauerit. hoc enim caſu etiam furti actio, condictio, & ad exhibendum competit. quæ exceptio approbatur l. 9. in prin. ff. d. tt. his uerbis:* Si ceciderit, & lucri faciendi cauſſa contrectauerit: etiam furti tenebitur. lignorum cauſſa & condictione, & ad exhibendum. *Quinta exceptio eſt: Niſi per uim arbores ceciderit. Hæc exceptio approbatur d. l. 9. in fine. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 3. exception. 6.* *Sexta exceptio eſt: Niſi colonus ceciderit. hic enim etiam ex locato tenetur. quæ exceptio approbatur l. 10. ff. d. tt. his uerbis:* Si colonus ſit qui ceciderit arbores, etiam ex locato cum eo agi poteſt. Plenè una actione contentus debet eſſe actor. *Septima exceptio eſt: Niſi quis criminaliter agere uelit. de qua re uide ſ. quæſtion. 6. regula 4.*

DE TIGNO IVNCTO. Cap. XIII.

PRimò: *Ratio huius actionis proponitur l. 1. in prin. ff. de tigno iuncto, his uerbis:* Lex XII. Tabul. neq; ſoluere permittit tignum furtiuum ædibus uel uineis iunctũ, neq; uindicare. Quod prouidenter lex effecit, ne uel ædificia ſub hoc prætextu diruãtur, uel uinearum cultura turbetur. Sed in eum qui conuictus eſt iunxiſſe, in duplum dat actionem. *Concordat Inſt. de rerum diuiſ. §. cũ in ſuo. ibi: quod ideo prouiſum. cuius uerba uide ſ. lib. 20. cap. 1. cauſſa 10. except. 6. in prin.*

II. CAVSSA EX QVA DAtur hæc actio.

Si quis tignum alienum ædibus uel uineis ſuis iunxerit. Hæc cauſſa approbatur uerbis d. l. 1. in prin. iam propoſitis. Concordant ea quæ propoſita ſunt ſ. lib. 20. cap. 1. cauſſa 10. except. 7. repl. 1. in prin. Declaratur hæc cauſſa definitione tigni d. l. 1. §. tigni, his uerbis: Tigni appellatione continetur omnis materia, ex qua ædificium conſtat, uineæq; neceſſaria. Vnde quidam aiunt, tegulam quoq;, & lapidem, & cæmenta, cæteraq;, ſi qua ædificijs ſunt utilia (tigna enim à tegendo dicta ſunt) hoc amplius & calcem, & arenam appellatione tignorũ contineri. Sed & in uineis tigni appellatione omnia uineis neceſſaria continentur: utputa perticæ, pedamenta. *Concordat Inſt. d. §. cum in ſuo. ibi: appellatione. Item concordat l. 62. ff. de uerb. ſignif. his uerbis:* Tigni appellatione in lege XII. Tabul. omne genus materiæ, ex qua ædificia conſtent, ſignificatur. *Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi tignum uxoris mariti ædibus ſit iunctum, uel contrà. Hæc exceptio approbatur l. 63. ff. de donat. inter uirum & uxorem. cuius uerba uide ſ. lib. 35. cap. 8. exception. 35.*

III. QVID VENIAT IN Actione propoſita?

In duplũ actio datur. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. quaeſt. 1. Concordat l. 23. §. tignum. ff. de rei uendicat. cuius uerba uide ſ. lib. 20. cap. 1. cauſſa 10. except. 7. repl. 2.

IIII. EVENTVS.

Etiamſi actione propoſita actum ſit, nihilominus rei uendicatio ſupereſt. quæ regula approbatur l. 2. ff. de tigno iuncto, his uerbis: Etſi propoſitũ tigni furtiui nomine ædibus iuncti actum; deliberari poterit, an extrinſecus ſit rei uindicatio? & eſſe non dubito. *Huic quodammodo contradicere uidetur Inſt. de rerum diuiſ. §. cum in ſuo, in fine. cuius uerba uide d. cauſſa 10. except. 6. in prin.*

V. ADFINIA REMEDIA.

Si tignum alienum ædibus iunctum ſit: de tigno iuncto, non alia competit actio. cuius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi tignum rurſus ſit ſeparatum. tunc enim rei uindicatio & ad exhibendum actio etiam competit. quæ exceptio approbatur d. §. cum in ſuo, in fine. *Altera exceptio eſt: Niſi quis ſciens tignum alienum ædibus ſuis iunxerit. hic enim etiam rei uendicatione & ad exhibendum actione conueniri poteſt. quæ exceptio approbatur per ea quæ propoſita ſunt d. cauſſa 10. exception. 7. repl. 2. duplicat. 1.*

DE DAMNO IN TVRBA dato actio. Cap. XIIII.

PRimò: *Verba edicti quo actio hæc eſt introducta, proponuntur l. 4. in prin. ff. ui bonor. raptor. hæc:* Prætor ait, Cuius dolo malo in turba damnum quod factum eſſe dicetur, in eum in anno quo primùm de ea re experiundi poteſtas fuerit, in duplum: poſt annum in ſimplum iudicium dabo.

II. *Differentiæ huius interdicti & ſuperioris, de quo ſ. lib. prox. cap. 9. actum eſt, proponuntur d. l. 4. §. ſi quis aduentu. ibi: eritq; hæc, his uerbis:* Erit hæc differentia inter hoc edictum

ctum

ctum & ſuperius, quòd ibi de eo damno præter loquitur, quod dolo malo hominibus coactis datum eſt, uel raptum etiam non coactis hominibus. At hic de eo damno, quod dolo malo in turba datum eſt: etiamſi non ipſe turbam coegit, ſed ad clamorem eius, uel dicta, miſericordia turba contracta eſt: uel ſi alius contraxit, & ipſe ex turba fuit. Idcirco illud quidem edictum propter atrocitatem facti, quadrupli pœnam comminatur: at hoc dupli. Sed & hoc & illud intra annum tribuit experiundi facultatem: poſt annum in ſimplum competit. loquitur autem hoc edictum de damno dato, & de amiſſo: de rapto non. Sed ſuperiore edicto ui bonorum raptorum agi poterit. Amiſſa autem dicuntur ea quæ corrupta alicui relinquuntur, ſciſſa fortè uel fracta.

III. GENVS HVIVS actionis.

In factum actio eſt. quæ regula approbatur d. l. 4. §. hæc autem, his uerbis: Hæc actio in factum eſt.

IIII. CAVSSAE EX QVIbus datur actio propoſita?

I. *Cauſſa: Si damnum in turba datum ſit. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti ſ. quæſt. 1. propoſitis. Concordat d. l. 4. §. hoc edictum, his uerbis:* Hoc edictum de eo damno proponitur, quod quis in turba dedit. Turbam autem appellatam Labeo ait ex genere tumultus; idq; uerbum ex Græco tractum τύρβη. Turbam autem ex quo numero admittimus? ſi duo rixam commiſerint, utiq; non accipiemus in turba id factum: quia duo turba non propriè dicuntur. Enimuerò ſi perplures fuerint (decem puta aut quindecim homines) turba dicetur. Quid ergo ſi tres aut quatuor? turba utiq; non erit. & rectiſſimè Labeo inter turbam & rixam multum intereſſe ait. nanq; turbam multitudinis hominum eſſe turbationem & cœtum: at rixam duorum.

II. *Cauſſa: Si in turba quid amiſſum ſit, corruptum, ſciſſum, fractum. Hæc multiplex cauſſa approbatur d. l. 4. §. loquitur. cuius uerba uide ſ. quæſtion. 2.*

III. *Cauſſa: Si in turba quid raptũ ſit. Hæc cauſſa reprobatur d. §. loquitur.*

IIII. *Cauſſa: Si quis in turba per iniuriam ſit uerberatus. Hæc cauſſa reprobatur d. l. 4. §. ſi cum ſeruum. cuius uerba uide ¶. except. 3.*

EXCEPTIONES PRAECEDENTIVM cauſſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi alibi quàm in turba factum ſit. Hæc exceptio approbatur d. l. 4. §. hæc autem, his uerbis:* Docere actor in turba damnum datum eſſe debet. Cæterùm ſi alibi datum ſit, quàm in turba: ceſſabit hæc actio. *Declaratur hæc exceptio definitione turbæ d. l. 4. §. hoc edictum, cum ſequentibus. cuius uerba uide paulo ſuperius cauſſa 1.*

II. *Exceptio: Niſi is qui damnum dedit, turbam non coegit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 4. §. ſi quis aduentu. ibi: at hic de eo. cuius uerba uide ſ. quæſt. 2. Concordant ea quæ habentur ¶. except. prox.*

III. *Exceptio: Niſi ſine dolo malo eius qui damnum dedit, turba ſit coacta. Hæc exceptio reprobatur d. §. ſi quis aduentu, his uerbis:* Si quis aduentu ſuo turbam concitauerit, uel contraxerit, uel clamore, uel facto aliquo, dum uel criminatur aliquem, uel miſericordiã prouocat: ſi dolo malo eius datũ ſit damnũ, etiamſi non habuit conſiliũ turbæ cogẽdæ, tenetur. uerum eſt enim, dolo malo eius in turba damni quid datum. neq; enim exigit prætor, ut ab ipſo ſit turba conuocata: ſed hoc, ut dolo malo alicuius in turba damnum datum ſit. *Concordat d. l. 4. §. ſi cum ſeruũ, his uerbis:* Si cum ſeruum meum Titius pulſaret, turba fuerit collecta, iſq; ſeruus in ea turba aliquid perdiderit: cum eo qui pulſabat, agere poſſum: quippe cum in turba dolo malo damnum datum ſit: ſic tamen, ſi ut damnum daret, ideo cœperat cædere. Cæterùm ſi alia cauſſa uerberandi fuerit, ceſſat actio. Et ſi quis ipſe turbam conuocaſſet, ut turba coràm ſeruum uerberaret iniuriæ faciendæ cauſſa, non damni dandi conſilio: locum habet edictũ. Verum eſt enim, eum qui per iniuriam uerberat, dolo facere: & eum qui cauſſam præbuit damni dandi, damnum dediſſe.

IIII. *Exceptio: Niſi ſine dolo malo damnum ſit datum. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sic tamen, ſi ut damnum daret, ideo cœperat cædere. Cæterùm ſi alia cauſſa uerberandi fuerit, ceſſat actio. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi quis ideo turbã cõuocauit, ut ab eâ quis uerberaretur. hoc enim caſu, quãuis non damni dandi conſilio conuocauit, de damno tamen dato tenetur. quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Et ſi quis ipſe turbam conuocaſſet, ut turba coràm ſeruũ uerberaret, &c.

V. QVIBVS COMPETIT Actio propoſita?

De hæredibus proponitur d. l. 4. §. fin. his uerbis: Quæ de hæredibus cæteriſq; ſucceſſoribus in ui bonorum raptorum actione diximus, & hîc erunt repetita.

VI. ADVERSVS QVOS competit actio?

Regulariter aduerſus eum qui damnum in turba dedit, nõ alium, competit actio propoſita: ut patet ex uerbis edicti ſ. eod. cap. in prin. propoſitis. Cuius regula exceptio prima hæc eſt: Niſi dolo malo alte-

rius

rum alius damnũ in turba dedit. hoc enim caſu etiã aduerſus eum cuius dolo alius damnum dedit, datur actio. quæ exceptio approbatur d. l. 4. §. hoc autem, his uerbis: Hoc edicto tenetur non ſolùm qui damnũ in turba dedit: ſed etiam is qui dolo malo fecit, ut in turba damni quid daretur: ſiue illò uenerit, ſiue non fuerit præſens. Dolus enim malus etiam abſentis eſſe poteſt. *Concordat d. l. 4. §. ſi cum ſeruum. ibi: etſi quis ipſe. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 4. except. 3. Huius replicatio hæc eſt: Niſi non fuerit præſens is qui dolo fecit, ſed abſens. Hæc replicatio reprobatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Siue illò uenerit, ſiue non fuerit præſens, &c. *Contradicere uidetur d. l. 4. §. hoc edicto, his uerbis:* Hoc edicto dicẽdum eſt etiam eum teneri, qui uenit, & in turba fuit author damni dandi: ſi tamen & ipſe inter turbam fuit, cum dãnum daretur, & dolo malo fuit: nam & huius dolo malo in turba damni quid factum eſſe, negari non poteſt. *Altera exceptio eſt: Niſi ſeruus damnum in turba dederit. hoc enim caſu in dominum, non ſeruum actio uidetur dãda. Sed hæc exceptio reprobatur d. l. 4. §. penult. his uerbis:* In ſeruum etiam & in familiam prætor dat actionem. *Tertia exceptio uidetur: Niſi is qui damnum in turba dedit, mortuus ſit. hoc enim caſu in heredem eius actio uidetur danda. Sed hæc exceptio reprobatur d. l. 4. §. fin. cuius uerba uide ĩ. quæſt. prox.*

VII. QVID VENIAT IN actione propoſita?

I. Regula: *Intra annum in duplum, poſt annum in ſimplum competit. quæ regula approbatur uerbis edicti ĩ. eod. cap. in prin. propoſitis. Concordat d. l. 4. §. idcirco illud. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 2. Concordat item d. l. 4. §. hæc autem. cuius uerba uide j. reg. prox.*

II. Regula: *Duplicatur quanti ea res eſt, uerum ſcilicet rei precium, & præſentis temporis ſit æſtimatio. quæ regula approbatur d. §. hæc autem, his uerbis:* Hæc actio in factum eſt, & datur in duplum quanti ea res erit: quod ad precium uerum rei refertur, & præſentis temporis ſit æſtimatio, & ſemper in duplum intra annum eſt.

VIII. QVAMDIV COMpetit?

Annalis eſt. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ propoſita ſunt ã. quæſt prox. reg. 1. Concordat d. l. 4. §. ſed & hoc. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 2.

IX. AD FINE REmedium.

De rapto in turba non hac, ſed ui bonorum raptorum actione agitur. quæ regula approbatur d. l. 4. §. loquitur. cuius uerba uide d. quæſt. 2.

DE INCENDIO, RVINA, *naufragio, rate, naue expugnata, actio. Cap. XV.*

PRimò: *Verba edicti quo actio hæc introducta eſt, proponuntur l. 1. in prin. ff. de incendio, ruina, naufragio, hæc:* Prætor ait, In eum qui ex incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata quid rapuiſſe, recepiſſe dolo malo, damniúe quid in his rebus dediſſe dicatur: in quadruplum in anno, quo primùm de ea re experiundi poteſtas fuerit: poſt annum in ſimplum iudicium dabo. Item in ſeruum & familiam noxale iudicium dabo.

II. *Ratio & uſus huius edicti eiusq́; actionis proponitur d. l. 1. §. 1. his uerbis:* Huius edicti utilitas euidens eſt, & iuſtiſſima ſeueritas: ſiquidem publicè intereſt nihil rapi ex huiuſmodi caſibus. Et quanquam ſint de his facinoribus etiam criminum executiones: attamen rectè prætor fecit, qui forenſes quoque actiones criminibus iſtis propoſuit.

III. CAVSSAE EX QVIBVS actio propoſita competit?

I. Cauſſa: *Si ex incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata quid raptum ſit. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti paulo ſuperius propoſitis. Declaratur d. l. 1. §. ex incendio, his uerbis:* Ex incendio quemadmodum accipimus? utrum ex ipſo igne, an uerò ex eo loco ubi incendium ſit? & melius ſic accipietur, Propter incendium: hoc eſt, propter tumultum incendij, uel propter trepidationem incendij rapi: quemadmodum ſolemus dicere in bello admiſſum, quod propter cauſſam belli admittitur. Proinde ſi ex adiacẽtibus prædijs, ubi incendium fiebat, raptum quid ſit: dicendum edicto locum eſſe: quia uerum eſt ex incendio rapi. Item ruinæ appellatio refertur ad illud tempus quo ruina fit: non tantùm ſi ex his quæ ruunt, tulerit quis, ſed etiamſi ex adiacentibus. *Ait prætor:* Naufragio. *Huius interpretationem uide j. exception. 4. Ait inſuper:* Rate, naue expugnata. *Hæc uerba declarantur l. 3. §. deinde ait. ff. d. tit. de incendio, ruina, his uerbis:* Deinde ait prætor, Rate, naue expugnata. Expugnare uidetur, qui in ipſo quaſi prælio & pugna aduerſus nauem & ratem aliquid rapit: ſiue expugnet, ſiue prædonibus expugnantibus rapiat. Labeo ſcribit, æquum fuiſſe, ut ſiue de domo, ſiue uilla expugnata aliquid rapiatur: huic edicto locus ſit. non enim minus in mari, quàm in uilla per latrunculos inquietari uel infeſtari poſſumus. *Declarantur item uerba*

propoſita

propoſita l.3. ff. eod. tt. his uerbis: Expugnatur nauis, cum ſpoliatur, aut mergitur, aut diſſoluitur, aut pertunditur, aut funes eius perſcinduntur, aut uela conſcinduntur, aut ancoræ inuolantur de mari.

II. *Cauſſa: Si quis ex incendio, ruina, naufragio, &c. quid recepit dolo malo. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti l.1. in prin. ff. de incendio, §. eod. cap. in prin. propoſitis biſce:* Recepiſſe dolo malo, &c. *Concordat l.3. §. non tantùm. ff. eod. tt. his uerbis:* Nõ tantùm qui rapuit, uerùm is quoq; qui recepit, ex cauſſis ſupraſcriptis tenetur: quia receptatores non minus delinquunt, quàm aggreſſores. *Concordat item d. l.3. §. non ſolùm. cuius uerba uide §. cauſſa prox. Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi ſine dolo malo receptum. Hæc exceptio approbatur d. l.3. §. ſed enim, his uerbis:* Sed additum eſt, Dolo malo: quia non omnis qui recepit, ſtatim etiam deliquit; ſed qui dolo malo recepit. Quid enim ſi ignarus recepit? aut quid ſi ob hoc recepit, ut cuſtodiret, ſaluaq; faceret ei qui amiſerat? utiq; non debet teneri.

III. *Cauſſa: Si quis ex incendio, ruina, naufragio, &c. quid abſtulit, uel amouit. Hæc cauſſa approbatur d. l.3. §. non ſolùm, his uerbis:* Non ſolùm qui rapuit, ſed & qui abſtulit uel amouit, uel damnum dedit, uel recepit, hac actione tenetur. Aliud autem eſſe rapi, aliud amoueri, palàm eſt: ſiquidem amoueri aliquid etiam ſine ui poteſt, rapi autem ſine ui non poteſt.

IIII. *Cauſſa: Si in incendio, ruina, naufragio, &c. dolo malo damnum datum ſit. Hæc cauſſa approbatur uerbis d. §. non ſolùm, iam propoſitis biſce:* Vel damnum dedit. *Concordat l.1. in prin. ibi: damnum quid. ff. eod. tt. cuius uerba uide §. eod. cap. in prin. Huius cauſſæ exceptio hæc eſt: Niſi ſine dolo malo damnum datum ſit. Hæc exceptio approbatur, ſimul & exemplo declaratur d. l.3. §. quod ait, his uerbis:* Quod ait prætor, De damno dato: ita demum locum habet, ſi dolo malo damnum datum ſit. Nam ſi dolus malus abſit, ceſſat edictum. Quemadmodum ergo procedit quod Labeo ſcribit, ſi defendendi mei cauſſa uicinum ædificium orto incendio diſſipauerim, & meo nomine & familiæ iudicium in me dandum? cum enim defendendarum mearum ædium cauſſa fecerim, utiq; dolo careo. Puto igitur uerum non eſſe quod Labeo ſcribit: an tamen lege Aquilia agi cum hoc poſſit? & non puto agendum: nec enim iniuria hoc fecit, qui ſe tueri uoluit, cum aliàs non poſſet. & ita Celſus ſcribit.

EXCEPTIONES PRÆCEDENTIVM cauſſarum generales.

I. *Exceptio: Niſi ſine dolo malo factum eſt. Hæc exceptio approbatur uerbis d. §. quod ait, iam propoſitis. Concordat d. l.3. §. ſed enim. cuius uerba uide §. cauſſa 2. except. 1.*

II. *Exceptio: Niſi non expugnata, ſed eiecta naue rapuit. Hæc exceptio reprobatur d. l.3. §. qui eiecta, his uerbis:* Qui eiecta naue quid rapuit, hoc edicto tenetur. eiecta, hoc eſt quod Græci aiunt ἐξοκειλάσης.

III. *Exceptio: Niſi non naue, ſed domo uel uilla expugnata, rapuit. Hæc exceptio reprobatur d. l.3. §. Labeo. cuius uerba uide §. cauſſa 1.*

IIII. *Exceptio: Niſi poſt incendium, ruinam, naufragium, ratem, nauem expugnatam, rem iacentem ſubripuerit. Hæc exceptio approbatur l.2. §. fin. cum duabus legibus ſequentibus. ff. de incendio, his uerbis:* Ait prætor, Naufragio. Hic illud quæritur, utrum ſi quis eo tempore tulerit, quo naufragium fit: an uerò etiamſi alio tempore, hoc eſt poſt naufragium? nanq; res ex naufragio etiam hæ dicuntur, quæ in litore poſt naufragium iacent. & magis eſt, ut eo tempore & loco quo naufragium fit uel factum eſt, ſi quis rapuerit, incidiſſe in hoc edictum uideatur. Qui autem in litore rem iacentem, poſteaquam naufragium factum eſt, abſtulit, in ea conditione eſt, ut magis fur ſit, quàm hoc edicto teneatur: quemadmodum is qui quod de uehiculo exciderit, tulit. nec rapere uidetur, qui in litore rem iacentem tollit. *Concordat l.5. ff. eod. tt. cuius uerba uide §. except. prox.*

V. *Exceptio: Niſi ex alio loco, quàm quo incendium, ruina, naufragium, &c. fit, res rapiatur. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Et loco. *Concordat d. l.5. his uerbis:* Si quis ex naufragio, uel incendio, ruinaue ſeruatam rem, & alio loco poſitam, ſubtraxerit aut rapuerit: furti ſcilicet, aut aliàs ui bonorum raptorum iudicio tenetur: maximè ſi non intelligebat, ex naufragio uel incendio ruinaue eam eſſe. Iacentem quoque rem ex naufragio, quæ fluctibus expulſa ſit, ſi quis abſtulerit: plerique idem putant. Quod ita uerum eſt, ſi aliquod tempus poſt naufragium interceſſerit. alioquin ſi in ipſo naufragij tempore id acciderit: nihil intereſt, utrum ex ipſo mari quiſque rapiat, an ex naufragio, an ex litore. De eo quoque quod ex rate, naue expugnata raptum ſit, eandem interpretationem adhibere debemus. *Huius exceptionis replicatio hæc eſt: Niſi tempore incendij, ruinæ, naufragij, &c. res in uicinis locis poſita rapiatur, quæ replicatio approbatur uerbis iam propoſitis biſce:* Quod ita uerum eſt, &c. *Concordat l.1. §. ex incendio: ibi: proinde ſi ex. item §. item ruinæ. ff. eod. tt. cuius uerba uide §. cauſſa 1.*

VI. *Exceptio: Niſi ante incendium, ruinam, naufragium,*

fragium, & c. factum rapiatur. quæ exceptio approbatur quidem ipſo iure, uerùm eius replicatio hæc eſt: Niſi in ipſa ſuſpicione incendij, ruinæ, naufragij raptum ſit. Hæc replicatio approbatur l. 4. in prin. ff. d. tt. his uerbis: Pedius putat etiam dici, ex naufragio rapere eum qui, cum nondũ naufragium fiat, in ipſa trepidatione rapiat. *Huius replicationis duplicatio hæc eſt: Niſi poſtea non ſequatur incendium, ruina, naufragium, & c. Hæc duplicatio approbatur l. 1. §. ſi ſuſpicio. ff. eod. tt. his uerbis* Si ſuſpicio fuit incendij uel ruinæ, & incendium uel ruina non fuerit: uideamus, an hoc adiectum locum habeat? & magis eſt, ne habeat: quia neq; ex incendio, neq; ex ruina quid raptum eſt.

VII. *Exceptio: Niſi dominus rerum eas rapuerit. Hæc exceptio approbatur l. ult. in prin. ff. de incendio, ruina, his uerbis:* Licere unicuiq; naufragium ſuum impunè colligere, conſtat: idq; Imperator Antoninus cum diuo patre ſuo reſcripſit.

VIII. *Exceptio: Niſi dominus relinquendi animo res ſuas iactauerit. Hæc exceptio approbatur l. 44. §. ſi iactum. ff. de furtis. cuius uerba uide ē. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. cauſſa 19. except. 2. repl. 3.*

IIII. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. *Regula, De eo cui res abeſt, proponitur l. 18. C. de furtis. cuius uerba uide J. quæſt. 6. reg. 2.*

II. *Regula, De heredibus, proponitur l. 4. §. fin. ff. de incendio, ruina. cuius uerba uide J. quæſt. prox.*

III. *Regula, De fiſco, proponitur l. 1. §. fin. ff. d. tt. cuius uerba uide J. quæſt. 8. reg. 3.*

V. ADVERSVS QVOS competit?

De heredibus rapientis proponitur d. l. 4. §. fin. his uerbis: Hæ actiones etiam heredibus dantur: at in heredes eatenus dandæ ſunt, quatenus ad eos peruenit.

VI. QVID VENIAT IN actione propoſita?

Intra annum in quadruplum, poſt annum in ſimplum competit. quæ regula approbatur uerbis edicti ē. eod. cap. in prin. propoſitis. Concordat l. 18. C. de furtis, hiſce uerbis: In eum qui ex naufragio uel incendio cepiſſe, uel in his rebus damni quid dediſſe dicitur: intra annum utilem ei cui res abeſt, quadrupli: poſt in ſimplum actionem proditam, præter pœnam olim ſtatutam, forma edicti perpetui declarat. *Ait Imp.* Præter pœnam olim ſtatutam. *De hac pœna uide J. quæſt. 8.* *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi ſeruus deliquerit. hoc enim caſu dominus ſeruum noxæ dedenda liberatur. quæ exceptio approbatur uerbis edicti ē. eod. cap. in prin. propoſitis hiſce:* Item in ſeruum & familiam noxale iudicium dabo.

VII. QVAMDIV COMpetit?

Annalis eſt actio. quæ regula approbatur, ſimul & diſtinguitur per ea quæ propoſita ſunt ē. reg. proxim.

VIII. AD FINIA REmedia.

I. *Regula: Ex cauſis ſupradictis actio propoſita, non alia competit. cuius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi poſt naufragium factum rem iacentem ſubripuit. hoc enim caſu furti actio eſt, uel ui bonorum raptorum. quæ exceptio approbatur l. 3. in prin. ff. de incendio. cuius uerba uide ē. quæſt. 3. except. 4. Concordat l. 5. in prin. ff. eod. tt. cuius uerba uide ē. quæſt. 3. except. 5. Reliquas exceptiones uide in regulis ſequentib.*

II. *Regula, De furti actione, proponitur l. 44. §. ſi iactum. ff. de furtis. cuius uerba uide ē lib. proxim. cap. 3. quæſt. 2. cauſſa 19. except. 2. repl. 3.*

III. *Regula, De duobus ſenatuſconſultis Claudij temporibus factis, proponitur l. 3. §. fin. ff. de incendio, his uerbis:* Senatuſconſultum Claudianis temporibus factum eſt, ut ſi quis ex naufragio clauos, uel unum ex his abſtulerit, omnium rerum nomine teneatur. Item alio ſenatuſconſulto cauetur: eos quorum fraude aut conſilio naufragi ſuppreſſi per uim fuiſſent, ne naui ibi ue periclitantibus opitulentur: legis Corneliæ quæ de ſicarijs lata eſt, pœnis adficiendos. Eos autem qui quid ex miſerrima naufragorum fortuna rapuiſſent, lucratiuè fuiſſent dolo malo: in quantum edicto Prætoris actio daretur, tantum & fiſco dari debere.

IIII. *Regula, De conſtitutione diui Antonini, proponitur l. 4. §. 1. ff. eod. tt. his uerbis:* Diuus Antoninus de his qui prædam ex naufragio diripuiſſent, ita reſcripſit: Quod de naufragijs nauis & ratis ſcripſiſti mihi, eò pertinet, ut explores qua pœna adficiendos eos putem, qui diripuiſſe aliqua ex illa probantur. Et facilè (ut opinor) conſtitui poteſt. Nam plurimum intereſt, peritura collegerint, an quæ ſeruari poſſint, flagitiosè inuaſerint. Ideoq; ſi grauior præda ui appetita uidebitur: liberos quidem fuſtibus cæſos in triennium relegabis: at ſi ſordidiores erunt, in opus publicum eiuſdem temporis dabis. Seruos flagellis cæſos in metallum damnabis. Si non magnæ pecuniæ res fuerint: liberos fuſtibus, ſeruos flagellis cæſos dimittere poteris. Et omnino ut in cæteris, ita in huiuſmodi cauſſis ex perſonarum conditione & rerum qualitate diligenter pœnæ ſunt æſtimandæ: ne quid aut durius aut remiſsius conſtituatur, quàm cauſſa poſtulabit.

V. *Regula, De conſtitutione diui Hadriani, & alio quodam ſenatuſconſulto, proponitur l. 7. ff. d. tt. his uerbis:* Ne quid ex naufragijs diripiatur,

tur,uel quis extraneus interueniat colligẽdis eis, multifariam proſpectum eſt. Nam & diuus Hadrianus edicto præcepit, ut hi qui iuxta litora maris poſsiderent, ſcirent, ſi quando naui uel infixa uel fracta intra fines agri cuiuſq; naufragia diripiant, in ipſos iudicia præſides his qui res ſuas direptas querantur, reddituros: ut quidquid probauerint ſibi ademptum naufragio, id à poſſeſſoribus recipiant. De his autem quos diripuiſſe probatum ſit, præſidem ut de latronibus grauem ſententiam dicere. Et quo facilior ſit probatio huius admiſsi, permiſit eis qui quid paſſos ſe huiuſmodi querantur, adire Præfectos, & apud eos teſtari, reosq; petere: ut pro modo culpæ uel uincti, uel ſub fideiuſſoribus ad Præſidem remittantur. A' domino quoq; poſſeſsionis, in qua id admiſſum dicatur, ſatis accipi, ne cognitioni deſit, præcipitur. Sed nec interuenire naufragijs colligendis aut militem, aut priuatum, aut libertum, ſeruumue Principis, placere ſibi, ait Senatus.

VI. *Regula, De officio præſidis proponitur l.10. ff. d. tt. his uerbis:* Ne piſcatores nocte lumine oſtenſo fallant nauigantes, quaſi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculum naues & qui in eis ſunt deducant, ſibiq; execrandam prædam deneptæ ſidia prouinciæ religioſa conſtantia efficiatur.

VII. *Regula, De conſtitutione Imperatoris Honorij, proponitur l. 5. C. de naufragijs. cuius uerba uide alibi.*

VIII. *Regula, De lege Iulia de ui publica & priuata, proponitur ĩ. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. cauſſa 11 & 13.*

DE HIS QVI DEIECERINT uel effuderint, actio. Cap. XVI.

PRimò: *Verba edicti quo actio hæc introducta eſt, proponuntur l. 1. in prin. ff. de his qui deiecerint uel effuderint, hæc:* Prætor ait de his qui deiecerint uel effuderint: Vnde in eũ locum quo uulgò iter fiet, uel in quo conſiſtetur, deiectum uel effuſum quid erit: quantum ex ea re damnum datum factumue erit, in eum qui ibi habitauit, in duplum iudicium dabo. Si eo ictu homo liber periiſſe dicetur, quinquaginta aureorum iudicium dabo. Si uiuet, nocitumque ei eſſe dicetur: quantum ob eam rem æquum iudici uidebitur, eum cum quo agetur condemnari, tanti iudicium dabo. Si ſeruus inſciente domino feciſſe dicetur: in iudicio adijciam, ut noxam dedere liceat.

II. *Ratio & uſus huius edicti eiuſq; actionis proponitur d. l. 1. §. ſumma, his uerbis:* Summa cum utilitate id Prætorem edixiſſe, nemo eſt qui neget. publicè enim utile eſt, ſine metu & periculo per itinera commeari.

III. GENVS ET PROPRIVM huius actionis.

I. *Regula: In factum actio eſt. quæ regula approbatur d. l. 1. §. hæc in factum. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 6. reg. 1.*

II. *Regula: Pœnalis actio eſt. quæ regula approbatur l. 5. §. hæc autem. ibi: nam & pœnalis, ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 5. reg. 1. except. 1.*

III. *Regula: Popularis eſt actio. quæ regula approbatur d. uerſ. nam & pœnalis.*

IIII. *Regula: Ex bono & æquo oritur. quæ regula approbatur d. §. hæc autem, in fine. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 5. reg. 1. except. 2.*

V. *Regula: Ex quaſi maleficio oritur. quæ regula approbatur l. 4. §. is quoq; ff. de action. & obligat. his uerbis:* Is ex cuius cœnaculo, uel proprio ipſius, uel conducto, uel in quo gratis habitabat, deiectum effuſumue aliquid eſt, ita ut alicui noceret: quaſi ex maleficio teneri uidetur. Ideo autem non propriè ex maleficio obligatus intelligitur: quia plerunq; ob alterius culpam tenetur, aut ſerui, aut liberi. Cui ſimilis eſt is qui ea parte qua uulgò iter fieri ſolet, id poſitum uel ſuſpenſum habet, quod poteſt (ſi ceciderit) alicui nocere. *Concordat iiſdem uerbis Inſt. de obligationib. quæ quaſi ex delicto naſcuntur. §. item is ex.*

IIII. CAVSSAE EX QVIBVS actio propoſita competit?

I. *Cauſſa: Si in eum locum quo uulgò iter fit, uel in quo conſiſti ſolet, quid deiectum uel effuſum ſit, quo alicui damnum datum eſt, uel liber homo occiſus. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti ſ. eod. cap. in prin. propoſitis. Concordant ea quæ propoſita ſunt ĩ. reg. prox.*

II. *Cauſſa: Si quid ſuſpenſum decidit uel effuſum eſt, quo alicui nocitum eſt. Hæc cauſſa approbatur l. 1. §. quod cum ſuſpend. ff. de his qui deiecerint, his uerbis:* Quod cum ſuſpenderetur decidit, deiectum uideri: ſed & quod ſuſpenſum decidit, pro deiecto haberi, magis eſt. Proinde etſi quid pendens effuſum ſit: quamuis nemo hoc effuderit, edictum tamen locum habere dicendum eſt. *Concordat l. 5. §. ſi id quod. ff. eod. tt. cuius uerba uide ĩ. cap. prox. quæſt. 6. reg. 1.*

EXCEPTIONES HARVM CAVSSArum generales.

I. Exceptio: *Niſi non in eum locum quo uulgò iter fit, deiectum uel effuſum ſit. Hæc exceptio elicitur ex uerbis edicti ſ. propoſitis. Concordat l. 1. §. parui autem. ff. d. tt. cuius uerba uide ĩ. proximè.*

II. Exceptio: *Niſi in priuatum, non in publicum*

locum deiectum uel effuſſum ſit. Hæc exceptio reprobatur d. §. parui autem, his uerbis: Parui intereſſe debet, utrum publicus locus ſit, an uerò priuatus: dummodo per eũ uulgò iter fiat. quia iter facientibus proſpicitur, non publicis uijs ſtudetur. Semper enim ea loca per quæ uulgò iter fieri ſolet, eandem ſecuritatem habere debent. Cæterùm ſi aliquando uulgus in illa uia non commeabat, & tunc deiectum ſit uel effuſum, cum adhuc ſecreta loca eſſent, & modò cœpit commeari: non debet hoc edicto teneri.

III. *Exceptio: Niſi de naue ſit deiectum. Hæc exceptio reprobatur l. 6. §. fin. ff. d. tt. his uerbis:* Si de naue deiectum ſit, dabitur actio utilis in eum qui naui præpoſitus ſit.

IIII. *Exceptio: Niſi non in ciuitate uel uico, ſed extrà ſit deiectum. Hæc exceptio reprobatur d. l. 6. in prin. his uerbis:* Hoc edictum non tantùm ad ciuitates & uicos, ſed & ad uias, per quas uulgò iter fit, pertinet.

V. *Exceptio: Niſi noctu ſit deiectum uel effuſum, non interdiu. Hæc exceptio approbatur. ſimul & diſtinguitur d. l. 6. §. 1. his uerbis:* Labeo ait, locum habere hoc edictum, ſi interdiu deiectum ſit, non nocte. Sed quibuſdam locis & nocte iter fit.

VI. *Exceptio: Niſi ſine culpa inhabitantis deiectum uel effuſum ſit. Hæc exceptio reprobatur l. 1. §. hæc in factum. ibi: nec adijcitur. ff. de his qui deiecerint. cuius uerba uide ſ. quæſt. 4. reg. 1. Concordant ea que proponuntur ĩ. quæſt. proxim. reg. 5. ibi: quia plerunq;.*

VII. *Exceptio: Niſi quis operantium uel diſcentium deiecerit uel effuderit. Hæc exceptio reprobatur l. 5. §. ſi horrearius. ff. d. tt. his uerbis:* Si horrearius aliquid deiecerit uel effuderit, aut conductor apothecæ, uel qui in hoc duntaxat cõductum locum habebat, ut ibi opus faciat uel doceat: in factum actioni locus eſt, etiamſi quis operantium deiecerit uel effuderit, uel diſcentium.

VIII. *Exceptio: Niſi cum alio eiuſdem delicti nomine actum ſit. Hæc exceptio approbatur l. 3. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 6. reg. 3.*

V. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

I. *Regula, De hæredibus. His quoq; actio propoſita competit. quæ regula approbatur l. 5. §. hæc autẽ. ff. de his qui deiecerint, his uerbis:* Hæc actio quę cõpetit de effuſis & deiectis, perpetua eſt. & hæredi competit: in hærede uerò nõ datur. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ex eo agatur, quòd liber homo perijſſe dicatur. quæ exceptio approbatur d. §. hæc autẽ, his uerbis:* Quæ autem de eo competit, quòd liber perijſſe dicetur: intra annum duntaxat competit, neq; in hæredem, ſed nec hæredi ſimilibusq; perſonis datur: nam & pœnalis eſt & popularis. Dummodo ſciamus, ex pluribus deſiderantibus hanc actionem ei potiſsimùm dari debere, cuius intereſt, uel qui affinitate cognationeue defunctum contingit. *Altera exceptio eſt: Niſi ex eo agatur, quòd libero homini nocitum eſſe dicatur. Hæc exceptio approbatur ibidem, his uerbis:* Sed ſi libero homini nocitum ſit, ipſi perpetua erit hæc actio: ſi alius uelit experiri, annua erit. nec enim hæredibus iure hæreditario competit. Quippe quod in corpore libero damni datur, iure hæreditario tranſire ad ſucceſſores non debet, quaſi non ſit damnum pecuniariũ. nam ex bono & æquo oritur.

II. *Regula: Cuilibet uolenti datur hæc actio. quæ regula approbatur uerbis d. §. hæc autem, ĩ. reg. prox. except. 1. propoſitis hiſce:* Et popularis. *Concordant ea quæ propoſita ſunt ĩ. lib. 26. cap. 12. quæſt. 3. reg. 1. Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi plures agere uolent. hoc enim caſu unus eligendus, cuius maximè intereſt. quæ exceptio approbatur uerbis d. §. hæc autem, d. except. 1. propoſitis hiſce:* Dummodo ſciamus, ex pluribus, &c. *Concordant ea quæ propoſita ſunt d. quæſt. 3. reg. 2.*

VI. ADVERSVS QVOS COMpetit actio propoſita?

I. *Regula, De habitatore ædium, ex quibus deiectum uel effuſum eſt. Hic regulariter actione propoſita tenetur, non alius. quæ regula approbatur uerbis edicti l. 1. in prin. ff. de his qui deiecerint, ĩ. eod. cap. in prin. propoſitis hiſce:* In eum qui ibi habitauit. *Concordat d. l. 1. §. hæc in factum, his uerbis:* Hæc in factum actio in eum datur, qui inhabitauit cum quid deijceretur uel effunderetur, non in dominum ædium. Culpa enim penes eum eſt. Nec adijcitur culpę mentio uel inficiationis, ut in duplum detur actio: quamuis damni iniuriæ utrunq; exigat. *Concordat item l. 6. §. habitator. ff. eod. tt. his uerbis:* Habitator ſuam ſuorumq; culpã præſtare debet. *Concordat item d. l. 6. §. fin. cuius uerba uide ĩ. quæſt. 4. except. 3. Concordant item ea quæ propoſita ſunt ĩ. quæſt. 3. reg. 5. Declaratur regula propoſita d. l. 1. §. habitare, his uerbis:* Habitare dicimus uel in ſuo, uel in conducto, uel gratuito. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi hoſpes pauliſper hoſpitetur ibi: hic enim non tenetur. quæ exceptio approbatur d. §. habitare, his uerbis:* Hoſpes non tenebitur, qui ibi non habitat, ſed pauliſper hoſpitatur: ſed is tenetur, qui hoſpitium dedit. Tantum autem intereſt inter habitatorem & hoſpitem, quantum intereſt inter domicilium habentem, & peregrinantem. *Altera exceptio eſt: Niſi liberti, clientes uel alij amici, qui apud patronum uel amicum ſuum gratis habitant. Hæc exceptio approbatur l. 5. §. 1. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. reg. 1. except. 3. Tertia exceptio uidetur: Niſi habitator*

tator tantùm locum conductum habuit, ut ibi opus faceret,uel doceret. Hæc exceptio reprobatur d.l.5. §.ſi horrearum.cuius uerba uide ſ. quæſt.4.except. 7. *Quarta exceptio eſt: Niſi habitator ſit abſens. Hæc exceptio approbatur, ſimul & diſtinguitur Nouell.c.68.§.quòd ſi alter quidem. cuius uerba uide ſ. lib.5.cap.2.quæſt.1. except. 48.* *Quinta exceptio uidetur: Niſi filiusfamiliâs ibi habitauerit. hoc enim caſu in patrem eius actio uidetur danda.ſed hæc exceptio reprobatur l.1.§.ſi filiusfam.ff. de his qui deiecerint,his uerbis:* Si filiusfamiliâs cœnaculum conductum habuit, & inde deiectum uel effuſum quid ſit:de peculio in patrem non datur: quia non ex contractu uenit. in ipſum itaq; filium hæc actio competit. *Concordat l.4.§.ideo ſi filiusfam.ff.de action.& obligat. his uerbis:* Si filiusfamiliâs ſeorſim à patre habitauerit,& quid ex cœnaculo eius deiectum effuſumúe ſit, ſiue quid poſitum ſuſpenſumúe habuerit,cuius caſus periculoſus ſit:Iuliano placuit,in patrem neque de peculio, neq; noxalem dandam eſſe actionem,ſed cum ipſo filio agendum. *Concordat iiſdem uerbis Inſt. de obligat. quæ quaſi ex delicto naſc. §. ſi filiusfamiliâs.* *Sexta exceptio uidetur:Niſi ſeruus ibi habitauerit.hoc enim caſu in dominum eius actio uidetur danda. Sed & hæc exceptio reprobatur d.l.1.§.cum ſeruus,his uerbis:*Cum ſeruus habitator eſt, utrum noxalis actio danda ſit, quia non eſt ex negocio geſto: an de peculio, quia non ex delicto ſerui uenit? neq; rectè dicitur ſerui noxa,cum ſeruus nihil nocuerit. Sed ego puto ſeruum impunitum eſſe non oportere, ſed extra ordinem officio iudicis corrigendum. *Concordat l.4.§.ideo ſi filiusfamil.ff.de action.& obligat. uerbis paulo ſuperius propoſitis hiſce:* Neq; noxalem,&c.

II. *Regula,De heredibus,proponitur l.5.§. hæc autem. ff. de his qui deiecerint. cuius uerba uide ſ. quæſt prox.reg.1.*

III. *Regula, De pluribus habitantibus. Aduerſus omnes competit actio propoſita. quæ regula approbatur l.1.§.fin.cum tribus legibus ſequentibus.ff.d.tit. his uerbis:* Si plures in cœnaculo eodem habitẽt, unde quid deiectum eſt,in quemuis hæc actio debitur:cum ſanè impoſsibile eſt ſcire,quis deieciſſet uel effudiſſet. Et quidem in ſolidum. Sed ſi cum uno fuerit actum, cæteri liberabuntur perceptione, non litis conteſtatione, præſtaturi partem damni ſocietatis iudicio uel utili actione ei qui ſoluit. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt:Niſi reus conuentus ſolidum præſtiterit.quæ exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Sed ſi cum uno fuerit actum,cæteri liberabuntur, &c. *Altera exceptio eſt: Niſi plures diuiſo inter ſe cœnaculo habitent. hoc enim caſu is ſolus tenetur,ex cuius parte deiectum eſt.quæ exceptio approbatur l.5.in prin.ff.d.tit.his uerbis:* Si plures diuiſo inter ſe cœnaculo habitent:actio in eum ſolum detur, qui inhabitet eam partem,unde effuſum eſt. *Concordat d.l.5.§.interdum, his uerbis:* Interdum, quo ſine captione actoris fiet, oportebit Prætorem æquitate motum potius dare actionem in eum,ex cuius cubiculo uel exhedra deiectum eſt, licet plures in eodem cœnaculo habitent. Quòd ſi ex mediano cœnaculi quid deiectum ſit:uerius eſt,omnes teneri. *Tertia exceptio eſt: Niſi quis aliis habitationem uel hoſpitium præbens, ipſe maximam cœnaculi partem inhabitet:hic enim ſolus tenebitur.quæ exceptio approbatur d.l.5. §.1. his uerbis:* Si quis gratuitas habitationes dederit libertis & clientibus, uel ſuis, uel uxoris: ipſum eorum nomine teneri, Trebatius ait. quod uerum eſt. Idem erit dicendum, & ſi quis amicis ſuis modice hoſpitiola diſtribuerit. Nam et ſi quis cœnaculariam exercens,ipſe maximam partem cœnaculi habeat:ſolus tenebitur. Sed et ſi quis hoſpitalia habeat, æquè ſolus tenebitur. Sed ſi quis cœnaculariam exercens,modicum ſibi hoſpitium retinuerit, reſiduum pluribus locauerit: omnes tenebuntur qui in hoc cœnaculo habitant, unde deiectum effuſumúe eſt.

VII. QVID VENIAT IN Actione propoſita?

I. *Regula:In duplum datur actio.quæ regula approbatur uerbis edicti ſ.eod.cap.in prin.propoſitis. Concordat l.1.§.hæc in factum, in fine. ff. de his qui deiecerint. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. reg.1. in prin.Concordat item Inſt.de obligat quæ quaſi ex delicto naſc. his uerbis:* De eo quod deiectum effuſumúe eſt, dupli, quantum damni datum ſit, conſtitutæ eſt actio. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi liber homo periiſſe dicatur. hoc enim caſu quinquaginta aureorum iudicium datur.quæ exceptio approbatur uerbis edicti ſ. propoſitis hiſce:* Si eo ictu homo liber periiſſe dicetur, quinquaginta aureorum iudicium dabo. *Concordat d l.1.§.ſed cum liber, his uerbis:* Cum liber homo periit, damni æſtimatio non ſit in duplum:quia in homine libero nulla corporis æſtimatio fieri poteſt.ſed quinquaginta aureorum condemnatio ſit. *Concordat Inſt. de obligat. quæ quaſi ex delicto naſc.§.ob hominem.his uerbis:* Ob hominem liberum occiſum, quinquaginta aureorum pœna cõſtituitur. Si uerò uiuet, nocitumq; ei eſſe dicatur: quantum ob eã rem æquum iudici uidetur,actio datur. Iudex enim computare debet mercedes medicis præſtitas,cæteraq; impendia quæ in curatione facta ſunt:præterea operas quibus caruit,aut cariturus eſt ob id quòd in-

utilis eſt factus. *Altera exceptio eſt: Niſi libero homini nocitum eſſe dicatur: hoc enim caſu extraordinaria pœna eſt. quæ exceptio approbatur uerbis edicti ſ. propoſitis hiſce:* Si uiuet, nocitumq́; ei eſſe dicetur: quantum ob eam rem æquũ iudici uidebitur, eum cum quo agetur condemnari: tanti iudicium dabo. *Concordat Inſt. d. §. ob hominem, uerbis iam propoſitis hiſce:* Si uerò uiuat, &c. *Declaratur hæc exceptio d. l. 1. §. hæc autem uerba, his uerbis:* Hæc uerba, Si uiuet, nocitumq́; ei eſſe dicetur: non pertinent ad damna quæ in rem hominis liberi facta ſunt (ſi fortè ueſtimẽta eius, uel quid aliud ſciſſum corruptumúe eſt) ſed ad ea quæ in corpus eius admittuntur. *Planè quanti æſtimandũ damnum in corpore liberi hominis præſtitum, definitur l. 7. ff. de his qui deiecerint. de qua re uide ſ. lib. prox. cap. 12. quæſt. 3. reg. 10. Tertia exceptio eſt: Niſi ſeruus inhabitantis deieciſſe uel effudiſſe dicatur. hoc enim caſu dominus ſeruum noxæ dedẽdo liberatur. quæ exceptio approbatur uerbis edicti ſ. propoſitis hiſce:* Si ſeruus inſciẽte domino feciſſe dicetur: in iudicio adijciã, ut noxæ dedere liceat. *Quarta exceptio eſt: Niſi ſeruus cœnaculũ inhabitet. hic enim officio iudicis extra ordinẽ corrigẽdus. quæ exceptio approbatur l. 1. §. cũ ſeruus. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. reg. 1. except. 6.*

II. Regula: Vnus ex pluribus inhabitantibus in ſolidum tenetur. quæ regula approbatur l. 3. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox. reg. 1.

VIII. QVAMDIV COMPETIT?

Perpetua eſt actio. quæ regula approbatur l. 3. §. hæc autem. ff. de his qui deiecerint. cuius uerba uide ſ. quæſt. 5. reg. 1. in prin. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt: Niſi ex eo quòd liber homo perijſſe dicatur, agitur. hoc enim caſu eſt annalis actio. quæ exceptio approbatur d. §. hæc autem. ibi: quæ autem de eo. cuius uerba uide d. reg. 1. except. 1. Altera exceptio eſt: Niſi ex eo agatur, quòd libero homini nocitum eſſe dicatur. hoc enim caſu alij agenti annalis eſt actio, ipſi autem cui nocitum eſt, perpetua. quæ exceptio approbatur d. §. hæc autem. ibi: ſed ſi libero. cuius uerba uide d. reg. 1. except. 2.

IX. EVENTVS.

I. Regula: Reo condemnato, aduerſus deiectorem uel effundentem actio datur ad id quod præſtitit, ſibi reſtituendum. quæ regula approbatur l. 5. §. cum autem. ff. de his qui deiecerint, his uerbis: Cùm legis Aquiliæ actione propter hoc quis condemnatus eſt: meritò ei qui ob hoc quod hoſpes, uel quis alius de cœnaculo deiecit, cõdemnatus eſt, in factum dãdam eſſe Labeo ait aduerſus deiectorem. quod uerum eſt. Planè ſi locauerit deiectori, etiam ex locato habebit actionem.

II. Regula: Vnus ex pluribus inhabitantibus in ſolidum condemnatus, id quod præſtitit à ſocijs pro parte repetere poteſt. quæ regula approbatur l. 4. ff. d. tt. cuius uerba uide ſ. quæſt. 6. reg. 3.

DE POSITO ET SVSPENSO actio. Cap. XVII.

PRimò: Verba edicti quo hæc actio introducta eſt, proponuntur l. 5. §. prætor ait. ff. de his qui deiecerint, hæc ſcilicet: Prætor ait, Ne quis in ſubgrunda protectoúe ſupra eum locũ quo uulgò iter fiet, inúe quo conſiſtetur, id poſitum habeat, cuius caſus nocere cui poſſit. Qui aduerſus ea fecerit, in eum ſolidorum decem in factum iudicium dabo. Si ſeruus inſciente domino feciſſe dicetur, aut æſtimationem dari, aut noxæ dedi iubebo.

II. Ratio huius edicti eiusq́; actionis proponitur d. l. 5. §. hoc edictum, his uerbis: Hoc edictũ ſuperioris portio eſt. conſequens etenim fuit, Prætorem etiam in hunc caſum proſpicere: ut ſi quid in his partibus ædium periculoſè poſitum eſſet, ne noceret.

III. GENVS HVIVS actionis.

I. Regula: In factum actio eſt. quæ regula approbatur uerbis edicti paulo ſuperius propoſitis hiſce: In factum iudicium dabo.

II Regula: Popularis eſt actio. quæ regula approbatur d. l. 5. §. fin. cuius uerba uide j. quæſt. 5.

III. Regula: Pœnalis eſt actio. quæ regula approbatur d. § fin.

IIII. Regula: Ex quaſi maleficio oritur. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. cap. prox. quæſt. 3. reg. 5.

IIII. CAVSSA EX QVA DAtur hæc actio.

Si quis in ſubgrunda uel protecto ſupra eum locum quo uulgò iter fit, & in quo conſiſti ſolet, id poſitum habeat, cuius caſus alicui nocere poßit. Hæc cauſſa approbatur uerbis edicti ſ. eod. cap. in prin. propoſitis. Cõcordant ea quæ propoſita ſunt d. reg. 3. Huius cauſſæ prima exceptio, ſumpta ex perſona poſitum habentis, reprobatur d. l. 5. §. ait prætor, his uerbis: Ait prætor, Ne quis in ſubgrunda protectoúe. Hęc uerba, Ne quis: ad omnes pertinent uel inquilinos, uel dominos ædiũ ſiue inhabitent, ſiue non, habent tamen aliquid in ijs locis expoſitum.

II. Exceptio, ſumpta ex loco in quo poſitum eſt, reprobatur d. l. 5. §. ſupra eum locum, his uerbis: Supra eum locum quo uulgò iter fiet, inúe quo conſiſtetur, id poſitum habeat. &c. Accipere debemus Poſitum habeat, ſiue in habitationibus uel cœnaculis, ſiue etiam in horreis uel cuius alterius ædificij.

III. Exceptio: Niſi in pergula poſitum habuerit, non in ſubgrunda uel protecto. Hæc exceptio approbatur d. l. 5. §. ſi id quod. ibi: nam cum pictor. cuius uerba uide j. quæſt. 6. reg. 1.

IIII. Exceptio: Niſi non poſitum, ſed ſuſpenſum habuerit.

habuerit. Hæc *exceptio approbatur d. §. ſi id quod. ibi: idem ſeruandum reſpondit.*

V. *Exceptio: Niſi caſus eius quod poſitum eſt, nulli poßit nocere.* Hæc *exceptio approbatur d. l. 5. §. prætor ait, his uerbis:* Prætor ait, Cuius caſus nocere cui poſsit. Ex his uerbis manifeſtatur, non omne quod poſitum eſt, ſed quidquid ſic poſitum eſt, ut nocere poſsit, hoc ſolùm proſpicere Prætorem, ne poſsit nocere. nec ſpectamus ut noceat, ſed omnino ſi nocere poſsit, edicto locus ſit. Coercetur autem qui poſitum habuit, ſiue nocuit id quod poſitum erat, ſiue non nocuit.

V I. *Exceptio: Niſi poſitum nulli nocuerit.* Hæc *exceptio reprobatur uerbis iam propoſitis biſce:* Nec ſpectamus ut noceat.

V. QVIBVS COMPETIT actio propoſita?

Heredibus quoq; competit hæc actio. quæ regula approbatur d. l. 5. §. fin. his uerbis: Iſta actio popularis eſt, & hæredibus ſimilibusq; competit: in hæredem autem non competit, quia pœnalis eſt.

VI. ADVERSVS QVOS competit?

I. *Regula, De eo qui poſuit; & eo qui inhabitat, proponitur d. l. 5. §. ſi id quod, his uerbis:* Si id quod poſitum erat, deciderit & nocuerit: in eum competit actio qui poſuit, non in eum qui habitauit: quaſi hæc actio nõ ſufficiat. Quia poſitum habuiſſe non utiq; uidetur qui poſuit: niſi uel dominus fuit ædium, uel inhabitator. Nam cum pictor in pergula clypeum uel tabulam expoſitam habuiſſet, eaq; excidiſſet, & tranſeunti dãni quid dediſſet: Seruius reſpondit, ad exemplum huius actionis dari oportere actionem: hanc enim nõ competere, palàm eſſe. quia neq; in ſubgrunda, neq; in protecto tabula fuerat poſita. Idem ſeruandum reſpondit; & ſi amphora ex reſticula ſuſpenſa decidiſſet, & damnum dediſſet: quia & legitima & honoraria actio deficit.

I I. *Regula, De eo qui ab alio poſitum patitur, proponitur d. l. 5. §. poſitum habere, his uerbis:* Poſitum habere etiã is rectè uidetur, qui ipſe quidem non poſuit, uerùm ab alio poſitum patitur. Quare ſi ſeruus poſuerit, dominus autem poſitum patiatur: non noxali iudicio dominus, ſed ſuo nomine tenebitur.

I I I. *Regula, De hæredibus. Aduerſus hos actio propoſita non competit. quæ regula approbatur d. l. 5. §. fin. cuius uerba uide ſ. quæſt. prox.*

I I I I. *Regula, De patre & domino eius qui poſitum uel ſuſpenſum habuit. Aduerſus hos non datur actio propoſita. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ. cap. prox. quæſt. 6. reg. 1. except. 5 & 6.*

VII. QVID VENIAT IN actione propoſita?

Decem ſolidorum actio eſt. quæ regula approbatur uerbis edicti ſ. eod. cap. in prin. propoſitis. Concordat inſt. de oblig. quæ quaſi ex delicto naſc. §. item is ex, his uerbis: De poſito & ſuſpenſo pœna decem aureorum conſtituta eſt. *Huius regulæ exceptio hæc eſt: Niſi ſeruus fecerit, dominusq; ſeruum noxæ dedere malit. quæ exceptio approbatur eiuſdem edicti uerbis biſce:* Si ſeruus inſciente domino feciſſe dicetur: aut æſtimationem dari, aut noxæ dedi iubebo. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi dominus à ſeruo poſitum ſciens patiatur. quæ replicatio approbatur d. l. 5. §. poſitum habere. cuius uerba uide ſ. reg. prox.*

DE CRIMINE STELLIOnatus. Cap. XVIII.

I. GENVS ET PROPRIA huius actionis.

I. *Regula: Neq; publicum, neq; priuatum eſt iudicium. quæ regula approbatur l. 1. ff. ſtellionatus, his uerbis:* Actio ſtellionatus neq; publicis iudicijs, neq; priuatis actionibus continetur. *Concordat l. 3. ff. de extraordinarijs criminib. his uerbis:* Stellionatus uel expilatæ hæreditatis iudicia accuſationem quidem habent, ſed non ſunt publica. *Concordat item l. 3. C. de crimine ſtellion. his uerbis:* Stellionatus accuſatio inter crimina publica nõ habetur.

II. *Regula: Quod in priuatis iudicijs eſt de dolo actio, hoc in criminib. ſtellionatus perſecutio. quæ regula approbatur l. 3. § 1. ff ſtellionatus. cuius uerba uide J quæſt. prox. cauſſ. 1.*

III. *Regula: Non infamat. quæ regula approbatur l. 2. ff. eod tit. cuius uerba uide J. quæſt. 4. reg. 1.*

II. CAVSSAE EX QVIBVS hæc actio competit?

I. *Cauſſa: Si quid dolo factum eſt, deficitq; titulus criminis. hæc actio competit. quæ cauſſa approbatur l. 3. §. 1. ff. ſtellionatus, his uerbis:* Stellionatum obijci poſſe his, qui dolo quid fecerũt, ſciẽdum eſt: ſcilicet ſi aliud crimẽ non ſit quod obijciatur. quod enim in priuatis iudicijs eſt de dolo actio, hoc in criminibus ſtellionatus perſecutio. Vbicunq; igitur titulus criminis deficit, illic ſtellionatum obijciemus. *Concordat d. l 3. §. & ut generaliter, his uerbis:* Deficiente titulo criminis hoc crimen locum habet, nec opus eſt ſpecies enumerare. *Planè ſpecies huius cauſſæ ſunt cauſſæ ſequentes.*

I I. *Cauſſa: Si rem alij obligatam, diſsimulata obligatione, alij diſtraxerit, permutauerit, uel in ſolutũ dederit. Hæc cauſſa approbatur d. l. 3. §. maximè autem, his uerbis:* Maximè in his locum habet ſtellionatus perſecutio, ſi quis fortè rem alij obligatam, diſsimulata obligatione,

per callidicatam alij diſtraxerit, uel parmutauerit, uel in ſolutum dederit: nam hę omnas ſpecies ſtellionatum continant.

III. *Cauſſa: Si rem alij obligatam, diſsimulata obligatione, alij pignori dedit. Hæc cauſſa approbatur l.4. C. de crimine ſtellionatus, his uerbis:* Ignorantia craditoris, cui res quidem apud alios obligatæ, pignoris ſiue hypothecæ iure obligantur: non ſine pariculo capi conſueuit. Etanim eiuſmodi fraudas ad extraordinariam criminis executiooem ſpactare, ac ſtellionatus commiſſum ſeuariſsimè eſſa uindicandum, ſæpa reſcriptum eſt. Proinda ſiue ignorantiam tuam debitor circumuenire tentauerit, ſeu obligationa ritè parfecta, participato fraudis cõſilio, per ſubiactam quaſi anteriorem parſonam diſpendium tuum ad occultum compandium ſuum trahera pertentat: adire ſuum iudicem potes, congruentem iuri ac debitæ religioni ſententiam relaturum. *Concordat l.16. ibi ſed & extra. ff. de pignor. actione. cuius uerba uide ſ. lib. 40. cap. 10. quæſt. 1. cauſſa 7. Huius cauſſæ exceptio prima hæc eſt: Niſi debitor oblato debito pignus reluat. Hæc exceptio approbatur l.1. C. d. tt. his uerbis:* Improbum quidam & criminoſum fateris eaſdem res pluribus pignoraſſe, diſſimulando in poſteriore obligationa, quòd eædam alijs pignori tenerentur. Verùm ſecuritati tuæ conſulas, ſi oblato omnibus debito, criminis inſtituendi cauſſam peremeris. *Altera exceptio eſt: Niſi ignorans rem alij obligatam eſſe, eam alij rurſus obligauerit. Hæc exceptio approbatur l.16. §. 1. ff. de pignor. actione cuius uerba uide d. quæſt. 1. cauſſa 2. Tertia exceptio eſt: Niſi debitor creditori indicauerit, tandem rem alij quoq; obligatam eſſe. Hæc exceptio approbatur l.16. § qui res ſuas. ff. de pignor. & hypoth. cuius uerba uide ſ. lib. 40. cap. 8. quæſt. 6. reg. 20. except. 2.*

IIII. *Cauſſa: Si quis rem alienam ignoranti creditori pignori dederit. Hæc cauſſa approbatur, ſimul & diſtinguitur d. l.16. §. 1. Concordat l. ult. ff. ſtellionatus, cuius uerba uide ſ lib. 7. cap. 6. quæſt. 7. reg. 5. Concordat item l.2. C. de crimine ſtellionatus, his uerbis:* Si pater tuus in te donationem contulit, & cum emãcipatus eſſes, traditionibus dominium corporum in te tranſtulit, poſteaq; creditorem ſortitus, quaſdam earũ rerum ſine uoluntate tua uelut proprias ſuas obſtrinxit: ius tuum non læſit. nec tamen iniuria ſtellionatus crimine patetur: cum ſciens alienam rem, te non conſentiẽte, uelut propriam ſuo nexuit creditori. *Huius cauſſæ exceptiones eædem ſunt quæ cauſſæ proximè præcedentis.*

V. *Cauſſa: Si creditor non numeratam pecuniam exegit, uel numeratam bis accepit. Hæc cauſſa approbatur l.29. §. in omnibus, in fine. ff. mandati. cuius uerba uide ſ. lib. 45. cap. 4. quæſt. 6. reg. 2. except. 4.*

VI. *Cauſſa: Si peiurauit. Hæc cauſſa approbatur l. ult. ff. ſtellionatus. cuius uerba uide ſ. lib. 7. cap. 6. quæſt. 7. reg. 5.*

VII. *Cauſſa: Si quis impoſturam fecit, uel colluſionem in necem alterius. Hæc cauſſa approbatur l.3. §. idem ſi quis. ff. d. tt. his uerbis:* Si quis impoſturam fecerit, uel colluſionem in necem alterius: ſtellionatus poterit poſtulari.

VIII. *Cauſſa: Si merces ſuppreſſit. Hæc cauſſa approbatur d. l.3. §. fin. his uerbis:* Qui merces ſuppreſſit, ſpecialiter hoc crimine poſtulari poteſt.

IX. *Cauſſa: Si merces ſuppoſuit, obligatas auertit uel corrupit. Hæc cauſſa approbatur d. l.3. §. ſed et ſi quis, hiſce uerbis:* Si quis merces ſuppoſuerit, uel obligatas auertarit uel corruperit: æquè ſtellionatus reus erit.

III. APVD QVEM COMPEtit actio propoſita?

Apud Præſidem prouinciæ. quæ regula approbatur d. l.3. in prin. his uerbis: Stellionatus accuſatio ad Præſidis cognitionem ſpectat. *Concordat l.7. §. ſunt præterea. ff. de extraord. criminib. his uerbis:* Sunt crimina quę ad executionẽ Præſidis pertinant: utputa ſi quis inſtrumẽta ſua prodita eſſe dicat. nam huius rei executio Præfecto urbi à diuis fratribus data eſt.

IIII. QVID VENIAT? SEV de pœna ſtellionatus.

Pœna extraordinaria eſt. quæ regula approbatur, ſimul & modus pœnæ ſtatuendæ definitur d. l.3. §. pœna, his uerbis: Pœna ſtellionatus nulla legitima eſt, cum nec legitimum crimen ſit. Solent autẽ ex hoc extra ordinẽ plecti: dummodo non dabeat opus metalli hæc pœna in plebeijs egredi. In his autem qui ſunt in aliquo honore poſiti, ad tempus relegatio, uel ab ordine motio remittenda eſt. *Concordat l.2. ff. eod. tt. his uerbis:* Stellionatus iudicium famoſum quidem non eſt, ſed coercitionem extraordinariam habet.

V. ADFINIA REmedia.

I. *Regula: Si quis rem alienam, uel alij obligatam, alij pignori obligauerit, uel alio modo creditorem in contrahendo pignore decepit: etiam contraria pigneraticia actione tenetur. quæ regula approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ lib. 40. cap. 10. quæſt. 1.*

II. *Regula: Si quis eandem rem duob. in ſolidum diuerſis contractibus uendiderit, etiam falſi crimine tenetur. quæ regula approbatur l.21. ff. ad l. Cornel. de falſis, hiſce uerbis:* Qui duobus in ſolidum eandem rem diuerſis contractibus uendiderit, pœna falſi coercentur. Et hoc diuus Hadrianus conſtituit.

DE VARIIS EXTRAORdinarijs delictis & criminibus.

Cap. XIX.

PRima regula: *Si qs alienas ſollicitauerit nuptias, et matrimonia interpellauerit, ꝓponitur l.1.in prin.ff.de extraord.criminibus, his uerbis*: Solicitatores alienarũ nuptiarũ, itẽq; matrimoniorum interpellatores, etſi effecto ſceleris potiri non poſſunt, propter uoluntatem perniciosę libidinis extra ordinẽ puniũtur.

II. Regula: *Si quis aliquid fecerit, quo leues hominum animi ſuperſtitione numinis terreantur, proponitur l.30.ff.de pœnis, hiſce uerbis*: Si quis aliquid fecerit, quo leues hominum animi ſuperſtitione numinis terreantur: diuus Marcus huiuſmodi homines in inſulam relegari reſcripſit.

III. Regula, *De circulatoribus, proponitur l.8. ff de extraord. criminib. his uerbis*: In circulatores, qui ſerpentes circumferunt & proponunt, ſi cui ob eorum metum damnum datum eſt, pro modo admiſsi actio dabitur.

IIII. Regula, *De concuſsionis iudicio, proponitur l.1.ff.de concuſsione, his uerbis*: Concuſsionis iudicium publicum non eſt. Sed ſi ideo pecuniam accepit quis, quòd crimen minatus ſit: poſt publicum iudicium eſſe ex Senatusconſultis, quibus pœna legis Corneliæ teneri iubentur, qui in accuſationem innocentium coierint, quiuè ob accuſandum uel non accuſandum, denunciandũ uel non denunciandum teſtimonium pecuniam acceperint. *Concordat l.2.ff.eod.tit.cuius uerba uide ĩ lib.4.cap.8.quæſt.1.cauſa 10.*

V. Regula, *De ſcopeliſmo, proponitur l.7.§.ſunt quædam. ff. de extraord. crimin. his uerbis*: Sunt quædam quæ more prouinciarum coercitionem ſolent admittere: utputa in prouincia Arabia σκοπελισμὸν crimen appellant, cu ius rei admiſſum tale eſt. Plerique inimicorum ſolent in prædium inimici σκοπελίζειν, id eſt, lapides ponere indicio futuros; quòd ſi quis eum agrum coluiſſet, malo leto periturus eſſet inſidijs eorum qui σκοπέλους poſuiſſent. Quæ res tantum terrorem habet, ut nemo ad eum agrum accedere audeat, crudelitatem timens eorum qui σκοπελισμὸν fecerunt. Hanc rem Præſides exequi ſolent grauiter uſq; ad pœnam capitis: quia & ipſa res mortem cõminatur.

VI. Regula: *Si Nili aggeres rumpat, proponitur d.l.7.§.fin.his uerbis*: In Aegypto qui chomata rumpit, uel diſſoluit (hi ſunt aggeres qui quidem ſolent aquam Niloticam continere) æquè plectitur extra ordinem: ſed pro conditione ſua & pro admiſsi menſura quidam opere publico aut metallo plectuntur. Sed & metallo quidem ſecundũ ſuam dignitatem, ſi quis arborem ſycamini non exciderit. Nam & hæc res uindicatur extra ordinẽ non leui pœna: idcirco quòd hæ arbores colligunt aggeres Niloticos per quos incrementa Nili diſpenſantur, & de minutione æquè coercentur. Chomata etiam & diacopi qui in aggeribus fiunt, plecti afficiunt eos qui id admiſerint. *Cõcordat l.unica.C.de Nili aggerib.non rumpendis, hiſce uerbis*: Si quis poſthac per Aegyptũ intra duodecimũ cubitũ fluminis Nili ualla fluentia de proprijs ac uetuſtis uſibus præter fas prętereáq; morẽ antiquitatis uſurpauerit: flamma eo loco cõſummatur, in quo uetuſtatis reuerentiã, & propemodũ ipſius imperij appetierit ſecuritatẽ: cõſcijs & cõſortibus eius deportatione cõſtringẽdis, ita ut nũquam ſupplicãdi eis, uel recipiendi ciuitatem, uel dignitatem, uel ſubſtantiam licentia tribuatur.

VII. Regula, *De arboribus ex luco Daphnenſi uel Perſeo non excidendis, nec transferendis aut uendendis, proponitur l.1. C.de cupreſsis & luco Daph. his uerbis*: Si quis Daphnenſis luci in Syria, uel Perſeis in Aegypto arborẽ cõparauerit, quinq; libris auri nouerit ſe eſſe mulctãdũ: non minore diſpendio & illo ferendo, qui uẽdere arbores auſus fuerit, quas non licet emptoribus comparare. *Concordat l.2.C.eod. tit.his uerbis*: Omnes iudices cuiuſcũq; dignitatis ſciant, poſthac abſq; permiſſu magnitudinis tuæ arborẽ ex Daphnenſi luco Antiochenæ ciuitatis præcidendi, uel quolibet modo lapſas trãsferendi licentiã ſibimet denegandã. Sed nec à luco uel à litore unã cupreſſum alijs plantatis excidere ſibi licere cõtendat. ac ne ſolatio antiquitùs ei cõceſſo priuari per omnia uideatur: pro eo quòd ei cupreſſum excidere denegatur, unam libram auri eundẽ priuatis noſtris largitionib. excipere decernimus: quinq; librarum auri condemnatione huius legis temeratorem plectendo.

VIII. Regula, *De luſu prohibito, proponitur l. ult.C.de religioſis, hiſce uerbis*: Alearum uſus antiqua res eſt, & extra opera pugnatoria cõceſſa: uerùm pro tempore prodijt in lachrymas, extranearum multis nationum ſuſcipiens. Quidam enim ludẽtes, nec ludum ſcientes, ſed numeratione tantùm proprias ſubſtantias perdiderũt die noctuq; ludendo argento, apparatu lapidibus & auro: conſequẽter autẽ ex hac inordinatione blaſphemare Deũ conãtur, & inſtrumenta cõficiunt. Cõmodis igitur ſubiectorũ proſpicientes, hac generali legę decernimus, ut nulli liceat in publicis uel priuatis domib. ludere, neq; inſpicere. Etſi contrà factũ fuerit, nulla ſequatur cõdẽnatio: ſed ſolutum

reddatur,& competentibus actionibus teperatur ab his qui dederũt, aut eorũ hæredibus, aut his negligentibus, à procuratoribus uel patribus, ſeu defenſoribus, nõ obſtãte niſi quinquaginta annorũ præſcriptione. Epiſcopis uerò locorũ hoc prouidẽtibus, & præſidũ auxilio utẽtibus, deinde ordinẽt quinq; ludos: comon belon, comon diaulomolon, rhindalca, kayton & ceperuſan. Sed nec pmittimus etiam ludere in his ultra unũ ſolidũ, etiãſi multũ diues ſit: ut ſi quẽ uinci cõtigerit, caſum grauẽ non ſuſtineat. Nõ enim bella ſolummodo bene ordinamus, ſed & res ludicras. Sed iſtã interminãtes pœnã tranſgreſſoribus, poteſtatẽ dando epiſcopis hoc inquirendi, & præſidum auxilio ſedandi: prohibemus etiam ne ſint equi lignei. Et ſi quis ex hac occaſione uincitur: hoc ipſe recuperet, domibus eorum publicatis, ubi hęc reperiuntur. Si autẽ noluerit accipere is qui dedit: procurator noſter hęc inquirat, & in opus publicum conuertat. *Ex uerbis iam propoſitis datur actio ad repetendum id quod quis luſu perdidit, cuius exceptio prima eſt in certis luſus ſpeciebus exceptis uerbis iam dictis hiſce:* Deinde ordinent quinq; ludos: comon belon, &c. *Similis exceptio continetur l.2. cum lege ſequente. ff. de aleatoribus, his uerbis:* Senatusconſultõ uetuit in pecuniam ludere: præterquã ſi quis certet diſco, uel pilo iaciendo, currẽdo, ſaliendo, luctando, pugnãdo: quod uirtutis cauſa fiat. In quibus rebus ex lege Titia & Cornelia etiam ſponſionem facere licet. Sed ex alijs, ubi pro uirtute certamen non fit, non licet. *Huius exceptionis replicatio eſt: Niſi ultra unum ſolidum ludatur. Quæ replicatio approbatur uerbis d. l. ult. §. propoſitis hiſce:* Sed nec permittimus etiam ludere in his ultra unũ ſolidum, &c. *Altera exceptio eſt: Niſi non in pecuniam, ſed in ea quæ in conuiuijs apponuntur, ludatur. Hæc exceptio approbatur l. 4. in prin. ff. de aleatorib. his uerbis:* Quod in conuiuio ueſcendi cauſa ponitur, in eam rem familia ludere permittitur. *Tertia exceptio uidetur: Niſi parens uel patronus cum filio uel liberto ludens uicerit. Hæc exceptio reprobatur d. l. 4. §. fin. his uerbis:* Aduerſus parentes & patronos repetitio eius quod in alea luſum eſt, utilis ex hoc edicto danda eſt.

QVIBVS COMPETIT Actio propoſita?

De procuratoribus, patribus & defenſoribus uicti proponitur uerbis d. l. ult. §. propoſitis hiſce: Aut his negligentibus, à procuratoribus, &c. *Concordat d. l. 4. §. 1. cuius uerba uide ſ. proximè.*

De domino uicti proponitur d. §. 1. his uerbis: Si ſeruus uel filiusfamilias uictus fuerit, patri uel domino competit repetitio.

ADVERSVS QVOS COMPEtit actio propoſita?

De domino uincentis proponitur d. l. 4. §. item ſi ſeruus, his uerbis: Si ſeruus accipit pecuniam, dabitur in dominum de peculio actio, non noxalis: quia ex negocio geſto agitur. Sed non amplius cogendus eſt pręſtare, quàm id quod ex ea re in peculio ſit.

QVAMDIV COMPETIT Actio propoſita?

Non niſi quinquaginta annorum præſcriptione ſubmouetur. Quæ regula approbatur uerbis d. l. ult. §. propoſitis hiſce: Non obſtante niſi quinquaginta annorum præſcriptione. *Hæc de luſu prohibito. Sed & aliæ eius pœnæ ſtatuuntur l. 1. ff de aleatorib. de quibus uide ſ. lib. prox. cap. 3. quæſt. 2. except. 3. item cap. 11. except. 21, item cap. 14. except. 19. item cap. 19 quæſt. 1. cauſa 1. except. 1.*

IX REGVLA, *De blaſphemijs et adiurationib. proponitur l. ult. §. fin. C. de religioſis, hiſce uerbis:* Prouideant iudices, ut à blaſphemijs & periurijs (quæ eorum inhibitionibus debent comprimi) omnes penitùs conquieſcant. *Concordat Nouell. c. 77. his uerbis:* Omnibus iam hominibus qui rectè ſapiunt, manifeſtum eſſe putamus, in nullam nos rem æquè omnia conferre ſtudia, aut perinde aliquid in uotis habere, quàm ut qui fidei noſtræ à Domino Deo concrediti ſunt, honeſtè uiuant, & eius beneuolentiam demereantur: præſertim cũ Dei erga homines amor nõ interitum, ſed cõuerſionem ac ſalutem uelit: & eos qui alicubi offenderunt, Deus, ſimulatq; eriguntur, & in uiam redeunt, ſuſcipiat. Qua etiam de re omnes cohortamur, ut Dei timorem in animo concipiant, & eius implorent benignitatem. Et ſcimus quòd qui Deum diligũt, quiq; eius præſtolantur miſericordiam, hoc agunt. Quia uerò diabolica quidam inſtigatione detenti, grauioribus ſeipſos luxurijs commiſerunt, & huius naturæ contraria faciũt: adhortamur & hoſce, ut Dei timorem & futurum iudicium in animo concipiant, & iſtiuſmodi diabolicis & illicitis luxurijs abſtineant: ne per tam impia facinora à iuſta Dei ira uel urbes cũm ſuis incolis peſſum ire inueniantur. Per ſanctas enim ſcripturas edocemur, quòd ob tam impia facinora etiam urbes unà cum hominibus perierint. Inſuper quia ultra prædictos quidam execrabilia etiam uerba & iuramenta de Deo proferunt, Deum prouocantes ad iracundiã: conſimiliter & hos admonemus, ut tam execrabilibus uerbis, & item per capillum & caput adiurationibus, & id genus alijs uerbis abſtineant. Nam ſi conuicia hominibus ingeſta ſaltem inulta nõ relinquuntur: multo ma-

gis

gis qui diuinum nomen conuicijs inceſſit, dignus eſt qui ſuppliciū ſuſtineat. Propterea igitur omnes huiuſmodi cohortamur, ut præfatis delictis abſtineant, & Dei timorem in animum ſumant, & eos qui honeſtè uitam tranſigunt, imitentur. Propter huiuſmodi enim delicta & fames & terręmotus & peſtilentiæ oboriuntur. Atq; hoc genus hominum propterea, ut memoratis illicitis actionibus abſtineant; admonemus, ne ſuas ipſorum animas cō ijciant in interitum. Nam ſi poſt hanc noſtram admonitionem ijſdem inhærere delictis aliqui deprehēdantur: principiò quidem indignos ſe præbebunt Dei erga homines amore, deinde legitimas etiam ſuſtinebunt pœnas. Dedimus etenim glorioſiſsimo regiæ urbis pręfecto negocium, ut eos qui poſt hanc noſtram admonitionem prædictis illicitis & impijs actionibus inhærere non dubitauerint, & comprehendat, & ultimo ſubmittat ſupplicio: ne quādo ex talium peccatorum contemptu per tam impia facinora inueniatur tā ipſa hæc ciuitas, quàm tota ciuilitas & reſpub. ſuſtinere iniuriam. Siquidem et ſi poſt hanc noſtram cohortationem aliqui tales inuenientes eos occultauerint: conſimiliter & ipſi à domino Deo condemnabuntur. Sed & ipſe glorioſiſsimus pręfectus, ſi quos tale aliquid delinquere deprehenderit, neq; illis ſecundum leges noſtras uindictam induxerit: principiò quidem Dei iudicio obnoxius erit, deinde uerò etiam à nobis indignationem excipiet.

X. *Regula, De non naturalibus luxurijs, proponitur uerbis d. t. 77. iam propoſitis hiſce:* Quia uerò diabolica quidam inſtigatione detenti, grauioribus ſeipſos luxurijs commiſerunt, & huius naturæ contraria faciunt, &c. *Plura de hac re uide ī. lib. 4. cap. 7. quæſt. 2. cauſa 19.*

X I. *Regula, De infantibus expoſitis, proponitur l. 2. C. de infantibus expoſitis, hiſce uerbis:* Vnuſquiſq; ſobolem ſuam nutriat. Quòd ſi exponendam putauerit, animaduerſioni quæ conſtituta eſt, ſubiacebit. Sed nec dominis uel patronis repetendi aditum relinquimus, ſi ab ipſis expoſitos quodammodo ad mortem uoluntas miſericordiæ amica collegerit. nec enim dicere quis ſuum poterit, quem pereuntem contempſit.

X I I. *Regula, De incendijs puniendis. Regulariter incendiarij ultimo ſupplicio afficiuntur. Quæ regula approbatur. ſimul & diſtinguitur l. 9. ff. de incendio, ruina. his uerbis:* Qui ædes aceruumue frumēti iuxta domum poſitum combuſſerit: uinctus, uerberatus igni necari iubetur: ſi modò ſciens prudensquè id commiſerit. Si uerò caſu, id eſt negligentia: aut noxam ſarcire iubetur, aut ſi minus idoneus ſit, leuius caſtigatur. Appellatiōe autem ædium omnes ſpecies ædificij continentur. *Concordat l. 12. in fine. ff. eod. tt. his uerbis:* Qui data opera in ciuitate incendium fecerint: ſi humiliore loco ſint, beſtijs ſubijci ſolent. Si in aliquo gradu id fecerint: capite puniuntur, aut certè in inſulam deportantur. *Concordat item l. 1. in prin. ff. ad l. Cornel. de ſicarijs. cuius uerba uide ī. lib. 4. cap. 4. quæſt. 1. cauſa 1. Concordat item l. 10. ff. eod. tt. his uerbis:* Si quis dolo inſulam meam exuſſerit, capitis pœna plectetur quaſi incendiarius. *Concordat item l. 28. §. incēdiarij. ff. de pœnis. cuius uerba uide ∫. except. prox. Concordat item l. 11. C. qui accuſare non poſſunt, his uerbis:* Data opera partis aduerſæ res ueſtras incendio exarſas eſſe adſeuerantes, crimen legis Corneliæ de ſicarijs exequi poteſtis. *Huius regulæ exceptio prima hæc eſt 1 Niſi culpa aut negligentia rei cōuenti incendium ſit factum: tūc enim nō capite punitur, ſed leuius quæ exceptio approbatur uerbis d. l. 9. ī. propoſitis hiſce:* Si uerò caſu, id eſt negligentia: aut noxam ſarcire iubetur, aut ſi minus idoneus ſit, leuius caſtigatur. *Concordat l. 1. §. cognoſcit. ibi: et quia plerūq;. ff. de officio præfecti uigilum. cuius uerba uide ā. lib. 2. cap. 14. quæſt. 4. Concordat item d. §. incendiarij, his uerbis:* Incendiarij capite puniuntur, qui ob inimicitias uel prædæ cauſa incenderint intra oppidum: plerunq; & uiui exuruntur. Qui uerò caſam aut uillam, aliquanto leuius. Nam fortuita incendia ſi cum euitari poſſent, per negligentiam eorum apud quos orta ſunt, damno uicinis fuerunt, ciuiliter exercentur: ut qui iactura adfectus eſt damni, diſceptet, uel modicè uindicetur. *Altera exceptio eſt: Niſi non ædificium intra oppidum, ſed caſa aut uilla exuſta ſit. Hæc exceptio approbatur uerbis iam propoſitis hiſce:* Qui uerò caſam aut uillam, aliquanto leuius. *Tertia exceptio eſt: Niſi caſu fortuito ſine dolo uel culpa ſit factum incendium. Hæc exceptio approbatur l. 11. ff. de incendio, ruina, his uerbis:* Si fortuitò incendium factum ſit, uenia indiget: niſi tam lata culpa fuit, ut luxoriæ aut dolo ſit proxima.

X I I I. *Regula, De his qui titulos prædijs ſuis uel alienis affigunt, aut uela regalia ſuſpendunt, proponitur l. 1. C. ut nemo priuatus titulos prædijs ſuis uel alienis, &c. his uerbis:* Regiæ maieſtatis eſt, ut noſtræ tantùm domus & patrimonia titulorum inſcriptione legantur. Omnes igitur intelligant, publico iuri eſſe imputandum id cui nomen dominicum præſcribitur. *Concordat l. 2. C. eod. tt. his uerbis:* Ne quis uela regalia ſuſpendere, uel titulum audeat ſine præceptione

iudicis competenris rabus alianis imponara, quas quocunq; modo qualiſcũq; par ſona poſsideat, licet nõ dominus, licat iniuſtus poſſalſor, uel temerarius inuaſor, q poſsidet, doceatur. Eum aũt q hoc facate auſus fuerit, ſi plebai⁹ aſt: ultimo ſubdi ſupplicio. Si clariſsimus, uel curialis, ual milas uel claricua: ꝓſcribẽdũ deportãdũq; nõ ſolùm ciuitata Romana, ſed etiam libartate priuari cẽſamus: axecutoresq; huius lagis omnes iudicss eſſe oporrare. Daponandi aũt uel frãgẽdi titulos, uel etiã cõſcindẽdi uela non ſolùm ais ad quorũ ꝑiudiciũ tale aliquid, conrraq; leges cõmirtitur, ſed omnibus tsm liberis q̃ ſeruis, ſina matu calumniæ, ual accuſatiõa criminis licẽtiã ml niſtramus: dacarnẽres, iudicas aorũq; officia tricenis libris auti mulctari, ſi talam accuſationã ual admirrãt, nal depoſitã ſcribi cõcedãt. *Cõcordat itẽ Nouell. c. 17. §. his etiã q, his uerbis:* His q tabulas alianis prędijs aut officinis in urbib. affigete, ſuaq; nomina ĩuſcribera auſi fuerint: uſq; adaò id factũ periculoſum cõſtituas, ut cognoſcãt qui ralia ꝑpetrãt, ſuã ipſorũ ſubſtãtiã fiſco adſignãt. Si quis enim quæ ſoli maieſtati imparatorię & fiſco conceduntur, conetur ſubtipera: is in ſuis primùm rabus pariculum ſentiat, impoſirisq; tab. illius publicis ritulis, ſtatuatur alijs in exẽplũ conrinentiæ: qui quidam ſi eodem improbitatis ganere implicitì fuerint, conſimilibus & ipſi pœnis erunt obnoxij. *Concordat item Nouell. c. 164. cuius uerba uide J. reg. prox.*

X I I I I. *Regula, De his qui ſigna rebus alienis imponunt, proponitur l. 1. C. ut nemini liceat ſine iudicis author. ſigna reb. imponere alienis, hiſce uerbis:* Sæpe teſcriptum aſt, anta ſentẽtiam ſigna rabus quas alius tenabat, imprimi nou oportera. Et ideo aa rebus aut fructibus apud ta conſtitutis Illicitè impoſita, poteria ip ſa licitè datrahere: ut amotis his, cauſa q̃ ex officio tibi infertur, terminatur. *Cõcordat l. 2. C. eod. it his uerbis:* Rabus quas alins datinet, imprimere ſigna namini licet: atiamſi ſuas uel obligatas ſibi aas eſſa aliquis affirmat. *Concordat item Nouell c. 164. his uerbis:* Cognouimus quòd quidam obarrantas defunctorum perrurbãt patrimonia, ſad neq; teſtamenta ualere ſinunt, neq; Itam ab inteſtato ſuccaſsionas locum capere, mobilibus quidem rabus immittentas ſignacula, immobilibus uarò imponentas ritulos: ut hac ratione ipſis illorum ſucceſſio adcreſcat, inq; aa dacanrẽ aliquam ordinã occupẽt. Quoniam uerò impoſsibile eſt in tãra mulritudina exactè ea quæ ſingulatim in talib. euaniunt ꝓdiſcere: parpulchrũ nobis uiſum eſt, ſi ganerali hac lege ad cartã tedigaramus formulã. Proptetea ſancimos, ut uniuerſi cirra inuidiã & tebus iuribusq; ſuis ꝑfruãtur, & ad ſuos iſta trãſmirrãt hæredes. Penitùs aurẽ nemo omniũ illorũ inuadet patrimonia, authorũ ſuccaſſores damnis implicet, aut titulos ſiue ſignacula rebus ꝓter legũ noſtrarum placitũ imponat. Nã & ſucceſsiõas ab inteſtato, quo quiſq; uocarur ordine, cõfirmamus, & ulrimas horum uolunrates legitimè cõſiſtantea non ſubuertimus, &c.

X V. *Regula, De armis nemini ꝑmittẽdis, proponitur Nouell. c. 17. §. penult. his uerbis:* Naq; armis quenquam uti parmittas, qui de numero militum non ſit.

X V I. *Regula, De monopalijs, pactis mercatorũ ne merces minoris quàm inter ſe cõuenerit, uẽdãtur perfectũq; artificiũ, ne opus ab uno cœptũ alius perficiat: propanitur l. unica. C. de monopolijs, his uerbis:* Iubemus ne quis cuiuſcũq; ueſtis, ual piſcis, uel pactinũ fortè aut echini, uel cuiuslibat altarius ad uictũ, uel ad quẽcũq; uſum ꝑtinentis ſpeciei, ual cuiuslibet matatię ꝓſua authoritate, ual ſacro iam elicito, aut in poſterũ eliciãdo taſcripto, aut pragmatica ſanctione, uel ſacra noſtrę piatatis adnotatione, monopoliũ audeat exercere: neue quis illicitis habitis cõuẽtionibus cõiurare aut paciſci, ut ſpecies diuerſorũ corporũ negociationis nõ minoris, q̃ inter ſa ſtatuerint, uenũ dẽtur. Aadificiorũ quoq; artifices, uel ergolabi, aliorumq; diuerſorum operum ꝓfeſſoras, & balneatoras penirùs arcaãtur pacta intar ſe cõponere, ut ne quis quod altari cõmiſſum ſit, opus impleat, aut iniunctam altari ſolicitudinem alter intercipiat: data licẽtia unicuiq; ab altero inchoatum & derelictũ opus per alterũ ſine aliquo timore diſpẽdij implere, omnisq; huiuſmodi facinora danũciãdi ſine ulla formidine, & ſine iudiciarijs ſumptibus. Si quis autẽ monopolium auſus fuarit exercare, bonis proprijs exſpoliatus parpetultate damnetur exilij. Cæterarũ prærerea profaſsionũ primaras, ſi in poſterũ aut ſuper taxãdis rerũ precijs, aut ſup quibuslibet Illicitis placitis, auſi fuerint cõuaniẽtea huiuſmodi ſe pactis cõſtringere: quadraginta librarũ auri ſolutiõe parcalli decernimus: officio tuę ſadis quinquaginta librarũ auti cõdemnationa mulctãdo, ſi in ꝓhibitis monopolijs & interdictis corporũ pactionib. cõmiſſas fortè (ſi hoc auenarit) ſaluberrimæ noſtræ diſpoſitionis condemnationes uanalitate interdum, sur diſsimularione, ual quolibet uicio minus fuarit exacutum.

X V I I. *Regula: Si quidã improbè in alienã litẽ coierint, pœna proponitur l. 6. ff. ad l. Iul. de ui priuata, his uerbis:* Ex Senatuſcõſulto, Voluſiano, qui

improbè

imprɔbè cocuut in alienam litẽ, ut quidquid ex condemnatione in rem ipſius tedactum fuerit, inter hos communicaretur: lege Iulia de ui priuata tenentur. *Concordat l.2.in prin. ibi ſocietatemúe ff.ad l.Cornel. de falſis. cuius uerba uide ſ.lib.4.cap.8.quæſt.2.cauſa18.*

X VIII. Regula *Si quis illicitum collegium uſurpauerit, pœna definitur l.2. ff. de collegijs & corporib. his uerbis*: Quiſquis illicitum collegium uſurpauerit: ea pœna tenetur, qua tenentur hi qui hominibus armatis loca publica uel templa occupaſſe iudicati ſunt. *Quæ autem collegia licita uel illicita ſint, uide ſ.lib. 12.cap.6.*

X I X. Regula:*Si quis iudici pecuniam mutuaue rit, uel precium honoris dederit, pœna proponitur l. 16.C.ſi certum petatur. cuius uerba uide ſ.lib.39.cap. 2.quæſt.1.except.8.*

X X. Regula:*Si quis à parente filium pignori acceperit, pœna proponitur l.5.ff. quæ res pignori. cuius uerba uide ſ.lib.40.cap.3.except.34.*

X X I. Regula, *De purpura non uendenda, proponitur l.1.C.quæ res uendi non poſſunt, his uerbis*: Fucandæ atq; diſtrahendæ purpuræ, uel in ſerico uel in lana, q̃ blatta, uel oxyblatta atq; hyacinthina dicitur, facultatem nullus poſsit habere priuatus Sin autem aliqs ſupradicti muricis uellus uẽdiderit: fortunarum ſe ſuarum, & capitis ſciat ſubiturũ eſſe diſcrimen. *Concordat l.5. C. de ueſtibus holobaris. cuius uerba uide ſ.lib.11.cap.10.quæſt.5.reg.2.*

X X I I. Regula, *De ſerico à barbaris non emendo, proponitur l.2. C. quæ res uendi non poſſ. his uerbis*: Comparandi ſerici à barbaris facultatem omnibus, ſicut iam præceptum eſt, pręter comitem comerciorum, etiamnum iubemus auferri.

X X I I I. Regula, *De armis & alijs quibuſdam rebus à mercatoribus ad barbaros non transferendis, proponitur ſ.lib.4.cap.1.quæſt.1.cauſa 13.*

X X I I I I. Regula: *Si palatinus à priuatis Cæſaris quid emat, pœna proponitur l.ult. C. de reſcind. uend. his uerbis*: Veſtium auri & argenti ſeu mancipiorum coemendorum, ſi quandó à priuatis noſtris ea contigerit uenundari, palatini ſcient ſibi copiam denegatam: pœna in eos amiſsionis precij exercenda.

X X V. Regula: *Si officialis quid à ſubditis ſuis emat, pœna proponitur l.46.ff. de cõtrah. empt. cuius uerba cũ alijs huc ptinẽtib. uide ſ.lib.2.cap.2.reg.4.*

X X V I. Regula *Si medicus ab ægroto emat, prohibetur l.3.ff. de extraord. cogn. cuius uerba uide ſ. lib.12.cap.7.quæſt.1.reg.6.*

X X V I I. Regula:*Si quis eunuchos fecerit, uel uendiderit, punitur l.1.C. de eunuchis, hiſce uerbis*: Si quis poſt hanc ſanctionem in orbe Romano eunuchos fecerit, capite puniatur: mancipio tali, nec non etiam loco, ubi hoc commiſſum fuerit domino ſciente & diſſimulante, confiſcando. *Concordat l.2.C.eod. tit. his uerbis*: Romanæ gentis homines, ſiue in barbaro, ſiue in Romano ſolo eunuchos factos, nullatenus quolibet modo ad dominium cuiuſquam transferri iubemus: pœna grauiſsima ſtatuenda aduerſus eos qui hæc perpetrare auſi fuerint: tabellione uidelicet, qui huiuſmodi emptionis, ſiue cuiuslibet alterius alienationis inſtrumẽta cõſcripſerit, & eo qui octauã uel aliquid uectigalis cauſa pro his ſuſceperit, eidem pœnæ ſubijciendo. Barbaræ autẽ gentis eunuchos, extra loca noſtro imperio ſubiecta factos, cunctis negociatoribus, uel quibuſcunq; alijs emendi in commercijs & uendendi, ubi uoluerint, tribuimus facultatem. *Concordat item Nouell. c.142. his uerbis*: Supplicia quæ ab aliquot retrò principibus cõtra eos qui eunuchos facere auderent, conſtituta ſunt, omnia ſanè manifeſta exiſtunt. Ex quo enim nonnulli rationem ſalutis ſuæ non habentes, ante paruum admodum tempus auſi ſunt tam impium in ſe delictum admittere: propterea & nonnulli meritas de ſe dederunt pœnas, alij poſt irrogata ſupplicia in exilium miſsi ſunt. Verùm enimuerò quia ne ſic quidem à tam impia actione temperatur, ſed in tantam multitudinem hoc flagitij genus excutit, ut ſæpenumerò è multis uix pauci euadant incolumes, uſque adeò ut quidam ex his qui ſeruati fuerunt, ſub noſtro aſpectu depoſuerint, è nonaginta ægrè tres ſeruatos eſſe: quis obſecro in tantum ſalutis ſuæ contemptor exiſtit, ut hæc diſpiciat, & multa relinquat? Nam ſi leges noſtræ eos etiam qui gladium contra aliquem diſtringunt, ſupplicijs ſubdunt: quomodo impunè conniuentibus præterire oculis poſſumus tot perpetratas cędes, & factum contra Deum pariter & leges noſtras præſumptum? Inde adeò neceſſarium duximus, eos qui huiuſmodi facere auſint, exquiſitius per hanc legem perſequi. Sancimus igitur, ut qui in quocunque Reipub. noſtræ loco quancunque perſonam caſtrare præſumunt, aut etiam præſumpſerint: ſiquidem uiri ſint qui hoc facere præſumpſerint, aut etiam præſumunt, idẽ hoc quod alijs fecerunt, & ipſi patiantur: & ſi incolumes euaſerint, tam bona eorum addicantur fiſco per eum qui pro tempore magiſtratum obijt gloriæ tuæ, quàm ipſi mittantur in gypſum, ubi locorum per omne uitæ ſuæ tempus eſſe debebunt. Sin uerò mulieres ſint quæ id egerint, afficiantur & ipſæ ſupplicio, & bona earum per eum qui pro tempore gerit magiſtratum

tuum,

tuum, addicantur fiſcn, mittanturq; in exilium: ut ex quo putauerinr aut potant impium ſe lucrum aſſecuturas, ex eo ſupplicia ſimul & bnnnrum ſuorum remiſsionem ſuſtineant. Porrò & eos qui sd hnc mandstum dederint, obtulerintúe perſonss, aut etiam domos uel locum aliquẽ ad hoc præbuerint aut præbenr, ſiue uiri ſint, ſiue mulieres: eadem ſubire ſupplicia iubemus, otpote qui iniuſtæ huius actionis teſtes facti ſunt. Verùm ipſos caſtratos, tamstſi à uetuſtioribus tempotibus liberos eſſe oportebat: iubemus tamen, ut qui iam inde à decima indictinne nunc ineuntis menſis per quemcunque in locis noſtrę Reipub. caſtrati fuerint, liberi ſint, neqne ullo modo aut quouis genere contractus in ſeruitutem retrahantur: neqoe item inſtrumentum de ipſis uel pnblicum uel priuata manu conſcriptum, quocunque tandem modo aut per fraodem factũ aut fiendum, ualeat: ſed neque inqnirendi illorum ſtatus cauſa cognirionea, quæ anacriſes dicunrur, de iſtiuſmodi perſonis interponantur, aut interpoſitę ualeant. Sed & omnes eos qui tali contractui in pnſterum miniſterium præbent, ſuperius traditas ſubire pœnas iubemus. Pręterea ſi oſuueoiat, ut ſeruus propter motbum caſtretur: iubemus ut ille libertatem nanciſcatur. Qui enim initiò liberi erant, eus probabile eſt, cum in hoc genus motbi inciderint, ſui poteſtatem hsbuiſſe, ot quod uellent ſibi remedium adhiberent. Iubemus igitur, ot in noſtra republica caſtrati iam inde à memotato tẽpore, apud qnãcunque perſonam ſiot, liberali cauſa adſetantur manu, & liberi ſint, neqne unquam in ſeruitutem trahantur. Cæterùm ſi qui enrum poſt præſentem noſtram legẽ aliquos spud ſe detinere caſtratos præſumpſerint, damus etiam ipſis caſtratis liceotism, nimirum qui ſemel ex præſente noſtra lege libertatem promeruerint, ut hic quidem maieſtatem Imperatoriam, & ſaoctiſsimum pto tempote patriatcham adeant, neqne nnn apud glorioſiſsimns Imperij noſtri proceres relationẽ ea de re inſtituant: in prouincijs uerò apod religioſiſsimoa locorum epiſcopos, & harum præſides: quo magis prouidentia omniũ noſtrotum magiſtratuum, & periculo obtemperantium ipſis cohortium (ſiue Cõſtantinopoli, ſiue alibicunqne locorum noſtræ reipub.) his ſecuodum libertatem dentur uindiciæ, libertasq; ex præſente noſtra lege ipſis largita conſeruetur. Nam tot cædes cooniuentibus oculis accipere per cauſam enrum qui talia io ooſtra præſumunt repub. neutiqoam ſuſtinoerimus. Si enim barbari ſimulteq; noſtra de hoc audierunt mandata, hæc cuſtodierunt: quomodo tandem permittemus, ut poſt tot retrò priocipum ſanctiones tale quid denuò delinquatur, & innltum relinquatur in noſtra republica? Quæ igitur nobis placuerunt. &c.

X X V I I I. Regula: *Si quis non ſecundum auctionis formulam operas locauerit, uel merces uendiderit: pœna tripli punitur, Nouell. c. 122. his uerbis:* Omnis artifex, aot merceoarius, aut mercator, ſecundum auctionis formulam operas locato, merceſúe uendito. Nam ſi quid amplius acceperit, pœnæ tripli ſubiacet.

X X I X. Regula: *Si tutor, curator uel quis alius depoſito officio, nondũ ratione reddita, cũ fiſco cõtraxerit: pœna falſi tenetur. Quæ regula approbatur, ſimul et diſtinguitur l. 1. §. tutores. ff. ad l. Cornel. de falſis, hiſce uerbis:* Tutores & curatores, & hi qui officio depnſito non reſtituerunt tutelam oel curationem, cum fiſco cootrahere non poſſunt. At ſi quis contra hanc legẽ præfectis ærario obtepſerit: ut periode puniatur ac ſi falſum commiſiſſet, diui Seuerus & Antoninns conſtituerunt. *Sed ad illos* hoc non pertinet (ut ijdem Principes reſcripſerunt) qui antequam tutelam ſuſciperent, hoc geſſernnt. nec enim excuſationes admiſiſſe, ſed fraodes excluſiſſe uidẽtur. Iidem Principes reſcripſerunt, ita demum eom qui rationem tutelæ oel curæ nondum reddiderit, cum fiſco contrahere non debere, ſi uiuat is cuius tutela admĩniſtrata eſt. Nam ſi deceſſerit, licet nnndũ hæredi eius ratinnem reddiderit: iure eũ cnntrahere. Sed etſi inre hæreditario ſnceſſerunt in fiſcalem contractum tutor uel curator, licet ante rationem redditam: nõ puto pœnam locum habere, licet adhuc uiuat is cuius tutela uel cura adminiſtrata eſt. *Concordat l. 49. ff. locati. cuius uerba uide ĩ. lib. 43. cap. 1. quæſt. 1. except. 9.*

X X X. Regula: *Si quis in locum alienum intulerit mortuum: in factum actione tenetur. Quæ regula approbatur edicto Prætoris l. 2. §. Prætor ait. ff. de religioſis, hiſce uerbis:* Prætnr ait, ſiue homo mortuus, oſſa'ue hominis mortui in locum purum alterins, aut in ſepulchrum in quo ius non fuerit, illata eſſe dicentur: qui hoc fecit, in factum actione tenebitur, & pœnæ pecuniariæ ſnbijcietur. *Concordat d. l. 2. §. 1. his uerbis:* Qui mortuum in locum alienum intulit, uel inferre curaoit: teoebitur in factum actione. *Ait Prætor:* In locum purum. *Quis dicatur purus locus, definitur d. l. 2. §. purus, his uerbis:* Purus locus dicitur, q neq; ſacer, neq; ſanctus, neq; religioſus, ſed ab omnibus huiuſmodi nominibus

bus nacere uidetur. *Ait inſuper Pretor:* Aut in ſepulchrum. *Quid ſepulchrum ſit, definitur d.l.2.§.ſepulchrum.cuius uerba uide ī. lib.16. cap. 2.de loco religioſo,queſt.1.reg.1.Huius regule exceptio prima,ſumpta ex loco in quem mortuus illatus eſt,reprobatur d.l.2.§.in locum,bis uerbis:* In locum alterius accipere debemus,ſiue in egro, ſiue in ædificio. *Concordat l.8 §.in bac. ff.eod.tt.bis uerbis:* In hac actione loci puri appellatio & ad ædificium producenda eſt. *Concordat item l. 7. §. aduerſus. ff. eod. tt.bis uerbis:* Aduerſus eum qui in alterius arcē lapideam,in qua edhuc mortuus non erit conditus,mortuum intulit:utilem actionē in factum proconſul dat:quia non propriè uel in ſepulchrum, uel in locum alterius intuliſſe dici poteſt. *Altera exceptio uidetur: Niſi uſufructuarius loci mortuum eò intulerit, Hac exceptio reprobatur d. l. 2. §. ſed & fructuarius, bis uerbis:* Et fructuarius inferendo tenebitur domino proprietaris. *Tertia exceptio uidetur: Niſi ſocius in locum communem mortuum intulerit. Sed & hac exceptio reprobatur d.l.2. §. an & ſocius, bis uerbis:* An & ſocius teneatur,ſi ignorante ſocio intulerit,tractari poteſt: eſt tamen uerius,familiæ erciſcūdæ uel communi diuidundo conueniri eum poſſe. *Quarta exceptio eſt: Niſi non ſepulture cauſa intulit. Hac exceptio approbatur d.l. 2.§. de ea autem, bis uerbis:* De ea illatione Prætor ſenſit, quæ ſepulturæ cauſa ſit. *Quinta exceptio eſt: Niſi reus id quod intulit, rurſus tollit. Hac exceptio approbatur l.7.in prin.ff.d.tt.de religioſis, bis uerbis:* Is qui intulit mortuum in alienū locum, aut id tollere quod intulit, aut loci precium præſtare cogitur per in factū actionem: quæ tam hæredi quàm in hæredem competit,& perpetua eſt. *Plures exceptiones uide ī. lib. 26. capite 2. de loco religioſo, queſt.2.*

QVIBVS COMPETIT ACTIO propoſita?

Soli domino,non alij competit. Que regula approbatur l.2.§.in locum ff.de religioſis, biſce uerbis: In locum alterius accipere debemus, ſiue in agro ſiue in ædificio. Sed hic ſermo domino dat actionem, non bonæ fidei poſſeſſori, nam cum dicat in locum alterius, apparet de domino eum ſentire, id eſt eo cuius locus eſt. *Huius exceptio hac eſt: Niſi ei quoq; qui in eo loco uſumfructum uel ſeruitutem habet. Hac exceptio approbatur l.8.§.in bac.ff. l.tt.bis uerbis:* Non ſolùm domino hæc actio cōpetit, uerùm ei quoque qui eiuſdem loci habet uſumfructum, uel aliquam ſeruitutem: quia ius prohibendi etiam hi habent.

Etiam heredibus hac actio competit. Que regula approbatur l.7.in prin.ff.d tt.cuius uerba uide ī. proximè,excep.5.

ADVERSVS QVOS COMpetit actio propoſita?

De hæredibus proponitur d l.7.in prin.

De eo qui curauit inferri,proponitur l.2.§.1.ff.d. tt. cuius uerba uide paulo ſuperius ead. reg. 30. in prin.

QVID VENIAT IN ACTIone propoſita?

Vt aut tollat quod intulit,aut precium loci preſtet, Que regula approbatur d.l.7.in prin.

QVANDIV COMPETIT?

Perpetua eſt actio. Que regula approbatur l.7. in prin.

ADFINIA REMEDIA.

Si ſocius ſecit, familiæ erciſcundæ uel communi diuidundo actio eſt. Que regula approbatur l.2.§.an & ſocius.ff.de religioſis.cuius uerba uide ī.ead. reg. 30.except. 3. Aliud remedium proponitur ī. reg. prox.

XXXI. REGVLA: *Si quis in locum publicis uſibus deſtinatum,mortuum intulerit,proponitur l.8.§.ſi in locum.ff.de religioſis,biſce uerbis:* Si in locum publicis uſibus deſtinatū intulerit quis mortuum, Prætor in eum iudicium dat. Si dolo fecerit,extra ordinem erit plectendus,modica tamen coercitione: ſed ſi ſine dolo,abſoluendus eſt.

XXXII. *Regula: Si liber homo ſciens ſe pro ſeruo uenire paſſus eſt,in factum actione tenetur.de qua uide ī.lib.42.cap.8.*

CONCLVSIO SEXTÆ partis Digeſtorum.

HActenus obligationes & actiones ex maleficijs deſcendentes enumeratæ ſunt atq; deſcriptæ. Quanquam & plures huiuſmodi actiones enumerari poſſunt. Ex interdictis enim actiones competentes pleraq; delictum aliquod cauſam habent: & accuſationes publicæ omnes ex maleficijs deſcēdunt. Ex contractibus quoq; ueſientes actiones non rarò propter delictum aliquod committuntur. De quibus omnibus & ſingulis in ſuperioribus Partibus ſuo loco tractatum eſt. Sunt inſuper maleficiorum alia cōmunia,alia propria certarum perſonarum,puta magiſtratuum: ut ambitus crimen, repetundarum. ſi iudex litem ſuam fecerit,&c. militum: ut deſertionis, emanſionis delictum,&c. clericorum et monachorum: ut hereſeos crimen. accuſatorū: ut calumniæ, prævaricationis et tergiuerſationis crimina. item tutorum, curatorum, procuratorum, nautarum, & aliarum huiuſmodi perſonarum: de quibus ſingulis etiam ſuprà, ſuis locis actum eſt. Sunt item quedam delicta certarum rerum propria: ut ſacrilegij, ſepulchri uiolati, peculatus, termini moti crimen. uel quæ committuntur in loca uel itinera publica: unde populares actiones oriuntur. Sed & quarundam actionū peculiaria ſunt malefici: ut iuriſiurandi, periurium ſi fiat, hereſis ſectus, adulterium & ſtuprum: matrimonij, ut ſi

quis cognatam ſuam in uxorem duxerit, uel tutor pupillam ſuam &c. emptionis & uenditionis, ut ſi quis liberum hominem uendiderit. Et in ſumma, quodcunq; contra ius uel officium perſonarum, rerum, aut actionum à legibus præſcriptum committitur: ſiquidem pœna uel certa uel incerta à legib. addita eſt, delictū uel crimē eſt, quod uel actionē uel accuſationē, uel ſaltem officium magiſtratus inducit. Sic l. 6. in prin. ff. de re militari: Omne delictum eſt militis, quod aliter quàm diſciplina communis exigit, committitur: ueluti ſegniciæ crimen, uel contumaciæ, uel deſidiæ. *Verùm de iſtis omnib. in hac Sexta Parte tractare abſurdum eſſet: proinde ex ſuperioribus Partibus reliqua ſunt petenda. Sed & in ſequente Parte Septima quædam actiones proponentur, quæ tum ex delicto deſcendunt, tū pœnam perſequuntur: ut actio Quod metus cauſa, de dolo malo, in factum de calumniatoribus, &c. Quæ actiones, cum ad reſcindendum id quod geſtum eſt, pertineant, & ad id quod datum eſt reuocandum: noluí ab in integrum reſtitutionibus, quibus amiſſa iura recuperantur, ſeparare. Sit igitur Sextæ Digeſtorum Partis hic*

FINIS.

INDEX LEGVM QVAE IN HAC SEXTA DIGESTORVM PARTE continentur.

LIBRI NONI PANDECTARVM.

Si Quadrupes pauperium feciſſe dicetur. Tit. I.

L. I. in prin. lib. 47. cap. 1. queſt. 1.
§ Quæ lex. d. cap. 1. queſt. 1. reg. 1.
ibi: quæ actio. d. cap. 1. queſt. 2. except. 6
§ Ait autem. d. queſt. 2. in prin.
§ Itaq; ut Seruius. d. queſt. 2. except. 1
§ Quod ſi propter. ibidem
§ Sed etſi canis. ibidem
§ Sed etſi inſtigata. ibidem.
§ Et generaliter. d. queſt. 2. except. 4
§ Ideoq; ſi equus. d. except. 1
§ At ſi cum. d. queſt. 2. except. 2. repl. 1
§ Et ſi alia. d. except. 1. item except. 7. item queſt. 4. reg. 1.
§ Siue autem d. except. 5
§ In beſtijs. d queſt. 2. except. 4
ibi: quia deſinit. lib. 21. cap. 1. cauſa 1. except. 4
§ Cum arietes. lib. 46. cap. 11. except. 15. repl. 1. itē lib. 47. cap. 1. queſt 2. except. 3
§ Et cum etiam. d. cap 1. queſt. 4 reg. 2
ibi: Plenè ſi ante. d. queſt. 1. except. 9.
ibi: Noxæ autem d. cap. 1. queſt. 6. reg. 1. except. 5
§ Si commune. d. cap. 1. queſt. 4. reg 4.
§ Interdum. d. cap 1. queſt. 5. reg. 1. except 1. repl. 2.
§ Si poſt litem. d. cap. 1. queſt. 2. except. 9. repl. 1. item d. except. 1. repl. 1. item lib. 46. cap. 12. queſt. 1. reg. 3.
§ fin. d. cap. 1. queſt. 3 reg 2. item queſt. 4. reg. 1
L. II. in prin. d queſt. 3. reg. 1
§ Si quis aliquem. lib. 47. cap. 1. queſt. 2. except. 2.
L. III. d. queſt. 2. except. 8. item queſt. 5. reg. 2. itē lib. 46. cap. 13. queſt. 3 reg 10.
L. IIII. d. queſt. 2. except. 5.
L. V. d queſt. 2. except. 1 repl. 1

Ad legem Aquiliam. Tit. II.

L. I. lib. 46. cap. 10. queſt. 2. reg. 1
in fine. d. queſt. 2. reg. 2.
L. II. in prin. d. cap. 10. in prin. item cap. 12. queſt 2. reg. 1.
§ Et infra. d. queſt. 3. reg. 5
§ Vt igitur. lib. 46. cap. 10. queſt. 3. cauſa 2. except. 21 & 22
§ Elephanti. d. except. 22. repl. 1
L. III. d. cauſa 2. in prin. & except. 1. item cap. 11. except. 13
L. IIII. d. cauſa 2. except. 2. item lib. 4. cap. 4. queſt. 2. except. 1
ibi: Nā aduerſus. lib. 50. cap. 5. in uerbo Defendere, reg. 2
§ Lex duodecim. lib. 4. cap. 4. queſt. 1. except. 7
L. V. in prin. d. except. 2. item d. except. 3.
ibi: Etſi metu. d. except. 7. repl. 1
§ Iniuriam lib. 46. cap. 10 queſt. 5. cauſa 1. item cap. 12. queſt. 5. except. 19.
§ Et ideo quærimus. lib. 46. cap. 11. except. 1
ibi: Aut tegula. lib 46. cap. 10. queſt. 3. cauſa 16
§ Sed etſi infans. d. cap. 11 except. 2
§ Quod ſi impubes. d. cap. 11. except. 3
§ Si magiſter, cum lege ſequente. d. cap. 11. except. 18. repl. 4 item lib. 43. cap. 6. queſt. 1. cauſa 9. except. 1. repl. 1
L. VI. ibidem. item lib. 46. cap. 3. except. 8. repl. 2. dupl. 3. tripl. 1
L. VII. in prin. lib. 46. cap. 12. queſt. 3. reg. 10
§ 1. lib. 46. cap. 10. queſt. 3. cauſa 2. except. 17.
§ Sed etſi quis. d. queſt. 3 cauſa 14
§ Proinde ſi quit. lib. 46. cap. 12. except. 19. item cap. 12. queſt. 2 reg. 1. except. 1
§ Si in colluctatione. lib. 46. cap. 10. queſt. 3. cauſa 2. except. 12 repl. 1

§ Sed

§ Sed etſi quis.d.cauſſa 2.except.16.& except.19.itē cap.12.quæſt.5.except.1.
ibi: Vnde adſerit.d.cauſa 2.except.15.
§ Sed ſi quis. lib. 46. cap. 10. quæſt. 3. cauſſa 9. & cauſſa 22
§ fin.d.quæſt.1.cauſſa 5.item cap.12.quæſt.5. except. 9.item lib. 43. cap. 2. quæſt.1. cauſſa 9. except.1. repl.2.
L.VIII.in prin. d.quæſt.3.cauſa 6.
§ Sed & qui bene.d.quæſt.1.cauſa 7
§ Mulionem.d.quæſt.1.cauſa 2.except.14.item cap. 11.except.18.repl.3.
L.IX.in prin.d.quæſt.1.cauſa 3.item cap.12.quæſt.5. except.3.
§ Si quis per uim.d.quæſt.3.cauſa 4.
§ Si quis hominē. lib. 46. cap.12. quæſt.5. except.1. exemplo 1.
§. Si ſeruum.d.except.1.exemplo 6.
§ Sed etſi d. lib. 46. cap. 10. quæſt. 3. cauſa 2. except.12.
§ fin.d.cauſa 2.except.9.
L.X.d. except.12.
L.XI.in prin.d. cauſa 2.except.11. itē cap.12.quæſt. 2.reg.2.except.1.repl.2
§ Si alius.d.reg.2.except.3.
§ Sed ſi plures.d. quæſt.2.reg.5. item quæſt.1. reg.6. in fine.
ibi: Etſi cum uno,lib.46.cap.11.except.27.repl.2.
§ Celſus ſcribit.d.reg.6.
§ Si plures.d.reg.5.
§ Item cum eo.lib.46.cap 12.quæſt.3.reg.3. item lib. 47.cap.1.quæſt.2.except.1.
§ Legis autem.d.cap.12.quæſt.1.reg.2.in prin.
§ Si in eo.d.reg.2.except.8.item lib.42.cap.5.reg.2.
§ Sed etſi ſeruus.d.cap.12. quæſt.1.reg.2. except.3.
§ Eum cui.d.reg.2.except.1.
§ fin.d.reg.2.except.2
L.XII.lib.46.cap.11.except.6.repl.1.item d.exc.2.
L.XIII.in prin.lib.46.cap.12.quæſt.5.except.4.
§ Fugitiui.d.cap.12.quæſt.1.reg.2.
§ Iulianus.d.cap.11.except.9.
§ Si ſeruus.lib. 46. cap.10. quæſt.3. cauſa 2.exc.20. item cap.12.quæſt.1.reg.1.except.1.
§. fin.d.reg.1.except.2.
L.XIIII.lib.46.cap.11.except.6.repl.4
L.XV.in prin.d.except.2.repl.2.
§ Si ſeruus.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſa 2 except.23. item cap.12.quæſt.3.reg.6.
§ Sed ſi uulneratum. lib.46.cap.11.except.26.
L.XVI.ibidem.
L.XVII.in prin.d.cap.11.except.6.repl.2 & 3.item cap.12. quæſt.1. reg.2. except.1. item except.6.in fine.
§ Si coniunctim. d. quæſt.1. reg.1. except.2. repl.1. dupl.1.
L.XVIII.lib.46.cap.11.except.27. repl.4. item cap. 12.quæſt.5.except.11.
L.XIX. cum lege ſequente.d.cap.11.except.4. repl. 3.item cap.12.quæſt.3.reg.8.
L.XXI. in prin.d.quæſt.3.reg.1.
§ fin. cum lege ſequente.d.quæſt.1.reg.3.
L.XXIII.in prin.d.reg.1.
1.lib.46.cap.11.except.26.
§ Idem Iulianus.d.reg.1.
§ Idem Iulianus.lib.46.cap.12.quæſt.3.reg.1.
§ Sed etſi ſeruus.d.quæſt.3.reg.3.
§ Sed etſi bone.d.reg.1.
§ In ſumma.d.reg.1.
§ Si infans.lib.46.cap.10.quæſt.2.cauſa 2.except.18.
§ Hanc actionem.lib.46.ca.11.quæſt.1.reg.1.in prin. item quæſt.2.reg.1.
ibi: Cum ſit pœnalis.lib.46.cap.10.quæſt.2.reg.3
§ Si dolo.lib.46.cap.12 quæſt.5.except.6.
§ Hæc actio.d.cap.12.quæſt.3.reg.5.
§ fin.cum lege ſequente.lib.7.cap.5.de cōfeßis.quæſt. 1.except.6.
L.XXV.in prin.ibidem.
§ Si procurator.d.quæſt.1.except 1.
§ fin.d.cap.5.de confeßis.quæſt.7.reg.1. item lib. 46. cap.12.quæſt.4.reg.1
ibi: Nam nullæ partes. lib.50. cap.5. in uerbo Confeßio.
L.XXVI.d.quæſt.7.reg.1.& d.quæſt.4.reg.1.
L.XXVII.in prin.lib.46.cap.12. quæſt.5. excep.21.
§ 1.lib.46.cap.11.except.8.item cap.11.quæſt.2.reg. 2.except.4.
§ Item ſi ſeruus.d.cap.11.quæſt.3.reg.13.
§ Serui autem.d.except.4.repl.2.
ibi: Sed an is.d.except.4.repl.3.
§ Huius legis.d. quæſt.3.reg.2. item cap.10.quæſt.1. item quæſt.3.cauſa 47.
§ Si quis igitur.d.cap.10.quæſt.3.cauſa 18
§ Proinde.d.cauſſa 18
§ Item ſi arbuſtum.d.quæſt.3.cauſa 24.& cauſſa 30.
§ Si quis inſulam. d. cauſa 24. item cap. 12. quæſt.1. reg.2.except.4
§ Si fornacarius.d.cap.12.quæſt.2. reg.3. item quæſt. 5.except.9.itē lib.43.cap.2.quæſt.1.cauſa 12. except.1.repl.1.
§ Si furnum.d.quæſt.5.except.1.exemplo 7.item except.18.item cap.11.except.13.repl.1.
§ Proculus.d. repl.3. item d.cauſa 12. except.7. item d.cap.2.quæſt.7.reg.1.except.3.item lib.46.cap. 11.except.27.repl.4.item cap. 12. quæſt.1. reg.11. item quæſt.5.except.9.
§ Si cum apes d.cap.11.except.14.repl.2.
§ Inquit lex.d.quæſt.5.except.4. itē d.cap.12.quæſt. 1 reg.2.except.5.item lib.cod.46.cap.10.quæſt.3. cauſa 31.& cauſa 47.
ibi: Etſi colonus lib.46.cap.11.except.27.repl.1.item cap.12.quæſt.4.reg.2
§ Cum eo planē.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſa 34.& cauſa 36.
ibi: Nec negat.d.quæſt.3.cauſa 47. item lib.50. cap. 5.in uerbo Genus,reg.2.
§ Rupiſſe.d.cauſſa 47.
ibi: Cæterum ſi nullo.lib.46. ca.11 except.22. itē cap. 12.quæſt.3.except.20.

§ Si quis ueſtiment.d.quæſt.3.cauſa 48.
§ Item ſi quis.d quæſt.3.cauſa 15.
§ Item ſi quis frumento d.quæſt.3.cauſa 17
§ Si quis de manu.d.quæſt.3. cauſa 49. item lib.49. cap.5.reg.1.except.7.in prin.& repl.2. item cap. 7.reg.1.except.1
§ Si mulier.d.quæſt.3.cauſa 20.
§ Etſi mulum d quæſt.3.cauſa 13.
§ Si nauem.d.quæſt.3.cauſa 44
§ Si oliuā.d.quæſt 3.cauſa 31.item cap.11. except.21. item cap.12.quæſt.5.except.13
§ Si ſalictum.d.cauſa 12.except.1
§ Etſi puerum.d.except.22.item d.quæſt.5. except.15 & except.20
§ Si calicem.lib.43. cap.6. quæſt.1.cauſa 9.except.1. repl.2.item except.2
§ Si cum marito.lib.46.cap.11.except.11.
§ Si quis ædificij lib.46.cap.10. quæſt.3.cauſa 25
§ Si quis aquæductum.d. quæſt.3.cauſa 40
§ Si ex ploſtro.d.quæſt.3.cauſa 52
§ Si quis ſeruum.lib.43.cap.1. quæſt.1. cauſa 11.item lib.47.cap.1.quæſt.2.except.1
ibi: Mihi autem.d.cap.3. quæſt.5. except.5. item lib. 46.cap.12.quæſt.5.except.9.& except.10
§ fin.lib.43.cap.2.quæſt.7. reg.1. except.3. item lib. 46.cap.10.quæſt.3.cauſa 14
L.XXVIII.d.quæſt.3.cauſa 10
ibi: Et multa.lib.46.cap.11.except.24
L.XXIX.in prin.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſa 11
§ 1.d.cap.11.except.14
§ Si nauis.d.quæſt.3.cauſa 42
§ Item Labeo.d.quæſt.3.cauſa 41
ibi: Sed ubi damni.lib.49.cap.14.quæſt.3.reg.3.except.1
§ Si nauis.lib.46.cap.10 quæſt.3.cauſa 42
§ Si funem.d.quæſt.3.cauſa 41.
§ Ex hoc.d.quæſt.3.cauſa 17
§ Municipales. lib. 36. cap.14.reg.8.except.2.itē lib. 46. cap. 11. except.5. item cap.12. quæſt.5.except.1
ibi: Si quid tamen.lib.46.cap.10.quæſt.3. cauſa 2.except.5.item cauſa 15
§ fin lib.46.cap.12.quæſt.3.reg.1
L. XXX. in prin.lib.46. cap.20. quæſt.3.cauſa 2. except.4
§ 1.lib.40.cap.4.cauſa 8.except.1. item lib.46. cap. 12.quæſt.1.reg.2.except.6
§ Si quis alienum.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſa 18
§ In hac actione.d.quæſt.3.cauſa 24.item cap.11.except.18.repl.1
ibi: Nam & qui occaſ.d.quæſt.3.cauſa 51
§ fin.d quæſt.3. cauſa 2.except.24. itē cap.12.quæſt. 3.reg.6.cauſa 3
L XXXI.lib.46.cap 10.quæſt.3. cauſa 2. except.12
L.XXXII.in prin.lib.46.cap.12.quæſt.1.reg.12
§ fin.d quæſt.3.reg.6.caſu 4.item cap.11. except.17. repl.3
L.XXXIII.in prin.d.quæſt.3.reg.4.
§ fin.d.cap.12.quæſt.5.except.5
L.XXXIIII.cum lege ſequēte.lib.46.cap.12.quæſt. 1.reg.1.except.2.repl.1.dupl.1
L.XXXVI.in prin.d.repl.1
§ Si dominus.lib.46.cap.11.except.26.
L.XXXVII. in prim. lib.46. cap.12.quæſt.2.reg.2. except.2
§ Si quadrupes.d.cap.12.quæſt.3.reg.1.
L.XXXVIII.lib.46.cap.11.except.10
L.XXXIX.d.cap.11.except.14.repl.2.item cap.10. quæſt.3.cauſa 21
L.XL.d.quæſt.3.cauſa 46.except.1
L.XLI.in prin.d.quæſt.3.cauſa 45.
ibi: Ibidem autem.d.cauſa 46.in prin.
§ Sed etſi quis.lib.19.cap.8.quæſt.9. except.10.item lib.46.cap.12 quæſt.5.except.19
§ fin.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſa 32.except.3.itē except.gener.24
L. XLII. lib.39.cap.7. quæſt.3.except.10.repl.4.itē cap.8.quæſt.9.except.11.itē lib.46.cap.10.quæſt. 3.cauſa 45.item cap.12.quæſt.5.except.12.
L.XLIII.d.cap.12.quæſt.1.reg.1.except.1
L. XLIIII. in prim. lib.46. cap.11. except.18. repl.1. dupl.1
§ Quoties.lib.46.cap.12.quæſt.2.reg.2. except.4.
L.XLV. in prim.d.except.4.
§ Lege Aquilia.lib.46.cap.11.except.23
§ Si meum. lib.46. cap.10. quæſt.3. cauſa 2. except 8
§ Cum ſtramenta.d.cauſa 2.except 13
§ Qui cum.d. cauſa 2. except.2.item lib. 50. cap.5.in uerbo Defendere, reg.3
ibi: Sed ſi defendendi.d.except.2. repl.1. item except. 7.item cap.11.except.16
§ fin.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſa 28.
L. XLVI. cum lege ſequente. lib.46.cap.11.except. 27.repl.3.item cap.12.quæſt.3.reg.9
L. XLVIII. d.repl.3. item lib.47. cap.4. quæſt.7. reg.3.
L XLIX. in prim.lib.46.cap.12. quæſt.5. except.3.
§ Quod dicitur.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſa 1. item cap 11.except.17
L.L.d quæſt.3.cauſa 25
L. LI. lib.46. cap.12. quæſt.2. reg.5. item quæſt.3. reg.6
ibi: Idq; eſt conſequens authoritati.d.reg.6.in fine.
ibi: Aeſtimatio autem perempti.d.quæſt.3.reg.9. except.1
ibi: In quo precium quoq;.d.quæſt.3.reg.3
ibi: Cum neq; impunita.lib.50.cap.5. in uerbo Maleficia,reg.1
ibi: Multa autem iure ciuili.lib.1.cap.6.reg.3
ibi: Cum plures trabem.lib.46.cap.5.reg.3
L. LII. in prim. lib. 46.cap.12.quæſt.3. reg.6. caſu 3
§ 1.lib.46.cap.11.except.15
§ In cliuo.lib.46.cap.10. quæſt.3.cauſa 8.itē cap.12. quæſt.2. reg.4. item lib.47. cap.1. quæſt.2.except.1
ibi: Nam nihilominus. lib.46. cap.11.exceptione 18. repl.1

ibi:

ibi: Quoniam non ſua.d.cap.11.except.19.
§ Quidam boues. lib.41.cap.1.queſt.1.cauſa 49. itẽ lib.47.cap.1. queſt.1.except.1.
§ fin.lib.46.cap.10.queſt.3.cauſa 2.except.12
L.LIII.d.queſt.3.cauſa 11
L.LIIII.lib.46 cap.11.except.7
ibi: Quod ſi poſt.lib 48.cap.19.except.7.repl.5.
L.LV.d.cap.11.except.7.repl.1.item cap.12 queſt.3. reg.1.
L.LVI.d.cap.11.except.11
L.LVII.lib.39.cap.1.queſt.1. cauſa 3. except.1. item lib.47.cap.1.queſt.1.except.1.

De his qui deiecerint uel offuderint. Tit. III.

L.I.in prin.lib.47.cap.16.in prin.
ibi: In eum qui.d.cap.16.queſt.6.reg.1.in prin.
ibi: In duplum.d.cap.16.queſt.7.reg.1
ibi: Si eo ictu.d.queſt.7.reg.1.except.2
ibi: Si uiuet.d.reg.1.except.1
ibi: Si ſeruus.d.reg.1.except.3
§ Summa cum.d.cap.16.queſt.2
§ Parui autem. d. cap.16. queſt.4. except.1.& except.2
§ Quod cum.d.queſt.4.cauſa 2
§ Hæc in factum.d.cap.16.queſt.3.reg.1. item queſt. 6.reg.1.
ibi: Nec adiicitur.d.queſt.4.except.6.item queſt.7. reg.1.in prin.
§ Sed cum liber.d.queſt.7.reg.1.except.1
§ Hæc autem.d.reg.1.except.2
§ Si filiusfamilias.d.cap.16. queſtione 6.reg.1. exc.9
§ Cum ſeruus.d.reg.1.except.6.item queſt.7.reg.1. except.4.
§ Habitare.d.cap.16.queſt.6.reg.1
§ Hoſpes planè.d.reg.1.except.1
§ fin.cum lege ſequente.d.queſt.6.reg.3
L.III.d.reg.3.item d.cap.16.queſt.4. except.8. item queſt.7.reg.2
L.IIII.d.reg.3.item queſt.9.reg.2
L.V.in prin.d.reg.3.except.2
§ 1.lib.47.cap.16.queſt.6.reg.1.except.2.item reg. 3.except.1
§ Interdum tamen.d.reg.3.except.2
§ Si horrearius.d.cap.16.queſt.4.except.7.itẽ queſt. 6.reg.1.except.3
§ Cum autem.d.cap.16.queſt.9.reg.1
§ Hæc autem.d. cap.16. queſt.5. reg.1.item queſt.6. reg.1.item queſt.8
§ Quæ autem de eo.d.reg.1.except.1.item d.queſt.8. except.1
ibi: Nam & pœnalis. lib.47. cap.16. queſt.3.reg.2. & 3.item queſt.5.reg.2
ibi: Sed ſi libero.d.reg.1.except.2.item queſt.8.except.2
ibi: Quippe quod.lib.46.cap.12.queſt.1.reg.1. except.3
ibi: Nam ex bono.lib.47.cap.16.queſt.1.reg.4
§ Prætor ait.lib.27.cap.3.queſt.11.reg.7.item lib.47. cap.17.in prin.
§ Hoc edictum.d.cap.17.queſt.2
§ Ait Prætor.d.cap.17.queſt.4.except.1
§ Supra eum locum.d.queſt.4.except.2
§ Poſitum habere.d.cap.17.queſt.6.reg.2.
ibi: Quære ſi ſeruus.d.cap.17.queſt.7.exc.1. repl.1
§ Prætor ait.d.queſt.4.except.5
ibi: Nec ſpectamus.d.queſt.4.except.6
§ Si id quod.lib.47.cap.16. queſt.4. cauſa 2. itẽ cap. 17.queſt.6. reg.1
ibi: Nam pictor.d.cap.17.queſt.4.except.3
§ Idem ſeruandum.d.queſt.4.except.4
§ fin.d.cap.17.queſt.3.reg.2.& 3. item queſt.5. item queſt.6.reg.3
L.VI.in prin.lib.47.cap.16.queſt.4.except.4
§ 1.d.queſt.4.except.5
§ Habitator.d.cap.16.queſt.6.reg.1
§ fin.d.queſt.4.except.3.item d.queſt.6.reg.1.
L.VII.d.cap.16.queſt.7.reg.1.except.2. item lib.46. cap.12.queſt.3.reg.10

De noxalibus actionibus. Tit. IIII.

L. I. lib.47. cap.2. queſt.2. in prin. item except.15. in prin.
L.II.in prin.d.except.15.repl.1
§ Is qui non.d.cap.2.queſt.4.reg.1.except.1.& 2.item queſt.11.except.8.repl.1
L.III.d.except.15. repl.1.dupl.1
L.IIII.in prin.d.dupl.2
§ Si extraneus.d.repl.1.dupl.2
§ Cum dominus. d. queſt. 2.except. 19. repl.2. item queſt.4.reg.1.except.1.item lib.6.cap.4.membr. 1.queſt.7.reg.1.except.1
ibi: Contrà quoq;.d.repl.1.dupl.1
L.V.in prin.lib.47.cap.2.queſt.4.reg 3.
ibi: Nec altero. d. cap.2. queſt.2. except. 19. repl.1. dupl.2.tripl.1.
§ Differentia.d.queſt.2.except.9.repl.1.item queſt. 4.reg.1.except.1
ibi: Sed ſi ipſe.d.queſt.4.reg.2.except.1.
L.VI.d.cap.2.queſt.11.except.8.repl.1.dupl.1
L.VII. in prin.d. queſt.4.reg.1
ibi: Sed & hæres.d.queſt.4.reg.2.in prin.
§ Pomponius.d.cap.2.queſt.2.except.15.repl.1.dupl. 3 item except.19.repl.1.dupl.1.item queſt.4.reg. 1.except.1.repl.1
L.VIII.d.except.15.repl.5.item d.queſt.4.reg.1.
ibi.Planè ſi per hoc.d.cap.2.queſt.10.reg.7
ibi: Quanquam quis d.cap.1.queſt.2. exc.13. repl.3. item queſt.12.except.1
L.IX.d.queſt.1.except.19. repl.1. dupl.2. itẽ queſt. 4.reg.3.item queſt.10.reg.7
L.X.d.reg.7
L.XI. lib.47.cap.2.queſt.1.except.15. repl.10. item queſt.4.reg.1.except.4.item queſt.10.reg.4.exc.1.
ibi: Cum autem cœperit.d. except.1.repl.1
L.XII.d.queſt.2.except.17.repl.1.
L.XIII.d.queſt.1.except.15.repl.11
ibi: Sed etſi ſtatu.d queſt.2.except.11
ibi: Vel exiſtente.d.cap.1.queſt.4.reg.1.in prin.

ibi.Sed & officium.d queſt.2. except.15.repl 9.
L.XV.d.except.13.repl.4.item queſt.11. except.8
L.XVI.d.queſt.2.except.18.repl.1.
ibi: Sicuti mortuo.d.queſt.2.except.9.repl.2.
L.XVII.in prin.d.queſt.2.except.15.repl.1. in prin. item except.19.repl.1.dupl.2.tripl.3
ibi:Ipſi tamen inter ſe.d.cap.2.queſt.10.reg.7
§ Illud iniquum.d.reg 7.except.1
§ Si plures d.queſt.2.except.15.repl.6
ibi:Etſi ego dominus.d.cap.2.queſt.10. reg.2. exe.3.
ibi:Etſi condemnatus.d.except.15.repl.7.item queſt. 10.reg.6
L.XVIII.lib.47.cap.2.queſt.2.except.7
ibi:Sed cum eo non eſt.d.cap.2.queſt.4.reg.1.exc.4. repl.4
ibi:Et ideo dominus.d.queſt.2.exc.15.repl.6. dupl.1.
L.XIX.in prin.d.exc.15.repl.11.dupl.1.itē queſt.10. reg.8
§ Si ſerui.lib.47.cap.1.queſt.4.reg.1.except.4.repl. 4.dupl 1
§ Si ſeruus.d.cap.2.queſt.2.except.2.item except.15. repl.3
L.XX.d.queſt.2.except.11. item except.15. repl.12. item except.19.repl.1.
L.XXI.in prin.d.queſt.2.except.16.repl.1
ibi:Sed non aliâs.d.queſt.1.except.17
§ Eos quorum.d.cap.2.queſt.9.reg.1
§ Pretor ait.d.cap.2.queſt.2.except.17.repl.2
§ In poteſtate.d.queſt.2.except.15.repl.15
§ Quod ſi reus. d. exc.17. repl. 2. itē queſt.10.reg.2
§ Si tutor.d.except.17.repl.2.item except.18. repl.2.
§ Si iuſiurandum.d.except.18.repl.1
§ Neratius quoq;.d.except.17.repl.3
L.XXII. in prin.lib.47. cap.2. queſt.2. except.17. repl.4.item queſt.4.reg.1.except.4.repl.2
§ 1.d.except.4.repl.3.item d.repl.4
§ Quid eſt autem.ibidem
§ Dominus.d.cap.2.queſt.10.reg.1
§ fin.d.cap.2.queſt.2.except.17. repl.2. item except. 15.repl.15.
L.XXIII.d.except.17.repl.3
L.XXIIII.d.cap.2.queſt.4.reg.1.except.3
ibi:Iulianus autem.d.except.17.repl.1.dupl.2.
L.XXV.d.dupl.1
L.XXVI. in prin. lib.47.cap.2.queſt.2.except.19. repl.1.dupl.1.item queſt.4.reg.1.except.3.repl.1.
§ His conſequens.d.exc.19.repl.1.dupl.2.itē queſt.4. reg.3
§ Item ſi ex plurib.ibidem
§ Si ſeruum.d.except.19.repl.1.dupl.3.item exc.20
§ Si is quem. d. queſt. 2. exc.9.repl.2 & 8.item exc. 17.repl.1.dupl.1
§ Neq; heredi. d. queſt.2. except.15.repl.15. dupl.1 & 2. item queſt.1. reg.1. except.1. item queſt.4. reg.2.except.2

§ Si abſente.lib.47.cap,2.queſt.10.reg.2.exe.1.2 et 3
ibi:Sed & actori.d.cap.2.queſt.2.except.19.repl.1
L.XXVII.in prin.d.cap.2.queſt.4.reg.1.except.4. repl.4.dupl.2.uē repl.3.dupl.1.uē queſt.10.reg.3.
§ Ex his que.d.queſt.1.except 15.repl.10
ibi:Quia nullum.d.queſt.10.reg.4.except.1
ibi:Certè tamen.d.except.1.repl.1
L.XXVIII. d.except.15. repl. 10. item d.repl.1.item lib.12.cap.2.except.11.repl.12.
ibi: Siue ipſe poßideat. lib.21. cap.11. queſt.1.except. 18.repl.2
ibi:Eademq; dicenda.lib.47.cap.2.queſt.10. reg.2.
L.XXIX.lib.47.cap.2.queſt.2.except.16.item except.17.in prin.
L.XXX.d.queſt.10.reg.2.except.1 & 3
L.XXXI.lib.47.cap.3.queſt.1.repl.4.
ibi:Certè non tantùm.d.queſt.1.repl.9
ibi:Sed & furti.d.queſt.1.repl.2
L.XXXII.lib.47.cap.2. queſt.2. except.15. repl. 9. item except.16.repl.1.item queſt.10.reg.2
L.XXXIII.in prin.d.queſt.2.except.16.
ibi:Quod ſi liber,cum lege ſequēte.d. queſt.2. exc.9
L.XXXV.d.except.3.
ibi:Quinimò etiam illud.lib.45.cap.11. queſt.3. except.18.repl.3.
L.XXXVI.lib.47.cap.2.queſt.4.reg.1.except.5
L.XXXVII.d.cap.2.queſt.2.except.13.item lib.46. cap.1.queſt.2.except.49
ibi:Quod ſi poſt litem.d.except.13.repl.2
L.XXXVIII.in prin.d.repl.2
§ Iulianus autem.d.cap.2.queſt.2.except.14
§ Si ſeruus.lib.46.cap.3.queſt.2.except.18.repl.6
§ Sed etſi ſeruus.d.cap.9.queſt.1.cauſa 9
L.XXXIX.in prin.lib.47.cap.2. queſt.2. except. 19.repl.1.dupl.2.tripl.2.item queſt.4.reg.3
§ Qui alienū.d.queſt.4.reg.1.except.6. item queſt. 9.reg.2
§ Si quis dicat.lib.47.cap.2.queſt.1.except.17.repl.1. dupl.1
§ Sed etſi poſt.d. queſt. 2. except. 16. item d. repl.1. dupl.1.item repl.3.dupl.1
ibi:Sed mortuo.d.queſt.2.except.9
L.XL.in prin.d.queſt.2.except.5.repl.3
ibi:Sed ſi idem.lib.46.cap.1.queſt.2.except.15
L.XLI. d. except.5.repl.4. item d.cap.2.queſt.11. except.1.
L.XLII.in prin.lib.47.cap.2.queſt.2.except.1.item queſt.7
§ Si quis pro.d.queſt.2.except 9.repl.4.
§ He actiones.d.queſt.2.except.17.itē queſt.3.reg.1. item queſt.8
ibi:Item aduerſus.d.cap.2.queſt.4.reg.2
ibi: Proinde etſi ſeruum.d.queſt.4.reg.1
L.XLIII.d.cap.1.queſt.5
ibi:Et carere.d.cap.2 queſt.2.except.16

LIBRI VNDECIMI PANDECTARVM.

De ſeruo corrupto. Tit.III.

L.I.in prin.lib.47.cap.9.in prin.item queſt.2. cauſa 1 & 2
ibi:Dolo malo.d.queſt.2.except.12
ibi:In duplum.d. cap.9. queſt.6. reg.1. in prin:item reg.3

§ Qui

§ Qui bone.d.quæſt.2.except.2
ibi:Quia nec ipſe.d.cap.9.quæſt.3.reg.1.except.2
ibi:Sed nec eum.d.quæſt.2.except 10
§ Quod autem.d.quæſt.2.cauſſa 1
§ Perſuadere.d quæſt.2.cauſſa 2
ibi:Et ideo prætor.d.quæſt.2.except.14
ibi:Qui igitur ſeruum.d.quæſt.2.cauſſa 3
§ Sed uerum.d.quæſt.2.except.8
ibi:Imò etſi erat.d.quæſt.2.cauſſa 4 item except.14.
repl.1
§ fin.cum lege ſequente.d.quæſt.2.except.11.item d.
quæſt.2.cauſſa 2
L.III.cum lege ſequente.d.except.11.& except.12.itē
lib.47.cap.12.quæſt.5.except.1.exemplo 4
L.V.in prin.d.except.12
§ Si quis dolo.d.quæſt.2.except.13
§ Hæc actio.lib.47.cap.9.quæſt.6.reg.1.in prin.
§ Si ſeruus.d.reg.1.except.2
§ fin.cum duab:legib.ſequentib.d.cap.9.quæſt.2.except.15.item quæſt.6.reg.3
L.VIII.d.cap.9.quæſt.3.reg.2.except.1
L.IX.in prin.d.cap.9.quæſt.2.except.3.item quæſt.9.
except.3
§ Si in ſeruo.d.quæſt.2.except.1.item quæſt.3.reg.1.except.2
§ fin.d.cap.9.quæſt.6.reg.2.in prin.item reg.3
L.X.d.quæſt.6.reg.6
L.XI.in prin.d.quæſt.6.reg.5.except.1.item reg.7.
except.1.
ibi:Nam & uerba.d.reg.5.in prin.
§ Seruo.d.reg.7.except.1
§ Quamuis.cum lege ſequente.lib.47.cap.9.quæſt.2.
except.16.item quæſt.9.except.1
L.XIII.in prin.d.cap.9.quæſt.3.reg.2.item quæſt.4.
reg.4.item quæſt.8
§ Sed etſi quis.d.ca.9.quæſt.2.exc.9.itē quæſt.9.exc.4
L.XIIII.in prin.d.except.4
§ 1.d.quæſt.2.except 10.repl.1
ibi:Officio iudicis.d.cap.9.quæſt.6.reg.3
§ Si ſeruus.d.cap.9.quæſt.2.except.4
§ Item ſi ſeruus.d.quæſt.6.reg.9
ibi:Altero autem.d.quæſt.2.except.17
§ Si is in quo.d.quæſt.2.except.5
§ Pignori.d.cap.9.quæſt.3.reg.1.except.3
§ In hac actione.d.cap.9.quæſt.6.reg.2.item reg.3
§ His conſequenter.d.quæſt.6.reg.7
§ Item non ſolum.d.reg.7
§ Aeſtimatio.d.reg.3
§ Interdum tamen.d.quæſt.6.reg.8
L.XV.d.cap.9.quæſt.2.except.11
L.XVI.d.quæſt.2.except.15.item quæſt.9.except.2
L.XVII.d.quæſt.2.except.6.item quæſt.6.reg.1.except.1.item quæſt.7

De aleatoribus. Tit. V.

L.I.in prin.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.31.item cap.
11.except.21.item cap.14.except.19.item cap.19.
quæſt.1.cauſſa 1.except.1
§ Si rapinam.lib.46.cap.9.quæſt.3.except.2
§ Item notandum.d.except.31.repl.1 & 2.item d.except.21.repl.1
ibi:Licet luſor.d.except.31.repl.3
§ Domum.d.repl.2
§ Quod autem.d.except.31.repl.4
§ fin.lib.49.cap.2.quæſt.3.cauſſa 13.item quæſt.9.
except.8
L.II.in prin.ibidem.
§ Senatuſconſultum, cum lege ſequente.lib.47.cap.
19.reg.8.except.1
L.IIII.in prin.d.reg.8.except.2
§ Si ſeruus.d.reg.8.in quæſt. Quib.competat?
§ Item ſi ſeruus.d.reg.8.in quæſt.Aduerſus quos?
§ fin.d.reg.8.except.3

LIBRI DECIMITERTII PANDECTARVM.

De condictione furtiua.

Tit. I.

L.I.lib.46.cap.8.quæſt.2.reg.1
L.II.d cap.8.quæſt.3.reg.1.except.1.repl.2
L.III.d.cap.8.quæſt.4.reg.6
L.IIII.d.cap.8.quæſt.3.reg.1.except.2 & 3
L.V.d.reg.1.in prin.item except.2.repl.1.item reg.2
L.VI.d.reg.2.except.4
L.VII.in prin.lib.46.cap.8.quæſt.1.except.15
§ Furti actio.d.quæſt.1.except.11.item lib.eod.cap.3.
quæſt.1.item quæſt.2.except.43.repl.3 & repl.5.
item cap.7.reg.5
§ Condictio.lib.46.cap.8.quæſt.1.except.9.item
quæſt.3.reg 1.except.1
L.VIII.in prin.d.except.9.item quæſt.4.reg.2
§ Si ex cauſſa.d.quæſt.4.reg.10.except.1
ibi:Maximè cum.d.cap.8.quæſt.1.except.5.repl.2
§ fin.d.quæſt.4.reg.4
L.IX.d.cap.8.quæſt.1.reg.1.except.1.repl.3 & 4
L.X.in prin.lib.46.cap.8.quæſt.1.except.2
§ Ita demum.d.quæſt.1.except.3
ibi:Et ideo Iulianus.d.except.9.repl.1.item except.9
§ Ei quoq; d.quæſt.1.cauſſa 2.item cap.9.quæſt.10.
reg.4
§ Tamdiu autem.d.quæſt.1.except.7
§ Vnde Celſus.d.quæſt.1.except.8
L.XI.lib.46.cap.8.quæſt.2.reg.1.in prin.& except.
3.item quæſt.7.reg.1
ibi:Vel heredi.d.quæſt.2.reg.2
L.XII.d.cap.8.quæſt.1.except.7.repl.1.item quæſt.2.
reg.1.except.1
§ Neratius.d.cap.8.quæſt.7.reg.2
L.XIII.d.cap.8.quæſt.4.reg.2.item reg 10.except.1
ibi: Quemadmodum ſi infans.lib.46.cap:6.reg.5.
except.2
L.XIIII.in prin.d.cap.8.quæſt.1.except.8.repl.1
ibi:Et hæc ſi res.d.quæſt.1.except.7.repl.2
ibi:Quod ſi pendente.d.cap.8.quæſt.4 reg.11
§ Cauere autem.d.cap.8.quæſt.6.item lib.42.cap.1.
quæſt.1.cauſſa 53.except.5
§ Boue ſubrepto.d.cap.8.quæſt.4.reg.3
ibi:Sed ſi dominus.d.cap 3.quæſt.1.except.6
ibi:Idem iuris.d.quæſt.4.reg.2
L.XV.lib.46.cap.5.reg.5.item cap.8.quæſt.3.reg.5

L.XVI.d.cap.8.queſt.1.cauſſa 4.item except gener. 9.item lib.19.cap.5. queſt.3. except.6.item cap.8. queſt.9.except.9
ibi: Cum in commodati.d.cap.5.queſt.1 exc.3.in prin.
L.XVII.lib.46.cap.8.queſt.1.except.9.diſtinct.1 et 2
L.XVIII.lib.46.cap.3.queſt.1.cauſſa 10.item cap.8. queſt.1.except.12.item queſt.2.reg.3
L.XIX.d.cap.8.queſt.3.reg.1.except.2
L.XX.d.cap.8.queſt.1.except.9.diſtinct.3
ibi: Quia uideretur.d.except 9.in prin.

LIBRI VICESIMI QVINTI PANDECTARVM.

Rerum amotarum. Tit. II.

L.I.lib.46.cap.3.queſt.2. except.6.item l.47.cap.5. queſt.1
ibi: Quia ſocietas.lib.14.cap.7.reg.5
L.II.d.except.6.& d.queſt.1
L.III.in prin.d.cap.5.queſt.3.except.10
§ Item ſi ſeruum.d.queſt 3.except.3
§ Sed & cum.d.queſt.3.except.4. & except.11. item queſt.11.except.6
§ Item uerum eſt.d.queſt.3.cauſſa 3
§ Si filiaſamilias.d.cap.3.queſt.5.reg.2.item lib.5.cap. 7.reg.11.except.1.repl.3.item lib.45.cap.11.queſt. 3.except.11.repl.3
L.IIII.cum lege ſequente.d.reg.2
L.VI.in prin.lib.47.cap.3.queſt.4.reg.2
§ Item cum rerum.lib.47.cap.5.queſt.5.reg.2
§ Si poſt.d.queſt.4.reg 3
§ Idem heres.d.queſt.5.reg.1
§ Sed ſi morte.d.reg.3.except.3.item queſt.12.except.1
§ fin.d.reg.5.except.1.item d.queſt.11.except.2
L.VII.d.queſt.11.except.7
L.VIII.in prin.lib.47.cap.5.queſt.3.except.13
§ Sabinus.d.cap.3.queſt.6.reg.4
L.IX. d. reg.4. item lib.26.cap.33.queſtion.1.reg.1 in prin.
L.X.d.cap.5.queſt.9.reg.2
L.XI.in prin.d.cap.5.queſt.3.except.1
§ Qui rerum.d.queſt.9.reg.1
§ Iurare.d.reg.1
ibi: Pater autem.lib.7.cap.6.queſt.2.except.6
§ fin. cum lege ſequente.d. queſt.2. except.11. repl.3. item lib.46.cap.3.queſt.7.reg.3
L.XIII.ibidem.
L.XIIII.d.queſt.2.except.1
L.XV.in prin.lib.47.cap.5.queſt.3.except.10
§ Vxor & nurus.d.queſt.3.except.5
L.XVI.d.queſt.3.except.19.item queſt.4.reg.1.item queſt.6.reg.3
L.XVII.in prin.d.queſt.3.except.2
§ Res amotas.d.queſt.3.except.8.repl.1
§ Non ſolum.d.queſt.3 exc.16.item queſt.11. exc.4
§ fin.cum lege ſequente.d. queſt.3. exc.7. item exc.18
L.XIX.d.queſt.3.cauſſa 2
L.XX.d.cauſſa 2.item except.gener.7
L.XXI.in prin.d.queſt.3.except.9
§ Si ſeruus.d.queſt.3.except.4.repl.3
§ At ſi in dotem. lib. 47. cap.2. queſt. 2. except.15. repl.17
§ Rerum amotarum.lib.47.cap.5.queſt.6.reg.2
§ Hæc actio d.queſt.6.reg.1.item queſt.8
ibi: Sicuti nec condictio.lib.46.cap.8.queſt.5
ibi: Præterea & heredib.lib.47.cap.5.queſt.4.reg 3
§ fin.d.cap.5.queſt.6.reg.5
L.XXII.in prin.d.cap.5.queſt.10.reg.1
§ fin.d.cap 5.queſt.12.except.3
L.XXIII.d.cap.3.queſt.3.except.15.repl.1
L.XXIIII.d.cap.5.queſt.11.except.4
L.XXV.d.cap.5.queſt.3.except.8. & except.14. itẽ queſt.7.reg.1.item queſt.11.except.5
ibi: Nam iure gentium.lib.47.cap.10.queſt.3.reg.6
L.XXVI.lib.47.cap.5.queſt.2
L.XXVII.d.cap.5.queſt.7.reg.2
L.XXVIII.d.cap.5.queſt.3.except.6
L.XXIX.d.cap.3.queſt.6.reg.3. item lib.46. cap.8. queſt.4.reg.10.in prin.& except.1
L.XXX.d.cap.5.queſt.1.except.15

LIBRI TRICESIMI NONI PANDECTARVM.

De publicanis & uectigalibus & commiſsis.

L.I.in prin.lib.47.cap.6.in prin.item queſt.3.cauſſa 1.item queſt.6.reg 1
ibi: Si id reſtitutum d.queſt.3.except.6
§ Hic titulus.d.cauſſa 1
§ Dixerit aliquis.d.cap.6.queſt.2
§ Et reſtituendi.d.cap.6.queſt.3.except.6
§ Vnde quæritur.d.cap.6.queſt.9
§ Familiæ nomen.d.queſt.3.except.1
ibi: Proinde & ſi ſeruus.d.queſt.3.except.2
§ fin.d.queſt.3.except.1.except.3. & except.9. repl.3
L.II.ibidem.item lib.eod. cap.2. queſt.9. reg.1. exception.2
L.III.in prin.d.repl.1
§ Quod ait.lib.47.cap.6.queſt.5.reg.2
§ Ante autem.d.cap.6.queſt.8
§ fin.d.cap.6.queſt.6.reg.3
L.IIII.in prin.d.cap.6.queſt.3.reg.3.except.2
§ De rebus.lib.11.cap.7. de commiſsis, queſt.1. cauſſa 4.except.9
§ fin.d.cap.7.de conſtit.uectig.queſt.3.reg.4.
L.V.in prin.lib.47.cap.6.queſt.3.except.6
§ Quærentib.d.cap.6.queſt.6.reg.2
L.VI.d.queſt.6.reg.4
L.VII.in prin.lib.11.cap.5.queſt.3.reg.11.item cap.7. de commiſsis,queſt.2.reg.1
§ fin.d.cap.7.de commiſsis,queſt.1.cauſſa 4.except.2
L.VIII.d.queſt.2.reg.2
in fine.d.cap.7.de commiſsis,queſt.3.reg.2
L.IX.in prin.lib.11.cap.7.de locandis uectig.queſt.2. reg.1.except.1
§ Ad conducendum.d.queſt.2.reg.4
§ Licitatores.d.queſt.2.reg.2
§ Debitores.d.queſt.2.reg.3
§ Socij uectigal.ibidem queſt.4.reg.1
§ Quod illicitè. lib.47. cap.6. queſt.3. cauſſa 2.item queſt.6.reg.2

§ Earum

§ Earum rerum. lib.11. cap.7. de commiſsis, queſt.1. cauſſa 4.except.14
§ Res exercitui.d.cauſſa 4.except.10
§ fin.d cauſſa 4.except.1
L.X.in prin.lib.11.de conſtit.uectigal.queſt.2
§ Nondum.ibidem queſt.4.reg.3
L.XI.in prin.lib 4.cap.1.queſt.1.cauſſa 13
§ 1.lib 12.cap.9.membr.2.queſt.1.reg.1
§ Dominus.lib.11.cap.7.de commiſsis,queſt.1.cauſſa 2
§ Illicitarum.ibidem queſt.2.reg.2
§ Eam rem.ibidem quaſt.6
§ fin.lib 11. cap.7. de locandis uectig. queſt.2. reg.4. except.1
L.XII.in prin lib.47.cap.6.queſt.2
§ Familiæ.d.cap.6.queſt.3.except.1
§ fin.d.queſt.3.cauſſa 2
L.XIII.in prin.d.cauſſa 1
§ Preterea.d.queſt.1.except.5
§ Siue autem.d.queſt.3.except.3.item except.7
ibi:Quid tamen ſi ſeruus.d.queſt.1.except.8
§ fin.d.cap.6.queſt.4.& queſt.7
L.XIIII.lib.11.cap.7.de commiſsis,queſt.1.cauſſa 4.in prin.item queſt.2.reg.1 & reg.2
L.XV.d.queſt.1.cauſſa 3
L.XVI.in prin.d.cap.7.de commiſsis,queſt.3.reg.3
§ Iidem etiam.d.reg.3
§ Iidem diui.d.queſt.3.reg.4.
§ Quoties.d.queſt.1.cauſſa 4 except.15
§ Serui.d.cauſſa 4.except.16
§ Licet.ibidem except.17
§ Diui quoq;.ibid.except.18 & 19
§ Si propter.ibid.except.20
§ Diuus quoq;.ibid.except.1
§ Diui quoq;.ibid.except.17
§ Sed Marcus.lib.47.cap.6.queſt.3.except.14
§ Si quis profeſſus.d.cauſſa 4.except.21
§ Pœnæ.lib.47.cap.6.queſt.5.reg.3
§ fin.d cap.6.queſt.3.cauſſa 3

LIBRI QVADRAGESIMITERTII PANDECTARVM.

De libero homine exhibendo.

Tit. XXVIII.

L.I.in prin.lib.47.cap.10.in prin.
§ fin.cum lege ſequente.d.cap.10.queſt.2
L.III.in prin.d.queſt.2
ibi:Neq; hoc interdictum.d.cap.10.queſt.3.except.13. repl.3.item queſt 8.item queſt.9.except.1
§ Hæc uerba.d.queſt.1.except.8.& except.9
§ Is tamen qui d.queſt.3. except.1. item lib.36.cap.2. except.13
§ Si quis eum.d.queſt.3.except.4
§ Si eum quis.d.queſt.1 except.2 & 3
§ Et generaliter.d.queſt.3.except.5
§ Si quis uolentem d.queſt.1.except.10
§ Is qui neſcit.d.queſt.3 except.7
§ Planè ſi dubitat.d. queſt.3. except.6.item queſt.6. reg.2
§ Ait Pretor.d.cap.10.queſt.5
§ Hoc interdictum.d.cap.10. queſt. 4. reg.1. in prin.
§ Planè ex cauſſa.d.reg.2.except.1
§ Sed ſi mulier.d.reg.1.except.2.repl.1
§ Si plures.d reg.1.except.3
§ Si tamen poſtea.d.cap.10.queſt.3.except.13
ibi:Nam nec in publicis.lib.3.cap.2.except.15.repl.2
§ Hoc interdictum.d.queſt.3.except.12
§ fin d.cap.10.queſt.7
L.IIII.in prin.d.cap.10.queſt.3.except.11
§ Trebatius.d.queſt.3.except.6
§ Nullo tempore.d cap.10.queſt.6
§ fin.d.cap.10 queſt.3.exc.10.itē queſt.9.except.4

LIBRI QVADRAGESIMISEPTIMI PANDECTARVM.

De priuatis delictis.

Tit.I.

L.I.in prin.lib.36.cap.6.reg.5.except.2
ibi:Sed quamuis.lib.46.cap.7.reg.5
ibi:Et uindicatione.lib. 46. cap.1. queſtion.3. reg.1. except.1
§ Heredes autem. lib.36.cap.5. reg.7. except.3. item lib.46.cap.4.reg.24
§ fin.lib.47.cap.2.queſt.4.reg.1.in prin.
L.II.in prin.lib.46.cap.12.queſt.5.except.2.item lib. 48.cap.16.except.4.& except.5.diſtinct.3.repl.1. dupl.1
§ Item quæſitum.lib.46 cap.11.except.17.repl.4.
ibi:Non egreditur retrorſum.lib.46.cap.8.queſt.4. reg.10 in prin.
ibi:Sed ſi ſeruus.d.cap.8.queſt.1.except 16
§ Item ſi quis ancillam.lib.47.cap.9 queſt.2.cauſſa 5. item queſt.9.except.2
§ fin.lib.46.cap.12.queſt.5.except.11
L.III.lib.46.cap.1.queſt.5.reg.1

De furtis. Tit.II.

L.I.in prin.lib.46.cap.2.queſt 2
§ Sola tamen.lib.46.cap.3.queſt.2.cauſſa 16. item ex cept.gener.35
§ fin.lib.46.cap.2.queſt.2
L.II.d.cap.2.queſt.3.diuiſ 1
L.III.cum quinq; legib.ſequentib.lib.46. cap.6. reg.1
L.IX.lib.46.cap.3.quaſt.2.except.41.repl.4.dupl.1
ibi:Sed ſi eam à fure.lib. 46.cap.8.queſt.1.except.14
ibi:Quod ſi ex condictione.lib.46.cap.7. in fine,reg. 8 except.3.& except.4
L.X.lib.46.cap.4.reg.1.in prin.
L.XI.d.reg.1.except.1
L.XII.in prin.d.cap.4.reg.6.in prin.& except.8
ibi:Sed furti actio.d.reg.1.except.1.item reg.20
ibi:Et ideo ſoli.d.cap.4.reg.22
§ Sed ſi res.d.cap.4.reg.13
ibi:Verum contra.lib.46.cap.3.queſt.2.exc.18.repl.1
ibi:Nec non & ipſi.lib.46.cap.4.reg.34
L.XIII.d.cap.4.reg.23
L.XIIII. in prin.lib.41. cap.2.except.20.repl.1.item except.23. item lib.42. cap.2. reg. 9. item lib.46. cap.4. reg. 21. except.1.item cap.7.in fine, reg.2. item cap.8.queſt. 2.reg 1.except.3
ibi:Et ſi quid ex his.lib.46.cap.3.queſt.8.reg.2
ibi:Et ſanè periculum.lib.41.cap.2.exc.4.item exc.19

§ Adeo

§ Adeo autem.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.19
§ Præterea habent.lib.46.cap.4.reg.4
§ Is autem.d.cap.4.reg.15
ibi:Quod ſi dolo.d.reg.15.except.1
§ Iulianus quoq;.d.except.1.item reg.20
§ Papinianus.d.cap.4.reg.13.except.1
§ Idem ſcribit.d.reg.13.except.4. item cap.6.reg.4.
except.1.repl.1.dupl.2
§ Iidem dicunt.ibidem.
§ Idem Pomponius.lib.46.cap.4.reg.11.except.4
§ Idem Pomponius.d.cap.4.reg.8
§ An pater.d.cap 4.reg.25.except.2.item reg.27
§ Is qui precariò.d.cap.4.reg.12
§ Quod ſi conduxerit.d.cap.4.reg.3
§ Si filiusfam.lib.46.cap.3.quæſt.7.except.13.repl.1
§ Si res commodata.lib.46.cap.4.re.18.except.2.itē
except.15. repl. ult. item reg. 21.except.1.item lib.
47.cap.8.quæſt.2.except.5
ibi.Licet enim hereditati.d.cap.4.reg.1.in prin.
§ Non ſolum.d.cap.4.reg.12.except.2
§ Item ſi iumenta.ibidem.
§ Qualis ergo.d.cap.4.reg.1.in prin.item reg.11.ex-
cept.3.item reg.13.except.6
ibi:Condictio autem.lib.46.cap.2.quæſt.1.reg.2
§ Si epiſtola.lib.46.cap.4.reg.10
ibi:Is cuius interſuit.d.cap.4.reg.1.in prin.
ibi:Et ideo quæri.d.cap.4.reg.8
ibi:Et erit in hoc caſu.d.cap.4.reg.5
L.XV.in prin.lib.40.cap.12.quæſt.4.reg.6.item
lib.46.cap.3.quæſt.8.reg.3.item cap.6.reg.4.ex-
cept.1.repl.1
§ Dominus.d.cap.3.quæſt.2.except.18.repl.3
ibi:Sed enim qui tibi.d.except.18.repl.5
ibi:Ergo ſi ob aliquas.lib.39.cap.6.quæſt.4.reg.2.itē
lib.40.cap.1.quæſt.4.ſpecie 4
L.XVI.lib.36.cap.3.except.5.itē lib.46.cap.3.quæſt.
2.except.1
L.XVII.in prin.lib.36.cap.3.except.6.item d.exc.1
§ Vnde eſt quæſitum.d.except.6.repl.7 & 8
§ Planè ſi manumiſſus.ibidem.
§ Cum autem ſeruus.lib.42.cap.4.quæſt.6.reg.7.in
prin.item lib.46.cap.3.quæſt.2.exc.gener.1.repl.5
§ Illud quæſitum.d.except.1 repl.8
L.XVIII.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.49.repl.2
L.XIX.in prin.d.cap.3.quæſt.7.reg.1
§ De ueſte.ibidem.
§ fin.d.cap.3.quæſt.2.except.10.repl.1
L.XX.in prin.d.quæſt.2.cauſſa 28.item lib.40.cap
10.quæſt.1.cauſſa 7
§ Si bona.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.18.repl.3 &
4.item lib.22.cap.1.except.21.repl.4
L.XXI.in prin.lib.46.cap.6.reg.8
ibi:Nam etſi quis armarium.d.cap.6.reg.1.except.5
§ Si is qui pigmenti.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſſa 20
§ Si quis æs.lib.46.cap.6.reg.12
§ Sed etſi quis.d.cap.6.reg.12
§ Sed ſi anſam.d.reg 11.except.1
§ Sed ſi de naui.d.cap.6.reg.8
§ Certè ſi proponas.ibidem.
§ Qui furti.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.35.item cap.
7.reg.1.except.3
§ Item ſi quis.d.reg.8
ibi:Quod ſi totum.d.reg.8.except.1
§ Si duo.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.43.repl.1.item
quæſt.5.reg.3
§ fin.d.exc.1.in prin.et repl.1.itē cap 8.quæſt.4.reg.6
L.XXII.in prin.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſſa 36.item
except.35
§ 1.ibidem.
§ fin.lib.46.cap.6.reg.4.except.2.item reg.8.exc.2
L.XXIII.lib.3.cap.2.except.5.repl.3.itē lib.46.cap.
3.quæſt.2.except.9
ibi:Nec ope impuberis.lib.46.ca.5.reg.1.exc.6.repl.4
L.XXIIII.lib.46.cap.8.quæſt.1.except.2.item d.ex-
cept.9
L.XXV.in prin.lib.46.cap.3 quæſt.2.except.16.itē
cap.8.quæſt.1.cauſſa 3.item quæſt.4.reg.7
§ fin.d.quæſt.2.except.17
L.XXVI.in prin.lib.21.cap.1.cauſſa 2.except.2
§ Item conſtat.d.except.17.item cap.4.reg.4
L.XXVII.in prin.lib.46.cap.6.reg.4.except.3
§ Inde poteſt quæri.d.except.3.item lib.eod.cap.3.
quæſt.2.except.33
§ fin.d.quæſt.2.cauſſa 31.item cap.7.reg.1.except.5.
item cap.10.quæſt.3.cauſſa 46
L.XXVIII.ibidem.
ibi:Tenetur quanti.lib.46.cap.6.reg.4.except.3
L.XXIX.cum lege ſequente.d.cap.7.reg.1.except.7
L.XXXI.in prin.d.reg.1.except.5
§ Si quis tabulas.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.12
L.XXXII.in prin.lib.46.cap.6.reg.4.except.3
§ De lege Aquilia.lib.46.cap.10.quæſt.3.cauſſa 46
L.XXXIII.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.7.item cap.
7.reg.3.except.12
L.XXXIIII.lib.46.cap.6.reg.1.except.7
L.XXXV.in prin.lib.46.cap.5.reg.1.except.15.item
cap.6.reg.1.except.6.& except.7.repl.1.item reg.
2.except.2
§ Si unus.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.43.repl.2.itē
cap.5.reg.1.except.1.item cap.6.reg.1.except.2
L.XXXVI.in prin.d.reg.1.except.6.repl.2.dupl.1.
tripl.1.item repl.6
ibi:Sed ſi alius.d.tripl.1.quadrupl.1
ibi:Plus Pomponius.d.tripl.1.quadrupl.2
§ Item placuit.d.except 6.repl.5
§ Idem Pomponius.d.tripl.1.quadrupl.3
§ Si duo.d.tripl.1.in prin.itē cap.3.quæſt.2.cauſſa 40.
ibi:Quemadmodum rerum.d.quadrupl.3
L.XXXVII.lib.46.cap.3.reg.1.except.8.repl.2
L.XXXVIII.in prin.lib.46.cap.3.quæſt.1.except.13
§ Liberarum.d.except.13.repl.1.dupl.1.item cap.8.
quæſt.1.except.3
L.XXXIX.d.repl.1.in prin.
L.XL.d.quæſt.2.except.14.item lib.eod.cap.5.reg.1.
except.6.repl.1.item except.11.repl.1
L.XLI.d.quæſt.2.cauſſa 1.& cauſſa 7
L.XLII in prin.d.quæſt.2.except.10.repl.1
§ 1.lib.46.cap.4.reg.25.except.3

§ Quamdiu uiuit d.quæſt.2.exc 47.item cap.5.exc.2
§ fin.d quæſt 2 except.48
L.XLIII.lib.41.cap.8.quæſt.5.reg.2.except.2 repl.2.
item lib.46.cap.6.reg 1.except.2.repl.1
ibi: Interdum & manumiſſum.d.repl.1.dupl.2
ibi:Sed ſi cum lib 54.cap.1.quæſt.2.except.43 repl.1
L.XLIIII.in prin d.quæſt.2.cauſſa 21
§ 1.d.quæſt.2.cauſſa 9.item cauſſa 24
ibi:Nū & manent.lib.21.cap.2.reg.9.except.1.repl.1
ibi:Quod ſi ita det d.cauſſa 24.except.3
§ Si is qui lib.46.cap.3.quæſt 2.cauſſa 20.except.2
§ Si quis nihil.d.quæſt.2.cauſſa 27.item cap.7.reg 2.
except.8
§ Qui alienum d.quæſt.2.cauſſa 19.item lib.21.cap.1.
cauſſa 3.except.2.exemplo 1
ibi: Quod ſi dominus. d. cauſſa 29. except.2. item d.
cauſſa 1 in prin.
ibi:Nec enim furtum. d.quæſt.2.except.10
ibi:Sed etſi non.d.cauſſa 19.except.1.item except.ge-
ner.26
ibi:Sed ſi neq; d.cauſſa 19.except 4
§ Plerūq; etiam. d.cauſſa 20.in prin.
§ Si quis ſponte. d.cauſſa 19 except.2.repl.2.item ex-
cept.gener.26
§ Si iactum.d.except.2.repl.3.item lib.21.cap.1.cauſ-
ſa 3,except.2
ibi:Enimuerò ſi hoc.d.cauſſa 19.except.4
ibi:Quod ſi putans. d.except.26
§ Etiā partus.lib.46.cap.1.quæſt.2.except.49.repl.1
ibi Quia etiam.d.quæſt.2.except.1.repl.2
§ fin.d.except.49.repl.4
L.XLV.in prin.d.quæſt.2.cauſſa 14.item cap.4.reg.
19 except.1
§ Si rem meam.d quæſt 2.cauſſa 11
§ fin.d.quæſt.2.except.gener.1.repl.4
L.XLVI.d.quæſt.2.except.gener.18.repl.3
L.XLVII in prin.lib.44.cap.3.quæſt.2.except.16
ibi: Sed hæc manumiſſio.d.quæſt.2.except.18
ibi.Hoc idem in contractu.lib. 46. cap.9. quæſt.2.exc.9
ibi:Hoc idem dicendū. lib. 46. cap.3.quæſt.2.exc.37
ibi:Sed etſi pro derelicto.d.quæſt.2.except.19
§ Si ſeruus lib.45.cap.4 reg.17.item reg 18. itē cap.
6.reg.4.except.1.item reg 18
§ Quod dicimus.d.reg.28
§ Hoc amplius ibidem.item d.cap.4 reg.14
ibi:Nam etſi proponas.lib.46.cap.1.quæſt.2.except.
44 repl.2
ibi:Proprietarium quoq; d.quæſt.2.cauſſa 14
§ Rectè dictum.d.quæſt.2.except.30
§ Per contrarium.d.quæſt 2.except.11.repl.2
§ fin.d.quæſt.2.except.41.repl.4
L.XLVIII.d.repl.4 dupl.1.tripl.1 item cap.4.reg.22.
& reg.24 item reg 25.except 3
L.XLIX. in prin.lib.46.cap.3 quæſt.2.except.48
& 46
ibi:Nam actionem.lib.46.cap 6.reg.3
§ Qui furem.lib 44.cap.5.reg.1.except.11
§ Qui ex uoluntate. lib.36.cap 1. except.14. item lib.
46.cap.3.quæſt.2.except.28
ibi:Qui igitur ſuſcepit.d quæſt.2 except.34
§ Vetare autem.d.except.21.repl 1
§ Si ego tibi.lib.46.cap.4.reg.6.in prin.item reg.20.
except.1
§ Si ancillā.lib 22.cap.3.except.23 caſu 1
ibi:Sed in hoc poſteriore.lib.46.cap.6.reg.6.except.1
ibi:Sed ſi concepit.lib.22.cap.3. except.23. in prin.&
diſtinct.3.item except.24.repl.1
§ Ex furtiuis.d.repl 1
§ fin.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.18.repl.4.item cap.
7.reg.1.except.4
L. L. lib.46.cap.4.reg.1.except.2. item reg.13. ex-
cept.4
ibi:item rei dotalis.d.reg.1.except.3.item reg.16
L:LI.in prin.lib.46.cap.6.reg.4
ibi:Sed etſi in rebus.lib.46. cap.3. quæſt.2. except.36.
item cap.6.reg.4
§ Ope aut.lib.46.cap.5.reg 1.except 6.repl.1.dupl.1
§ Rectè Pedius.d. repl. 1. in prin item d. quæſt.2. exc.
24.item lib.34.cap.3.except.8
ibi:Conſilium autem dare.d.except.6 in prin.
§ fin.d.except.6.repl.1.item except.8.item cap.7.reg.
1 except.2
L.LII ibidem.item d reg 1.except.5.item lib.eod.cap.
10.quæſt.1.cauſſa 12
L.LIII.in prin.lib.46.cap.5.reg.1.except. 6.repl.3
ibi:Sed etſi furtum.lib.46.cap.1. quæſt.2. except. 10.
item lib.47.cap.5.quæſt.3.cauſſa 1 & 2
ibi: Serui uerò.lib.46.cap.5.reg.1.except.1.repl.1.itē
d.quæſt.1.except.4
ibi:Idem dicendum.lib.46.cap.1.quæſt.2.except.2
ibi:Sed ſi filius.d.except.1.repl.3
ibi:An autem pater.d.quæſt.2.except.3
§ Eum creditorem.d. quæſt.2. cauſſa 13. item lib.40.
cap.12.quæſt.7 except.2
§ Si ſulphuraria.lib.41.cap.1. quæſt.1. cauſſa 16. ex-
cept.7.item lib.46.cap.1.quæſt.2.reg.4.item cap.
4.reg 4
§ Si ſeruus.d.cap. 4.reg 25.except.2
§ Sed etſi rem.d.cap.4.reg.22
§ Apud Labeonem.d.cap.4.reg 9. itē cap.3.quæſt.
2.cauſſa 23
§ Si fugitiuum.d quæſt 2.cauſſa 21
§ Si quis de manu lib.46.cap.5.reg.1. except.7. repl.1
§ Si quis maſſam.lib.46.cap.6.reg.13.itē cap.8.quæſt.
4.reg 2.item lib.21.cap 2.cauſſa 12.except.2
§ Seruus qui.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſſa 26
§ Iulianus.d quæſt.2.cauſſa 10
Si Titius.d.quæſt.2.cauſſa 19.item cap.6.reg.14
§ Si ex duobus.lib.46 cap.4 reg.13.except.7
§ Neq; uerbo.d. quæſt.2. except.15. item cap.5. reg.1.
except.11.repl.3
§ Si quis aſinum.d.quæſt 2.cauſſa 14.item except.ge-
ner.24.item cap.7.reg.1.except.2
§ Cum Titio d.quæſt.2.cauſſa 27
§ Si maiora.d.quæſt.2. cauſſa 29.item lib. 42. cap.9.
quæſt.1.cauſſa 12
§ Si quis ſeruo d.quæſt.2. cauſſa 30 & 31. item cap.7.
reg.1. except.6

§ Si linea.lib.46.cap.3 quæſt.7.reg.1
§ Si ſeruus.d.cap.3.quæſt.2.except.44.repl.2.dupl.1
§ Si quis iurauerit.d.quæſt.2. except.43. item cap.7. in fine,reg.1.except.5
§ Si ſeruus.lib.46.cap.6.reg.7.item cap.8.reg.8
§ fin. lib.46. cap.3.quæſt.2. except.33.item except. 40.item cap.4.reg.24.except.1.repl.2
ibi:Pendente autem.lib.46.cap.6.reg.4
L. LIIII. lib.46.cap.6. reg.2. except.1.item cap.8. quæſt.6.reg.1.item quæſt.10.reg.2
L.LV.in prin.lib.3.cap.2.except.2.item lib.36.cap.2. except.8.item lib.46.cap.5.reg.1.except.6.repl.2. item except.11.repl.1
§ Si ſeruus.lib.39.cap.3.quæſt.1.except.5.item lib.46. cap.3.quæſt.2.except.20.item cap.7.reg.1.exc.10
§ Quod ſi ſeruus.d.except.5.item lib.46.cap.9.reg. 1.except.1.repl.4
§ Qui alienis.lib.44.cap.6.quæſt.6. reg.2. item lib. 46.cap.4.reg.18
§ fin.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.18. repl.4. dupl.1
L.LVI.in prin.d.quæſt.2.cauſſa 5.
§ 1.d.quæſt.2.cauſſa 4 & 8
ibi:Species enim lucri.lib.50.cap.5.in uerbo Lucrum.
ibi:Vnde & is.d.quæſt.2.except gener.29
§ Furem interdiu.lib.4.cap.4.quæſt.1.exception.7. repl.3
§ Cum furti.lib.46.cap.3.quæſt.1.item quæſt.2. except.41.item cap.6.reg.3.item cap.7.in fine,reg.1. except.1 & 2.item cap.8. quæſt.1. except. 5 & 11
§ Qui ferramenta.lib.46.cap.5.reg.1.except.12
§ fin. lib. 46. cap.3. quæſt.2. exception. 44. repl.2. dupl.2
L.LVII.d.quæſt.2.except.19
L.LVIII.in prin.d.quæſt.2.except.43.repl.4.in prin. & dupl.1.tripl.2. item cap.4.reg.22
§ Qui furem.d.quæſt.2.except.41 & 42
§ Si res.lib.22.cap.3.except.21.repl.1.dupl.6.tripl.4
ibi:Cum enim ſeruus.d.except.21.repl.1.in fine.
§ Qui tutelam.lib.17 cap.1.quæſt.8.reg.1.item lib.18. cap.2.officio 14.in prin.item lib.46.cap.3.quæſt. 2.except.44.repl.2.dupl.2
ibi: Condicere etiam.lib.18.cap.3. officio 2. reg.2. in prin.item lib.46.cap.8.quæſt.1.reg.1.except.2
§ fin.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.41.repl.3
L.LIX.d.quæſt.2.cauſſa 35
L.LX.lib.46.cap.4.reg.26
ibi:Sed etſi res.d.cap.4.reg.3
L.LXI.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.18.repl.5
L.LXII.d.quæſt.2.cauſſa 3.item lib.22.cap.3.except. 22.item lib.46.cap.6.reg 6
L.LXIII.in prin.lib.44.cap.11.quæſt.3.cauſſa 7. itē lib.46.cap.3.quæſt.2.except.1.repl.2.item cap.7. reg.1.except.17
ibi:Quod tamen nōn.d.except.1.repl.2. item lib.46. cap.5.reg.1.except.1.repl.1
§ Ex his igitur.lib.46.cap.3.quæſt 2.except.47.item d.reg.1.except.1.repl.2
§ His etiam illud.lib.40.cap.10.quæſt.1.cauſſa 11.item lib.42.cap.4.quæſt.6.reg.7.item lib. 46. cap.7. reg.1.except.13 & 14
§ Quod ſi ſciens quis.d.cauſſa 11.except.1
§ Quod uerò ad.lib.43.cap.14. quæſt.1.cauſſa 1
ibi:Idq; euidentius.lib.39 cap.10.quæſt.2.cauſſa 2
ibi:Multo tamen æquius. lib.50.cap.5.in uerbo Officium.
ibi:Circa commodatum.lib.39.cap.6.quæſt.3.reg.2
ibi:Hæc ita putat.lib.39.cap.10.quæſt.1.cauſſa 2.except.2
§ Locaui tibi.lib.46.cap.3.quæſt.2. except.17 & except 18
§ fin.lib.46.cap.3.reg.1.except.1.repl.1.dupl.2. item lib.47.cap.2.quæſt.2.except.11.repl.2
L.LXIIII.d.reg.1.except.6.repl.7
L.LXV.lib.46.cap.3.quæſt.8.reg.1
L.LXVI.d.cap.3.quæſt.2.except.1.repl.4
ibi:Et ut maximè. d. quæſt.2. except. 49. in prin.& repl.2
ibi:Quia ea quæ.lib.32.cap.2.reg.2
L.LXVII.d.quæſt.2.except.41
L.LXVIII.in prin.d.quæſt.2.except.18.repl.2
§ Si is cui res.lib.46.cap.4.reg.21. in prin. item reg. 24.except.1
§ Eum qui.lib.46.cap.5.reg.1.except.10
§ Iulianus.lib.46.cap.3.quæſt 2.cauſſa 25
§ Si tu Titium.d.quæſt.2.cauſſa 27.distinct.1. itē cap. 7.reg.1.except.1
§ fin.lib.46.cap.4.reg.23
L.LXIX.in prin.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſſa 16
§ Si tibi ſubreptum.lib.46.cap.6.reg.25
§ Infans apud.lib.46.cap.6.reg.5.except.2
§ Cum ſeruus.lib.42.cap.5.quæſt.4.reg.10.item cap. 6.quæſt.3.reg.2.item lib.46.cap.3.quæſt.2.except. 1.repl.5
§ Quod furi ipſi.d.quæſt.2.except.8
§ fin.d.quæſt.2.cauſſa 15
ibi:Et ſi conſumpſerit.lib.46.cap.8.quæſt.2.exc.9
L.LXX. cum duab.legib.ſequentibus.d.quæſt.2.except.15
L.LXXIII.in prin.d.quæſt.2.except.43.repl.5.item lib.39.cap.5.quæſt 1.except.8.item quæſt.5. exc.6
§ Eius rei.lib.46.cap.4.reg.1.except. 4.item reg.22. except.2
ibi:Intereſſe autem.ibidem.item lib.36.cap.8.reg.1
L.LXXIIII.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſſa 33
L.LXXV.d.quæſt.2.cauſſa 12
L.LXXVI.lib.46.cap.4.reg.12. item cap.6.reg 4. except.2.item reg.18
L. LXXVII.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſſa 14.except.1
L. LXXVIII. in prin.d. quæſt.2. cauſſa 7. except.1. item except. gener. 23. item lib.39. cap.5.quæſt.1. cauſſa 1.item quæſt.5.except.6. repl.1.item cap.8. quæſt.1.cauſſa 2
§ Si quis alteri.lib.46.cap.4.reg.1. except.2. itē cap. 5.reg.1.except.4
ibi: Nec utimur.d.cap.4.reg.2.except.4
ibi:Ita ut ſi cum.lib.46.cap.3 quæſt.2.exception.41. repl.1

ibi:

ibi: Sed & conditionem.lib.46.cap.8.queſt.3.reg.1.
except.5
L.LXXIX.lib.46.cap.6.reg.10
L.LXXX.lib.46.cap.4.reg.7
L.LXXXI.lib.40.cap.12.queſt.4.reg.6.except.1
L.LXXXII.in prin.lib.46.cap.4.reg.21.except.1
ibi: Cum autem iure.lib.46.cap.6.reg.4
ibi: Idq; & in ſtatuliberis. lib.46.cap.4.reg.24. except.1.repl.2
§ Si ad exhibendum.d.except.1.repl.3
§ Cum raptor lib.46.cap.3.queſt 2 cauſſa 2.itē cap.6.reg.2.except.1.item cap.9 queſt.10.reg.2
§ Si Titius.lib.44. cap 6. queſt.1. cauſſa 7.except.11 item d.queſt.2 cauſſa 24.except.2.itē lib.49.cap.6.queſt.4.except.4
ibi: Aduerſus falſum.lib.46.cap.8.queſt.1.cauſſa 5
§ Falſus autem lib 46 cap.1.queſt.2.cauſſa 23 & 24
§ Qui rē lib.46.ca.4.reg.19.itē cap.8.queſt.2.reg.3
L.LXXXIII.lib.46.cap.3. queſt.2. except.12. item lib.47.cap.7.queſt 1.except.2
L.LXXXIIII.in prin.d.queſt.2.cauſſa 6
§ 1 lib.46.cap.4.reg.4
§ Qui ancillam lib.46.cap.3.queſt.1.except.24.exēplo 4.repl.1.item cap.7.reg.1.except.18
§ fin lib.46.cap.6 reg.4.except.3
L.LXXXV.in prin lib.46.cap.1.queſt.2.except.27
§ Et cum quo.d.queſt.2.except.41.repl.2.& repl.3
L.LXXXVI.lib 21.cap.1.except.11.repl.13 & 14
L.LXXXVII.lib.44.cap.4.reg.1.except.1.item except.5.item reg 18
ibi: Item is cui.d.cap.4.reg.24.except.1.repl.1
ibi: Sed nec is.d.reg 1.except.4.item reg.23
L.LXXXVIII.d.reg.1.except.7.item reg 27
L.LXXXIX.lib.46.cap.6.reg 1.except.1.repl.1
L.XC.lib 46.cap.3. queſt.1.except.41.repl.5. item cap.9.queſt.1.except.14
L.XCI.d.queſt.2.except.5
L.XCII.in prin.lib 46.cap.4.reg.6.except.2
§ fin.lib.46.cap.1.reg.1.except.6.repl.4
L.XCIII.lib.46.cap.1.queſt.2.except.12
L.XCIIII.d.cap.3.queſt 7.reg.2 item cap.6.reg.20

De tigno iuncto. Tit.III.

L.I in prin.lib.21.cap.1.cauſſa 10.exc.7.repl.2.dupl.1. item lib.47.cap.13.queſt.1 & queſt.2
§ Tigni autem.d.queſt.1.in prin.
ibi: Sed & ad exhibendum.d.dupl.1
L.II.d.cap.10.except.6.repl.5 item d.cap.13.queſt.4

Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit, poſt mortem domini ante aditam hæreditatem ſubripuiſſe quid dicetur. Tit.IIII.

L.I.in prin.lib 47.cap 4.queſt.1
ibi Intra annum.d cap.4.queſt.5.reg.1.& queſt.6
§ Hęc autem actio d.cap.4 queſt.2
ibi: Dominus autem.lib.46. cap.3. queſt.2. except.1. repl.1
§ Non autem lib.47.cap.4.queſt.3.except.8
§ Habet itaq;.d.queſt.3.except.5.6 & 8
ibi: Quid tamen ſi.d.queſt.3.exc.1.itē except.6.repl.2
ibi: Sed ubi libertas.d.queſt.3.except.9
§ Si ſeruus.d.queſt.3.cauſſa 3.item d.except.1. repl.1. & except.2
ibi: Poſt interuallum.d.queſt.3.except.7
§ Ante aditā.lib.47.cap.4.queſt.3.except.6.repl.3
§ Si pupillus.d.except.6.repl.4
§ Hęc actio.lib.47.cap.4.queſt.3.except.3
ibi: Nam ſi in locum.d.cap.4.queſt.7.reg.1
§ In ſumma.d.except.3
§ Item ſi fructus.d.queſt.3.except.4
§ Preterea ſi impubes.d.except.4
§ Sed & in omnib.d.except.3
§ Non tantum d.queſt.1.cauſſa 2
§ Scæuola ait.lib.46.cap.3 queſt.2.except.10. item except.15
§ Illud uerum.lib 47.cap.4. queſt.3. except.9. item queſt 5.reg.2
§ Preter hunc.d.cap 4.queſt.7.reg.1 & reg.2
ibi: Item heredi.d.cap.4.queſt 4
§ fin lib.46.cap.6.reg 19.item lib.47.cap.4.queſt.3. except.10.item queſt.5.reg 3
L.II d.queſt 3.except.6.repl.1
L.III.d.queſt.3.except.1 repl.1.item except.6 repl.2

Furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios. Tit.V.

L. Vnica, in prin.lib.39.cap.9. queſt.4. except.12. repl.1
§ Nauigandi autem.d.repl.1
ibi: Et in duplum.d.cap 9.queſt.7.reg.1
ibi: Ita ut in poteſtate.d.queſt.4.except.16.item queſt. 10.reg 1
§ Quod ſi recipit.d cap.9.queſt.9.reg.2
§ Serui uero.d.cap.9.queſt 7.reg.5.except.1
§ Caupo.d. cap.9. queſt. 4. except. 12. in prin. item repl.2 & repl.3
§ fin.d.except 12.in prin.

Si familia furtum feciſſe dicetur. Tit. VI.

L.I.in prin.lib.47.cap.3 queſt.1.in prin.
§ Hęc autem facultas.d.queſt 1.repl.3
ibi: Nam & ſuo. lib. 47. cap.2. queſt.11. except.8. repl.1.dupl.1
§ Is autem accipitur.d.repl.5.dupl.1
§ Scientiam.d.repl.5.dupl.2
§ Si plures.d.queſt.1.repl.1.item lib.46.cap.12.queſt.3.reg.12
§ fin.lib.47.cap.3. queſt.1.in prin.item queſtion.4. reg.1
L.II.d.queſt 1.in prin.& repl.9
L.III.in prin.d.queſt.1.in prin.& repl.6.dupl.2
ibi: Idemq; etſi fuerit d.repl.6.dupl.3
§ Quod ſi prius.d.repl.6 in prin.
ibi: Planè ſi emptor.d repl.6.dupl.1
§ Sed an ſi.d.dupl.1.tripl 1
§ fin lib.47.cap.3.queſt.1.repl.3
L.IIII.d.cap.3.queſt.1
L.V.d.cap.3.queſt.1.repl 5. item queſt.2. reg.1. item queſt.4.reg.2. item lib.eod. cap.2. queſtion. 10. reg.7

ibi

ibi: Et uideamus.d. cap.2. queſt. 2. except.19. repl.1. dupl.2.tripl.3

L.VI.lib.47.cap.3.queſt.1.repl.7 & 8

Arborum furtim cæſarum.

Tit. VII.

L.I.lib.47.cap.12.queſt.3.except.10. replicat.1. item queſt.8.except.1

L.II.d.cap.12.queſt.6.reg.4

L.III.in prin.d.cap.12.queſt.3.except.2

§ 1.d.queſt.1.except.3

§ Quod ſi quis.d.except.3.repl.1

ibi.Ideo ea quoq;.d.queſt.3.except.4

§ Labeo.d.except.3.repl.2

§ fin d.except.3.repl.3

L.IIII.lib.47.cap.12.queſt.3.except.5

L.V.in prin.d.queſt.3.cauſſa 1.item except.7

§ 1.d.cap.12.queſt.2

§ fin.d.cap.12.queſt.4.reg.3.item lib.17.cap.7.queſt.3.reg.2.item lib.44.cap.13.queſt.3.reg.2

L.VI.in prin.d.cap.12.queſt.6.reg.3

§ Si arbor.d.cap.12.queſt.3.except.8

ibi:Si radicibus.lib.20.cap.1.cauſſa 10

L.VII.in prin.lib.47.cap.12.queſt.3.in prin.

ibi:Nec eſſe banc.d.cap.12.queſt.1.reg.1

§ Si quis radicitus. d. queſt.3.cauſſa 2. item queſt. 8. except.3

§ Etſi non tota d.queſt.3.except.3

§ Siue autem quis.d.cap.12.queſt.5.reg.2

ibi:Quod ſi ſeruo.d.queſt.5.reg.3. item queſt.6 reg.1.except.3

§ fin.lib.47.cap.12.queſt.1.reg.2.item queſt.4.reg.3.item queſt.5.reg.1.item queſt.7

ibi:Condemnatio autem.d.cap.12.queſt.6.reg.1

L.VIII.d.queſt.6.reg.2

L.IX.in prin.d.cap.12.queſt.3.except.6

ibi:Igitur ſi ceciderit.d.cap.12.queſt.8.except.4

§ Qui per uim.d.exception.6. item d. queſtion.8. except.3

L.X.d.queſt.8.except.6

ibi:Planè una actione.lib.47.cap.12.queſt.3 exc.10

L.XI.lib.50.cap.5.in uerbo Totum,reg.9

L.XII.d.except.10.repl.1.item queſt.8. except.1 & 2

L.XIII d.queſt.3.except.9

Vi bonorum raptorum, & de turba.

Tit. VIII.

L.I.lib.46.cap.3.queſt.2.cauſſa 2.item except.gener.42.repl.5. item cap.9. queſt.3. except.14. repl.1. item queſt.10.reg.1

ibi:ut tantum id.d.cap.9.queſt.6.reg.1.except.3

L.II.in prin.d.cap.9.in prin.

§ Hoc edicto. d. cap.9. queſt.9. item queſt.10.reg.2. item cap.12.queſt.5 except.6.repl.1

§ Dolo autem.d.cap.9.queſt.3.cauſſa 2.except.1.item except.8.item cauſſa 3

§ Homines.d.cauſſa 2.except.2

§ Item ſi proponas.d.cauſſa 2.except.6

ibi:Vel inermibus.d.cauſſa 2.except.4

§ Doli mali.d.cauſſa 2.except.7.item except.gener.4

§ Damni prætor.d.except.4

ibi:Dummodo dolo fit.d.queſt.3.except.gener.3.

§ Ceterùm neq;.lib.46.cap.9. queſt. 10. reg.2 & 3.

§ Quod ait.d cap.9.queſt.3.except.6

§ Si quis homines.d.queſt. 3. cauſſa 2. except. 1. item queſt 5.reg.2

§ In hac actione.d.cap.9.queſt.6.reg.3

§ Hæc actio.d.cap.9.queſt.5.reg.3.item queſt.8

§ Familiæ.d.reg.3.item reg.4

§ Hac actione.d.cap.9.queſt.6.reg.4

§ Ex hac actione.d.cap.9.queſt.5.reg 3. exc.2. repl.1

§ Hæc actio.d.cap.9.queſt.2

§ Hac actione.d.cap.9.queſt.3. except.gener.5 & 8

§ Sed & ſi quis.d.except.8

ibi:Quid ergo.d.queſt.3.except.9

§ In impuberem.d.queſt.3.except.1.item queſt.5.reg.3.except.2

§ Si publicanus. d. queſt. 3. except.5. item queſt.10. reg.3

§ Si per uim.d.queſt.3.cauſſa 3

§ In hac actione.d.queſt.3.except.10

ibi: Vt nō dominii.lib.46.cap.9.queſt.6.reg.3.exc.2

§ Et generaliter.d.cap.9.queſt.3. cauſſa 4. item except.gener.11

ibi : Dicet aliquis.d.except.11.repl.1. item except.10. item lib.eod.cap.4.reg.15.except.3.repl.2

§ Si in re depoſita.d.except.11.repl.1

ibi:Et crimen etiam.d.cap.9.queſt.10.reg.3

ibi:Si quis igitur.d queſt.3.except.12

§ Si fugitiuum.d.cap.9.queſt.4.reg.2

§ Rerum raptarum.d.cap 9.queſt.10.reg.2.3.4 & 6

§ fin.d.queſt.4.reg.3.item queſt.5.reg.1

ibi:Quia putauit.d.queſt.10.reg 4

L.III. lib.46. cap.9. queſt.6. reg.1.except.1. repl.1. dupl.1.item queſt.3.except.14.repl.2

L.IIII. in prin.lib.47. cap.14. in prin. item queſt.4. cauſſa 1.item queſt.7.reg.1

§ 1.d.cauſſa 1.item except.gener.2

§ Turbam.ibidem.

§ Hoc autem.lib.47.cap.14.queſt.6.except.1

§ Hoc edicto.d.except.1.repl.1

§ Si quis aduentu.d.cap.14.queſt.4.except.2

ibi:Briteq; hæc differentia.lib.46.cap.9.queſt.3. cauſſa 1.in prin. & exc.1.item lib.47. cap.14. queſt.2

ibi:Vel raptum.d.cauſſa 2.except.6

ibi:At hic de eo.d.cap.9.queſt 5.reg.2

ibi:Etiam ſi non ipſe.d.cap.14.queſt.4.except.2

ibi:Idcirco illud.d.cap.14.queſt.7.reg.3

§ Sed & hoc.d.cap.14.queſt.8

§ Loquitur.d.cap.14.queſt.2. item queſt.4. cauſſa 2 & 3.item queſt.9

§ Hæc autem.d.cap.14.queſt.3.itē queſt.7.reg 1 & 2

ibi:Docereq; actor.d.cap.14 queſt.4.except.1

§ Si eum ſeruum.d.queſt.4.cauſſa 4.item exc.3 & 4

ibi:Et ſi quis ipſe.ibidem.item queſt.6.except.1

ibi:Verum eſt enim. lib.46. cap.10. queſt.3. cauſſa 52

§ In ſeruum.d.queſt.6.except.2

§ fin.d.queſt.6.except.3.item queſt.5

L.V.lib.46.cap.9.queſt.3.except.13

L.VI.lib.22.cap.3.except.22.in prin.

De

De incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata. Tit. IX.

L.I.in prin.lib.47.cap.15.in prin.item quæſt.6
ibi:Recepiſſe dolo.d.cap.15.quæſt.3.cauſſa 2.
ibi:Damniue quid.d.quæſt.3.cauſſa 4.
§ Huius edicti.d.cap.15.quæſt.2
§ Ex incendio.d.cap.15.quæſt.3.cauſſa 1
ibi:Proinde ſi ex adiacentib.d.quæſt.3.exc.5.repl.1
§ Item ruinæ.d.repl.1
§ Si ſuſpicio.d.quæſt.3.except.6.repl.1
§ fin.d.quæſt.3.except.4
L.II.d.quæſt.3.except.4 & except.5
L.III.in prin.d.except.4
ibi:Qui autem.lib.21.cap.1.cauſſa 3.except.2.exemplo 3.item lib.47.cap.15.quæſt 8.except.1
§ Deinde ait.d.cap.15.quæſt.3.cauſſa 1.in prin.
§ Labeo d.cauſſa 1.item except.gener.3
§ Non tantum.d.quæſt.3.cauſſa 2
§ Sed enim additum.d.cauſſa 2.except.1
§ Non ſolum.d.cauſſa 2.in prin.item cauſſa 3 & 4
§ Quæ eiecta.d quæſt.3.except 2
§ Quod ait.d.quæſt.3.cauſſa 4.except.1
ibi:An tamen lege.lib.46.cap.11.except.17
§ fin.lib.47.cap.15.quæſt.8.reg.3
ibi:Bos autem qui.d.cap.15.quæſt.4.reg.3
L.IIII.in prin.lib.47.cap.15.quæſt.1.except.6.repl.1
§ Diuus Antoninus.d.cap.15.quæſt.8.reg.4
ibi:Et omnino ut in.lib.3.cap.4.in prin.
§ fin.lib.47.cap.15.quæſt.4.reg 2.item quæſt.5
L.V.d.cap.13.quæſt.1.except.4 & 5
L.VI.d.quæſt.3.cauſſa 1
L.VII.lib.47.cap.15.quæſt.8.reg.5
L.VIII.lib.21.cap.10.quæſt.4.cauſſa 3.except.1.item lib.17.cap.3.quæſt.3.exception.18.replicat.2.diſtinct.2
L.IX.lib.47.cap.19.reg.12
L.X.lib.47.cap 15.quæſt.8 reg.6
L.XI.d.reg.12.except.3
L.XII.in prin.lib.47.cap.15.quæſt.3.except.7
§ Qui data.d.reg.12.in prin.

De iniuriis & famoſis libellis. Tit. X.

L.I.in prin.lib.46.cap.13.quæſtion.3.cauſſa 1.item cauſſa 19
§ Interdum iniuriæ.lib.46.cap.10.quæſt.5.cauſſa 1
ibi:Contumeliam autem.d.cauſſa 19
§ Iniuriam autem.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſſa 1.diuiſ.1.item cauſſa 30
ibi:Omnemq; iniuriam.d.cauſſa 1.diuiſ.2.item cauſſa 4 & 7
§ Item aut per ſemetipſum.d.cauſſa 1.diuiſ.3.itē cap.15.reg.1.5.8.& 11.
§ Etſi fortè.d.cap.15.reg.13.except.2
§ Vſq; adeò autem.lib.46.cap.14.except.21.repl.1
§ Quoties autem.lib.46.cap.15.reg.13.except.2
ibi:Deniq; Iulianus.ibidem.item lib.26.cap.1.quæſt.6.reg.3
ibi:Idemq; putat.lib.46.cap.15.reg.1.except.3
§ Labeo ſcribit.d.cap.15.reg.4
§ Siue autem ſciat.d.cap.15.reg.5.except.1.item reg.8.except.1
§ fin.d.reg.5.in prin.& d.reg.8.in prin.item reg.10.item lib.eod.cap.14.except.37.repl.1
L.II.d.cap.15.reg.9
L.III.lib.46.cap.14.except.22.
ibi:Et ſi neſciat.d.cap.14.except.13
ibi:Quare ſi quis per iocum.d.cap.14.except.2 & 3
§ fin.d.cap.14.except.14
L.IIII.d.except.14
L.V.in prin.lib.46.cap.19.quæſt.1.cauſſa 1 & 2
ibi:Qua lege cauetur.d.cap.19.quæſt.4
§ Lex itaq;.d.cauſſa 1 & 2
ibi:Apparet igitur.d.quæſt.1.cauſſa 3
§ Inter pulſationem.d.cauſſa 1
§ Domum accipere.d.cauſſa 2.except.1
ibi:Quid ſi quis.d.cauſſa 2.except.5
§ Etſi dominus.d.cauſſa 2.except.6.item queſtion.2.reg.1
ibi:Ego puto.d.cauſſa 2.except.2.item d.reg.1
ibi:Tantum igitur.d.cauſſa 2.except.3
ibi:Ceterùm ad hoc.d.cauſſa 2.except.4
§ Illud quæritur.lib.46.cap.19.quæſt.2.reg.2.item cap.15.reg.3.except.4
§ In lege Cornelia.d.cap.15.reg.6.except.5.item d.quæſt.2.reg.3
§ Hac lege.d.cap.19.quæſt.6
§ Si quis liberum.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſſa 36.itē cap.18.quæſt.4.reg.1
§ fin.d.quæſtion.3.cauſſa 37 & 38.item d.quæſtion.4.reg.2
L.VI.in prin.ibidem.
§ Cum nomen.d.cauſſa 36.exception.1.item cap.14.except.18
ibi:Planè ſi actum.d.cauſſa 36.except.2.item cap.14.except.37.repl.4
L.VII.in prin.lib.46.cap.18.quæſt.3.reg.1
§ Si dicatur.lib.46.cap.12.quæſt.5.exception.6.repl.1.item cap.18.quæſt.1.reg.3.item quæſtion.4.reg.4
ibi:Atqui ſolemus.lib.3.cap.2.quæſt.10.reg.1
ibi:Quid ergo ſi quis.lib.46.cap.13.quæſt.2
§ Præterea illò.lib.46.cap.14.except.16.repl.2.item cap.18 quæſt.3.reg.1
§ Sed & ſi quis.d.cap.14.except.18
§ Quod autem.lib.46.cap.18.quæſt.3.reg.1
§ Si mihi plures.d.cap.14.except.37.repl.2.item d.quæſt.3.reg.2
§ Poſſe hodie.d.cap.18.quæſt.5.reg.1
§ Atrocem.lib.46.cap.17.reg.4
L.VIII.d.reg.4
L.IX.in prin.d.reg.4
§ Parui autem.d.reg.4
§ Si atrocem.d.cap.17.reg.5
§ fin.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſſa 4.
L.X.d.cauſſa 4
L.XI.in prin.lib 46.cap.16.quæſt 1.reg.1
§ 1.lib.46.cap 13.quæſt.1.reg.1.item cap.14.except.33 & 34

§ Agere quis.d.cap.16.queſt.2.reg.1
§ Si mandatu. lib. 46. cap.14.except.9. item cap.16. queſt.1.reg. 2
§ Proculus.d.except.9.& d.reg.2
§ Quanquam.lib.46 cap.14.except.26. item cap.15. reg 8.except.2
§ Planè ſi forte.d.except.26.item d.cap.15.reg.7.item reg. 9.except.1
§ fin.lib.46.cap.13.queſt.3.cauſſa 34
L.XII.d.cauſſa 34
L.XIII. in prin.lib.46.cap.15.reg.13. itē cap.36.reg.5
§ 1 lib.46.cap.14.except.3
§ Si quis quod.d.cap.14.except.7
§ Si quis per.lib.46.cap.13.queſt.3.cauſſa 11
§ Si quis de honorib. d.queſt.3.cauſſa 21
§ Idem Labeo.d.queſt.3.cauſſa 17
ibi:Ergo etſi quis.d.queſt.3.cauſſa 18
§ Quæ iure poteſtatis.lib.46.cap.14.except.6
§ Si quis me. d. queſt. 3. cauſſa 10. item lib. 21. cap.8. queſt.10. reg 2.item lib 26. cap.6.queſt.5.reg.7
L. XIIII. lib.23. cap.8.queſtion.6.cauſſa 2. item except.gener.5. item lib.40.cap.18. queſt.5.regul.2. except.7
L.XV.in prin.lib.46.cap.13.queſt.3.cauſſa 20
§ 1.d.queſt.3.cauſſa 3
§ Ait Prætor.d.queſt.1.cauſſa 30
§ Conuicium d.cauſſa 30
§ Sed quod adijcitur.d. cauſſa 30. except.2. item cap. 14.except.17
§ Idem ait.d except.1
§ Conuicium.d cauſſa 30.except.2
§ Feciſſe conuicium.d.cauſſa 30.except.3.item cap.16. queſt.1.reg.3
§ Cui non.d.cauſſa 30.except.4.item cap.14.exc.38
§ Si curauerit.d.cauſſa 30. except.5. itē cap.16.queſt. 1.reg.1.except 1
§ Ex his apparet.d.cauſſa 30.except.6
§ Si quis aſtrologus.lib.46.cap.13.queſt.3. cauſſa 32. item cap.18.queſt.5.reg.2.except.1
§ Iniuriarum.lib.46 cap 15.reg.13.item cap.36.reg.5
§ Si quis uirgines.lib.46.cap.13.queſt.3.cauſſa 5.except.1.item cauſſa 7.except.4
§ Comitem.d.cauſſa 7.except.1
§ Abduxiſſe.d. cauſſa 7.except.2
ibi:Abduxiſſe autem.d.cauſſa 7.except.3
§ Tenetur.d.queſt.3.cauſſa 4 & 5
§ Appellare.d.cauſſa 5
§ Qui turpibus.d queſt.3.cauſſa 6
§ Aliud eſt d.cauſſa 4 & 5
§ Meminiſſe.d. cauſſa 4. except.1. item cauſſa 5.except.2
§ Sponſum.lib.46.cap.15.reg.12
§ Ait Prætor.lib.46.cap.13.queſt.5.cauſſa 22
§ Generaliter.d cauſſa 22
§ Hæc autem.ibidem.
ibi:Aut ſi carmen.d.queſt.3.cauſſa 40
§ Quod ait.d.cauſſa 22.except.2. item cap.14.in fine.
§ Si quis libello.d.queſt.3.cauſſa 19
§ Idem ait.d.queſt.3.cauſſa 19
§ Si quis bona.d.queſt.3.cauſſa 16
§ Item ſi quis.d.queſt.3.cauſſa 14
§ Si quis non.d.queſt.3.cauſſa 33
§ Prætor ait. d. queſt.3. cauſſa 2. item cauſſa 9 . item cap.13.reg.1.in prin.
ibi:Item ſi quid aliud. d. queſt.3.cauſſa 42. item cap. 18.queſt.3.reg.5
§ Si quis fecit.d.cap.15.reg.1.except.2
§ Si communem.lib.46.cap.14. except. 24 & exc.25
§ Adijcitur.d.cap.14.except.4.item except.17
§ Vnde quærit.d.cap.14.except.6
§ Verberaſſe. lib. 46. cap.13. queſt.3 . cauſſa 2 . item cap.19.queſt.1.cauſſa 11
§ Quæſtionem.d.queſt.3.cauſſa 9
§ Prætor ait.d.cauſſa 9.except.4. item cap.38.queſt. 3.reg.5
§ Itaq; prætor.lib.46.cap.34.except.16
§ interdum.d.cap.14.except.15
§ Si quis ſeruo.lib.46.cap.13.except.27.repl.4. item cap.13.queſt.2
§ Si uſumfructum.lib.46.cap.15.reg.1. except.5. item reg.2
ibi:Idemq; probatur.d.cap.15.reg.3
§ Item ſi liberum.d.reg.3.except.1
ibi:Ergo & in fructuario.d.reg.2 except.1
§ fin.cum lege ſequente.lib 46.cap.17.reg.10
L.XVII.in prin.lib.46.cap.13 queſt.3. cauſſa 9 . except.2.repl 2
§ Si iuſſu.d.cauſſa 9.except.3
§ Seruus.lib 46.cap.11.except.17. repl. 4. item cap. 36.queſt.1.reg.1
ibi:In quantum.lib.46.cap.17.reg.2
§ Quædam iniuriæ.d.reg.2 item reg.e
§ Cum ſeruus.lib.46.cap.14.except.29. item cap.16. queſt.1.reg.3.item d.reg.5
§ Prætor ait.d.reg.5
§ Si cum ante.d.cap.14.except.34 & 36
ibi:Quam ſi tempore.d.cap.14.except.35
§ Si iuſſu.lib 46.cap.16.queſt.1.reg.3.except.1.repl. 1.item except.2
ibi:Planè ſi defendendi.lib 46.cap.14.except.8
§ Si ſeruus.d.cap.14.except 30 & 31
§ Ait Prætor lib.46.cap.15.reg.6.except.1
§ Filiofamiliâs d.reg.6.except.2.item lib.eod.cap.14. except.34.repl.1.dupl.1
ibi:Planè ſi præſens.d.dupl.1.item d.reg.6.except.8
§ Interdum.d.dupl.3
§ Sed etſi pater.d.dupl.1.item d.reg.6.except.1.repl.8
ibi:Idem eſt etſi.d.dupl 1.& d reg.6.except.4
§ Procuratorem.d.except.1.repl.1
§ Procuratorem.d.repl.1.dupl.2
§ Quod autem.d.except.1.repl.4
§ Quod inde.d.except.1.repl.2
§ Idem Iulianus.d. reg. 6. repl. gener. 1. item cap. 16. queſt.2
§ Idem ait.d.queſt.2.item d.except.1.repl.2
ibi:Intelligi autem.d.except.1.in prin.
§ Si filiumfam.lib.46.cap.14.except 37.repl.d.dupl.1
§ fin.lib.46.cap.15.reg.6.repl.gener.2.3 & 4

L.XVIII.in prin.lib.10 cap.7.quæſt.2.except.10.
repl.11.item lib.46.cap.14.except.12
§ Si ſeruum.d.cap.14.except.32
§ Si nupta.lib.46.cap.17.reg.14.
ibi:Et ideo ſi nupta.d.cap.14.except.37.repl.1.item
cap.15.reg.10
§ Si iniuria.d.cap.14.except.13
§ At cum aliquis.d.except.13.item cap.15.reg.5.exc.
3.item reg.8.except.3
§ Quod ſi ſciſſet.d.except.13.item d.reg.5.except.1.i-
tem d.reg.8.except.1.
L.XIX.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 12
L.XX.d.quæſt.3.cauſa 13
L.XXI.lib.46.cap.17.reg.3
L.XXII.d.quæſt.3.cauſa 31
L.XXIII.lib.46 cap.19.quæſt.1.cauſa 1.except.7
L.XXIIII.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 10
L.XXV.d.quæſt.3.cauſa 8.item lib.cod.ca.10.quæſt.
3.cauſa 19.item cap.18.quæſt.5.reg.2.except.3 &
4.item lib.4.cap.7.quæſt.2.except.gener.1
L.XXVI.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 26 item cap.
14 except.1.item except.21.repl.2.
ibi:Et ideo incipit.lib.46.cap.18.quæſt.5.reg 2.exc.6
L.XXVII lib.46.cap 5 quæſt.8.reg.4.item lib.46.
cap.13.quæſt.3.cauſa 25.item cap.15.reg.13.exce-
ptione 2.
L.XXVIII.d.ca.13.quæſt.1 reg 3.itẽ d.reg.13.in prin.
L.XXIX.lib.46.cap.15.reg 1.except.4
L.XXX.in prin.d.cap.15.reg.4
§ Filio.d.cap.15.reg.5.item reg.6.except.4.item cap.
17.reg.15.
L.XXXI.d reg.15
L.XXXII.lib.36.cap.14 reg.8 except.2.item lib.
46.cap.14.except.23.item cap.18.quæſt.1.reg.2
L.XXXIII.lib.46.cap 14.except.6
L.XXXIIII.lib.46.cap.17.reg 6
L.XXXV.d.cap.17.reg.7
L.XXXVI.lib.46 cap.16.quæſt.1.reg.4.except.1.
item cap.18.quæſt.3 reg.4
L.XXXVII in prin.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 41.
item cap.18.quæſt.5.reg.2.except.2
§ Etiam ex lege.d.quæſt.5.reg.1.item cap.19.quæſt.5.
& quæſt.7
L.XXXVIII.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 23.itẽ cap.
17.reg.11
L.XXXIX.d.quæſt.3.cauſa 22.except.3
L.XL.lib.46.cap.18.quæſt 4.reg 1
L.XLI.lib.46.cap.14.except.37.repl.3
L.XLII.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 30.item cap.17.
reg 9.item cap.18.quæſt.4.reg.1
L.XLIII.d.quæſt.4.reg.3
L.XLIIII.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 27.item cap.
14.except.1
L.XLV.lib.46.cap.17.reg.2.5 & 8

De extraordinarijs criminibus.
Tit XI.

L.I.in prin.lib.47.cap.19.reg.1
§ Fit iniuria.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 18
§ fin.lib.46.cap.17.reg.15
L.II.lib.12.cap.6.quæſt.1.reg.2
L.III.lib.47.cap.18.quæſt.1
L.IIII.lib.4.cap.4.quæſt.1.cauſa 8
L.V.lib.2.cap.7.reg.7.item lib.47.cap 9.quæſt.2.ex-
cept.11.item quæſt.6.reg 1.except.5
L.VI.in prin.lib.12.cap.11.reg.10.quæſt.1.cauſa 3
§ Onerant.lib.4.cap.8.quæſt.1.cauſa 25
L.VII.in prin.lib.46.cap.6.reg.11.in fine.
§ Sunt præterea.lib.47.cap.18.quæſt.3
§ Sunt quædam.lib.47.cap.19.reg.5
§ In Aegypto.d.cap.19.reg.6
L.VIII.d.cap.19.reg.3

De concuſſione.Tit.XIII.

L.I.lib 4.cap.8.quæſt.1.cauſa 10.item lib.47.cap.19.
reg.4
L.II.d.reg.4.item lib.49.cap.12.quæſt.6.reg.4
ibi:Denunciandũ uel nõ.lib.4.ca.8 quæſt.1.cauſa 20

De abigeis Tit XIIII.

L.I.in prin.lib.47.cap.11.quæſt.3.reg.1
ibi:Puniuntur autem.lib.3.cap 4.de reliquis circumſt.
reg.9
§ Abigei autem.d.cap.11.quæſt.2.in prin.
ibi:Cæterum ſi quis bouem.d.quæſt.2.excep.1
§ Sed & qui porcum.d.cap.11.quæſt.3.reg.1.except.2
§ Quanquam autem.d.reg.1.except.1
ibi:Sanè qui cum.d.reg 1 except.4
§ fin.d.cap.11.quæſt.2.except.3
L.II.d.cap 11.in prin.
L.III.in prin.d.quæſt.2.except.2.
ibi;Eumq́; plenius d.cap.11.quæſt.3.reg.1.except.3.
§ Qui ſæpius.d.except.2.repl.2
§ fin.lib.3.cap.6.actu 3

De furibus balnearijs.Tit.XVII.

L.I.cum duab.legib.ſequentib.lib.46.cap 6.reg 23

De effractoribus.Tit.XVIII.

L.I.in prin.lib.3.cap.6.actu 4.quæſt.4.reg 7
§ Expilatores,cum lege ſequente.d.reg.7.item lib.46.
reg.21

Expilatæ hæreditatis.Tit.XIX.

L.I.lib.47.cap.8.quæſt.2.in prin.& quæſt.4
L.II.in prin.d.cap.8.in prin.item quæſt.3
§ Apparet.d.quæſt.2.except.6.repl.1.item quæſt.6.
reg.2
L.III.d.cap.8.quæſt.3.item quæſt.4.item quæſt.6.
reg.1
L.IIII.d.cap.8.quæſt.7.reg.1
L.V.d.cap.8.quæſt.2.except.3.item lib.46.cap.3.
quæſt.2.except.6
L.VI.d.cap.3.quæſt.2.except.10.itẽ d.cap.8.quæſt.2.
except.7

Stellionatus.Tit.XX.

L.I.lib.47.cap.18 quæſt.1.reg.1
L.II.d.quæſt.1.reg.3.item quæſt.4.reg.1
L.III.in prin.d.cap 18.quæſt.3
§ Stellionatum.d.cap.18.quæſt.2.cauſa 1
ibi:Quod enim in priuatis.d.cap.18.quæſt.1.reg 2
ibi:Maximè autem.d.cap 18.quæſt.2.cauſa 2
§ Sed etſi quis.d quæſt.2.cauſa 9
§ Idem ſi quis.d.quæſt.2.cauſa 7

ibi: Et ut general.d.queſt.2.cauſ 1.
§ pœna autem.d.cap.18.queſt.4.reg.1 & 2
§ fin.d.queſt.2.cauſa 8.
L.IIII.d.queſt.2.cauſa.4.item cauſa 6.item lib.7.cap.6.queſt.7.reg.5

LIBRI QVADRAGESIMI OCTAVI PANDECTARVM.

Ad legem Iul peculatus,& de ſacrilegijs,& reſiduis. Tit.XIII.

L.I.lib.47.cap.7.queſt.1.cauſa 2 & 3.item queſt.2.reg.1.
L.II.d.cap.7.de reſiduis,queſt.1.cauſa 1
L.III.d.cap.7.queſt.3.reg.3 & 2.item queſt.5.
L.IIII.in prin.d.cap.7.queſt.1.cauſa 2.
§ 1.d.cap.7.de ſacrileg.queſt.3.reg.1.
§.Lege Iulia.d.cap.7.de reſiduis,queſt.1.cauſa 2.item queſt.2
ibi: ſed & qui pecuniam.d.queſt.1.cauſa 1
§ Non fit.d.cap.7.queſt.1.except.4. item lib.26.cap.2.de religioſis,queſt.2.except.11
§ fin.lib.47.cap.7.queſt.1.except.2.
L.V.d.queſt.1. except.1. item d. cap.7. de ſacrileg. queſt.1.cauſa 1.except.2.
L.VI.in prin.d.cap.7.de ſacrileg.queſt.3.reg.1
§ Qui cum.d.cap.7.queſt.1.cauſa 5.item lib.4.cap.8.queſt.1.cauſa 22.except.3.
§ Si quis ex.d.cap.7.queſt.3.reg.3.
ibi: Is autē qui.d.cap.7.queſt.2.reg.2 et 3. item queſt.5.reg.4.
L.VII.d.cap.7.queſt.4.
L.VIII.d.cap.7.queſt.1.cauſa 10
L.IX.in prin.lib.47.cap.7.de ſacrileg.queſt.3.reg.2.
ibi: Sunt autem ſacrileg.d. cap.7. de ſacrileg. queſt.1.cauſa 1
§ Labeo libro.d. ca.7.queſt.1. cauſa 1.& exc. gener.5
§ Eodem capite.d.queſt.1.cauſa 4.item exc.gener.1
§ Senatus.d.queſt.1.cauſa 7
§ Eum quoq;. d. queſt.1. cauſa 8. item de reſiduis, queſt.1. cauſa 1.
§ fin.d.cap.7.de reſiduis,queſt.1. cauſa 2.except.1.
L.X.in prin.d.cap.7.peculatus,queſt.1.cauſa 6
§ Diuus.d.cap.7.queſt.3.reg.1.item de ſacrileg. queſt.2.item queſt.5.reg.1
L.XI.d.ca.7.queſt.1.cauſa 11.itē lib.12.cap.10. reg.19
L.XII.d.queſt.1.cauſa 9.
L.XIII.d. queſt.1.exc. gener.1. item queſt.3. reg.4.
L.XIIII.d.cap.7.queſt.2.reg.5.item lib.2.cap.3.act.1.queſt.2.reg.1.

Hactenus leges Pandectarum, quæ in hac Sexta Digeſtorum Parte continentur.
Sequuntur leges Codicis.

CODICIS LIBRI SECVNDI.

Vt nemo priuatus titulos prædijs ſuis uel alijs imponat,&c. Tit.XV.

L.I.lib.47.cap.19.reg.13
L.II.ibidem.

Vt nemini liceat ſine iudicis authoritate ſigna rebus,&c. Tit.XVI.

L.I.d.cap.19.reg.14.
L.II.d.reg 14

CODICIS LIBRI TERTII.

De lege Aquilia. Tit.XXXV.

L.I.lib.46.cap.10.queſt.3.cauſa 29.item cauſa 32.
L.II.d.queſt.3.cauſa 24
ibi: Quinetiam ſi aqua.d.queſt.3.cauſa 39
L.III.lib.46.cap.12.queſt.5.except.6
L.IIII.d.cap.12.queſt.3.reg.5.
L.V.d.reg.5.item queſt.5.except.1
L.VI.lib.46.cap.10.queſt.3.cauſa 38
ibi: cum tamen ſeruum d.cap.2.queſt.2.except.5.
L.II.d.queſt.2.except.13.in prin.
L.III.d.except.13.in prin item queſt.11.except.7
L.IIII.d. except. 13.repl.1. dupl.1. item repl.14. item queſt.8.except.1
ibi: Nam ſi eo conſcio.d.repl.1.in prin.
ibi: Sanè ſi criminis.d.queſt.2.except.8.item queſt.18.except.7
L.V.d. queſt.2. except.15. repl.1. item lib.46. cap.7.reg.5

De noxalibus actionib. Tit.XLI.

L.I.lib.46 cap.3 queſt.2.except.1.item lib.47.cap.2.queſt.11.except.2.

CODICIS LIBRI QVARTI.

De condictione furtiua. Tit.VIII.

L.I. lib.46. cap.6.reg.19. item cap.8. queſt.1.except.13.item queſt.3.reg.4.item queſt.4.reg 12
L.II.d.cap.8.queſt.1.exceptione 9.item queſtione 4.reg.10.

De Eunuchis. Tit.XLII.

L.I.lib.47.cap.19.reg.27
L.II ibidem.

CODICIS LIBRI QVINTI.

Rerum amotarum. Tit.XXI.

L.I. lib.25.cap.8. reg.25. item lib.47. cap.5. queſt.11.except.7.
L.II.d.cap.5.queſt.3.cauſa 1.item except.1.item queſt.7.reg.1.item lib.46.cap.3.queſt.2.except.6.
ibi: Sed de damno.lib.46.cap.31.except.12
L.III.d.cap.5.queſt.5.reg.1.except.1.
ibi: Quod ſi res.d.cap.5.queſt.11.except.4.

CODICIS LIBRI SEXTI.

De furtis & ſeruo corrupto. Tit.II.

L.I.lib.46.cap.3.queſt.2. except.23. item except.43.repl.5.item cap.7.reg.1.except.11.
L.II.lib.21.cap.8.reg.7.except.1.
L.III.lib.46.cap.3.queſt.2.except.4.
L.IIII.d. queſt.2. cauſa 40. item lib.eod. cap.5.reg 11 except.

except.6. repl.2 dupl.1.tripl.1. item repl.6. itē lib. 47.cap.9.quæſt.2.cauſa 3.item quæſt.9.except.2
ibi. Quas actiones.lib.46.cap.3.quæſt.5
L.V d.cap.1.quæſt.7.reg 4
L.VI.d.cap.3.quæſt.2.cauſa 11.item lib.21.cap.4.cauſa 1.except 1.in prin.
L.VII.d.quæſt.2.cauſa 9
L.VIII.d quæſt.1.cauſa 12.& cauſa 21
ibi: Vindicatioq;.lib.46.cap.7.reg.5
L.IX d quæſt.2.except 36
L.X.lib.21.cap.3.except.12.in prin.
L.XI.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.4
L.XII.lib.22.cap.3.except.23.
ibi: Matris furem.lib.46.cap.6.reg 6.item cap.8. quæſt.4. reg.5
ibi: Qui propter furti.lib.46.cap.1.quæſt.2.except. 43.repl.3 & 5.item cap.8.quæſt.2.except.11
ibi: Cum etiam hi.d.quæſt.2.cauſa 18
L.XIII.d.quæſt.2.except.42.& 44.item cap.7.in fine, reg.2. except.1.repl.1. item cap.8. quæſt.1.except.5.repl.2
L.XIIII.lib.46.cap 5.reg.1.except.14
L.XV.d.reg.1.except.5.item cap.7.reg.5
L.XVI.lib.46.cap.3.quæſt.2.cauſa 11
L.XVII.d.quæſt.2.except.6.item cap.7.reg.5.itē lib. 47.cap.8.quæſt.6.reg.2
L.XVIII.lib.47.cap.15 quæſt.4 & quæſt.6
L.XIX.lib.46.cap.3. quæſt.1.cauſa 24. item cap.4. reg.1.except.8
L.XX.d.quæſt.2.except.11.repl.3.item lib.47.cap. 9.quæſt.2.except.14.repl.2
L.XXI.lib.46.cap.3.quæſt.2.except.2.item cap.5. reg.1 except.2.item lib.47.cap.1. quæſt.2. except. 6.item quæſt.4.reg.1.except.4.item cap.5.reg.2.
§ De eo autem.ibidem.item lib.47.cap.2.quæſt.2. except.1
L.XXII.in prin.uſq; ad §.Sed cum in. lib.46. cap.4. reg.11.except.5. item cap.7. reg.1. except.10. item lib.39.cap.5.quæſt.1.except.8
ibi: Sed omnem talem. d.reg.11.except.6
ibi: Eadem definitione.d.except.6.
§ Sed cum in.lib.19.cap.5.quæſt 3.except.1.item lib. 46.cap.3.quæſt.8.reg.5.
§ Cum autē.d.cap.3.quæſt.2.except.6. repl.1. itē cap. 4.reg.11.except.5.repl.2.item lib.47.cap.5 quæſt. 3.except.7.item quæſt.7.reg.1.

CODICIS LIBRI NONI.

De crimine peculatus. Tit. XXVIII.

L.Vnica.lib.47.ca.7.quæſt.2.reg.4. itē quæſt.3.reg.1

De crimine ſacrilegij. Tit. XXXIX.

L.I.d.cap.7.de ſacrileg. quæſt.1.cauſa 8
L.II. d.quæſt.1.cauſa 4.item lib.2.cap.7.reg.8
L.III.lib.2.cap 1.quæſt.1.reg.14

De crimine expilatæ hæreditatis. Tit.XXXII.

L.I.lib.47.cap.8 quæſt.1.except.6
L.II.d.quæſt.2. except.3.
L.III.d.quæſt.2. except.4
L.IIII.d.quæſt.2.except.2.item quæſt.6.reg.2
ibi: Quæ ſocia rei. lib.14.cap.7.reg.5
L.V.lib.47.cap.8.quæſt.5.reg.2
L.VI.d.cap.9.in prin.

De ui bonorum raptorum. Tit.XXXIII.

L.I.lib.46.cap.9.quæſt.3.except.7
L.II.d.quæſt.1.cauſa.1.item quæſt.6.reg.1.
L.III.d.quæſt.3.except.9.item d.reg.1
L.IIII.d.cap.9.quæſt.5.reg.3.item d.reg.1
L.V.d.reg.1.item quæſt.10.reg.6

De crimine ſtellionatus. Tit.XXXIIII.

L.I.lib.47.cap.18.quæſt.2.cauſa 3.except.1
L.II.d.quæſt.2.cauſa 4
L.III.d.cap.18.quæſt.1.reg.1
L.IIII.d.quæſt.2.cauſa 8

De iniurijs. Tit.XXXV.

L.I.lib.46.cap.14.except.29
L.II.lib.46.cap.15.quæſt.1.reg.5 & 8
L.III.lib.46.cap.13.cauſa 32
L.IIII.lib.46.cap.17.reg.4
L.V.lib.36.cap.3.except.8.in prin. item lib.46.cap. 14.except.1.
ibi: Si autem in rixa.d. cap.3.except.9.repl.2.item d. cap.14 except.35
L.VI.d.cap.14 except.26.repl.2.item except.27
L.VII.lib.46.cap.11.quæſt.1.reg.1
L.VIII.lib.46.cap.15.reg.1
L.IX.lib.46.cap.13.quæſt.3.cauſa 34.
L.X.d.cauſa 34.item cap.18.quæſt.1.reg.1
L.XI.lib.3.cap.1.quæſt.7.reg.3.except.3.item lib.46. cap.16.quæſt.2.except.1.repl.1
ibi: Quam inter priuata.lib.46.cap.13.quæſt.1.reg.1.
ibi: Ipſos quidem.lib.46.cap.18.quæſt.1 reg.3
ibi: Sententiam iudice.lib.7.cap.11.quæſt.1. reg.4

De famoſis libellis. Tit. XXXVI.

L.Vnica.lib.46.cap.13 quæſt.3.cauſa 37.
ibi: Sanè ſi quis.lib.46.cap.14.except.12

De abigeis. Tit.XXXVII.

L.Vnica.lib.47.cap.11.quæſt.4

De Nili aggeribus non rumpendis. Tit.XXXVIII.

L.Vnica.lib.47.cap.19.reg.6

INSTITVTIONVM INDICEM VIDE IN INDICE
Partis ſequentis Septimæ,in fine.

RERVM ET VERBOVM, IN HAC SEXTA DIGESTORVM PARTE memocabilium, INDEX.

ABduxiſſe qui Labeont uideatur 234.49.54
abigeatus actionis cauſa 240.21 genus & ratio. ibid.14 quid in ea ueniat. 241.2
abigeatus adiuncta. ibid.40. crimen cur publici iudicij non ſit 240.15 pœna 241.3.7
abigeus quis non ſit 240.32
abigei qui propriè habeãtur. ibid. 24
abigeorum admiſſum cur grauiter puniri ſoleat. ibid.17
de Abigeis actio. ibid.12 iudicium quando detur 169.34
accuſatio contra ſeruum quæ inſtitui poßit 198.1
acenſtorum maleficium 280.49
actio ad exhibendum quo caſu ſit. 130.12 arborum caſarum quando competat 169.35 commodati quo caſu ſit 73.20
actio damni in turba dati aduerſus quos competat 248.54 itẽ quãdiu 249.47 quando ceſſet. 248. 1.28.40 quando locum habeat. ibid.30 quibus competat 247.48
actio de deiecto & effuſo quando detur 169.51 de dolo quando danda 20.23
actio depoſiti quo caſu ſit 130.32 contraria quo caſu competat. 73.52
actio de poſito & ſuſpenſo aduerſus quos competat 263.24 aduerſus quos non competat. ibi. 52.55 cur in hæredem non cõpetat. ibid.22. quando cõpetat. ibid.10 & quibus. ibid.17
actio de tigno iuncto quando competat 169.37 & 246.35
actio empti quo caſu ſit 37.43 expilatæ hæreditatis apud quem competat 226.8
actio furti aduerſus cauponem quo caſu competat 56.47 aduerſus quos competat 40.7 & 55.23 concepti 11. 56 exhibiti 12.9 ex quibus cauſis competat. ibi. 30 in ſeruũ manumiſſum quãdo competat 55.43 noxalis aduerſus poſſeſſorem bonæ fidei quo caſu competat 56.40 oblati 12.5 per quos competat. 40.9 prohibiti 12.5 qualis detur ei, cui res commodata eſt. 47.5 quando aduerſus ſeruum hæreditarium cõpetat 23.37 quando ceſſet 177.20 quando competat 29.17 quando euaneſcat 38.19 quando naſcatur. 65.1 quando non extinguatur. 40.1 quando non naſcatur 25.45 quatenus fulloni & ſarcinatori competat 44.27 quo caſu domino competat, non commodatario 49.35 quo caſu nõ competat 27.18 quibus competat 40.5 & 41.33 quibus non detur 52.12
actio in factum aduerſus caupones quando detur 169.41 aduerſus nautas quando detur. ibid. 41
actio in factum aduerſus publicanos 214.43 aduerſus quos competat 217.47 cur propoſita. 215.26 ex quibus cauſis competat. ibid.33 item quamdiu 218.50 quando ceſſet 216.43 quibus competat 217.41 ubi locum habeat 215.52 & 216.37 quid in ea ueniat 218.14
actio in factum aduerſus ſtabularios quando detur 169.41 de damno in turba dato quando detur. ibid.45 de poſito & ſuſpenſo quando detur 170.5
actio in factum quando detur. 169.17
actio iniuriarũ aduerſus quos competat 157.13 item quamdiu. 263.32 quando locum habeat. 133.40. & 162.47 quo caſu ſit 72.48 & 130.47 quibus competat 151.21
actio legis Aquiliæ aduerſus quos competat 118.53 & iniuriarum cur interdum concurrant 93.59 ex quibus cauſis competat. ibid.50 quando ceſſet 95.44 quando competat 20.28 & 92.47 & 245.10 item quibus 316.21 ubi locũ habeat 94.14
actio legis Corneliæ in quem competat 167.25 & per quos 168.18 item quibus 167.4
actio mandati contraria quo caſu ſit 73.46
actio noxalis aduerſus dominum quando detur 169.13 & 175.34 aduerſus patrem quo caſu non detur 176.6 & aduerſus poſſeſſorem 175.53 aduerſus quos detur 192.12 cur caput ſequatur 189.4 ex quo delicto in dominum competat 10.32 in ſolidum contra dominum quo caſu competat 197.54 quando aduerſus dominũ familiæ detur 200.54 quamdiu competat 193.42 quando ceſſet 110.16 quando competat 193.30 quando directa eſſe incipiat 176.32 quando interdicatur. ibid.46 quando non competat 197.54. quando nulla naſcatur 176.19 unde prodita ſit 170.22.31
actio pœnalis aduerſus quos competat 30.7.9.29 quo caſu aduerſus maritum danda uideatur. ibid.21 quo caſu aduerſus patrem dari poßit. ibid.15 quibus competat 9.49
actio pretoria de incendio quando detur 169.47 de naufragio quando competat. ibid. de ruina quando detur. ibid.
actio pretoria quando detur. ibid. 35
actio rerum amotarum aduerſus quos competat 210.52 aduerſus quam uxorem competat 209.33 ex quibus cauſis competat. 207.1 perpetua 212.51 quamdiu competat. ibi.49 item quãdo 169.23 & 212.34 quo caſu non competat 214.22 quo caſu ſit 72.45 quibus competat 230.17 ubi ceſſet 208.7
actio ſerui corrupti quando ſit. 169.31
actio, ſi quadrupes, &c. aduerſus quos competat 173.39 quando ceſſet 170.47.52 & 171.6.26 quando locum habeat. 170.42 quando ſit extincta. 173.1 quibus competat. ibid.23

actio

actio tutelæ quo caſu ſit 72.35

actio ui bonorũ raptorum ad quæ bona ſpectet 87.27 aduerſus heredes cur non detur 89.39 aduerſus quos competat. ibid. 33 & tni 88.8 & 89.18 item ex quibus cauſis 84.18 & 88. 12 item quamdiu 91.57 quando in ſimplum competat ibid. 3 ubi locum habeat 87.56

actionis damni in turba dati genus 247.20 adfine remedium. 249.53

actionis depoſito & ſuſpenſo cauſa 262.33 genus. ibid.21

actionis expilatæ hereditatis adfinia remedia 218.41 cauſa 224.49 euentus 226.28 ratio 224.40

actionis furti & condictionis rei furtiuæ differentia 12.24

actionis legis Aquiliæ et iniuriarũ differentia 131.49

actionis legis Corneliæ cauſarum exceptio 167.33

actionis in factum aduerſus pub. adfinia remedia 219.5 adiuncta officia 218.55 cauſarũ exceptiones 216.19 ratio 215.8 uerba 214.46

actionis iniuriarum adfinia remedia 165.9 cauſæ 131.54 & 133. 1 euẽtus 164.16 genus & proprium 131.33

actionis rerum amotarum adfinia remedia 213.30 adiuncta 212.54 euentus 213.12 genus 207.18

actionis ſi quadrupes, &c. adfinia remedia 174.15

actionis tigni iuncti adfinia remedia 246.34 cauſa 245 50 ratio. ibid.40 euentus 246.23

actionis ui bon. rap. adiuncta 91.5 euentus ibid.10

actionem aduerſus furem remanere 14.54.

actionem furti bonæ fidei poſſeſſori competere 51.15 cur coloni habeant 43.19 infamare 41 5 hereditati nõ acquiri 46.46 quando debitor habeat 69.41 quando item heres 54.30 quando uxor habeat 208.44 qui aduerſus alium habet, ipſum ea teneri non poſſe 24.45 & 61. 24 quis habeat 41. 48 & 41. 56 & 54.55 quis non habeat. 27.14 & 52.41 quo caſu dominus non habeat, quamuis competentes, cuiuſcemodi 169 7

modati actionẽ remittat 48.53

actionem iniuriarũ diſſimulatione aboleri 148.52

ad Actionẽ iniuriarũ ex lege Corneliæ cur procurator dari poſſit 168.22

actionẽ iniuriarũ heredi non competere 54.12 & 156.44 per calumniam reſtituentis pœna 164.15

in Actionem pœnalẽ non uenire ipſam rẽ quæ ſubrepta eſt 38.58

actionem rerũ amotarũ ob adulterij crimẽ nõ deferri 212.44 quando Africanus manere aſſerat 209.57

actionem ui bonorũ raptorũ quis habeat 88.29.45.50

actione damni in turba dati quis teneatur 249.4.16

ab Actione commodati quid condictio differat 76.13

actione iniuriarum qui non teneatur 134.18

de Actione iniuriarũ ex lege Corneliæ 166.6

in Actione expilatæ hereditatis quid ueniat 226.19

in Actione furti cur res demonſtrãda 40.20 quid quadruplicandũ 64 45.48 quid quantumue ueniat 40.14 & 61.47

in Actione iniuriarũ patronus qualis eſſe debeat 154.13 quid quãtumq; ueniat 159.25

in Actione legis Aquiliæ quid quãtumq; ueniat 129.48 pœnali quid quantumue ueniat 10.36 poſiti & ſuſpenſi quid ueniat 264.1 ſi quadrupes, &c. quid ueniat 174.1 rerũ amotarum quid ueniat 211.51 tigni iuncti quid ueniat 246.17 ui bon. rap. quid quãtumq; ueniat 90. 44.

actione ui bonorum raptorũ qui teneatur 86.37 & 89.13

actiones ex delictu quæ naſcantur 9.1 item ex maleficio. ibid.1

actiones noxales aduerſus quos cõpetant 188.56 quamdiu locum habeant. ibid.29 quo iure ſint conſtitutæ 175.25 quæ appellentur. ibid.41 quibus competant 188. 23. item ubi & apud quem 191.7. unde ſint proditæ 175.39

Actiones pœnales ex quibus cauſis competant 9.7 ex maleficijs cõpetentes, cuiuſcemodi 169 7

actiones populares unde oriantur 280.56

actiones quæ, præter rerum amotarum actionem, marito competant 213.55

actionum noxalium adfinia remedia 197.30 adiuncta 193.50 cauſa cum ſuis exceptionibus 175.31 euentus 194 32 perpetuitas 188.28 uis & poteſtas quæ ſit 175.46

actionum peculiaria maleficia. 280.57

actiones ex maleficijs deſcendentes infamare 11.14

in Actionibus noxalibus quid ueniat 191.19 ubicunq; ſcientia domini exigitur, quomodo ſit accipienda 180.44

actor in crimen ſubſcribere non cogendus 10.48 quando in crimen ſubſcribere oporteat 11.4

in Actoris arbitrio quo caſu ſit, utrum cum nouo domino, an cũ eo qui poſſidere deſijt, agere uelit 190.27

actoris & iudicis adiuncta officia 10.46

actoris & rei conuenti adiuncta officia 40.16

actoris, quia rem ſubreptam ſua die ſoluere non potuit, pœna 70.27 quod intereſt, quo caſu quadruplicetur 65.7

actori quibus caſibus ſuccurrendũ 195.18

actorem poſt exactum iuſiurandũ poſſe detracta noxæ deditione experiri 186.50

adlenia 132.7

ante Aditam hereditatem quomodo ſit accipiendum 105.22

adulterum deprehẽſum occidens, lege Aquilia non tenetur. 94.54

adiurationum inhibitio 270.19

adrogator cuius furti agere poſſit 55.2

æditnus cur in his quæ ei tradita ſunt, peculatum non admittat. 219.27

ædium appellatione quæ cõtineantur 272.4

æſtimatio cuius temporis fiat 67. 26 eius temporis quo res plurimi fuerit, quo caſu facienda. ibid.38

æſtimatio rerum amotarum ad

quod tempus referendum 81.
55 quando creſcat 83.12
æſtimationem quando ſola utilitas faciat 65.10
amiſſa quæ dicantur 247.17
amoueri & rapi quomodo differant 251.29
ancillam qui libidinis cauſa ſubripuit, furti actione teneri. 32.41
ancilla ſubrepta, etiam partus æſtimatio facienda 68.2
annalis præſcriptio quando obſtet 91.9
animalia quæ ædilitio edicto prohibeantur ibi haberi, qua uulgò iter ſit 174.41
animalia, ſi noxæ dedantur, reo ad liberationem proficere. ibid.9
αὐθαίρετα 132.7
apes meæ ſi ad tuas ad uolaſſent, tuq; eas exuſſeris: legis Aquiliæ actionem competere 121.44
apocha ſi ſubrepta fuerit, quatenus furti actio locum habeat 66.47
appellare & adſectari quomodo differant 134.5
appellare quid ſit. ibid.2
arbor quæ eſſe uideatur 243.3 quæ propriè non dicatur. 242.39
arborem quam etiam rectè Labeo dici patet. ibid.30
arbores quæ furtim cæſæ uideantur. ibid.8
arborum ex luco Daphnenſi uel Perſeo excidendarum pœna. 268.34
arborum furtim cæſarũ actio 241.46 aduerſus quos competat 242.13 & ex quibus cauſis. ibid.3 perpetua 244.56 pœnalis 241.57 quãdiu cõpetat 242.54 item quãdo 130.37 & 169.35 quibus competat 242.53
arborum furtim cæſ. actionis adfinis remedia 245.2 cauſarũ exceptiones 242.19 eadem cauſa, quæ eſt legis Aquiliæ. ibid.1 genus 241.50
arborum furtim cæſ. actionẽ quis non habeat 243.57 quis habeat 244.3
in Arborum furtim cæſ. actionem quis non incidat 243.17 quid in ea ueniat 242.30 quis ea teneatur 244.19
arborum furtim cæſ. æſtimatio quãti facienda. ibid.39
arbores qui furtim cædat 243.15
Arethuſa fons 99.26
arma ad barbaros non transferenda 175.38 quibus non permittenda 274.12
aſinum meum ſi quis in equas ſuas τοῦ γονοῦ χάριν captum admiſiſſet, quando furti non teneatur 21.20
aucupari quatenus quis non prohibendus 116.16
aurum ex metallo illicitè habentis pœna 222.20
authorẽ eſſe ſeruo delinquenti, & pati delinquere, differunt 180.48

B

Blaſphemiarum inhibitio 270.21
bonæ fidei poſſeſſor quando furti nomine quod paſſus eſt, noxalem actionem contra dominum habere poßit 24.25
bonæ fidei poſſeſſori cur furti actio detur 42.5 eius qui iniuriã paſſus eſt, non dari iniuriarum actionem 152.30 furti actionem competere 53.35 quo caſu actio ſerui corrupti danda uideatur 232.18
aduerſus Bonæ fidei poſſeſſorem quo caſu furti actio noxalis cõpetat 56.40 nullo modo furti actionem extendi 24.21
bona fide ſeruum emens, cur corrupti ſerui edicto non teneatur 228.20
bona alicuius per iniuriam occupãtem, iniuriarum actione teneri 137.8
de Bonis raptis actione in quadruplum quis conueniendus. 64.26
boue ſubrepto & mortuo quæ cõdici poßint 82.12

C

Cædere quid ſit 242.11
aduerſus Caupones actio in factum quamdiu detur 169.42 ex quo furto actio competat 56.47
in Cauſæ cognitione quip uerſetur 154.42
in Cauſis pœnalibus benignius eſſe interpretandum 11.7
certamina quæ uirtutis cauſa admiſſa 269.30
certum dicere quem Labeo aſſerat 163.58
chomatum in Aegypto ruptores qua pœna puniendi 267.53
cingere quid ſit 242.12
circulatorum pœna 267.20
ciuilis conſtitutio quid 74.38
ciuilis ſocietatis uincula qui diſſoluant 8
ciuili iudicium inter ſeruum & liberum conſiſtere non poſſe 75.2
inter Clàm facientem, & eum qui rapit, quæ ſit differentia 88.42
clericorum maleficium 280.48
cœnaculo inter ſe diuiſo ſi plures habitent, in quem actio danda 260.2
collegium illicitum uſurpantis pœna 275.7.9
colono quo caſu actio Aquiliæ cõpetat 119.12
coloni cur actionem furti habeant 43.39
comitem quomodo Labeo definiat 134.43
in Commodata re cur furti actio competat 46.58
commodans tibi, ſi eam rem ſubripiat, cur furti non teneatur 29.48
cõmodati actio quo caſu ſit 73.20
commodati & furti cum quo agi poßit 37.20
commodatis rebus aliter utẽtibus, quàm commodatas acceperint, quomodo furtum committant 32.49
commodatarius quod furti actione conſecutus eſt, commodatori reſtituere non tenetur 41.27
commodatario, non commodatori quo caſu furti actio competat 45.40 legis Aquiliæ actio competat 117.43
communi diuidundo actio quo caſu ſit 71.55 & 197.34
concepti furti actio hodie ſublata 74.14
concußionis iudicium publicũ non eſſe 267.25
condici cui poßit 76.5 quæ res dicatur 69.28
condictio ab actione commodati quid differat 76.15 aduerſus hæredem quando duret 78.4 cui competat 47.10 & 79.56
condictio & rei uẽdicatio quomodo differant 74.32

condi

condictio furtiua aduerſus quos competat 80.34 item ex quib. cauſis 75 56 & quamdiu 83.37 item quibus 79 36
condictio quando amittatur 77.32 quando ceſſet. ibid.18 quando non impediatur 79.28 quando nulla 78.38 quando retineatur 77.32 qua caſu, ceſſante rerum amotarum actione, competat 124.9 quo caſu hæredi competat, pendēte nihilominus conditione 77.42 rei furtiuæ, cur hæredem quoq; furis obliget 78.1
condictionis furtiuæ adfinia remedia 83.47 cauſarum exceptiones 76.27 euentus 83.41
condictioni quamdiu locus ſit. 77.22
condictione ex furtiua cauſſa qui obſtringatur 76.23
de Condictione furtiua 75.34 quid in ea ueniat 81.52
ex Conducto quo caſu actio ſit. 130.25
conſiliū qui dare ad furtum uideatur 57.24
controuerſia omnis de quibus rebus ſit 1.28
contumelia unde dicatur 131.2.20
conuicium quod nam propriè non dicatur 140.34 unde dicatur 139.40
conuicium iniuriā eſſe, Labeo aſſerit 119.47 qui feciſſe uideatur 140.16 tam præſenti quàm abſenti poſſe fieri. ibid.8
Coracis ſaxum 99.26
corporis perempti æſtimatio 114.50
corpus liberum nullam æſtimationem recipere 116.19
corrupti appellatione quid contineatur 107.19
creta fur 21.32
creditor cui pignus ſubreptum eſt, quod actione furti conſecutus eſt, debitori pignoratitiā agenti reſtituere tenetur 41.14 falſus quando furtum faciat 17.41 ob rem debitoris ſubreptā furti agere non poteſt 42.33 quando iniuriarum teneatur. 136.42 ſi pignore utatur, furti tenetur 13.31
creditori actionem furti in ſummam pignoris non debiti competere 65.55 cur non competat interdictum, ut debitor exhiberetur 240.7 quo caſu actio Aquiliæ detur 119.14 item contraria pignoraticia 73.38. ſeruum non defendenti, denegatur pignoris in ſeruo perſecutio 195.40
creditorem de pignore ſubrepto furti actione agere poſſe 41.41
crimen extra ordinem quo caſu coerceatur 136.32 peculatus quando committatur 169.27
inter Criminis reos & fraudis participes, multum diſcriminis 118.46
in Crimen actor quando ſubſcribere oportreat 11.4 ſubſcribere nō cogendus 10.48
de Crimine peculatus, ſacrilegij, et de reſiduis 219.11
de Crimine ſtellionatus 264.17 eius actionis genus & propria. ibid.20
culpam ptiam leuiſſimā in lege Aquilia uenire 113.13
curator quando falſi pœna teneatur 278.16

D

DAmnum in corpore liberi hominis datum, quanti æſtimandum 174.29 & 261.16
damnum iniuria datum Aquilia perſequi, quod dicitur: quomodo ſit accipiendum 112.20
damnum unde fiat 150.47
damni æſtimatio à reo præſtanda 174.3
ad Damni æſtimationem præſtandā quo caſu dominus teneatur. ibid.15
damni in turbā dati actio aduerſus quos competat 348.32 & 249.4 16 item quamdiu 249.47 quando ceſſet 248.128.40 quando locum habeat. ibid. 30 quibus competat 247.48
damni in turba dati actionis adfine remedium 249.53 cauſarum exceptiones 247.55 genus. ibid.10
in Damni in turba dati actione quid ueniat 249.12
damni ſpecies 107.5.32
damnum culpa datum interdum iniuriæ appellatione ſignificari 152.14
non qui dedit, ſed qui impulit. quo caſu teneatur 119.7 qui alterius impulſu dederit, an teneatur 113.39 qui det 248.35 quis facere dicatur 110 54
de Damno dato in ædibus, pariete & uilla 102.56 in fundo ſylua & ſegete 103.47 in frumento & uino 104 46 in naue, aqua & aquæductu 103.24 in tabulis & inſtrumentis. 106.26
de Damno infecto quo caſu actio ſit 131 1
de Damno in turba dato actio. 244.46 in factum quando detur 169.45
damna interdum extra ordinem puniri 127.15
in Damnis quæ lege Aquilia non tenentur, in factum actio datur. 129.19
debitor quando furti actionem habeat 43.41
ob Debitoris rem ſubreptam creditor furti agere non poteſt. 42.33
debitori quādo legis Aquiliæ actio competat 109.53
defuncti exiſtimationem purgare, hæredis intereſſe 157.8
de his qui Deiecerint uel effuderint, actio 255.40 aduerſus quos competat 258 16 cui ſit perpetua. ibid.1 cur non hæredibus iure hæreditario competat. ibid.11 ex quib. cauſis competat 256.33 item quamdiu 261.31 quando annua ſit 258.10 quando locum habeat 257.25 quo caſu ſit annalis. 261.35 quibus competat 257.47
de his qui Deiecerint, &c. actionis cauſarum exceptiones 256.52 euentus 261.44 genus & proprium 256.3 ratio & uſus. 255.59 quid in ea ueniat 260.30
de his qui Deiecerint, &c. in factum actio in quem detur. 258.34
deiectum ex cuius parte eſt, quo caſu ſolus teneatur 259.57
de Deiecto & effuſo actio quando detur 269.51
delicti præteriti æſtimationem nunquam ex poſt facto creſcere. 10.40

ex Delicto quæ actiones naſcantur 9.1
delicta certarum rerum propria 280.53
delictis neminem exui 9.39
in Delictis ſeruorum ſcientia domini quomodo accipienda ſit 180.50
deportationis pœna 212.10
depoſitarium furti actionem non habere 51.19
depoſiti actio contraria quo caſu competat 73.51
depoſiti actio quo caſu ſit 130.32
depoſitum qui abnegat, an furti teneatur 15.14.18
directarij qui ſint 72.4 eorum pœna 71.43
diſcipulum qui eluſcauit in diſciplina, Aquilia teneri 111.36
docenti qualis caſtigatio conceſſa. ibid.45
doctorum opiniones plerunq; incertæ & diuerſiſſimæ unde procedant. ibid.
doctorum opiniones in quibus cauſis iudici ſequi liceat 5
dolium qui aperuit, & parum uini abſtulit, totius furem uideri 68.19
dolus quomodo in ſe uim habeat 86.16
doli mali exceptioni quando locus ſit 185.36
dolum malum etiam abſentis eſſe 249.8
dolo malo qui careat 237.39 quis facere poßit 84.48 qui non facere uideatur 273.23
de Dolo actio quando danda 20.23 & 73.16
dominium ſerui quando actoris efficiatur 196.12
dominus cum ob ſcientiam teneatur, an ſerui quoq; nomine danda ſit actio 187.58 prior quo caſu liberetur 190 15 uel teneatur. ibid.22 quando furti actionem cum ſeruo habeat 102.49 quando ſeruum noxæ dedendo liberetur 233.10 quo caſu nec ex ſerui ſui furto uideatur conueniendus 56.29 quo caſu pœnitentia ductus, ad furti actionem redire non poßit 48.34 quando ſeruum noxæ dedendo liberetur 261.19
dominus rei furti actionem quo caſu habeat 28.5 quando item ea teneatur 29.19
dominus ſeruum noxæ dedendo quando liberetur 253.53 et quando non 158.19
domini quod intereſt, quo caſu dupletur 66.10 ob delictum ſerui corrupti pœna 234.27
in Domini arbitrio quo caſu ſit, utrũ commodati, an furti agere uelit 73.24
domino, nõ cõmodatario, quo caſu furti actio competat 47.21 quando rei perſecutio ſeruetur 38.46 inuito ſi ego me facere putarem, cum dominus uellet, an furti actio ſit 31.21
domus quomodo ſit accipienda 166.50
ex Donatione alterius rem meam ſi teneas, & eã ſubripiam, quo modo furti agere mecum poßis 29.18
dotali re ſubrepta, maritum furti actionem habere 42.38 & 51.57
duplicatio cum quæritur an iuſta ſit, quid attendendum 3

E

EFfractoris equitis Romani pœna 71.44
effractorũ pœna 70.38 & 71.44. 51.57
in Effractores cur uariè animaduertendum 71.54
ἔγκλημα 132.4
empti actio quo caſu ſit 73 43
emptor an ſubripiendo rem, furti teneatur 30.30 & uenditor quando in rem furtiuam incidant 29.1 ſerui noxali iudicio ſi conuentus ſit: uenditorem, quo ſciente factum eſt, poſſe conueniri 181.22
emptorem rei furtiuæ uindicationem non habere 75.50
epiſtola quam ego tibi miſi, ſi intercepta ſit: quis furti actionem habeat 45.12
equorum ligneorum probibitio 269.18
eunuchos facientium aut uẽdentiũ pœna 275.54 & 276.6
exactor tributorum quando furti actione teneatur 17.33
exceptio cum quæritur an iuſta ſit, quid attendendum 8
exhibere quid propriè 239.26
ad Exhibendum actio quo caſu hæredi competat 213.45 quo caſu ſit 130.32
exilio uel metallo qui puniendi 222.14
expilatæ hæreditatis actio 224.38 apud quem competat 226.8
expilatæ hæreditatis actionis adfinia remedia. ibid. 41 cauſa 224.49 euentus 226.28 ratio 214.40
in Expilatæ hæreditatis actione quid ueniat 226.19
expilatæ hæreditatis crimen quando ſit 74.10 & 169.29 & 225.55 quando item non 225.43 cur uxor eo non accuſetur 224.59
expilatæ hæreditatis pœna extraordinaria 226.21
expilatorum pœna 70.38 & 71.54
expugnare quis uideatur 250.50

F

in Factum actio quando detur 72.32 & 169.17 & 257.38
facti quæſtio in cuius ſit poteſtate 1
fallax quis dicendus 39.26
falſi pœna qui coercendi 266 54
fames ob quæ delicta oboriatur 271.7
fame ſi quis hominem necauerit, in factum actione teneri 127.55
familia ludere in quam rem permittatur 249.41 ſi damnum feciſſe dicatur, in quantum dominus teneatur 126.42 ſi deliquerit, quid quantumq; petendum 193.28
ſi Familia furtum feciſſe dicatur, edictum 198.33 aduerſus quos competat 201.37 item quibus. ibid.28
ſi Familia furtum, &c. edicti cauſa 198.40 euentus 201.48
familiæ appellatio quos contineat 90.18
familiæ erciſcundæ iudicium. 217.6
fideiuſſori cui res aliena ſubrepta eſt, furti actionem competere 55.14
fides ueri quando à calumnia te defendat 143.38
filiumfamiliâs ſi iniuriarum egerit, patri actionem non competere 250.21 ſi ſubreptus ſit, patrem

furti

furti actionem habere 27.32
filius meus qui caſtrenſe habet peculium, ſi furtum mihi fecerit, an poßim actiõe utili aduerſus eum agere 23.17
filiofamiliâs quando litis executio danda 255.24
filio quando iniuriarum actio danda 149.37 *et* 150.20 *et* 154.50
in Filium *quando iniuriarum actio detur* 158.36 *quo caſu actio noxalis directa competat* 198.29
filij & ſerui noſtri cur furti nobis non teneantur 22.29
filia mortua, quatenus rerum amotarum in patrem actio danda 211.18
foueas urſorum ceruorumq́; capiendorum cauſa qui faciunt, quãdo lege Aquilia teneantur 100.58 *quando item non* 101.2
fructuarius, an legis Aquiliæ actionem habeat 217.51
aduerſus Fructuarium *quãdo proprietarius furti iudicio agere poßit* 24.58
fructibus pendentibus ſubreptis, cui condictio furtiua competat 80.21
frugibus ex fundo ſubreptis, cur tã colonus quàm dominus furti agere poßint 41.46
ex Frumenti *aceruo qui modium ſuſtulerit, an totius rei furtum fecerit, an uerò eius tãtùm quod abſtulit* 68.22
fugitiuus ſi cum rebus aufugerit, cur furti actione ſolicitator cõueniri rerum nomine poßit 58.40
fugitiuo iter qui monſtrat, furtum non committit 59.28
fullonis furtum 25.38
fulloni et ſarcinatori quatenus furti actio competat 44.5.27
fumo facto ſi quis alienas apes fugauerit, cur in factum actione teneatur 129 20
fundi nomine furti agi non poſſe 28.21
fundo ſi quis deiectus eſt, an condici ei poßit qui deiecit. ibid.22
fur conclaue furti faciendi cauſa intrans, qua actione teneatur 54.41 *manifeſtus & nec manifeſtus* 68.33 *improbus quis* 84.26 *& improbior quis uideatur* 28.12 *&* 92.58
fur manifeſtus 62.8.31 *&* 63.11.28 *quis non ſit* 62.22 *&* 65.19. *&* 64.20 *quomodo condictione teneatur* 76.46
fur quando actionem furti habeat 42.20 *quis ſit* 55.50 *quis nõ ſit* 28.10 *&* 54.30
furis conditio quando melior 67.55 *& eius qui deteriorem ſeruũ fecit, maleficia inter ſe diuiſa* 232.2
aduerſus Furis *hæredes quo caſu furti actio competere uideatur* 56.54
furi condici poſſe, etiamſi res ſit aliqua ratione extincta 55.9
furem etiam interdum occidere licere 74.22
aduerſus Furem *furti actionem remanere* 54.54
furem manifeſtum deprehenſione fieri 43.8
furem qui celauerit, furti actione tenetur 61.1 *qui nouit, ſiue indicet eum, ſiue non indicet, cur fur non ſit.* ibid.4
fures qua pœna criminaliter & extra ordinem puniendi 71.17
furum nemo quomodo condictione teneatur 76.48 *nocturnorũ pœna* 71.20
fures quos appellemus 72.16
furanti ſignum præbens, quatenus ſit habendus 222.17
furioſus ſi damnum dederit, an legis Aquiliæ actio ſit 108.45
furnum ſi ſecundum parietem communem habeas, an damni iniuria tenearis 128 32
furtiuæ rei uindicatio 72.26
furtiuam rem ſi quis imprudens emerit, & ei ſubrepta ſit, habebit furti actionem 53.44
ex Furtiua *cauſa cur filiofamiliâs condici poßit* 81.17 *ſi res condicatur, cuius temporis æſtimatio fiat* 83.25
in Furtiua *actione quid ueniat* 81.52
furtiuum quid non ſit 30 14
furtum conceptum quod dicatur 11.52
furtum cur à furuo dicatur. ibid. 29 *manifeſtum quid* 63.16 *oblatum quod dicatur* 11.57 *poſſeßionis quando non fiat* 26.16
furtum quando fiat 16.55 *&* 16.51 *quando non fieri dicatur* 31.17 *quomodo fiat* 14.1 *quomodo ope & conſilio fiat* 57.47 *&* 60.34
furti actio 227.12 *aduerſus cãuponem quo caſu competat* 56.47 *aduerſus quos competat* 40.7 *&* 55.23 *ex quibus cauſis competat* 22.50 *in caſu an ſit ambulatoria, nec'ne* 47.46 *in quo caſu non cõpetat* 226.1 *in quibus cauſis ad corporis æſtimationem referri non poßit* 65.11 *noxalis aduerſus poſſeſſorẽ bonæ fidei quo caſu competat* 56 40 *per quos competat* 40.9 *qualis detur ei, cui res commodata eſt* 47.5 *quando aduerſus ſeruum hæreditarium competat* 23.17 *quando ceſſet* 58 59 *&* 177.20 *quando competat* 29.17 *&* 65.1 *&* 131 15 *&* 235.53 *&* 245.18 *quando in ſeruum manumiſſum competat* 55.41 *quã do non extinguatur* 40.1 *quã do non naſcatur* 25.45 *quo caſu domino competat, nõ commodatario* 49.55 *quibus competat* 40.5 *&* 41.31 *quibus non detur* 52.13 *ſiue dupli ſiue quadrupli cur tantùm ad pœnæ perſecutionem pertineat* 74.27
furti actionis cauſarum exceptiones 22.21 *euentus* 41.4 *remedia.* ibid.32
furti actioni quando locus ſit 14.16 *&* 30.18
furti actionem aduerſus alium qui habet, ipſum ea teneri nõ poſſe 24.45 *aduerſus uitricum quando habeamus* 25.52 *cur coloni habeant* 43.59 *depoſitarium non habere* 51.19 *infamare* 42.5 *malæ fidei poſſeſſori non dari* 42.1 *quando debitor habeat* 65.41 *quando fur habeat* 42.20 *quando uxor habeat* 208.44
circa Furti *actionem quæ ſit ratio* 126.53
furti actionem quis habeat 27.14 *&* 41.48 *&* 42.56 *&* 54.55 *quis item non* 52.42 *qui aduerſus alium habet, ipſum ea teneri non poſſe* 24.45 *quo caſu dominus non habeat, quãuis commodati actionem remittat* 48.51

furti actione quãdo tutor teneatur 26.3 quod cõmodatarius cõſecutus eſt, commodatori reſtituere non tenetur 42.27 ſucceſſores minimè teneri 56.57
de Furti actione 12.12
in Furti actione cur res demonſtrãda 40.20 quid quadruplicandum 64.45.48 quid quantumue ueniat 40.14 & 61.47
furti actionum adfinia remedia 72.25 diuerſitas 65.44
furti concepti actio 12.56 hodie ſublata 74.14
furti caſtigatio 72.13 definitio 12.21 & commodati cũ quo agi poſſit 17.28 etymologia 12.28 euentus. ibid.44 exhibiti actio 12.9 interdum teneri eum qui ipſe furtum non fecit 57.9 iudicio quando proprietarius aduerſus fructuarium agere poßit 14.58
furti manifeſti extenſio 62.17 pœna 61.54 item non manifeſti. ibidem
furti oblati actio 12.5 hodie ſublata 74.14
furti prohibiti actio 12.5
furti quis agere poßit 32.39 quis item non. ibid.37 & 47.15 qui non teneantur 57.56 qui obſtringatur 55.56 quis ſe obliget 24.42 ſi plures ex diuerſis cauſis agant, in quantum quiſq; agere poßit 70.42
furti ſpecies 12.32
furtum committere quis uideatur 231.26. ex furandi affectu conſiſtere 26.10
ad Furtum qui conſilium dare uideatur 57.24 quis opem ferre uideatur. ibid.26
furtum qui fecit, cur quamdiu is uiuat, furti actio non pereat 55.12 quis non faciat 33.26 ſine affectu furandi non committi 32.55 ſine contrectatione non fieri 34.35 ſi plures fecerint, ſingulos in ſolidum teneri 61.42
furto perpetrato, cui furti actio competat 47.25
de Furto etiã criminaliter agi poſſe 74.8
furta domeſtica quæ uocentur 72.12 quando publicè non ſint uindicanda. ibid.7
furtorum diuiſio 12.35 genera 62.4
de Furtis 12.17

G

Gemeſſene befelch 5
gentium iure res à quibus condici poßint 214.18

H

inter Habitatorem & hoſpitem quantum interſit 258.52
hæreditariæ rei furtum non fieri 26.52
hæreditariarum rerum quibus caſibus furtum fiat 27.53
hæreditatis æſtimatio quãdo ceſſet 122.19
hæreditatis cur furtum non fiat 26.57 expilatæ crimen quando non ſit 169.29 petitio quo caſu hæredi competat 213.45
hæreditati furti actionem non acquiri 46.46
hæres quando habeat condictionẽ 77.45 item furti actionem 54.9.30
hæredi iniuriarum actionem non dari 156.44
in Hæredem quo caſu damni in turba dati actio uideatur danda 249.16
hæredibus furti actionem dari 24.6 domini condictionem furtiuam dari 80.2 noxales quoq; actiones competere 188.25
hæredes domini noxalibus actionibus teneri 192.19
ab Hæredibus quando pœnæ non poßint peti 218.2
Homeri locus 99.23
homo liber cur nullo tempore dolo malo retineri debeat 239.13 ſi bona fide mihi ſeruiat, ipſum lege Aquilia mihi teneri 110.13
homo ſi iniuria occiſus dicatur, nunquid non debeat permittere prætor priuato iudicio legi Corneliæ præiudicari 264.42
hominis liberi occiſi pœna 260.52
hominis occiſi æſtimatio ad quod tempus referendum 122.18
de Homine libero exhibendo interdictum quando locum habeat 169.32 & 217.30
in Homine libero nullam corporis æſtimationem fieri poſſe 260.46
homines coacti qui 84.58 & 85.29
hominum liberorum quando furtum fiat 27.36
ὕβρις 132.3

I

IActum ſi ex naue factum alius tulerit, an furti teneatur 16.27
imperatoris imaginem ad inuidiã alterius non portandam 138.38 portantis pœna 161.49
impubes an rem alienam amouendo furtum faciat 26.28 quando furtum facere poßit. ibid.35 ſi damnũ dederit, cur Aquilia teneatur 108.56
cum Impubere cur damni iniuria agi poßit 26.37
incendiariorum pœna 272.30
incendij uel ruinæ ſuſpicio ſi fuit, & incendium uel ruina non fuerit: an edictũ de incendio, etc. locum habeat 255.12
incendium in ciuitate data opera facientis pœna 272.7
de Incendio actio prætoria quando detur 169.47
de Incendio, ruina, &c. actio 250.2 aduerſus quos competat 253.34 quando ceſſet 251.43 quamdiu competat 254.2 quando locum habeat 252.42 quibus cõpetat 253.26 quid in ea ueniat 254.40
de Incendio, ruina, &c. actionis adfinia remedia. ibid.6 cauſæ 250.35 cauſarum exceptiones 251.56
de Incendio, ruina, &c. edicti ratio & uſus 250.16 uerba. ibid.16
de Incendio, ruina, &c. edicto quis teneatur 252.5
ex Incẽdio quomodo accipiendum ſit 250.30
incendiorum fortuitorum pœna 272.35
incendiorum pœna 271.54
ad Infamiam alicuius quæ fiant 138.10
infans ſi damnum dederit, an legis Aquiliæ actio ſit 108.50
infantum expoſitorum animaduerſio 271.45
inficiantis pœna qualis 122.52
iniuria ad dignitatem quando fiat 132.32 ad infamiam quando fiat ibid.33 atrox unde æſtimetur 160.10 generaliter quid dicatur 132.2 in corpus quando fiat. ibid.31 per alias perſonas quando fiat. ibid.39 item per ſemetipſum. ibid.18 quando re fiat. ibid.24 quando item uerbis. ibid.25 quæ liberis noſtris

fil,

ſit. quatenus noſtrum pudorem pertingat 146.8 quibus modis fiat 112.25 quomodo contra bonos mores fiat 119.11 quomodo committatur 133.4 ſeruo facta interdum ad dominum redundare, interdum non 141.15 ſi uiro facta eſt, cur uxor iniuriarum agere non poßit 156.5.9 ſpecialiter quid dicatur 132.5.15 unde fiat 150.46 unde dicatur 112.19
iniuriæ æſtimatio ad quod tempus ſit referenda 160.12.15 quatenus creſcat 159.48
iniuriæ appellationes 132.13.14.17 diuiſio. ibid. 22.27.34
iniuriam detegentis præmium 164.35
iniuriam nullam uideri poteſt accipere, qui ſemel uoluit 146.3 quando prætor accepiſſe dicatur 132.8 qui non facere ſoleant 144.21 qui pati poſſunt, eoſdem & poße facere. ibid. 19
iniuria decidere quis intelligendus 94.16
de iniuria omni eum qui paſſus eſt, poſſe uel criminaliter agere uel ciuiliter 165.13
ex iniuria una interdum tribus oriri iniuriarum actionem 150.10
iniuriarum actio aduerſus quos competat 58.50 & 157.20.15 annuo tēpore præſcripta 149.57 apud quos competit 168.26 heredi non competat 54.12 quamdiu competat 161.11 item quando 133.40 & 161.47 quādo marito aduerſus patronum ceſſet 147.11 quæ ex conuicio naſcitur, in heredes non reddēda 156.50 quo caſu competat 71.48 & 130.47 & 131.5.11 quibus competat 151.25
iniuriarum actionis adfinia remedia 165.9 cauſæ 131.54 & 131.1 cauſarum exceptiones 143.11 euentus 164.36 exceptionum replicationes 155.8 genus & proprium 131.33
iniuriarum actionem diſsimulatione aboleri 148.51 ex bono & æquo eſſe 131.41 in bonis actoris non computare. ibid. 44 per calumniam inſtituentis pœna 164.55
ad iniuriarum actionem ſponſus admittendus 156.56
de iniuriarum actione 131.31
iniuriarum actione qui non teneatur 134.18
in iniuriarum actione quid quantumq; ueniat 159.25
iniuriarum agere quatenus quis per ſe & per alium poßit 158.55 cauſam priuati iudicij querelam continere 131.37 ex lege Cornelia actio ex quibus cauſis competat 166.8 pœna 159.34 quando creditor teneatur 156.42 quis experiri poßit. ibid. 25.36 utili actione quis teneatur 113.29
iniurias plures ſi mihi feceris, an ſeparatim tecum de ſingulis iniurijs poßim experiri 150.27
inquilino quo caſu actio legis Aquiliæ detur 119.7
inſulam ſi quis dolo exuſſerit, qua pœna plectendus 272.14
iter qui fugitiuo monſtrat, furtum non committere 59.28
iudex qualis eſſe debeat 2 quando iniuriam accepiſſe dicatur 132.8
iudicis arbitrium quando ſit incertum 2
iudicis arbitrio non omnia permittenda 6 quando lex ſuam autoritatem accommodet 5
iudicis arbitrio quando reus abſoluendus 178.31
iudicis & actoris adiuncta officia 10.46
iudicis officium 182.56 in condemnando quod ſit 194.25
iudici ab appellatoribus conuiciū fieri non oportere 161.42 in quibus cauſis doctorum opiniones ſequi liceat 5 pecuniam mutuantis pœna 275.15 quando generalißimas ſententias ſequi liceat 5 quid obſeruandum 3
iudices qui adminiſtrationis tempore publicas pecunias ſubtraxerunt, quali crimine ſint obnoxij 222.55
iudicium publicum ex lege Cornelia quo caſu competat 129.46
in iudicijs ſine lege loqui erubeſcēdum 2
ius ciuile Romanorum retinendum 2
iuris executionem non habere iniuriam 145.50 quæſtiones non retrò ad iudicis arbitrium pertinere 1 regulæ 2 & 5
ius iniquum quàm incertum eſſe, cur præſtet 2
iuſiurandum ſi actor exegit, reusq; iurauit, an exceptio iuriſiurandi aduerſus actorem dari debeat 186.41
iure dominij noxali iudicio nouus dominus quando conueniendus 188.35
iure poteſtatis à magiſtratu quæ fiunt, ad iniuriarum actionem non pertinere 145.54

L

LAborem indicere, & iniuriam inferre, differunt 117.16
lancem qui raſit, totius fur eſt 66.55
latronem inſidiatorem occidens, cur lege Aquilia non teneatur 94.28
legatarius cur condicere non poſſit 79.56
legatario, non heredi, quo caſu furti actio competat 54.15
legatos pulſans qua pœna teneatur 161.44
lex Aquilia cur plebiſcitum 95.41 quando ceſſet 95.44 & 97.36.40 quando locum habeat 109.15 & ubi 94.14
lex Cornelia de iniurijs quibus cōpetat 166.28 ex quibus cauſis actionem dederit. ibid. 22 ubi locum habeat 167.4
lex Iulia peculatus quos puniat 221.45
lex quando ſuam autoritatem iudicis arbitrio accommodet 5
legis Aquiliæ actio 93.31 aduerſus quos competat 118.55 & ex quibus cauſis 95.50 item quando 20.28 & 72.18 & 92.47 & 97.34.45 & 245.10 quibus competat 116.21
legis Aquiliæ actionis cauſarum exceptiones 109.18
legis Aquiliæ actionem heredes habere 54.11
per Legis Aquiliæ actionē iniuriarum conſumi 150.49
legis Aquiliæ utilis actio quo caſu competat 114.8
in Legis Aquiliæ actione quid quātumq; ueniat 120.48
legis Aquiliæ adfinia remedia 117.28 adiuncta officia. ibid. 17 &
XII. Tabularū diſcrimen 189.41 &

41 et iniuriarũ actio cur inter dũ cõcurrãt 93.59 genus.ibid. 33 in factum actio quãdo detur 102.37 propria 93.32 primo ca pite quæ caueantur.ibid.28 ſecundum caput in deſuetudinem abijſſe.ibid.14 tertio capite qd caueatur.ibid.25 & 102.4 uerba. ibid.18
legis Corneliæ actio in quem com petat 167.25 & per quos 168. 18 item quibus 167.40
legis Corneliæ actionis adfine remedium 168.47 adiuncta officia. ibid. 40 cauſarũ exceptio 167.33
in Legis Corneliæ actione quid ueniat 168.34
in Legis diſtinctione quis conſulẽdus 3 (74.2
legis Fauiæ accuſatio quo caſu fit
legem Aquiliam in publico certamine ceſſare 97.29
legem hominibus præponere, & contrà, quid Ariſtoteli 2
per Legẽ quid intelligendũ.ibid.
ex Lege Aquilia quãdo ſit directa actio 127.38
in Lege Cornelia filiumfamiliâs ex omni cauſa poſſe agere 168. 10
lege Cornelia quæ iniuria contineatur 166.25
ſine Lege in iudicio loqui erubeſcendam 2 (tio 5
legum & mandatorum eadem ratio
legum ratio 6
libellum famoſum inuentum manifeſtantis pœna 161.53
libellos qui auſus eſt de domo ſubtractos pro tribunali legere, q non ſunt dati, quo crimine teneatur 81.18
liber homo cũ perijt, cur dãni æſtimatio nõ fiat in duplũ 260.46 cur directam actionem non habeat 129.32 ſi iuſſu alterius dãnum iniuria dedit, quatenus cũ eo qui iuſſit, legis Aquiliæ actio ſit 339.19
liberum hominem quis dolo malo non retinere uideatur 237.56 quis exhibere cogendus 238.6 quis rectè dolo malo retinere dicatur. ibid.1
libero homini qui tibi bona fide ſeruit, ſi iniuria facta ſit. quando tibi actio detur 152.35
de Libero homine exhibẽdo interdictum 236.29 cur nõ auferat legis Fauiæ executionẽ 238.39 ex qua cauſa competat 236.44 in quem ſit rogandum 238.12 perpetuum 239.43 quando cõpetat 169.32 et 239.18 uẽ quibus 238.46
de Libero hom. &c. interdicti adfinia remedia 253.50 euentus. ibid.46 ratio 236.36 uerba. ibid.34 quid in eo ueniat 239. 18 quis eo non teneatur 236.52
liberarum perſonarum condictio nulla 27.42 quando furtũ fiat ibid.3
de Liberis exhibendis & ducendis interdicta quo caſu competant 239.56
libertati fauere nemo prohibẽdus 218.51
liberto patronus quomodo furtũ facere ſoleat 31.45
libidinis cauſa ſcortum ſupprimẽs an lege Fauia teneatur 32.32
litis æſtimatio per exceptionem quo caſu cõſeruari poſſit 197. 46
litis æſtimationem qui ſuffert, emptoris loco habendus 213.22
litis æſtimatione oblata, actor reæ de euictione cauere non tenetur. ibid.8
in Litem alienam improbẽ coeuntis pœna 273.57
in Litore rem iacẽtem, poſteaquã naufragium factum eſt, qui abſtulit, in qua ſit conditione 252. 23
locator conductori id quod actione furti conſecutus eſt, conducti iudicio reſtituere tenetur 43.19
ex Locato quando cũ colono agi poſſit 345.50 quo caſu etiã actio ſit 330.25
locus purus quis dicatur 278.57
in Locum alterius quomodo accipere debeamus 280.45
lolium in alienam ſegetem ſi iniceris, ut eam inquinares, factum agendum 301.25
λωποδύται 92.35
lucri ſpecies 14.4
ludere in pecuniam quatenus ſenatuſconſultum admittat 269. 29
luſus pœna.ibid.1 probibitio 268. 55
luſum noxium eſſe in culpa 97.32

M

Magiſter in diſciplina ſi ſeruũ uulnerauerit, an Aquilia lege teneatur 113.33
magiſtratus ſi ſeruum meum loris ruperit, an poſſim cum eo experiri, quaſi aduerſus bonos mores uerberauerit 143.39
magiſtratus, ſi damnum iniuria dederint, Aquilia poſſe teneri 109.6
maledictum quod nam ſit cõuiciũ 140.33
ex Maleficio quæ actiones naſcantur 9.1 quæ obligationes naſcãtur. ibid.22
maleficia certarum perſonarum communia 280.44 propria. ibid.44.53
maleficiorum quatuor genera 9.3
mandati actio contraria quo caſu competat 73.46
mandati actionem quo caſu dominus ad prædia acquirenda habeat. ibid.30
mandatorum & legum eadem ratio 5
manumiſsionem furti actionem nõ extinguere 84.59
in Mari ſi quis me piſcari prohibeat, an iniuriarũ iudicio cũ cõuenire poſſim 133.55
maritus cõſtante matrimonio cur furti actionem contra ſuam uxorem habere nõ poſſit 48.56
mariti heres quando rerum amotarum iudicio uti poſſit 110.12
marito mulieris iniuriam paſſe, iniuriarum actionem competere 155.41
matrem filij ſubrepti furti actionem non habere 27.27
matrimoniorũ interpellatoris qua pœna puniendi 267.7
medicus quando culpæ ſit reus 100.52
medici ab ægroto ementis pœna 275.51
mentem alicuius ſi quis medicamẽto alienauerit, an iniuriarum actio locum habeat 117.36
merces alienas qui ſeruãdarũ mercium cauſa in mare proiecit, nulla actione teneri 105.6
meretricẽ alienã ancillam ſi quis rapuit, cur furtum nõ ſit 32.25
ex Metallo aurum illicitè habentis pœna 322.26
militis delictum 281.9 in furto bal neario

nerio pœna 71.30
militum maleficia 180.47
milium uel frumentum alienum ſi quis in flumen effuderit, ſufficere Aquiliæ actionem 105.1
monachorum maleficium 280.48
monopoliũ exercẽtiũ pœna 274.41
morã fieri quomodo intelligatur 4
mortuũ ſi quis in alienum locũ intulerit, in factũ actione teneri 278.44 ſi ſi ſocius ignorante ſocio intulerit, an teneatur 279.24
mulier quãdo furti teneatur 109.13 ſi in re mariti dãnũ dederit, ꝓ tenore legis Aquliæ conuenitur 110 58
mulierẽ quando rerũ amotarũ actione teneri, Ofilius dicat 107 47
cum Muliere ſi propter res amotas egero, & lis æſtimata ſit: an actio ei danda ſit, ſi amiſerit poſſeßionem 213 58
mulio quando culpæ reus 98.58
mulionẽ qui dolo malo in ius uocaſſet, ſi interea mulæ periiſſent, eũ furti teneri 60.26

N

NAufragium ſuum unicuiq; licere impunè colligere 253.18
de Naufragio quale ſenatuſconſultũ Claudiani tẽporib. factũ 254.21
ex Naufragio qui prædam diripuiſſent, quomodo de iis D. Antoninus reſcripſerit. ibid.24 rapere quem Pedius poſſe dicat 253.8
nauis tua impacta in meam ſcaphã, ſi damnum mihi dedit: quæ actio mihi competat 106.10
nauis quando expugnetur 252.8
de Naui onerata ſi quis furto ſextarium frumenti tulerit: utrum totius oneris, an uerò ſextarii tantum furtum fecerit 68.41
aduerſus Nautam ex quo furto actio competat 56.46
aduerſus Nautas actio in factum quãdo detur 169.41
negociorum geſtorum actio 227.9
notabiliter quæ fiunt, niſi ſpecialiter notẽtur, uideri quaſi neglecta 158.4
noxa quid 180.19
noxæ dedendæ facultatem quamdiu quis habeat 183.43
noxæ dedendo quo caſu dominus nõ liberetur 174.19
noxæ dedere quid ſit 171.4 & 174.12
noxæ deditio familiæ ex qua actione fieri debeat 90 57
noxam caput ſequi, quando ſit uerum 39.42 quid ſit 55.37
noxale iudiciũ quamdiu ſuſtinendũ 195.55 quando inutile. ibid.40
noxali iudicio nemo cogitur aliũ defendere 184.52 quãdo ſerui defendendi 193 56
noxalis actio aduerſus dominũ quãdo detur 10.12 & 169.13 et 171.34 aduerſus patrẽ quo caſu non detur 176.6 itẽ aduerſus poſſeſſorem 175.55 aduerſus quos detur 19 .12 cur caput ſequatur 189.4 in ſolidũ contra dominum quo caſu competat 197.50 quamdiu competat 193.41 quãdo aduerſus dominum familiæ detur 200.54 quando ceſſet 110.16 quando cõpetat 193.30 quãdo directa eſſe incipiat 176.31 quando non cõpetat. ibid.39 & 197.54 unde prodita ſit 170.12.32 (197 14
noxali Aquliæ actiõi quãdo ſit locus
noxales actiones aduerſus quos cõpetant 188.56 quæ appellentur 175.43 quamdiu locũ habeant 188.29 quo iure ſint cõſtitutæ 175.25 quibus cõpetant 188.23 item ubi & apud quem 193.7 unde ſint proditæ 175.59
noxalium actionũ adfinia remedia 197.10 adiũcta 195.50 cauſa tũ ſuis exceptionib. 175.12 differẽtia 190.7 euẽtus 194.32 ꝑpetuitas 188.28 uis et poteſtas 175.46
noxales actiones cur in ſeruos tantummodo proponendas placuerit 176 17 heredib quoq; competere 188.25
noxalibus actionibus domini heredes teneri 192.19
in Noxalib. actionib. eorũ qui bona fide abſunt, ius non corrũpitur 195.5 quid ueniat 195 59 ubicunq; ſcientia domino exigitur, quomodo ſit accipiẽda 180.44
de Noxalibus actionibus 175 25
noxia quid 170.17 & 180.20
numi ex uenditione rei furtiuæ, furtiui non ſunt 70.15
nũmos uel aliã rem qui de manu alicuius excuſſerit, quatenus furti teneatur 59 41 quatenus damni iniuriæ ſit actio 107.16
nuptiarum alienarũ ſolicitatores qua pœna puniendi 267.6
nurꝰ quãdo ſocero furtũ facere poſſit, furti aũt nõ teneatur 108.37
nurus nomine ſocrum iniuriarum poſſe agere 156.19

O

OBlati furti actio hodie ſublata 74.14
ante Oblationẽ interempta rei furtiuæ damnum ad furem pertinere 78.51
obligatio nulla inter quos naſci poßit 176.40
obligationes ex contractu re & uerbis conſiſtere 9 26
obligatiões ex maleficio quæ naſcãtur. ib.21. unius eſſe generis. ib.18
occiſi corporis æſtimatio 121 57
officialiũ quid à ſubditis ſuis ementium pœna 275.48 (17.26
opem ferre ad furtũ quis uideatur
opiniões doctorũ plerũq; incertæ
oratores comiteſq; pulſans qua pœna teneatur 161.44

P

PAlatini à priuatis Cæſaris ementis pœna 275.46
cum Parẽte ſi quis ex liberis experiri uelit, quãdo iniuriarũ actio danda 148.9
parietẽ idoneũ q ſuſtulit, dãni iniuriæ domino eum tenetur 103 45
pater adiũcta filia ſi de dote agat, qualiter ei actio dãda 211.14 an filio teneatur, ſi rẽ eius caſtrẽſis peculii ſubtraxerit 25.25 cuius filio cõmodata res eſt, an furti actionẽ habeat 54.48 filiofamiliâs iniuriã paſſo, an ex lege Cornelia iniuriarũ agere poßit 168 1
in Patrem quo caſu actio noxalis directa non competat 198.29
patronus liberto quomodo furtum facere ſoleat 31.41
patroni arbitriũ quatenus ratum ſit
in Patronũ an liberto reddendũ ſit iniuriarum iudicium 147.38
pauonẽ meũ manſuetũ cũ de domo mea effugiſſet, ſi perſecutus ſis, quoad is perijt, quatenus furti tecum agere poßim 60.13
pauperies quid 170.56
pecuniam publicã in uſum aliquem acceptã retinens, qua lege teneatur 124.15 ſuã ſi quis alio falſo creditori ſoluerit, cui furti actio competat 52.12
pecuniis exigendis præpoſitus quãdo furti teneatur 19.7
peculatus quomodo à Labeone definiatur 219.25
peculatus accuſatio aduerſus quos competat 221.12 item ex quibus cauſis 219.20 & quã diu 212.52

peculatus accuſationis adfinia reme dia 222.41 cauſarũ exceptiones 220.49 euentus 222.37
in Peculatus accuſatione quid ueniat 221.40
peculatus crimẽ quãdo detur 169.27 ante quinquenniũ admiſſum, non obijciendum 222.34
peculatus crimen quomodo non ſolum publica, ſed etiam priuata pecunia faciat 219.54
peculatus crimine qui teneatur. 74.7 & 220.12.40
peculatus lege quos ſenatus teneri iuſſerit 220.19.25
peculatus pœna qui lege Iulia teneatur 219.32
peculatus pœnæ 221.41 & 222.8
peculatũ qui non cõmittat 220.58
pecus alienũ in agro ſuo ſi quis deprehendit, quomodo illud expellere debeat 111.33
de Pecoris paſtu quo caſu actio ſit 130.55 & 175.13
pecus fugans ut in fures incideret, furti tenetur 59.55
periuriorum inhibitio 270.21
perſonarum liberarum condictio nulla 27.42
perſuadere plus eſſe, quàm cõpelli, atq; cogi ſibi parere 227.40
τὸν μεσον ἰσχ. ibid. 41
peſtilentia ob quæ delicta oboriatur 271.8
φῶρας unde Græci dixerint 11.33
pignoraticia actio quo caſu competat 130.28
pignus quo caſu dici poßit ipſo iure liberari 195.50
pignori datus ſeruus ſi occiſus ſit, actio cui cõpetat 119.18 filiũ à parente accipiẽtis pœna 275.19 qui accepit, cur noxali actione nõ teneatur 191.28 rẽ qui dedit, quãdo furtũ faciat 28.48 et 29 12
pignus nullum eſſe, cuius perſecutio negatur 195.51
pignore ſi creditor utatur, furti tenetur 13.32 ſubrepto, creditori furti actionem competere 49.51 item debitori 51.14
piſcari quatenus quis non prohibendus 136.15
plegiarius quis non ſit 31 1
poculi totius furtum 69.57
in Poculorũ condictione etiã celaturæ æſtimationem fieri 82.2
pœna honoraria 159 46
pœnalis actio aduerſus quẽ detur 10.7.29 aduerſus quos nõ detur 10.9 quo caſu aduerſus maritũ danda. ibid. 21 item aduerſus patrẽ. ibid. 15 quib. competat 9.49
in Pœnalẽ actionẽ nõ uenire ipſam rem quæ ſubrepta eſt 38.18
in Pœnali actione quid quantumue ueniat 10.16
pœnales actiones ex maleficijs competentes, cuiuſmodi 169.7 ex quibus cauſis competant 9.7
pœnaliũ actionum euentus 11.12
de Pœnalibus actionibus 9.5
in Pœnalibus cauſis benignius eſſe interpretandum 11.7
de Ponte ſi quis aliquem præcipitauit, quatenus lege Aquilia teneatur 100.43 (263.46
popinã petere cui permittẽdũ 9.32
poſitũ habere quis rectè uideatur
de Poſito & ſuſpenſo actio 262.1 aduerſus quos cõpetat 263.24 & aduerſus quos non. ibid. 52.55 cur in hæredem non competat. ibid. 21 quando detur 170.5 & 263.10 quibus competat 263.17
de Poſito & ſuſpenſo actionis cauſa 262.18 genus. ibid. 21 pœna 264.6 quid in ea ueniat. ibid. 1
de Poſito & ſuſpenſo edicti ratio 262.15 uerba. ibid.
poſſeßionis quando furtũ non fiat 26.56
poſſeſſor, non domini ſeruus quo caſu teneatur 190.58
poſſeſſori bonæ fidei cur furti actio detur 42.5
aduerſus Poſſeſſorẽ bonæ fidei quo caſu furti actio noxalis cõpetat poteſtas plena 5 (56.40
prædã ab hoſtib. captã q ſubripuit, peculatus lege tenetur 221.12
præiudicium quando fieri non debeat 129.48
ad Præſidis executionem quæ crimina pertineant 246.25
prætor quando iniuriam accepiſſe dicatur 132.8
prætoria actio quãdo detur 169.25
precariò qui rem rogauit, huic furti actionẽ nõ dari 49.40 cur noxali actiõe non teneatur 191.28
preciũ nõ tãtùm, ſed etiã intereſſe domini quo caſu dupletur 66.16
precia rerũ unde æſtimãda 122.38
procurator falſus quando furtum faciat 17.57 & 18.18
procurator in actione iniuriarum qualis eſſe debeat 154.23
per Procuratorem agere uel ſe defendere, quibus liceat 159.18
pronurus quando proſocero furtũ facere poßit, furti autem non teneatur 108.37
proprietarius quando aduerſus fructuarium furti iudicio agere poßit 14.58
cum Proprietatis domino quando mihi actio ſit 228.41
protectum meum, quod ſupra domum tuam nullo iure habebam, ſi recidiſſes: cur tecum damni iniuriæ agere poßim 111.6
publicanus quando in ſolidum teneatur 217.18
cum Publicano ſi quis ex generali ui bonorũ raptorum, dãni iniuriæ agere uelit, an poßit 215.15
publicani qui appellentur. ibid. 41. 44.47 ſi multi ſint qui illicitè quid exegerunt, non multiplicari dupli actionem 218.41 unde nomen habeant 215.42
publicanorũ factiones qualеs. ibid. 24 familia 216.24.31. loco qui ſint 215.49 (131.48
pudicitia attentari quãdo dicatur
puerum ſi quis caſtrauerit, Aquiliam ceſſare 114.30
pulſare quid 166.10
inter Pulſationem & uerberationẽ quid ſit diſcriminis. ibid. 28
purpuræ nõ uẽdendæ pœna 275.22
putator ex arbore deiecto ramo, ſi ſeruũ tuum trãſeuntẽ occiderit, quãdo culpæ reus ſit 96.20 quãdo item ſit extra culpã. ibid. 25

Q

QVadrupes cuius culpa nocuit, quo caſu aduerſus eũ actio legis Aquiliæ detur 175.18
quadrupes ſi pauperiem, &c. actio aduerſus quos competat 173.39 quãdo ceſſet 170.47.52 & 171.6.26 quãdo locũ habeat 170.42 quando ſit extincta 173.3 quib. competat. ibid. 22 quo iure ſit introducta 170.10
quadrupes ſi pauperiẽ, &c. actiõis adfinia remedia 174.35 cauſa cũ ſuis exceptionibus 170.25 quid in ea ueniat 174.8
quadrupli pœna 213.26
in Quadruplo etiam rei perſecutionem contineri 91.28
quæſtio facti in cuius ſit poteſtate 1
per Quæſtionem quid intelligendum 215.19

queſtiones iuris non rarò ad iudicis arbitrium pertinere

quod ui aut clam interdictum quo caſu competat 130.42

quorum bonorum interdictũ quo caſu ſit 73.11

quò deſtinauerit quis perferre, quomodo ſit accipiendũ 62.45

R

RApi & amoueri quomodo differant 251.29

raptor quando manifeſtus fur ſit exiſtimandus 12.57

raptorem non deprehenſum in quadruplum teneri 64.25

recipere ſeruum quid 227.33

repetẽdi facultatẽ habere, qd 191.58

replicatio cum quæritur an iuſta ſit, quid attendendum

res apud quem depoſita eſt, an furti actionẽ habeat 51.30 furtiua in quã actionẽ nõ ueniat 64.57 quæ nõ reſtituitur, quanti ſit æſtimanda 212.10 quorũ in furti uam cauſam cadat 21.16

rei cuius æſtimatio duplicetur 69.36 eius quæ pro herede poſſidetur, cur furti actio ad poſſeſſorem uõ pertineat 42.46 hereditariæ furtum nõ fieri 26.51 iudicatæ exceptio quãdo noceat 91.19 perſecutio quãdo domino ſeruetur 58.46 ſuæ furtũ quãdo quis cõmittat 28.41 uindicatio et ad exhibendũ actio quãdo cõpetat 246.37 itẽ aduerſus quẽ. ibid.41 uerũ preciũ quadrupli cari 51.57 unius furtum ubi fiat 69.46

rem furtiuã qui ſuſcipit & celat, furti actione tenetur 61.12 ſi dominus purè furi legauerit, heredẽ eum cõdicere nõ poſſe 77.16 ſi quis imprudens emerit, et ei ſubrepta ſit: habebit furti actionẽ 53.44 à quolibet poſſeſſore poſſe uindicari 75.10

rem ſi quis ſponte iecit, quaſi pro derelicto habiturus, tuq; hãc rẽ tuleris, an furti tenearis 16.16

re locata ſubrepta, cui furti actio competat 45.21

in Re furtiua condictio ipſorũ corporũ quãdiu cõpetat 79.15 ſoli domino cõdictionem competere 79.40

res à quib. iure gentiũ condici poſſint 214.18 hereditariæ omnium heredũ cõmunes 226.31

rerũ amotarũ actio 207.3 aduerſus quam uxorẽ cõpetat 209.31 aduerſus quos cõpetat 210.52 uẽ ex quib. cauſis 207.21 quãdiu cõpetat 212.49.51 quãdo detur 72.45 & 169.21 & 222.14 quo caſu nõ cõpetat 214.22 quib. cõpetat 210.17 ubi ceſſet 208.7 et 209.51 unde naſcatur 211.55

rerum amotarũ actionis adfinia remedia 213.30 adiuncta 212.54 cauſſarũ exceptiones 207.52 euentus 213.12 genus 207.18

rerũ amotarũ actionẽ ob adulterij crimen nõ differri 212.44 quãdo Africanus manere aſſerat 209.57 quid in ea ueniat 210.4 & 211.51

rerũ amotarũ æſtimatio ad quod tẽpus ſit referenda 82.55 quando creſcat 83.12

rerũ amotarũ iudicio quãdo uxor teneatur 207.36 et 208.57 utilis actio quãdo uxori dãda 209.17

rerũ precia p ſingulas ciuitates uaria 4 unde ſint æſtimãda 222.58

rerum quarum æſtimatio non duplicetur 69.31

res amotas quas dicamus 209.9

de Reſiduis 223.54 accuſatio ex qb. cauſis cõpetat. ibid.55 accuſatus, qua pœna puniendus 224.51 lege Iulia qui teneatur. ibid.9

circa Reuerentiã quæ legib. debetur, quotuplici modo peccetur

reus iudicatũ ſolui ſatisdare non tenetur 194.13 iurare ſi nolit, cui ſit ſimilis 186.2 quando iudicis arbitrio abſoluendus 178.31 ſeruum ſi non defendat, in ſolidũ condemnatur 194.34

reum etiam ultra id quod facere poteſt, teneri 212.

rixæ & turbæ differentia 247.42

ruinæ appellatio ad quod tempus referatur 250.42

de Ruina actio prætoria quando detur 169.47

rupiſſe quem accipiamus 107.44

ruptiones quas Aquilia perſequatur 114.23

ruptum quid intelligatur 107.13

rupti nomine quæ cõtineãtur. ib.14

S

SAcci nomine quis furti etiam teneatur 69.18

ſaccularij plus quàm fures puniendi 72.2 qui ſint. ibid.2

ſacculariorum pœna 71.42

ſacrilegiũ qua pœna puniatur 223.20

de Sacrilegij crimine 222.43

ſacrilegij pœna aduerſus quos detur 74.7 & 221.26 item ex quib. cauſis 222.44

ſacrilegi qui ſint. ibid.48 & 223.9 eorum pœna. ibid.33

σαγλών 155.57

ſarcinatoris furtum 13.38

ſcientia qualis ſit ſpectanda 200.21

ſcire quis accipiatur. ibid.17

σκοπελισμὸς crimen quale 267.40

σκοπελίζειν. ibid.42

ſcortum libidinis cauſa qui ſuppreſſit, an lege Fauia teneatur 32.12

ſecare quid ſit 242.13

ſententias generaliſſimas quando iudici ſequi liceat 5

ſepulchrum quid 279.2

ſeruũ à barbaris nõ emendũ 275.53

in Seruitute ſi quis furtum fecerit, & manumiſſus deprehẽdatur: an ſit fur manifeſtus 262.55

ſeruus cõmunis cum alteri domino rũ damnũ iniuria dedit, cur legis Aquiliæ actio nõ ſit 177.26 ſi extraneũ corruperit, utrum cum duob. agi debeat, an eum ſingulis exemplo cæterarũ noxarũ 235.25 ſi furtum fecerit, quiuis ex dominis in ſolidum noxali iudicio tenetur 181.55

ſeruus eum habitator eſt, utrũ noxalis actio danda ſit, an de peculio 259.29 extraneus ſi ſciẽte me fecerit, eũq; redemero, cur noxalis actio in me detur 181.7 fructuarius ſi ſubreptus ſit, utrunq;, & qui fruebatur, & dominũ, furti actionẽ habere 65.27 furtiuus ſi alij ſub cõditione legatus ſit, quanti æſtimatio facienda 83.25 hereditarius ſi occidatur, quis lege Aqlia agat 99.1 heres inſtitutus ſi occiſus ſit, etiam hereditatis æſtimationẽ uenire 122.12 hoſtium ſi quis poſt noxam admiſſam fuerit factus, an actio extinguatur 39.12 iniuriam ſi fecerit, qua pœna puniendus 161.9.11 legatus ſi ante aditam hereditatem occidatur, apud quem Aquilia actio maneat 116.37 & 117.26 manumiſſus quo caſu furti exceptione defendatur 36.21 noxæ datus, quando inuito domino manumittendus 196.28 qualis ſit, multum intereſſe 164.3 quando iudicis officio extra ordinem ſit corrigendus 261.25

quando lege Cornelia ſit eximē
dus 338.28 quando ſit noxalis
180.30 qui ſe liberum adfirma
uit, ni ſibi pecunia crederetur,
cur furtum non faciat 19. 14.
quoties ſciente domino uulne-
rauerit uel occiderit, Aquilia
dominum teneri 119.34. ſi bo-
na fide alieni ſeruiat, an ei com-
petat Aquiliæ actio 118. 3 ſi
deceſſerit, an publicanus tenea-
tur, quaſi facti ſui nomine 217.
23 ſi depoſitus uel commodatus
ſit, cur cum domino noxali a-
ctione poßit agi 191.20 ſi do-
mino ſciente occidat, cur in ſo-
lidum dominum obliget 180.27
ſi fuerit alienatus uel manu-
miſſus, an furti actione tenea-
tur 22.34. ſi iniuriam ſeruo fe-
cerit, quatenus ſit agendū 148.
43 ſi pecuniam accipiat, cur in
dominum de peculio actio, non
noxalis detur 270.4. ſi ſubre-
ptus, hæres inſtitutus fuerit,
quando furti iudicio actor etiā
precium hereditatis conſequa
tur 68.12 ſi uulneratus fuerit
non mortiferè, negligentia aūt
perierit: de quo nam actio ſit
125. 23 ſi nauem exercuerit,
eiuſq; uicarius & idem nauta
in eadem naue damnum dede-
rit: quatenus noxalis actio in
dominum ſit danda 182.33 ſi po-
lienda ueſtimenta ſuſceperit, an
furti actionem dominus habeat
54.40 uel ancilla fugiens ſui
furtum facit 13.9 uſufructua-
rius quando per exceptionē ſub
moueatur 191.55
ſerui corrupti actio aduerſus quos
competat 232.44 cui ſit con-
ſtituta 229. 19 ex quibus cauſis
competat 227.25 perpetua 232.
34 per quos cōpetat. ibid. 49.
item quamdiu 231.38 & quan-
do 73.0 & 165.55 & 169.31 &
231.31 et 231.32 quādo in ſimplū
detur 233.7 quib. cōpetat 232.
34.33 quibus item non 228.26
ſerui corrupti actionis adſinia re-
media 235.42 cauſarum exce-
ptiones 228.4. uerba 227.20
quid in ea ueniat 232.36
de Serui corrupti actione 227.25
ſerui corrupti pœna quo caſu ſit
extraordinaria 233.20
ſerui corruptor quanti condemnā
dus. ibid. 12 quo caſu furti actio
ne & condictione furtiua te-
neatur 235.46
ſerui dominium quando actoris ef
ficiatur 296.12
in Serui dominum quando actio
danda 219.16 quo caſu noxa-
lis furti actio competat 55.30
ſerui iniuriam facientis maleficiū.
158.4. legati nomine, ſi cum le-
gatario actum ſit, an etiam cum
domino cæterorum poßit agi
200.50 morte quo caſu dominus
non excuſetur 178.3 nomine
etiam cum domino agi poſſe no
xali iudicio 189.56
ſeruo qui perſuaſit ut fugeret, cur
fur non ſit 58.15
ſeruum ægrotū ſi quis leuiter per-
cuſſerit, & is obierit: cur lege
Aquilia teneatur 98. 54. &
129.6
ſeruum alienum qui in iure ſuum
eſſe reſponderit, cur noxæ dedi
tione ipſo iure liberari non poſ
ſit 195.58 uerberantis pœna
165.51
ſeruū cōmunē ſi quis occiderit, A-
quilia eum teneri 109.47
ſeruū corrupiſſe q uideatur 29.5
ſeruū deteriorem quis faciat. ibid.
30 ſi quis ſine dolo fecerit, non
tenetur. ibid. 52
in Seruum manumiſſum quando
furti actio competat 15.43 quo
caſu actio non detur 198.18
ſeruum plures ſi percuſſerint, utrū
omnes quaſi occiderint tenean-
tur 121.37 ſi nullo precio uilio
rem deterioremue fecerit, cur
Aquilia ceſſet 114.20 ſi quis oc
ciderit, utilem actionem exem-
plo Aquiliæ fructuario dandā
117.57 ſi quis plus iuſto onera-
tus occiderit, cur lex Aquilia lo
cum habeat 102.39 ſi pro dere-
licto habeam, qui tibi furtum
fecerat, cur liberer 179.17 ſi
quis uulnerauerit, quem ſubri-
puerat, quæ actiones locum ha
beant 131.24
in Seruum quando domino nulla
actio competat 131.36 quando
iniuriarum actio detur 158.30
quo caſu directa actio detur
198.10
ſeruum qui in fuga habet, an nomi
ne eius actione Aquiliæ tenea-
tur 119.49
ſerui abſentes noxali iudicio quan-
do defendendi 193.56
ſerui & filij noſtri cur furti uobis
non teneantur 22.29
ſerui quorū noxa caput ſequitur,
ubi ſint defendendi 193.13
in Seruos tantummodo noxales a-
ctiones cur proponēdæ 176.17
ſigna rebus alienis imponentium
pœna 273.35
ſocer ob res diuortij cauſſa amotas
quando furti agere non poßit
210.28
ſocietatis ciuilis uincula qui diſſol-
uant 8
ſocij conditionem cur Iulianus de-
teriorem faciat, ſi cum ſocio a-
gat, quàm ſi cum extraneo agat
236.11
pro Socio uel communi diuidundo
quo caſu actio ſit 236.2
ſocrum nurus nomine iniuriarum
agere poſſe 356.29
ſponſionem facere ex quibus rebus
liceat 269.31
ſponſum cur ad iniuriarum actionē
admittendus 116.36
aduerſus Stabularium ex quo furto
actio competat 16.47 actio in
factum quando detur 169.41
ſtellionatus actionis adſinia reme-
dia 266.44 pœna. ibid. 30
ſtellionatus accuſationem inter pu
blica crimina nō haberi 264.30
non infamare. ibid. 38
ſtellionatus crimen quib. obijci poſ
ſit. ib. 42 ubi locū habeat. ib. 50
ſtellionatus criminis actio apud
quem competat 266.19 item ex
quibus cauſis 264.38
ſtellionatus criminis quis reus 266.
14 eius ſpecies 264.52 & 241.8
ſtellionatus crimine qui poſtulari
poßit 266.12
ſtellionatus iudicium quale. ibid. 42
perſecutio in quib. maximè lo-
cum habeat 264.17 pœna cur
nulla legitima 266.34.
ex Stipulatu ſi cui res debetur, huic
furti actio non datur 53.51
ſucceſſores furti actione minimè te
neri 56.57
ſues pecudū appellatione cōtineri.
99.31 & cur. ibid. 19
ſycaminon arborem excidētis pœ-
na 268.1

T

TAbularū duntaxat æſtimationē
cur quidā in furti actione fa
ciendam

cIendam exiſtiment 66.54
tabulas alienis prædijs uel officinis in urbib. affigentiũ pœna 273.22 cautionesq; qui ſubripuit, in adſcriptam ſummã furti actione tenebitur 67.19 delẽdo quãdo quis furti non teneatur, ſed tãtum damni iniuriæ 20.57 uel cautiones qui amouerit, quatenus furti teneatur 66.18
tabulis ſubreptis, ſeu cautionibus, adſcripta ſumma quadruplicatur 70.14
terremotus ob quæ delicta oboriatur 272.8
teſtamentũ ſi quis deleuerit, in dãni iniuriæ actio cõpetat 206.30
ſi is qui Teſtamento liber iuſſus eſt, &c. actio 202.23 ad quæ dãna pertineat 203.10 in quib. rebus locũ habeat 204. 8. 22. 27 quãdiu competat 206.32 quando aduerſus eum detur, qui ad libertatẽ peruenit 203.26 quando ceſſet 204.57 & 205.49 quo caſu indulgenda 203.45 quibus competat 206.15
ſi is qui Teſtamento liber, &c. actionis cauſæ 203.1 cauſarum exceptiones. ibid.27 finis 204.51 ratio 202.40 ſimile & adſine remedium 206 37
ſi is qui Teſtamento liber, &c. actioni quando locus ſit 203.41 & 204 33 & 205 34 quando itẽ non 205.10 quis ea non teneatur 204.54 quid quantumq; in ea ueniat 206.21
teſti uni non credendum 5
tigni appellatione quid contineatur 245.57 & 246.9
tigni iũcti actionis adfinia remedia 244 34 cauſa 245. 50 euentus. 246.23 ratio 245 40 quid in ea ueniat 246.57
de Tigno iuncto actio 245 14 quãdo cõpetat 169 37 & 246.35
tigna unde dicantur. ibid.2
trabem alienam cum plures furãdi cauſſa ſuſtulerint, omnes furti actione teneri 61.28 & 125.14
trabem ſi plures deiecerint & hominem oppreſſerint, omnes lege Aquilia teneri 120.42
tributorum exactor quando furti actione teneatur 17.31
turba unde appellata 247.32
turbæ & rixæ differentia. ibid.42
turbam ex quo numero admittamus. ibid.35
tutelæ actio quo caſu ſit 73.31
tutela uel curæ qui rationem nondũ reddiderit, cur cum fiſco contrahere non debeat 278 11
tutor quando falſi pœna teneatur. ibid.56 quando item furti actione 26.3

V

de Varijs extraord. &c. actio 267.1 aduerſus quos competat 270.2 & 280.1 item quamdiu 270.9 & 280.12 item quibus 269.51 & 279.41 eius adfinia remedia 280.25 quid in ea ueniat. ibid.7
uenditor & emptor quando in rem furtiuam incidant 29.1
uenditor quando ſit condẽnandus. 170.22 quod furti actione cõſecutus eſt, emptori reſtituere tenetur 45 10 quo caſu retentionem de peculio habeat 23.50
in Venditorem quando noxalis actio deneganda 200.40
uerberare quid 166 30
uerbis turpibus qui utitur, iniuriarum tenetur 134.32
ueſtem ſordidam rei nomine in publico habere, cui liceat 138.19
ueſtimenta ſi quis ſciderit, Aquilia quaſi ruperit tenetur 107.51
uindicatio & ad exhibendum actio quo caſu detur 197.41
uindicatio uel hæreditatis petitio quo caſu competat 213.41
de Vindicatione rei furtiuæ 75.8
in Vineis quæ tigni appellatione contineantur 246 5
uinum qui ſpurcauit, cur cum eo lege Aquilia agi poßit 104.50
uiro ſi iniuria facta eſt, cur uxor iniuriarum agere non poßit 156. 5.9
uirginem immaturam ſtuprantis pœna 165.48
uim qui facit, dolo malo facere 86. 15
uim ui defendere, omnes leges permittunt 94.15
ui bonorum raptorum actio 84.1 ad quæ bona ſpectet 87.27 aduerſus heredes cur non detur 89 19 aduerſus quos cõpetat. ibid.31 & cui 88.8 & 89.18 itẽ ex quibus cauſis 84.18 & 86. 12 quamdiu competat 91.57 quãdo in ſimplum detur. ibid.2 quibus competat 89 18 quo caſu ſit 72.51 ubi locum habeat 87.56
ui bonorum raptorum actionis adfinia remedia 92.22 adiuncta 92.5 cauſarum exceptiones 85. 48 euentus 92.10 uerba 84.7
ui bonorum raptorũ actionẽ quis habeat 88.29. 45. 50 quis ea defendendus 86.43 quid quãtumq; in ea ueniat 90.44
ui bonorum raptorum actione qui teneantur 21.1 & 86.17 & 89. 51 qui item non 86.29
ui em arboris appellatione contineri 242.27
uitium ceſarum pœna 244 50
aduerſus Vitricum quando furti actionem habeamus 25 51
urbes unà cum hominibus ob impia facinora periiſſe 270.50
urſum ſi occidero, cur meum ſit corpus 171.13
uſuarius an legis Aquiliæ actionẽ habeat 217.56
uſucapio quibus caſibus impediatur 27.54 quaſi furtiuæ rei quibus caſibus non impediatur 29. 82
uſufructuarius qui aduerſus proprietarium exceptione defendatur 196.12
uſufructuario quando dominus furti teneatur 29.21 quando uſusfructus perſecutio denegetur 196.9 ſeruum nõ defendẽti, denegatur uſusfructus in ſeruo perſecutio 195.40
uſusfructus, etiamſi perſecutio denegetur, quamdiu duret. ibid.52
uſumfructum qui in ſeruo habet, quatenus cum domino furti actionem habeat 277.40
uti poßidetis interdictum quo caſu competat 166.1
uuis ſubreptis quid iuris 82.8
uxor quando furti actionem habeat 208.44 quando rerũ amotarum iudicio teneatur 207.36 & 208.57 quando uiro furtũ facere poßit, furti autẽ non teneatur 208.56 quo caſu per exceptionem res amotas cõpenſare poßit 224.11 ſi mortuo uiro res amouerit, cur furtum non faciat 210.46
cum Vxore furti agi quãdo ſit poßibile 214.25

FINIS.

BASILEAE, EX OFFICINA OPO-
RINIANA, PER POLYCARPVM ET HIERONY-
MVM GEMVSAEOS, & BALTHASARVM HAN,
Annô Salutis humanæ M. D. LXXI.
Menſe Martio.